

LaNotaria

Número 3 | 2012

Revista de Col·legi de Notaris de Catalunya

Fundada en 1858

El futur de la Seguretat Jurídica Preventiva

Llei de Mediació Civil i Mercantil: un impuls necessari

**«Avui tot està judicialitzat
perquè fallen altres mecanismes»**

Entrevista a Pascual ORTUÑO MUÑOZ
Magistrat de l'Audiència Provincial
i Vicepresident de l'Associació Europea
de Judges per a la Mediació

**«El repte de tots els juristes és aconseguir
que el segle XXI sigui el segle de la Justícia»**

Entrevista a Josep-Delfí GUÀRDIA CANELA
President de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

TRIBUNA

José Javier Cuevas Castaño
José Alberto Marín Sánchez
Ramón García-Torrent Carballo

DOCTRINA

Desacords en alguns règims
econòmics matrimonials de la Comunitat
de Catalunya

Espanyols per carta de naturalesa: del privilegi
a la reparació dels perjudicis causats

PRÀCTICA

Més arguments pels quals el Notari no
pot declarar com a testimoni sobre
les seves escriptures

Comentaris a algunes qüestions d'interès objecte
de la recent jurisprudència registral

NUEVO

NACE EL PORTAL DE REVISTAS

EL PRIMER QUIOSCO JURÍDICO EN LA RED

LÍDERES EN OPINIÓN Y ANÁLISIS DOCTRINAL

Las más prestigiosas firmas del panorama jurídico, dirigen y componen los consejos de nuestras revistas garantizando la calidad y la excelencia de los más de 500 artículos que cada mes se incorporan al portal.

ADEMÁS...

- ✓ Actualización permanente y sistema de búsqueda.
- ✓ Revistas semanales por correo electrónico.
- ✓ Contenidos nuevos e interrelacionados.
- ✓ Nuevos formatos compatibles con todo tipo de tabletas.
- ✓ Alertas personalizables por correo electrónico.
- ✓ Vídeos y encuentros digitales.
- ✓ Interacción con los contenidos con posibilidad de votar, opinar o sugerir.
- ✓ Reciba también su revista en papel.

ENTRE EN
<http://revistas.wke.es>
Y COMPRUÉBELO

tel.: 902 250 500

COL·LEGI DE NOTARIS
DE CATALUNYA

Director:

Àngel Serrano de Nicolás

Sotsdirector:

Guzmán Clavel Jordà

Consell de redacció:

José Javier Cuevas Castaño (*Vida corporativa*), Víctor Esquirol Jiménez (*Jurisprudència/Resolucions*), Elisabeth García Cueto (*Internacional*), Antonio Àngel Longo Martínez (*Pràctica*), Patricia Olivencia Cerezo (*Jurisprudència*)

Consell editorial:

Esther Arroyo Amayuelas (*U. de Barcelona*), Luis Humberto Clavería Gosálbez (*U. de Sevilla*), Andrés Domínguez Luelmo (*U. de Valladolid*), Joan Egea Fernández (*U. Pompeu Fabra*), Ignacio Farrando Miguel (*U. Pompeu Fabra*), Jacinto Gil Rodríguez (*U. del País Vasco*), José Luis Linares Pineda (*U. de Girona*), Sergio Llebaría Samper (*Esade-URL*), Juan José Marín López (*U. Castilla-La Mancha*), José María Miquel González (*U. Autònoma de Madrid*), Susana Navas Navarro (*U. Autònoma de Barcelona*), Pablo Salvador Coderch (*U. Pompeu Fabra*), Antoni Vaquer Aloy (*U. de Lleida*), Rafael Verdera Server (*U. de València*), Francisco Vicent Chulià (*U. de València*), Roberto Follía Camps (*Notario - RALJC*), José Antonio García Vila (*Notario*), Ildefonso Sánchez Prat (*Notario*), Josep Mª Valls Xufré (*Notario*), Mª Angels Vallvé Ribera (*Notario*)

Coordinació:

Sandra Purroy Corbella

Diseny i producció: LA LEY

ISSN: 2172-3028

D.L.: M-15125-2012

Tots els drets reservats

Les opinions expressades pels nostres col·laboradors en aquestes pàgines són de la seva exclusiva responsabilitat i no coincideixen necessàriament amb la línia editorial de **LA NOTARIA**

© 2010 Il·lustre Col·legi de Notaris de Catalunya
Notariado 4 - 08001 Barcelona

Edició online disponible www.colnotcat.es

lanotaria@catalunya.notariado.org

Seguretat jurídica i seguretat jurídica preventiva

Entre els debats permanents dins de la comunitat jurídica hi ha la seguretat jurídica i, més concretament, la possibilitat de coneixement de la norma jurídica vigent, la consideració de la qual, que ha de ser conjunta, requereix algunes precisions i, sobretot, no errar en allò que es pretén aconseguir i en allò que cal modificar.

Si de seguretat jurídica es tracta, a l'accepció de l'art. 9.3 de la Constitució espanyola, una de les primeres mesures hauria de ser la de no modificar les lleis, sinó molt de tant en tant i amb un treball previ clar, de general coneixement per part de tots els interessats —davant de l'actual ocultació— i amb la publicació dels treballs prelegislatius. Tanmateix, allò que és habitual —i més en aquests temps de crisi— és modificar-les, a vegades semestre sí, semestre següent també, sense que hi hagués res que reclamés la primera reforma i encara menys la reforma de la reforma, que, d'altra banda, continua deixant sense resoldre, quan no més confús, el que es pretenia arreglar. Un exemple manifest és el procediment d'execució hipotecària extrajudicial, que requeriria una reforma radical conforme als nous principis de la Llei d'Enjudiciament Civil i, naturalment, els constitucionals, i no pas anar-hi posant pegats amb normes de rang diferent.

Seguretat jurídica és poder conèixer les lleis d'una manera efectiva i fàcil. Sens dubte, la nova edició digital del BOE i la possibilitat, a més a més, d'accedir a la visió de la *Legislació consolidada* són un gran avenç, atesa la successió ininterrompuda de reformes, en què acaba important més allò que és transitori que no pas allò que és material. Però cal, no obstant això, una manera fàcil de coneixement adequat. Un bon exemple d'això són els dossiers del lloc web <http://www.legifrance.gouv.fr>, a «Dossiers législatifs/Lois en préparation», dels treballs prelegislatius, que, d'altra banda, i no obstant la bona voluntat que pugui posar-s'hi, no són els butlletins del Congrés i del Senat, pel fet que ja són projectes de llei.

No s'arriba a copsar la causa del secretisme, quan la regla hauria de ser justament la contrària, almenys quan ja s'estigui en una fase avançada del treball prelegislatiu.

Però si seguretat jurídica dona el fet de conèixer els treballs prelegislatius, més seguretat jurídica donen la permanència de les lleis i, no cal dir-ho, una clara i respectada distribució competencial. Quan ja són milers les normes que, de diferent rang i procedència, conformen el nostre ordenament jurídic positiu, al marge del secret —en el sentit més literal— d'algunes circulars de clara incidència diària, el fet de parlar de *seguretat jurídica* es converteix en un sarcasme, i la regla general, en ignorància,

per bé que, afortunadament, tan sols en el sentit de 'desconeixement', que no d'"incompliment' o 'inobservança', ja que, davant de la potinejada picaresca espanyola, el que hi ha és, en aquelles capes socials a les quals es pretén atribuir, un escrupolós compliment de la llei, almenys en allò que les ateny; per tant, es pot legislar i reformar sense por al que no existeix, de la mateixa manera que cal legislar allà on les bosses de frau són immenses i constatades, o, si més no, així ho anuncien les nostres autoritats i els informatius i diaris.

Si de seguretat jurídica preventiva es tracta, també ha de quedar clar què és el que es vol i com es vol, i no sembla que hagi de ser una llei *ad hoc*, imprescindiblement. Ja existeixen dos magnífics pilars —una altra cosa és que necessitin una clara reforma—, la Llei Hipotecària i la Llei del Notariat, de la qual acaben de complir-se 150 anys, en els dos anys precedents, i en els quals moltes reformes no són sinó afegir paràgrafs i més paràgrafs a articles perfectament redactats, o, encara pitjor, introduir innovacions que encaixen malament amb textos, regles i principis clars i, generalment, acceptats. Valgui d'exemple la Llei 41/2007.

Les grans reformes requereixen grans discussions, públiques i publicades.

La seguretat jurídica preventiva també es pot aconseguir modificant lleis que incideixen directament en el quefer diari dels cossos notarial i registral. I, sobretot, no pretenent modificar d'un cop de ploma allò que hagi estat acreditat com a eficient i segur; un bon exemple del valor de l'escriptura pública, per si sola i sense més, és l'art. 1738 del Codi civil. Un bon exemple, també, del que es pot aconseguir a través de l'actuació notarial, no només amb l'escriptura, sinó també amb l'acta notarial, en les seves múltiples manifestacions, serien les competències que hauria d'atribuir una futura Llei de Jurisdicció Voluntària.

En conclusió, el bigarrament de normes ja és de tal densitat que es fa necessari, per vertadera seguretat jurídica i perquè el coneixement de la llei sigui possible i efectiu, actualitzar i refondre textos, no tant introduir noves reformes, d'ordinari parcials i que, amb més freqüència de la necessària, vénen a destruir o dificultar interpretacions consolidades, més que no pas a innovar o consolidar el que està generalment acceptat.

Ángel Serrano de Nicolás
Director
Doctor en Dret
Notari de Barcelona

Editorial

- Seguretat jurídica i seguretat jurídica preventiva
Ángel Serrano de Nicolás 3

Tribuna

- Futur de la seguretat jurídica preventiva
José-Javier Cuevas Castaño 7
- La mediació i el Notariat
José Alberto Marín Sánchez 11
- Notes sobre el concurs de creditors
Ramón García-Torrent Carballo 13
- Desafortunat Avantprojecte de Llei de Reforma Integral dels Registres
Joan Carles Ollé Favaró 16

Entrevistes

- «El repte de tots els juristes és aconseguir que el segle XXI sigui el segle de la Justícia»
Josep-Delfí Guàrdia Canela 19
- «Avui tot està judicialitzat perquè fallen altres mecanismes»
Pascual Ortuño Muñoz 23

Doctrina

- Desacords en alguns règims econòmics matrimonials de la Comunitat de Catalunya
Elías Campo Villegas 30
- Espanyols per carta de naturalesa: del privilegi a la reparació dels perjudicis causats
Aurelia Álvarez Rodríguez 38

Pràctica

- Més arguments pels quals el Notari no pot declarar com a testimoni sobre les seves escriptures
Rafael Rivas Andrés 60
- Comentaris a algunes qüestions d'interès objecte de la recent jurisprudència registral
Antonio Ángel Longo Martínez 67

Internacional

- El Registre Mercantil Central, un registre europeu
Antonio García Conesa i Elisabeth García Cueto 86
- La unificació del Dret successori europeu
Silvia Valverde Martínez 96

Sentències

- Ressenya de les principals sentències del Tribunal Suprem
Redacció de LA LEY 101
- Ressenya de les principals sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya
Víctor Esquirol Jiménez 112

Resolucions

- Resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat contra qualificacions de la propietat i mercantils
Fernando Agustín Bonaga 115
- Ressenya de les principals resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat
Víctor Esquirol Jiménez 146

Bibliografia

- La revisió de les normes europees i nacionals de protecció dels consumidors. Més enllà de la Directiva sobre drets dels consumidors i de l'instrument opcional sobre un Dret europeu de la compravenda d'octubre de 2011, Sergio Cámara Lapuente (Dir.) i Esther Arroyo Amayuelas (Coord.)
Lidia Arnau Raventós..... 149

Vida Corporativa

- Notícies corporatives i del món del Dret 153

In Memoriam

- Àngel Martínez Sarrión..... 159
- José Luis Mezquita del Cacho 165

Futur de la seguretat jurídica preventiva^(*)

José-Javier Cuevas Castaño
Notari de Barcelona
Exvicedegà del Col·legi de Notaris de Catalunya

I. Previ

El mes de març de l'any 2011 va començar, a Sevilla, l'11è Congrés del Notariat Espanyol, commemoratiu del **150è aniversari de la Llei Orgànica del Notariat** i dedicat a estudiar el tema, tan capital com inabastable, de l'**autonomia de la voluntat**, autèntic caldo de cultiu en el qual els notaris exercim el nostre ofici.

Els actes commemoratius s'han anat realitzant en diverses ciutats espanyoles durant més d'un any i van tenir el seu punt culminant en la sessió plenària celebrada a Madrid, a finals del darrer mes de maig, sota la presidència de SAR els Prínceps d'Astúries i amb la presència inestimable de l'Excm. Sr. Ministre de Justícia, en qualitat de Ministre i de Notari Major del Regne, a qui tots hem d'agrair i agra-

ïm la sensibilitat i l'estima que ens està demostrant en els moments tan durs que estem vivint.

Avui, també gràcies al seu afecte i a la seva bona disposició, ens podem felicitar de celebrar un nou acte que és la prolongació, l'epíleg o l'estrambot del conjunt d'esdeveniments portats a terme i al qual la seva presència, com també la de l'Hble. Sra. Consellera de Justícia de la Generalitat de Catalunya, dota d'especial rellevància.

No estic segur que la meua intervenció assoleixi els nivells que l'ocasió i l'auditori es mereixen, per més que faci el possible per estar a l'alçada de les circumstàncies i no defraudar-los ni a vostès ni al nostre Degà, a qui agraixo la confiança dipositada en mi, que té un mèrit especial sabent,

com sap, que he mantingut, escrit i publicat una posició respectuosament crítica respecte d'una llei que, tot i que va ser molt valuosa en el seu moment, ja ha donat de si més del que li seria exigible i a la qual, a partir d'ara, hauríem de deixar descansar en pau, sense més pedaços, afaits, arranjaments ni infiltracions, tot respectant la seva digníssima ancianitat, sense pretendre ressuscitar-la perquè continuï guanyant batalles després de morta.

Permetin-me, per tant, que els faci partícips dels meus desitjos que l'acte d'avui sigui, en lloc de l'**epíleg** d'una celebració, el **pròleg** d'un nou marc normatiu. Permetin-me, dic, que en aquest acte commemoratiu del 150è aniversari d'una llei, no els parli del passat, sinó del futur, d'una futura llei, cridada a proporcionar seguretat jurídica preventiva a la societat

espanyola del segle XXI, que té poc o no té res a veure amb la del segle XIX.

II. El moment de la seguretat jurídica preventiva

La nova llei podrà denominar-se DE SEGURETAT JURÍDICA PREVENTIVA o, simplement, DEL NOTARIAT. Això és irrelevant per als que pensem que la seguretat jurídica és **preventiva** pel que fa al **moment** en què es dispensa i ens consta que en aquest precís moment, quan s'estan prenent decisions, s'estan expressant consentiments i s'estan realitzant o compromentent prestacions, **el qui és allà és el Notari**, i és a ell, i no a d'altres operadors jurídics, per dignes i necessaris que siguin, a qui correspon **prevenir** conflictes, aclarir **incerteses** i aportar **certesa, previsibilitat i confiança**; tots aquests són ingredients que els contractants necessiten i que el Notari els proporciona mitjançant la doble acció, **facilitadora i obstaculitzadora**, que de seguida examinarem.

Després vindran els **moments dels altres**, singularment (tot i que només en l'àmbit dels actes i els contractes que es puguin, es vulguin o s'hagin d'inscriure, la qual cosa no esgota, per cert, el camp de l'activitat notarial) el moment dels que tenen encomanada i desenvolupen (molt eficaçment, per cert) la **funció qualificadora**, que es pressuposa de la publicitat registral i dels seus importants efectes legitimadors i immunitzants.

És necessari que la nova llei resolgui d'una vegada per totes la ja tradicional dicotomia entre la complementarietat de funcions en què alguns creiem i la duplicitat o el solapament que altres ens imputen

Però això serà **després**, quan ja no estiguem en **fase preventiva**, sinó en una altra de posterior en què tot o gran part del que ha succeït ja **no tindrà volta enrere**, o la tindrà amb un **cost en dilació i en recomposició** que una societat moderna ni es pot ni s'ha de permetre. Per això, i no per afanys corporativistes, pensem que és necessari que la nova llei, es digui com es digui, resolgui d'una ve-

gada per totes la ja tradicional dicotomia entre la **complementarietat** de funcions en què alguns creiem i la **duplicitat o el solapament** que altres ens imputen. Objectivament, no és bo per al sistema en el seu conjunt que les certes que un dels seus operadors proporciona dins de l'àmbit de la seva competència i responsabilitat puguin ser després (i, per tant, a destemps) posades en dubte per un altre operador del mateix sistema.

No està de més recordar, respecte d'això, que la major part de guerres, batalles, cops de mà o escaramusses que s'han produït al llarg de la història han tingut el seu origen en disputes frontereres. En el nostre cas, urgeix una nova llei que, vetllant únicament i exclusivament per la major eficàcia i utilitat del sistema, eviti conflictes futurs i proporcioni als ciutadans que compleixin amb les regles del joc la seguretat a la qual tenen dret, sense veure's involucrats després en dubtes, dilacions, recursos, despeses innecessàries i guerres corporatives que ni els van ni els vénen.

I que consti que estic dient això des de Catalunya, on notaris i registradors, registradors i notaris, hem impulsat iniciatives de **concòrdia**, subscriuint una declaració de principis i bones intencions (coneguda com a Pacte del Liceu) en què s'accepta i es valora positivament l'existència d'una **dualitat complementària i independent de funcions**, es proclama de manera inequívoca el principi de **titulació pública com a única via d'accés als Registres de la Propietat i Mercantils** (i es suggereix fins i tot l'eliminació de les comptades excepcions existents) i se li reconeixen al Notari el deure i el dret de **constatar que l'atorgament s'adequa a la legalitat** (que va ser la fórmula menys controvertida que es va poder trobar per parlar de **control de legalitat** amb una terminologia que fos acceptable per totes dues parts, pel fet d'estar copiada literalment de l'art. 17 bis de la nostra antiga Llei, actualitzada en aquest punt per la Llei 24/2001).

Aquell document, sense concessions però amb unes limitacions que no tots els nostres companys van arribar mai a entendre, va servir, almenys, per propiciar contactes institucionals periòdics i per obrir línies de col·laboració entre la Junta Directiva d'aquest Col·legi i la del

Deganat Autonòmic dels Registradors de Catalunya. A més a més, pretenia ser una invitació per tal que les dues corporacions, amb les seves cúpules directives al capdavant, iniciessin a la tasca de dissenyar i proposar conjuntament un marc adequat per desenvolupar les dues funcions amb la major eficàcia, en el menor temps i al menor cost, a la qual cosa s'hauria d'orientar la nova llei que estem postulant, en què no s'haurien de vorejar i eludir els punts calents o conflictius, ja que això seria tirar-se a l'esquena *franges de Gaza o alts del Golan*, on sempre podrà sorgir no ja la «guerra dels set dies», sinó sis dies de guerra a la setmana.

Per ser plenament conscients del limitat abast d'aquells acords, sabem que per tallar el problema de soca-rel cal una llei que, en nom del millor servei a la societat, posi cadascú al seu lloc i ens doti, els notaris, del **nostre propi art. 18**, el qual serveixi de contrapès, de barrera o de dic davant de l'**altre 18**, que des dels seus orígens s'ha anat hipertrofiat i guanyant terreny.

III. El punt de partida

Per delimitar camps, evitar equívocs i perquè ningú no se senti enganyat, seria bo que el punt d'arrencada de la nova llei fos un **concepte o una definició descriptiva del Notari**, en què, a més de reconèixer la doble i inescindible condició de **funcionari i professional del Dret**, se superés, d'una vegada per totes, l'antiga i curta visió que de nosaltres té la llei actual com a mers **fedataris, fotògrafs, fonògrafs o testimonis o estaquirotos muts i passius**. En comptes d'això, el nou punt de partida haurà de fer menció, ja d'entrada, dels dos suports i instruments de la funció notarial, les dues eines la utilització de les quals dota de qualitat el document i justifica que se li reconeguin importants efectes: **assessorament i control de legalitat**.

La nova definició, de la necessitat de la qual n'estem convençuts, actuarà, així, com a **marc** en el qual s'aniria encaixant la resta de la llei. Per començar amb bon peu, bé es podrien prendre com a referències la **Resolució del Parlament Europeu de 16 de gener de 1994** o les múltiples **declaracions de la Unió Internacional del Notariat Llatí**, entre les quals, la formulada a Roma el 8 de

novembre de 2005, articulada sobre la base que el Notari **assessora i controla la legalitat** i que, per tant, els documents notariaus *gaudeixen d'una doble presumpció de legalitat i exactitud i estan revestits de força probatòria i executiva*.

El nou punt de partida de la nova llei haurà de fer menció de les dues eines la utilització de les quals dota de qualitat el document i justifica que se li reconeixin importants efectes: **assessorament i control de legalitat**

Tampoc no estaria de més que la definició descriptiva que propugnem tingués en compte l'art. 1 del vigent Reglament, tot i que caldria esmenar la greu ommissió que pateix, pel fet de no contenir cap referència al *control de legalitat* (la qual cosa el va salvar de la crema immisericable que el Tribunal Suprem va dur a terme en la sentència a què després, encara que sigui de passada, al·ludirem).

Tot i que probablement el més pràctic seria acollir-nos a l'expressió tan gastada *¡que inventen ellos!* i limitar-nos a **important**, com fem amb tantes i tantes altres coses, la descripció de la funció notarial que ofereix el **Dret alemany** (concretament, a l'art. 17.1 i 17.2 del BeurkG) quan diu:

El Notari ha de conèixer la voluntat de les parts, clarificar els fets, instruir les parts de l'abast jurídic de l'operació i reproduir en el document les seves declaracions en termes clars i sense equívocs. Ha d'assegurar-se que no hi ha cap malentès i que les parts menys expertes no estan en desavantatge. En cas de dubte sobre la legalitat de l'operació o sobre la voluntat real d'una de les parts, el Notari ho ha d'advertir i, si escau, negar la seva autorització.

IV. Funció facilitadora i funció obstaculitzadora

Aquesta descripció de la feina del Notari conté el que, amb una terminologia que he agafat prestada i no recordo de qui, constitueix la doble funció, **facilitadora i obstaculitzadora**, que correspon al Notariat de tipus llatí i que, amb un canvi de nom i cognoms, es podria reco-

llir en la nova definició legal que estem proposant:

— En la **funció facilitadora** preval o es visualitza més la condició del Notari com a **professional del Dret**, la qual cosa fa referència al **disseny contractual o negocial** i significa que (sobre la base d'una rigorosa **preparació científica** i mitjançant l'**assessorament** adequat) el Notari va mostrant el catàleg de solucions (típiques o atípiques, «a mida» o *prêt-à-porter*) que l'ordenament jurídic ofereix o permet, i a la vista d'aquestes el ciutadà exercita la seva **autonomia de voluntat** i ubica les seves pretensions, amb prou coneixement de causa, en la figura, la fórmula o el motlle que més li interessa.

Aquesta tasca d'assessorament, pel fet de ser a la vegada **imparcial i equilibradora** de les eventuais asimetries de coneixement de les parts, seria bo que, per aplicació del *sum quique tribuere*, es plasmés legalment en els diferents nivells o intensitats

que la pràctica diària ens exigeix, i que van des de la pura i asèptica *informació* fins a la vertadera *assistència* a la part més dèbil de les relacions jurídiques, que és una cosa que l'actual conjuntura està mostrant com a absolutament imprescindible.

— La **funció obstaculitzadora**, en la qual es mostraria més clarament la condició de funcionari que, inescindiblement, ostenta el Notari, evitaria que, a redós de la llibertat de pactes i de l'autonomia de la voluntat, els atorgants conculquessin clarament l'ordenament jurídic i formalitzessin, sota el paraigües de la fe pública notarial, negocis palesament viciats de nul·litat o fraudulents, amb lesió per al mateix ordenament jurídic o per a tercers que no estan presents a la Notaria però que sí ho han d'estar en la ment i en la consciència del Notari.

No es tracta amb això de reivindicar per al Notari **funcions pròpies de jutges**

o tribunals, sinó que pugui i hagi d'exercir, en casos flagrants i de tota evidència, el **control de legalitat** no només en la seva modalitat de *control-reserva* o *advertència*, sinó també (com hem vist en el Notari alemany) en la seva modalitat de *control-rebuig* o, com dèiem pomposament els més vells, «*denegant la prestació del nostre ministeri*».

V. Noves tecnologies i nous corrents desreguladors

Les coses han canviat molt últimament. Avui, la qüestió no rau en el fet que el Notari denegui o no denegui la seva funció, sinó en el fet que se li denegui, es devaluï o es menystingui aquesta funció fins a convertir-la en absolutament **prescindible**. Mentre el Notariat està fent costosos esforços per adaptar-se a una societat en constant evolució i a unes exigències tecnològiques cada cop més sofisticades per assolir, com ja ha assolit, vertaders nivells d'excel·lència, ens està envaint un hostil i imparabile **corrent desregulador**, una nova **religió de la Suprema Competència** en el credo de la qual només compta l'**eficiència**, com a criteri econòmic en l'aplicació dels recursos, sense que computi gens el valor de l'**eficàcia**, que és una cosa inicialment **imperceptible**, ja que, al cap i a la fi, els serveis notariais no constitueixen *béns d'experiència*, la qualitat dels quals seria clarament apreciable des del principi, sinó *béns de confiança* que només es valoren amb el pas del temps, si és que es torça alguna cosa i no tenim altre remei que recórrer a aquests.

Sortosament i malgrat els predicadors d'aquesta **religió del menor cost i la major pressa**, que han elevat a la categoria de *dogma* els coneguts informes MONTI, ZERP o ATTALI, les institucions de la Unió Europea, i fonamentalment el Parlament, actuen amb bastant sensatesa i prudència, tal com ja vam veure en la **Resolució de 1994** i com es pot veure en la **Directiva de Serveis de l'any 2006** (transposada al nostre Dret intern per la **Llei 25/2009**), que, en atenció a la funció

pública que tenim delegada, ens deixen fora de les exigències liberalitzadores aplicables a d'altres sectors professionals, i això ens proporciona una relativa i temporal tranquil·litat, tot i que molt menor, per cert, que la que ens ha estat proporcionant dia a dia l'Excm. Sr. Ministre de Justícia, que no només ha garantit el manteniment de l'*statu quo* en àmbits tan amenaçats com el **societari**, sinó que, a més a més, es mostra favorable a obrir l'espectre del nostre treball a noves tasques en què poguéssim ser d'utilitat.

Tot i que aquesta tendència desreguladora que ja s'ha instal·lat entre nosaltres és dura, descoratjadora i amenaçant, és molt més dur i dolorós comprovar que des de dins del nostre propi **sistema de seguretat jurídica**, inclús des de la més alta instància judicial, s'ha regatejat i escatimat el que constitueix el pa i la sal del nostre ofici, que no és altra cosa que el **control de legalitat**, consubstancial a la més elemental noció del que ha estat i és un Notari.

No es tracta de reivindicar per al Notari funcions pròpies de jutges o tribunals, sinó que pugui i hagi d'exercir el control de legalitat tant en la seva modalitat de control-reserva o advertència com en la de control-rebuig

El caràcter amable d'aquest acte, la deguda hospitalitat als amics registradors que ens acompanyen i la limitació del temps que se m'ha assignat m'impedeixen dedicar la deguda atenció a la **Sentència del Tribunal Suprem de 20 de maig de 2008** que, amb fonaments més que discutibles, va enfosquir (ja que no negar) una cosa tan històrica i socialment evident com és el control notarial de legalitat. No hi ha temps i aquest no és el lloc per a l'anàlisi, però tampoc no podem, ni volem, ni hem de passar pàgina sense deixar ni tan sols aquest testimoni de total discrepància.

En aquelles dates, vam rebre i agrair les mostres oficials de suport i les promeses polítiques d'aclarir l'embolic el més aviat possible mitjançant la promulgació d'una llei que permetés recuperar aquells articles reglamentaris anul·lats per una suposada falta de jerarquia normativa. Aquelles bones intencions, condolences i promeses van quedar en una simple referència (obtinguda des d'aquest Col·legi i amb no pocs esforços del seu actual Delegat) al **deure genèric del control de legalitat dels actes i negocis jurídics** en la Llei 2/2009 i, en termes semblants, en l'Ordre Ministerial EHA/2899/2011; tot això és digne d'agraïment, però no satisfà, ni de bon tros, les nostres aspiracions.

VI. Colofó

Jo no sé, Excm. Sr. Ministre, si més enllà del simbòlic lliurament de la fotogràfica cartera ministerial existeix entre ministres successió o transmissió hereditària de promeses i compromisos. Tampoc no sé si, en el seu cas, hi va haver o no acceptació d'herència, ni si aquesta va ser pura, a benefici d'inventari o amb dret a deliberar. Només sé que algú va contraure un deute amb la societat espanyola que consisteix a retornar-li, amb el rang normatiu que correspon, el valor i el benefici del **control notarial de legalitat**. És una cosa de la qual nosaltres, els notaris, no pretenem ser creditors ni beneficiaris, sinó mers marmessors, fiduciaris o hereus de confiança que **reclamem aquest control** per tal que, a través de nosaltres, faci trànsit a la societat espanyola, que és a qui pertany realment.

(*) Intervenció en l'acte commemoratiu del 150è aniversari de la Llei del Notariat celebrat a la seu del Col·legi de Notaris de Catalunya el dia 8 d'octubre de 2012, sota la presidència de l'Excm. Sr. Ministre de Justícia i de l'Hble. Sra. Consellera de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

La mediació i el Notariat

José Alberto Marín Sánchez
Notari de Barcelona
Vicedegà del Col·legi de Notaris de Catalunya

La publicació de la **Llei de mediació civil i mercantil i la propera promulgació del seu Reglament suposaran un important impuls** a aquest sistema de resolució de conflictes.

Fins ara, la mediació civil s'havia centrat primordialment en el Dret de família; amb la nova legislació, **se n'obre el camp d'acció a altres territoris més propers a l'actuació habitual dels notaris**, com són el Dret de l'empresa o el Dret successori.

Davant d'això, **el Notariat** ha de posicionar-se, i ha de fer-ho en un doble sentit: **cap a l'exterior, potenciant-ne l'ús i difonent-ne les bondats, i cap a l'interior, formant els notaris** perquè siguin capaços no només d'actuar com a mediadors, sinó també de discernir en quins

supòsits és procedent derivar assumptes cap a la mediació. En aquest sentit, ja hi ha hagut iniciatives per part d'algun Col·legi de Notaris, com per exemple el de Madrid, amb la constitució de la Fundació Signus, coneguda per tots.

Per la seva banda, **el Col·legi de Notaris de Catalunya ha participat en diverses iniciatives i ha adoptat acords d'actuació** l'execució dels quals s'ha supeditat a la publicació de l'esperat Reglament.

En concret, el Col·legi de Notaris de Catalunya, a més d'organitzar diverses jornades sobre aquest tema, **ha estat partenaire d'un dels centres de mediació més importants del món, el CEDR britànic, en un projecte finançat per la Unió Europea i dirigit a la formació**

de formadors de mitjancers en matèria de *skills* ("habilitats") de mediació; sens dubte, un dels aspectes més importants entre els coneixements que han de tenir els mediadors. A més, el Col·legi **s'ha incorporat, junt amb altres corporacions i professions, a l'anomenat «Punt Neutre de trobada de Professionals jurídics per al desenvolupament de la Mediació en l'àmbit civil, comercial i mercantil a Espanya» (PNPM), patrocinat pel Grup Europeu de Magistrats per la Mediació (GEMME)**, en el qual ha participat des que es va crear. Com a projectes immediats, figura l'**organització de cursos que habilitin per a l'exercici de la mediació**, d'acord amb el que determini el futur Reglament, en els quals, amb l'objectiu d'aconseguir l'excel·lència, **es col·laborarà amb destacades institucions universitàries i empresarials i**

s'exigirà un alt nivell per a obtenir l'habilitació; igualment, s'ha acordat la **creació d'un centre de mediació** des del qual s'ha de contribuir a l'expansió i la pràctica d'aquest sistema de resolució de conflictes.

El Notariat de Catalunya farà de la mediació un tema intersectorial i no actuarà d'esquena a la resta de professions jurídiques i actors socials: l'objectiu és col·laborar amb ells per aconseguir els beneficis generals que se'n puguin obtenir.

Com s'extreu del que s'ha exposat, **el Notariat de Catalunya farà de la mediació un tema intersectorial i no actuarà d'esquena a la resta de professions jurídiques i actors socials**: l'objectiu és col·laborar amb ells per aconseguir els beneficis generals que se'n puguin obtenir. I tot això perquè el Notariat creu en la mediació i **està segur que el fet d'estendre-la comportarà, sobretot, una important reducció de costos socials i individuals**.

La contribució del Notariat pot arribar des de diverses vies i amb diferents objectius. Institucionalment, mitjançant actuacions com les citades abans. Però, individualment, cada Notari pot contribuir amb la seva aptitud especial per a resoldre conflictes.

El Notari reuneix unes qualitats innates per la seva capacitat d'aconseguir acords i consensos; els seus principis d'actuació habituals coincideixen pràcticament amb els exigits per a una bona mediació:

A) Voluntarietat. La voluntarietat és un principi predicable no del mediador, sinó de l'inici i desenvolupament del procés de mediació. En qualsevol cas, aquest principi també encaixaria en el mode d'exercir la funció notarial, atès que, en estar els notaris en règim de competència entre si, pot afirmar-se que la presència davant un Notari sempre és voluntària, sense que, lle-

vat d'escassíssimes excepcions, algú pugui veure's obligat a recórrer als serveis d'un Notari.

La imparcialitat és una de les divises de l'actuació notarial. Imparcialitat, dedicació, objectivitat, honradesa i independència són característiques ideals per a la pràctica de la mediació.

B) Imparcialitat i neutralitat. El Reglament Notarial, a l'art. 147, diu expressament que «sense minva de la seva imparcialitat, [...] i prestarà assistència especial a l'atorgant que la necessiti. També assessorarà les parts amb imparcialitat». La imparcialitat és una de les divises de l'actuació notarial. Imparcialitat, dedicació, objectivitat, honradesa i independència són característiques ideals per a la pràctica de la mediació.

C) Confidencialitat. És evident que el Notari és un prototipus de confidencialitat. El seu deure de guardar secret

sobre tot el contingut del protocol notarial és un dels models d'ètica professional a tota l'Europa continental. Ningú no dubta d'aquest principi.

D) Caràcter personalíssim. Un altre dels principis bàsics de la funció notarial coincideix amb un dels de la mediació. La funció notarial és indelegable, no pot traspassar-se a un tercer, ha de ser realitzada personalíssimament pel Notari.

E) Bona fe. Aquest principi és present en tots els aspectes de l'exercici de la funció notarial i és, per tant, una característica permanent dels quefers del Notari.

Però no n'hi ha prou amb això. L'auténtica mediació requereix una sofisticada tècnica que només pot adquirir-se amb una formació de qualitat i continuada. Aquest és **un dels reptes que té el Notariat: assolir en la mediació el mateix nivell d'excel·lència que desenvolupa en els seus quefers diaris com a fedatari**.

No hi ha dubte que s'aconseguirà.

Notes sobre el concurs de creditors

Ramón García-Torrent Carballo
Notari de Barcelona

Entre les múltiples resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat que s'han dictat recentment (moltes de les quals ja han estat profundament comentades en diversos fòrums), mereixen, a parer meu, ser destacades les relatives al concurs de creditors. I no només perquè el supòsit sigui freqüent, a causa de la conjuntura econòmica actual, sinó també per la seva **profunda transcendència notarial**. La seva ressenya succinta, atès l'espai de què disposem (en vista de la Llei Concursal després de les últimes reformes i pensant en les societats de capital), la podem fer seguint les diverses fases del concurs:

1r De les classificacions del concurs

És sabut que el concurs pot ser voluntari (si el sol·licita primerament el mateix

deutor) o necessari (si passa altrament), la qual cosa resultarà de la interlocutòria de declaració de concurs. El concurs voluntari implicarà, com a regla general, el règim d'intervenció i el necessari, el de substitució, que, no obstant això, el Jutge podrà alterar (art. 40 de la Llei Concursal). El concurs, segons una altra classificació, pot ser fortuït o culpable, la qual cosa es declararà en la sentència de qualificació del concurs, amb greus conseqüències, el culpable, tal com estableix l'art. 172 de la Llei Concursal.

Com a regla general, **l'administració concursal**, després de la reforma, **estarà integrada per un sol membre** (art. 27), el qual, després de l'acceptació, rebrà del Secretari Judicial un document acreditatiu de la seva condició d'administrador (la credencial concursal), que s'haurà de

retornar al Jutjat quan es produeixi el seu cessament per qualsevol causa (art. 29), i d'aquí ve la necessitat que s'exhibeixi al Notari autoritzant per comprovar que segueix en exercici del càrrec; a part de la **necessitat de prèvia inscripció al Registre Mercantil**, i aquí es poden reiterar les discussions entorn de la dels administradors, a efectes d'inscriure un acte al Registre de la Propietat, quan es pot reproduir notarialment el tracte, sobretot tenint en compte que es realitzen les inscripcions per manament del Secretari Judicial i «preferentment per mitjans telemàtics» (art. 24).

Doncs bé, la coneguda **Resolució de 27 de febrer de 2012 ja va establir que el Registrador de la Propietat**, pel «deure d'aportar la —prova— que es trobi en el seu poder [...] i de proveir-se de la que

està al seu abast [...] sense paraitzar així el procediment i servint [...] a la satisfacció de l'interès general», **pot consultar el Registre Mercantil**. El que es justificava, segons el Centre Directiu, en una consulta per poder qualificar en quina fase del concurs està la societat, i d'aquesta manera no «reclamar a la part l'aportació de documents», en posteriors resolucions s'ha acabat convertint en un deure per al Registrador. La conseqüència directa d'això és que el Notari, per un mínim deure de prudència, ha de consultar constantment el mateix Registre Mercantil, i fins i tot el Registre Públic de Resolucions Concursals, i deixar-ne constància. La qual cosa condueix a preguntar-nos, o millor dit, a suplicar, que no ens trobem amb un cas de concurs publicat al BOE (de coneixement general) però que encara no ha accedit als registres esmentats. I és que, per poca feina que hi hagi a les notaries, un no està per classificar diàriament els anuncis del BOE...

2n De les facultats dispositives en les diferents fases

- La regla general és que la declaració de concurs no interrompra la continuació de l'activitat professional o empresarial del deutor.

Després de la coneguda Resolució de 27 de febrer de 2012, el Notari, per un mínim deure de prudència, ha de consultar constantment el Registre Mercantil, i fins i tot el Registre Públic de Resolucions Concursals, i deixar-ne constància

- **Des de la declaració judicial del concurs fins a l'acceptació de l'administrador concursal, el deutor podrà realitzar els actes propis del seu gir o tràfic que siguin imprescindibles per a la continuació de la seva activitat**, sempre que s'ajustin a les condicions normals del mercat. Tot això plantejarà un problema d'acreditació davant del Notari sobre un triple àmbit: inclusió en el gir o tràfic, imprescindibilitat i ajustament a condicions normals de mercat. No sembla que una mera manifestació del deutor o

de qui actuï per ell sigui suficient (art. 44.2). Els hipotecaristes que han escrit sobre la matèria requereixen acreditació, a efectes d'obtenir la inscripció. Si bé el problema es redueix, ja que l'art. 43.3 disposa que fins a l'aprovació judicial del conveni o l'obertura de la liquidació no es podran alienar o gravar els béns i els drets que integren la massa activa sense autorització del Jutge. Aquest article, atesa la seva ubicació sistemàtica i pel principi de conservació de la massa activa, entenem que és d'aplicació també a aquesta fase de preacceptació dels administradors, cosa que, tanmateix, ha estat discutida, especialment en el cas de l'immoble-mercaderia (les societats promotores).

- **Un cop acceptat el càrrec per l'administrador, estarem al règim aplicable (d'intervenció o de suspensió) a efectes de determinar si han de concórrer també els administradors de la persona jurídica concursada**. En qualsevol cas, és fonamental el fet que l'art. 44.2 permet, en cas d'intervenció, que l'administració concursal determini els actes o les operacions pròpies del gir o tràfic d'aquella activitat que, per raó de la seva naturalesa o quantia, queden autoritzats amb caràcter general. A propòsit d'aquest article, convé portar a col·lació l'art. 155.3 de la mateixa Llei Concursal, que disposa que quan s'hagi de procedir dins del concurs, fins i tot abans de la fase de liquidació, a l'alienació de béns i drets adscrits a crèdits amb privilegi especial, el Jutge, a sol·licitud de l'administració concursal i prèvia audiència dels interessats, podrà autoritzar-la amb subsistència del gravamen i amb subrogació de l'adquirent en l'obligació del deutor, que quedarà exclosa de la massa passiva. En cas que no l'autoritzi en aquests termes, el preu obtingut en l'alienació es destinarà al pagament del crèdit amb privilegi especial i, si queda romanent, al pagament dels altres crèdits. És a dir, que podria semblar que, en cas de crèdits amb privilegi especial, malgrat l'art. 44.2, caldria l'autorització judicial. No obstant això, i encertadament, la recent **Resolució de 4 d'octubre de 2012**, a propòsit d'una escriptura de compravenda amb subrogació d'un

préstec hipotecari, en què, en règim d'intervenció, els administradors van concórrer a l'escriptura declarant que l'operació era inherent a la continuació de l'activitat empresarial i pròpia del gir o tràfic de l'empresa, conclou expressament que preval l'art. 44.2, ja que l'art. 155.3 l'únic que fa és determinar el contingut de l'autorització judicial i les seves conseqüències quan aquesta sigui necessària, i no ho és en el supòsit de l'art. 44.2.

- Un problema freqüentment plantejat als despatxos notariais és el relatiu a la **situació dels apoderats durant la fase d'intervenció**. Sembla clar que **la declaració de concurs, per si mateixa, no revoca els poders mercantils atorgats pels administradors**, si bé, òbviament, no poden servir de via per eludir el règim concursal i, per tant, a més de l'apoderat, si escau, tractant-se d'un acte d'administració o disposició, haurà de concórrer l'administrador concursal, ja que l'apoderat supleix, si escau, el representant orgànic de la societat, però no l'administrador en fase concursal. El mateix règim és aplicable a la concessió de poders per part dels administradors durant el règim d'intervenció. Caldrà, en l'acte concret d'exercici, en el seu àmbit propi, la intervenció de l'administrador concursal i advertir d'això en el poder. És més discutible que pugui concórrer a l'atorgament del poder, a més de l'administrador orgànic, el concursal, ja que aquest, com a regla general, només pot delegar determinades funcions (art. 32).
- **Un cop aprovat judicialment el conveni**, l'eficàcia del qual serà la de la data de la sentència que l'aprovi, tret que el Jutge ho retardi a la data de la seva fermesa, **cessaran els efectes de la declaració de concurs, si bé, i per aplicació de l'art. 137, aquest podrà contenir mesures prohibitives o limitatives de les facultats d'administració i disposició**. La **Resolució de 27 de febrer de 2012** ja va declarar que no era necessària, a efectes de tracte, la prèvia inscripció del conveni en el Registre de la Propietat (i és que aquest no s'inscriu pròpiament, sinó que s'inscriuen les limitacions, si n'hi ha, que hi disposi el Jutge), si bé s'havia de testimoniar

en l'escriptura a efectes de comprovar si s'hi estableixen aquestes limitacions i la seva constància registral; limitacions que, ja sigui dit de passada, no tanquen el Registre (art. 137). Una qüestió interessant que planteja aquesta fase del conveni és l'aplicació de l'esmentat art. 155.3. Entenc, en tot cas, que, com que el mateix conveni ha de contenir un pla de pagaments detallat, l'aprovació judicial d'aquest implica la de la transmissió de béns adscrits a crèdits amb privilegi especial que ja estigués detallada amb les seves característiques en el mateix conveni.

- I, **finalment, en fase de liquidació**, recordem que el règim serà el de suspensió, i que respecte del mateix problema de la possible aplicació de l'art. 155.3, atès que aquesta s'ajusta a un pla de liquidació, el més normal serà que l'operació ja estigui detallada en el pla, és a dir que l'aprovació judicial

serà connatural a la d'aquest. Recordem també que els administradors concursals no poden adquirir béns ni drets de la massa activa (art. 151).

Un problema freqüentment plantejat als despatxos notariais és el relatiu a la situació dels apoderats durant la fase d'intervenció, ja que la declaració de concurs, per si mateixa, no revoca els poders mercantils atorgats pels administradors i l'apoderat supleix, si escau, el representant orgànic de la societat, però no l'administrador en fase concursal

Respecte a d'altres resolucions que han resolt que no és possible la inscripció de la liquidació d'una societat amb un sol creditor sense resolució judicial, apar-

tant-se de la doctrina anterior del Centre Directiu (**resolucions de 2 de juliol i de 4 d'octubre de 2012**), i d'altres relatives a l'execució d'hipoteca amb un deutor en concurs (**resolucions de 12 de juny i de 12 de setembre de 2012**), de transcendència eminentment registral, simplement en podem apuntar l'existència.

I no vull acabar sense desitjar sort, imprescindible per a tots, a la nova Junta Directiva del nostre Col·legi, ja investida quan es publiqui aquest treball. En un moment crucial per a la nostra professió, que pugui gaudir de la tan anhelada unitat i de suport en la seva tasca. Té a favor seu, malgrat els intents de relegar-la, la funció notarial, de tanta transcendència per si mateixa, que, en la meua humil opinió, n'hi ha prou amb dues coses per defensar-la: unitat de criteri, lluny de divisions espúries, i la voluntat col·lectiva d'exercir la funció, potser el més important dels reptes del Notariat actual. Tot el meu suport per a això.

Desafortunat Avantprojecte de Llei de Reforma Integral dels Registres

Joan Carles Ollé Favaró

Notari de Barcelona i Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya
Vicepresident del Consell General del Notariat

Després de les eleccions que van tenir lloc el passat mes de novembre als col·legis i, posteriorment, al Consell General del Notariat, **els representants corporatius continuem treballant**, ara amb la confiança i la força renovades, **en la defensa eficient i la gestió eficaç dels interessos de la corporació**.

Així, mentre que en determinats aspectes estem donant continuïtat a les accions ja iniciades amb anterioritat — com ara la **revisió de la demarcació**, que suposarà un pas important en la tasca prioritària de **garantir la sostenibilitat dels despatxos**—, en altres aspectes estem posant en marxa totes aquelles iniciatives que estem segurs que han de ser útils al Notariat i, en definitiva, als ciutadans. En l'àmbit del Consell General del Notariat, per exemple, estem **potenciant**

l'estructura de les comissions, i ho fem canalitzant l'enorme capital humà de la corporació a fi i efecte de generar propostes notariales que puguin ser beneficioses per a l'interès general. Comissions com la Fiscal, de Consumidors, d'Urbanisme, de Disciplina i Deontologia, entre d'altres, o la Secció de Publicacions, estan cridades en els propers temps a exercir una força corporativa dinamitzadora.

En el camí per assolir l'objectiu d'afrontar amb garanties els reptes que la mateixa societat ens planteja, adoptant un paper central en el marc jurídic i reforçant la nostra posició en el context socioeconòmic, darrerament ha sorgit un tema que esdevé absolutament prioritari en tant que trenca absolutament l'equilibri en el si del sistema de seguretat jurídica preventiva i entre la figura del Registrador i la del Notari,

alhora que posa en perill l'actual sistema de seguretat jurídica, quelcom que hem defensat, defensem i defensarem davant de qui calgui i fins on calgui.

L'Avantprojecte de Llei de Reforma Integral dels Registres Civil, de la Propietat i Mercantil és l'atemptat més directe que mai ha patit el sistema de seguretat jurídica del nostre país

---

L'Avantprojecte de Llei de Reforma Integral dels Registres Civil, de la Propietat i Mercantil és l'atemptat més directe que mai ha patit el sistema de seguretat jurídica del nostre país. I ho

és perquè, en els termes plantejats inicialment, suposa diverses i substancials alteracions, clarament a pitjor, dels pilars i els contrapesos —en definitiva, de la columna vertebral del sistema— que no podem passar per alt.

L'obligatorietat de registrar determinades opcions de la vida personal vulnera clarament el dret a la intimitat dels ciutadans

D'una banda, l'obligatorietat de registrar determinades opcions de la vida personal **vulnera clarament el dret a la intimitat dels ciutadans**. En cas que el text tirés endavant en els termes proposats pel Ministeri de Justícia, veuríem com actes i afers que pertanyen a l'esfera personal dels individus, com el domicili o l'atorgament d'un poder entre cònjuges o de pares a fills, s'han d'inscriure en el Registre Civil i fer-se públics, quelcom que la societat no pot admetre.

La línia d'actuació establerta en aquest document esdevé una autèntica contradicció amb l'aposta per la jurisdicció voluntària, tantes vegades defensada des de l'Administració estatal com a renovació legislativa imprescindible per assentar legalment una certa redistribució de funcions en l'àmbit jurídic i contribuir a descol·lapsar la via judicial en matèries no contencioses

A més, la línia d'actuació establerta en aquest document esdevé **una autèntica contradicció amb l'aposta per la jurisdicció voluntària**, tantes vegades defensada des de l'Administració estatal com a renovació legislativa imprescindible per assentar legalment una certa redistribució de funcions en l'àmbit jurídic, que permeti dotar de noves funcions determinats funcionaris —entre ells, els notaris— i contribuir a descol·lapsar la via judicial en matèries no contencioses. Una via en la qual els notaris tenim un camí per davant de llarg recorregut. En

canvi, l'Avantprojecte preveu la supressió del recurs a la Direcció General dels Registres i del Notariat i, per tant, en cas de qualsevol desacord amb el Registre, només restaria oberta la via judicial, fet que provocaria de nou un sobre càrregament dels jutjats. Per tant, **res més lluny del canvi que reclama a crits la Justícia actual per avançar en el camí de la modernitat, l'agilitat i l'eficàcia. Teòricament, es pretén desjudicialitzar, però, per aquest camí, el que hi haurà és una major judicialització.**

Teòricament, es pretén desjudicialitzar, però, per aquest camí, el que hi haurà és una major judicialització

El més greu de tot és que el text provocarà un fort alentiment i una

paralització de la vida jurídica i econòmica, en la mesura que suposa una potenciació enorme del Registre i del Registrador, atès que li atribueix una posició que no té cap precedent en l'entorn europeu i que suposaria crear un coll d'ampolla les conseqüències del qual no han estat prou valorades, de ben segur, per l'Administració. Desplaçar el centre de gravetat del nostre sistema a un moment posterior a aquell en el qual es consuma l'acte o negoci jurídic, superant-ho absolutament tot a la fiscalització de forma i de fons dels registres, no farà sinó allargar innecessàriament els terminis i, curiosament, afeblirà la seguretat jurídica dels ciutadans. Un exemple: una parella que es casa davant de Notari, segons el text de l'Avantprojecte, ha d'esperar dies o setmanes fins que el Registrador qualifiqui l'expedient, amb la possibilitat evident que entengui que hi ha defectes que s'han d'esmenar i es retardi encara més la inscripció, de manera que resti pendent durant temps

Tribuna

i temps la conclusió de l'expedient. Resultat: els ciutadans que han celebrat el matrimoni estaran durant mesos en una situació gairebé esperpèntica, atès que no sabran ben bé si el seu matrimoni és vàlid i, per tant, si ja estan legalment casats o no. Absurd.

Desplaçar el centre de gravetat del nostre sistema a un moment posterior a aquell en el qual es consuma l'acte o negoci jurídic, supeditant-ho absolutament tot a la fiscalització de forma i de fons dels registres, no farà sinó allargar innecessàriament els terminis i, curiosament, afeblirà la seguretat jurídica dels ciutadans

En fi, estem davant d'un text força desafortunat. En cas que la Direcció General dels Registres i del Notariat, responsable de la redacció del text, hagués consultat els col·lectius jurídics més directament implicats —entre ells, el No-

tariat, que desconeixia el text i, per tant, no ha pogut fer-ne cap aportació—, la seva anàlisi en profunditat li hauria permès entendre la inoperància de les mesures previstes.

Com a mesura de xoc, hem aconseguit paralitzar, de moment, l'Avantprojecte, quelcom que és un primer pas

Com a mesura de xoc, **hem aconseguit paralitzar, de moment, l'Avantprojecte**, quelcom que és un primer pas. Hem transmès al Ministeri de Justícia que estem disposats a dialogar i aportar la nostra experiència per tal de reconduir aquest plantejament. Una reconducció que, de fet, **requereix d'una redacció ex novo que permeti reorientar l'eix central en el qual es basa el document i que va molt més enllà del retoc i la puntualització**. Entre els valors que defensem, tots ells ben fermes, hi ha també el del diàleg, al qual sempre estem oberts, però **serem fermes i con-**

tundents, com ho hem estat sempre, **en la defensa dels valors essencials de la funció notarial i del model de professió en el qual creiem**.

La nostra funció no és cap altra que la d'oferir als ciutadans, a les empreses i, en definitiva a la societat i al país, la màxima seguretat jurídica preventiva, absolutament necessària i avui dia encara més imprescindible que mai

La defensa de la validesa i la vigència del nostre sistema de seguretat jurídica preventiva, reconegut arreu com un dels millors del món, és la nostra màxima prioritat. Estem convençuts que aquesta és la millor manera d'exercir la nostra funció, que no és cap altra que la d'**oferir als ciutadans, a les empreses i, en definitiva, a la societat i al país la màxima seguretat jurídica preventiva, absolutament necessària i avui dia encara més imprescindible que mai**.

A portrait of Josep-Delfí Guàrdia Canela, a middle-aged man with glasses, wearing a dark suit, a light-colored shirt, and a purple tie. He is seated in an ornate wooden chair and is gesturing with his right hand, pointing towards the camera. The background features a window with decorative stained glass.

«El repte de tots els juristes és aconseguir que el segle XXI sigui el segle de la Justícia»

Josep-Delfí Guàrdia Canela

President de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

AUTORA: Sandra Purroy
FOTOGRAFIES: Montserrat Fontich

Josep-Delfí Guàrdia Canela (Balaguer, 1945) es llicencià en Dret per la Universitat de Barcelona i l'any 1966 començà l'exercici de l'advocacia, que només va interrompre breument per ser Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya (2001-2002). Ha estat membre de la Junta de Govern del Col·legi d'Advocats de Barcelona en els períodes 1970-1975 i 1978-1983. El 1975 fou elegit membre de número de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, de la qual fou Secretari entre els anys 1977 i 1983 i President en dos períodes: 1992-2000 i des del 2008 fins a l'actualitat. Ha estat també professor de Dret Processal i de Dret Civil a la Universitat de Barcelona i a l'Estudi General de Lleida i compta amb nombroses publicacions en aquests àmbits del Dret. En el seu dilatat currículum, cal destacar també que ha estat membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya, la seva implicació com a àrbitre en nombrosos processos arbitralis o, en la seva vessant més economicista, que ha estat membre de la Comissió de Control del Consell d'Administració de "la Caixa". Entre els premis rebuts, hi ha la Creu de Sant Jordi (1998), Comissió de Control i del Consell d'Administració.

Entrevistes

P: Després d'una vida dedicada a l'advocacia, amb una breu etapa en el món de la política i ara des de l'Acadèmia, quina creu que ha estat l'evolució del món del Dret en el decurs d'aquests darrers quaranta anys?

El Dret privat evoluciona a mesura que ho fa la societat civil

R: Fa quaranta-sis anys que em vaig col·legiar, el desembre de 1966. I des de llavors, en el camp del Dret Públic, destacaria el pas de la dictadura a la democràcia, que fou el canvi essencial per a tot-hom i també per a la juridicitat. En l'àmbit del Dret Privat, el canvi no és tan concret, tan aparatós, però hi ha hagut també una evolució. El Dret Privat va al compàs de la societat civil i, per tant, va evolucionant a mesura que ho fa la societat civil.

Pel que fa a la meua trajectòria, precisament al discurs de comiat de l'Acadèmia en el mandat anterior ja vaig dir que sempre he estat molt vinculat a l'Acadèmia i al Col·legi d'Advocats. Del 1970 al 1983 vaig ser —amb una aturada de tres anys— membre de la Junta del Col·legi. Després em van elegir acadèmic molt jove, més del que és habitual, i vaig ser durant sis anys Secretari i, després, durant vuit anys, President. Ara torna a fer-ne quatre que ocupo la Presidència. De manera que la vinculació a aquesta casa i al Col·legi d'Advocats de Barcelona ve de molt lluny. L'activitat política la vaig exercir només dos anys i va ser una mica per casualitat, perquè jo no sóc un home polític ni m'hi vaig voler dedicar; senzillament, es va donar una con-

juntura que va fer que considerés que ho havia d'acceptar.

Es podrien resoldre millor els problemes de la Justícia si la Generalitat tingués més competències en aquesta matèria

P: Quins factors creu que són clau per aconseguir la tan preuada Justícia moderna que demanda la societat actual?

R: Personalment, crec que és un dels punts febles de la configuració de l'Estat autonòmic. Amb l'Estat autonòmic es va fer la constitució d'un autèntic Parlament similar a les Corts Generals, al Parlament espanyol. Per tant, hi ha un govern de la Generalitat similar, salvant les distàncies, al del Govern de l'Estat, però no hi ha pròpiament un poder judicial de Catalunya. I les competències de la Generalitat en matèria de Justícia són massa minses. Tenim encara la Justícia gestionada per un Consell General del Poder Judicial amb seu a Madrid i per un Ministeri de Justícia amb seu a Madrid i, en canvi, les competències de la Generalitat aquí són escasses. Al meu parer, tot i les dificultats que això comporta, i que de problemes de la Justícia n'hi ha a tot arreu, també als països més avançats del món, crec que es podrien resoldre una mica millor o temperar-ne la incidència en la vida social si hi hagués unes majors competències de la Generalitat en matèria de Justícia. Hi ha un poder judicial a Catalunya —i l'últim Estatut ho va voler reconfigurar, però el Tribunal Constitu-

cional no ho va entendre adequat a la Constitució—, però no un poder judicial de Catalunya. Hi ha gent a qui això l'escandalitza, però no encerto a veure per què a la gent l'escandalitza més que hi hagi un poder judicial a Catalunya que el fet que hi hagi un Parlament o un Govern.

P: La politització de la Justícia és un problema?

R: Sí, jo crec que aquest és un problema general d'Espanya, especialment, però també d'altres països del nostre entorn cultural. Quan els polítics no els poden resoldre d'alguna manera vehement o a través de votacions, tendeixen a judicialitzar els temes polítics. I això és molt negatiu per a la Justícia i també per a la política.

Hi ha un poder judicial a Catalunya però no un poder judicial de Catalunya

P: Des de la Presidència de l'Acadèmia, quines són les principals fites assolides aquests darrers anys? I els principals reptes a assolir?

R: Quan em vaig fer càrrec de la Presidència, succeint Lluís Figa, vaig voler seguir una mica el seu mestratge. Les acadèmies tenen el risc de convertir-se en uns organismes on la gent discuteix, estudia i tracta problemes jurídics, però sense rigor ni profunditat. Lluís Figa ja va establir unes majors comunicacions, una major regularitat en les reunions. En temps d'un altre Notari que fou President, Robert Follia, es va posar en marxa la publicació d'uns annals, per tal que el treball que s'hi feia veiés la llum. De fet, fonamentalment he tractat de posar una mica més de rigor en l'estudi i el tractament dels temes seguint aquesta línia. En aquests moments, l'Acadèmia té dificultats des del punt de vista numèric i, tot i que vam augmentar el número l'any 1985, som trenta-sis acadèmics, entre ells, força persones que tenen ja una edat avançada i que poden treballar relativament poc per a l'Acadèmia, a més que tothom té les seves ocupacions profes-

sionals i que tenim limitacions econòmiques importants que ens impedeixen dur a terme segons què.

D'aquesta segona etapa, però, des-tacaria les sessions obertes, en què procurem obrir l'Acadèmia a la comunitat jurídica catalana. Fem unes sessions a les quals invitem algun ponent, normalment membre d'alguna altra acadèmia espanyola o estrangera, i en què es reuneixen acadèmics i una selecció de persones especialitzades en els temes que estem debatent. L'any passat n'hi va haver dues: una sobre el secret professional en les relacions entre els advocats i els clients, en què va ser ponent el professor Rodríguez Mourullo, i una altra sobre arbitratge, amb el professor Olivencia. En ambdues, hi havia un número significatiu d'acadèmics, juntament amb altres persones de la Magistratura, del Notariat, registradors de la propietat... Aquesta vocació d'obrir-se una mica més a la societat és un dels reptes importants d'avui de l'Acadèmia.

Obrir-se més a la societat és un dels reptes importants d'avui de l'Acadèmia

P: Quina creu que ha estat la principal aportació de l'Acadèmia al món jurídic? I en termes més amplis, a la societat civil?

R: L'aportació a la societat civil és l'assígnatura pendent. De fet, l'Acadèmia és de jurisprudència i legislació i res de la matèria jurídica no ens és aliè, però és veritat que des de sempre els temes del Dret Civil de Catalunya són els que més han centrat la nostra activitat. La història de l'Acadèmia és una constant història d'estudi, d'investigació, però també de defensa i consolidació del nostre Dret Civil. I això l'Acadèmia ho ha fet raonablement bé al llarg de la història. El problema sovint és que ens és relativament senzill arribar a un destinatari especialitzat —el Col·legi d'Advocats o el Col·legi de Notaris, per exemple—, però a la societat ens és més difícil d'arribar, perquè l'Acadèmia vol ser rigorosa i defuig el sensacionalisme. Probablement per això li costa una mica arribar al gran públic, que tampoc no és la seva pretensió fonamental.

P: Quin paper ha tingut històricament i té el Notariat a l'Acadèmia?

R: El Notariat hi desenvolupa un paper molt important. L'Acadèmia, històricament, era una acadèmia fonamentalment d'advocats. L'any 1954 es reconstitueix amb una clara voluntat d'incorporar tots els diferents sectors de la societat civil catalana. Referint-me només als qui ja no estan entre nosaltres, la figura de Roca Sastre és essencial en la vida de l'Acadèmia, com ho són les de Ramon Faus, Josep M.ª de Porcioles, Valentín-Fausto Navarro Azpeitia, Federico Trías de Bes o Lluís Roca-Sastre Muncunill. Més modernament, ho són Raimon Noguera, Josep Maria Puig Salellas, Àngel Martínez Sarrion o José Luis Mezquita del Cacho. Numèricament, a l'Acadèmia hi ha hagut més presència d'advocats, però, sens dubte, després dels advocats, la presència notarial és la més àmplia en número i igual o més significativa que la dels mateixos advocats. Cal dir que l'Acadèmia, tanmateix, ha volgut comptar amb representació de la Judicatura, i també m'alegro d'haver-la obert als registradors de la propietat. Evidentment, també hi ha molts catedràtics d'universitat, alguns dels quals ingressen per la seva condició d'acadèmics de prestigi i d'altres perquè, paral·lelament al fet de ser catedràtics, han exercit la professió.

El Notariat ha jugat històricament un paper molt important a l'Acadèmia

P: Com a estudiós i expert del Dret Civil català, com valora els actuals treballs d'harmonització, a falta de tancar el llibre VI del Codi Civil de Catalunya?

R: Em consta que ja s'ha elaborat la primera llei del títol VI del Codi Civil de Catalunya, que regularà l'estructura que haurà de tenir aquest llibre, i el contracte de compravenda, i amb això s'enceta la darrera etapa de la configuració del Codi Civil de Catalunya. En conjunt, el meu judici és molt favorable. Jo tinc la satisfacció i l'honor que la primera llei del Codi Civil, tot i que es va aprovar quan jo ja havia cessat com a Conseller, es va pre-

parar durant la meua etapa, fa onze anys. Com a crítica, he de comentar que alguns dels autors estan més preocupats per la modernitat que per la fidelitat a les essències històriques. Tant jo, personalment, com l'Acadèmia, pel que representa, en alguna ocasió hem lamentat que no s'hagi tingut prou respecte per unes institucions històriques que potser no són de rigorosa actualitat, però que tampoc no té cap sentit que desapareguin.

P: I quina creu que és l'aportació del Notariat al Dret Civil català?

R: L'aportació del Notariat és fonamental, i precisament en la línia crítica que comentava, crec que en la darrera etapa de les tasques de codificació hi ha una menor presència dels notaris com a tals. Si bé és veritat que hi ha notaris que participen en aquests treballs, em sembla que en ocasions ho fan més com a teòrics i estudiosos del Dret que com a transportadors de la seva experiència d'un exercici notarial dut a terme en profunditat. Històricament, crec que la figura de Roca Sastre ho omple tot. Com deia, l'Acadèmia es constitueix l'any 1954 i la Compilació es fa l'any 1960, i tots els qui hi intervingueren eren acadèmics.

P: Com valora el nivell de seguretat jurídica del nostre país?

R: Personalment, no puc sinó significar la gran transcendència que en general, i especialment a Catalunya, ha tingut la funció notarial com a activitat preventiva de conflictes jurídics. El Dret de Família i el Dret de Successions de Catalunya s'han configurat esplèndidament a través d'institucions que, en gran part, han nascut a l'empara de les notaries. I això s'ha traduït en una societat civil molt tranquil·la i econòmicament molt més desenvolupada. Crec que continua ben vigent, en molts camps, aquella cèlebre frase de Josep Pla, mirant l'Empordà, que diu: «Això ho van fer Déu nostre senyor i el Notari de la Bisbal».

P: Vostè ha practicat i defensat amb fermesa l'arbitratge. Quin paper creu que ha de desenvolupar aquest procediment en l'àmbit jurídic?

R: L'arbitratge és un lloc comú, un dels diferents sistemes, junta-

Entrevistes

ment amb la mediació o la conciliació, de resolució alternativa de conflictes. Aquest sistema em sembla molt important perquè, d'una banda, i tot i no ser el més rellevant, descarrega l'actuació dels jutjats, i de l'altra, perquè hi ha alguns conflictes jurídics que, per la seva naturalesa, s'adiuen més bé a ser resolts per un arbitratge, que sempre té més flexibilitat, més capacitat de diàleg i més capacitat de tractament conjunt, que en processos judicials, que són més freds i formals. Crec que, tot i que ha estat molt criticada, nosaltres teníem una excel·lent Llei d'Arbitratge de l'any 1953, però era una Llei d'Arbitratge per a ús intern, per a arbitratge intern. En aquests moments hi ha una gran promoció a favor de l'arbitratge internacional, que és el que demanden les societats avançades, i les noves lleis que han seguit els models internacionals han sigut i són unes bones lleis d'arbitratge, però, per posar una petita objecció, estan més preocupades per l'arbitratge internacional que no pas per l'intern, i aquest no l'hauríem de perdre. Hem de fer tot el possible perquè funcioni al nostre país un bon arbitratge per a les qüestions internacionals, però no oblidem que l'arbitratge també és una institució idònia per resoldre segons quins problemes de Dret intern en els quals no hi ha cap implicació internacional.

Actualment sovint el Dret funciona al servei de l'Economia

P: La darrera reforma de la Llei d'Arbitratge incorpora la figura del Notari —i d'altres juristes— com a àrbitres. Què creu que pot aportar aquest canvi i quina creu que pot ser la contribució del Notariat en aquest àmbit?

R: Tothom està d'acord en què l'aspecte fonamental de l'arbitratge és que hi hagi bons àrbitres. Això també succeeix en el món judicial, per exemple, on si hi ha un bon jutge, tot i que les lleis no siguin gaire bones, aquest busca mecanismes o recursos, però això encara s'accentua més en el cas de l'arbitratge, ja que aquí són finalment les parts les que volen que la institució

arbitral els resolgui els seus conflictes. Si perquè l'arbitratge sigui eficaç és essencial que els àrbitres siguin bons, benvingudes siguin totes aquelles persones amb qualitat humana i jurídica que seran bons àrbitres. I, evidentment, en el Notariat n'hi ha moltes.

L'ideal de justícia passa per repartir de manera justa les càrregues i conseqüències de la crisi, i per exercitar accions de responsabilitat enfront dels responsables

P: També ha estat vinculat durant força temps a l'àmbit financer. Quin paper desenvolupa el Dret en el món econòmic i viceversa?

R: En aquest sentit, sóc una mica pessimista. Al llarg de la meua vida, he vist com, en un primer moment, el Dret passava per davant de l'Economia i els economistes se subjectaven al que deia el Dret. I ara sovint veig que el Dret funciona al servei de l'Economia. Crec que això és negatiu, però està en els signes dels temps. I en aquest sentit, quan en el llenguatge ordinari sento parlar dels mercats com d'una cosa etèria i difusa, lamento que, com a Jurista, no es perfili molt bé quin és el subjecte al qual s'atribueixen les llibertats, les responsabilitats i les capacitats que es tracten. Per tant, jo crec que s'hauria de fer un esforç per dotar de més juridicitat, que no vol dir regulatorietat. Avui es parla molt del regulador, però jo els diria que allò que cal és fer unes lleis no excessivament extenses, però que siguin bones, i si és així, aquesta juridificació de l'economia ha de procurar, segur, molts beneficis.

P: Com creu que afecta la crisi actual al món del Dret? I quina creu que és l'aportació del món del Dret en aquest context?

R: Crec que l'aportació del Dret és la que ha estat sempre: contribuir a realitzar l'ideal de Justícia. Aquest, al meu parer, avui passa per dues coses: repartir d'una manera justa les càrregues i conseqüències de la crisi, de manera que no la paguin més unes persones o uns

grups socials que uns altres, i, segona, que s'exercitin accions de responsabilitat enfront de les persones que es vegi clar, des d'un punt de vista jurídic, que n'han estat les responsables. Sense aquests dos elements, és difícil que sortim de la crisi o, fins i tot, que la sortida de la crisi no en generi, al cap de poc temps, una altra de dimensions semblants o potser més espectaculars que l'actual.

P: Cap a on avança la Justícia del segle XXI?

R: Caldrà fer un gran esforç, perquè és un món o una societat sense Justícia és un món que probablement no mereix la pena de ser viscut, tot i que l'expressió sigui una mica forta. La Justícia, no tant la legalitat, és una virtut i una exigència fonamental per a la vida social. Em temo que, en general, els individus i les col·lectivitats no estan excessivament preocupats per la Justícia. I la Justícia continua sent lamentablement una part de l'activitat pública poc dotada pressupostàriament, a la qual sovint no s'hi dediquen les persones amb majors capacitats perquè els rendiments econòmics de les professions jurídiques no són els que haurien de ser. El repte de tots els juristes és aconseguir que el segle XXI sigui el segle de la Justícia, perquè, si no ho és, haurem de preparar-nos tots per a coses realment dificultoses i gens favorables.

«Avui tot està judicialitzat perquè fallen altres mecanismes»

Pascual Ortuño Muñoz

Magistrat de l'Audiència Provincial de Barcelona i Exdirector de l'Escola Judicial

Vicepresident del Grup Europeu de Magistrats per la Mediació (GEMME)

AUTORA: Sandra Purroy
FOTOGRAFIES: Montserrat Fontich

Pascual Ortuño Muñoz (Yecla, Múrcia) es va llicenciar en Dret per la Universitat de Múrcia el 1974 i va realitzar el doctorat l'any següent a la mateixa universitat, on també va exercir de professor. Advocat en exercici fins al 1990, aquell mateix any va ingressar a la carrera judicial i la seva primera destinació va ser un jutjat de primera instància de Lleida (1989-1991). Posteriorment, va exercir de Jutge de Família de Barcelona (1991-1997), fins a ingressar com a Magistrat de la Secció 12a de l'Audiència Provincial de Barcelona, on exerceix actualment, a més de continuar amb la docència universitària.

Autor de nombrosos articles i treballs jurídics, ha estat Director General de Dret Privat i Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya (2007-2009) i Director de l'Escola Judicial (2009-2011). Actualment, també és Vicepresident del Grup Europeu de Magistrats per la Mediació (GEMME).

Entrevistes

P: Va iniciar la seva carrera professional en l'advocacia. Què destacaria especialment d'aquells anys?

R: Jo sempre dic que he tingut molta sort amb la feina, perquè he viscut etapes molt importants i interessants. Des de l'advocacia, on vaig exercir quinze anys, destacaria que vaig tenir el privilegi històric de viure l'etapa de la Transició. Vaig ser Secretari del Col·legi d'Advocats de Múrcia i, com a advocat, vaig tenir al meu càrrec diversos processos importants en matèria d'amnistia política, atès que molta gent que vaig conèixer de prop va estar a la presó per raons polítiques, i que, posteriorment, vaig viure el procés de legalització de partits polítics, de sindicats, etc. Tot això ho vaig viure molt directament, no des de la política, sinó des de l'advocacia, dirigint plets i posant demandes, i va ser una etapa molt interessant. Després de bastants anys, en què també vaig estar a la Universitat de Múrcia, vaig entrar a la carrera judicial pel torn de juristes de reconegut prestigi. La primera destinació que vaig tenir va ser Catalunya, concretament, Lleida, en un jutjat on hi vaig estar dos anys. De Lleida vaig passar a Barcelona, on vaig estar en un jutjat de primera instància durant set anys, fins que vaig passar a l'Audiència Provincial.

P: I de l'etapa com a Director de l'Escola Judicial?

R: Com a Director de l'Escola Judicial, destacaria la renovació metodològica de l'Escola. El peculiar procés d'accés a la Judicatura que hi ha a Espanya fa que els jutges joves no tinguin experiència professional després de molts anys de preparació de l'oposició. La meua feina va consistir, bàsicament, a intentar renovar la prova d'accés, d'una banda, en el sentit de restar-hi caràcter memorístic i d'introduir-hi altres elements, i, en segon lloc, dins de l'Escola, a introduir el mètode del cas perquè aprenguessin a treballar com en un jutjat virtual, intentant acostar també a l'ensenyament la pràctica jurisdiccional. Durant la meua etapa, pràcticament de cada mes d'ensenyament, una setmana íntegra es passava als tribunals o fins i tot als serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona, de Sabadell o de Terrassa, per exemple, que van ser unes experiències molt enriquidores.

P: També va ocupar durant una breu etapa la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques. Què remarcaria d'aquells dos anys?

R: Del que em sento més satisfet és d'haver impulsat la modernització en alguns àmbits del Dret Civil català. A la meua època, vam tenir la presentació dels esborranys del Llibre II, de «Persona i família»; del Llibre III, de «Persona jurídica», i del Llibre IV, de «Successions». Els esborranys i els projectes d'aquests tres llibres van ser elaborats per l'Observatori de Dret Civil de Catalunya, del qual jo n'era el responsable gestor, i va ser molt interessant el debat parlamentari posterior. I destacaria la transferència a Catalunya d'algunes competències de l'Estat, entre aquestes, en matèria de notaries i registres. Va ser el primer cop que es van fer concursos a Catalunya, que vam participar en el procés d'oposicions a les notaries i, també, que vam intervenir en la demarcació. Va ser una feina molt interessant, molt intensa i molt propera, en col·laboració amb el Col·legi de Notaris i el Col·legi de Registradors. Per a mi, era un món que no coneixia en profunditat i vaig tenir l'ocasió de comprovar l'enorme, interessantíssima i important tasca que fa el Notariat en la societat.

Del que em sento més satisfet és d'haver impulsat la modernització en alguns àmbits del Dret Civil català

P: Com valora l'actual procés de codificació i harmonització del Codi Civil català?

R: Al Codi li falta únicament un llibre, el VI, d'«Obligacions i contractes». Ja s'ha fet aquella estructura de codi obert que s'anirà integrant a poc a poc i ara cal harmonitzar i, certament, retocar alguns aspectes que van quedar pendents en els debats parlamentaris. Està pendent de veure quin paper podrien tenir a la pràctica les noves institucions, quins problemes podrien presentar, etc. Ara comencem a tenir experiència. Fins i tot des de la meua feina a l'Audiència, a primera línia, com a observatori real, veig com estan funcionant les institucions jurídiques que vam estar preparant a nivell

legislatiu, la qual cosa també és un altre privilegi. Per exemple, en matèria legislativa, he estat treballant en el prelegislatiu, en els esborranys dels avantprojectes, he treballat també en l'àmbit parlamentari quan s'han discutit i ara també estic treballant dotant-lo de la interpretació jurisprudencial en molts àmbits que quedaven oberts.

P: Des que va iniciar la seva carrera professional el 1975 fins ara, creu que la Justícia ha evolucionat com era d'esperar?

R: Jo crec que la Justícia té un dèficit històric enorme per moltes raons, i la principal és l'econòmica. El segle XIX, quan als estats europeus es va crear i es va construir el sistema de Justícia que encara és vigent, Espanya estava totalment empobrida per les guerres colonials i per tres guerres civils. Malgrat l'enorme tasca legislativa que va durar tot el segle XIX, que va ser llarguíssima i en la qual hi va haver acords, a l'hora de posar en marxa mecanismes pràctics de la Justícia, aquests no es van poder establir com es va fer en altres països del nostre entorn. I això no ho hem superat, perquè durant el segle XX, quan es començava a tenir clar el camí, va venir la Guerra Civil, fet que també va suposar una paralització enorme. I després va venir la dictadura, en què vam estar bàsicament aïllats i es va fer molt poc en matèria jurisprudencial, perquè era un tema totalment secundari. Hem arribat a la democràcia tenint també altres prioritats i s'ha produït l'eclosió de la litigiositat. Mai abans no hi havia hagut tants plets com ara; hi ha hagut un increment geomètric del plet i no estem preparats. Malgrat que s'han renovat lleis, que s'han fet esforços econòmics, que s'ha multiplicat el personal —jutges, funcionaris, notaris, etcètera—, tot això és insuficient per a les necessitats de la societat actual, que és molt dinàmica i molt activa.

P: On situaria el nucli del problema que fa que els nostres jutjats estiguin col·lapsats?

R: Crec que hi ha una tendència excessiva cap a la judicialització. En el nostre país no s'han cultivat ni s'han inserit mecanismes de resolució del que anomenem *mètodes alternatius*. Evident-

ment, podríem optar per multiplicar el nombre de jutges, i aquesta també podria ser una solució, però no s'han potenciat mètodes alternatius. És com si en medicina ens haguéssim quedat només amb els hospitals, sense que s'hagués fet medicina preventiva, de família, i no s'hagués treballat per cultivar aquestes facetes prèvies al quiròfan. A Espanya, el que s'ha fet ha estat cuidar els quiròfans, però resulta que ara tenim moltíssims malalts, uns quiròfans col·lapsats i ens falta reprendre aquesta faceta prèvia d'intentar buscar altres vies.

El futur passa necessàriament per la Justícia preventiva i per la desjudicialització de molts conflictes. Sens dubte, el caràcter preventiu del Notariat evita molts plets

P: El futur de la Justícia passa, doncs, per la Justícia preventiva?

R: Per descomptat. Passa per la Justícia preventiva i per la desjudicialització de moltíssims conflictes que no haurien d'estar aquí. A mi m'agrada destacar el canvi del paper de l'advocacia. L'advocacia, fins ara, ha complert fonamentalment dues facetes: d'una banda, la tasca d'assessorament legal als clients i, de l'altra, la direcció dels processos judicials. No obstant això, el que veiem en altres països és que cal que l'advocacia s'ocupi de gestionar els conflictes. Perquè els conflictes no només són guanyar un plet, sinó, en primer lloc, prevenir-lo. En aquest sentit, el caràcter preventiu de la pròpia existència del Notariat, el fet de tenir uns bons contractes, evita plets. La seguretat jurídica preventiva o una millora en el règim estatutari de les societats mercantils evita problemes, perquè les regles estan ben fixades i adaptades a les necessitats de cada cas. I, evidentment, després, quan els conflictes sorgeixen, tampoc no hem d'anar directament al quiròfan, sinó que sempre hi ha una fase en què es pot procurar que aquests conflictes se solucionin d'una altra manera. Així s'aconseguiria que només vagi als tribunals allò que és necessari que hi arribi, allò que necessita una resposta en Dret del sistema judicial. Hi ha tota una sèrie

de mecanismes que s'estan implantant o que ja s'han implantat en altres països i nosaltres encara estem en una etapa molt inicial.

La Nova Oficina Judicial és una necessitat a crits la pretensió de la qual és acabar amb el sistema de parcel·lació de les petites oficines judicials i fer oficines modernes on es treballi de manera conjunta i relacional

P: Ara mateix els jutges exerceixen funcions que no haurien d'exercir?

R: Sí, avui dia estan judicialitzades la vida civil, la vida política i fins i tot l'esportiva. Tot està judicialitzat perquè fallen aquests altres mecanismes.

P: Com valora la Nova Oficina Judicial per donar sortida al col·lapse?

R: La Nova Oficina Judicial és una necessitat a crits. El que passa és que a Espanya no hem tingut sort: cada cop que s'ha parlat de la Nova Oficina Judicial, hem tingut una crisi econòmica i no hi ha hagut recursos, a més del fet que és molt difícil modificar un vehicle que està funcionant sense que deixi de funcionar. Tenim un col·lapse judicial terrible del qual n'hem de sortir i una necessitat de canviar les estructures de l'Oficina Judicial. Les estructures de l'Oficina Judicial actuals tenen una enorme semblança amb l'estructura notarial, perquè parteixen de la mateixa concepció. La raó per la qual nosaltres tenim tot el territori dividit en cèl·lules petites judicials és la mateixa per la qual es van crear cèl·lules petites de notaris: per tenir unitats econòmiques. De manera que, durant el segle XIX i fins ben entrat el segle XX, els jutjats han viscut de cobrar l'aranzel, que el cobrava el Secretari, que era el que donava la fe pública d'allò que es feia al jutjat. És significatiu que les primeres associacions i corporacions de notaris, abans de la Llei del Notariat, estiguessin integrades tant pels notaris com pels escrivans judicials, perquè tenien les mateixes funcions: la

de documentar i la de recaptar els fons perquè el sistema fos possible. És a dir, el Secretari Judicial pagava a tota l'Oficina Judicial, pagava el lloguer dels edificis i era el gestor del personal. I aquesta estructura pròpia de principis del segle XIX continua sent igual el segle XXI.

P: Què pot aportar, doncs, la Nova Oficina Judicial?

R: La Nova Oficina Judicial pretén acabar amb el sistema de parcel·lació de les petites oficines judicials i fer oficines modernes on es treballi de manera conjunta, de manera relacional. Això ho hem vist exactament igual en el món de la medicina, i en l'àmbit jurídic en països del nostre entorn. Si un se'n va a Perpinyà (França), veurà que hi ha el Jutjat de Primera Instància Perpinyà 1 i ja està. Barcelona, per posar un exemple, té més de setanta jutjats civils, més de cinquanta jutjats penals, gairebé quaranta de socials... És a dir, que està totalment fragmentada. Això és antieconòmic tant des del punt de vista organitzatiu com, evidentment, un desastre a l'hora de la gestió. Si a això hi afegim que, per la peculiar forma en què s'ha anat desenvolupant l'Estat de les autonomies, la Justícia depèn de tres administracions diferents —de l'Administració de l'Estat, de l'Administració autonòmica i del Consell General del Poder Judicial—, veiem que a la mateixa oficina on hi treballen vuit funcionaris, uns depenen d'una administració, uns altres depenen d'una altra i encara uns altres, de la tercera. Així, el principi de jerarquia no existeix. Fins i tot els mitjans materials que un Jutge necessita, si depenen de la comunitat autònoma, per exemple, dependran de les prioritats que aquella comunitat tingui per a la Justícia. És difícil, així, fer una renovació, perquè, per exemple, quan s'intenta fer una cosa tan important com el pas del procediment escrit a la gravació del judici, resulta que cada comunitat autònoma tria un sistema diferent de gravació. La responsabilitat d'aquestes administracions és intentar buscar allò més eficient des del punt de vista econòmic, però no s'adonen que hi ha judicis que aniran al Suprem o que s'hagués pogut obtenir un sistema més eficient a nivell global si haguessin estat més interconnectades. És a dir, quan es tem intentant fer l'Espai Judicial Europeu, resulta que, en l'àmbit de Justícia, nosal-

Entrevistes

tres ens fem una parcel·la a cada territori. Aquesta és una de les causes del problema i, tal com diu un amic meu professor de Dret Constitucional català, gairebé seria igual quina Administració fos la competent, però que fos una.

A parer meu, la Justícia no està polititzada; els que sí que poden estar polititzats són els òrgans de govern de la Justícia, que és diferent

P: Considera que la Justícia està polititzada?

R: Radicalment, no, la Justícia no està polititzada. Els que poden estar polititzats són els òrgans de govern de la Justícia, que és diferent. Curiosament, són òrgans que en l'ideal constitucional van ser creats per a la defensa de la independència de la Justícia i, lògicament, dels altres poders de l'Estat: el poder legislatiu i el poder executiu. Però, no obstant això, s'han convertit en òrgans d'aquests poders polítics, que hi estan inserits i que governen el poder judicial. La sensació que es té quan es parla d'òrgans de govern com és el Consell General del Poder Judicial o quan es parla de càrrecs de responsabilitat que nomena el Consell, és que hi ha un marcat caràcter polític. Però això no és un assignatura pendent, no es va fer malament; el que passa és que no s'ha treballat bé, no s'ha respectat. Hi ha casos, en democràcies

avançades, com poden ser l'anglesa o la nord-americana, en què hi ha moltes pràctiques que no obeeixen a cap disseny legal, sinó que han estat consuetudinàries a través del temps. És a dir, el respecte a la independència judicial es pot imposar per una norma i es pot, a més a més, fer una llei orgànica exhaustiva per regular cada punt en concret, però també es pot fer per la consciència de la classe política que s'ha de respectar la independència del Jutge. I això, d'alguna manera, és el que, quan falla, salta a la premsa i es diu que la Justícia està polititzada. Però jo crec que no ho està. Conec molts jutges, he estat molts anys a l'Escola Judicial, les sis últimes generacions —molt nombroses— han estat alumnes meus i crec que sóc de les persones que més coneixement té de la carrera pel que fa a la composició de les persones que la integren, i la meua opinió és totalment la contrària. La posició dels jutges és molt respectuosa amb la política, s'intenta ser molt escrupolosament apolític a l'hora d'enjudiciar i de fer el treball jurisdiccional, i jo crec que s'aconsegueix. Són altres estaments els que fan que aquesta realitat s'enteli.

P: En referència als mètodes extrajudicials de resolució de conflictes i com a pioner en l'àmbit de la mediació, com valora la situació del nostre país respecte a l'entorn més proper i els passos fets per l'actual Ministeri de Justícia?

R: En aquest moment, crec que estem igual que Europa. Inclús respecte als

països que integren el Consell d'Europa i la Unió Europea, estem en un punt mitjà-alt. És cert que l'aposta del Ministeri ha estat important, com també ho va ser la del Govern anterior, fins i tot quan no es va arribar a materialitzar, ja que el projecte de Llei de Mediació va entrar al Ministeri quan s'estava acabant el mandat. L'actual Ministre Gallardón va fixar com a prioritat el fet de promulgar la Llei de Mediació perquè va ser un dels semàfors vermells que va heretar aquest Govern, ja que estàvem en falta a Europa: ja ens havien obert un expedient per incompliment. Per això es va fer el Reial Decret Llei i va recollir el més bàsic, el text legal que havia preparat el Govern anterior.

P: Com valora el contingut de la transposició de la Directiva 52/2008 de la Unió Europea, de Mediació en assumptes civils i mercantils, en l'àmbit estatal?

R: La transposició de la Directiva requeria molt poques normes jurídiques perquè, en definitiva, la mediació és un procediment que es caracteritza per la flexibilitat i perquè és gestionat per la societat civil. En l'àmbit anglosaxó parlen de l'*empowerment*, el fet de tornar a apoderar la ciutadania de la gestió dels seus conflictes. En aquest sentit, la Llei de transposició de la Directiva és bona, perquè ha estat poc invasiva i ha regulat el que havia de regular, que era bàsicament possibilitar des del punt de vista processal que la mediació estigués present i que pogués ser presa en consideració, en aspectes essencials, pels jutges i els tribunals. El requisit fonamental de la mediació és la confidencialitat, de manera que no podem parlar de *confidencialitat* si no hi ha una llei que la protegeixi, en el sentit de reconèixer el secret professional que afecta el mediador, l'obligació de confidencialitat de les parts i dels seus advocats, o també la previsió legal que el Jutge no pot acceptar com a testimoni ni com a pèrit una persona que ha estat medidora. Això la Llei ho fa bé, tot i que podia haver anat més enllà. Després, hi ha altres qüestions que també són de relativa importància, com l'accés a la mediació. Perquè, encara que sigui voluntària pel que fa a la seva conformació, a la seva naturalesa, és necessari que el qui vulgui anar a la mediació ho faci i el qui no vulgui, no, però que no n'hi hagi prou amb rebutjar la mediació. Cal que

els poders públics empenyin la mediació, que sigui promocionada, que se'n faci *màrqueting*. En aquest sentit la Llei falla bastant, perquè el que fa és dir que les administracions l'afavoriran, però no diu com i no estableix mecanismes. En general, crec que la Llei és bona, que millora els esborranys anteriors i que no posa cap obstacle per al seu desenvolupament. Però també crec que és insuficient, sobretot si veiem el que s'està fent en altres països europeus.

P: Quins són els principals objectius del Grup Europeu de Magistrats per la Mediació a curt, mitjà i llarg termini?

R: El primer objectiu és impulsar i donar a conèixer entre els mateixos jutges el que és i el que implica la mediació i, a partir d'aquí, analitzar com es pot afavorir des de la mateixa Judicatura, en totes les seves facetes i, fonamentalment, en les bones pràctiques i la mediació de qualitat. Els jutges som conscients que, fins i tot quan en la mediació no hi pintem res, perquè és un mètode alternatiu a la via judicial, cal que en una primera etapa molt llarga, com està sent en quasi tots els països, els jutges l'impulsin, perquè, com deia, la ciutadania i el nostre sistema encara estan molt judicialitzats, de manera que el fet que des de la mateixa Judicatura s'impulsin altres mecanismes

pot ser molt eficaç. En segon lloc, l'Associació Europea tendeix a que hi hagi una homogeneïtzació de pràctiques en l'àmbit de la mediació. De fet, som l'única associació europea en aquest camp que treballa la matèria i que té una informació més o menys propera del que passa a cada país. A Sofia, on hem fet la reunió de l'Executiva de la Mediació, he coincidit amb jutges de tots els països de la Unió i hem tingut l'oportunitat d'intercanviar opinions sobre com van el desenvolupament i la transposició de la Directiva a cada un dels països, i aquest és un altre dels objectius. I l'últim és crear una xarxa de serveis de mediació que estiguin a prop dels tribunals. Perquè una de les característiques de la mediació és la facilitació de la resolució de conflictes internacionals, transfronterers, i, per això, és bo que hi hagi una xarxa perquè se sàpiga on s'ha d'acudir quan algú està convençut de recórrer a la mediació. Quan una empresa, per exemple, que té un litigi amb una empresa d'un altre país està convençuda que el millor és la mediació, hi ha d'haver aquests mecanismes d'identificació immediata per saber on acudir.

Quan es tracta d'un acord que preveu actes jurídics o negocis jurídics complexos, és aconsellable que es faci dotat de suficient qualitat; en aquest sentit i en Dret Privat, no hi ha res més segur que atorgar una escriptura pública

P: Com valora l'elevació a escriptura pública dels acords de mediació?

R: Crec que el que la reforça, bàsicament, és la seguretat jurídica. És a dir, si entrem en un procés de mediació i la sortida d'aquest procés no és clara i donarà lloc a nous conflictes, el que farem serà ajornar el conflicte, o si no multiplicar-lo. Les opcions que tenia el Legislador eren: o donar força executiva al mateix acord de mediació —la qual cosa a la pràctica de Dret Comparat s'ha vist que és un autèntic disbarat, perquè l'acord de mediació és molt ampli, flexible i complex— o fer el que s'ha fet aquí, que és veure com aquests acords tindran després una sor-

tida, una plasmació. Aquesta plasmació, la nostra Llei la fa per diverses vies. En primer lloc, permet que els acords siguin purament verbals; res no obliga a fer un acord que es reflecteixi per escrit, i això també és bo en molts conflictes en l'àmbit privat, que si està previst complir-los i es compleixen immediatament no fa falta traslladar-los a cap escrit. Per exemple, si hi ha un acord en mediació perquè es pagui un determinat deute, n'hi ha prou amb pagar el deute i no cal fer un acord escripturable. N'hi ha prou amb pagar-lo. Però quan es tracta de tenir una referència que l'acord preveu actes jurídics o negocis jurídics complexos, és bo que es facin dotats de suficient qualitat. Per això, quan els assumptes estan judicialitzats, es poden i s'han de finalitzar mitjançant una transacció, si això és possible. Si els assumptes es refereixen a qüestions d'ordre públic, han de ser homologades pel Jutge. I si es refereixen a matèries de Dret Privat, poden fer-se perfectament a través dels mecanismes clàssics del Notariat. I entre aquests, crec que poden servir les actes i poden servir les escriptures. Les escriptures tindran el caràcter executiu que té tota escriptura pública amb intervenció notarial en l'àmbit bancari, de la contractació mercantil o fins i tot de la transmissió dels béns i drets reals, per exemple. No hi ha res més segur que atorgar una escriptura pública per tal de procedir després a la inscripció de la finca. Fins i tot quan es tracta que els acords de mediació —o part d'aquests— s'hagin de complir a l'estranger; el fet que estiguin revestits de les formalitats d'una escriptura pública, amb la intervenció d'un funcionari públic com és el Notari, dota també aquest sistema d'unes garanties molt importants.

P: Com afecta la diferent normativa interna pròpia existent a cada país en l'àmbit de la mediació?

R: En l'àmbit europeu, seguim tenint fronteres, i aquestes fronteres són les lleis. Quan hi ha un conflicte que es judicialitza, hi ha dos elements importants: un és el tribunal competent i, l'altre, la determinació de la llei aplicable. Amb la mediació, en l'àmbit del Dret Privat, aquests dos problemes, que donen molts maldecaps i compliquen molt el plet, desapareixen. Perquè hi ha plena disponibilitat, es pot elegir mediador on es vulgui i, pel que fa a la llei aplicable en l'àmbit del Dret Privat, prevaldrà la voluntat de les parts;

Entrevistes

no haurem d'acollir-nos a una legislació o no, les lleis són supletòries en el Dret Privat. Per això, d'un sol cop, elimines dos elements molt complexos en la conflicto-
logia internacional. Passa el mateix quan el conflicte es dona dins del territori nacional, per exemple, entre una empresa de Galícia i una altra de Catalunya, tot i que és menys complicat, perquè tenim el mateix sistema judicial, coneixem les institucions i és més fàcil abordar-lo. Però si es tracta d'una empresa de Colònia que està subministrant una sèrie de mercaderies a una empresa de Tarragona, per exemple, i sorgeix un problema, la complexitat ja no ve a l'hora de determinar i de portar el procés en la representació teatral del conflicte, sinó també en l'execució. Caldrà executar a Colònia o aquí? Aquests problemes d'execució són sovint molt complexos.

En les execucions hipotecàries, és absurd que hi intervingui un jutge. El jutge està per resoldre diferències, i no és el cas, ja que la via sempre serà la pura execució a través de la subhasta pública, la dació en pagament o altres mecanismes per als quals bé podria valer la mediació

P: La mediació podria jugar un paper important per evitar determinades execucions hipotecàries. Creu que seria vàlida per atenuar les execucions o cal una reforma de la Llei Hipotecària?

R: Cal que es modifiqui la Llei, però també és important acceptar la manera com es modifica. D'altra banda, quan veiem els indicadors que mostren en quin tipus d'assumptes es recorre a la mediació, un dels primers que sorgeix és quan el compliment de les obligacions és impossible. Quan és així, en una execució, la judicialització del conflicte és una mica inútil, perquè no faràs que es compleixi. La mediació el que pot fer és buscar una sortida mitjançant una modificació del contingut obligacional que s'adapti a la realitat de les parts. Que el creditor hipotecari vegi en quina situació està el deutor, quin entorn familiar té, qui li pot prestar diners i qui pot ajudar-lo a complir l'obligació. I

després veure quina sortida dona: si modificar el títol, si ampliar el període de carència, si ampliar els terminis, si transformar el negoci jurídic en un altre tipus de negoci jurídic... Ara mateix la Llei ens porta a les execucions hipotecàries, en què, en gran mesura, és absolutament absurd que hi intervingui un jutge, perquè el crèdit està protegit per l'escriptura pública i per la inscripció al Registre.

P: Quin és el paper del jutge en països del nostre entorn?

R: En altres països, en l'execució hipotecària no hi intervenen els jutges, sinó que la fan altres funcionaris o es fa en un altre àmbit. Només hi intervenen els jutges quan hi ha un conflicte interpretatiu, quan una de les dues parts diu que l'escriptura és nul·la, pels terminis pactats o perquè s'ha incomplert d'una manera o d'una altra. Però intervenir perquè es pagui, no, perquè si has de pagar i consta en l'escriptura pública i està registrat, és absurd que hagi de ser un jutge el que intervingui. El jutge està per resoldre diferències, i aquí no hi ha cap diferència: o paga o no paga. Si la garantia no està constituïda, pots dir que «o paga o l'embargues», però en una hipoteca, ni això; la via seria la pura execució a través de la subhasta pública, la dació en pagament o altres mecanismes per als quals no cal que intervingui el jutge, com podria ser perfectament la mediació. De fet, quan es tracta de deutes i, fins i tot, amb garanties hipotecàries de grans empreses, no es va al jutjat, sinó que es renegocia. Només en casos molt extrems s'estripen les cartes i es va al jutjat, la qual cosa habitualment equival a l'enfonsament de l'empresa. Quan nosaltres li diem a un jutge holandès que tenim problemes als jutjats amb les execucions hipotecàries, no s'ho creu, perquè no entén què hi té a veure un jutge en aquests casos. Aquest és un exemple clar de la judicialització de la vida. Es parla molt del disseny constitucional, de la Constitució Espanyola, que diu que el jutge jutja i executa allò jutjat, però això no passa a Itàlia, França, el Regne Unit o Holanda. A França, per exemple, es diu que el jutge «jutja» i punt, i garanteix que el que ha jutjat s'ha de complir, però ell no ha d'executar, perquè hi ha altres mecanismes per fer aquesta execució. Aquí, seria perfectament possible una interpretació constitucional en el sentit que el jutge jutja i garanteix el que ha jutjat, però no és

l'encarregat d'executar. Ningú no s'imagina, per exemple, en l'enjudiciament penal, que hagi de ser el jutge el que vagi a buscar el reu condemnat i el fiqui a la garjola i el cuidi a la presó, ja que se sobreentén que, en aquest cas, són altres mecanismes de l'Estat els que ho fan. Doncs passa el mateix amb els deutes i les execucions de les obligacions de pagament.

El gran repte dels col·legis durant els anys vinents és crear instituts o centres de mediació que estiguin molt prestigiat

P: Quant a la formació del mediador, creu correcte el que s'estipula a la Llei? Quin paper hi han de jugar els col·legis professionals?

R: La Llei no preveu el mecanisme concret de formació, ni com es farà ni com es validarà. La Directiva també va en el mateix sentit: insisteix en què els estats l'han de garantir, però tampoc diu com. Com que això no s'ha inventat aquí, sinó que funciona a molts llocs, hem d'anar a veure com funciona allà. I veiem que hi ha tres vies: una és que sigui l'Administració pública —l'Estat o les comunitats autònomes— la que s'encarregui de la formació i garanteixi que els professionals que tenen un títol en mediació estan realment capacitats per oferir-la amb qualitat. Però això suposa un exèrcit de formadors, d'inspectors, de supervisors, etcètera, i ara, amb la crisi econòmica, és impensable, a part del fet que no hi ha cap país on s'hagi instaurat d'aquesta manera. Aquí sembla que cada comunitat autònoma té el seu centre de mediació que habilita, però això no existeix en els països on la mediació està funcionant. L'altre sistema és que els mateixos professionals s'autocontrolin a través dels col·legis professionals. Però els col·legis professionals també tenen un problema, perquè existeix una titulació universitària, i després és la mateixa incorporació, el col·legi, el que habilita el professional, comprova que té la titulació adequada, el títol d'especialista i el sotmet a la deontologia. El problema és que no existeixen col·legis de mediadors, que és una professió nova que pot ser exercida per molts professionals. De manera que o es fa un col·legi

transversal, la qual cosa és impensable, o s'opta perquè sigui una professió titulada i tancada, però això va en contra de l'esperit de la mediació, la qual, com a mecanisme privat, implica que el ciutadà pugui elegir el mediador que vulgui. A més a més, hi ha un altre problema, que és que en la inserció d'aquesta nova feina professional, els col·legis tampoc no poden ser excessivament rigorosos, perquè les juntes directives, que són les que han de prendre la decisió, depenen dels vots del conjunt de col·legiats i, per això, no poden posar uns requisits excessivament alts. La Llei delimita l'exercici de la medicina o de l'advocacia i el col·legi professional administra, però per als mediadors ni tan sols a nivell legal es cobreix el paper del formador. Per tant, tampoc no és una bona solució. La tercera via que queda és el mercat, encara que soni dur, i el prestigi de les institucions de mediació. Per exemple, si la Llei preveu que un col·legi notarial pot realitzar funcions de mediació i el col·legi crea un institut de mediació, el que haurà de fer és procurar que els mediadors que habilita o que treballin per a aquest tinguin una formació extraordinària perquè es prestigii i perquè el ciutadà, quan tingui un problema, valori anar a aquest centre de mediació. Crec que el gran repte dels col·legis durant els anys vinents és crear instituts o centres de mediació que estiguin molt prestigiats, que tinguin molta qualitat. Estem en un moment difícil, perquè si es baixa el llistó per la pressió dels mateixos col·legis o per criteris d'oportunitat o d'oportunisme, tindrem entitats sense prestigi a les quals els ciutadans no acudirán.

P: La principal aportació de la mediació al ciutadà és en cost de temps i econòmic?

R: Crec que, malgrat que es parla molt del cost, aquest és secundari. La principal aportació és dotar-lo d'un instrument que fins ara no existia i que el pugui afavorir, primer en eficàcia i rapidesa, amb solucions adaptades a les circumstàncies, i amb el menor cost, sobretot, emocional. Parlant en termes empresarials: amb el menor cost en els mateixos processos econòmics, és a dir, sense que s'hagi de parilitzar una empresa perquè està pendent d'un plet que tardarà vuit anys a resoldre's. Hi ha altres mètodes alternatius, com ara l'arbitratge, l'opinió d'experts, la

conciliació, diversos tipus de negociació... però una de les coses que caracteritzen la mediació és el fet d'intentar buscar una solució que sigui favorable a les dues parts i que conservi les relacions en el futur. Amb el que costa fer una xarxa comercial, si aquesta es trenca perquè hi ha un conflicte, no només es perd el que es perd en aquell conflicte, sinó molt més. La mediació és un instrument perquè les coses s'arreglin i se solucionin al més aviat possible i es pugui continuar funcionant.

La principal aportació de la mediació és l'eficàcia, la rapidesa, el menor cost emocional i el manteniment de les relacions entre les parts

P: Quina és l'aportació del Notariat en la mediació?

R: Crec que és múltiple. Destacaria que, com a professionals que als seus despatxos viuen i tenen sobre la taula conflictes, són perfectes derivadors a la mediació, perquè poden avaluar quan hi ha un conflicte en què la millor manera de resoldre'l és la mediació. També són receptors d'acords d'altres mediadors, perquè la feina dels mediadors anirà a parar al Notari a través d'advocats, de les mateixes parts que li portaran un acord que s'haurà de transformar en documents, en negocis jurídics que requeriran una constància documental... És important que els traslladin amb aquest rigor que sempre ha caracteritzat el Notariat. A partir d'aquest moment, els dotaran també de seguretat per al ciutadà, de la tranquil·litat que el negoci jurídic que es va pactar amb la mediació s'ha constituït i s'ha establert d'acord amb els principis de legalitat. I, per acabar, com a mediadors, també s'obre una porta. El Notari és un professional molt qualificat en determinats àmbits de la conflictologia jurídica, des de les herències fins a les societats, tant en els processos de constitució com en els processos de dissolució o de crisi de les societats, o en temes evidentment de família, i no em refereixo només als divorcis, sinó també a incapacitacions, temes en què hi ha un conflicte familiar, etc. Per això, podrien intervenir com a mediadors si es formen. Crec que els col·legis de

notaris poden tenir centres de mediació, com també altres col·legis, i oferir serveis de mediació que sempre serien diferents a la prestació del servei notarial clàssic.

P: Finalment, com valora el nivell de seguretat jurídica del nostre país?

R: Crec que és bastant alt, si bé també es podria millorar. Ha patit diverses crisis, com la crisi del totxo. Tinc la imatge que els notaris del meu poble, en una època en què no hi havia tant procés de construcció, negociació ni contractació, eren assessors qualificats que assessoraven inclús els advocats, els quals els explicaven els principis d'acord a què havien arribat perquè els notaris, amb un criteri superior, imparcial i neutral, els donessin el seu punt de vista i hi afegissin un plus de saviesa jurídica, a més de documentar-se adequadament. Això era la seguretat jurídica. En aquests anys que hem viscut, aquesta faceta notarial s'ha rebaixat, tot i que em consta que la immensa majoria de notaris és aquí on veuen realitzada la seva funció notarial, on gaudeixen jurídicament. Hi ha uns bons mecanismes de seguretat jurídica, el sistema notarial i el registral, fins i tot l'existència lletrada generalitzada, però al mateix temps cal aquell retorn a la normalitat.

Desacords en alguns règims econòmics matrimonials de la Comunitat de Catalunya

Elías Campo Villegas

Secretari judicial, jutge i notari de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

SUMARI

- I. PRESENTACIÓ
- II. DIVERGÈNCIES ENTRE ELS TEXTOS LEGALS I ELS PROTOCOLS NOTARIALS
- III. DEFECTUÓS CONEIXEMENT DELS PACTES NUPCIALS TORTOSINS DE COMUNITAT RESTRINGIDA

I. PRESENTACIÓ

Aquest estudi procura reflectir la situació real en la pràctica jurídica d'alguns règims econòmics matrimonials de comunitat que es pacten en capítols matrimonials en algunes comarques del sud de Catalunya. Ens referim a l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona i a dos sistemes més de Tortosa i comarca: la comunitat universal coneguda amb el nom d'«agermanament» i la comunitat restringida a uns guanyos que viu exclusivament dels pactes nupcials sense cap mena de regulació.

Aquest treball se centra en determinats esdeveniments i situacions que han sorgit al llarg de l'evolució històrica que

s'ha produït en els règims des de l'estadi anterior a la Compilació del 1960 fins avui. La sistemàtica redueix l'exposició a dos temes:

- En primer lloc, a algunes divergències que han ocorregut entre textos del Dret positiu i la vida real que apareix en els protocols notarials. Mostrem aquest fenomen tant pel que

fa a l'«agermanament» tortosí com a l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona.

- La segona part reflectirà un cert desconeixement i inseguretat jurídica, fins i tot per part dels operadors jurídics, respecte als tradicionals pactes nupcials tortosins de comunitat restringida.

II. DIVERGÈNCIES ENTRE ELS TEXTOS LEGALS I ELS PROTOCOLS NOTARIALS

Avui el problema es presenta en l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona, perquè malgrat que dels textos del Dret positiu sembla que se'n dedueix que implica un règim econòmic matrimonial de separació de béns, el cert és que els protocols notarials evidencien que els pactes nupcials estableixen un règim de comunitat restringida a uns guanyos. Amb tot, abans d'abordar aquesta qüestió, ens ha semblat oportú mostrar que en l'evolució històrica dels capítols referents a l'«agermanament» propi de Tortosa podem recordar altres interessants situacions en què també els protocols notarials mostraven uns pactes que contradien el que es disposava a la llei, tant si era el *Llibre de les costums* com també, en el seu moment, la Compilació del dret civil de Catalunya.

1. En l'«agermanament» tortosí

1.1. Respecte del *Llibre de les costums*

La qüestió es va plantejar respecte del moment en què s'havia d'estipular el pacte. La norma de fer-ho abans de la celebració del matrimoni no té, en els textos del *Llibre de les costums*, cap més suport que la declaració incidental de la darrereria del Cost. 21, Rúb. 1a, Lib. V: «*pus la companynia o agermanament es feyt en temps de les nupcies*». De tota manera, i encara prescindint dels termes en què es troba redactada l'esmentada frase, que ho és a manera d'explicació del motiu i normes de l'ampli Cost. 21, cal acceptar i donar per bo que, conformement a aquest, calia que el pacte es fes abans del matrimoni. Aquest va ser el criteri general dels tractadistes, com ara Benvingut Oliver, el millor comentarista del *Llibre de les costums*, el 1878⁽¹⁾, BROCA⁽²⁾ i BORRELL^{(3),(4)}.

Amb tot, malgrat la limitació legal que acabem de descriure, aquesta no era atesa en la pràctica jurídica de les escriptures notarials, en què el pacte de l'«agermanament» s'estipulava constantment anys després d'haver contret matrimoni, ja que les conseqüències que implicava el fet que es fessin comuns els béns donats, o fins i tot heretats, exigia que els cònjuges fossin d'edat avançada per prendre

FITXA TÈCNICA

Resum: Mitjançant aquest estudi, es reflecteix la situació real en la pràctica jurídica d'alguns règims econòmics matrimonials de comunitat que es pacten en capítols matrimonials en algunes comarques del sud de Catalunya. Ens referim a l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona i a dos sistemes més de Tortosa i comarca: la comunitat universal coneguda amb el nom d'«agermanament» i la comunitat restringida a uns guanyos que viu exclusivament dels pactes nupcials sense cap mena de regulació.

Paraules clau: Règims econòmics matrimonials, règim econòmic matrimonial de Catalunya, règim econòmic matrimonial del Camp de Tarragona, règim econòmic matrimonial de Tortosa i comarca.

Abstract: This study reflects the real situation in legal practice surrounding certain communal economic-matrimonial arrangements which are agreed in marriage contracts in certain regions of the south of Catalonia. We refer to associations of acquisitions and improvements in the Campo de Tarragona and to a further two systems in the region of Tortosa: universal commonality known as "agermanament", and commonality restricted to joint matrimonial property, which operate exclusively on the basis of nuptial agreements without any legal regulation whatsoever.

Keywords: Economic-matrimonial arrangements, economic-matrimonial system of Catalonia, economic-matrimonial system of Campo de Tarragona, economic-matrimonial system of the region of Tortosa.

una decisió com aquesta. Mai els pares d'uns joves contraents haguessin admès uns capítols matrimonials així, i encara menys si hi efectuaven alguna donació.

Al nostre entendre, la possibilitat jurídica de convenir l'«agermanament» temps després d'haver contret matrimoni es legitimava a l'empara dels amplis principis de llibertat de manera negocial i de prova que imperaven en el *Llibre de les costums*

Al nostre entendre, la possibilitat jurídica de convenir l'«agermanament» temps després d'haver contret matrimoni es legitimava a l'empara dels amplis principis de llibertat de manera negocial i de prova que imperaven en el *Llibre de les costums*. La fórmula que venia de temps immemorials i que subsistia el 1960, quan va entrar en vigor la Compilació del dret civil de Catalunya, era la següent, amb lleugeres variants d'una notaria a una altra:

Que van contraure el matrimoni que els uneix el dia [...] i que, si bé ni aleshores ni posteriorment no han atorgat cap document per regular el seu règim econòmic matrimonial, aquest va ser pactat verbalment pels compareixents en el moment de contraure matrimoni [...], i amb la voluntat de formalitzar el pacte, ATORGUEN

amb aquest document [...] que s'associen en una meitat cada un, a tots els augments, compres, millores, guanyos i adquisicions sobre tots els béns, de la mena que siguin, que qualsevol dels dos tingués en el moment de casar-se, els que tingui en aquest moment i els que adquireixi d'ara endavant, per qualsevol títol, fins a la dissolució del matrimoni.

Aquest fórmula, segons un vell oficial de notaria, l'utilitzava sempre el notari Monasterio, el prestigi del qual ha fet que la consideréssim amb el respecte que mereix un text que, sens cap mena de dubte, havia estat meditat dècades enrere pel nostre antecessor.

Cal observar que en aquesta fórmula es respecta la norma imperativa del *Llibre de les costums* segons la qual l'«agermanament», reconegut en l'escriptura notarial, fos pactat «en el moment de contraure matrimoni», però que el fet que ho fos verbalment es recolzava sobre el principi de llibertat de forma i de prova per als pactes en general que Tortosa va establir en el seu codi, tot avançant Castella un segle.

En el Cost. 4, Rúb. 4a, «De couinences», Lib. II, s'afirma la norma general de validesa de tota convenció: «*ja sia ço que escriptura daquela non aparega ne y sia feyta, si per altres proves lo feyt se pot prouar, o per confessio de la part*». És a dir, llibertat de forma i de prova, amb l'admissió de la confessió com a mitjà d'acreditament. Es dedica tota la Rúb. 6a, «De confessis», Lib. VII, a la prova

de confessió judicial i extrajudicial; la confessió judicial es regula en els dos primers «costums»; l'extrajudicial, en el tercer, on el primer paràgraf diu així: «Altra confessio hi ha que es feyta fora de juhij; e val si raonable es, e no pot ne deu esser reuocada, ço es a saber confessio que es feyta devant escriua public y es mesa en carta publica».

A l'empara d'aquest sistema liberal, els esposos podien, a Tortosa i abans de la vigent Compilació catalana, atorgar escriptura notarial si confessaven tots dos que, anteriorment a la celebració del seu matrimoni, havien convingut el règim d'«agermanament», amb la qual cosa es complia amb la seva pròpia confessió la prova del pacte matrimonial antenupcial. I si bé és cert que aquesta confessió només els obligava a ells, sense que pogués perjudicar terceres persones, la veritat és que no es pretenia res més; i així quedava complerta la finalitat que aquest pacte afectés les relacions entre els esposos i els seus hereus, sempre que no hi hagués lesió de les legítimes, en el pitjor dels casos.

D'aquesta manera presentem en l'evolució històrica d'aquests règims matrimonials de comunitat un supòsit en què, enfront del text del Dret positiu, la pràctica jurídica notarial va trobar una solució per a la vida social. Seguidament, oferirem una altra divergència.

1.2. La Compilació del dret civil de Catalunya del 21 de juliol del 1960

A l'article 7 es proclamava —o, més ben dit, es ratificava— el principi d'autonomia de la voluntat amb relació als capítols matrimonials: «El règim econòmic

familiar dels cònjuges serà el convingut en capítols matrimonials, que s'han d'atorgar abans del matrimoni o **durant aquest, necessàriament en escriptura pública**». Criteri liberal que contrasta amb el Codi civil, que en aquell temps només admetia capitular abans del matrimoni, i no després.

Tanmateix, aquest principi progressista es va truncar en l'article 58 per a l'«agermanament», perquè es disposava que aquest pacte «que és propi de Tortosa i comarca s'ha de convenir en capítols matrimonials **abans de la celebració del matrimoni**».

Amb això, el text de la llei positiva no reconeixia quin era el règim pactat en la realitat jurídica. A més, va implicar alhora una contradicció interna en l'ordenament promulgat, perquè en virtut del que disposava l'article 7 es podia estipular un règim econòmic matrimonial d'absoluta comunitat universal a tot Catalunya, però s'impedia que en aquesta comarca es pactés el règim de comunitat universal tradicional de l'«agermanament», que, evidentment, era el que es vivia al poble i en els protocols notarial. El legislador només va disposar del text d'un costum del segle XIII. Doncs bé, el problema que es va crear d'aquesta manera es va resoldre per part dels juristes pràctics de Tortosa, que van estipular escriptures de capítols matrimonials d'un règim matrimonial de comunitat universal en què s'ometia totalment no només el nom d'«agermanament», sinó també qualsevol frase o expressió dels articles 58 i 59 de la Compilació, i es desenvolupava una redacció que es creava adequadament per al que es pretenia.

1.3. El II Congrés Jurídic Català del 1971

La Secció Tercera va celebrar la segona sessió el 5 de novembre a Tortosa. En aquesta sessió, entre altres qüestions, es va proposar la reforma de la Compilació en el sentit que es regulessin com calia i de manera sistemàtica tant el règim de separació com els de comunitat, i que s'acceptés la nostra esmena, que consistia en què es reconegués la possibilitat de pactar l'«agermanament» durant el matrimoni, tot a l'empara de les consideracions que s'acaben d'exposar i que el Congrés va acollir⁽⁵⁾ i va suggerir que es tinguessin en compte en una futura reforma de la Compilació, la qual cosa va

succeir en el text del 1984, que va aportar una solució definitiva a aquest problema, per bé que el mal ja estava fet, tal com veurem seguidament en un cas concret.

1.4. La contesa judicial d'Estorach contra Estorach i l'informe de Pintó Ruiz del 15 de novembre del 1984

En el judici de menor quantia núm. 543/84 del Jutjat de Primera Instància núm. 3 de l'Hospitalet de Llobregat, s'havia demanat que es declarés la nul·litat de l'escriptura de pactes nupcials d'«agermanament» autoritzada el 4 d'agost del 1928 pel notari de Tortosa, D. Antonio Salvía Peyró, petició que s'emparava en què s'havia atorgat sis anys després de contreure's el matrimoni, quan el *Llibre de les costums* tortosí exigia que l'acte es fes abans del matrimoni i així ho havia confirmat la Compilació del dret civil de Catalunya del 1960. El magistrat-jutge, com que el tema era complex, es va dirigir al Col·legi Notaris de Barcelona, on va sol·licitar un informe sobre la qüestió. Aquest dictamen va ser emès per D. José J. Pintó Ruiz, que en aquell moment era president de l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència de Catalunya.

PINTÓ RUIZ, en l'informe, exposa el text del *Llibre de les costums*, el de la Compilació del 1960 i fins i tot el del 1984, que s'havia promulgat durant el plet. Per decidir, renuncia a distingir tres èpoques cronològiques i acudeix a les normes de dret transitori i, com que considera que la contradicció és aparent, entén que en la realitat de Tortosa i comarca mai havia existit cap canvi de concepció i que el costum continuava operant de la mateixa manera, animada per una consciència social sobre aquesta qüestió que havia romàs inalterable. Més aviat semblava que l'última reforma del 1984 era la culminació d'un procés de perfeccionament i adequació de la llei a la realitat, i que seguia el principi que diu que «el dret no es crea, sinó que es descobreix», sense oblidar la profunda tradició catalana de respecte als costums: «Cascuna gent fa llei paer sacostumba».

Aquesta nova redacció dels preceptes **NO CONSTITUEIX** —deia PINTÓ RUIZ— una alteració o modificació del règim jurídic de l'agermanament (que continua vivint en la realitat, de la mateixa manera),

sinó tan sols una mera simplificació. Abans calia utilitzar la ficció; ara ja no; però tant abans com ara, i com sempre, era vàlida i plenament eficaç la constitució de l'agermanament fins i tot després de la celebració del matrimoni. La Compilació consagra, doncs, el veritable costum i té, així, una funció de descobriment, interpretativa i acollidora, d'un costum ja ancestral (ara ja secundum legem), i això es projecta enrere, sense cap mena de dubte.

En aquest règim econòmic matrimonial hem arribat a una situació en què la divergència existent entre els textos legals i els protocols notariais produeix una indefinició tal que indueix a dubtar sobre si aquest règim és de comunitat o de separació de béns

2. En l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona

En aquest règim econòmic matrimonial hem arribat a una situació en què la divergència existent entre els textos legals i els protocols notariais produeix una indefinició tal que indueix a dubtar sobre si aquest règim és de comunitat o de separació de béns. L'interrogant va sorgir a la Llei 8/1993, de 30 de setembre, que va modificar la Compilació del 1984 en matèria de relacions patrimonials entre cònjuges, seguida del Codi de Família i del Llibre II del Codi civil de Catalunya, que semblen contradir el sistema que aquest règim va tenir en la Compilació del 1960 i fins i tot en l'opinió que ens mostren autors anteriors, com Brocá⁽⁶⁾ i Borrell⁽⁷⁾. Aquests sempre van partir de l'existència d'una comunitat que no era la dels guanys del Codi civil, sinó que es pactava amb caràcters propis, i rebutjava l'aplicabilitat d'alguns preceptes d'aquell, però n'admetia altres, en algun cas, i parlava constantment de parts.

El dubte que presentem avui no és fútil, perquè transcendeix no només pel que fa a la titularitat real dels béns adquirits constant el matrimoni, sinó també en la liquidació del règim, que necessitarà una participació en termes d'igualtat entre els participants, si es tracta de comunitat, o bé

un abonament dinerari de l'import dels beneficis com a simple pagament d'un crèdit personal.

En la Compilació del 1960 es disposaven normes que feien evident la voluntat del legislador de continuar considerant aquest règim com de comunitat. Així, l'article que comprenia la sec. 1a, «De l'associació a compres i millores», s'instal·lava amb la significativa expressió «Dels règims de comunitat» del cap. XI, i després, a l'article 52, com a disposició general, es remetia al Codi civil en defecte de pacte per a les societats de guanys que es poguessin estipular expressament. Una crida al Codi civil que es reiterava a l'article 53 com a supletori per a la concreta associació a compres i millores.

Aquesta situació legislativa va romandre intacta en el text refós de la Compilació del 1984.

Ara bé, la *mens legislatoris* canvia amb el Codi de Família en els articles del 61 al 63, així com en els articles del 232.25 al 232.7 del Llibre II del Codi civil de Catalunya, en què s'ha eliminat l'epígraf «Dels règims de comunitat» de la Compilació, dins del qual hi havia l'associació a compres i millores. El legislador va confirmar el seu criteri de girar aquest règim envers el de separació de béns quan va anomenar supletori el de participació en els guanys, que implica un règim de separació de béns (article 61.2 CF i avui article 232.25.2 del CCCat).

En la doctrina moderna, PUIG FERRIOL⁽⁸⁾ s'inclina a considerar l'associació a compres i millores com un règim de separació i recorda, alhora, que aquest és el criteri de LLADINDE, ABADIE, PIÑOL AGULLÓ I MORAGAS, sense oblidar els dubtes dels juristes clàssics com CÀNCER I FONTANELLA, que sostenien opinions oposades. En un profund estudi històric amb arrels en capítols matrimonials des del segle XV fins al XVIII, impugna l'opinió dels juristes catalans que es van inclinar pel caràcter de comunitat per influència del projecte de Durán i Bas, i s'arriba a entendre que podríem trobar-nos davant d'un règim de separació mitigat pel pacte o també un rudimentari sistema de comunitat diferida a la dissolució del matrimoni. En la mateixa opinió, per a Gete-Alonso l'associació a compres i millores és un règim de participació en els guanys⁽⁹⁾. No ho entén així Espiau, per a qui es tracta d'un règim

de comunitat, a l'empara de les disposicions relatives a l'administració de l'associació i a la responsabilitat dels associats per deutes per titulars: «Els deutes particulars de cada associat graven exclusivament la seva part.», a l'article 232.26 del CCCat⁽¹⁰⁾.

Ara bé, si tot el que hem esmentat anteriorment resulta dels textos legals i de la referida doctrina científica, la veritat és, i no ho podem ometre, que en la realitat dels juristes pràctics d'avui, els notaris de Gandesa i comarques properes, resulta una altra cosa que planteja en el present els mateixos dubtes que van oferir els esmentats juristes catalans, com CÀNCER I FONTANELLA.

Per a aquest treball, hem realitzat una enquesta dirigida a tots els notaris de la província de Tarragona. Pel que fa a l'associació a compres i millores, no hem rebut res d'interès procedent dels partits judicials de Tarragona, Reus, el Vendrell i Valls. Des de les notaries de Falset, Móra d'Ebre i Gandesa, ens van subministrar tant antics capítols matrimonials en què es pactava aquell règim com escriptures de liquidació més recents.

En les escriptures de capítols matrimonials de **Gandesa** es llegeix:

Els futurs consorts han de viure a la casa i en companyia dels pares del nuvi, i han de formar una sola família i treballar tots per a la utilitat comuna, i les compres i millores, els guanys i les adquisicions que hagin tingut mentre vivien en comunitat s'han de partir entre els que vivien d'aquesta manera quan es va fer l'adquisició. (És una escriptura notarial tipus del 1945.)

En uns capítols matrimonials del 1960 de **Móra d'Ebre** llegim:

Els futurs consorts s'associen a totes les compres i millores que es realitzen constant el matrimoni, que es divideixen per la meitat quan aquest acaba.

I en les de **Falset** es pacta:

Els futurs esposos s'associen i agermanen totes les compres i millores que ells realitzin durant el matrimoni. (Esctura del 3 de desembre del 1942.)

De tot això en resulta que, en aquest règim matrimonial, les escriptures no-

tarials evidencien l'existència d'una comunitat, així com una participació en la liquidació.

En una recent escriptura notarial de **Móra d'Ebre** del 2005, titulada «Liquidació de la societat a compres i millores i adjudicació», es diu «LIQUIDACIÓ DE L'ASSOCIACIÓ A COMPRES I MILLORES»:

Na [...] liquida l'associació a compres i millores constituïda entre ella i el seu espòs. En [...], valorant cadascuna de les quotes resultats en [...]; i adjudica una meitat dels béns a l'herència del seu espòs i l'altra meitat se l'adjudica ella mateixa com a cònjuge vidu.

En una altra, del 10 de desembre del 1985, de **Falset**, en què compareixen la vídua i el fill hereu, s'atorga per liquidar l'associació a compres i millores pactades en l'anterior escriptura, de 3 de desembre del 1942:

En les escriptures notariales de les comarques a què hem fet referència, aquest règim econòmic matrimonial es configura com de comunitat restringida, que, quan s'extingeix, es liquida mitjançant una partició de la comunitat

Segon.—Que liquiden la dissolta societat conjugal, i que Na [...] S'ADJUDICA, en pagament de la seva participació en aquesta, UNA MEITAT INDIVISA de l'habitatge que integra aquesta associació. La meitat indivisa restant correspon a la participació del causant i, per tant, s'integra a la seva herència.

Tercer.—Que EN [...], en qualitat d'hereu, S'ADJUDICA, en nua propietat, el patrimoni relict, és a dir, la totalitat de la finca rústica descrita en primer lloc i una meitat indivisa de l'habitatge descrit en segon lloc.

D'aquests antecedents en resulta que, en les escriptures notariales de les comarques a què hem fet referència, aquest règim econòmic matrimonial **es configura com de comunitat restringida**, que, quan s'extingeix, **es liquida mitjançant una partició de la comunitat**.

I no només tenim el testimoni dels protocols notarial, sinó que també disposem de l'opinió dels notaris consultats i fins i tot d'oficials amb antiguitat professional orientativa. Així, se'ns informa que «en les herències cal liquidar i dissoldre la societat en tantes parts com membres tenia, i que la comunitat subsisteix respecte dels que sobreviuen. Té una naturalesa similar al règim de societat de guanys de dret comú».

Així doncs, com admetria la vídua que els hereus del marit pretenguin liquidar la seva part pagant-li una quantitat en diners?

En definitiva, tenim un divorci viscut pel poble i els juristes pràctics, per als quals ens trobem davant d'un règim de comunitat similar als guanys, a diferència dels textos legals que ho consideren un règim de separació mitigat pels beneficis de tipus creditici que es concedeixen a la persona associada.

El problema que presentem es podria superar entenent que no existeix aquest divorci si s'acceptés el criteri interpretatiu que la remissió que fa el Codi civil de Catalunya com a Dret supletori al règim de participació en els guanys s'ha de considerar supeditat a les disciplines que emanin de la voluntat negocial dels pactes capitulars, de tal manera que, si d'aquesta voluntat apareix que els atorgants disposen l'existència d'una comunitat de béns, s'hauria de recórrer com a normes supletòries dels capítols a tots els principis i conseqüències que sorgeixin d'un règim econòmic matrimonial de comunitat abans que recórrer als que siguin propis d'un règim de separació de béns.

III. DEFECTUÓS CONEIXEMENT DELS PACTES NUPCIALS TORTOSINS DE COMUNITAT RESTRINGIDA

1. Contingut tradicional

A Tortosa i comarca, a més del règim de comunitat universal o «agermanament» que hem esmentat existeix, i es pacta amb més freqüència, una comunitat restringida que, encara que s'assembli als guanys del Codi civil, té tanmateix unes característiques pròpies que la diferencien d'aquests altres, com es pot en-

tendre de la lectura següent, que implica una fórmula inveterada que es reproduïx amb una similitud extraordinària en diferents notaries. En una escriptura del 3 d'octubre del 2000, compareixen tan sols els esposos i diuen:

Que van contraure matrimoni a [...] el quatre d'octubre de mil nou-cents vuitanta-sis i que havien convingut alguns pactes que aleshores no van fer constar fefaentment, i amb l'objectiu que constin ara autènticament i perpètua els eleven a escriptura pública en els termes següents:

PRIMER.—Els consorts, En [...] i Na [...], estipulen el pacte d'associació conjugal, en virtut del qual volen que totes les compres, augments i millores, guanys i adquisicions que amb el seu treball i indústria hagin realitzat des del dia de la celebració del matrimoni i els que realitzin en endavant fins a la dissolució d'aquest mateix siguin comuns, els quals es dividiran per la meitat entre el supervivent dels mateixos atorgants i els hereus del premort, i s'estableix que cada part, tret de l'usdefruit que després s'expressarà, podrà disposar lliurement de la seva meitat de guanys.

SEGON.—I que el supervivent dels mateixos atorgants, mentre visqui i conservi la viduitat, sigui usufructuari universal dels béns del premort, i se l'eximeix de l'obligació de fer inventari i prestar caució.

Aquest règim econòmic matrimonial ha viscut sempre i únicament del pacte, sense norma de cap Dret positiu i es configura per les següents notes que s'obtenen del mateix text transcrit:

- 1.— Es tracta d'un règim econòmic matrimonial, mai de tipus familiar, com els de Gandesa, Móra d'Ebre i Falset. Només hi intervenen els esposos.
- 2.— S'estipula constant el matrimoni. Mai abans de contraure's el matrimoni, com passa amb l'associació a compres i millores. Sol ser entre cònjuges d'edat avançada, o amb ocasió de la primera compra que, alhora, ordenen la successió hereditària en sengles testaments.
- 3.— El pacte relatiu al règim econòmic matrimonial s'estableix sempre amb efectes retroactius referits en el moment de la celebració del matrimoni, de manera que, quan al·ludeixen a la data del

matrimoni, els esposos manifesten, en aquests termes o en d'altres anàlegs, «que si bé ni aleshores ni posteriorment han atorgat cap document per regular el seu règim econòmic matrimonial, aquest va ser pactat verbalment pels compareixents en el moment de contraure matrimoni [...], i amb la voluntat de formalitzar el pacte, ATORGUEN amb aquest document...».

Aquest règim econòmic matrimonial ha viscut sempre i únicament del pacte, sense norma de cap Dret positiu i es configura per un seguit de notes que s'obtenen d'una escriptura del 3 d'octubre del 2000

4.- Només s'estableixen dos pactes: un, que estipula el règim econòmic matrimonial restringit a les compres i els guanys que després detallarem; un altre, en què els esposos es concedeixen l'usdefruit universal i recíproc. En definitiva, es pactava el règim econòmic matrimonial aragonès en un temps en què el vidu o la vídua catalans eren els que rebien un tracte pitjor dels sistemes jurídics del mosaic espanyol. L'expectant usdefruit vidual aragonès havia penetrat a Tortosa mitjançant aquests pactes capitulars, igual que el règim de societat de guanys.

5.- Quant al contingut, hem d'informar que es tracta d'un règim de comunitat restringida, no universal, molt semblant al dels capítols matrimonials de Gandesa i comarques esmentades anteriorment, fins i tot amb termes i expressions similars, si bé de més amplitud, ja que en la comunitat tortosina s'integren els fruits i les rendes dels patrimonis privatis. La fórmula es repeteix freqüentment en el sentit que «s'associen en una meitat per a cadascú, a tots els augments, compres, millores, guanys i adquisicions que qualsevol dels dos hagi realitzat a títol onerós des del dia de la celebració del matrimoni i als que realitzin en endavant, fins la seva dissolució». Veiem, doncs, que el contingut objectiu és més ampli que el del règim de l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona i també l'extensió temporal d'aquest, a causa

de la retroactivitat. Es consideren béns comuns o de guanys totes les adquisicions que a títol onerós facin els cònjuges, igual que el producte de llur treball i de llur patrimoni privatiu, així com els augments i les millores dels privatis deguts a impenses útils i a l'activitat dels cònjuges.

6.- Pel que fa a la seva naturalesa, tradicionalment s'ha considerat que es tractava d'un règim anàleg al de la societat de guanys del Codi civil, i que no s'assemblava al que va dibuixar la Compilació del 1960 i que segueix avui el Codi civil de Catalunya com l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona.

7.- La liquidació d'aquest règim de comunitat sempre s'ha fet i es continua fent avui, com si es tractés d'uns guanys del Codi civil i, per tant, dóna lloc a una partició i divisió d'un patrimoni comú en què són titulars en igualtat marit i muller, i mai com hem descrit la liquidació de l'associació a compres i millores del camp de Tarragona segons el text del Codi civil de Catalunya.

8.- L'àmbit territorial d'aquest pacte nupcial gairebé no té cap interès, ja que a l'empara de la llibertat capitular que existeix a Catalunya, es pot estipular no només en el territori de Tortosa i comarca o termes als quals tradicionalment s'estén el seu dret propi, sinó també a qualsevol altre lloc. Hem comprovat que no es pacta en tots els termes municipals del partit judicial de Tortosa on hi ha notari; alhora, ens hem adonat del poc entusiasme d'alguns professionals precisament per l'actual situació legislativa de què després parlarem.

Pel que fa a l'àmbit territorial, és molt important insistir en què a Tortosa i comarca mai s'ha pactat l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona, com a vegades i erròniament es diu i s'escriu. Dit això, enfront d'aquestes asseveracions, cal proclamar que els tradicionals pactes nupcials propis de Tortosa i comarca no es refereixen de cap manera a l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona. Per a BROCA,⁽¹¹⁾ aquest règim s'estenia des dels últims paratges del Penedès fins a la ribera oposada de l'Ebre, és a dir, el partit judicial de Gandesa, o sia, «a la ribera de l'Ebre oposada a la gran massa de la província de Tarragona», incloent-hi

Horta i Móra d'Ebre, «flanquejant el límit nord-oest de la província de Tarragona a les portes de la ciutat de Lleida», i s'estenia per la comarca de Cervera, a Vinaixa i altres pobles de les Garrigues. Tot això per informacions dels notaris de l'època. BORRELL⁽¹²⁾ hi feia referència en els partits judicials de Tarragona, Reus, Falset, el Vendrell, Gandesa i Montblanc, així com en altres poblacions de la província de Lleida contigües a la de Tarragona. Així doncs, per a Borrell, el terme s'estén a tots els partits judicials de la província de Tarragona llevat del de Tortosa, i s'introdueix en la de Lleida, tal com opinava BROCA. Per a ESPIAU⁽¹³⁾ i PUIG FERRIOL⁽¹⁴⁾, citant Corbella, el Camp de Tarragona, als efectes de l'associació a compres i millores, comprèn trenta-vuit poblacions que s'estenen aproximadament des del sud d'Altafulla fins al coll de Balaguer, que és precisament comença el territori en què s'aplicava el *Llibre de les costums* de Tortosa. En la mateixa línia, OLIVER⁽¹⁵⁾ redueix l'associació a compres i millores a la comarca coneguda amb el nom de Camp de Tarragona, «que comprèn els pobles que formaven l'antic corregiment de la mateixa ciutat».

Pel que fa a l'àmbit territorial, és molt important insistir en què a Tortosa i comarca mai s'ha pactat l'associació a compres i millores del Camp de Tarragona, com a vegades i erròniament es diu i s'escriu

Queda, doncs, ben delimitat l'àmbit territorial de l'associació a compres i mi-

llores del Camp de Tarragona, en el sentit que en resulta clarament exclosa Tortosa i el seu territori. I, per precisar encara més, després del resultat de la informació donada, podríem concretar la pervivència d'aquest pacte en els partits judicials de Gandesa i Falset.

2. Un cert desconcert en la pràctica jurídica

Si examinem el tradicional contingut i la delimitació geogràfica dels històrics pactes nupcials tortosins, així com la delimitació territorial de l'associació a compres i millores, correspon ara abordar un problema que s'ha anat plantejant durant les dues últimes dècades per als juristes pràctics de la comarca, advocats i notaris. Ens referim al Dret supletori. Consisteix a determinar quina ha de ser la norma jurídica que regeix aquest règim econòmic matrimonial en tot allò que no està previst en els pactes de constitució. Es tracta d'un tema que, en l'evolució legislativa que ha tingut des de la Compilació, ha anat empitjorant o, en una frase més moderada, diguem que ha originat els dubtes que seguidament exposarem.

Anteriorment a la Compilació del 1960, com que el pacte nupcial originava un règim de societat de guanys, encara que no li fos donada aquesta qualificació, mai es va dubtar que es regís directament per les normes que el Codi civil dedicava al règim de societat de guanys. Un cop publicada la Compilació del 1960, la solució va ser la mateixa pel que disposa l'article 52, que es va articular com una disposició general dels règims de comunitat, segons pregonava l'epígraf que encapçalava el capítol XI. Aquest precepte va establir que la societat de guanys estipulada en capítols matrimonials s'havia de regir, «en defecte de

pacte, per les normes del Codi civil». Aquesta solució es va mantenir intacta en la Compilació del 1984. Tot i així, les coses van canviar amb la Llei 8/1993, de 30 de setembre, que modifica la Compilació en matèria de relacions patrimonials entre cònjuges. En aquesta Llei desapareix del contingut de l'article 52 el fragment que remetia al Codi civil, si bé no es produïa cap obstacle per a això en l'article 1 de la Compilació en la versió del 1984. En efecte, el paràgraf 1r respectava el Codi civil pel que fa a la no-oposició a les disposicions del dret civil de Catalunya, i tampoc eren cap impediment les normes del paràgraf 2n, perquè la integració de les normes de l'esmentada Llei del 1993 es podia realitzar amb la seva «*tradició jurídica catalana*», representada per «*les lleis, els costums, la jurisprudència i la doctrina*» que la constituïen.

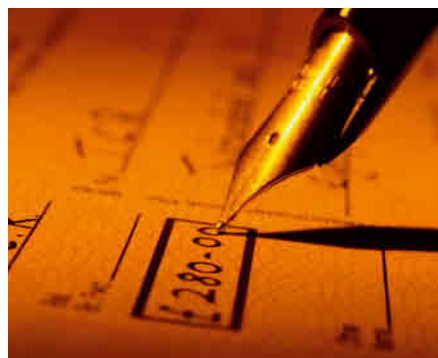
El problema es va fer més difícil posteriorment, tant amb el text del Codi de Família del 1998 com amb la Primera Llei del Codi civil de Catalunya, la Llei 29/2002, de 30 de desembre.

El Codi de Família va mantenir el sistema de la Llei 8/1993, que va eliminar la remissió de l'antic article 52 de la Compilació al Codi civil de l'Estat com a supletori per als guanys que es pactessin, però ja no es podia resoldre el problema observant l'esmentat Codi civil a través de l'article 1 de la Compilació en l'edició del 1984, atès que la integració del dret civil de Catalunya i la supletorietat d'aquest es regeixen per les normes dels articles 111.2 i 111.5 de la Llei 29/2002, de 30 de desembre, Primera Llei del Codi civil de Catalunya. L'article 111.2 no condueix a res segur per regular el règim de societat de guanys que s'estableix en els pactes nupcials tortosins, perquè en el dret civil de Catalunya no hi ha res per escodriñar en aquesta matèria a través dels «*principis generals que l'informen*» ni tampoc en «*la tradició jurídica catalana*», llevat que es considerés com a tal per a Tortosa la representada per l'autoritat de tractadistes com BROCÀ I BORRELL, així com la més que secular pràctica d'aplicar la normativa sobre el règim de societat de guanys del Codi civil de l'Estat, juntament amb la jurisprudència i la doctrina elaborada sobre aquesta. Les normes del Codi civil de l'Estat sobre el règim de societat de guanys es podrien entendre com a supletòries per la invocació que se'n fa en l'article 111.5, perquè «*no s'oposa a les disposicions del dret civil de Catalunya*»

ni «*als principis generals que l'informen*». Aquesta podria ser una solució. Amb tot, potser hauria tranquil·litzat més la que es podria obtenir del mateix Codi de Família per aplicació analògica dels articles del 66 al 75, referits al règim creat de «*COMUNITAT DE BÉNS*», que, si bé pretenia ser un règim de comunitat universal, en realitat no era res més que un règim de societat de guanys ampliat als béns que els esposos tinguessin en el moment de convenir aquest règim. Ara bé, no crec que aquesta regulació analògica fos convenient com a Dret supletori per als pactes nupcials tortosins. Es tractava d'una escassa normativa de deu articles davant dels seixanta-set que el Codi civil de l'Estat dedica a la societat de guanys, en els quals s'aborden qüestions tan importants com la determinació del caràcter de guanys o privatiu en nombroses situacions que per si mateixes podrien resultar dubtoses, la fixació de les càrregues, les obligacions del patrimoni de guanys o del privatiu, la situació dels creditors o els complexos problemes que poden sorgir després de la dissolució en la liquidació de la comunitat de guanys, amb la qual cosa es perdria la fecunda remissió al que s'estableix per a la partició i liquidació de l'herència en l'article 1410. Però, a més de tot aquest contingut de Dret positiu, es perdia tota la jurisprudència i doctrina científica més que secular.

En definitiva, ens trobàvem davant d'una situació jurídica preocupant per als juristes pràctics, notaris i advocats, pel que fa al Dret positiu, pel qual s'hagués d'entendre que es regien aquests pactes nupcials tortosins que impliquen un règim econòmic matrimonial de comunitat restringida als guanys. A causa d'aquesta inquietud, aquests operadors jurídics ens van fer partícips dels problemes nascuts en l'àmbit judicial a l'hora de liquidar aquesta comunitat de guanys davant dels tribunals. I el més penós és haver sentit que la solució era oblidar-se dels tradicionals pactes nupcials tortosins i establir en els capítols matrimonials certs tipus de pactes:

1.- Estipular l'associació a compres i millores, i titular així l'escriptura notarial. D'aquesta manera, no només s'introdueix un afegit estrany en el règim matrimonial tortosí, sinó que es reconduïx el Dret supletori al règim de participació en els guanys que comporta el de separació de béns. Una solució que ben bé podem pensar que

no era volguda, ni tan sols percebuda, pels interessats.

- 2.- Establir en els capítols matrimonials, sense més, un pacte de guanys que s'ha de regir pel Codi civil de l'Estat.
- 3.- Completar els tradicionals pactes tortosins establint expressament com a Dret supletori el Codi civil de l'Estat en la regulació de la societat de guanys.

Aquesta posició derrotista, no la podem ni entendre ni admetre. Cal recordar la funció social dels pactes nupcials i, a més, fixar quin és el Dret supletori:

- En aquests pactes tortosins hi ha alguns elements i valors juridicofamiliars que no els cobreix la mera remissió als guanys del Codi civil. Sempre hi ha una concessió recíproca de l'usdefruit universal vitalici. Aquest usdefruit, el retiren els esposos en els testaments que solen acompanyar el pacte nupcial, però en aquest es revesteixen d'irrevocabilitat, de manera que s'aconsegueix un equivalent a l'usdefruit vidual de l'Aragó, la contigüitat amb el qual sempre ha produït influències destacables en aquesta comarca tortosina. A més, la retroactivitat del pacte en el moment del casament contribueix a corregir compres fetes constant el matrimoni només a nom d'algun dels esposos, i facilita així les disposicions testamentàries quan hi ha diversos fills i els testaments són parcials i adjudiquen finques concretes a cada fill.
- Respecte al Dret supletori, la solució de considerar el Codi civil de l'Estat com a Dret supletori dels pactes nupcials tortosins, després de la promulgació de la Llei 25/2010, de juliol, del llibre II del Codi civil de Catalunya, presenta el mateix problema exposat amb referència al temps de vigència del Codi de Família. No n'és un obstacle la recent regulació que es fa en els articles del 232.30 al 232.38 del règim de societat de guanys, anàleg al de guanys del Codi civil de l'Estat, atès que l'evident insuficiència de la nova normativa exigeix que es proveeixi d'un Dret supletori que només podria ser si s'acceptés el de guanys del Codi civil a l'empara de l'article extensament citat 111.5 del llibre I del Codi civil de Catalunya, en connexió amb l'article 149.3 *in fine* CE,

o bé conformement a l'article 111.2 com a «*tradicció jurídica catalana*».

Aquest treball no pretén abordar el tema del Dret supletori del Codi civil de Catalunya, ni tan sols el del règim de societat de guanys dels articles del 232.30 al 232.38 del CCCat. La nostra elucubració només intenta «descobrir» quin és el Dret supletori per als tradicionals i típics pactes nupcials tortosins

Les consideracions precedents mostren la preocupació que ofereix la qüestió de quin és el Dret supletori dels pactes nupcials tortosins. Aquest treball no pretén de cap manera abordar amb caràcter general el tema del Dret supletori del Codi civil de Catalunya, ni tan sols el Dret supletori del règim de societat de guanys dels esmentats articles del 232.30 al 232.38 del CCCat. La nostra elucubració només intenta «descobrir» quin és el Dret supletori per als tradicionals i típics pactes nupcials tortosins. I, fent servir el suggeritiu terme de «*descobrir el dret*», que prenem del nostre admirat company Josep. J. PINTÓ RUIZ, proposem la consideració que a Tortosa i comarca no ha existit cap canvi de concepte i que la tradició jurídica continua operant de la mateixa manera mitjançant la constant recepció del règim de societat de guanys que emana del Codi civil de l'Estat.

- (1) *Historia del Derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia: Código de las Costumbres de Tortosa*, Madrid, 1878, t. II, pàg. 330.
- (2) BROCA, GUILLERMO M.^a DE, a *Historia del Derecho de Cataluña, especialmente del civil*, Ed. Herederos de Juan Gili, Barcelona, 1918, vol. I, pàg. 843.
- (3) BORRELL Y SOLER, ANTONIO M.^a, a *Derecho Civil vigente en Cataluña*, Ed. Bosch, 2a edició, Barcelona, 1944, t. 4, pàg. 323.
- (4) Històricament, es va plantejar la qüestió sobre si aquest pacte implicava una donació que, com que es feia entre esposos, arrossegava la seva nul·litat conformement al dret romà. En aquest sentit, cal citar la RD-GRN de 27 de novembre del 1900, que ho va decidir així perquè entenia que l'«*agermanament*» s'havia constituït constant el matrimoni, i que estava permès només abans que se celebrés aquest. Doctrina i tesi que PUIG FERRIOL va rebatre perquè

precisament la nul·litat de les donacions entre esposos raïa en les fetes «*fora dels capítols matrimonials*» (*Comentarios al Código Civil y compilaciones forales*, Ed. RDP, 1978, t. XXVII, vol. 2, pàg. 53 i s.). Desapareguda avui la preocupació per la nul·litat, subsisteix l'aprensíó que l'«*agermanament*» postnupcial pugui comportar una donació entre els esposos respecte dels béns que es comuniquen. Al nostre entendre, en el pacte capitular, no hi ha *per se causa donandi*. La causa és el matrimoni, igual que en qualsevol règim econòmic matrimonial que s'estipuli. L'origen d'aquesta comunitat universal aquí el tenim per pacte, però no podem oblidar els règims de comunitat universal que neixen per imperatiu legal i els que en endavant s'estipulin a Catalunya a l'empara de l'article 231-10.1 del CCCat. Ens trobem davant d'un negoci jurídic matrimonial amb un deix aleatori que, en definitiva, afecta tots els règims econòmics familiars. No hi ha liberalitat, l'acte és neutre. No es pot presumir una inversió de la causa jurídica. La preocupació subjacent d'aquesta qüestió s'ha de resoldre mitjançant els principis i normes que informen el nostre ordenament. Cal analitzar el cas concret. La irregularitat del pacte nupcial pot venir de la falsedat de la causa i dels límits que assenyalen els articles 6 i 1255 del CCCat.

- (5) *Llibre del II Congrés Jurídic Català de 1971*, Ed. Fundació Congreso Jurídico Catalán, Barcelona, 1972, pàg. 716 a 718.
- (6) *Op. cit.*, pàg. 834 i s.
- (7) *Op. cit.*, pàg. 317 i s.
- (8) PUIG FERRIOL, LLUÍS, a *Comentarios al Código Civil y compilaciones forales*, Ed. RDP, 1978, t. XXVII, vol. 2, pàg. 26 i s.
- (9) GETE-ALONSO, M.^a DEL CARMEN, a *Derecho de Familia vigente en Cataluña*, Ed. Tirant lo Blanch, 2a edició, València, 2010, pàg. 203.
- (10) ESPIAU, SANTIAGO, a *Comentarios al Codi de Família, a la Llei d'Unions Estables de Parella, a la Llei de Situacions Convivencials d'Ajuda Mútua*, Joan Egea i Fernández i Josep Ferrer i Riba (dir.), Ed. Tecnos, Madrid, 2000, pàg. 323.
- (11) BROCA, GUILLERMO M.^a DE, a *op. cit.*, pàg. 837.
- (12) BORRELL Y SOLER, ANTONIO M.^a, a *op. cit.*, pàg. 314.
- (13) ESPINAU, SANTIAGO, a *op. cit.*, pàg. 323.
- (14) *Op. cit.*, pàg. 12.
- (15) *Op. cit.*, pàg. 331.

Espanyols per carta de naturalesa: del privilegi a la reparació dels perjudicis causats

Aurelia Álvarez Rodríguez

Professora titular de Dret Internacional Privat

Universitat de Lleó

aalvr@unileon.es

SUMARI

- I. CARTA DE NATURALES: CONCEPTE I REGULACIÓ LEGAL ACTUAL
- II. DESTINATARIS: ESTRANGERS QUE ACREDITIN QUE EN LA SEVA PERSONA CONCORREN RAONS EXCEPCIONALS
- III. MOTIUS UTILITZATS PEL GOVERN ESPANYOL DE GENER DE 1995 A SETEMBRE DE 2012 PER CONCEDIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA MITJANÇANT CARTA DE NATURALES
- IV. UNA PROPOSTA PER A LA CONCESSIÓ DE LA NACIONALITAT ESPANYOLA PER CARTA DE NATURALES PER REPARAR ELS PERJUDICIS OCASIONATS PER LES MÚLTIPLES REFORMES DEL DRET ESPANYOL DE LA NACIONALITAT
- V. BIBLIOGRAFIA

I. CARTA DE NATURALES: CONCEPTE I REGULACIÓ LEGAL ACTUAL

La possibilitat d'obtenir la nacionalitat espanyola mitjançant carta de natura-

lesa és, sense cap dubte, la via més antiga recollida al Dret espanyol. Com a via per accedir a la nacionalitat espanyola, té una llarga trajectòria, ja que es troba recollida en totes les nostres constitucions anteriors a l'actual Carta Magna⁽¹⁾. En tot cas, mai ha estat considerada una via ordinària i factible d'accés a la nacionalitat espanyola.

Com acabem d'esmentar, en el nostre Ordenament, aquesta institució apareix en tots els textos constitucionals, excepte en la Constitució de 1978. Ara bé, malgrat que la nostra Llei fonamental no la recull expressament, ja que l'art. 11.1 CE remet totes les formes d'adquisició de la nacionalitat espanyola a un futur desenvolupament legislatiu, aquesta institució es manté, encara que només com un privi-

legi⁽²⁾. Per adonar-se del seu abast actual, n'hi ha prou amb la mera lectura de l'art. 21.1 CC, en la seva redacció donada per la Llei 36/2002, de 8 d'octubre, quan disposa que la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa només s'atorga quan en «l'interessat concorrin circumstàncies excepcionals»⁽³⁾. L'existència o no de les esmentades circumstàncies l'ha de determinar el Govern de forma discrecional i s'ha de concedir mitjançant un Reial Decret.

Òbviament, com no pot ser d'una altra manera, la nostra pregunta queda referida a: quines són les «circumstàncies excepcionals» a què fa referència l'art. 21.1 CC?, quines característiques han de reunir els estrangers que vulguin obtenir la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa?

Abans de començar a analitzar els diversos reials decrets en què s'ha procedit a concedir la nacionalitat per aquesta via en els últims catorze anys —cal tenir en compte que, des de l'1 de gener de 1995 fins al 30 de novembre de 2012, s'han aprovat nou-cents noranta reials decrets, mitjançant els quals s'han atorgat altres tantes cartes de naturalesa—⁽⁴⁾, farem una breu referència sobre la controvèrsia existent en la doctrina científica espanyola sobre la pervivència o no d'aquesta institució en el nostre Ordenament jurídic. Certament, en l'àmbit doctrinal, tampoc comptem amb una anàlisi excessivament àmplia, perquè no hi ha monografies sobre aquesta institució del Dret espanyol de la nacionalitat, encara que sí que s'han publicat alguns articles doctrinals⁽⁵⁾. Això vol dir que al·ludirem tant a les bondats de la seva existència com als arguments utilitzats per sostenir-ne la supressió. El grup que advoca per la supressió de la carta de naturalesa com a via d'accés a la nacionalitat espanyola⁽⁶⁾ es basa, entre d'altres coses, en la inseguretat jurídica que la figura analitzada presenta. Certament, no se sap amb exactitud qui pot obtenir-la i qui, al contrari, no compleix els requisits per beneficiar-se'n. Així mateix, i en un altre ordre d'idees, els detractors de la carta de naturalesa es recolzen en la injustícia que aquesta via provoca quan es fa un estudi dels beneficiaris d'aquesta, entre els quals hi ha esportistes, nobles, fills d'il·lustres espanyols i fins i tot rics, però cap de les cartes de naturalesa mai havia

FITXA TÈCNICA

Resum: La possibilitat d'obtenir la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa és, sense cap dubte, la via més antiga recollida al Dret espanyol. En tot cas, mai ha estat considerada una via ordinària i factible d'accés a la nacionalitat espanyola. Cal preguntar-se: quines són les circumstàncies excepcionals que propicien aquesta figura?, quines característiques han de reunir els estrangers que vulguin obtenir la nacionalitat espanyola amb la citada institució? La nostra postura s'alineja al costat dels defensors, no només del manteniment de la carta de naturalesa, sinó també de la seva bondat a l'hora de poder tenir un instrument corrector d'algunes deficiències del nostre sistema jurídic.

Paraules clau: Nacionalitat espanyola, institució de la carta de naturalesa.

Abstract: The possibility of obtaining Spanish nationality through naturalization papers is, without doubt, the oldest method recognized under Spanish law. However, it has never been considered to be an ordinary and practical way of obtaining Spanish nationality. One may ask: what are the exceptional circumstances that favour this method? What characteristics should foreigners wishing to obtain Spanish nationality through this institution have? Our position is to stand alongside those who argue not just that naturalization papers should continue to exist, but also that it is healthy to have an instrument that corrects some of the deficiencies of our legal system.

Keywords: Spanish nationality, the institution of naturalization papers.

beneficiat persones humils, almenys fins al cas d'Adelina Kola. Amb l'aprovació del Reial Decret 1272/2006, es posa de manifest que la carta de naturalesa, que podia ser considerada un privilegi, va deixar de ser-ho des del moment en què es va concedir per reparar la injustícia causada per deficiències burocràtiques de l'Administració espanyola⁽⁷⁾.

D'altra banda, el sector doctrinal que defensa el manteniment de la carta de naturalesa com a via d'accés a l'adquisició de la nacionalitat espanyola té la ferma confiança que aquesta institució pot ser un instrument, una via reparadora d'algunes possibles injustícies provocades per les nombroses reformes del Dret espanyol de la nacionalitat o per la deficient gestió en la tramitació dels expedients de nacionalitat.

La nostra postura s'alineja al costat dels defensors, no només del manteniment de la carta de naturalesa, sinó també de la seva bondat a l'hora de poder tenir un instrument corrector d'algunes deficiències del nostre sistema jurídic

La nostra postura s'alineja al costat dels defensors, no només del manteniment de la carta de naturalesa, sinó

també de la seva bondat a l'hora de poder tenir un instrument corrector d'algunes deficiències del nostre sistema jurídic. Amb aquesta institució del Dret espanyol de la nacionalitat, és possible que puguin aconseguir la nacionalitat per aquesta via algunes persones estrangeres molt vinculades a Espanya, i també qualssevol altre estranger en què concorrin certes circumstàncies especials —de caràcter científic, professional, etc.—, inclosos també els fills o néts d'emigrants d'origen espanyol⁽⁸⁾. S'ha de ressaltar, no obstant això, que en els últims catorze anys el propi Govern ha considerat possible la concessió de la nacionalitat espanyola recurrent a la carta de naturalesa per uns motius especialment taxats: d'una banda, per haver pertanyut a les Brigades Internacionals combatents a la Guerra Civil espanyola; d'un altre, per tractar-se de víctimes o familiars dels morts al servei de l'Estat espanyol en qualsevol acte terrorista o en missions de pau. Ambdós grups es consolidaran: en el cas dels brigadistes, a través de l'art. 18 de la Llei 52/2007, de 27 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura, i el segon grup, per l'art. 41 de la Llei 29/2011, de 22 de setembre, de reconeixement i protecció integral a les víctimes del terrorisme⁽⁹⁾.

II. DESTINATARIS: ESTRANGERS QUE ACREDITIN QUE EN LA SEVA PERSONA CONCORREN RAONS EXCEPCIONALS

1. Brigadistes internacionals

A) Antecedents immediats

Respecte al primer grup, el Consell de Ministres va considerar que les circumstàncies excepcionals previstes en l'art. 21.1 CC als efectes de la concessió de la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa s'observaven clarament en els voluntaris integrants de les Brigades Internacionals que van combatre en la contesa espanyola. Per això, es va dictar el Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, sobre concessió de la nacionalitat espanyola als combatents de les Brigades Internacionals en la Guerra Civil espanyola⁽¹⁰⁾. Aquest homenatge de 1996 no va ser una improvisació. Va ser un fet totalment premeditat un any abans i orquestrat al llarg de tot aquest any per una campanya de premsa que es va albirar el 10 de novembre de 1995, quan es va crear l'Associació d'Amics de les Brigades Internacionals. Uns dies més tard, el grup parlamentari d'Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya-Verds, el grup basc del PNB i el grup socialista del Congrés van presentar una proposició no de llei sobre el reconeixement de la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa als brigadistes internacionals¹¹. Segons l'esmentat Reial Decret 39/1996, els destinataris eren els «voluntaris integrants de les Brigades Internacionals que hagin participat en la contesa en territori espanyol durant la Guerra Civil de 1936 a 1939» —art. 1. Aquestes persones havien de realitzar la seva petició per compareixença davant l'encarregat del Registre Civil municipal o consular corresponent al seu domicili abans del 5 de març de 1999 —art. 2. Quant a la tramitació i als requisits exigits, l'art. 3 de l'esmentat Reial Decret 39/1996 estableix que:

1.—L'encarregat del Registre davant del qual es formulï la declaració ha d'aixecar acta en dos exemplars i ha de rebre les proves que justifiquin les circumstàncies exigides per l'article 1.

2.—Un dels exemplars, amb les proves practicades, s'ha de remetre a la Direcció General dels Registres i del Notariat, la qual ha de demanar, si s'escau, informe dels organismes que puguin testificar sobre la realitat de les condicions requerides al sol·licitant. Vist el que s'hagi instruït, la Direcció ha de qualificar el dret del peticionari a acollir-se als beneficis d'aquesta disposició i ha d'ordenar la corresponent inscripció al Registre, amb els requisits previs exigits pels paràgrafs a) i b) de l'article 23 del Codi Civil⁽¹²⁾.

En aquell moment, l'accés a la nacionalitat espanyola per aquesta via es va justificar per un fet molt simple: els supervivents mereixien veure d'una manera patent la gratitud per la seva feina en pro de la llibertat

En aquell moment, l'accés a la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa es va justificar per un fet molt simple: els supervivents mereixien veure d'una manera patent la gratitud per la seva feina en pro de la llibertat, per la qual cosa se'ls va permetre accedir a la nacionalitat espanyola per aquesta via⁽¹³⁾. No obstant això, no van ser gaires els que van arribar a obtenir la nacionalitat en aplicació de l'esmentat Reial Decret⁽¹⁴⁾. I això per una raó fonamental: no pel fet que només tingués una aplicació limitada en el temps, ja que només es va admetre fins a abril de 1999, sinó que el més important era que, en realitat, els sol·licitants, en obtenir la nacionalitat espanyola, havien de renunciar a la seva nacionalitat anterior.

En bona lògica, perquè veritablement tingués utilitat, hauria d'haver estat suprimida aquesta renúncia. I, per això, amb aquesta tesi, s'intenta ressuscitar la carta de naturalesa per als brigadistes internacionals en la VIII Legislatura. La incorporació de les normes relatives a l'accés d'aquests a la nacionalitat es troba ja en el text remès pel Govern al Congrés dels Diputats del Projecte de Llei pel qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura —en endavant, Llei de la Memòria Històrica⁽¹⁵⁾. En aquest text, es

contenia inicialment un precepte —concretament, l'art. 20— per regular l'accés a la nacionalitat espanyola dels brigadistes internacionals⁽¹⁶⁾. No obstant això, aquest projecte va ser obstaculitzat durant diversos mesos per les múltiples pròrrogues del termini de presentació d'esmenes. De totes maneres, i encara que van veure la llum pública les esmenes presentades, es tornen a estroncar els treballs parlamentaris⁽¹⁷⁾. Davant de l'aparent paralització del text, s'intenta una aprovació del tema en solitari i es presenta una proposició de llei per part del grup parlamentari d'Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya-Verds sobre concessió de la nacionalitat espanyola i d'una prestació econòmica excepcional als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals. A l'art. 1 d'aquesta proposició, en abordar el tema de la nacionalitat, se sol·licita que:

1.—Amb la finalitat de fer efectiu el dret que va reconèixer el Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, sobre concessió de la nacionalitat als combatents de les Brigades Internacionals en la Guerra Civil espanyola, no els és aplicable l'exigència de renúncia a la seva anterior nacionalitat requerida a l'article 23, lletra b), del Codi Civil, pel que fa a l'adquisició per carta de naturalesa de la nacionalitat espanyola.

2.—Passat un mes des de l'aprovació d'aquesta Llei, el Govern, a través d'un Reial Decret, ha de determinar els requisits i el procediment que s'ha de seguir per a l'adquisició de la nacionalitat espanyola per part dels brigadistes internacionals⁽¹⁸⁾.

B) Art. de la Llei 52/2007

Davant del desbloqueig del Projecte de Llei de la Memòria Històrica per l'aprovació de l'Informe de la Ponència⁽¹⁹⁾ i el dictamen favorable de la Comissió Constitucional⁽²⁰⁾, que preveu, com ja hem apuntat, una norma relativa a la nacionalitat dels brigadistes internacionals, es van presentar diverses esmenes a fi d'introduir una disposició que recollís l'accés a la nacionalitat. En concret, l'art. 18 —«Concessió de la nacionalitat espanyola als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals»— estableix:

1.—Amb la finalitat de fer efectiu el dret que va reconèixer el Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, als voluntaris

integrants de les Brigades Internacionals que van participar en la Guerra Civil de 1936 a 1939, no els és aplicable l'exigència de renúncia a la seva anterior nacionalitat requerida a l'article 23, lletra b), del Codi Civil, pel que fa a l'adquisició per carta de naturalesa de la nacionalitat espanyola.

2.–Mitjançant un Reial Decret aprovat pel Consell de Ministres, s'han de determinar els requisits i el procediment que s'ha de seguir per a l'adquisició de la nacionalitat espanyola per part de les persones que esmenta l'apartat anterior.

Aquest s'aprova definitivament en la sessió del Ple mantinguda el dia 31 d'octubre de 2007, i tal com va ser remès per la Cambra Baixa, va ser aprovat, sense cap alteració, en el Ple del Senat del dia 10 de desembre de 2007⁽²¹⁾, la qual cosa va donar lloc a la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura⁽²²⁾. El text aprovat finalment preveu un supòsit clar de carta de naturalesa a l'art. 18 de la Llei 52/2007, quan estableix que:

1.–Amb la finalitat de fer efectiu el dret que va reconèixer el Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals que van participar en la Guerra Civil de 1936 a 1939, no els és aplicable l'exigència de renúncia a la seva anterior nacionalitat requerida a l'article 23, lletra b), del Codi Civil, pel que fa a l'adquisició per carta de naturalesa de la nacionalitat espanyola.

Aquest precepte ha estat desenvolupat mitjançant el Reial Decret 1792/2008, de 3 de novembre, sobre concessió de la nacionalitat espanyola als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals⁽²³⁾. Segons l'art. 1 d'aquest Reial Decret, s'entén que concorren en els voluntaris integrants de les Brigades Internacionals que van participar en la Guerra Civil les circumstàncies excepcionals que exigeix l'art. 21.1 CC per adquirir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa. La petició s'ha de realitzar per l'escrit normalitzat que es recull al final del qüestionari⁽²⁴⁾. L'esmentat Reial Decret estableix, en el seu art. 4, el procediment general d'accés

a la carta de naturalesa per part dels brigadistes, quan disposa que:

1.–La Direcció General dels Registres i del Notariat pot sol·licitar informe dels organismes que puguin testificar sobre la realitat de les condicions requerides al sol·licitant.

2.–Vist el que s'hagi instruït, la Direcció General dels Registres i del Notariat ha de qualificar i, si s'escau, ha de declarar el dret del peticionari a acollir-se als beneficis d'aquest Reial Decret.

3.–La resolució dictada servirà de títol suficient per dur a terme la inscripció en el Registre Civil, amb el compliment previ del requisit de jurament o promesa de fidelitat al Rei i obediència a la Constitució i a les lleis que exigeix l'apartat a) de l'article 23 de Codi Civil. No obstant això, els interessats estan exempts de l'exigència de renunciar a la seva nacionalitat anterior que disposa l'apartat b) d'aquest mateix article.

En aquest Reial Decret, també es preveu la possibilitat que ja s'hagi sol·licitat la nacionalitat espanyola amb anterioritat. Així, a l'art. 5, estableix que:

1.–Les persones a les quals en aplicació del Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, se'ls va concedir la nacionalitat espanyola i que, atès que havien de renunciar a la seva nacionalitat, no la van fer efectiva, i en conseqüència es va produir la caducitat de la concessió pel transcurs del termini de cent vuitanta dies que estableix l'article 224 del Reglament del Registre Civil, poden reproduir la seva petició sense necessitat d'aportar cap documentació.

2.–En aquests casos, la Direcció General dels Registres i del Notariat no ha de procedir a sol·licitar nous informes, i s'ha de limitar a comprovar la correspondència de la identitat del sol·licitant amb la d'aquell al qual li va ser concedida anteriorment la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa per la seva condició de brigadista.

3.–Comprovada l'esmentada correspondència i dictada nova resolució s'ha de procedir a fer-la efectiva d'acord amb el que disposa l'article 4⁽²⁵⁾.

2. Víctimes i familiars de les víctimes d'atemptats terroristes

Respecte a aquest segon grup, les persones beneficiàries eventuais d'una carta de naturalesa són els estrangers víctimes del terrorisme. En aquest sentit s'expressa clarament l'art. 4.1 de la Llei 29/2011, de 22 de setembre, de reconeixement i protecció integral a les víctimes del terrorisme⁽²⁶⁾. En el precepte esmentat, es preveu la concessió de la nacionalitat. La condició de víctima del terrorisme a què es refereix l'art. 4.1 d'aquesta Llei es considera com a circumstància excepcional als efectes de l'adquisició de la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa⁽²⁷⁾.

En aquest cas, la raó excepcional es justifica pel fet que la víctima o els seus familiars hagin estat objecte d'atemptat terrorista

Aquesta disposició comporta que, amb caràcter general, es consideri raó excepcional aquesta dramàtica situació en el cas que la víctima o els seus familiars hagin estat objecte d'atemptat terrorista. Per descomptat, no és totalment nova, sinó que té uns antecedents. El primer es remunta a la concessió feta a les víctimes o familiars dels difunts del tràgic atemptat terrorista de Madrid de l'11 de març de 2004. En concret, l'Executiu va considerar aquestes persones com a beneficiàries eventuais d'una carta de naturalesa, en virtut del que disposa el Reial Decret 453/2004, de 18 de març, sobre concessió de la nacionalitat espanyola a les víctimes dels atemptats terroristes de l'11 de març de 2004⁽²⁸⁾. L'art. 1 de l'esmentat text va

establir que es consideren com a víctimes, en tot cas, «els ferits en els citats atemptats, així com el cònjuge, els descendents i els ascendents, en ambdós casos, en primer grau de consanguinitat, dels difunts»⁽²⁹⁾. Ara bé, la sol·licitud de carta de naturalesa l'han de presentar els interessats davant de l'encarregat del Registre Civil municipal o consular corresponent al seu domicili abans de l'11 de setembre de 2004 —art. 2. Per tant, va estar vigent durant sis mesos des de la seva publicació al BOE; no obstant això, a l'hora d'analitzar el seu abast en el balanç d'ajuda, indemnitzacions i assistència social en el segon aniversari del 11-M, presentat pel Ministeri de l'Interior el 8 de març de 2006, «en abordar el tema relatiu a la concessió de la nacionalitat espanyola en virtut del Reial Decret 453/2004, de 18 de març, sobre concessió de la nacionalitat espanyola a les víctimes dels atemptats terroristes de l'11 de març de 2004, és preceptiva la certificació de la condició de víctima pel Ministeri de l'Interior per a aquesta concessió»⁽³⁰⁾. En tot cas, aquest Reial Decret tenia clar el seu àmbit temporal d'aplicació, per la qual cosa no era possible estendre'l a altres supòsits; ara bé, el Govern ha actuat de la mateixa manera amb relació a l'atemptat terrorista contra la T4, atorgant la carta de naturalesa a alguns dels familiars de les dues víctimes mortes⁽³¹⁾.

En la mateixa línia, també sembla que el Govern ha decidit atorgar la nacionalitat espanyola als familiars dels soldats d'origen estranger que hagin mort com a conseqüència d'algun atemptat terrorista perpetrat mentre es trobaven al servei de missions humanitàries de l'Estat espanyol. En concret, en el Consell de Ministres celebrat el 6 de juliol de 2007, a proposta dels ministres de Justícia i de Defensa, es va acordar l'eventual concessió de la nacionalitat espanyola als familiars dels morts en l'atemptat terrorista perpetrat contra un comboi espanyol el 24 de juny de 2007 al Líban. L'esmentada proposta va servir de base perquè l'Executiu espanyol, en la seva reunió de 22 de febrer de 2008, aprovés diversos reials decrets mitjançant els quals va atorgar la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa a alguns dels familiars dels tres soldats colombians morts en la massacre al-Iudida⁽³²⁾. A més a més, en la seva sessió de 19 de novembre de 2010, va aprovar dos nous reials decrets per atorgar la nacionalitat espanyola a l'esposa i al cunyat del capità de la Guàrdia Civil mort en acte de servei en l'atemptat

terrorista perpetrat el 25 d'agost de 2010 a la base espanyola de Qala-i-Naw, a l'Afganistan⁽³³⁾. També, en la sessió de 7 d'octubre de 2011, va adoptar el Reial Decret 1381/2011, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Daniel Ospina Quintana, i el Reial Decret 1382/2011, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Angeline del Valle Marichal Gil⁽³⁴⁾. I, més recentment, el Reial Decret 1724/2011, de 18 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jhony Alirio Herrera Trejos⁽³⁵⁾.

III. MOTIUS UTILITZATS PEL GOVERN ESPANYOL DE GENER DE 1995 A SETEMBRE DE 2012 PER CONCEDIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA MITJANÇANT CARTA DE NATURALESA

1. Raons excepcionals: examen cas a cas

De totes maneres, deixant de banda aquests grups de persones, dels nou-cents noranta reials decrets que s'han dictat des de gener de 1995 fins a setembre de 2012, podem apuntar que, a l'hora d'atorgar la nacionalitat espanyola per aquesta via, no hi ha un únic fil conductor. Prenent les dades que hem pogut obtenir de les persones beneficiàries de la carta de naturalesa, s'observen criteris d'allò més dispars a l'hora de valorar la concurrència de les raons excepcionals per concedir la carta de naturalesa. Si descartem els escassos supòsits en què la pertinença a una Casa Reial ha estat determinant⁽³⁶⁾, podem comprovar que els estrangers beneficiats no són fàcilment classificables per grups; així, en unes ocasions, haver estat titular d'algun càrrec polític resulta ser el factor determinant⁽³⁷⁾; en altres, preval el reconeixement a la feina d'una persona en la consecució de la pau⁽³⁸⁾ o la seva aportació al món de les lletres⁽³⁹⁾ o a la diplomàcia internacional⁽⁴⁰⁾. Ara bé, en la resta dels supòsits, en general, s'ha tingut en compte la professió i la transcendència de la persona per a la societat espanyola, no només de caràcter cultural o esportiu, sinó també econòmic⁽⁴¹⁾. En un acostament a la vida personal dels destinataris de les cartes de naturalesa, podem assenyalar que molts d'ells es dediquen al món de les arts⁽⁴²⁾ i les ciències. Així, ha prevalgut la concessió a

estrangers científics i investigadors: biòlegs⁽⁴³⁾, farmacèutics⁽⁴⁴⁾, filòlegs⁽⁴⁵⁾, físics⁽⁴⁶⁾, enginyers⁽⁴⁷⁾, matemàtics⁽⁴⁸⁾, metges⁽⁴⁹⁾ i químics⁽⁵⁰⁾. I també se n'han beneficiat arquitectes⁽⁵¹⁾, escriptors⁽⁵²⁾, historiadors⁽⁵³⁾, intèrprets⁽⁵⁴⁾, pintors⁽⁵⁵⁾ i músics de totes les modalitats: cantants⁽⁵⁶⁾, directors d'orquestra⁽⁵⁷⁾, pianistes⁽⁵⁸⁾, professors de música⁽⁵⁹⁾ i violinistes⁽⁶⁰⁾.

2. Esportistes d'elit

Un grup important de cartes de naturalesa atorgades té com a destinatàries unes persones molt concretes: es tracta, sobretot, d'esportistes d'elit, pràcticament de totes les modalitats. Certament, són jugadors o jugadores d'un alt nivell esportiu que poden contribuir a elevar el potencial de l'equip nacional i possibilitar la participació espanyola en les competicions internacionals. N'hi ha prou a recordar les dades que consten en els expedients d'algunes de les peticions de carta de naturalesa. En concret, es posa de manifest expressament que: «La seva nacionalització és important per als futurs projectes de l'equip nacional i Jocs Olímpics de Pequín de 2008». Aquesta argumentació va servir de base per a l'aprovació de sis cartes de naturalesa: en primer lloc, el Reial Decret 1469/2005, de 7 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Montserrat Cruz Funes⁽⁶¹⁾; en segon lloc, el Reial Decret 302/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Yanfei Shen⁽⁶²⁾; en tercer lloc, el Reial Decret 969/2008, de 6 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Oyidiya Oji Palino⁽⁶³⁾; en quart lloc, el Reial Decret 1008/2008, de 13 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Roxana Daniela Popa⁽⁶⁴⁾; en cinquè lloc, el Reial Decret 1065/2008, de 20 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Boris Andonov Lazarov⁽⁶⁵⁾; i en sisè lloc, el Reial Decret 1060/2008, de 4 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Aelemayhu Bezabh Desta⁽⁶⁶⁾. Amb posterioritat, també s'ha atorgat la nacionalitat per aquesta via al Sr. Abdelaziz Merzougui, mitjançant el Reial Decret 379/2010, de 26 de març⁽⁶⁷⁾, i a la Sra. Marina Krasimirova Petkova, pel

Reial Decret 485/2010, de 16 d'abril⁽⁶⁸⁾. El 25 de juny de 2010, es van aprovar dos nous reials decrets per concedir la nacionalitat a altres dos esportistes d'alt nivell, en concret, al Sr. Balazs Marton Sziranyi⁽⁶⁹⁾ i a la Sra. Sancho Tracy Constance Lyttle⁽⁷⁰⁾; a més a més, el Consell de Ministres del 2 de juliol va atorgar, mitjançant el Reial Decret 880/2010, la nacionalitat espanyola a la Sra. Cristiana Mironescu lancu⁽⁷¹⁾. El 2011, se n'han aprovat, de moment, quatre: el Reial Decret 787/2011, de 3 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Mohamed Marhoum, un jove atleta, corredor de fons i de camp a través, de gran projecció internacional, amb un gran futur a l'equip nacional⁽⁷²⁾; el Reial Decret 856/2011, pel qual es concedeix la nacionalitat a la Sra. Astou Barro Ndour, esportista nascuda a la ciutat senegalesa de Dakar⁽⁷³⁾; el Reial Decret 1080/2011, de 15 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Serge Jonas Ibaka Ngobila⁽⁷⁴⁾, i el Reial Decret 1081/2011, de 15 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Narek Setaghyan⁽⁷⁵⁾.

A què responen aquestes concessions? Doncs molt simple: Espanya cerca els campions esportius entre els immigrants. En els Jocs Olímpics d'Atenes de 2004, van ser onze esportistes nascuts en altres països els que van desfilar sota la bandera espanyola⁽⁷⁶⁾. Per descomptat, el nombre es va incrementar a Pequín, l'agost de 2008. I, per descomptat, també per als Jocs celebrats a Londres el 2012⁽⁷⁷⁾. El motiu es deu, fonamentalment, al fet que en alguns esports —en concret, en atletisme, com ja havien comentat els periodistes esportius en el Campionat del Món celebrat a València el març de 2008— la generació d'atletes espanyols s'havia exhaurit⁽⁷⁸⁾. En els articles periodístics, es va afirmar que «la gran generació d'atletes espanyols va complir anys i el relleu no arriba, excepte per la via de la immigració, fenomen que no és nou a Espanya»⁽⁷⁹⁾. En tot cas, el Consell de Ministres ha atorgat la nacionalitat espanyola a molts estrangers per la seva vàlua en el món esportiu. Així, en atletisme⁽⁸⁰⁾, basquetbol⁽⁸¹⁾, handbol⁽⁸²⁾, entrenadors esportius⁽⁸³⁾, esquí⁽⁸⁴⁾, futbol⁽⁸⁵⁾, gimnàstica rítmica⁽⁸⁶⁾, hípica⁽⁸⁷⁾, hoquei⁽⁸⁸⁾, jugadors d'escacs⁽⁸⁹⁾, lluita lliure⁽⁹⁰⁾, natació⁽⁹¹⁾, rem⁽⁹²⁾, tennis de taula⁽⁹³⁾, vela⁽⁹⁴⁾ o judo⁽⁹⁵⁾.

3. Estrangers relacionats amb el cinema

Així mateix, encara que li donem un tractament individualitzat, crida l'atenció el nombre de cartes de naturalesa els destinataris de les quals són estrangers —fonamentalment, d'origen llatinoamericà— relacionats amb el cinema⁽⁹⁶⁾. Sembla que hi ha una especial protecció de la producció cinematogràfica, ja que són molts els directors, actors i guionistes de cinema als quals se'ls ha concedit la nacionalitat espanyola. Deixant de banda el cas d'Imperio Argentina⁽⁹⁷⁾ —l'estrella màxima del cinema espanyol en el moment en què es produïa la transició entre el cinema mut i el cinema sonor, i que va alternar la cobla—, des del Reial Decret 583/1995⁽⁹⁸⁾ fins al Reial Decret 307/2006, han estat molts els estrangers dedicats al cinema als quals se'ls ha concedit la nacionalitat espanyola⁽⁹⁹⁾. Sembla que el motiu pel qual s'atorga la nacionalitat en concret a aquestes persones ha tingut present el seu reconeixement d'allò que és espanyol i que es percep clarament a les seves pel·lícules, que han estat o són grans èxits d'audiència a Espanya. El Govern, doncs, concedeix la nacionalitat espanyola a aquestes persones tenint en compte la seva obra i els seus vincles amb Espanya. Ara bé, després d'aquesta explicació, que ens sembla molt vàlida, tanmateix, també ha de tenir-se en compte la injustícia que es cometria amb ells per ser estrangers. La necessitat imperiosa de ser espanyols per part dels estrangers vinculats amb el cinema té la seva raó de ser en la normativa espanyola. En concret, el Reial Decret 81/1997, de 24 de gener, pel qual es desenvolupa parcialment la Llei 17/1994, de 8 de juny, de protecció i foment de la cinematografia, i pel qual s'actualitzen i refonen normes relatives a la realització de pel·lícules en coproducció, sales d'exhibició i qualificació de pel·lícules cinematogràfiques, a l'art. 7, quan regula les aportacions, té clar que només es poden concedir als guionistes espanyols. En concret, aquest precepte disposa que:

Les aportacions tècniques i artístiques, així com el rodatge en exteriors o interiors, han de ser proporcionals a la participació econòmica en la realització de la pel·lícula. Perquè el treball dels guionistes sigui valorat com a participació espanyola, ha de ser realitzat exclusivament per guionistes de nacionalitat espanyola i figurar com a tal al

contracte de coproducció, excepte que, d'acord amb el guió, sigui necessària la col·laboració de guionistes d'altres nacionalitats. L'aportació del coproductor espanyol minoritari ha de comportar obligatòriament una efectiva participació creativa, tècnica i artística, amb, almenys, un element considerat creatiu dels que s'esmenten a l'article 4.3 d'aquest Reial Decret: un actor en paper principal i un actor en paper secundari, i un tècnic especialitzat. Si per necessitats de la pel·lícula no és possible la col·laboració d'un actor, s'han d'aportar, al seu lloc, dos tècnics especialitzats.

En els expedients de les cartes de naturalesa concedides al grup de cineastes, el Consell de Ministres ha valorat la seva vinculació amb Espanya i la realitat espanyola de les seves obres

En definitiva, en els expedients de les cartes de naturalesa concedides al grup de cineastes, el Consell de Ministres ha valorat la seva vinculació amb Espanya i la realitat espanyola de les seves obres. No obstant això, les exigències imposades en el context normatiu exposat anteriorment —actualment derogat per la Llei 55/2007, de 28 de desembre, del cinema⁽¹⁰⁰⁾—, que impediè l'accés a subvencions als estrangers, s'han de prendre en consideració, sobretot, tenint en compte les dates dels reials decrets de concessió de cartes de naturalesa que afecten cineastes.

4. Sefardites

Hi ha un col·lectiu especialment beneficiat en els sis últims anys pel Govern a l'hora de concedir la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa. És evident que la qüestió ha preocupat des d'antic⁽¹⁰¹⁾, i té un precedent clar en el Decret Llei de 29 de desembre de 1948, pel qual es reconeix la condició de súbdits espanyols a l'estranger a determinats sefardites d'Egipte i Grècia⁽¹⁰²⁾; no obstant això, fa gairebé vint-i-cinc anys, quan es reprèn novament, al Dret espanyol de la nacionalitat es posa de manifest la necessitat de reparar la injustícia que els Reis Catòlics van cometre en expulsar d'Espanya els jueus sefardites. Certament, la

resolució d'alguns supòsits pràctics concrets va permetre que el legislador, a l'hora d'elaborar la reforma del Codi Civil en matèria de nacionalitat, operada per la Llei 51/1982, prengué consciència d'això⁽¹⁰³⁾. Per aquest motiu, es va tractar de reparar la injustícia comesa atorgant un tracte privilegiat en la naturalització per residència. La mesura adoptada comporta que, des de l'entrada en vigor d'aquesta norma el 19 d'agost de 1982, els sefardites no estan obligats a complir el règim general per a la naturalització, que imposa un termini de deu anys de residència legal, sinó que per a ells n'hi ha prou amb el compliment de dos anys, per a aquells que acreditin la seva condició de sefardita —art. 22.2, lletra e) CC, redacció donada per la Llei 51/1982.

Una vegada aprovada la reducció del termini, ens trobem davant de la primera dificultat: esbrinar com es pot arribar a acreditar la condició de sefardita. Amb la finalitat de posar una mica de claredat, en la Instrucció de la DGRN de 16 de maig de 1983, s'afirma:

Que, tenint en compte l'art. 14 CE, no pot prevaldre cap discriminació per raó de religió, la qual cosa obliga a entendre que els sefardites, sigui quina sigui la seva religió o encara que no en tinguin cap —extrem sobre el qual ningú pot ser obligat a declarar—, poden beneficiar-se del termini abreujat de residència de dos anys en territori espanyol per sol·licitar la nacionalitat espanyola⁽¹⁰⁴⁾.

Ara bé, la prova de la condició de sefardita és una mica més complexa i només comptem amb la interpretació donada per l'esmentada Instrucció, en la qual s'afirma expressament que:

Aquesta condició de sefardita s'ha de demostrar pels cognoms que tingui l'interessat, per l'idioma familiar o per altres indicis que demostrin la tradició de pertinença a tal comunitat cultural. Per tant, el mer certificat de la comunitat israelita reconeguda a Espanya que acrediti la pertinença d'una persona a la religió jueva sefardita no és més que un principi de prova que, com a tal, s'ha de considerar en conjunció amb altres mitjans probatoris. En tot cas, constitueix un mitjà de prova suficient de la condició de sefardita la justificació pel peticionari de la seva inclusió o descendència directa d'una persona inclosa a les llistes de les famílies sefardites protegides per Espanya que, amb rela-

ció a Egipte i Grècia, fa referència el Decret Llei de 29 de desembre de 1948. I la mateixa conclusió és aplicable si existeixen per a altres països llistes anàlogues o si el sol·licitant acredita la seva descendència directa d'una persona que hagi gaudit de la protecció espanyola sota el règim de capitulacions. En fi, si l'interessat arriba a justificar la seva vinculació o parentiu col·lateral amb una d'aquestes persones o famílies, això és un element probatori d'utilitat als efectes apuntats⁽¹⁰⁵⁾.

Aquestes pautes interpretatives han estat utilitzades al SAN (Sala contenciosa administrativa, Secció 4) de 21 de febrer de 1996, en el qual es procedeix a estimar el recurs i es concedeix la nacionalitat, ja que s'han presentat diversos certificats que proven la pertinença a la comunitat sefardita⁽¹⁰⁶⁾. El ben cert és que el precepte i els beneficis reconeguts a la Llei 51/1982 i la interpretació donada per la Instrucció esmentada continuen tenint virtualitat a hores d'ara, ja que els sefardites han mantingut el seu privilegi tant a la Llei 18/1990 com a la Llei 36/2002. En tot cas, últimament —màxim després del 22 de novembre de 2012—, l'ésser sefardita s'està elevant a raó excepcional que permet ser beneficiari d'una carta de naturalesa.

Des de 2006, El Govern comença a considerar que aquesta condició pot ser considerada com a «raó excepcional» que permet accedir a la nacionalitat espanyola mitjançant carta de naturalesa. A partir d'aquest moment, l'Executiu ha aprovat nombrosos reials decrets que concedeixen la nacionalitat a sefardites, una via que va des de l'any 2006 fins a aquests moments s'utilitza especialment. Són ja més de set-centes persones d'origen sefardita —exactament, **set-centes setanta-nou**— les que han obtingut la nacionalitat espanyola d'aquesta manera⁽¹⁰⁷⁾.

En el supòsit dels sefardites, el que s'aporten són profunds i intensos llaços emocionals, històrics i afectius amb Espanya, amb el consegüent reflex cultural en els seus costums i el manteniment de l'idioma espanyol

Normalment, a la memòria prèvia a les reunions del Govern espanyol en què s'ha procedit a la concessió de la nacionalitat

per a aquests descendents de sefardites, se sol apuntar que, en els expedients, s'al·leguen com a circumstàncies excepcionals el fet d'estar vinculats amb Espanya per la seva pertinença a la comunitat de jueus sefardites, amb el consegüent reflex cultural als seus costums i el manteniment de l'idioma espanyol. En definitiva, aporten els seus profunds i intensos llaços emocionals, històrics i afectius amb Espanya i, en alguns casos, es posa de manifest que aquestes persones procedeixen de famílies del que va ser el Marroc espanyol, i totes elles, o els seus pares, o els seus avis, van contreure matrimoni segons els costums, condicions i ordenances de les Santes Comunitats de Castella. Així, podem al·ludir al Consell de Ministres celebrat el dia 3 de febrer de 2006, en què es van aprovar vint-i-dos reials decrets mitjançant els quals es va concedir la nacionalitat espanyola a altres tants membres de la comunitat de jueus sefardites⁽¹⁰⁸⁾. Per la seva banda, al llarg de l'any 2007, en quatre reunions més de l'Executiu espanyol, es tracta el tema. Així, el Consell de Ministres del dia 6 de juliol de 2007 va dictar trenta reials decrets de concessió de carta de naturalesa mitjançant els quals s'atorga la nacionalitat espanyola a trenta persones, divuit d'elles de nacionalitat turca i dotze de nacionalitat veneçolana, la característica de la qual és ser jueus d'origen sefardita⁽¹⁰⁹⁾. També se n'atorguen a trenta més en el que va tenir lloc el 14 de setembre⁽¹¹⁰⁾; així mateix, el 29 d'octubre⁽¹¹¹⁾ i el 7 de desembre de 2007⁽¹¹²⁾, es concedeixen vint cartes de naturalesa en cadascun d'ells. Durant el transcurs de l'any 2008, en set reunions més de l'Executiu, el balanç de reials decrets que concedeixen nacionalitat a sefardites ascendeix a cent vuitanta-un, distribuïts de la forma següent: trenta en la seva sessió d'1 de febrer⁽¹¹³⁾; deu, el 8 de febrer⁽¹¹⁴⁾; i trenta, en tres consells de ministres més, en concret, els que es van mantenir els dies 29 de febrer⁽¹¹⁵⁾, 9 de maig⁽¹¹⁶⁾ i 13 de juny⁽¹¹⁷⁾; trenta-un, el 12 de setembre⁽¹¹⁸⁾; i vint, el 17 d'octubre⁽¹¹⁹⁾. I, l'any 2009, s'han aprovat els següents: trenta-una cartes de naturalesa el 6 de febrer⁽¹²⁰⁾; catorze, el 23 de febrer⁽¹²¹⁾; nou, el 27 de febrer⁽¹²²⁾; vuit, el 13 de març⁽¹²³⁾; deu, el 20 de març⁽¹²⁴⁾; trenta-una, el 27 de març⁽¹²⁵⁾; trenta, el 3 d'abril⁽¹²⁶⁾; trenta més, el 8 d'abril⁽¹²⁷⁾; vint, el 17 d'abril⁽¹²⁸⁾; deu, el 8 de maig⁽¹²⁹⁾; vint, el 14 de maig⁽¹³⁰⁾; dotze, el 10 de juliol⁽¹³¹⁾; deu, el 17 de juliol⁽¹³²⁾; catorze, el 24 de juliol⁽¹³³⁾; vint-i-sis, el 31 de juliol⁽¹³⁴⁾; i seixanta-una, el 13 de novem-

bre⁽¹³⁵⁾. L'any 2010, de moment, s'han concedit seixanta cartes de naturalesa més: vint, en el Consell de Ministres que va tenir lloc el 30 d'abril⁽¹³⁶⁾; vint més, en el de 7 de maig⁽¹³⁷⁾, i vint més, en el que va tenir lloc el 14 de maig⁽¹³⁸⁾. Durant l'any 2011, en el Consell mantingut el 23 de setembre de 2011, es va atorgar la nacionalitat per carta de naturalesa a sis persones originàriament sefardites més⁽¹³⁹⁾. Finalment, el 2012, en la reunió de 13 d'abril, han obtingut la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa vint membres de la comunitat sefardita: deu d'ells de nacionalitat turca i uns altres tants veneçolans⁽¹⁴⁰⁾.

Com hem posat de manifest, en aquests supòsits, el propi Govern ha donat unes pautes clares —fins i tot semblen objectives— per integrar el concepte jurídic indeterminat que conté l'art. 21.1 CC quan es refereix a la carta de naturalesa. I, segons dades divulgades en els últims dies, el Govern reactiva la concessió de la nacionalitat espanyola als sefardites estrangers⁽¹⁴¹⁾. El 22 de novembre de 2012, s'ha presentat una Instrucció sobre la concessió de la nacionalitat espanyola als estrangers sefardites per carta de naturalesa. Segons el Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació, el Ministre va assistir a l'acte de presentació de l'esmentada Instrucció, que va tenir lloc al Centre Sefarad-Israel, junt amb el Ministre de Justícia, el Director General de la Casa i el President de les Comunitats Jueves d'Espanya⁽¹⁴²⁾. Es tracta d'eliminar l'aberració comesa pels Reis Catòlics el 1492⁽¹⁴³⁾. En definitiva, de beneficiar els jueus que van ser expulsats d'Espanya en el segle XV i els seus descendents, que ara, després de cinc-cents vint anys de «nostàlgia» i «enyorança» de la terra dels seus pares, podran accedir a la nacionalitat espanyola, «siguin on siguin»⁽¹⁴⁴⁾.

Els fills d'emigrants espanyols i nés d'exiliats han estat objecte de moltes discriminacions. El nostre Ordenament no ha sabut regular correctament l'accés a la nacionalitat espanyola per als nés d'àvies exiliades

En definitiva, si es prova la condició de sefardita, la via d'accés a la nacionalitat espanyola ha de ser la naturalització

mitjançant aquesta institució de caràcter privilegiat, amb la qual cosa deixa de tenir efecte la naturalització per residència, que imposava un termini de dos anys de residència legal, continuada i immediatament anterior a la sol·licitud. Així doncs, el sefardita que vulgui convertir-se en espanyol, amb independència del país en què es trobi i de la nacionalitat que tingui, podrà fer-ho sense necessitat de venir a Espanya; ara bé, excepte una norma expressa per a la seva concessió, s'imposa el compliment dels requisits establerts a l'art. 23 CC, que exigeix la renúncia a la nacionalitat anterior, excepte en el cas d'iberoamericans, filipins, guineans —de Guinea Equatorial—, andorrans o portuguesos.

IV. UNA PROPOSTA PER A LA CONCESSIÓ DE LA NACIONALITAT ESPANYOLA PER CARTA DE NATURALES A PER REPARAR ELS PERJUDICIS OCASIONATS PER LES MÚLTIPLES REFORMES DEL DRET ESPANYOL DE LA NACIONALITAT

Del que s'ha analitzat, podem concloure que poden demanar i obtenir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa, ja que en ells concorren les raons excepcionals exigides a l'art. 21.1 CC: els brigadistes internacionals, les víctimes i familiars de víctimes del terrorisme i els sefardites. L'itinerari realitzat, d'alguna forma, permet veure un succint recorregut per les qüestions clau que han donat lloc a considerar que hi ha raons excepcionals en les persones que puguin acreditar la seva condició de brigadista, de víctima o familiar de víctima del terrorisme o de sefardita⁽¹⁴⁵⁾.

Amb relació a l'últim grup, en realitat, és possible que només tornem a reviure la història i reprendre normativa ja oblidada del nostre Dret de principis del segle passat. En concret, es van dictar diverses disposicions que van tractar d'afavorir l'accés a la nacionalitat espanyola; ens estem referint al Decret de 20 de desembre de 1924⁽¹⁴⁶⁾ i a la Reial Ordre de 24 de maig de 1927⁽¹⁴⁷⁾, que van tractar d'afavorir la concessió de la nacionalitat espanyola als descendents d'aquells que havien estat espanyols⁽¹⁴⁸⁾. Encara que ens sembla que aquestes disposicions podien haver tingut com a destinataris els emigrants d'origen espanyol, la majoria de

la doctrina, inclinant-se per una postura més restrictiva, va afirmar que les persones beneficiades per aquestes disposicions eren els sefardites⁽¹⁴⁹⁾. No obstant això, com és possible que el legislador únicament estigués pensant en els jueus sefardites expulsats del territori espanyol en època dels Reis Catòlics? La pregunta formulada té com a fonament aconseguir una interpretació molt més àmplia per poder incloure, entre els destinataris d'aquestes disposicions, els descendents dels emigrants⁽¹⁵⁰⁾. Altres autors, com J. R. Orue, van assenyalar que el Reial Decret de 20 de desembre de 1924 tenia com a única finalitat aclarir el contingut de l'art. 26 CC, en la seva redacció de 1889⁽¹⁵¹⁾, la qual cosa indirectament confirma que els emigrants van tenir també la possibilitat de veure's afavorits per aquest. D'aquí que puguem preguntar-nos: es van beneficiar d'aquesta normativa els fills i els nés dels emigrants que havien perdut la nacionalitat espanyola? La resposta afirmativa no té arguments totalment vàlids. El desconeixement absolut dels que autènticament es van acollir a aquestes disposicions només permet continuar amb el dubte. No obstant això, es pot argumentar que els seus beneficiaris eren els mateixos que els destinataris de l'esmentat art. 26 CC. D'aquesta manera, no trobem perquè els descendents dels nostres emigrants haguessin utilitzat les mesures contingudes al Reial Decret de 1924.

Fent un salt acrobàtic, ens situem en el moment actual, amb algunes normes del Dret de la nacionalitat que en res estan beneficiant els descendents d'espanyols nascuts a l'exterior. Els fills d'emigrants espanyols i nés d'exiliats han estat objecte de moltes discriminacions⁽¹⁵²⁾. Ens estem referint, fonamentalment, a l'art. 20.1, lletra b) CC, que hauria d'haver estat eradicat com a molt tard el 15 de juny de 2007, en virtut de la disp. adic. 2a de la Llei 40/2006, i, d'altra banda, a l'art. 24.3 CC, totalment contrari al principi consagrat a l'art. 11.3 CE. Per descomptat, sense oblidar la injustícia no resolta dels fills de mares i àvies espanyoles.

El nostre Ordenament no ha sabut regular correctament l'accés a la nacionalitat espanyola per als nés d'àvies exiliades. Durant un any, va ser aplicable la disp. final 6a de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, quan disposa que:

El dret d'opció que preveu la disposició addicional setena de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura, també el poden exercir els néts de les exiliades espanyoles que van conservar la nacionalitat espanyola després d'haver contret matrimoni amb un estranger amb posterioritat al 5 d'agost de 1954, data d'entrada en vigor de la Llei de 15 de juliol de 1954, sempre que no transmetessin la nacionalitat espanyola als seus fills, perquè aquests van seguir la del pare, i formalitzin la seva declaració en aquest sentit en el termini d'un any des de l'entrada en vigor de la present disposició⁽¹⁵³⁾.

Del tenor literal, podem arribar a deduir que realment els beneficiaris d'aquesta norma van ser molt escassos, i, en tot cas, se'ns escapa la vertadera raó d'haver inclòs aquesta data de forma expressa a la norma que va caducar el 23 de juliol de 2012⁽¹⁵⁴⁾. Probablement el legislador —més aviat el Grup Parlamentari (GPS) que va proposar l'esmena que va permetre adoptar el text— considerava que les dones espanyoles que es van casar amb estrangers abans del 5 d'agost de 1954 van perdre totes elles la nacionalitat espanyola. Per descomptat, s'ignora a totes les dones a qui l'Ordenament del seu cònjuge no els va imposar la nacionalitat, ja que aquestes conservaven la nacionalitat espanyola. En tot cas, si pensem en el manteniment d'aquesta data, a qui va beneficiar? En principi, la interpretació literal de la Instrucció de la DGRN de 4 de novembre de 2008, sobre el dret d'opció a la nacionalitat

espanyola establert a la disp. adic. 7a de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, ens porta a una resposta molt restrictiva: només poden ser destinataris de la nova disposició els néts que demostrin que la seva àvia va sortir d'Espanya entre el 18 de juliol de 1936 i el 31 de desembre de 1955 i que va contraure matrimoni després del 5 d'agost de 1954⁽¹⁵⁵⁾. Així doncs, quedarien fora els néts d'àvies espanyoles que haguessin contret matrimoni abans d'aquesta data, o bé les que haguessin tingut fills extramatrimonials que seguissin la nacionalitat del seu progenitor⁽¹⁵⁶⁾.

A la vista dels límits legals exposats, s'hauria de reconsiderar la possibilitat que néts d'àvies exiliades que es van veure obligades a sortir d'Espanya per motius tant polítics com econòmics puguin tenir accés a la nacionalitat espanyola recorrent a la carta de naturalesa, sense cap límit temporal i sense renunciar a la nacionalitat estrangera que posseeixen. Això, en definitiva, no hauria de provocar cap tipus d'inconvenient, ja que, durant un període de tres anys, un nombre important de néts —tant d'àvies com d'avis— han pogut sol·licitar i obtenir la nacionalitat espanyola d'origen en virtut de la disp. adic. 7a de la Llei 52/2007⁽¹⁵⁷⁾.

En definitiva, podem concloure que la carta de naturalesa, en general, ha estat àmpliament criticada per un sector de la doctrina i fins i tot se n'ha demanat la supressió en nombroses ocasions, encara que un altre sector doctrinal ha defensat el seu manteniment sempre que pugui ser un mecanisme corrector d'algunes injustícies provocades per les nombroses reformes del Dret espanyol de la nacionalitat. És possible que, en alguns casos, els fills o néts d'emigrants d'origen espanyol residents a l'estranger, però molt vinculats a Espanya i en els quals concorren certes circumstàncies especials —de caràcter científic, professional, etc.—, puguin aconseguir la nacionalitat per aquesta via. Ja que, si es resideix a l'estranger, sense que concorren en la seva persona motius excepcionals que li permetin obtenir la carta de naturalesa, sense poder-se beneficiar de l'opció prevista a l'art. 20 CC, l'aspirant té vedat l'accés a la nacionalitat espanyola, perquè en cap cas es pot aconseguir la dispensa del requisit de la residència a Espanya si s'acudeix a l'adquisició de la nacionalitat per un termini de residència legal al nostre país⁽¹⁵⁸⁾.

Els perjudicis causats als sefardites —expulsats fa cinc-cents vint anys de la nostra terra pels Reis Catòlics— són comparables als patits pels emigrants espanyols i els seus descendents, així com pels exiliats. Aquells que van ser expatriats per motius econòmics han contribuït, amb les seves remeses, al creixement del nostre sòl patri, i els segons, que es van veure obligats a viure fora de les nostres fronteres per motius polítics, es van veure tan perseguïts com els jueus sefardites.

Si la carta de naturalesa deixa de ser un privilegi per convertir-se en un mètode reparador, haurà de ser valorada en positiu en tant que es pugui interpretar que també compleixen el requisit de «raó excepcional» aquells a qui es va privar de la nacionalitat espanyola

Per tant, els néts d'exiliats, des de la nostra perspectiva, estan molt més vinculats a Espanya que els sefardites, per la qual cosa haurien de ser eventuais beneficiaris de la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa, atès que no s'ha de tractar de forma desigual els que es van veure obligats a abandonar Espanya com a conseqüència de la Guerra Civil espanyola, fa aproximadament setanta-cinc anys. En tot cas, aquesta mateixa possibilitat hauria d'incloure els saharauís el desterrament dels quals per part del Regne d'Espanya és encara molt més recent.

Si la carta de naturalesa deixa de ser un privilegi per convertir-se en un mètode reparador, haurà de ser valorada en positiu en tant que es pugui interpretar que també compleixen el requisit de «raó excepcional» aquells a qui es va privar de la nacionalitat espanyola⁽¹⁵⁹⁾ —extensible als saharauís. Per descomptat, ens sembla més just que el Consell de Ministres concedeixi la nacionalitat a aquestes persones, la desvinculació de les quals respecte del nostre país ha estat molt més propera en el temps que la dels sefardites.

V. BIBLIOGRAFIA

ABARCA JUNCO, A. P.; ALONSO-OLEA GARCÍA, B.; LACRUZ LÓPEZ, J. M.^a; MARTÍN DÉGANO, I.; VARGAS GÓMEZ-URRUTIA, M.:

Inmigración y extranjería: Régimen jurídico básico, Ed. Colex, 5a edició, Madrid, 2011.

ÁLVAREZ RODRÍGUEZ, A.: *Nacionalidad y emigración*, Ed. La Ley, Madrid, 1990.

— *Nacionalidad española: Normativa vigente e interpretación jurisprudencial*, Ed. Aranzadi-Thomson Reuters, Cizur Menor, 2008.

— «Reflexiones sobre el Derecho español de la nacionalidad: Situación de los emigrantes de origen español y de sus descendientes», a PÉREZ GÁLVEZ, J. F. (Dir.): *Estudios de Derecho y ciudadanía española en el exterior*, Ed. Ministerio de Trabajo e Inmigración. Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración. Dirección General de la Ciudadanía Española en el Exterior, Madrid, 2009, pàg. 201-241.

— «El artículo 2 de la Ley 40/2006, de 14 de diciembre, sobre ciudadanía española en el exterior», a SEMPERE NAVARRO, A. V. (Dir.); BENLLOCH SANZ, P. (Coord.): *El Estatuto de la Ciudadanía Española en el Exterior: Comentarios a la Ley 40/2006, de 14 de diciembre, del Estatuto de la Ciudadanía Española en el Exterior*, Ed. Aranzadi-Thomson Reuters, Cizur Menor, 2009, pàg. 257-291.

— *Curso práctico sobre el régimen jurídico de la nacionalidad española*, Ed. Lex Nova, Valladolid, 2010.

— «Inmigrantes e hijos de inmigrantes nacidos en España: Vías de acceso a la nacionalidad española», a *Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración. Serie Migraciones Internacionales*, núm. 90, novembre 2010, pàg. 90-130.

— «Nacionalidad española de origen para hijos de emigrantes originariamente españoles y para nietos de los exiliados: Análisis de la disposición adicional 7ª de la Ley 52/2007», a IZQUIERDO ESCRIBANO, A. (Ed.): *La Ley de Memoria Histórica*, Ed. Bellaterra y Fundación F. Largo Caballero, Barcelona, 2012, pàg. 279-311.

— *Nociones básicas de Registro Civil y problemas frecuentes en materia de nacionalidad*, Ed. Federación de Servicios y Administraciones Públicas de CCOO. Formación Continua y Ediciones GPS, 2a edició, Madrid, 2012.

BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO, R.: «Comentario al art. 21 del CC», en *Comen-*

tarios a las reformas del Código Civil, Ed. Tecnos, Madrid, 1993, pàg. 734 i seg.

— «Al hilo de la tragedia», en *Aranzadi Civil*, núm. 2, 2004.

CARRASCOSA GONZÁLEZ, J.: *Derecho español de la nacionalidad: Estudio práctico*, Ed. Comares, Granada, 2011.

CAZORLA GONZÁLEZ, M.ª J.: *Adquisición de la nacionalidad española por descendientes de españoles*, Ed. Reus, Madrid, 2011.

CERDEIRA BRAVO DE MANSILLA, G.: «Nacionalidad por carta de naturaleza: Un ejemplo de equidad», a *Anuario de Derecho Civil*, vol. 63, núm. 3, 2010, pàg. 1219-1244.

FERNÁNDEZ MASIÁ, E. (Dir.): *Nacionalidad y extranjería*, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2011.

GARCÍA VALDÉS, P.: «El problema sefardí a través de la Constitución de la República española», a *RGLJ*, t. 162, 1933, pàg. 756-764.

GOLDSCHMIDT, W.: *Sistema y filosofía del Derecho Internacional Privado*, Ed. Jurídicas Europa-América 2a edició, Buenos Aires, 1954, t. II.

HERNÁNDEZ DE LA TORRE NAVARRO, A.: «La vía contencioso-administrativa en la concesión o denegación de la nacionalidad por residencia: Con referencia a la adquisición por carta de naturaleza», a *Estudios de Derecho Judicial*, núm. 98, 2006 (*Problemas actuales del Registro Civil*), pàg. 167-210.

HUALDE MANSO, T.: «Concesión de nacionalidad por carta de naturaleza: Una institución y una práctica discutibles», a *Aranzadi Civil-Mercantil*, núm. 9/2012; *BIB* 2012\28.

LACUEVA BERTOLACCI, R.: «Comentario al 11-M: La concesión de nacionalidad española por carta de naturaleza», a *Noticias Jurídicas*, abril 2004.

LETE DEL RÍO, J. M.ª: «Adquisición de la nacionalidad por otorgamiento de carta de naturaleza», a *AC*, núm. 18, 1996, pàg. 399-414.

MINISTERIO DE JUSTICIA: *Tabla normativa: Legislación sobre nacionalidad y es-*

tado civil, Ed. Dirección General de los Registros y del Notariado, 2a edició, Madrid, 2012. <http://www.migrarconderechos.es/bibliografia/Compendio_legislacion_nacionalidad_y_estado_civil>

ORUE Y ARREGUI, J. R. DE: «Preceptos internacionales en la Constitución de la República española (9 de diciembre de 1931)», a *RGLJ*, t. 160, 1932, pàg. 385-465.

— *Manual de Derecho Internacional Privado*, Ed. Reus, 3a edició, Madrid, 1952.

PANTALEÓN PRIETO, F.: «Comentario al art. 21 CC», a *Comentarios a las reformas de nacionalidad y tutela*, Ed. Tecnos, Madrid, 1986, pàg. 76 i seg.

PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS, M.: «Comentario al art. 21 CC», a *Comentarios al Código Civil y compilaciones forales*, Ed. Marcial Pons, 2a edició, Madrid, 1993, t. 1, vol. 3, pàg. 302 i seg.

PERÉ RALUY, J.: *Derecho de nacionalidad*, Ed. Bosch, Barcelona, 1955.

RICO PÉREZ, F.: «La nacionalidad española de los sefardíes», a *Homenaje a Juan Berchmans Vallet de Goytisolo*, Ed. Consejo General del Notariado, Madrid, vol. II, pàg. 681-687.

(1) Fent un recorregut pel nostre constitucionalisme, la carta de naturalesa s'incorpora a tots els nostres textos constitucionals ja derogats. A la Constitució Espanyola de 1812, al seu art. 5.2, es disposava expressament que són espanyols: «*Els estrangers que hagin obtingut de les Corts carta de naturalesa*» —cf. J. de Esteban, *Las constituciones de España*, Ed. Taurus, 2a ed. rev., Madrid, 1988, pàg. 46—; a l'art. 1.3 de la Constitució de la Monarquia Espanyola de 18 de juny de 1837, es disposava que són espanyols: «*Els estrangers que hagin obtingut carta de naturalesa*» —*ibíd.*, pàg. 105-106. El mateix tenor literal es pot llegir a l'art. 1.3 de la Constitució de la Monarquia Espanyola de 23 de maig de 1845 —*ibíd.*, pàg. 119-120—, a l'art. 1.3 de Constitució de la Monarquia Espanyola d'1 de juny de 1869 —*ibíd.*, pàg. 137—, a l'art. 3.3 de la Constitució Federal de la República Espanyola de 17 de juliol de 1873 —*ibíd.*, pàg. 158—, a l'art. 1.3 de la Constitució de la Monarquia Espanyola de 30 de juny de 1876 —*ibíd.*, pàg. 177— i a l'art. 23.4 de la Constitució de la República Espanyola de 9 de desembre de 1931 —*ibíd.*, pàg. 196-197—.

- (2) Als Estats Units, van concedir la nacionalitat nord-americana al Marquès de Lafayette a finals del segle XVIII i a Winston Churchill —fill, a més a més, de mare americana— al final de la Segona Guerra Mundial. Concorrien en ells, sens dubte, circumstàncies excepcionals.
- (3) Legalment també es disposa que la concessió de la nacionalitat per aquesta via presenta una dada significativa en relació amb el veïnatge civil, expressament recollida a l'art. 15.2 CC, en què s'estableix: «*L'estranger que adquireixi la nacionalitat per carta de naturalesa tindrà el veïnatge civil que el Reial Decret de concessió determini, tenint en compte l'opció d'aquell, d'acord amb el que disposa l'apartat anterior o altres circumstàncies que concorrin en el peticionari*» —cf. M.ª I. de la Iglesia Monje, «La vecindad civil subsiguiente a la nacionalidad española», a *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, núm. 701, 2007, pàg. 1329-1333.
- (4) Des de l'1 de gener de 1995 fins al 30 de novembre de 2012 s'han aprovat 990 reials decrets mitjançant els quals s'han atorgat les mateixes cartes de naturalesa.
- (5) Vid. G. Cerdeira Bravo de Mansilla, «Nacionalidad por carta de naturaleza: Un ejemplo de equidad», a *Anuario de Derecho Civil*, vol. 63, núm. 3, 2010, pàg. 1219-1244; A. Hernández de la Torre Navarro, «La vía contencioso-administrativa en la concesión o denegación de la nacionalidad por residencia: Con referencia a la adquisición por carta de naturaleza», a *Estudios de Derecho Judicial*, núm. 98, 2006 (*Problemas actuales del Registro Civil*), pàg. 167-210; T. Hualde Mans, «Concesión de nacionalidad por carta de naturaleza: Una institución y una práctica discutibles», a *Aranzadi Civil-Mercantil*, núm. 9/2012; J. M.ª Lete del Río, «Adquisición de la nacionalidad por otorgamiento de carta de naturaleza», a *AC*, núm. 18, 1996, pàg. 399-414. També sobre un tipus específic i molt puntual de concessió amb relació a l'atorgada com a conseqüència de l'atemptat terrorista de l'11 de març de 2004 —vid. R. Bercovitz Rodríguez-Canós, «Al hilo de la tragedia», a *Aranzadi Civil*, núm. 2, 2004; R. Lacueva Bertolacci, «Comentario al 11-M: La concesión de nacionalidad española por carta de naturaleza», a *Noticias Jurídicas*, abril 2004.
- (6) Durant els treballs previs a la reforma operada per la Llei 18/1990, de 17 de desembre, de reforma dels art. 17 a 26 CC, se'n va sol·licitar la supressió. En concret, mitjançant l'esmena núm. 77, presentada al Congrés dels Diputats pel grup d'Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya-Verds a la

proposició de llei de reforma del Codi Civil en matèria de nacionalitat, la motivació de la qual va ser la següent: «*L'adquisició per "carta de naturalesa" constitueix un veritable privilegi individual que repugna a la moderna concepció de l'Estat democràtic de Dret i constitueix un arcaisme històric. La qual cosa es comprova examinant les lleis de nacionalitat d'altres estats, on és generalment inexistent, en canvi, es preveu una naturalització per residència amb dispensa de termini en molts dels ordenaments jurídics*» —BOCG, Congreso de los Diputados, IV Legislatura, sèrie B, núm. 14-6, de 9 de maig de 1990, pàg. 39. Amb arguments similars a l'hora d'intentar suprimir aquesta institució, poden observar-se les esmenes núm. 3, 4 i 6, presentades pel grup mixt al Senat —BOCG, Senado, IV Legislatura, sèrie B, núm. 3 (c), de 21 de setembre de 1990, pàg. 10-11.

- (7) Mitjançant el Reial Decret 1272/2006, de 8 de novembre, es va concedir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Adelina Kola Ipua —BOE, 28-XI-2006, pàg. 41693. L'informe que es va adjuntar a la sol·licitud es basa en un treball realitzat, durant diversos mesos de l'any 2006, per un grup d'alumnes de Dret Internacional Privat de la Universitat de Lleó —http://derecholeon.blogspot.com/2007/01/el-caso-de-adelina-kola_26.html. Adelina Kola va néixer el 1931 a Río Ekuku, en el que avui és Guinea Equatorial, quan el territori pertanyia a Espanya i formava les províncies de Río Muni i Fernando Poo. Porta més de dues dècades vivint a la península i mai ha estat guineana, sinó espanyola. Tot va començar quan es disposava a renovar el seu DNI per quarta vegada a Barcelona, on està jubilada com a mestra. Ara bé, el funcionari encarregat li va retirar el document que la identificava com a espanyola i com a una explicació va rebre un escrit que es podia llegir que «*per imperatiu del programa informàtic*», no podia efectuar-se la renovació del DNI. Les causes podien ser dues: la primera, la informatització que es va realitzar el 1999 del fitxer del DNI. Aquest procediment, que va suposar constatar els arxius dels espanyols nascuts fora del territori nacional amb el de la DGRN, l'havia fet «desaparèixer», ja que les seves partides de naixement no figuren en aquest Registre, sinó en algun arxiu dels anys 30 de l'excolònia espanyola que no s'ha aconseguit trobar, si és que encara existeix. I la segona raó, un Decret del Govern de l'any 1977 pel qual s'establí un termini perquè els espanyols en la situació de Kola s'acollissin al benefici de continuar

sent espanyols. A l'informe enviat al Consell de Ministres s'argumenta que: «*Caldría considerar l'eventual concessió de la nacionalitat espanyola per aquesta via per eliminar alguns lamentables supòsits que s'han generat per un error de caràcter administratiu provocat per una interpretació defectuosa per als súbdits de les antigues colònies espanyoles nascuts en els citats territoris quan aquests encara estaven sota la sobirania de l'Estat espanyol. Certament, a molts d'aquests se'ls va proporcionar un DNI espanyol, per la qual cosa s'han considerat espanyols durant diverses dècades. No obstant això, una vegada detectat l'error de la seva expedició pel fet de no tenir nacionalitat espanyola, es troben en una situació veritablement lamentable, i per aquest motiu s'han convertit en apàtrides. Per descomptat, en aquests supòsits en què no hi ha un títol inscrit no es pot recórrer a la institució del Dret de la nacionalitat que es va establir per a ells: l'art. 18 CC. Per a aquestes persones, la concessió de nacionalitat mitjançant la carta de naturalesa permet reparar una injustícia. Per descomptat, ningú pot dubtar que aquestes persones s'hagin sentit durant molts anys com a espanyoles, perquè han exercit com a tals perquè tenien el DNI expedit per les autoritats espanyoles. L'única forma que l'esmentat error burocràticoadministratiu no tingui com a conseqüència que les seves víctimes hagin de començar sol·licitant l'estatut d'apàtrida seria atorgant la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa*».

- (8) Han aconseguit carta de naturalesa i en la seva persona concorria que algun dels seus ascendents —pare o mare, avi o àvia— eren espanyols els següents: Reial Decret 1926/1997, de 19 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Zoé Milagros Valdés Martínez; Reial Decret 134/2001, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Joaquín Nin Culmell; Reial Decret 972/2001, de 3 d'agost, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Roberto Matta Echaurren; Reial Decret 219/2002, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Graciela Soriano de García-Pelayo; Reial Decret 1454/2003, de 21 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Isabel García-Lorca de los Ríos; Reial Decret 388/2004, de 5 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Carlos Alfonso

Arpiroz Costa; Reial Decret 389/2004, de 5 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Rubén David González Gallego; Reial Decret 182/2005, de 18 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. José Rodrigo Campos Cervera Saccarello; Reial Decret 292/2005, d'11 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Luis Prats Soca. Més recentment, del Reial Decret 1436/2011 al Reial Decret 1440/2011, de 14 d'octubre —BOE, 26-X-2011—, el Consell de Ministres ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a cinc néts de Manuel Naveira González i Matilde Golpe Brañas, espanyols nascuts a Betanzos i emigrats a l'Argentina. La família Naveira Golpe va mantenir tota la seva vida una gran vinculació amb Galícia, on van crear una fundació per a l'atenció benèfica cultural de la població de Betanzos, A Corunya. A més a més, també concorre la circumstància de ser néta d'espanyol en la destinària de la carta de nacionalitat atorgada en virtut del Reial Decret 787/2012, de 4 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola a la Sra. Blanca Adelaida Reis Castañón —BOE, 19-V-2012. Junament amb l'argumentació que l'avi era espanyol, també s'acredita com a muller de Raúl Ramón Rivero Casteñeda, poeta i periodista cubà.

- (9) Amb caràcter previ a l'entrada en vigor d'aquest precepte, es tenia en compte un acord del propi Executiu. En concret, a proposta dels ministres de Justícia i de Defensa, ha estudiat un informe per considerar la concessió de la nacionalitat espanyola als familiars dels soldats estrangers que formen part de les nostres Forces Armades, quan aquests morin en acte de servei, en el desenvolupament de missions de pau. A aquests efectes, es consideraran familiars del difunt el cònjuge, els ascendents i descendents en primer grau de consanguinitat i els germans.
- (10) BOE, 5-III-1996, pàg. 8579.
- (11) BOCG, sèrie D, núm. 292, de 10 de novembre de 1995. La presa en consideració es va debatre a la sessió del dimarts dia 28 de novembre —DS, Congreso de los Diputados, núm. 186, de 1995. La sessió, en què hi va haver diversos intervinents, va ser iniciada per la diputada d'Esquerra Unida, Sra. Maestro Martín, la qual va explicar que amb aquesta mesura es pretenia pagar als internacionals un «deute històric del poble espanyol enfront de desenes de joves, homes i dones, de tots els continents, que van arriscar la

seva vida i la seva seguretat i van venir al nostre país a lluitar en un moment en què el feixisme planava sobre el món». «Són els anomenats voluntaris de la llibertat, els membres de les Brigades Internacionals». «Van venir al nostre país de cinquanta nacions diferents: neozelandesos, cubans, vietnamites, àrabs». «Van intentar empènyer la Història, en el seu sentit més favorable, cap a la democràcia i la llibertat». I acaba amb el poema cèlebre de Rafael Alberti. El parlamentari del PNB, Sr. González de Txabarri, respecte d'això assenyala que les Brigades Internacionals eren una «assinatura pendent de la Transició» i afirma que la Sra. Maestro havia dissertat «amb rigor històric». Reconeix, contra el rigor històric de la Sra. Maestro, que en «Euskadi no van existir pròpiament les Brigades Internacionals», i matisa que les Brigades «creien justa» la seva causa. En nom del grup socialista, intervé la Sra. Pelayo Duque, que afirma haver sentit poques vegades tan alta satisfacció com en aquest cas. Reconeix, amb Andreu Castells, que la història de les Brigades Internacionals està per escriure, i insisteix en el fet que les Brigades defensaven les idees de llibertat i de Justícia. No van venir per una propaganda organitzada. Deixa pas al representant del grup català de CiU, Sr. Carrera, que intervé per fixar la posició del seu grup: aquest votarà que sí i explica, per fortuna, que les Brigades Internacionals van venir a Espanya «en un moment de clara amenaça dels totalitarismes». L'argument principal que van exhibir els oradors en suport de la concessió de la nacionalitat espanyola als membres de les Brigades Internacionals l'havia formulat el Sr. Gómez de Txabarri i l'havia ampliat la Sra. Pelayo.

(12) BOE, 5-III-1996, pàg. 8579.

(13) Òbviament, hi ha detractors d'aquesta lloable tendència: vid. R. de la Cierva, «Mentira y error de Estado [sobre les Brigades Internacionals]», a *Razón Española*, núm. 83, 1997, pàg. 261-274. S'ha escrit molt i molt variat sobre els brigadistes: G. Cardona Escanero, «El ejército popular y las Brigadas Internacionales: ¿Cuál fue la importancia de las brigadas?», a R. M.ª Sepúlveda Llosa i M. Requena Gallego (Coord.), *Las Brigadas Internacionales: El contexto internacional, los medios de propaganda, literatura y memorias*, Ed. Universidad de Castilla-La Mancha. Servicio de Publicaciones, Ciudad Real, 2003, pàg. 37-52; R. Ibáñez Sperber, «Judíos en las Brigadas Internacionales: Algunas consideraciones generales», a *Historia Actual Online*, núm. 9, 2006, pàg. 101-115, <<http://www.historia-actual.com/HAO/Volumes/Volume1/Issue9/esp/v1i9c10.pdf>>; J. Moreno Paredes i A. L. Geist, *Otra cara de América: Los brigadistas y su legado de esperanza*, Ed. Universidad de Cádiz. Servicio de Publicaciones, Cádiz, 2000; J. M.ª Peláez Roperio i M. Requena Gallego, «Memorias de vida: Albacete y las Brigadas Internacionales en el recuerdo de los voluntarios de la libertad», a *Al-Basit: Revista de Estudios Albacetenses*, núm. 1, 1996 (*La Guerra Civil y las Brigadas Internacionales en Albacete*), <<http://biblioteca2.uclm.es/biblioteca/CECLM/ARTREVISTAS/ALBASIT/AlbGMemorias.pdf>>; P. Preston, «El contexto europeo y las Brigadas Internacionales», a R. M.ª Sepúlveda Llosa i M. Requena Gallego (Coord.), *Las Brigadas Internacionales: El contexto internacional, los medios de propaganda, literatura y memorias*, Ed. Universidad de Castilla-La Mancha. Servicio de Publicaciones, Ciudad Real, 2003, pàg. 15-20.

- (14) Vid. la Resolució de la DGRN de 14 de gener de 1997, que va publicar la concessió d'un total de setze cartes de naturalesa a l'empara del Reial Decret 39/1996, de 19 de gener. En concret, es van concedir, el 18 d'octubre de 1996, a les persones següents: Marcel Borloz, suïssa; Henri Raymond Denarie, francesa; Georges Henri Español, francesa; Arthur Friedli, suïssa; Walter Graber, suïssa; Han Hutter, suïssa; Hans Adolf Kamber, suïssa; Joseph Marchbacher, suïssa; Eolo Morenzonei, suïssa; Ulrich Neukircher, nord-americana; Henri Oberson, suïssa; Ernest Pierrehumbert, suïssa; Mieczyslaw Radwanski, israeliana; Emile Sabatiar, francesa; Tadeusz Zbroinski, polonesa, i, el dia 28 d'octubre de 1996, a Joaquín Sagues Lloréns, cubana —BOE, 14-II-1997, pàg. 5119. Per la seva banda, a la RDGRN de 16 d'octubre de 1997 s'acorda publicar tretze cartes de naturalesa en virtut del Reial Decret 39/1996 per a les persones següents: Lleó Charles Beurton, alemanya; Salomón Felman, polonesa; Edmond Maarciniak, polonesa; Theunis Mulder, holandesa; Herman Stephanus F. Sheerboom, holandesa; Waclaw Strzelczyk, polonesa; Johannes Kasper van Eijk, holandesa; el dia 28 de gener de 1997, es van concedir cartes de naturalesa a: Rosa Coutelle, alemanya, i a Simón Feldmann, alemanya; el dia 10 de febrer de 1997, a Gustav Schoning, alemanya; el dia 13 de febrer de 1997, a Antoni Grobecki, polonesa, i, finalment, el 27 de febrer de 1997, a: Mieczyslaw Lakomic, polonesa, i a Eugeniusz Szyr, polonesa —BOE, 4-XI-1997, pàg. 31914. A la RDGRN de 23 d'octubre de 1998, es procedeix, encara que erròniament, a la concessió de tres cartes de naturalesa a l'empara del Reial Decret

39/1996: Hu Ning, xinesa; Blanche Marie Dubois Leberruyer, francesa, i Drame Souleymane, senegalesa. Per la RDGRN de 9 de febrer de 1999, es corregeixen errors de la Resolució de 23 d'octubre de 1998 —BOE, 19-II-1999, pàg. 7240-7241. A la RDGRN de 25 de febrer de 1999, s'afegeixen dues cartes de naturalesa en virtut del Reial Decret 39/1996. Es van concedir el 25 de setembre de 1998 les següents: Oscar Clemente González Ancheta, cubana, i Atanaska Penkova Radulova, búlgara —BOE, 21-IV-1999, pàg. 14898. I, finalment, a la RDGRN de 6 d'octubre de 1999, consta una concessió de nacionalitat per carta de naturalesa a l'empara del Reial Decret 39/1996 a Richard Daniel Bryant, australiana.

- (15) BOCG, Congreso de los Diputados, VIII Legislatura, sèrie A, núm. 99-1, de 8 de setembre de 2006, pàg. 1-10.
- (16) En concret, a l'art. 20, sobre concessió de la nacionalitat espanyola als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals, es disposava expressament: «1.—Amb la finalitat de fer efectiu el dret que va reconèixer el Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals que van participar en la Guerra Civil de 1936 a 1939, no els és aplicable l'exigència de renúncia a la seva anterior nacionalitat requerida a l'article 23, lletra b, del Codi Civil, pel que fa a l'adquisició per carta de naturalesa de la nacionalitat espanyola. 2.—Mitjançant un Reial Decret aprovat pel Consell de Ministres, s'han de determinar els requisits i el procediment que s'ha de seguir per a l'adquisició de la nacionalitat espanyola per part de les persones que esmenta l'apartat anterior» —ibíd., pàg. 7.
- (17) Esmenes a l'art. 20, concessió de la nacionalitat espanyola als voluntaris integrants de les Brigades Internacionals: esmena núm. 212, del grup parlamentari Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya-Verds, apt. 2. I esmenes al nou art. 20 bis: esmena núm. 130, del Sr. Laborjeta Subías, del grup mixt; esmena núm. 213, del grup parlamentari Esquerra Unida-Iniciativa per Catalunya-Verds; esmena núm. 367, del grup parlamentari català de CiU —BOCG, Congreso de los Diputados, VIII Legislatura, sèrie A, núm. 99-20, de 14 de març de 2007, pàg. 47-172.
- (18) BOCG, Congreso de los Diputados, VIII Legislatura, sèrie B, núm. 277-1, de 30 de març de 2007, pàg. 1-2. De moment, s'ha acceptat per assentiment la moció dels grups parlamentaris popular, Entesa, socialista, nacionalistes bascos, mixt, català de CiU i Coalición Canaria, per la qual s'instà el Govern a adoptar determinades mesures en suport als supervivents po-

lonesos de les Brigades Internacionals que van combatre a Espanya durant la Guerra Civil —BOCG, Senado, sèrie I, núm. 691, de 16 d'abril de 2007; núm. exp. S. 662/000168; DS, Senado, Pleno, VIII Legislatura, núm. 116, sessió mantinguda el 17 d'abril de 2007, pàg. 7117. Es va aprovar amb el text següent: «El Ple del Senat insta el Govern a: 1.—Mostrar la seva total solidaritat amb els membres de les Brigades Internacionals poloneses. 2.—Manifestar el seu rebuig davant de qualsevol mesura discriminatòria contra els supervivents polonesos de les Brigades Internacionals, que impliquen no només una violació dels drets humans, sinó, en aquest flagrant cas, de la simple i noble dignitat humana. 3.—Instruir els serveis diplomàtics i consulars d'Espanya a Polònia perquè prestin tota l'ajuda necessària, material i jurídica, als brigadistes polonesos en defensa dels seus legítims drets, tenint en compte que entre aquests drets hi ha el d'optar a la nacionalitat espanyola. 4.—Instar els òrgans corresponents de la Unió Europea a vigilar escrupolosament i a denunciar, si s'escau, qualsevol mesura discriminatòria contra els supervivents de les Brigades Internacionals poloneses i, per acabar, a adoptar, si fos necessari, totes les mesures pertinents en la seva defensa» —BOCG, Senado, sèrie I, núm. 697, de 24 d'abril de 2007, pàg. 7.

- (19) BOCG, Congreso de los Diputados, VIII Legislatura, sèrie A, núm. 99-22, de 16 d'octubre de 2007, pàg. 175-185.
- (20) Dictamen del projecte de llei per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura —CGDS, Congreso de los Diputados, Comisiones, VIII Legislatura, núm. 925, Comissió Constitucional, sessió núm. 33, celebrada el 17 d'octubre de 2007, pàg. 16-43.
- (21) BOCG, Senado, sèrie II, núm. 133 (g), de 13 de desembre de 2007, pàg. 67-68.
- (22) BOE, núm. 310, 27-XII-2007, pàg. 53410-53416.
- (23) BOE, 17-XI-2008.
- (24) Model recollit com a annex al Reial Decret 1792/2008, de 3 de novembre —BOE, 17-XI-2008, pàg. 45572-45576.
- (25) Un possible beneficiari podria ser el destinatari de la RDGRN 2a de 9 de maig de 2008. Nascut a Polònia (1911). Sol·licita, a l'empara del Reial Decret 39/1996, de 19 de gener, el dret a obtenir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa dels combatents de les Brigades Internacionals en la Guerra Civil espanyola. Per aquest motiu, es comunica mitjançant ofici de data 14 de febrer de 1997, que ha qualificat el dret d'A. a acollir-se als bene-

ficis del citat Reial Decret. Reconegut el dret a obtenir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa, el termini de caducitat per complir els requisits de l'art. 23 CC és de sis mesos, comptats des de la notificació del reconeixement a l'interessat. Denegació —RRDGRN d'1 a 31 de maig de 2008, Boletín de Información, Madrid, Ministeri de Justícia, maig de 2009, pàg. 68-70. En concret, al Fment. IV de l'esmentada Resolució, s'afirma literalment que: «No obstant això, amb vista a evitar qualsevol retret referit al ple respecte del dret de defensa, es considera convenient referir-se al fons de la qüestió plantejada, que és el de la caducitat de la concessió de la nacionalitat espanyola del pare per carta de naturalesa. Disposa l'apartat 4 de l'article 21 del CC que "les concessions per carta de naturalesa o per residència caduquen als cent vuitanta dies següents a la seva notificació, si en aquest termini no compareix l'interessat davant del funcionari competent per complir els requisits de l'article 23". En aquest cas, com s'ha indicat en el segon d'aquests fonaments de Dret, consta que al pare se li va notificar la concessió de la nacionalitat espanyola per escrit de 12 de març de 1997, en el qual es feia expressament l'advertència que havia de fer complir els requisits de l'article 23 del CC en el termini de cent vuitanta dies establert a l'article 21.4 del CC perquè la concessió de la nacionalitat tingués validesa. El propi interessat va admetre el transcurs del termini en el seu escrit de 4 de maig de 1998, en el qual preguntava si la concessió de la nacionalitat seguia, malgrat això, tenint validesa. Tenint en compte que el termini establert per l'article 21.4 del CC és de caducitat i que no han arribat a complir-se els requisits exigits per l'article 23 del CC perquè tingui validesa la nacionalitat concedida per carta de naturalesa, s'ha de concloure que no és possible la inscripció de la nacionalitat sol·licitada extemporàniament pels promotors».

- (26) BOE, núm. 229, 23-IX-2011.
- (27) D'acord amb el que estableix l'art. 4 d'aquesta llei: «Es consideren titulars dels drets i prestacions regulats en aquesta llei: 1.—Les persones mortes o que han patit danys físics i/o psíquics com a conseqüència de l'activitat terrorista i que, als efectes de la llei, són considerades víctimes del terrorisme. 2.—Les persones que, en el supòsit de mort de la víctima a què es refereix l'apartat anterior, i en els termes i amb l'ordre de preferència que estableix l'article 17 d'aquesta llei, puguin ser titulars de les ajudes o dels drets per raó del parentiu, o la convivència o relació de dependència amb la persona morta. 3.—Les persones que pa-

teixin danys materials, quan, conforme a aquest article, no tinguin la consideració de víctima d'actes de terrorisme o de titular d'ajudes, prestacions o indemnitzacions. 4.—Els termes del reconeixement de la consideració de víctima o destinatari de les ajudes, prestacions i indemnitzacions són els que estableixi per a cada una de les situacions aquesta Llei i les seves normes reglamentàries de desplegament. 5.—En el supòsit de mort, són considerats com a víctimes del terrorisme, exclusivament a efectes honorífics, de respecte, dignitat i defensa pública d'aquests valors, el cònjuge del mort o persona lligada amb ell per anàloga relació d'afectivitat, els pares i els fills, avis i germans. Tot això sense perjudici dels drets, prestacions, indemnitzacions i altres ajudes que els atorga aquesta Llei. 6.—Els familiars dels morts fins al segon grau de consanguinitat, i les persones que, havent estat objecte d'atemptats terroristes, hagin resultat il·leses, a efectes honorífics i de condecoracions, sense dret a cap compensació econòmica».

- (28) Vid. R. Bercovitz Rodríguez-Cano, «Al hilo de la tragedia», a *Aranzadi Civil*, núm. 2, 2004, *BIB* 2004\298; R. Lacueva Bertolacci, «Comentario al 11-M: La concesión de nacionalidad española por carta de naturaleza», a *Noticias Jurídicas*, abril 2004.
- (29) *BOE*, 22-III-2004. Vid. R. Bercovitz Rodríguez-Cano, «Al hilo de la tragedia», a *Aranzadi Civil*, núm. 2, 2004, *BIB* 2004\298; R. Lacueva Bertolacci, «Comentario al 11-M: La concesión de nacionalidad española por carta de naturaleza», a *Noticias Jurídicas*, abril 2004.
- (30) Amb data 3 de març de 2006, el Ministeri de l'Interior ha expedit 393 certificats amb relació a sol·licitants d'indemnització, dels quals a 185 se'ls ha reconegut la seva condició de víctima en l'atemptat terrorista de l'11 de març de 2004, mentre que no se'ls ha reconegut aquesta condició a 208. En el mateix document es fa esment al procés de regularització, en assenyalar que la Comissaria General d'Estrangeria i Documentació ha atès 11.132 persones que han sol·licitat informació sobre els processos de regularització i nacionalització oberts pel Govern. Així, s'han rebut 2.608 sol·licituds de regularització i s'han concedit 926 targetes de residència —457 a víctimes i 469 a familiars— i 932 autoritzacions de residència per circumstàncies excepcionals —458 a víctimes i 474 a familiars. En aquest capítol, s'han denegat 1.613 autoritzacions —1.097 a víctimes i 516 a familiars.
- (31) Vid. Reial Decret 201/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al

Sr. Winston Armando Estacio Mera; Reial Decret 202/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Luis Geovanny Palate Sailema, germà de Carlos Alonso Palate; Reial Decret 203/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Elvia Palate Sailema, germana de Carlos Alonso Palate; Reial Decret 204/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Basilia Sailema Moreta, mare de Carlos Alonso Palate; Reial Decret 205/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Carmen Margarita Estacio Sivişapa, germana de Diego Armando Estacio; Reial Decret 206/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Luis Jaime Palate Sailema, germà de Carlos Alonso Palate; Reial Decret 207/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Jaqueline Margarita Sivişapa Feijoo, mare de Diego Armando Estacio —*BOE*, núm. 58, 8-III-2007, pàg. 9985-9986.

- (32) Vid. Reial Decret 303/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Martha Cecilia Abadía Quiceno, mare de Yeison Alejandro Castaño Abadía —*BOE*, 7-III-2008. També el Reial Decret 304/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Leonardo Fabio Castaño Abadía, germà de Yeison Alejandro Castaño Abadía —*ibíd.*—; Reial Decret 305/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Sandra Milena Pérez Abadía, germanastra de Yeison Alejandro Castaño Abadía —*ibíd.*—; Reial Decret 306/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Johann Andrey Vanegas Moya, germanastre de Jeferson Vargas Moya —*ibíd.*—; Reial Decret 307/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Dorayne Posada Valencia, germana de Yhon Edison Posada Valencia —*ibíd.* I, més recentment, Reial Decret 806/2008, de 9 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Hilda Sofía Moya Moya, per ser la mare de Jeferson Vargas Moya —*BOE*, núm. 134, 3-VI-2008—; Reial Decret 1518/2008, de

12 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Nelson Fabián Vargas Carrillo, germà d'un soldat colombià al servei de les Forces Armades espanyoles, mort en acte de servei en el desenvolupament d'una missió de pau al Líban, a l'atemptat terrorista perpetrat el 24 de juny de 2007.

- (33) Vid. Reial Decret 1576/2010, de 19 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Maryna Zavhorodniy —*BOE*, 6-XII-2010—, i Reial Decret 1577/2010, de 19 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Artem Zavhorodniy —*ibíd.*
- (34) *BOE*, núm. 253, 20-X-2011. El Consell de Ministres ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a Daniel Ospina, soldat d'infanteria ferit en atemptat terrorista el 2010, i a la mare del fill de Cristo Ancor Cabello, mort en atemptat terrorista el 2009. Daniel Ospina Quintana, de nacionalitat colombiana, va néixer a Medellín. Soldat d'infanteria, va ser ferit en atemptat terrorista l'1 de febrer de 2010, a l'Afganistan, quan participava amb la seva unitat en un reconeixement de la Ruta Lithium, en el marc de la missió ASPFOR XXIV, del Ministeri de Defensa. Angeline del Valle Marichal Gil, de nacionalitat veneçolana, va néixer a San Feliz. Era parella de fet i mare del fill de Cristo Ancor Cabello Santana, de nacionalitat espanyola, cap d'infanteria, mort en acte de servei en atemptat terrorista l'1 d'octubre de 2009, a l'Afganistan.
- (35) *BOE*, núm. 297, 10-XI-2011. El Consell de Ministres ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a Jhony Alirio Herrera Trejos. L'interessat, de nacionalitat colombiana, soldat de l'Exèrcit espanyol, va ser ferit en atemptat terrorista el 26 de juny de 2011, mentre participava en la missió que desenvolupen les Forces Armades a l'Afganistan. Cinc militars viatjaven en un vehicle Lince per una carretera al nord de Qala-i-Naw, a l'anomenada Ruta Lithium, quan van sentir una forta explosió pel costat dret. L'explosió va matar immediatament el sergent i la colombiana Niriyeth Pineda, amiga d'Herrera. Dos dies més tard, els tres soldats ferits van arribar a l'Hospital Gómez Ulla a bord d'un avió militar que els va treure d'Herat, Afganistan. El soldat Herrera Trejos havia patit ferides a les cames i els braços, fractura de tèbia dreta i húmer dret, i va romandre menys d'una setmana a la Unitat de Vigilància Intensiva, on es va recuperar.

- (36) Per ser descendents del Rei de França: Reial Decret 1586/2005, de 23 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Felipe Rodrigo de Orleáns Bragança Brascombe; Reial Decret 1587/2005, de 23 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Francisco Theodoro de Orleáns Bragança Peçanha; Reial Decret 1588/2005, de 23 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Pedro Tiago de Orleáns Bragança de Souza. I, per ser descendents de la Família Reial del Brasil: Reial Decret 1589/2005, de 23 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Ana Teresa Sapieha de Bourbon; Reial Decret 1590/2005, de 23 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Paola Maria Sapieha de Bourbon. I, més recentment, Reial Decret 1230/2007, de 14 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Josette Naime Calil, ciutadana britànica nascuda a Nigèria que té directa relació amb el Regne d'Espanya per la seva pertinença a la històrica Casa del Príncep Czartoryski de Borbón, fill de la Infanta d'Espanya la Sra. Dolores de Borbón y Orléans i cosí germà de S. M. R. Joan Carles I.
- (37) Reial Decret 308/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. José María Figueres Olsen, expresident de Costa Rica (1994-1998).
- (38) Reial Decret 1110/2002, de 25 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Daniel Barenboim, premi Príncep d'Astúries de la Concòrdia 2002 pel seu projecte *West-Est Divan*, una orquestra formada per joves músics jueus i àrabs.
- (39) Reial Decret 1479/2005, de 9 de desembre de 2005, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Humberto López Morales, premi Príncep d'Astúries de les Lletres.
- (40) Reial Decret 138/2007, de 2 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jak Hayim, Cònsol Honorari del Perú a Istanbul; Reial Decret 195/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Francisco José Piñón López, Secretari General de l'Organització d'Estats Iberoamericans per a l'Educació, la Ciència i la Cultura; Reial Decret 832/2007, de 22 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Irfad Basic, que treballa com a intèrpret per al Ministeri de Defensa des de juny de 1999, i és part integrant del contingent espanyol de KFOR a Kosovo, on desenvolupa els seus serveis per a les Forces Armades espanyoles; Reial Decret 309/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Tomás Salaverry Romero, nicaragüenc que va exercir durant quatre anys com a Ambaixador de Nicaragua a Espanya; Reial Decret 1650/2008, de 10 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Daher Yazbeck, d'origen libanès, que ha servit a Espanya com a Cònsol Honorari a Sierra Leone durant més de divuit anys; Reial Decret 1878/2008, de 8 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Janina del Vecchio Ugalde, Ambaixadora de Costa Rica a Espanya; Reial Decret 756/2010, de 7 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Fredi Mirashi, pels serveis prestats com a intèrpret de les Forces Armades destacades a Albània, Kosovo i Macedònia.
- (41) Entre aquests, podem destacar-ne alguns: Reial Decret 973/2001, de 3 d'agost, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gustavo Alfredo Cisneros Rendiles; Reial Decret 974/2001, de 3 d'agost, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Patricia Phelps de Cisneros; Reial Decret 209/2000, d'11 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. León Hanel, dissenyador de joies; Reial Decret 1704/2003, de 12 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gilberto Marín Quintero, President del grup P. I. Mabe, multinacional mexicana; Reial Decret 200/2007, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Vladimir Gusinski Yanovna, accionista majoritari del grup de comunicació israelià Maariv i Vicepresident del Consell Mundial Jueu.
- (42) Reial Decret 1158/2008, de 4 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. María Vitier García-Marruz, compositor, poeta i pianista cubà; Reial Decret 1159/2008, de 4 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Silvia Rodríguez Rivero, poetessa i directora artística cubana.
- (43) Reial Decret 1421/2010, de 29 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a Sra. Angélica Inés Partida Hanon, de nacionalitat mexicana, qui ha realitzat treballs sobre la utilitat dels sistemes experts (SE) en el camp de les ciències biològiques.
- (44) Reial Decret 2178/1998, de 9 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Mhamad Ahmad Agil Abdalla.
- (45) Reial Decret 748/1995, de 5 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Danut Munteanu Colan.
- (46) Reial Decret 247/1995, de 17 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Tomasz Breczewski Filberek. I, per la seva contribució en astrofísica, Reial Decret 2110/2004, de 22 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gargiya Israelian.
- (47) Reial Decret 1645/1995, de 6 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Vitaly Parkhutik Yakubistsky.
- (48) Reial Decret 1925/1997, de 19 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Igor Tkatchenko.
- (49) Reial Decret 2432/1996, de 22 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Manuel Elkin Patarroyo Murillo. Cal tenir en compte que és l'autor de la primera vacuna sintètica creada en el món per a la prevenció de la malària i que ha estat reconeguda per l'Organització Mundial de la Salut, organisme al qual va cedir la patent, a més d'un destacat investigador d'altres malalties i de la possibilitat d'obtenir noves vacunes sintètiques. I també el Reial Decret 561/2003, de 9 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Antonio Ordoñez Plaja, Exministre de Salut a Colòmbia.
- (50) Reial Decret 971/2001, de 3 d'agost, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Arben Merkoci; Reial Decret 1723/2011, de 18 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Abdelouahid Samadi.
- (51) Reial Decret 1162/2003, de 5 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Emilio Ambasz.
- (52) Reial Decret 1926/1997, de 19 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Zoé Milagros Valdés Martínez;

- Reial Decret 1201/1998, de 12 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Ning Hu; Reial Decret 527/1999, de 26 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Dariu Aurel Novaceanu; Reial Decret 1345/2006, de 21 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Bashkim Shehu, escriptor i pensador albanès; Reial Decret 44/2007, de 12 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Víctor de Curra Lugo, escriptor i metge cirurgià de la Universidad Nacional de Colombia i doctor en Estudis Llatinoamericans per la Universitat Complutense de Madrid; Reial Decret 321/2010, de 15 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa, amb veïnat civil de Dret Comú, a Jorge Edwards Valdés, escriptor, periodista, crític literari, diplomàtic i estudiós de la literatura espanyola —BOE, 9-IV-2010—, i Reial Decret 121/2011, de 28 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Leonardo de la Caridad Padura Fuentes —BOE, 18-II-2011.
- (53) Reial Decret 219/2002, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Graciela Soriano de García-Pelayo; Reial Decret 70/2005, de 21 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gabriel Jachson.
- (54) Reial Decret 832/2007, de 22 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Irfad Basic, d'origen bosnià, que treballa com a intèrpret per al Ministeri de Defensa des de juny de 1999; Reial Decret 1750/2008 al Reial Decret 1761/2008, de 24 d'octubre, en què el Consell de Ministres va aprovar dotze reials decrets pels quals es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a d'altres persones, d'origen bosnià i albanès, que treballen com a intèrprets per al Ministeri de Defensa, integrats en el contingent espanyol de KFOR a Kosovo. D'ells, Rada Hrvac, Hivzo Catic i Mehmed Ratkusic són naturals de Bòsnia i Hercegovina, mentre que Agim Hasamataj, Rajmonda Kalo, Bilbil Zoto, Kepi Laci, Fatjon Nikolli, Dorian Gjergo, Nidlin Domi, Nuri Domi i Dritan Mara són d'origen albanès.
- (55) Reial Decret 972/2001, de 3 d'agost, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Roberto Matta Echaurren; Reial Decret 622/2002, de 28 de juny, pel qual es con-

- cedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Claudio Bravo; Reial Decret 1454/2003, de 21 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Isabel García-Lorca de los Ríos.
- (56) Vid. Reial Decret 759/2006, de 16 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Nelson Joao Ebo; Reial Decret 1420/2010, de 29 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Erwin Esteban Schrott Baladon; Reial Decret 1608/2011, de 4 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Enrique Martin Morales.
- (57) Vid. Reial Decret 1110/2002, de 25 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Daniel Barenboim.
- (58) Vid. Reial Decret 134/2001, de 9 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Joaquín Nin Culmell; Reial Decret 292/2005, d'11 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Luis Prats Soca.
- (59) Vid. Reial Decret 1284/1997, de 24 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Dimitri Bashkirov.
- (60) Vid. Reial Decret 1347/1995, de 28 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Vladimir Spivakov.
- (61) BOE, 16-XII-2005, pàg. 41210-41211. D'origen argentí, des de fa cinc anys juga al Club de Campo de Madrid, en l'especialitat d'*hoquei*. L'atleta posseeix un gran nivell tècnic i pot incorporar-se a l'equip nacional espanyol d'*hoquei*. A més a més, està plenament integrada des del punt de vista personal, social i esportiu.
- (62) BOE, 7-III-2008, pàg. 13975. Esportista d'origen xinès, especialitzada en tennis de taula. Actualment, presta els seus serveis al Club Cartagena, amb el qual ha aconseguit moltes victòries. Yanfei Shen és una jugadora d'alt nivell esportiu que pot contribuir a elevar el potencial de l'equip nacional i podria possibilitar la participació del grup femení en els pròxims Jocs Olímpics de Pequín de 2008.
- (63) BOE, 26-VI-2008, pàg. 28547. L'atleta va néixer a Barcelona, el gener de 1988. Catalana, de pare nigerià i mare filipina. Compta amb un excel·lent potencial i destaca en les proves de velocitat, en què ha realitzat resultats rellevants en la seva categoria.
- (64) BOE, 26-VI-2008, pàg. 28547. Gimnasta d'origen romanès. Té un reconegut pres-

- tigi en la disciplina de gimnàstica artística i ha estat campiona nombroses vegades, acreditada com una de les més fermes promeses en la seva especialitat. Es tracta d'una gimnasta artística nascuda a Constanza (Romania), el 2 de juny de 1997, que pertany al Club de Gimnasia Artística de Pozuelo i a la Federació Madrilenya de Gimnàstica. Com a circumstància excepcional que justifica la concessió de la nacionalitat espanyola, s'aporta el fet que posseeix un reconegut prestigi i ha estat campiona nombroses vegades. Està acreditada com una de les més fermes promeses en la seva especialitat.
- (65) BOE, 21-VI-2008. Esportista nascut en Petrich (Bulgària), el 25 de gener de 1984. Segons El Govern, en ell concorren, com a circumstàncies excepcionals, el seu excel·lent potencial en lluita lliure, el seu dilatat historial esportiu —ha estat campió nacional a Bulgària—, així com la seva participació en tornejos espanyols, on ha demostrat el seu alt nivell en aconseguir diverses medalles d'or.
- (66) BOE, 25-VII-2008. Atleta d'origen etiòp, nascut a Addis Abeba (Etiòpia), el 22 de setembre de 1986. Acredita un excel·lent potencial i ha aconseguit grans marques i actuacions destacables en competicions de ruta i camp a través.
- (67) BOE, 17-IV-2010. Nascut el 30 d'agost de 1991, a Kalmim (el Marroc). És un jove atleta amb molt de futur i un excel·lent potencial per integrar-se a l'equip nacional.
- (68) BOE, 7-V-2010. Atleta de nacionalitat búlgara. En la interessada, nascuda el 20 de març de 1990, a Shumen (Bulgària), concorren les següents circumstàncies excepcionals: és una jove esportista, atleta de mig fons, amb unes excel·lents qualitats, que ha obtingut resultats rellevants en la seva categoria; a més a més, és una de les més fermes promeses en les proves de mig fons i té moltes possibilitats de formar part de l'equip nacional.
- (69) BOE, 17-VII-2010. D. Balazs Marton Sziranyi, de nacionalitat hongaresa, va néixer el 10 de gener de 1983, a Budapest. Sziranyi està completament integrat al waterpolo nacional, ocupa la posició específica de boia en el joc i és considerat, actualment, com un dels millors jugadors del món en aquesta posició. La seva participació en la selecció nacional era important per aconseguir un equip amb garantia d'èxit en els Jocs Olímpics de Londres de 2012.
- (70) BOE, 17-VII-2010. La Sra. Sancho Tracy Constance Lyttle, de nacionalitat de San Vicente i Illes Granadines, va néixer el 20 de setembre de 1983, a Kingstown. En ella concorren circumstàncies excepcio-

nals com ara posseir excel·lents qualitats físiques i tècniques per destacar en el basquetbol, la qual cosa pot contribuir a elevar el potencial de l'equip nacional en projectes futurs, com participar en el pròxim Campionat del Món.

- (71) *BOE*, 23-VII-2010. De nacionalitat romanesa, nascuda el 18 de setembre de 1993, a Bacau (Romania). És una jove esportista amb un excel·lent potencial i amb bon futur. Destaca per les seves característiques físiques i tècniques, idònies per a la gimnàstica artística femenina. Ha demostrat una evolució molt positiva, avalada pels resultats aconseguits tant als Campionats d'Espanya des de l'any 2001 com en competicions per equips de categories obertes a gimnastes no espanyoles.
- (72) *BOE*, 21-VI-2011. En l'interessat, nascut el 26 de novembre de 1987, a Fnideq (el Marroc), s'ha valorat com a circumstància excepcional el fet que és un jove atleta, corredor de fons i de camp a través, de gran projecció internacional i amb un gran futur en l'equip nacional. Actualment resideix a Madrid, on entrena amb gran dedicació sota la direcció tècnica de la Real Federació Espanyola d'Atletisme. Així mateix, compta amb l'informe favorable del Consell Superior d'Esports.
- (73) *BOE*, 9-VII-2011. Nascuda el 22 d'agost de 1994, a la ciutat senegalesa de Dakar. Per a la concessió d'aquesta carta de naturalesa, s'ha valorat que és una jove esportista amb excel·lents qualitats per destacar en l'esport del basquetbol; també que pot contribuir a elevar el potencial de l'equip nacional de cara a futurs projectes i la possibilitat de formar part de la selecció sènior. Així mateix, compta amb l'informe favorable del Consell Superior d'Esports.
- (74) *BOE*, 16-VII-2011. En l'interessat, nascut el 18 de setembre de 1989, a Brazzaville (el Congo), s'ha valorat com a circumstància excepcional el fet que és un esportista de bon nivell esportiu per a l'alta competició i que actualment competeix a la NBA. La seva incorporació a l'equip nacional ajudaria d'una manera important a la classificació per als Jocs Olímpics de 2012. Compta amb l'informe favorable del Consell Superior d'Esports.
- (75) *BOE*, 16-VII-2011. Nascut el 27 d'abril de 1990, a la ciutat armènia de C. Echmiatsin. És un jove esportista amb un excel·lent potencial i bon futur en la lluita grecoromana. Porta entrenant tres anys al Centre d'Alt Rendiment de Madrid per poder participar en les proves de classificació per als Jocs Olímpics del 2012. Així

mateix, compta amb l'informe favorable del Consell Superior d'Esports.

- (76) Els cubans Iván Pérez, waterpolo; Rolando Uríoas, handbol; Niurka Montalvo, atleta; Joan Lino Martínez, atleta-saltador de longitud, i Aliuska López, atleta-saltadora de tanques; la russa Nina Jivanevs-kaya, natació; el kirguís Talant Dujshbaev, handbol; la nigeriana Glory Alozie, atleta-saltadora de tanques; la txeca Jana Smidakova, canoista; l'argentina Cora Daniela Olivero, atleta-saltadora de tanques, i el xinès Zhiwen He.
- (77) El Consell de Ministres ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al jugador de basquetbol Serge Jonas Ibaka Ngobila, de nacionalitat congoleesa, i al lluitador olímpic armeni Narek Setaghyan.
- (78) Cf. Manuel Frías, *ABC*, 11 de març de 2008..
- (79) De Myers a Onyia. No oblidem que aquí ja han estat Sandra Myers —bronze en els 400 m del Mundial de Tòquio de 1991— i Niurka Montalvo —or al Mundial de Sevilla de 1999 i bronze al d'Edmonton de 2001—, junt amb la llançadora de disc Alice Matejkova. Hi ha proves en què el *rànquing* nacional seria irrisori si no fos per aquests atletes nacionalitzats. Actualment, i després dels passos puntuals per la selecció dels fondistes Yusef El Nasri i Kamel Ziani, l'equip nacional ha tingut com a «fixa» a Glory Alozie, tant en velocitat com en tanques, qui, després de nacionalitzar-se espanyola, ha estat campiona d'Europa de 2002 i subcampiona mundial en sala el 2003 i 2006. També va aprofitar el moment el cubà Lino Martínez, bronze als Jocs d'Atenes en longitud. El Mundial de València ha donat pas a dos nous debutants: els corredors de tanques Jackson Quiñónez i Josephine Onyia. Va haver d'arribar el primer per millorar el rècord d'Espanya, i la segona serà la successora d'Alozie. Però hi ha més atletes a la recambra: el saltador cubà Felipe Méliz, qui ja ha jurat la Constitució Espanyola i que Espanya esperava que pogués tenir el permís cubà per competir a Pequín; Igor Bychkov, nascut a Ucraïna de pares ucraïnesos, però resident a Espanya des dels onze anys, qui ja és campió nacional de perxa, o el discòbol cubà Frank Casañas, qui va establir la millor marca mundial de l'any en llançament. El cas d'atletes que són fills d'emigrants però nascuts ja a Espanya és ampli. Un d'ells, Mark Ujakpor, va debutar amb la selecció a València en els 400 m. És fill de nigerià i espanyola, però va néixer a Madrid fa vint-i-un anys. O com la saltadora de triple Ruth Ndoum-

be, encara en categoria promesa, també nascuda a Espanya i de la qual es tenen excel·lents referències —cf. Manuel Frías, *ABC*, 11 de març de 2008.

- (80) Reial Decret 1443/1998, de 3 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Youseff El Nasri; Reial Decret 758/2001, de 29 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Glory Oluchi Alozie; Reial Decret 1679/2004, de 9 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Joan Lino Martínez Armenteros; Reial Decret 876/2005, de 15 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Mohamed Elbendir Katari; Reial Decret 1105/2006, de 25 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Alí El Mokhtari; Reial Decret 519/2007, de 20 d'abril, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Nnkiruka Josephine Onyia; Reial Decret 675/2007, de 25 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Abderrahman Ait Khamouch; Reial Decret 676/2007, de 25 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Ayad Lamdassem; Reial Decret 969/2008, de 6 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Oyidiya Oji Palino; Reial Decret 1160/2008, de 4 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Aelemayhu Bezabh Desta.
- (81) Reial Decret 1368/1998, de 26 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Souleymane Drame; Reial Decret 393/2005, de 8 d'abril, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gustavo Javier Barrera Castro; Reial Decret 1497/2008, de 5 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Mamadou Samb; Reial Decret 968/2009, de 5 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Doukole Vanessa Ble; Reial Decret 1062/2009, de 29 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. El Hadji Malick Fall; Reial Decret 1063/2009, de 29 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Rafael Freire Llum; Reial Decret 380/2010, de 26 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de na-

- turalosa al Sr. Nikola Mirotic; Reial Decret 839/2010, de 25 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola a la Sra. Sancho Tracy Constance Lyttle; Reial Decret 856/2011, de 17 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Astou Barro Ndour; Reial Decret 1080/2011, de 15 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Serge Jonas Ibaka Ngobila.
- (82) Reial Decret 223/1995, de 10 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Talant Douichebaev Mushanbetova; Reial Decret 1499/1997, de 19 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Andriy Chtchepkine; Reial Decret 1479/1999, de 17 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Alexandru Buligan. I, més recentment, Reial Decret 87/2008, de 25 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Siarhei Rutenka, i Reial Decret 88/2008, de 25 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Arpad Sterbik.
- (83) Reial Decret 1103/2005, de 16 de setembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Zeljko Petrovic.
- (84) Reial Decret 1731/1999, de 12 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Johann Muhlegg.
- (85) Reial Decret 141/2007, de 2 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Sunday Stephen, futbolista d'origen nigerià; Reial Decret 417/2007, de 23 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Zeljko Cicovic, porter de la UD Las Palmas serbi —BOE, 19-IV-2007.
- (86) Reial Decret 741/1997, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Carolina Malchair Selecque; Reial Decret 1008/2008, de 13 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Roxana Daniela Popa; Reial Decret 122/2009, de 6 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Yurlova; Reial Decret 1311/2009, de 31 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Anais Cormorant.
- (87) Reial Decret 1200/1998, de 12 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Blanche Marie Dubois Leberruyer.
- (88) Reial Decret 1469/2005, de 7 de desembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Montserrat Cruz Funes.
- (89) Reial Decret 620/1996, de 12 d'abril, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Alexéi Sirvo; Reial Decret 2299/1998, de 23 d'octubre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Dimitri Ivanov; Reial Decret 1165/1999, de 2 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Gavril Draghici; Reial Decret 1346/2006, de 21 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Ibrohim Hamrakulov Shehu, gran mestre de l'Uzbekistan.
- (90) Reial Decret 1065/2008, de 20 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Boris Andonov Lazarov; Reial Decret 121/2009, de 6 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Albert Baghumyan; Reial Decret 1081/2011, de 15 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Narek Setaghyan.
- (91) Reial Decret 528/1999, de 26 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Nina Alexandrovna Jivanevskaia.
- (92) Reial Decret 562/2003, de 9 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Diego Aguirregomezcorta Escauriza; Reial Decret 1050/2007, de 20 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Marcos César Morales; Reial Decret 1051/2007, de 20 de juliol, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Federico Luís Steindl Barski, ambdós argentins i entrenen a l'equip nacional espanyol de rem.
- (93) Reial Decret 302/2008, de 22 de febrer, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Yanfei Shen.
- (94) *Vid.* Reial Decret 591/2010, de 7 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Lucas Alexander Trittel; Reial Decret 592/2010, de 7 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Florian Johannes Trittel.
- (95) Reial Decret 43/2005, de 14 de gener, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Sandra Eglantine Milena Borderieux; Reial Decret 470/2009, de 27 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Tarek Gherib.
- (96) També cal destacar que, excepte el Reial Decret 1425/1996, de 7 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Tin Yau Eric Wong; el Reial Decret 1426/1996, de 7 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Wing Tai Peter Lai, i el Reial Decret 1427/1996, de 7 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Sian Chun Cheng, tota la resta de cineastes són de nacionalitat iberoamericana. És més: en els tres últims reials decrets, aprovats pel Consell de Ministres el 13 de març de 2006, s'atorga la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al director de cinema i guionista Juan José Campanella, a l'actor Ricardo Darín i al productor Jorge Eliécer Estrada Mora, tots argentins. Els tres van coincidir en tres films argentins d'èxit a Espanya: *El mismo amor, la misma lluvia*, *El hijo de la novia* i *Luna de Avellaneda*.
- (97) Reial Decret 526/1999, de 26 de març, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. María Magdalena Nile del Río.
- (98) Reial Decret 583/1995, de 7 d'abril, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Tomás Gutiérrez-Alea García.
- (99) Reial Decret 625/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Adolfo Aristarain Tamburri; Reial Decret 626/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Vladimir Cruz Marrero; Reial Decret 627/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Paz Alicia Garcíadiago y Ojeda; Reial Decret 628/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Víctor Goldenberg; Reial Decret 629/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Federico José Luppi Malcalza; Reial Decret 630/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Arsenio Senel Paz Martínez; Reial Decret 631/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Perugorria Rodríguez; Reial Decret 632/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa

al Sr. Marcelo Enrique Piñeyro; Reial Decret 633/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Arturo Ripstein; Reial Decret 634/2003, de 23 de maig, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Juan Carlos Tabio Rei; Reial Decret 1494/2004, de 18 de juny, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Darío Alejandro Grandinetti; Reial Decret 305/2006, de 13 de març de 2006, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Juan José Campanella; Reial Decret 306/2006, de 13 de març de 2006, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Ricardo Alberto Darín; Reial Decret 307/2006, de 13 de març de 2006, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Jorge Eliécer Estrada Mora; Reial Decret 1607/2011, de 4 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa al Sr. Benicio Monserrate del Toro; Reial Decret 1609/2011, de 4 de novembre, pel qual es concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a la Sra. Yisi Pérez Perera.

- (100) BOE, núm. 312, 29-XII-2007, pàg. 53686-53701. Disp. final 5a. Entrada en vigor. Aquesta Llei va entrar en vigor l'endemà de la publicació al BOE, excepte el que disposa l'art. 36, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2009.
- (101) Cf. P. García Valdés, «El problema sefardí a través de la Constitución de la República española», a RGLJ, t. 162, 1933, pàg. 756-764.
- (102) Al Decret Llei s'esmentava expressament que: «Per Canvi de Notes efectuat per Espanya amb Egipte el 10 i 17 de gener de 1935, i amb Grècia el 7 d'abril de 1936, es va convenir que Espanya continuaria atorgant el seu patrocini i documentant, en conseqüència, una sèrie de famílies sefardites que des de temps de l'Imperi otomà gaudien en aquells territoris de tal gràcia, i a aquest efecte, i com a annex a les referides Notes, es van establir unes llistes, curosament seleccionades, d'aquests beneficiaris, la futura condició de súbdits espanyols dels quals preveien les Notes. El proper any 1949 acaba, d'acord amb el que estableix Montreux el 8 de maig de 1937, el règim de capitulacions, i en virtut d'això, és urgent resoldre la situació dels protegits que, havent estat durant tants anys emparats per la nostra Pàtria, quedarien indefensos legalment. Per això és necessari salvar alguna norma de procediment, com l'assenyalada a l'article 101 per la Llei

provisional del Registre Civil, que no ha de fer nosa que es concedeixi aquesta empara legal a aquells qui, pel seu amor a Espanya, s'han fet dignes d'una gràcia tal. En virtut d'això, dispo: Art. 1r—Són plenament aplicables i han de tenir tots els seus efectes, a partir del primer de gener de 1949, els acords establerts mitjançant el Canvi de Notes de dates 16 i 17 de gener de 1935, entre Espanya i Egipte, i de 7 d'abril de 1936, entre Espanya i Grècia, pels quals es reconeix la condició de súbdits espanyols a l'estranger a tots els que figuren nominativament en les llistes annexes al text de les esmentades Notes. Art. 2n—Els interessats han de presentar en les representacions diplomàtiques o consulars de carrera de la nació una sol·licitud que exposi el seu desig d'acollir-se a aquest Decret Llei i declari sota jurament la seva fidelitat i submissió a les lleis espanyoles, i un cop complert això se'ls ha de considerar, a tots els efectes, com a espanyols a l'estranger i han de gaudir de la subsegüent empara i protecció de les representacions diplomàtiques i consulars d'Espanya, igual que la resta d'espanyols establerts més enllà de les fronteres. Art. 3r—Els representants diplomàtics i els consulars de carrera d'Espanya a Egipte i Grècia han de procedir a complir directament el que disposa l'article 101 de la Llei provisional del Registre Civil, de 17 de juny de 1870, sobre la inscripció d'aquells qui no hagin de fixar la seva residència a Espanya. A aquest efecte, els referits representants diplomàtics i consulars d'Espanya a Egipte i Grècia han d'efectuar la inscripció al llibre IV del Registre establert en les representacions d'aquells que, figurant a les llistes annexes esmentades a l'article 1r, així ho sol·licitin per escrit d'aquestes representacions d'Espanya. Al mateix temps, s'ha d'efectuar la inscripció de les esposes i fills menors dels sol·licitants. Aquesta inscripció engloba no sols els fills menors en el moment de la inscripció, sinó, també, els que, d'acord amb la Llei espanyola, estaven subjectes a l'autoritat paterna en el moment del Canvi de Notes, encara que en la data d'aquest Decret Llei ja hagin aconseguit la majoria d'edat, si bé per a aquests últims és necessària una inscripció separada de la dels progenitors, mitjançant una sol·licitud i un jurament exprés de l'interessat i la comprovació, per part del representant de carrera d'Espanya, que al peticionari li són aplicables els beneficis d'aquest Decret Llei. Art. 4t—Queden derogats tots els preceptes que s'oposin a l'execució de tot el que precedeix i es faculta el Ministre d'Afers Exteriors per dictar les disposicions complementàries que cregui convenients per a un millor compliment d'aquest Decret Llei, del qual

s'ha de donar compte a les Corts» —RAL, 1949, núm. 31, pàg. 36-37.

- (103) Vid. RDGRN de 21 de gener de 1981. Adquisició de la nacionalidad española por parte de sefardíes —Anuario DGRN, 1981, pàg. 745; anotada per A. Marín López, REDI, vol. XXXVI, 1984, pàg. 581-582.
- (104) BOE, 20-V-1983; vid. J. C. Fernández Rozas, Anotaciones a la Instrucción de 16 de mayo de 1983 de la DGRN, sobre nacionalidad española», a ADC, t. XXXVI, 1983, pàg. 1299-1319.
- (105) Cf. F. Rico Pérez, «La nacionalidad española de los sefardíes», a *Homenaje a Juan Berchmans Vallet de Goytisoló*, Ed. Consejo General del Notariado, Madrid, vol. II, pàg. 681-687. D'altra banda, d'acord amb el que estableix la Instrucció de la DGRN de 2 d'octubre de 2012, sobre el pla intensiu de tramitació d'adquisició de la nacionalitat espanyola per residència, la petició de nacionalitat per residència dels sefardites ha de reunir els requisits següents: «Generals: model de sol·licitud normalitzat i aprovat per Resolució de 7/05/2007, de la Sotssecretaria (BOE 25/07/07); targeta d'identitat d'estranger, targeta de familiar de ciutadà de la Unió Europea o Certificat del Registre Central d'estrangers; passaport; certificat d'empadronament; certificació de naixement de l'interessat, degudament traduït i legalitzat; si és major d'edat, certificat d'antecedents penals del seu país d'origen, traduït i legalitzat, d'acord amb els convenis internacionals existents o consular de conducta; mitjans de vida per residir a Espanya (contracte de treball, nòmines, informe laboral de la Tresoreria de la Seguretat Social o qualsevol altre mitjà de prova); certificació de naixement dels fills menors d'edat, si s'escau. I per acreditar la condició de sefardita, ha d'aportar: la justificació de l'interessat de la seva inclusió, o descendència directa, en les llistes de famílies de sefardites protegits per Espanya; justificar pels cognoms que té, per l'idioma familiar o per altres indicis que demostrin la tradició de pertinença a aquesta comunitat cultural; certificat de la comunitat israelita reconeguda a Espanya que acrediti la pertinença de l'interessat a la religió jueva sefardita» —BOE, núm. 247, 13-X-2012, pàg. 73191 a 73199.
- (106) Recurs núm. 1089/1994. Ponent: D. José Luís Gil Ibáñez — *Actualidad Administrativa*, núm. 33, 1996, núm. 625, pàg. 1900-1901. El Tribunal Suprem també ha tingut oportunitat de conèixer recursos en matèria de carta de naturalesa en dues ocasions: Interlocutòria TS (Sala 3a, Secció 1a) de 20 de novembre de 2008. Recurs núm. 67/2007. Ponent: D. Ramón

Trillo Torres. Nacionalitat espanyola. Naturalització per carta de naturalesa. Qüestió de competència. És competent aquesta Sala per conèixer el recurs interposat per considerar desestimada la carta de naturalesa per silenci negatiu —*Cendoj*: 28079130012008202114—, i STS (Sala 3a, Secció 5a) de 20 d'octubre de 2010. Recurs núm. 75/2009. STS 5223/2010. Ponent: D. Rafael Fernández Valverde. Adquisició de la nacionalitat espanyola. Carta de naturalesa. Discrecionalitat. Fets excepcionals. Es desestima sense imposició de costes —*Cendoj*: 28079130052010100367.

- (107) Des de principis de l'any 2006 fins a l'agost de 2012, el Consell de Ministres ha aprovat set-cents setanta-nou reials decrets per atorgar la nacionalitat espanyola a d'altres persones d'origen sefardita. Segons consta a les memòries presentades en els respectius consells de ministres, tots els beneficiaris han al·legat com a circumstàncies excepcionals estar vinculats amb Espanya per la seva pertinença a la comunitat de jueus sefardites; en ells concorren profunds i intensos llaços emocionals, històrics i afectius amb el Regne d'Espanya, conservant la tradició de la seva procedència espanyola amb el consegüent reflex cultural dels seus costums i el manteniment de l'idioma espanyol —cf. A. Álvarez Rodríguez, *Nociones básicas de Registro Civil y problemas frecuentes en materia de nacionalidad*, Ed. Federación de Servicios y Administraciones Públicas de CCOO. Formación Continua y Ediciones GPS, 2a edició, Madrid, 2012, pàg. 137, nota 364.
- (108) Reial Decret 135/2006 al Reial Decret 156/2006 —*BOE*, 22-II-2006. El Consell de Ministres de 3 de febrer de 2006 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint-i-dues persones.
- (109) Reial Decret 914/2007 al Reial Decret 943/2007 —*BOE*, 25-VII-2007. El Consell de Ministres de 6 juliol de 2007 va procedir a la concessió de carta de naturalesa a trenta persones, divuit d'elles de nacionalitat turca i dotze de nacionalitat veneçolana, la característica de les quals és ser jueus d'origen sefardita.
- (110) Reial Decret 1217/2007 al Reial Decret 1247 —*BOE*, 1-X-2007. El Consell de Ministres de 14 de setembre de 2007 concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta persones, quinze d'elles de nacionalitat turca i quinze de nacionalitat veneçolana, la característica de les quals és ser jueus d'origen sefardita.
- (111) Reial Decret 1428/2007 al Reial Decret 1447/2007 —*BOE*, 3-XII-2007. El Consell de Ministres de 29 d'octubre de 2007 ha

concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint persones.

- (112) Reial Decret 1624/2007 al Reial Decret 1643/2007 —*BOE*, 14-I-2008. El Consell de Ministres de 7 de desembre de 2007 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint persones, deu d'elles de nacionalitat turca, vuit veneçolanes, un israelià i una altra especialment vinculada a Espanya.
- (113) Reial Decret 122/2008 al Reial Decret 155/2008 —*BOE*, 16-II-2008. El Consell de Ministres d'1 de febrer de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta persones: vint d'elles de nacionalitat turca i deu de nacionalitat veneçolana. Totes al·leguen i han demostrat com a circumstàncies excepcionals la seva vinculació amb Espanya per la seva pertinença a la comunitat de jueus sefardites, conservant profunds llaços emocionals, històrics i afectius amb Espanya, a més del consegüent reflex cultural en els seus costums i, en el cas de les vint persones de nacionalitat turca, del manteniment de l'idioma espanyol.
- (114) Reial Decret 190/2008 al Reial Decret 199/2008 —*BOE*, 26-II-2008. El Consell de Ministres de 8 de febrer de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a deu membres de la comunitat de jueus sefardites, set d'ells de nacionalitat veneçolana, dos marroquins i un d'israelià.
- (115) Reial Decret 333/2008 al Reial Decret 362/2008 —*BOE*, 14-III-2008. El Consell de Ministres de 29 de febrer de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta persones.
- (116) Reial Decret 776/2008 al Reial Decret 805/2008 —*BOE*, 3-VI-2008. El Consell de Ministres de 9 de maig de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta persones, quinze d'elles de nacionalitat turca i quinze de nacionalitat veneçolana, la característica de les quals és ser jueus d'origen sefardita. Els sefardites esmentats han al·legat i mostrat com a circumstàncies excepcionals estar vinculats amb Espanya per la seva pertinença a la comunitat de jueus sefardites, amb el consegüent reflex cultural en els seus costums i el manteniment de l'idioma espanyol. En el cas dels quinze ciutadans veneçolans, es dona, a més a més, la circumstància que tota la seva família procedeix del Marroc espanyol o de Melilla.
- (117) Reial Decret 1009/2008 al Reial Decret 1038/2008 —*BOE*, 2-VII-2008. El Consell de Ministres de 13 de juny de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta membres de

la comunitat de jueus sefardites, quinze d'ells de nacionalitat turca, catorze de veneçolana i un israelià.

- (118) Reial Decret 1519/2008 al Reial Decret 1549/2008 —*BOE*, 30-IX-2008. El Consell de Ministres de 12 de setembre de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta-un jueus sefardites: setze de nacionalitat veneçolana i quinze d'origen turc.
- (119) Reial Decret 1687/2008 al Reial Decret 1706/2008 —*BOE*, 8-XI-2008. El Consell de Ministres de 17 d'octubre de 2008 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint jueus sefardites, deu dels quals posseeixen nacionalitat turca, mentre que els deu restants són veneçolans.
- (120) Reial Decret 123/2009 al Reial Decret 153/2009 —*BOE*, 27-II-2009. El Consell de Ministres celebrat el 6 de febrer de 2009 va concedir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a trenta-un membres de la comunitat de jueus sefardites: setze de nacionalitat turca i quinze de nacionalitat veneçolana.
- (121) Reial Decret 215/2009 al Reial Decret 226/2009 —*BOE*, 28-III-2009. El 23 de febrer de 2009, el Consell de Ministres ha atorgat la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a catorze membres de la comunitat sefardita: tretze d'ells de nacionalitat veneçolana i un de nacionalitat argentina.
- (122) Reial Decret 273/2009 al Reial Decret 281/2009 —*BOE*, 19-III-2009. El Consell de Ministres de 27 de febrer de 2009 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a nou membres de la comunitat sefardita: set de nacionalitat turca i dos de nacionalitat veneçolana.
- (123) Reial Decret 339/2009 al Reial Decret 346/2009 —*BOE*, 31-III-2009. El Govern, en la seva reunió de 13 de març de 2009, ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vuit ciutadans turcs membres de la comunitat de jueus sefardites.
- (124) Reial Decret 392/2009 al Reial Decret 401/2009 —*BOE*, 10-IV-2009. El Consell de Ministres de 20 de març de 2009 concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a deu ciutadans segurament membres de la comunitat de jueus sefardites.
- (125) Reial Decret 392/2009 al Reial Decret 469/2009 —*BOE*, 17-IV-2009. El Consell de Ministres de 27 de març de 2009 ha concedit nacionalitat per carta de naturalesa a trenta-un ciutadans que pertanyen a la comunitat sefardita. D'ells, vint-i-set són de nacionalitat veneçolana; tres, originaris del Marroc, i un, d'Israel.

- (126) Reial Decret 496/2009 al Reial Decret 525/2009 —BOE, 22-IV-2009. El Govern, en la seva sessió de 3 d'abril de 2009, va concedir la nacionalitat per carta de naturalesa a trenta ciutadans que pertanyen a la comunitat sefardita. D'ells, vint són de nacionalitat turca i els altres deu restants són d'origen veneçolà.
- (127) Reial Decret 573/2009 al Reial Decret 605/2009 —BOE, 24-IV-2009. El 8 d'abril de 2008, el Govern ha concedit la nacionalitat per carta de naturalesa a trenta ciutadans que pertanyen a la comunitat sefardita.
- (128) Reial Decret 678/2009 al Reial Decret 697/2009 —BOE, 11-V-2009. El Consell de Ministres celebrat el 17 d'abril ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint ciutadans veneçolans membres de la comunitat sefardita.
- (129) Reial Decret 841/2009 al Reial Decret 850/2009 —BOE, 28-V-2009. El 8 de maig de 2009, el Consell de Ministres va concedir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a deu ciutadans turcs membres de la comunitat sefardita.
- (130) Reial Decret 871/2009 al Reial Decret 890/2009 —BOE, 4-VI-2009. El Consell de Ministres de 14 de maig va aprovar la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint ciutadans veneçolans membres de la comunitat sefardita.
- (131) Reial Decret 1184/2009 al Reial Decret 1195/2009 —BOE, 31-VII-2009. El Consell de Ministres de 10 de juliol de 2009 ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a dotze ciutadans turcs membres de la comunitat sefardita.
- (132) Reial Decret 1243/2009 al Reial Decret 1252/2009 —BOE, 4-VIII-2009. El 17 de juliol de 2009, en la setmanal del Govern, es va procedir a concedir la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a deu ciutadans turcs membres de la comunitat sefardita.
- (133) Reial Decret 1277/2009 al Reial Decret 1290/2009, de 27 de juliol —BOE, 3-IX-2009. El Consell de Ministres de 24 de juliol ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a catorze ciutadans veneçolans membres de la comunitat sefardita.
- (134) Reial Decret 1312/2009 al Reial Decret 1337/2009 —BOE, 10-IX-2009. El Consell de 31 de juliol concedeix la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint-i-sis membres de la comunitat sefardita: tretze ciutadans d'origen veneçolà i tretze més d'origen israelià, tots ells membres de la comunitat sefardita.
- (135) Reial Decret 1699/2009 al Reial Decret 1759/2009 —BOE, 4-XII-2009. El Consell de Ministres de 13 de novembre ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a seixanta-un membres de la comunitat sefardita: quaranta-un de nacionalitat veneçolana i vint de nacionalitat turca.
- (136) Reial Decret 517/2010 al Reial Decret 536/2010 —BOE, 18-V-2010. El Consell de Ministres de 30 d'abril ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint membres de la comunitat sefardita de nacionalitat turca.
- (137) Reial Decret 593/2010 al Reial Decret 612/2010 —BOE, 3-VI-2010. El Consell de Ministres de 7 de maig ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint membres de la comunitat sefardita de nacionalitat veneçolana.
- (138) Reial Decret 651/2010 al Reial Decret 670/2010 —BOE, 5-VI-2010. El Consell de Ministres de 14 de maig ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a vint membres de la comunitat sefardita de nacionalitat veneçolana.
- (139) Reial Decret 1312/2011 al Reial Decret 1317/2011. El Consell de Ministres ha concedit la nacionalitat espanyola per carta de naturalesa a sis membres de la comunitat sefardita, cinc de nacionalitat turca i un marroquí.
- (140) Reial Decret 678/2012 al Reial Decret 697/2012 —BOE, 5-V-2012.
- (141) Vid. Luís Ayllón, «El Govern reactiva la concessió de la nacionalitat espanyola als sefardites estrangers. Es calcula que uns tres milions de descendents dels jueus expulsats d'Espanya podrien beneficiar-se de la mesura», a ABC, 22 de novembre de 2012.
- (142) El Departament d'Afers Exteriors, d'acord amb el de Justícia, cursarà instruccions a les ambaixades i consolats dels països en què s'estima que hi ha jueus sefardites perquè facilitin l'accés a la nacionalitat espanyola a qui ho sol·liciti.
- (143) http://www.migrarconderechos.es/noticias/nacionalidad_sefardies.
- (144) Els països en què hi ha una major població de jueus descendents dels expulsats d'Espanya en el temps dels Reis Catòlics són Turquia, França, l'Argentina, el Brasil, Veneçuela, Bèlgica i Grècia —cf. Luís Ayllón, «El Govern reactiva la concessió de la nacionalitat espanyola als sefardites estrangers. Es calcula que uns tres milions de descendents dels jueus expulsats d'Espanya podrien beneficiar-se de la mesura», a ABC, 22 de novembre de 2012. En alguns d'ells, com Turquia o Veneçuela, ho demostren les concessions de cartes de naturalesa entre els anys 2006 a 2012, com ja hem posat en relleu a les notes 108-140.
- (145) Tampoc hem d'oblidar que hi ha una proposta d'atorgar carta de naturalesa als estrangers que serveixin en l'Exèrcit espanyol. En aquest sentit, es manifesta la resposta donada pel Govern a la pregunta del Sr. Enrique Abad Benedicto, Senador del grup parlamentari socialista: com pensa el Govern concedir la nacionalitat als estrangers amb dos anys de servei en els nostres exèrcits? En la contestació, es pot llegir: «D'acord amb el compromís anunciat per l'actual Govern en el seu programa electoral, es "concedirà la nacionalitat per carta de naturalesa als ciutadans dels països iberoamericans que hagin complert dos anys de servei en les nostres Forces Armades". Aquest compromís va ser confirmat pel Ministre de Defensa, en el marc de la seva compareixença en la Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats, el dia 26 de gener de 2012, quan assenyala que es preveu "la concessió de la nacionalitat espanyola als soldats i mariners estrangers que prestin més de dos anys de servei en les nostres Forces Armades", i en la mateixa intervenció, es fa referència a què la forma de l'adquisició de la nacionalitat seria per carta de naturalesa» —Senat, 9 d'abril de 2012.
- (146) M. Alcubilla, *Diccionario de la Administración española*, 1924, pàg. 839.
- (147) *Ibid.*, 1927, pàg. 326; *Anuario DGRN*, 1928, pàg. 313-315.
- (148) Tenint en compte les afirmacions del Preàmbul del Reial Decret de 20 de desembre de 1924 i que la nostra legislació prohibia tot tipus de naturalització col·lectiva, la finalitat d'aquest va ser reconèixer la necessitat de traçar normes especials que possessin remei a la indecisa situació en què es trobaven els protegits espanyols que apareixen davant els governs estrangers en la condició de quasi-naturalitzats. L'art. 1 del citat Decret estableix: «Els individus d'origen espanyol que estan protegits com si fossin espanyols pels agents d'Espanya a l'estranger poden promoure fins al final del termini, que improrogablement finalitza el 31 de desembre de 1930, l'expedient en la forma acostumada per a la petició de carta de naturalesa, i en aquest, a més dels requisits demostratius de les circumstàncies abans expressades, es tindran en compte els relatius a l'absència de qualitats negatives per aconseguir la gràcia. Quan es faci la sol·licitud corresponent dient que el peticionari no fixarà la seva residència a Espanya, i al·legui al mateix temps motius que li impedeixen complir el requisit que per a aquest cas exigeix la llei, poden obtenir la dispensa del seu viatge a Espanya per realitzar la inscripció de la carta de naturalesa, i aleshores la que verifiquin en els registres diplomàtics i consu-

lars produirà tots els efectes per al complet gaudi de la nacionalitat espanyola». La resta de requisits exigits per aconseguir la nacionalitat espanyola per aquests protegits van ser establerts per l'Ordre de 24 de maig de 1927. Alguns autors, en referir-se a aquesta forma d'adquisició de la nacionalitat espanyola, la van abordar dins la naturalització reintegrativa. Per a J. Pere Raluy, aquesta forma d'obtenció de la nacionalitat espanyola era «la modalitat privilegiada d'adquisició de nacionalitat que s'aplicava a determinats individus que pertanyien a grups ètnics desplaçats a la seva pàtria d'origen, a efecte de facilitar-los l'establiment d'un vincle regular de ciutadania amb l'Estat a què van pertànyer els seus avantpassats» —cf. J. Pere Raluy, *Derecho de nacionalidad*, Ed. Bosch, Barcelona, 1955, pàg. 142. Aquesta forma d'obtenir la nacionalitat espanyola no podia equiparar-se al dret d'opció regulat a l'art. 19 CC, encara que tingués en comú amb aquest dret l'exempció del requisit de residència a Espanya, perquè la concessió de la nacionalitat espanyola segons el Decret de 1924 és una mica graciosa i participa de les característiques pròpies de la naturalització i no de les d'opció. Segons P. García Valdés, «el citat R. Decret va preveure el cas que els beneficiats per l'obtenció de la ciutadania espanyola no poguessin complir els requisits exigits als art. 25 del CC i 101 de la LRC, indispensables perquè la concessió tingués plena validesa, i va autoritzar que, per analogia amb el que estableix l'art. 19 del Codi, poguessin efectuar-lo davant dels agents diplomàtics i consulars del Govern espanyol, sempre que la justificada impossibilitat de traslladar-se al nostre país s'al·legués oportunament» —cf. P. García Valdés, «El problema sefardí a través de la Constitució de la República», a *RGLJ*, t. 162, 1933, pàg. 759.

(149) *Ibid.*, pàg. 756-764; W. Goldschmidt, *Sistema y filosofía del Derecho Internacional Privado*, Ed. Jurídicas Europa-América 2a edició, Buenos Aires, 1954, t. II, pàg. 14-15; J. R. de Orue y Arregui, *Manual de Derecho Internacional Privado*, Ed. Reus, 3a edició, Madrid, 1952, pàg. 146.

(150) Aquestes normes del Reial Decret, segons les declaracions recollides al Preàmbul, estaven destinades a «antics protegits espanyols o descendents d'aquests i, en general, individus que pertanyen a famílies d'origen espanyol que en alguna ocasió han estat inscrites a registres espanyols, i aquests elements hispans, amb sentiments arrelats d'amor a Espanya, per desconeixement de la llei i per altres causes alienes a la seva voluntat de ser espanyols, no han aconseguit obtenir la nostra nacionalitat.

Molts d'ells estan en l'errònia creença que la posseeixen i que per al seu gaudi només els falta algun requisit extern que amb equívocament interès sol·liciten; altres esperen una naturalització en massa de la col·lectivitat d'hispanòfils militars que pertanyen, i són molts els casos que aquesta mateixa condició d'aspirants a la nacionalitat espanyola fa que no se'n trobin cap». La finalitat del Decret era, en definitiva, la naturalització d'aquelles persones que, en general, eren coneixedores del nostre idioma i que resultarien propícies a difondre'l en benefici de les nostres relacions culturals amb països llunyans.

- (151) Cf. J. R. de Orue y Arregui, «Preceptos internacionales en la Constitución de la República española (9 de diciembre de 1931)», a *RGLJ*, t. 160, 1932, pàg. 445.
- (152) Cf. E. Sagarra Trias, «Discriminación a los españoles hijos de emigrantes en el acceso a la nacionalidad española de origen», a *La Notaría*, núm. 2/2011, pàg. 96.
- (153) *BOE*, núm. 175, 22-VII-2012.
- (154) *Vid.* A. Álvarez Rodríguez, «Nacionalidad española de origen para hijos de emigrantes originariamente españoles y para nietos de los exiliados: Análisis de la disposición adicional 7ª de la Ley 52/2007», a A. Izquierdo Escribano (Ed.), *La Ley de Memoria Histórica*, Ed. Bellaterra y Fundación F. Largo Caballero, Barcelona, 2012, pàg. 279-311; cf. A. Álvarez Rodríguez, *Nociones básicas de Registro Civil y problemas frecuentes en materia de nacionalidad*, Ed. Federación de Servicios y Administraciones Públicas de CCOO. Formación Continua y Ediciones GPS, 2a edició, Madrid, 2012.
- (155) *BOE*, núm. 285, 26-XI-2008.
- (156) *Vid.* M.ª J. Cazorla González, *Adquisición de la nacionalidad española por descendientes de españoles*, Ed. Reus, Madrid, 2011, pàg. 133-135 i 240-241.
- (157) El nombre de persones que s'han vist beneficiades per aquesta disposició l'apunta la contestació a la pregunta presentada el 22 de maig de 2012 pel Senador Miguel Fidalgo Areda, del grup parlamentari socialista. En la resposta, publicada el 10 de juliol de 2012, el Govern manifesta que: «En el període de vigència de la Disposició Adicional Setena de la Llei 52/2007, última reforma del Codi Civil en matèria de nacionalitat, s'han presentat una mica més de 500.000 sol·licituds d'opció a la nacionalitat espanyola d'origen a l'empareda de l'esmentada Llei en les 183 oficines consulars d'Espanya. Geogràficament, gairebé el 95 % de les sol·licituds presentades al món es van fer a les oficines consulars d'Espanya a Iberoamèrica (cal assenyalar que s'inclou entre aquestes oficines el Consolat General a Miami, per

la important incidència de la colònia cubana a la seva demarcació). Destaquen, entre les oficines consulars a Iberoamèrica, les següents: Consolat General a l'Havana: aprox. 190.000 sol·licituds; Consolat General a Buenos Aires: aprox. 93.000 sol·licituds; Consolat General a Mèxic: aprox. 43.000 sol·licituds; Consolat General a San Pablo: aprox. 21.000 sol·licituds; Consolat General a Miami: aprox. 20.000 sol·licituds; Consolat General a Córdoba: aprox. 19.500 sol·licituds; Consolat General a Caracas: aprox. 18.000 sol·licituds; Consolat General a Santiago de Xile: aprox. 13.000 sol·licituds; Consolat General a Montevideo: aprox. 12.000 sol·licituds. Aquests nou Consolats Generals han rebut més de les quatre cinques parts del total de sol·licituds d'opció a la nacionalitat espanyola, un 86 %. Del total de les sol·licituds que ja han estat estudiades i qualificades pels encarregats dels registres civils consulars, gairebé la meitat han estat aprovades i només el 3,61 % han estat denegades. Cal tenir en compte que hi ha un nombre significatiu de sol·licituds que estan en fase d'estudi o pendents de presentació de documentació acreditativa del compliment dels requisits per a la concessió de la nacionalitat. Queda per qualificar menys de la meitat de les sol·licituds rebudes» —http://www.migrarconderechos.es/legislationMastertable/legislacion/respuesta_al_senador_Fidalgo_Areda.

(158) *Vid.* RDGRN de 6 de setembre de 1984 —*Anuario DGRN*, 1984, pàg. 643-644. També es pot valorar positivament per resoldre el supòsit dels estrangers casats amb espanyols contractats per l'Estat espanyol que no poden veure's beneficiats de la ficció de l'art. 22.3.2 CC. En aquest sentit, es pot veure la RDGRN de 24 de juny de 2005, comentada per A. Álvarez Rodríguez, «La interpretació de la Direcció General de los Registros y del Notariado en materia de nacionalidad: Recensió y comentario de las decisiones dictadas de enero a octubre de 2005», a *Revista de Derecho Migratorio y Extranjería*, núm. 10, novembre 2005, pàg. 226-228.

(159) Només cal recordar que, per a alguns supòsits, el Centre Directiu sembla inclinar-se a donar-los un tracte de favor, quan, en algunes decisions sobre aquesta institució, en les quals els interessats no havien exercitat l'opció dins del termini i la forma escaient, assenyalava que podien obtenir la nacionalitat espanyola a través de la carta de naturalesa —*vid.* RRDGRN de 22 de maig i 31 de novembre 1968, de 12 de febrer de 1972, de 29 d'octubre de 1973, de 31 de maig de 1974, de 22 de setembre de 1975 i de 16 de gener de 1978.

Més arguments pels quals el Notari no pot declarar com a testimoni sobre les seves escriptures

Rafael Rivas Andrés
Notari de Xivert (Castelló)

SUMARI

- I. RECORDATORI SOBRE LA VERACITAT I LA INTEGRITAT DE L'ESCRITURA BASE, EL SEU EXTRAORDINARI VALOR PROBATORI, LA SEVA Oponibilitat i utilitzabilitat
  - II. MÉS ARGUMENTS PELS QUALS EL NOTARI NO POT DECLARAR COM A TESTIMONI SOBRE LES SEVES ESCRITURES
-
- I. **RECORDATORI SOBRE LA VERACITAT I LA INTEGRITAT DE L'ESCRITURA BASE, EL SEU EXTRAORDINARI VALOR PROBATORI, LA SEVA Oponibilitat i utilitzabilitat**

A la revista *La Notaria* del Col·legi de Notaris de Catalunya, núm. 3, de 2010, vam publicar una petita col·laboració sobre «Respostes a les actuacions contra notaris», en què es dedicava un apartat als arguments pels quals un Notari no pot —no ha de— declarar com a testimoni sobre els documents que autoritza.

Doncs bé, el que es pretén aquí és augmentar la llista dels arguments que

impossibiliten el Notari per a aquesta «testificació» o, en paraules d'Antonio Rodríguez Adrados, per a aquesta «*deposició testifical*».

Però abans, per emmarcar la qüestió, hem de fer aquí unes breus reflexions sobre el valor dels documents notariais i repetir, en part, el que ja vam dir. De totes maneres, el lector de seguida s'adonarà

que més aviat sembla un homenatge a Rodríguez Adrados que no pas una altra cosa... I té raó, ho és, però amb un aclariment: el suposadament homenatjat no necessita per res més reconeixements —a part del fet que aquestes línies poc prestigi li poden afegir—, tot i que nosaltres sí que necessitem les seves aportacions, i més en aquesta època, en què sembla que se celebra un aquelarre oficiat per alguns

judges, catedràtics i alts càrrecs polítics del Ministeri de Justícia en què es crema tota la legislació documental imperativa espanyola i en què competeixen a l'hora de confondre negoci amb document i la validesa i l'eficàcia de l'un amb la de l'altre, fins a arribar a la conclusió que els notaris i les escriptures estrangeres són exactament iguals que les espanyoles, ja que agudament han observat que en tots els casos hi apareix la paraula *Notari* acompanyada de segells... molts segells. Tot això és d'un mèrit extraordinari, ja que, d'una banda, es fa sense citar ni una sola norma de la legislació notarial, ni espanyola ni estrangera i, de l'altra, en les oposicions a judicatures no s'estudia ni un sol tema de Dret Notarial... Però no podria el Consell del Notariat fer una edició especial dels *Escritos jurídicos* de Rodríguez Adrados i regalar-la per a il·lustració general dels que pretenguin escriure sobre els documents notariaus?

No hi ha cap dubte que processalment el document notarial, és a dir, l'escriptura, és un mitjà de prova privilegiat; «prova plena», estableix l'art. 319.1 LEC

En fi, tornant al que aquí ens ocupa, direm que no hi ha cap dubte que processalment el document notarial —per simplificar, l'escriptura— és un mitjà de prova privilegiat; «prova plena», estableix l'art. 319.1 LEC.

Amb els requisits i en els casos dels articles següents, els documents públics compresos en els números 1r a 6è de l'article 317 han de fer prova plena del fet, l'acte o l'estat de les coses que documentin, de la data en què es produeix aquesta documentació i de la identitat dels fedataris i altres persones que, si escau, hi intervinguin.

No obstant això, l'escriptura també té uns importantíssims «efectes directes» que produeix per si sola, sense necessitat d'auxili judicial, i que sobrepassen de molt l'estret camp del procés.

En efecte, els no versats en Dret Documental espanyol es deixen enganyar pel fet que el nostre Codi Civil inclogui la disciplina general sobre els documents dins

FITXA TÈCNICA

Resumen: Ya en la revista de *La Notaria* del Colegio Notarial de Cataluña, n.º 3, de 2010, se publicó una pequeña colaboración sobre «Respuestas frente a actuaciones contra notarios», en la que se dedicaba un apartado a los argumentos por los que un Notario no puede —no debe— declarar como testigo sobre los documentos que autoriza. Pues bien, lo que se pretende con este otro artículo es aumentar la lista de los argumentos que imposibilitan al Notario para esa «testificación».

Palabras clave: Notario, escrituras públicas, prueba testifical.

Abstract: In the journal *La Notaria* from the College of Notaries Public of Catalonia, no. 3, dating from 2010, a short collaborative article has already been published on «Responses to actions against notaries public», a portion of which is dedicated to the arguments demonstrating that a Notary Public cannot —should not— declare as a witness on the documents that he authorizes. The aim of the present article is to add to the list of arguments that make it impossible for the Notary Public to declare as «witness».

Keywords: Notary Public, public deeds, testimonial evidence.

del títol I del llibre IV («De les obligacions i contractes»), i li dediqui el cap. V, «De la prova de les obligacions», art. 1214 a 1253, pensant que per aquest sol fet la seva importància es redueix al seu valor probatori judicial. Aquest error és tan comú que fins i tot ha arribat a la mateixa DGRN, la qual, a la seva Resolució de 22 de febrer de 2012, fa unes afirmacions respecte d'això que, francament, són de difícil digestió.

I no és així... la doctrina, de manera unànime, ha anat reconeixent durant els tres últims segles que el nostre Codi Civil no té autèntica sistemàtica, malgrat que, deia Lacruz, en la seva senzillesa va resultar un text superior als seus autors. Corolari d'aquest reconeixement era que ningú no s'atrevia a extreure conclusions incontrovertibles sobre el fet que determinats articles estiguessin col·locats en una part del Codi o en una altra... En efecte, Rodríguez Adrados («El documento en el Código Civil», a *Escritos Jurídicos*, t. III, pàg. 19 i 20) ensenya que la ubicació d'«algunes» normes sobre els documents notariaus en el capítol sobre la prova de les obligacions és precisament digna d'alabança:

«Y aquella colocación sistemática en los títulos iniciales del Libro de las Obligaciones y Contratos tampoco merece una crítica demasiado desfavorable, si se tiene en cuenta que constituyen, en realidad, la verdadera Parte General de que el Código Civil carece.»

Aquesta és la mateixa raó per la qual, en la regulació del contracte de compravenda, es contenen normes de general aplicació a altres negocis jurídics, i així,

per exemple, la tradició instrumental de l'art. 1462 CC s'aplica també a les transmissions produïdes per una cessió d'immoble a canvi d'aliments o de renda vitalícia, que s'ubiquen en un altre lloc dins dels contractes aleatoris o de sort.

Rodríguez Adrados continua explicant —i escarnint la RDGRN de 22 de febrer de 2012 sense ni tan sols imaginar-ho per les dates— que l'actual ubicació d'aquestes normes és —com tots imaginàvem— purament circumstancial, ja que el Projecte del Codi Civil de 1821 portava aquesta matèria al cap. I del títol VII del llibre I, i que Augusto Comas, en les seves esmenes i escrits d'abans i de després del Codi Civil, proposava que es portessin a un llibre V i últim, tal com s'havia fet en altres codis que es van tenir en compte per a la nostra codificació en altres matèries, com ara l'holandès i el portuguès de 1867.

I Rodríguez Adrados continua desmentint la RDGRN de 22 de febrer de 2012 i recordant-nos que hi ha altres parts del Codi Civil en què es contenen normes «notariaus» fora de les «Obligacions i contractes»: els testaments dels art. 662 a 743 CC, al llibre III, i altres referències, com l'art. 11, sobre validesa del «negoci» —no del documento—; els art. 632 i 633, sobre donacions; l'art. 1327, sobre capitulacions; l'art. 1462, sobre tradició; els art. 1865 i 1872, sobre penyora; l'art. 1875, sobre hipoteca; els art. 1921 i seg., sobre prelatió, i molts més.

Aquestes opinions de Rodríguez Adrados preclarament fetes fa molts anys han estat ratificades per l'actual Llei d'Enjudici-

ament Civil, que deroga en el Codi Civil —i les incorpora al seu text— les normes que es refereixen estrictament a la prova, com són les disposicions generals (art. 1214 i 1215) i les que es refereixen a la prova de confessió, inspecció del Jutge, pèrits, testimonis i presumpcions (art. 1231 a 1253), i, no obstant això, deixa incòlumes les seccions «Dels documents públics» (art. 1216 a 1224) i «Dels documents privats» (art. 1225 a 1230, tret del 1226, que tractava de la qüestió processal del reconeixement). Per què? Doncs per la senzilla raó que en aquests articles es conté una disciplina general del document que va molt més enllà de la seva consideració de simple mitjà de prova.

Les escriptures tenen més efectes fora dels tribunals que en un procés judicial, ja que en el procés hi regeix l'«apreciació conjunta de la prova», mentre que, extrajudicialment i segons l'art. 17 bis, punt 2, lletra b) LN, tenen fe pública i són veraces i íntegres

Per si hi hagués algun dubte, ratifica el que acabem d'exposar l'Exposició de Motius XX de la LEC, que disposa:

En el que afecta el Codi Civil, s'ha de destacar que [...] es mantenen aquells preceptes relatius als documents que poden tenir rellevància, i no petita, en el tràfic jurídic [...] tracten de la certesa i l'eficàcia extrajudicials.

És més, com diu Rodríguez Adrados, les escriptures tenen més efectes fora dels tribunals que en un procés judicial, ja que en el procés hi regeix l'«apreciació conjunta de la prova», mentre que, extrajudicialment, la validesa i l'eficàcia de l'escriptura no pot ser posada en dubte per cap particular ni per cap funcionari, ja que, segons l'art. 17 bis, punt 2, lletra b) LN, tenen fe pública i són veraces i íntegres. Aquesta és la raó que no hi hagi cap recurs administratiu per intentar parlar l'eficàcia d'una escriptura i que només hi hagi recurs administratiu de queixa —de l'antic art. 145 RN i del vigent art. 231 RN— contra la «negativa» d'actuació notarial: únicament una sentència ferma en un procés amb prova contradictòria els podria arrabassar aquesta validesa i eficàcia. Noteu que, com deia Rodríguez Adrados, la qualificació registral només es refereix a uns quants documents —n'hi ha cents de milers més que neixen, creixen, es reproduïxen i moren fora del Registre: testimonis, actes, pòlisses amb drets reals de penyora, escriptures amb penyores or-

dinàries o, en general, les cents de milers que no s'inscriuen—, només respecte de certes parts del document —no a la data, ni a la legitimació de signatures, ni a l'efecte executiu, ni al prelatiu, etc.— i només als efectes d'inscripció. Res més, ja que les qualificacions en cap cas prejuten la validesa del document, car la qualificació no suposa «cosa jutjada», encara que la confirmi o revoqui el Tribunal Suprem, i com que la inscripció no convalida actes nuls (art. 33 LH), els interessats poden seguir pledejant sobre la validesa o la nul·litat dels títols encara que estiguin inscrits.

Un cop aclarida la transcendència extrajudicial de l'escriptura, cal dir que a la base de la piràmide d'aquests fortíssims efectes hi ha la «veracitat i la integritat» d'aquesta, que la doctrina notarialista ha posat en relleu des de tot punt de vista; així, Pedro Ávila Álvarez, fa molts anys, ja va detectar que produïa una legitimació per al tràfic similar a la que existeix en l'àmbit hipotecari respecte a les inscripcions.

Aquesta veracitat i integritat de l'escriptura fa que, fora del procés, tingui una força probatòria «directa» extraordinària, ja que per si sola «fa fe», es prova a si mateixa, és autosuficient quant a allò que s'hi relata —és tal com es va voler que fos—, de manera que el seu contingut no pot ser posat en dubte —tret de querella de falsedat— ni per funcionaris ni per particulars: «és la veritat, tota la veritat i res més que la veritat».

Així s'explica que, ja inicialment, des del 1862, es reconeguessin aquests efectes a l'art. 1 LN:

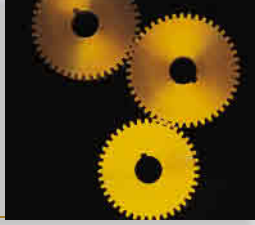
El Notari és el funcionari públic autoritzat per donar fe dels contractes i dels altres actes extrajudicials de conformitat amb les lleis.

I a l'art. 2 LN:

El Notari que, requerit per donar fe de qualsevol acte públic o particular extrajudicial...

És evident que si l'escriptura «fa fe», és perquè no es pot posar en dubte per considerar-se que, «extrajudicialment», no hi ha declaració testifical que la pugui atacar, com tampoc es pot posar en dubte per un altre document.

Tal com diem, aquesta veracitat i integritat de l'escriptura —aquest «fa fe»— sempre ha estat reconeguda en la nostra legislació (art. 1 i 2 LN, de 1862; antics art. 24 i 29 CCom., de 1885, i art. 1218, 1219, 1230 i 1738 CC, de 1889), i l'únic que passa és que avui té una formulació expressa en l'art. 17 bis, punt 2, lletra b) LN, introduït per la Llei 24/2001, de 27 desembre:

Els documents públics autoritzats per un notari en suport electrònic, i també els autoritzats sobre paper, gaudeixen de fe pública i el seu contingut es presumeix veraç i íntegre d'acord amb el que disposa aquesta llei o altres lleis.

D'altra banda, i derivats de la seva veracitat i integritat, resulta que els efectes de l'escriptura són tan forts en «intensitat» —respecte del negoci documentat— que hi ha molts casos en què aquest no neix si no és amb al seu atorgament —escriptures constitutives per llei o per pacte— i, a més a més, s'«estenen» més enllà dels que les signen.

En efecte, és realment curiós el que passa amb les escriptures que reflecteixen aquesta tensió que existeix en tot «allò notarial» que combina aspectes privats amb públics: el mateix Notari és simultàniament un professional jurídic i un funcionari; l'activitat notarial també és dual, ja que l'assessorament a les parts tendeix més als aspectes particulars i, per això, fins a cert punt, és disponible, mentre que, com a funcionari, exercita un control de legalitat absolutament indisponible; la mateixa escriptura notarial serveix als interessos dels particulars que la signen i paguen, però l'Estat la considera tan important, tan «forma pública estatal», que l'«expropia», es queda amb la seva titularitat en el Protocol, i l'utilitza ell mateix i permet que altres persones i entitats se'n serveixin... Per això, de manera automàtica i sense demanar ni tan sols l'opinió als particulars, des del mateix moment de la signatura d'una escriptura, el Notari comença a remetre —per via directa o indirecta— informacions sobre aquesta a: col·legis notariales, el CGN, fiscalies, la Hisenda de l'Estat, les comunitats autònomes, els ajuntaments, els òrgans d'inversions estrangeres, el Ministeri de Defensa —zones d'accés restringit d'estrangers—, la Policia —el Projecte Guaita, on es notificaven les actes d'invitació d'estrangers—, el Registre d'Últimes Voluntats —testaments—,

el Registre Civil —tuteles, autotuteles i poders preventius—, òrgans de Sanitat —voluntats anticipades—, administracions —fundacions—, el Cadastre, societats rectores de les borses —transmissió d'acions cotitzades—, el Servei de Prevenció de Blanqueig de Capitals, l'Òrgan Centralitzat de Prevenció, etc.

És cert que en el nostre ordenament regeix el principi de la relativitat del «contracte» entre els particulars que el consenten ex art. 1258 CC:

Els contractes només produeixen efectes entre les parts que els atorguen i els seus hereus.

El simple fet que els documents notariales estiguin elaborats per un Notari amb uns requisits estrictes, imperatius i indisponibles els atorga una transcendència que va molt més enllà del cercle dels signataris

En el mateix sentit, el «document» privat que elaboren els particulars per si sols únicament produeix efectes entre ells ex art. 1225 CC.

El document privat, reconegut legalment, té el mateix valor que l'escriptura pública entre els qui l'hagin subscript i els seus drethavents.

Ara bé, en els documents notariales, el simple fet que estiguin elaborats per un Notari i compleixin uns requisits molt estrictes, absolutament imperatius i indisponibles, els atorga una transcendència que va molt més enllà del cercle dels signataris... Per què? Doncs perquè la veracitat i la integritat de l'escriptura la projecten cap a l'exterior.

L'Acadèmic Rodríguez Adrados ha tractat els principis que sustenten l'eficàcia de l'escriptura pública notarial en multitud d'articles i conferències, però segurament sigui a *Escrituras, contraescrituras y terceros* —tom III dels cinc que componen els seus *Escritos jurídicos*, editats per Colegios Notariales de España— on, amb més profunditat, tracta aquesta matèria especial i desfà una confusió molt estesa, en el sentit que —amb independència del Registre de la Propietat— les escriptures

notariales produeixen efectes en contra i a favor de tercers.

Explica l'autor que «la teoria simulatòria de les contraescriptures» prové de l'art. 1321 del Codi de Napoleó, des d'on passaria al Codi italià de 1865 i al Codice Civile de 1942. El nostre Projecte de 1851 l'agafaria també del francès, fins a arribar al vigent Codi Civil, amb certes modificacions que milloren els seus precedents, i d'aquí passaria a altres codis, com els de Xile, Colòmbia, El Salvador, l'Uruguai i l'Argentina.

Rodríguez Adrados aclareix que les escriptures notariales produeixen efecte «contra tercer» (oponibilitat) ex art. 1218 CC:

Els documents públics fan prova, fins i tot contra tercers, del fet que en motiva l'atorgament i de la data.

També fan prova contra els contractants i els drethavents, quant a les declaracions que hi hagin fet els primers.

Però les escriptures també tenen efectes «a favor de tercers» (utilitzabilitat), en el sentit que aquests les poden utilitzar en tot allò que els afavoreixi. Aquest principi té una formulació negativa a l'art. 1219 CC:

Les escriptures fetes per desvirtuar-ne una altra d'anterior entre els mateixos interessats només produeixen efecte contra tercers quan el contingut d'aquelles hagi estat anotat en el Registre públic competent o al marge de l'escriptura matriu i del trasllat o còpia en virtut dels quals hagi procedit al tercer.

I també a l'art. 1230 CC:

Els documents privats fets per alterar el que s'ha pactat en una escriptura pública no produeixen efecte contra tercer.

Aquesta és l'explicació que la legislació notarial —segons explica Rodríguez Adrados— reguli aquest principi en el Reglament Notarial de 1935, el de 1944, el de 1967 i el vigent, en el seu art. 178:

S'ha de fer constar al final o al marge de l'escriptura matriu, per mitjà d'una nota, que ha de ser transcrita en totes les còpies de qualsevol classe que es lliurin

d'ara endavant: 1r—L'escriptura o escriptures per les quals es cancel·lin, rescindeixin, modifiquin, revoquin, anul·lin o quedin sense efecte altres d'anteriors, de conformitat amb el que disposa l'article 1219 del Codi Civil.

Com diu Rodríguez Adrados:

«Si la contraescriptura no perjudica al tercer, a no ser con los requisitos que el artículo 1219 establece, es porque ese tercero está protegido por la escritura primordial, de manera que el instrumento público no solo produce efectos contra tercero, sino también en beneficio de tercero; si el documento primordial no produjera esos efectos protectores del tercero, la contraescriptura le perjudicaría siempre.»

D'altra banda, ens recorda Rodríguez Adrados que els efectes a favor de tercers de les escriptures públiques són un principi que també té formulació positiva en molts preceptes de la legislació espanyola, especialment, en l'antic art. 24 CCom.:

Les escriptures de societat no registrades tindran efecte entre els socis que les atorguin, però no perjudicaran tercers persones, els quals, no obstant això, podran utilitzar-les en allò favorable.

I a l'antic art. 29 CCom.:

Els poders no registrats produiran acció entre mandant i mandatari, però no es podran utilitzar en perjudici de tercers, els quals, no obstant això, s'hi podran basar quan els siguin favorables.

Avui, els art. 24 i 29 CCom. tenen un altre contingut, però no així els principis en què s'establien, tal com es pot veure en el règim de les societats en formació dels antics art. 11 LSRL i 15 i 16 LSA.

També veiem una formulació positiva de la «utilitzabilitat» de les escriptures respecte de les de poder en els art. 1733, 1734 i, especialment, 1738 CC:

El que ha fet el mandatari, ignorant la mort del mandant o qualsevol altra de les causes que fan cessar el mandat, és vàlid i produeix tots els seus efectes respecte als tercers que hagin contractat amb ell de bona fe.

Com diu Rodríguez Adrados:

«A quien contrata con un apoderado [...] hay que asegurarle la vinculación del verdadero [...] mandante [...] hay que protegerle de la contraescripción, modificatoria o revocatoria, y hay que imponer la continuación del poder extinguido en beneficio de ese tercero [...] y [...] en beneficio del apoderado, frente a cualquier otra causa de extinción.»

I conclou assenyalant que:

«Los terceros tienen derecho a pensar que en la escritura primordial está contenido el negocio íntegro, la totalidad del negocio.»

Fins a arribar a aquesta situació que l'escriptura és veraç i íntegra amb efectes que es projecten a favor i en contra de tercer, s'ha hagut de passar una complexa evolució històrica

Aquesta «utilitzabilitat» cap a l'exterior de l'escriptura de poder és tan forta que s'intenta que el poderdant la controli en la mesura del possible i, per això, l'obtenció de còpies està molt restringida ex art. 227 RN:

El mandatari només podrà obtenir còpies dels poders si d'aquest document o d'un altre resulta autoritzat per fer-ho.

Ara bé, fins a arribar a aquesta situació que l'escriptura és veraç i íntegra amb efectes que es projecten a favor i en contra de tercer, s'ha hagut de passar una complexa evolució històrica.

Rodríguez Adrados explica que l'escriptura és «la veritat», ja que el desenvolupament històric del Notariat llatí es deu, en gran mesura, a la necessitat que l'acreditació de fets i negocis no quedi a l'atzar de la fràgil memòria dels homes. És una lluita per aconseguir que el Notari parli únicament i exclusivament pels documents que autoritza. En el seu article «El principio de autoría» —publicat a la revista *El Notario del Siglo XXI*, núm. 21, setembre-octubre 2008—, ho explica de manera magistral i arriba a considerar incompatibles la funció de testimoni i fedatari:

«La incompatibilidad entre fedatario y testigo se consuma cuando la fe pública se objetiviza. La fe pública era, en su origen, una fe subjetiva, una fe en la persona del tabelión [...] empieza a objetivizarse cuando, en los tiempos intermedios, el tabelión o «escribano» va conservando la «imbreviatura» o nota por la que ha confeccionado la escritura, y se convierte en fe pública objetiva cuando esa nota ha de ser completa [...]. La prueba del documento se obtiene por el cotejo con la matriz, sin declaración del escribano. **Es el documento, no el Notario, el que hace fe.**»

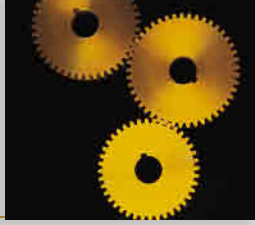
En aquesta línia insisteix Rodríguez Adrados en el seu article «El principio de la forma escrita» —publicat a la revista *El Notario del Siglo XXI*, núm. 23, gener-febrer 2009—, que no és només que l'escriptura sigui «veritat», sinó que, a més a més, és «tota la veritat», ja que el que no està recollit per escrit en el document, «no existeix» en termes notariais:

«El resto de la realidad no narrado, no ha sido consentido, y su omisión es sinónima de inexistencia (Núñez, Lagos), incluso a fines interpretativos (CC, art. 1282), porque lo que el instrumento no dice, tampoco nosotros debemos decir, axioma común en la boca de los doctores, según Pareja y Quesada.»

Tot això fa més incomprensible la contumàcia amb la qual, als jutjats, se sol·licita la declaració del Notari i dels seus empleats sobre el que van dir o no van dir les persones que van intervenir —o que van envoltar les que van intervenir— en determinat document. Senzillament, és inadmissible i contrària al principi de «veracitat i integritat» de l'escriptura... Amb els deguts respectes: és il·legal...

II. MÉS ARGUMENTS PELS QUALS EL NOTARI NO POT DECLARAR COM A TESTIMONI SOBRE LES SEVES ESCRIPTURES

Intuïtivament, a tots els notaris sempre ens ha resultat inexplicable el fet que, per donar certesa a determinades situacions, autoritzàvem escriptures, testimonis, actes i pòlisses amb plena eficàcia, i, no obstant això, n'hi havia prou amb què una part al·legués el primer que se li passés pel

cap per tal que, per art de màgia, l'eficàcia d'aquell document es posés en dubte i des del Jutjat es cridés a declarar el Notari autoritzant —i el que encara és més inexplicable: els seus empleats— sobre el que es va dir, o no es va dir, o s'hagués pogut dir o fer, per part dels signataris, els seus acompanyants, els seus assessors, els seus veïns, els seus familiars, etc.

Esbrinar les causes per les quals es produeixen aquestes situacions és realment complex i no sabem fins a quin punt ha pogut influir el fet que en la carrera de Dret i en les oposicions de judicatures els temaris de Dret Notarial brillin per la seva absència...

Davant d'aquesta situació, reaccionem, en l'article esmentat al principi, basant-nos en les incisives notes que ja fa anys que va preparar Javier Micó Giner i en allò escrit per Rodríguez Adrados. És evident que ens ratifiquem en allò que vam dir allà, però ara hi volem afegir alguns arguments més, extrets —com no— de Rodríguez Adrados. Tal com es veurà, són arguments que poden arribar a tenir cert interès, ja que es refereixen tant a precedents històrics com a normes vigents, a Espanya i a l'estranger.

En efecte, Rodríguez Adrados —a l'obra *La prueba documental en la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, editada per Colegios Notariales de España— ens il·lustra sobre el que, respecte d'això, en diuen el Codi francès (art. 1341.1: «No es rebrà cap prova de testimonis en contra o fora del contingut dels documents, ni sobre el que s'al·legui haver dit abans, durant o després d'aquests»); els preceptes similars dels codis italians (1341/1865 i 2722/1942); el Projecte de 1851 (art. 1220.3), i, encara més encertat, l'art. 992 del Codi Civil argentí: «Els testimonis d'un instrument i l'oficial públic que el va estendre no poden contradir, variar ni alterar-ne el contingut». I conclou: «En cas contrari, la prova del document públic deixaria de ser "plena" i tota la seguretat negocial s'ensorraria».

Vegem aquests arguments:

1. L'art. 1220.3 del Projecte del Codi Civil de 1851

Transcrivim aquest article, extret de la 2a edició del llibre del Lletrat de la DGRN Manuel Peña y Bernaldo de Quirós, *El Anteproyecto de Código Civil de 1882-1888*, editat per Colegios Notariales de España,

que impedeix la declaració de testimonis sobre els documents:

«Tampoco se admitirá prueba de testigos para acreditar una cosa diferente del contenido en los instrumentos, ni para justificar lo que se hubiese dicho antes, al tiempo o después de su otorgamiento, aunque se trate de una suma o valor de menos de cien duros.»

Tal com es pot veure, no hi ha cap dubte de quin tipus de documents es refereix quan parla d'«instrumentos» i d'«otorgamiento». És cert que aquesta norma finalment no figura al Codi Civil de 1889, però això segurament es deu al fet que, el 1862, la Llei Orgànica del Notariat ja havia aclarit (art. 1 i 2) que l'escriptura era veraç i íntegra, ja que per si sola «feia fe», cosa que seria ratificada en el mateix Codi Civil quan, a l'art. 1217, es remet als documents en què intervingui el Notari a «la legislació notarial».

2. L'art. 992 del Codi Civil argentí de 29 de setembre de 1869

Ja vam advertir que la nostra informació respecte d'això està extreta d'internet, amb els riscos que això comporta, però, fins on hem pogut esbrinar, aquest article continua vigent en l'esmentat Codi Civil argentí amb la dicció transcrita:

Els testimonis d'un instrument i l'oficial públic que el va estendre no poden contradir, ni variar ni alterar-ne el contingut.

3. L'art. 1341.1 del Codi Civil francès

Segons la traducció de Rodríguez Adrados, aquest article diria així:

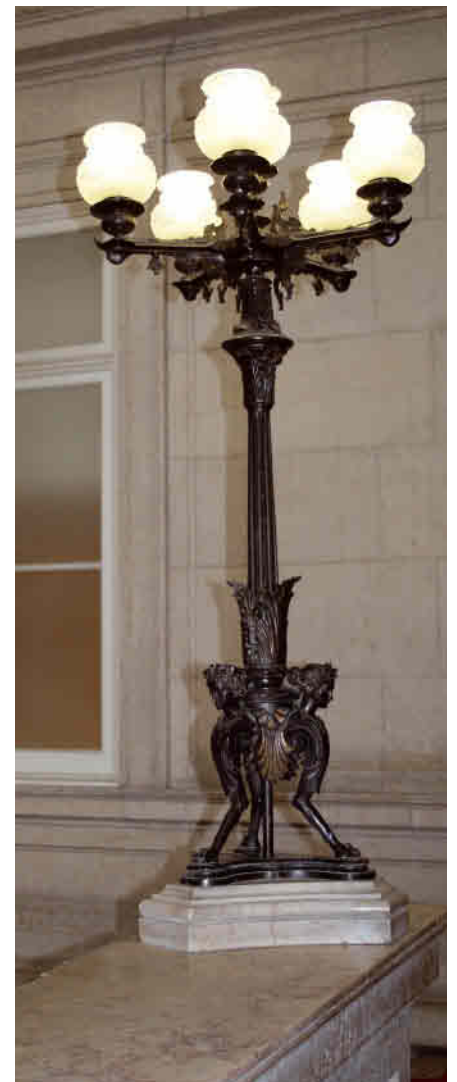
«No se recibirá ninguna prueba de testigos contra o fuera del contenido de los documentos, ni sobre lo que se alegue haber dicho antes, al tiempo o después de ellos.»

No obstant això, no acabem d'estar d'acord amb aquesta traducció, ja que parla de «documentos», mentre que en el text original francès es parla d'«acte devant notaires» o «actes», que creiem que és una expressió molt més propera a l'espanyol *instrumentos*, que, des de les Partides, utilitzen el nostre Codi Civil i el Projecte de 1851, i que es reserva per als documents

notarials. En efecte, en la versió d'inter-net, proporcionada per Légifrance, amb vigència de juliol de 2012, se'ns avisa que aquest article va patir una modificació el 1980, i que literalment diu:

Article 1341.—Il doit être passé acte devant notaires ou sous signatures privées de toutes choses excédant une somme ou une valeur fixée par décret, même pour dépôts volontaires, et il n'est reçu aucune preuve par témoins contre et outre le contenu aux actes, ni sur ce qui serait allégué avoir été dit avant, lors ou depuis les actes, encore qu'il s'agisse d'une somme ou valeur moindre.

Confirma la nostra traducció la que va fer el Sr. Pío Laborda y Galindo —amb el lèxic de l'època— de la versió original al

seu *Código Civil francés traducido y anotado*, el 1850, a la impremta de Madrid del Sr. José María Alonso:

Art. 1341.—De todas las cosas que escedan el valor de ciento cincuenta francos, aun cuando sean para un depósito voluntario, debe estenderse acta ante escribano ó algún papel privado, y no se recibirá prueba alguna de testigos contra ó fuera de lo contenido en las actas, ni sobre lo se pueda alegar que se dijo al tiempo ó después de estender las mismas.

4. L'art. 2722 del Codi Civil italià de 1942

Transcrivim d'Internet l'art. 2722 del Codi Civil italià de 1942 —en la seva versió original, que s'entén perfectament i és autèntica música per a l'oïda espanyola—, en què bàsicament no s'admet la declaració de testimonis al·legant l'existència de pactes, anteriors o simultanis, addicionals/complementaris o contraris al contingut dels documents:

Patti aggiunti o contrari al contenuto di un documento. La prova per testimoni non è ammessa se ha per oggetto patti aggiunti o contrari al contenuto di un documento, per i quali si allegghi che la stipulazione è stata anteriore o contemporanea.

5. L'art. 1341, 2n del Codi Civil italià de 1865

Per la seva banda, aquest article —en la versió traduïda del Codi Civil italià de 1865— venia a dir pràcticament el mateix de la prova testifical sobre els documents:

«Tampoco se admite semejante prueba contra ó en adición del contrato en actos escritos, ni sobre lo que se alegue como dicho antes, simultánea ó posteriormente á los mismos, aun en el caso de tratarse de suma ó valor menor de quinientas liras.»

6. L'art. 1341 del Codi Civil del «Regne d'Itàlia» de 1845

Obrim aquí un petit parèntesi per agrair la impagable tasca de l'encarregada de la Biblioteca del Col·legi de Notaris de Catalunya, la Sra. Montserrat Gómez Pont, que és la viva representació de l'eficàcia —vaja, l'antítesi del «*lo intentamos hacer lo mejor posible*», que és aquella frase tan espanyola amb què se'ns anuncia un fracàs—, sempre disposada a atendre requeriments bibliogràfics, per rars i inoportuns que semblin. Així, hem pogut obtenir des de la legislació i sentències del XIX fins a les traduccions del Codi Civil francès i de l'italià de 1865 esmentades anteriorment. És més, *motu proprio* ens envia una joia bibliogràfica i jurídica que no podem deixar de ressenyar.

En efecte, ens envia la curiosa *Colección completa de los modernos códigos civiles de los «estados» de Italia*, editada per la Llibreria de la Minerva Subalpina de Torí el 1845, és a dir, abans de la unificació italiana. El llibre conté el Codi Civil del «Regne d'Itàlia», que s'aplicava a «una part» del que avui és Itàlia, ja que també recull altres codis civils: l'austríac, per al Regne Llombarde-Vèneto; el del Regne de les Dues Sicílies; el dels estats de Parma, Piacenza i Guastalla; el de la República i el Cantó del Ticino, i el dels estats del rei de Sardènia. A més, s'hi inclouen les lleis civils que eren d'aplicació a altres parts d'Itàlia: les de l'illa de Sardènia, les del Ducat de Mòdena, les dels Estats Pontificis, les del Gran Ducat de Toscana i les del Ducat de Lucca... Ara s'entén l'alegria amb què va ser rebut per a «tot» Itàlia el Codi Civil de 1865...

Doncs bé, el Codi «italià» de 1845 va ser el precedent dels dos següents quan va proscriure, al seu art. 1341, la prova testifical sobre documents:

E non è ammessa veruna prova per mezzo di testimoni tanto contro, quanto in aggiunia al contenuto negli atti, ne sopra ciò che si allegasse essere stato detto avanti, contemporaneamente o posteriormente agli atti medesimi.

Comentaris a algunes qüestions d'interès objecte de la recent jurisprudència registral

Antonio Ángel Longo Martínez
Notari de Barcelona

SUMARI

1. NEGOCI COMPLEX I RÈGIM ECONÒMIC MATRIMONIAL ESTRANGER
2. CONSTÀNCIA DEL NIF EN L'ESCRITURA
3. CONDICIÓ RESOLUTÒRIA
4. DRETS REALS SOBRE DRET D'USDEFRUIT
5. CONFLICTE D'INTERESSOS I AUTOCONTRACTACIÓ
6. CONCURS DE CREDITORS I REGISTRE DE LA PROPIETAT
7. AUTOLIQUIDACIÓ EN CONSTITUCIÓ TELEMÀTICA DE SOCIETATS
8. URBANISME, ESCRITURA I REGISTRE DE LA PROPIETAT
9. MERCANTIL
10. ACTA NOTARIAL DE NOTIFICACIÓ

1. NEGOCI COMPLEX I RÈGIM ECONÒMIC MATRIMONIAL ESTRANGER

La RDGRN de 15 de juliol de 2011 tracta un supòsit en el qual s'atorguen, el mateix dia i de manera successiva, dues escriptures. A la primera, dos senyors de nacionalitat portuguesa, un de divorciat

i l'altre casat, compren un habitatge per meitats indivises, el segon per al seu règim legal del Dret de Portugal, sense que consti el nom del seu cònjuge; a la segona, constitueixen hipoteca sobre el mateix habitatge adquirit.

La DGRN assumeix la qualificació negativa de la Registradora, que no inscriu la hipoteca atès que entén «que és neces-

sari, en tal situació, justificar que, segons el Dret estranger aplicable a aquest supòsit, no cal el consentiment del cònjuge del compareixent casat per dur a terme actes dispositius». Diu així la DGRN que, inscrit un bé en el Registre d'acord amb el que es disposa a l'art. 92 RH, és a dir, de conformitat amb un règim econòmic matrimonial estranger, «en el moment en què el bé sigui objecte d'un acte de disposició, no

FITXA TÈCNICA

Resum: Entre l'abundant doctrina de la DGRN dels últims mesos, destaquem la continguda en una sèrie de resolucions que agrupem per temes.

Paraules clau: Notaris, DGRN, doctrina notarial.

Abstract: Amongst the ample learned opinion of the Directorate-General of Registries and Notaries (DGRN) in recent months, we would highlight that contained in a series of decisions which we have grouped by subject.

Keywords: Notaries, DGRN, notarial learned opinion.

és possible mantenir la indeterminació i, en conseqüència, ha d'acreditar-se el contingut i la vigència del Dret estranger concret aplicable al cas».

El Notari considera d'aplicació al supòsit la coneguda doctrina sobre el «negoci complex», segons la qual s'entendria que, en aquest cas, la hipoteca no constitueix un acte de disposició, sinó que el bé ha entrat ja gravat al patrimoni del comprador, donat que la compra i la hipoteca són simultànies i el negoci és unitari.

Però la DGRN addueix que per a això caldria provar el que s'estableix sobre aquest tema al Dret portuguès, per ser el règim aplicable a les relacions econòmiques matrimonials de l'adquirent. Diu la DGRN que «sense prejudicar ara si realment és un supòsit de tal naturalesa, en cas que fos aplicable l'ordenament espanyol, ha de tenir-se de nou present que l'admissibilitat de tal possibilitat en aquest supòsit queda també sotmesa al que estableixi sobre aquest tema l'ordenament portuguès com a llei aplicable a l'efecte del matrimoni».

La doctrina del negoci complex ha estat aplicada per la DGRN des de fa més de quaranta anys i, en l'àmbit de les operacions realitzades per una persona casada, amb independència del seu règim econòmic matrimonial

La doctrina del negoci complex ha estat aplicada per la DGRN des de fa més de quaranta anys i, en l'àmbit de les operacions realitzades per una persona casada, amb independència del seu règim econòmic matrimonial. Així, per al cas d'un comprador subjecte a un règim

de comunitat, encara que el seu cònjuge resulti propietari en virtut de la compravenda, la RDGRN de 13 de maig de 1968 ja va assenyalar que «la voluntat de les parts ha estat crear un nexa entre dos negocis típics, per si mateixos independents —compravenda i hipoteca—, per formar-ne un de sol [...] de naturalesa unitària, perquè entre els elements heterogenis que els constitueixen hi ha una soldadura tan íntima en un sol nexa [...] que, quan es tracta d'una compra amb pacte d'hipoteca, falta aquell caràcter d'independència (la causa complexa que li serveix de base ha absorbit les concurrents i determina la primacia de la compravenda)». I, tractant-se d'un règim de separació de béns, en el qual el cònjuge no adquireix cap propietat, la RDGRN de 22 de maig de 2006 també ha resolt que a la posterior hipoteca no és exigible cap declaració de l'hipotecant si no es tracta de l'habitatge familiar «quan l'acte de gravamen es realitza en escriptura immediata posterior a la compra i té per finalitat el finançament del propi habitatge hipotecat».

Per això, no resulta senzill entendre aquesta Resolució. Encara que la DGRN prefereixi no prejudicar sobre aquest tema, el supòsit de fet encaixaria perfectament en la figura del negoci complex. A partir d'aquí, l'admissibilitat de l'operació en el seu conjunt resultaria clara, amb independència del règim econòmic matrimonial de l'adquirent, per la qual cosa no seria comprensible el seu condicionament «al que estableixi sobre aquest tema l'ordenament portuguès com a llei aplicable a l'efecte del matrimoni». Una altra cosa seria que la DGRN estigués ara qüestionant la pròpia figura del negoci complex quan no resulti aplicable l'ordenament espanyol, la qual cosa no sembla ser el discórrer de la Resolució, perquè el possible obstacle es vincula al previst en

l'art. 9.2 CC —llei reguladora dels efectes del matrimoni— i no a les normes de conflicte de l'art. 10, que, d'altra banda, conduirien a l'aplicabilitat de la llei espanyola. Havent-se recorregut la Resolució, com sembla ser el cas, resultarà interessant veure com resol el jutjat.

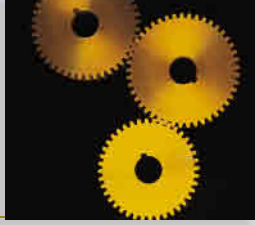
D'altra banda, el supòsit exemplifica el curiós —per no dir *xocant*— d'un sistema que mostra tal zel en la protecció dels drets d'una persona —el cònjuge de l'adquirent—, respecte de la condició del qual d'aquest cònjuge, del règim econòmic del seu matrimoni i fins i tot de la seva mera existència no existeix cap altre coneixement que el que deriva de les manifestacions del compareixent. I que aquesta protecció pugui brindar-se a costa, potser, de menyscar els interessos d'aquest compareixent, que veu paralitzada la inscripció del títol atorgat.

2. CONSTÀNCIA DEL NIF EN L'ESCRIPURA

En les **RRDGRN de 29 de juliol de 2011 i 12 de novembre de 2011**, el Registrador de la Propietat exigeix el NIF del cònjuge del comprador, que manifesta que està casat en règim de guanys i que adquireix la finca per a la seva societat conjugal. Però la DGRN assenyalava que «tenint en compte el concret negoci jurídic documentat i les peculiaritats de l'adquisició de l'immoble —en atenció al règim econòmic matrimonial de guanys— i a la vista del tenor literal de l'article 254 de la Llei Hipotecària, interpretat segons els criteris abans exposats, procedeix revocar la qualificació recorreguda, doncs manca d'empara legal l'exigència de constància del Número d'Identificació Fiscal del cònjuge de l'adquirent de l'immoble, atès que aquell no ha comparegut ni ha estat representat en l'escriptura qualificada i la norma ceneix tal exigència a compareixents i representats, circumstàncies en les quals no es troba el cònjuge del comprador».

Certament, si l'argument principal és el tenor literal de l'art. 254 LH, no es veu raó perquè la DGRN resolgui, com diu, «tenint en compte el concret negoci jurídic documentat i les peculiaritats de l'adquisició de l'immoble». Senzillament, en el supòsit de fet, el cònjuge del comprador ni compareix ni està representat.

Per contra, en les **RRDGRN de 18 de gener de 2012 i 16 de juliol de 2012**, sí s'exigeix el NIE d'un Conseller estranger d'una societat basant-se en l'art. 38 RRM que diu que haurà de fer-se constar «el Número d'Identificació Fiscal quan es tracti de persones que en disposen d'acord amb la normativa tributària». Analitzant aquesta normativa, la DGRN acaba per entendre exigible el NIE, perquè l'art. 41 LGT considera que són responsables tributaris els responsables solidaris o subsidiaris del deute tributari, juntament amb els deutors principals i, de manera específica —encara que en determinats supòsits—, els administradors de fet o de dret de les persones jurídiques, quan aquestes haguessin comès infraccions tributàries.

És cert que, en l'àmbit del Registre de la Propietat, no existeix una norma equivalent a la de l'art. 38 RRM, sinó que l'art. 254 LH, com assenyalava l'anterior Resolució, es limita a exigir la constància del NIF en relació amb compareixents i representats. No obstant això, en la **RDGRN de 13 de març de 2012**, s'incideix de nou en la transcendència tributària de l'acte, per entendre exigible la indicació del NIF d'una ciutadana estrangera que intervé —per representació— en una escriptura de segregació i compravenda, únicament als efectes de confessar que la titularitat que ostenta el seu espòs sobre la finca objecte d'aquesta és de caràcter privatiu, «atès que no es tracta d'un dels actes exceptuats de presentació en l'Oficina Liquidadora d'acord amb l'article 54 del Reial Decret Legislatiu 1/1993, de 24 de setembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats». Diu la DGRN que l'exigència imposada en l'art. 254 LH, l'art. 23 LN i l'art. 156.5 RN «tracta de combatre un dels tipus de frau fiscal, consistent en l'ocultació de la veritable titularitat dels béns immobles per la seva adquisició a través de persones interposades, i té per finalitat aflorar totes les rendes que es manifesten a través de les transmissions d'immobles en les diferents fases del cicle immobiliari, des de la propietat de terrenys que es requalificaran fins a les adjudicacions en l'execució urbanística. D'altra banda, una de les finalitats de la Llei 36/2006, de 29 de novembre, segons la seva Exposició de Motius, és la prevenció del frau fiscal en el sector immobiliari, en el qual les novetats que introdueix aquesta

Llei es dirigeixen a l'obtenció d'informació que permeti un millor seguiment de les transmissions i l'ocupació efectiva que es faci dels béns immobles».

Tot això conduiria, al meu entendre, a la necessitat de la constància del NIF del cònjuge del comprador casat en règim de guany, i més encara si s'atén al fet que l'argument de la responsabilitat subsidiària que fonamenta l'exigibilitat del NIE del Conseller en la RDGRN de 18 de gener de 2012 es pot trobar també en aquest cas, atès que també el cònjuge del comprador casat en guany pot ser responsable subsidiari, segons l'art. 43.1, lletra d) LGT, que considera que ho són «els adquirents de béns afectes per llei al pagament del deute tributari, en els termes de l'article 79 d'aquesta Llei», que, al seu torn, indica: «Els adquirents de béns afectes per llei al pagament del deute tributari respondran subsidiàriament amb ells, per derivació de l'acció tributària, si el deute no es paga». I no hi ha dubte que el cònjuge del comprador en règim de guany és adquirent d'un ben afecte per llei al pagament d'un deute tributari, com és el l'ITP o AJD.

D'altra banda, la constància del DNI —i, per tant, del NIF del cònjuge de l'adquirent casat en règim de guany— resulta, com a mínim, convenient, amb vista a l'adequada identificació dels titulars de l'immoble, pensant en una eventual futura disposició d'aquest, sobretot en cas de noms i cognoms comuns. Aquesta qüestió està també relacionada amb la identificació dels compradors estrangers, atès que el número de passaport o de la carta d'identitat sol canviar amb cada renovació, i pot ser, en el moment d'una futura venda, diferent del que consta en l'escriptura de compra i, per tant, en el Registre. Per això crec oportú testimoniar el document d'identificació a l'hora d'autoritzar l'escriptura de compra, amb l'autorització dels seus titulars per reproduir-ho en les còpies per tal de facilitar aquesta identificació futura.

3. CONDICIÓ RESOLUTÒRIA

Com sabem, la DGRN ha desenvolupat, des de fa ja uns quants anys, una doctrina clarament restrictiva de qualsevol agilitat en el desenvolupament registral de la condició resolutòria, sobretot, en cas d'existència de tercers titulars de drets posteriors en rang al del comprador.

La **RDGRN de 25 de gener de 2012** resumeix i posa al dia els requisits exigits per obtenir la reinscripció a favor del transmissor:

1.—*Ha d'aportar-se el títol del venedor (cf. article 59 del Reglament Hipotecari), és a dir, el títol de la transmissió del que resulti que el transmissor reté el dret de reintegració subjecte a la condició resolutòria estipulada.*

2.—*La notificació judicial o notarial feta a l'adquirent pel transmissor de quedar resolta la transmissió, sempre que no resulti que l'adquirent requereix s'oposi a la resolució invocant que falta algun pressupost d'aquesta.*

Formulada oposició per l'adquirent, el transmissor haurà d'acreditar en el corresponent procés judicial els pressupostos de la resolució, això és, l'existència d'un incompliment greu (Sentència del Tribunal Suprem de 21 de setembre de 1993) que frustri la fi del contracte per la conducta de l'adquirent, sense trobar-se causa raonable que justifiqui aquesta conducta (sentències del Tribunal Suprem de 18 de desembre de 1991, 14 de febrer i 30 de març de 1992, 22 de març de 1993, 20 de febrer i 16 de març de 1995).

3.—*El document que acrediti haver-se consignat en un establiment bancari o caixa oficial l'import percebut que hagi de ser retornat a l'adquirent o correspongui, per subrogació real, als titulars de drets extingits per la resolució (article 175.6 del Reglament Hipotecari).*

La necessitat de consignar constitueix el gran escull per a l'operativitat de la garantia. La seva exigibilitat ha estat reiteradament defensada per la DGRN amb arguments relatius a la defensa dels drets del comprador i dels tercers

La necessitat de consignar constitueix el gran escull per a l'operativitat de la garantia. La seva exigibilitat ha estat reiteradament defensada per la DGRN amb

arguments relatius a la defensa dels drets del comprador i dels tercers:

a) En relació amb els drets del comprador, es tracta de preveure la possibilitat de correcció judicial de la clàusula penal que, amb freqüència, acompanya la condició resolutòria. Així, recorda la **RDGRN de 4 de desembre de 2010** el que ja havia dit el Centre Directiu en altres ocasions:

Encara que s'hagi estipulat que, en cas d'incompliment de la condició suspensiva per falta de pagament del preu ajornat, el venedor retindria tals quantitats en concepte d'indemnització, en l'àmbit del procediment registral —i sense perjudici de l'eficàcia que pugui desplegar aquest pacte conforme als articles 1255 i 1252 del

Codi Civil—, no es pot reconèixer eficàcia automàtica i extrajudicial a aquesta clàusula penal, tenint en compte la possibilitat de la correcció judicial d'aquesta d'acord amb l'article 1154 del Codi Civil (cf., per totes, les resolucions de 29 de desembre de 1982; 16 i 17 de setembre de 1987; 19 de gener i 4 de febrer de 1988; 19 de juliol de 1994; 28 de març de 2000 i 8 de maig de 2003).

b) Pel que es refereix als tercers, el mantell protector s'estén, no obstant això, ara més enllà dels límits registrals. Diu la **RDGRN de 9 de juny de 2010**:

En definitiva, la consignació tracta de tutelar:

- no solament l'interès del comprador la titularitat del qual es resol, o
- dels titulars de drets inscrits o anotats amb posterioritat a la condició resolutòria,
- sinó el de qualsevol que pugui projectar algun dret sobre les quantitats ressenyades, encara que el comprador ja no sigui titular de la finca.

És a la quantitat consignada i no a la finca a la qual es traslladen els drets preexistents i contra la qual es podran dirigir les accions d'exigència de responsabilitats (cf. article 1911 del Codi civil) que puguin correspondre als legitimats per a això, com a conseqüència de l'efecte de subrogació real o objectiva que es deriva de la pròpia resolució. (En termes idèntics, la RDGRN d'1 d'abril de 2011.)

Tot això implica que, en l'import que en cas de resolució es consignin pel transmissor, podran existir quantitats que van ser indegudament consignades perquè la deducció possible no va poder ser quantificada en el seu moment, però això haurà de ser determinat en seu judicial, sense que correspongui al temps de practicar-se la corresponent reinscripció del domini a favor del transmissor per raó de l'efecte resolutori prejutjar sobre la preferència substantiva que, en relació amb l'import consignat, pugui correspondre al venedor o als creditors del comprador, en funció de les diverses vicissituds concurrents en

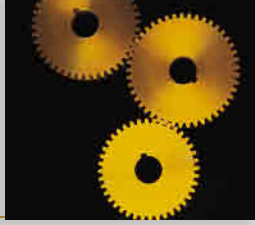
el cas (articles 1291.3, 1911 i 1923 del Codi Civil i 44 de la Llei Hipotecària).

Sembla així que la DGRN vol ampliar aquesta tutela a qualssevol tercers que «puguin projectar algun dret sobre les quantitats ressenyades», i això amb independència no ja que siguin coneguts o no —ho seran els titulars posteriors—, sinó fins i tot que existeixin. «Per si existeixen» —ve a dir— i per si el seu dret sobre aquestes quantitats és preferent al del venedor, s'obliga a aquest a consignar. La conseqüència és que, donada aquesta extraordinària —i al meu parer, injustificada— prevenció, ni tan sols en cas que el comprador no s'oposi a la resolució i no existeixin tercers registrals, podrà el venedor obtenir la reinscripció, si no és consignant la totalitat del rebut.

Hem presentat una proposta de regulació de la condició resolutòria que entenem que recupera el sentit i la virtut d'aquesta, sense minva dels drets ni del comprador ni dels tercers registrals, ja que, sense necessitat de consignació, la mateixa finca serviria de garantia i protecció de tals drets.

En definitiva, el certificat de defunció és una figura que va prestar en el seu moment una indubtable utilitat i que podria tornar a prestar-la, més encara a l'actualitat, quan la necessitat de tants promotors —i entitats de crèdit— de reduir l'estoc d'habitatges en venda, unida a l'escassetat de crèdit disponible, portaria sens dubte a molts d'ells a acceptar ajornaments de pagament el cobrament del qual estigués garantit d'una manera àgil i raonablement econòmica. La qüestió s'ha sotmès a debat en el si de la Comissió de Codificació de Catalunya, en la qual els notaris i el Registrator que tenim l'honor de formar part de la secció que treballa en l'elaboració del llibre VI del Codi Civil hem presentat una proposta de regulació de la condició resolutòria que entenem recupera el sentit i la virtut d'aquesta, sense menyscapse dels drets ni del comprador ni dels tercers registrals, ja que, sense necessitat de consignació, la mateixa finca serviria de garantia i protecció de tals drets. Confiam que les reticències, minoritàries, basades en l'arrelament en determinades opinions de la doctrina maximalista de la DGRN no impedeixin que Catalunya compti amb un instrument que entenem d'indubtable valor jurídic i econòmic.

4. DRETS REALS SOBRE DRET D'USDEFRUIT

En el cas de la **RDGRN de 22 d'agost de 2011**, el titular d'un usdefruit vitalici ho ven a una persona que posteriorment mor. Els nus propietaris presenten instància per cancel·lar l'usdefruit inicial i consolidar-ho amb la seva nua propietat, acompanyant el certificat de defunció del cessionari.

La DGRN confirma la qualificació del Registrador, que denega aquesta cancel·lació, assenyalant que, en els casos «*de cessió d'un usdefruit vitalici, aquest dret s'extingirà amb la mort de l'usufructuari cedent, sense perjudici que també s'extingeixi, però solament respecte del cessionari, per la defunció d'aquest o per qualsevol altra causa prevista en el títol de cessió*».

Per tant, als nus propietaris no els afecta la compravenda que hagi pogut fer «el seu» usufructuari: mentre aquest visqui, l'usdefruit existeix, i ells no consoliden el seu domini. El comprador, per la seva banda, ha adquirit l'usdefruit «que tenia el venedor», és a dir, un usdefruit que, mentre visqui el venedor, serà un usdefruit vitalici, però sobre la vida d'un tercer —el venedor—, no sobre la del seu titular, i, per tant, si aquest es mor, el seu dret passa als hereus del comprador fins a la mort del venedor.

La **RDGRN de 21 de desembre de 2011** tracta precisament d'aquesta conseqüència. La DGRN comença per reproduir la doctrina abans transcrita que reconeix la transmissibilitat del dret d'usdefruit, que solament s'extingirà per complet amb la mort de l'usufructuari cedent. I afegeix que tal conclusió no s'altera quan la cessió es produeix a favor de dues o més persones entre les quals pugui tenir lloc el dret d'acréixer previst en l'art. 521 CC. Tot i que es produís l'acreixement, la durada de l'usdefruit serà la fixada en el títol constitutiu del cedent; per aquest motiu, si és vitalici, s'extingirà solament amb la defunció de l'usufructuari cedent.

Per tant, si el cedent de l'usdefruit vitalici encara viu quan mor el cessionari, l'usdefruit segueix vigent i, com dèiem, ha d'inventariar-se en el cabdal relicte del cessionari i adjudicar-se d'acord amb el que resulti del títol successori.

Els dubtes poden sorgir si aquest títol successori determina que a aquell que va ser comprador d'aquest usdefruit el succeeix una persona en usdefruit i una altra en la nua propietat de l'herència. En el supòsit de fet de la Resolució, la situació és encara més complicada, perquè l'usdefruit que s'inventaria té caràcter de guany i els drets dels successors no són sobre el cent per cent de l'usdefruit i la nua propietat, respectivament, sinó sobre quotes diferents. Però obviarem aquesta circumstància a fi de simplificar l'explicació, ja que el resultat, en termes generals, no varia.

El supòsit, doncs, seria:

- En l'herència de **B**, s'inventaria un dret d'usdefruit vitalici, subsistent durant la vida d'**A**, a qui **B** l'hi va comprar en el seu moment i que encara viu.
- **B** mor, deixant com a successors a una persona en l'usdefruit i a una altra en la nua propietat dels seus béns, entre els quals s'ha inventariat aquest dret d'usdefruit, que no s'extingirà fins a la mort d'**A**.
- Apareixen així **C**, que és aquest successor hereditari en usdefruit, i **D**, que és «el seu» nu propietari, els respectius drets hereditaris dels quals es concreten de la següent manera:

a) Usdefruit sobre usdefruit.

És el dret que hereta **C** i que consisteix, diu la DGRN, en «*el gaudi actual de tot el conjunt de facultats que conformen i integren l'utendi et fruendi de l'usdefruit primari (és a dir, el dret d'usdefruit usufructuat) sobre la cosa gravada*». Així, aquest dret permetria al seu titular —per mediació de l'usdefruit primari vigent, les facultats de gaudi del qual absorbeix completament— usar i gaudir directament de l'immoble en qüestió.

Podríem dir així, en termes de simplificació, que usufructuar un dret d'usdefruit equival a usufructuar directament la cosa.

b) Nua propietat d'usdefruit.

És el que hereta **D**. Es tracta, diu la DGRN, d'«*una titularitat expectant, atès que si s'extingeix l'usdefruit de C, es consolidarà amb la seva nua*

propietat, de manera que el titular podrà adquirir la plena titularitat de l'usdefruit primari».

O sigui, que en certa manera, i també ara simplificant, pot considerar-se com un usdefruit successiu: si hem dit que el dret de **C**, titular d'un usdefruit constituït sobre un usdefruit primari, absorbeix les facultats de gaudi que corresponien al titular d'aquest —al causant—, quan mori **C**, «el seu» nu propietari consolida el ple domini... d'aquest mateix dret d'usdefruit primari.

- El supòsit de fet es complica quan és, així mateix, objecte de la successió hereditària una finca que pertanyia al causant en nua propietat. En relació amb aquesta segona finca, els drets d'aquests successors, **C** —usufructuari— i **D** —nu propietari—, seran:

c) Usdefruit sobre nua propietat.

És el que adquireix **C**. L'usdefruit sobre la nua propietat suposa, en definitiva, la constitució d'un usdefruit successiu a l'existent.

Diu la DGRN que el contingut econòmic del dret és la possibilitat que l'usufructuari successiu pugui arribar a gaudir del bé afectat una vegada que s'extingeixi l'usdefruit vigent, en aquest cas es convertirà en un usdefruit ple, «*establint-se, en conseqüència —com ja té dit aquesta Direcció General (Resolució de 12 de setembre de 2001)—, un usdefruit successiu, admès pel Codi Civil, i que la seva inscripció no ofereix el menor dubte en la nostra legislació hipotecària*», ja que «*el contrari suposaria, injustificadament, demorar la inscripció de l'usdefruit que ara s'adjudica fins al moment en què es produeixi l'expressada consolidació (amb la nua propietat, per extinció del primitiu usdefruit)*» —RDGRN de 24 de novembre de 2004.

d) Nua propietat sobre nua propietat.

És, correspectivament, allò que adquireix **D**. Diu la DGRN que es tracta de la titularitat expectant

a la consolidació del ple domini després de l'extinció dels dos gràvaments usufructuaris.

És a dir, que havent-hi dos usdefruits successius, quan s'extingeixi el primer, el nu propietari de la nuua propietat «puja de categoria», convertint-se en nu propietari de la finca. I consolidarà el ple domini quan s'extingeixi el segon usdefruit.

5. CONFLICTE D'INTERESSOS I AUTOCONTRACTACIÓ

En el supòsit de fet tractat per la **RDGRN de 5 de juliol de 2011**, compareix davant el Notari per constituir una societat una sola persona, com a administrador únic de dues societats que seran els dos socis de la societat constituïda.

En la **RDGRN de 7 de juliol de 2011**, compareix una persona que actua en el seu propi nom com a soci, representant, a més, l'altre soci, que és una societat, com a administrador únic.

El Registrador aprecia en tots dos casos l'existència d'una col·lisió d'interessos existent que només pot ser salvada a través de l'acord de la Junta General de la o les societats representades —RRDGRN de 9 de maig de 1978 i 14 de maig de 1998.

La DGRN, per contra, entén que «no és el mateix contemplar la situació d'autocontractació, o de doble o múltiple representació, quan es tracti de contractes onerosos amb recíproques obligacions entre les parts, en els quals, per naturalesa, hi ha interessos contraposats, que quan es tracti de contractes associatius, en els quals concorren declaracions convergents per a la consecució d'un fi comú».

Per això, per rebutjar la inscripció en aquests casos, «aquest conflicte haurà de determinar-se i concretar-se per part del Registrador, sense que pugui deduir-se automàticament la seva existència pel simple fet que tots dos socis fundadors fossin persones jurídiques i haguessin estat representades per la mateixa persona física».

En conseqüència, no n'hi ha prou que hi hagi una possibilitat de conflicte d'interessos. És el Registrador qui haurà d'indicar, si escau, en què consisteix aquest

conflicte. Probablement, un dels supòsits en què resultaria apreciable el conflicte d'interessos amb major claredat seria el de la constitució de societat —o augment de capital— amb aportacions no dineràries, si més no, en societats limitades, en les quals la valoració d'aquesta aportació no se sustenta en un informe d'experts i, per tant, pot ser feta pels socis, amb la conseqüència que la mateixa quota de participació del soci aportant al capital de la societat derivaria de l'actuació de l'únic compareixent.

No n'hi ha prou que hi hagi una possibilitat de conflicte d'interessos. És el Registrador qui haurà d'indicar, si escau, en què consisteix aquest conflicte

En la **RDGRN de 13 de febrer de 2012**, es tracta d'un supòsit de prestatari i hipotecant representats per les mateixes persones. S'atorga una escriptura de préstec hipotecari en què dues societats, A i B, són prestatàries amb caràcter solidari, en garantia del préstec de la qual la societat A hipoteca una finca de la seva propietat. Ambdues societats, A i B, estan representades pels mateixos administradors mancomunats.

La Registradora suspèn la inscripció, ja que al·lega que hi ha conflicte d'interessos i que, per tant, l'operació ha de ser autoritzada per les respectives juntes generals o, si més no, per la de la societat hipotecant, i que si bé el Notari autoritzant emet un judici positiu de suficiència sobre la representació al·legada, no diu res sobre el conflicte d'interessos, per la qual cosa la Registradora considera aquest judici de suficiència incongruent.

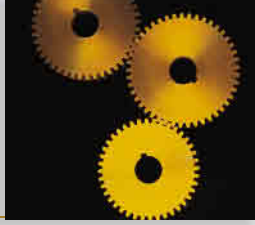
La DGRN considera que, efectivament, estem davant un supòsit de conflicte d'interessos «o situació assimilable a una autocontractació», perquè «no s'assegura que en el negoci de garantia hagi estat considerat exclusivament el més convenient i beneficiós per al patrimoni gravat [...] com a conseqüència de la transcendència que en la concessió del préstec i en la concreció de les seves condicions té la prestació de la garantia, així com la disminució patrimonial actual que, fins i tot abans de l'eventual

execució, representa la constitució de la garantia pel hipotecant».

Certament, la garantia prestada per solament un dels dos deutors, encara que aquests siguin solidaris, provoca el conflicte, per més que l'existència d'un segon deutor, juntament amb l'hipotecant, pugui aparentar una situació més beneficiosa per aquest que l'assumpció individual del deute per la seva part, per al que lògicament sí tindria bastants facultats. Potser es vegi més clar si imaginem que el deute es constitueix no solament a efectes interns, sinó també externs, com a mancomunada: A i B són responsables davant el creditor, cadascun d'ells per la meitat del deute. En un primer moment, semblaria que si A pot hipotecar la finca si assumeix tot el deute, més encara podrà fer-ho si solament n'assumeix la meitat, però la veritat és que, en relació amb aquesta altra meitat, tindriem clarament una hipoteca per un deute aliè i, en definitiva, un conflicte d'interessos, si el compareixent representa tant A com B. Doncs bé, en el cas del deute solidari, és cert que el representant d'A podria hipotecar en garantia d'un deute de la seva representada, i que el fet que B resulti també deutora solidària no sembla perjudicar —sinó potser el contrari— A; però aquesta mateixa solidaritat davant el creditor fa que aquest pugui reclamar el deute a B, i a partir d'aquest moment A apareix com a garant d'un deute que, sense perjudici de la reclamació que després pugui fer-li B a A per la seva quota de responsabilitat interna, és un deute aliè.

El tema va ser ja resolt en la **RDGRN de 21 de juny de 2001**, en la qual la DGRN diu que, en un cas com l'exposat, «s'està posant en contacte tots dos patrimonis des del moment en què, en funció de qui realitzi el pagament o a qui l'hi reclami el creditor, un dels dos deutors es convertirà en creditor de l'altre sense necessitat que hagi intervingut per qualsevol de les dues parts cap nova declaració de voluntat [...], sent innegable el conflicte d'interessos».

I quant al **judici notarial de suficiència**, la DGRN no ho considera correctament emès perquè no fa referència expressa a haver-se salvat l'autocontractació. Diu textualment la DGRN que «sempre serà necessari que, en cas de resultar conflicte d'interessos del contingut del títol, consti l'expressió, per part del Notari, de l'existència de la llicència, autorització o ratificació del dominus negotii».

La posició és diferent de la qual se sostenia en la RDGRN de 28 de febrer de 2007, en què la DGRN considera que el Notari, en emetre el judici de suficiència, no necessita esmentar expressament que se salva l'autocontractació en el poder, sinó que n'hi ha prou que aquest judici sigui coherent amb el document autoritzat. És cert que el supòsit no és idèntic, perquè en el poder pot estar ja inclosa la facultat d'autocontractar, i es pot entendre així si el Notari ho ha acceptat, però, en canvi, en la representació orgànica, segons la DGRN, «la legitimació de l'administrador d'ambdues societats no pot derivar únicament de l'escriptura del seu nomenament ressenyada [...] i del contingut legalment predeterminat del seu àmbit d'actuació, sinó que requereix, a més, un acte específic d'autorització per part de la Junta General». Caldrà tenir en compte aquestes diferències per —si no es té per costum fer-ho— ressenyar, en cas de representant orgànic, com s'ha salvat l'autocontractació.

6. CONCURS DE CREDITORS I REGISTRE DE LA PROPIETAT

Diverses resolucions han tractat, al llarg dels últims mesos, de les conseqüències de la declaració de concurs en relació amb diferents actes respecte dels quals es pretenia l'accés al Registre de la Propietat. Un estudi d'aquestes permet extreure una doctrina que entenem de gran importància, ja que altera, en ocasions, la interpretació clàssica d'alguns dels principis hipotecaris bàsics, i que seria sintetitzable en els següents punts:

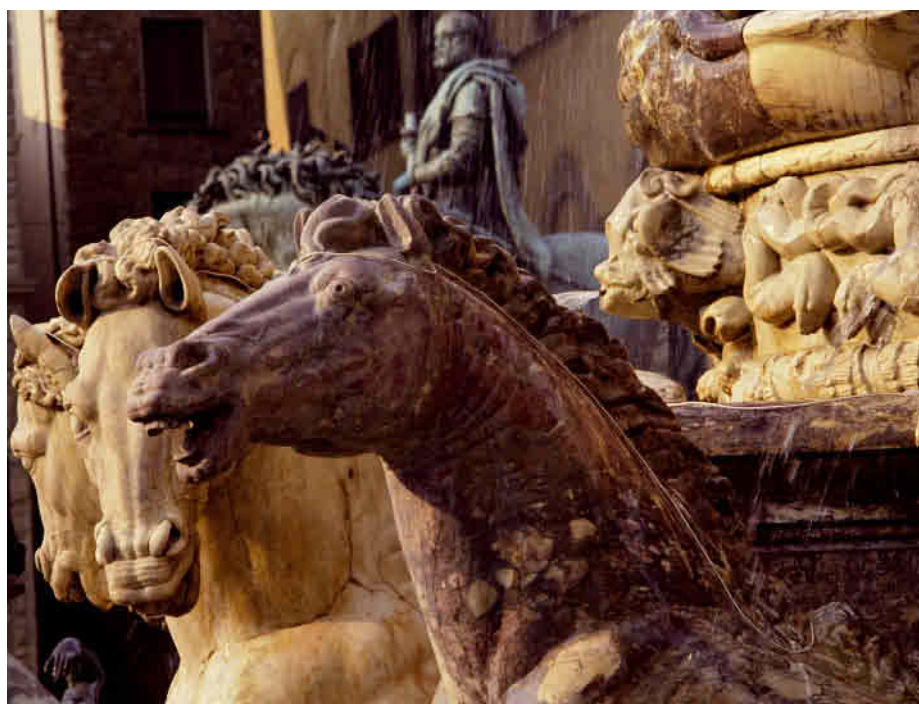
- 1r— Els efectes del concurs resulten de l'acte de declaració, que **és eficaç des de la seva data** i que **serà executiu encara que no sigui ferm** —art. 21.2 LCon.
- 2n— La **publicitat registral** de la situació de concurs col·loca el concursat en una situació semblant a aquella que deriva de la inscripció de resolucions sobre incapacitació de l'art. 2.4 LH. En conseqüència:
  - a) La inscripció no té caràcter constitutiu.
  - b) No té la naturalesa d'una càrrega.
  - c) A l'acte o al manament judicial no els afecten el **principi de pri-**

oritat de l'art. 17 LH i el d'**inoposabilitat** del no inscrit de l'art. 32 LH, que només tenen efecte respecte de títols translatius o declaratius del domini; per contra, es tracta de documents la consideració dels quals ofereix la possibilitat de realitzar una qualificació més adequada a la legalitat a la vista de la capacitat dels atorgants —art. 18 LH.

- d) La **fe pública registral** —art. 34 LH— no empara les situacions relatives a la capacitat de les persones.
- 3r— Les limitacions que deriven de la situació de concurs estan vigents al temps de l'atorgament de l'escriptura i determinen el caràcter **anul·lable** dels actes del deutor que no se subjectin al règim de l'art. 40 LCon.⁽¹⁾ i la **nul·litat de ple dret** de les actuacions d'òrgans judicials o administratius diferents del Jutge del concurs, en els termes indicats a l'art. 55.3 LCon.⁽²⁾ En conseqüència:
- a) El Registrador ha de tenir en compte el manament del que resulta la declaració de concurs, encara que hagi estat presentat

amb posterioritat al document per qualificar.

- b) El Registrador pot i ha de consultar el Registre Mercantil, més encara quan els sistemes d'«interoperabilitat registral» permeten conèixer el contingut d'aquest Registre per mitjans telemàtics. En aquest sentit, la DGRN indica:
  - 1.— Que el límit derivat de l'art. 18 LH, que impedeix al Registrador utilitzar dades conegudes extraregistralment, no arriba a les dades que puguin ser conegudes per mitjans oficialment establerts.
  - 2.— Que «*resulta absurd concloure que, perquè les parts o el funcionari que ha autoritzat un document no han consultat, en el moment d'atorgar-ho, el Registre Mercantil, el Registrador de la Propietat ha d'inscriure el títol pel qual el seu disposant estava legalment inhabilitat*».
  - 3.— Que el **principi de rogació** registral és perfectament compatible amb el reconeixement al Registrador d'un principi d'aportació de pro-

va. Així deriva dels principis de facilitat probatòria, proporcionalitat i, en particular, els constitucionals d'eficàcia, legalitat i tutela de l'interès públic.

L'atribució al Registrador de la possibilitat d'utilitzar en la qualificació dades conegudes extraregistrals però per mitjans oficialment establerts suposa, al nostre entendre, una interpretació com a mínim arriscada de l'art. 18 LH, sobretot si no es determina amb precisió quins són tals mitjans

En aquest punt, cal dir que l'atribució al Registrador de la possibilitat d'utilitzar en la qualificació dades conegudes extraregistrals però per mitjans oficialment establerts suposa, al nostre entendre, una interpretació com a mínim arriscada de l'art. 18 LH, sobretot si no es determina amb precisió quins són tals mitjans. D'altra banda, sent clara la crida que se li fa al Notari, cal preguntar-se si aquests sistemes d'interoperabilitat registral que menciona la DGRN permeten al Registrador de la Propietat un coneixement «privilegiat» del contingut del Registre Mercantil. Llevat d'error o omissió, el coneixement que el Registrador de la Propietat pot tenir d'una determinada situació de concurs deriva:

- Del manament que se li hagi presentat perquè ho faci constar, sia en el foli de la finca de determinat titular i en el Llibre d'Incapacitats, sia únicament en aquest, si no hi ha finques en aquest Registre.
- De la comunicació que, segons l'art. 323.2 RRM, ha de fer el Registrador Mercantil als registres de la propietat quan practiqui una inscripció relativa a la situació concursal d'un empresari individual, societat o entitat inscripció, «si

les dades relatives als béns que obressin en les actuacions i en el manament fossin suficients».

- De la gestió que faci el Registrador, ja sigui sol·licitant informació al Registre Mercantil (informació que és la mateixa que pot obtenir el Notari), ja sigui a través del Registre Públic de Resolucions Concursals, el lloc web de les quals és <https://www.publicidadconcursal.es>.
- 4t-** Constant l'existència d'un conveni aprovat, però no de quin en sigui el contingut, és necessària la seva aportació al Registre no per a la seva inscripció prèvia i separada o per l'obligatorietat d'aquesta, sinó per a la comprovació de si es van articular mesures prohibitives o limitadores de les facultats d'administració o disposició, i, per tant, per a la seva constància registral solament en el cas que tals mesures prohibitives o limitadores resultessin del conveni: en definitiva, per definir la «modalitat de l'assentament» que cal practicar al qual fa referència el paràgraf 6è. de l'art. 434 RH; en aquest cas, en relació amb la constància o no de les limitacions a les quals es refereix l'art. 137.2 LCon., en cas que existissin, una vegada qualificat aquest conveni, sense que, si existeixen tals mesures, impedeixin la inscripció.

Recordem que el conveni podrà establir mesures prohibitives o limitadores de l'exercici de les facultats d'administració i disposició del deutor, que seran inscripció en el Registre de la Propietat. La inscripció no impedirà l'accés al Registre dels actes contraris, però l'acció de reintegració de la massa que si escau s'exerciti perjudicarà a qualsevol titular registral.

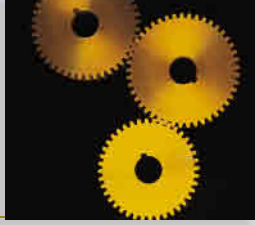
- 5è-** En el concret àmbit dels crèdits assegurats amb hipoteca, l'excepció a la competència exclusiva i excloent del Jutge del mercantil es limita, segons la nova redacció de l'art. 56 LCon., als supòsits en què s'acrediti, en el procediment d'execució hipotecària, mitjançant testimoniatge de la resolució del Jutge del concurs, que els béns objecte d'aquest no estan

afectats a l'activitat professional o empresarial del concursat.

Conseqüències concretes de tot el que s'exposa anteriorment són, en cadascun dels casos resolt per la DGRN:

- a) Que encara que la inscripció d'hipoteca és constitutiva, l'escriptura autoritzada abans de la declaració de concurs es pot inscriure, ja que en aquest moment el titular no té limitades les seves facultats dispositives —**RDGRN de 2 de novembre de 2011**.
- b) Pels mateixos motius, una adjudicació hipotecària de data anterior a la declaració de concurs, encara que falti l'acreditació que els béns executats no estan afectes ni són necessaris per a l'activitat del deutor —declaració que, segons l'art. 56 LCon., correspon al Jutge del concurs—, es pot inscriure encara que alhora que es presenta en el Registre el decret d'adjudicació ja consti la inscripció de la declaració de concurs —**RDGRN de 4 de maig de 2012**.
- c) Declarat el concurs, no és inscripció la hipoteca atorgada després, encara que s'hagi presentat abans que el manament de l'acte —**RDGRN de 26 de gener de 2012**.
- d) No es pot inscriure una dació en pagament atorgada per una societat concursada, encara que aquesta situació concursal hagi estat coneguda pel Registrador per consulta al Registre Mercantil —**RDGRN de 16 de febrer de 2012**.
- e) No pot expedir-se per part del Registrador la certificació de domini i càrregues d'una finca del concursat, sol·licitada en un expedient d'execució directa sobre els béns hipotecats, mentre no es posi de manifest davant el Registrador un pronunciament exprés del Jutge competent per conèixer del concurs sobre el caràcter del bé hipotecat del qual resulti que aquest no forma part del negoci o no és imprescindible per a la continuïtat d'aquest —**RDGRN de 12 de juny de 2012**.

Aquesta mateixa regla és aplicable quan la sol·licitud de la certificació és feta pel Notari que tramita un procediment extrajudicial hipotecari —**RDGRN de 20 de febrer de 2012**—, i això malgrat que:

- 1.— Ha transcorregut un any des de la declaració de concurs, sense que consti haver-se aprovat el conveni.
- 2.— No consta en el Registre que la finca estigui afecta a l'activitat mercantil del concursat.
- 3.— El nou art. 56 LCon. no va entrar en vigor fins el dia 1 de gener de 2012. El seu contingut, segons diu la DGRN, constituïa, no obstant això, ja abans, doctrina jurisprudencial —SSTS (Sala de Conflictes de Jurisdicció i de Competència) de 22 de desembre de 2006, 3 de juliol de 2008 i 22 de juny de 2009.

6è— No pot inscriure's una dació en pagament atorgada per una societat en concurs, respecte de la situació del qual consti l'existència del conveni, sense la presentació d'aquest conveni no per a la seva inscripció com a requisit de tracte, però sí per fer constar en la inscripció de la dació en pagament, si existissin, les limitacions que recollís el conveni —**RRDGRN de 27 de febrer de 2012 i 18 d'abril de 2012**.

7. AUTOLIQUIDACIÓ EN CONSTITUCIÓ TELEMÀTICA DE SOCIETATS

La **RDGRN de 29 d'octubre de 2011** tracta, com ho van fer abans les de 21 i 26 de juny i 14 de setembre de 2011, de la necessitat o no d'autoliquidar l'escriptura de constitució de l'anomenada *societat exprés*, això és, la que s'ajusta al que preveu el RDL 13/2010. La DGRN assenyala que «és competència exclusiva de l'Estat l'ordenació del Registre Mercantil i, per tant, la determinació dels requisits d'accés a aquest, per la qual cosa la disposició addicional novena de la Llei 13/1997, de 23 de desembre, de la Generalitat Valenciana, en la seva redacció donada per la Llei 19/2009, de 23 de desembre —en la qual es basa la nota de qualificació—, no és aplicable respecte

d'aquells registres jurídics, com el Registre Mercantil, que no són de la competència de la Generalitat Valenciana». La DGRN segueix així el criteri que va assentar en la seva Instrucció de 18 de maig de 2011.

En la **RDGRN de 18 de novembre de 2011**, es manté aquest criteri, malgrat que el Registrador fa constar ara l'existència d'una comunicació remesa el 6 de juny de 2011 per la Directora General de Tributs de la Generalitat Valenciana al Deganat dels Registradors de la Comunitat Valenciana, de data 9 de juny del mateix any, que indica que la normativa aplicable en l'àmbit de la Comunitat Valenciana no permet un altre sistema d'acreditació de l'aplicació d'una exempció que el justificat expedint per l'Administració Tributària de la Generalitat, en el qual consti la presentació del document o la declaració del benefici fiscal aplicable.

I ho reitera en altres dues **RRDGRN de 19 de desembre de 2011**.

No obstant això, en la **RDGRN de 26 de gener de 2012**, plantejada la qüestió en relació amb una inscripció per practi-

car en el Registre Mercantil de La Rioja, canvia de criteri, i assenyala que, si bé és cert l'abans argumentat —competència estatal exclusiva en matèria d'ordenació del Registre Mercantil—, també ho és que les competències de gestió i liquidació de l'impost d'operacions societàries corresponen a la Comunitat Autònoma —art. 54 TRLITP. Per tant, «la Instrucció d'aquest Centre Directiu de 18 de maig de 2011 ha de ser interpretada —i en això ha d'ajustar-se el Centre Directiu a la seva doctrina— en el sentit que és, en aquest punt, aplicable quan es tracti de constitució de societats amb domicili en territoris on, en exercici de les seves competències en matèria tributària, no s'hagin dictat normes o instruccions en matèria de liquidació de l'Impost de Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats (que inclou la modalitat d'operacions societàries) en relació amb la manera d'acreditació del pagament o l'exempció de l'impost en la constitució de societats, la qual cosa no s'esdevé en aquest cas concret amb la Comunitat Autònoma de La Rioja, que ha realitzat, a través de la seva Direcció General de Tributs, la comunicació d'1 de juliol de

2011, en què la Registradora basa la nota de qualificació».

La constitució de societats haurà en tot cas de presentar-se a liquidació com a única manera d'acreditar l'exempció de l'ITP i AJD amb vista a la inscripció al Registre Mercantil

No obstant això, la Comunitat Autònoma de La Rioja havia presentat davant el **Tribunal Superior de Justícia de Madrid** un recurs contenciós administratiu contra la Instrucció de la DGRN de 18 de maig de 2011, recurs que va ser estimat mitjançant la **STSJM de 6 de juny de 2012**, en la qual es declara la nul·litat de l'apt. 10è d'aquesta Instrucció, «en excloure l'apartat Desè de la Instrucció la presentació de la declaració d'exempció de l'impost com a requisit previ per a la inscripció de les operacions a les quals es refereix l'art. 45, apartat I, paràgraf b), incís 11 del Reial Decret Legislatiu 1/93, de 24 de setembre, en la redacció donada pel Reial Decret-Llei 13/10, sense que s'hagi modificat el seu art. 54.1, s'està extralimitant en les seves funcions d'interpretació de l'art. 86.1 del Reglament del Registre Mercantil, introduint, de facto, una novació de l'ordenament jurídic que contravé la dicció literal de l'expressat art. 54.1 del Text Refós de l'Impost (que va poder i no va ser modificat pel Reial Decret-Llei 13/10), i pel qual, òbviament, manca de competències la Direcció general, incorrent l'apartat Desè qüestionat en una clara nul·litat de ple dret (art. 61.2 Llei 30/92)».

Amb la qual cosa les conseqüències de la STSJM van més lluny que el canvi de criteri de la DGRN, atès que la nul·litat de la Instrucció, en aquest punt, implica que la aquesta no és aplicable en cap cas, ni tan sols, com diu la DGRN, «quan es tracti de constitució de societats amb domicili en territoris on, en exercici de les seves competències en matèria tributària, no s'hagin dictat normes o instruccions en matèria de liquidació de l'Impost de Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats (que inclou la modalitat d'operacions societàries) en relació amb la manera d'acreditació del pagament o l'exempció de l'impost en la constitució de societats». D'aquesta manera, la constitució de societats haurà en tot cas de presentar-se a liquidació com a única manera d'acreditar l'exempció de

l'ITP i AJD amb vista a la inscripció al Registre Mercantil.

8. URBANISME, ESCRIPTURA I REGISTRE DE LA PROPIETAT

8.1. Obres noves

La DGRN ha tingut ja oportunitat de pronunciar-se en relació amb determinats supòsits afectats per la reforma introduïda pel RD 8/2011, d'1 de juliol, en l'art. 20 del TRLS. I això tant en relació amb les declaracions d'obra nova «nova» —valgui la redundància— com a les declaracions d'obra preexistent, o «vella».

A) Declaració d'obra nova

L'art. 20 LS disposa ara, als seus núm. 1 i 2:

1.—Per autoritzar escriptures de declaració d'**obra nova en construcció**, els **notaris** exigiran, per al seu testimoniatge, l'aportació de l'acte de conformitat, aprovació o autorització administrativa que requereixi l'obra segons la legislació d'ordenació territorial i urbanística, així com certificació expedida per un tècnic competent i acreditativa de l'ajustament de la descripció de l'obra al projecte que hagi estat objecte d'aquest acte administratiu.

Tractant-se d'escriptures de declaració d'**obra nova acabada**, exigiran, a més de la certificació expedida per tècnic competent acreditativa de la finalització d'aquesta d'acord amb la descripció del projecte, els documents que acreditin els següents extrems:

a) El compliment de tots els requisits imposats per la legislació reguladora de l'edificació per al lliurament d'aquesta als seus usuaris.

b) L'atorgament de les autoritzacions administratives necessàries per garantir que l'edificació reuneix les condicions necessàries per destinar-la a l'ús previst en l'ordenació urbanística aplicable i els requisits d'eficiència energètica tal com demanda la normativa vigent.

2.—Per practicar les corresponents **inscripcions** de les escriptures de declaració d'obra nova, els registradors exigiran el compliment dels requisits establerts en l'apartat anterior.

És a dir, que si fins a la modificació practicada s'exigia:

— Per a les escriptures d'obra nova en construcció:

- a) Llicència.
- b) Certificació descriptiva.

— I per les d'obra nova acabada, a més:

- c) Certificació final d'obres.
- d) Documentació que cal lliurar a l'usuari —assegurança decennal i Llibre de l'Edifici, segons Resolució-Circular de la DGRN de 26 de juliol de 2007, interpretant l'art. 19 de la Llei 8/2007, de 27 de maig, de sòl.

— A partir d'ara, per a aquestes escriptures d'obra nova acabada s'afegeixen:

- e) Autorització acreditativa de les condicions necessàries per a la seva destinació.
- f) Autorització? acreditativa del compliment dels «requisits d'eficiència energètica».

Els dubtes que en relació a aquests nous requisits sorgien arran de la reforma han estat ja tractats per la DGRN en algunes resolucions.

Així, en la **RDGRN de 21 de gener de 2012**, que té per objecte una declaració d'obra nova feta per un autopromotor individual d'únic habitatge per a ús propi, la DGRN declara que, quan l'art. 20 LS exigeix que s'acrediti l'«atorgament de les autoritzacions administratives necessàries per garantir que l'edificació reuneix les condicions necessàries per destinar-la a l'ús previst en l'ordenació urbanística aplicable, està fent referència a la **licència de primera ocupació**», encara que el document pugui adoptar una altra denominació, segons la respectiva normativa autonòmica. Afegeint que tal exigència està condicionada al fet que aquesta normativa «estableixi que està subjecte a llicència, aprovació,

autorització o conformitat administrativa l'acte jurídic d'ús de l'edificació», atès que, com va deixar clar la STC de 20 de març de 1997, correspon a les comunitats autònomes determinar quina classe d'actes de naturalesa urbanística estan sotmesos al requisit de l'obtenció de la llicència prèvia, i a l'Estat fixar en quins casos ha d'acreditar-se l'atorgament de l'oportuna llicència, perquè l'acte en qüestió tingui accés al Registre.

En el mateix sentit que l'anterior, la **RDGRN de 19 de maig de 2012** assenya-la que «segons el que s'ha afirmat abans, s'ha d'entendre d'aplicació el previst en l'article 20 de la Llei de Sòl, segons la redacció prevista per l'article 24 del Reial Decret-Llei 8/2011, atès que l'escriptura qualificada va ser atorgada amb posterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta norma. Per tant, la inscripció de l'obra acabada exigirà l'atorgament de les autoritzacions administratives necessàries per garantir que l'edificació reuneix les condicions necessàries per destinar-la a l'ús previst en l'ordenació urbanística aplicable i els requisits d'eficiència energètica tal com demanda la normativa vigent».

En relació amb els requisits d'**eficiència energètica**, la RDGRN de 21 de gener diu que la norma fa referència al RD 47/2007, de 19 de gener, mancament regulació de la matèria, si escau, en la normativa autonòmica. Quan posàvem entre interrogants la paraula *autorització* en indicar les noves exigències imposades per l'art. 20 LS, ho fèiem per la poca claredat de la norma, que sembla parlar d'«autoritzacions administratives necessàries per garantir [...] els requisits d'eficiència energètica».

En fer ara la DGRN referència expressa al RD 47/2007, i donada la regulació que hi apareix, caldrà entendre que el document exigible és el certificat d'eficiència energètica (CEF)⁽³⁾.

La DGRN conclou dient que la circumstància de tractar-se d'un autopromotor individual d'únic habitatge per a ús propi no permet estendre a aquests requisits, imposats pel Dret Administratiu Urbanístic, d'ordre públic, la dispensa concedida respecte al Llibre de l'Edifici.

Per tant, i encara que en els supòsits d'autopromotor, com és el cas d'aquesta Resolució, la DGRN entenia no exigible el Llibre de l'Edifici —entre d'altres, RD-

GRN de 10 de desembre de 2008—, això no dona a entendre que, en aquests mateixos supòsits, tampoc no cal exigir la llicència de primera ocupació o el CEF. Ara bé, segons l'art. 7.5 del RD 47/2007, el CEF s'incorporarà al Llibre de l'Edifici. Això significa que, acreditada l'existència del Llibre, s'ha d'entendre també la del CEF, i que, en cas d'autopromotor, caldrà passar a exigir sia el Llibre de l'Edifici, sia exclusivament el CEF.

Segons l'art. 7.5 del RD 47/2007, el CEF s'incorporarà al Llibre de l'Edifici. Això significa que, acreditada l'existència del Llibre, s'ha d'entendre també la del CEF, i que, en cas d'autopromotor, caldrà passar a exigir sia el Llibre de l'Edifici, sia exclusivament el CEF

Molt més discutible resulta, en canvi, i al nostre entendre, el contingut de la **RD-GRN d'1 de març de 2012**, on es tracta d'una edificació declarada en construcció l'any 1999 i acabada l'any següent. Autoritzant-se al setembre de 2011 l'acta de finalització d'obres amb la incorporació de la documentació que així ho acredita, la DGRN resol que, donada la data de l'acta i de la seva presentació en el Registre de la Propietat, és aplicable el que es disposa en l'art. 20.1 LS en la seva redacció posterior a juliol de 2011. Diu concretament:

En matèria d'inscripció d'actes o negocis jurídics regulats per les normes urbanístiques de transcendència immobiliària, el Registrador ha de basar la seva qualificació no solament en la legalitat intrínseca d'aquests, sinó també en les exigències especials que les normes exigeixen per a la seva documentació pública i inscripció registral. Són, en conseqüència, les successives redaccions legals en la matèria (Llei 8/1990, de 25 de juliol, de reforma del règim urbanístic, Text Refós de la Llei sobre Règim del Sòl i Ordenació Urbana, aprovat per Reial Decret Legislatiu 1/1992, de 26 de juny; Llei 6/1998, de 13 d'abril, sobre règim del sòl i valoracions; Llei 8/2007, de 28 de maig, de sòl, Text Refós d'aquesta Llei, aprovat per Reial Decret Legislatiu 2/2008, de 20 de juny) les que s'aplicaran als documents atorgats durant els seus respectius períodes de vigència,

encara que les corresponents obres s'hagin executat en un moment anterior.

En conseqüència, declara exigible la llicència de primera ocupació prevista en la legislació autonòmica —en aquest cas, la balear—, però no ho és, en canvi, la cèdula d'habitabilitat que demanda el Registrador, a la qual no es refereix l'art. 20 LS. No obstant això, atès que «transcorregut el període de temps pel qual l'Administració pot instar el restabliment de la legalitat urbanística, podria dur-se a terme la inscripció de l'obra nova acabada acreditant l'antiguitat de la construcció i sempre que no resulti del Registre la incoació d'expedient de disciplina urbanística [...], resultaria desproporcionada i mancada de justificació l'exigència ara de la llicència d'ocupació», la qual cosa permet la inscripció per aquesta via, ja que, efectivament, al Registre no consta expedient d'infracció urbanística.

B) Declaració d'obra preexistent

La reforma de l'art. 20 LS va introduir, en relació amb aquesta matèria, el següent esquema, recollit al seu núm. 4:

a) S'inscriuran al Registre de la Propietat les escriptures de declaració d'obra nova que adjuntin certificació expedida per l'Ajuntament o per tècnic competent, acta notarial descriptiva de la finca o certificació cadastral descriptiva i gràfica de la finca, en les quals consti la terminació de l'obra en data determinada i la seva descripció coincident amb el títol. A tals efectes, el Registrador comprovarà la inexistència d'anotació preventiva per incoació d'expedient de disciplina urbanística sobre la finca objecte de la construcció, edificació i instal·lació de què es tracti i que el sòl no té caràcter demanial o està afectat per servituds d'ús públic general.

b) L'assentament d'inscripció deixarà constància de la situació de fora d'ordenació en la qual queda tota o part de la construcció, edificació i instal·lació, de conformitat amb l'ordenament urbanístic aplicable. A tals efectes, caldrà aportar l'acte administratiu mitjançant el qual es declari la situació de fora d'ordenació, amb la delimitació del seu contingut.

c) Els registradors de la propietat rebran compte a l'Ajuntament respecte de les inscripcions realitzades en els supòsits compresos en els números anteriors, i faran constar la pràctica d'aquesta notificació a la inscripció i a la nota de despatx.

En el supòsit de la **RDGRN de 14 de novembre de 2011**, no obstant això, no havia entrat en vigor encara aquesta norma, per la qual cosa resulta aplicable l'art. 52 del RD 1093/97, el contingut del qual es limita a exigir que s'acrediti, en la forma que indica, la data de construcció anterior al termini previst per a la prescripció de la infracció en què hagués pogut incórrer l'edificant, i que no consti en el Registre la pràctica d'anotació preventiva per incoació d'expedient de disciplina urbanística sobre la finca.

Tractant-se de sòl rústic, no obstant això, l'acció de restabliment de la legalitat urbanística no prescriu, si es tracta de terrenys especialment protegits. Per tant, la inscripció solament és possible si la construcció no s'aixeca en terrenys protegits, o bé si aquesta té una antiguitat anterior a la data en què va entrar en vigor la norma d'imprescriptibilitat en aquests terrenys. No acreditant-se suficientment aquesta última circumstància, la Registradora exi-

geix que se li acrediti que la construcció no s'aixeca sobre espai protegit.

La DGRN revoca el defecte, però solament per la forma en què està formulat:

El possible defecte hagués estat la necessitat que s'acrediti amb major exactitud la data de l'edificació, amb la precisa descripció que es pretén inscriure, a l'efecte de determinar la legislació aplicable, i solament en el supòsit que ho fos amb posterioritat a l'entrada en vigor de la Llei 9/1999, qualificar l'escriptura en els termes que s'ha realitzat.

La Resolució recorda, en tot cas, la necessitat de tenir en compte la norma d'imprescriptibilitat de l'acció de restabliment de la legalitat urbanística quan es tracta de sòl rústic subjecte a un règim d'especial protecció. A Catalunya, l'art. 13.1 del Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural, disposa que «en els espais delimitats pel Pla, s'aplica d'una manera preventiva el règim del sòl fixat pels articles 127 i 128.1 del Text Refós de la legislació urbanística vigent a Catalunya (Decret Legislatiu 1/1990, de 12 de juliol)», articles que regulen les limitacions aplicables al sòl urbanitzable no programat i al sòl no urbanitzable. Aquesta remissió va portar al TSJC a sentenciar, el 30 de setembre de 2010, que

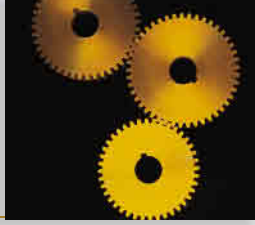
a aquests espais «se'ls aplica la norma de l'article 260.1 del Decret Legislatiu 1/1990, del Text Refós de la legislació vigent (en el supòsit d'actuacions) en matèria d'urbanisme a Catalunya, que estableix la nul·litat de ple dret dels "actes d'edificació o ús del sòl relacionats en l'art. 247 d'aquesta Llei que es realitzin sense llicència o ordre d'execució sobre terrenys qualificats pel planejament com a zones verdes o espais lliures" —en el mateix sentit, l'article 202.1.a) de la Llei 2/2002, d'urbanisme—, i els subjecta "al règim previst en l'art. 256 quan s'haguessin consumat, sense que tingui aplicació la limitació de termini que estableix aquest article" (en el mateix sentit, l'article 219.6 de la Llei 2/2002, d'urbanisme, que estableix que, en els supòsits de l'article 202.1, l'acció administrativa de restauració de la legalitat urbanística no té limitació de termini)⁽⁴⁾.

La Resolució recorda, en tot cas, la necessitat de tenir en compte la norma d'imprescriptibilitat de l'acció de restabliment de la legalitat urbanística quan es tracta de sòl rústic subjecte a un règim d'especial protecció

En el supòsit de fet de la **RDGRN de 17 de gener de 2012**, ja ha entrat en vigor la reforma de l'art. 20 LS operada pel RDL 8/2011, en interpretació de la qual la DGRN entén, davant la qualificació registral, que la inscripció de l'obra antiga no requereix la presentació prèvia de l'acte administratiu de declaració de «fora d'ordenació», havent-hi prou amb la notificació posterior a l'Ajuntament perquè aquest procedeixi a continuació i, si escau, a promoure la constància registral de la possible situació de fora d'ordenació i del seu contingut. I pretén, com és lògic, ser clara en la seva doctrina, però no acaba de ser-ho, si n'analitzem els arguments:

1.— Existeix una contradicció entre el par. a) i el par. b) que cal resoldre. Diu la DGRN que «resulta contradictori admetre que la data de terminació de la construcció pugui acreditar-se no solament per certificació de l'Ajuntament, sinó també per certificació de tècnic competent, acta notarial descriptiva de la finca o certificació cadastral, i immediatament després exigir que s'aporti

amb caràcter previ l'acte administratiu mitjançant el qual es declari la situació de fora d'ordenació».

- 2.— Afegiu que si s'exigeix el par. b) com a previ a la inscripció, resultarien superflus el par. a) comprovacions anteriors i el par. c) notificació posterior, que, de si mateixa, ja constitueix suficient garantia per a tercers.**
- 3.— Que la construcció pot no trobar-se fora d'ordenació.**

I aquí és on sorgeixen alguns dubtes.

El concepte d'edificació «fora d'ordenació» fa referència a aquella que, existint al mateix temps que s'aprova un instrument de planejament, resultés disconforme amb aquest. Amb caràcter general, a aquestes construccions s'aplica un règim de limitacions en les obres a realitzar-hi, que es concreten en les de mera reparació i conservació⁽⁵⁾.

Aquest règim ha estat considerat en ocasions per part del Tribunal Suprem com a extensible a tots aquells casos d'obres no legalitzables per resultar realitzades amb infracció de la normativa urbanística, però respecte de les quals ha caducat l'acció de restabliment d'aquesta. Equiparació que ha adquirit caràcter normatiu a Andalusia a través de les modificacions introduïdes per la Llei 2/2012, de 30 de gener, en l'art. 34.1, lletra b) de la Llei 7/2002, de 17 de desembre, d'ordenació urbanística d'Andalusia⁽⁶⁾, i pel Decret 2/2012, de 10 de gener, en l'art. 53 del Reglament de Disciplina Urbanística⁽⁷⁾, de 16 de març de 2010, que regula els efectes en l'ordre notarial i registral.

El supòsit no és necessàriament el mateix: «fora d'ordenació» seria la construcció incompatible amb el planejament actual, però potser ajustada a l'anterior; «assimilada» a aquesta —amb vista als seus efectes— seria la construcció incompatible inicialment amb el planejament, però respecte de la qual ha caducat l'acció de restabliment.

No obstant això, l'argumentació de la DGRN no resulta clara quan parla de «les construccions que, sent lícites,

per no contravenir inicialment ni posterior l'ordenació urbanística, no estan fora d'ordenació», per dir que aquestes construccions «poden accedir al Registre d'aquesta forma indirecta, sense que s'expressi que estan fora d'ordenació». Perquè sembla vincular d'aquesta manera la qualificació de fora d'ordenació al fet que l'obra sigui *il·lícita*, quan realment l'obra pot haver-se executat amb llicència conforme a la normativa aplicable i quedar fora d'ordenació com a conseqüència d'una posterior modificació del planejament, sense que la referència a aquesta *il·licitud posterior* aclareixi els dubtes.

Al meu entendre —i crec que és també el que volia dir la DGRN, donat el contingut de la RDGRN de 5 de juliol—, la norma de l'art. 20.4 LS regula la forma d'inscripció de TOTES les obres noves preexistents quan ha prescrit l'acció de restabliment

Com tampoc no sembla clara quan diu que «amb això es possibilita la manifestació que conté l'Exposició de Motius del Reial Decret-Llei 8/2011, d'1 de juliol, de permetre l'accés al Registre de la Propietat dels edificis fora d'ordenació, és a dir, aquells respecte dels quals ja no sigui procedent adoptar mesures de restabliment de la legalitat urbanística que impliquin la demolició, perquè han transcorregut els terminis de prescripció corresponents». Perquè així no solament sembla restringir-se a les construccions que estan fora d'ordenació l'accés al Registre d'acord amb aquesta norma —quan hem vist que la mateixa Resolució n'assenyala l'aplicabilitat a les construccions que no ho estan—, sinó que s'utilitza el concepte de *fora d'ordenació* per definir no els edificis que estan en aquesta situació, sinó els que el Tribunal Suprem o la legislació andalusa qualifiquen com «assimilats» als de fora d'ordenació.

Al meu entendre —i crec que és també el que volia dir la DGRN, donat el contingut de la RDGRN de 5 de juliol—, la norma de l'art. 20.4 LS regu-

la la forma d'inscripció de TOTES les obres noves preexistents quan ha prescrit l'acció de restabliment. Per tant:

- a) Estiguin o no fora d'ordenació —distinció que únicament pot fer-se si des que es van construir hi ha hagut una modificació del planejament.
- b) Estiguin o no «assimilades» a les de fora d'ordenació —la qual cosa és independent que hi hagi hagut o no tal modificació, doncs és un concepte que s'aplica (sia perquè així ho diu expressament la normativa urbanística, cas d'Andalusia, sia perquè resulta de la jurisprudència del Tribunal Suprem) a les construccions fetes sense llicència, no legalitzables per ser contràries al planejament, però respecte de les quals ja no cal exercitar l'acció de demolició.

Però, vist el tenor d'aquesta Resolució, no manquen de fonament algunes de les crítiques que ha rebut aquesta i que es basen, en essència, en què la regulació, en determinar-ne l'aplicabilitat al cas de «construccions, edificacions i instal·lacions respecte de les quals ja no sigui procedent adoptar mesures de restabliment de la legalitat urbanística que impliquin la demolició, perquè han transcorregut els terminis de prescripció corresponents», es refereix únicament als supòsits «assimilats a fora d'ordenació», la qual cosa restringiria de manera important l'àmbit de supòsits a què seria aplicable aquesta via d'accés al Registre.

I cal dir que aquesta és la interpretació que sembla haver fet el legislador andalús, que en el recent i abans citat Decret 2/2012, de 10 de gener, sobre edificacions i assentaments en sòl no urbanitzable, modifica el Decret 60/2010, de 16 de març, Reglament de Disciplina Urbanística, assenyalant aquest ara, a l'afegida disp. addic. 3a., que «en cas que una edificació declarada en situació d'assimilada al règim de fora d'ordenació hagués accedit al Registre de la Propietat amb anterioritat a l'entrada en vigor del Reial Decret-Llei 8/2011, d'1 de juliol, sense esment exprés de les condicions derivades d'aquest règim, l'Administració

competent haurà d'instar aquesta constància en la forma i als efectes previstos en la legislació notarial i registral corresponent». Amb la qual cosa dóna a entendre que, des de l'entrada en vigor del RDL 8/2011, no seria possible la inscripció sense esment exprés del règim d'assimilació a fora d'ordenació⁽⁸⁾.

Doncs bé, la **RDGRN de 5 de març de 2012** es refereix precisament a un supòsit de declaració d'obra preexistent a Andalusia, i es dicta vigent ja l'assenyalada normativa autonòmica, que no ho estava, no obstant això, en el moment d'atorgar-se l'escriptura i presentar-se en el Registre, circumstància que la DGRN té en compte com a argument d'estimació del recurs davant la qualificació que exigia la Resolució a què aquesta normativa es refereix. En tot cas, la DGRN —i malgrat la suficiència de l'argument anterior— entra al fons, i torna a indicar que l'art. 20.4 LS engloba més supòsits que aquells a què fa referència la normativa andalusa, que es concreta als assimilats a fora d'ordenació, als quals es restringeix l'exigència imposada per aquesta⁽⁹⁾.

La qüestió es torna a tractar a la **RDGRN de 5 de juliol de 2012**, en què es reproduïx el supòsit de la d'1 de març: declarada l'obra nova en construcció l'any 1999, al març de 2012 s'atorga acta acreditativa de final d'obres, incorporant certificat referit a l'any 2003; la DGRN indica la procedència de la inscripció sobre la base del núm. 4 de l'art. 20 LS, indicant que aquest «s'ha d'entendre d'aplicació a totes les edificacions consolidades per raó de la seva antiguitat i respecte de les quals no sigui procedent l'adopció de mesures que puguin implicar la demolició, i això tant si l'obra es va construir amb llicència com si es va fer sense llicència, i tant si l'obra mai no va tenir accés al Registre amb anterioritat a la seva terminació com si va ser declarada en construcció en un moment anterior a la declaració de la seva terminació». I, a més, és interessant l'argument, sobre el qual parlarem més endavant: «La preferència que dóna el legislador a la necessitat d'evitar la discordança entre el contingut del Registre i la realitat física extraregstral, consolidada o no, susceptible de demolició, que imposa la seva inscripció no obstant la falta de justificació de requisits d'adequació a la legalitat urbanística que, de no haver-se produït tal consolidació per antiguitat, sí serien exigibles».

8.2. Segregacions

Dues resolucions, relatives a sengles escriptures de segregació, insisteixen en un tema de rellevància: la data que cal tenir en compte amb vista als requisits exigibles per a l'accés al Registre de la Propietat de determinats actes. En la **RDGRN de 24 de gener de 2012**, es tracta d'una escriptura de segregació autoritzada l'any 1996, en què no es justifica la concessió de llicència, al·legant el recurrent que aquesta escriptura es limita a documentar formalment un acte efectuat temps enrere, circumstància que, no obstant això, no resulta degudament acreditada.

La DGRN dóna la raó al Registrador, que sol·licita la llicència de segregació, i afegeix dues consideracions d'interès: «Com ha dit anteriorment aquest Centre Directiu (vegeu resolucions esmentades a «Vistos»), l'acte jurídic de la segregació s'ha d'entendre existent des que es documenta en escriptura pública, sent aplicable la legislació vigent en aquest atorgament».

Aquest criteri, no obstant això, no és coincident amb aquell que sustenta la pròpia DGRN tan sols tres dies després, a la **RDGRN de 27 de gener de 2012**, relativa a una escriptura de segregació de finca rústica autoritzada el 1984, respecte de la qual el Registrador addueix que vulnera la Unitat Mínima de Cultiu establerta per la Llei 19/1995.

La DGRN s'introdueix en el tema de l'aplicació temporal de les normes per acabar donant per bo el defecte plantejat pel Registrador. Per a això cita diferents sentències del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem, entre elles, la STC de 16 de juliol de 1987, que assenyalava que «la prohibició de la retroactivitat només és aplicable als drets consolidats, assumits i integrats en el patrimoni del subjecte, i no als pendents, futurs i condicionats o a les expectatives». Sembla entendre que l'escriptura no va consolidar ni va integrar en el patrimoni de l'atorgant el seu dret a la segregació practicada. Afegeix la DGRN que, d'altra banda, en la jurisprudència «no s'esmenta res sobre irretroactivitat de doctrina, i menys encara de la dictada en resolucions d'aquest Centre Directiu», al·ludint expressament a les RRDGRN de 19 de novembre de 2004 i 3 de juny de 2011,

segons les quals «el principi d'irretroactivitat de les normes (article 2.3 del Codi Civil), mancant una disposició en contrari que no s'invoca, impedeix aplicar a un acte que consta fefaentment (article 1218 del Codi Civil) que ha tingut lloc l'any [...] una normativa incorporada a l'ordenament jurídic anys després, per la qual cosa ha d'atenir-se a la normativa llavors vigent que estava integrada».

Basant-se en tot això, atès que per a la DGRN la segregació és un acte purament registral, acaba conclouent que el Registrador ha de qualificar el compliment dels requisits i autoritzacions exigibles en el moment de la presentació al Registre.

He de confessar la meva preocupació pel contingut d'aquesta doctrina i per l'anada i tornada en els criteris del Centre Directiu en una matèria en què els canvis legislatius són també més freqüents potser del que seria desitjable

He de confessar les meves limitacions per entendre aquesta doctrina i la meva preocupació pel seu contingut i per l'anada i tornada en els criteris del Centre Directiu en una matèria en què els canvis legislatius són també més freqüents potser del que seria desitjable. N'hi ha prou amb comparar el que s'ha dit a la RDGRN de 24 de gener —i a les resolucions que s'hi citen, com també les que se citen i transcriuen a la de 27 de gener— amb el que es diu a la pròpia RDGRN de 27 de gener, o en les vistes anteriorment, respecte de declaració d'obra nova, de 17 i 21 de gener, totes d'aquest any.

La qüestió és massa important com per fer una anàlisi precipitada, que excedeix, a més, del propòsit d'aquests comentaris. Diré tan sols que, a l'última Resolució citada, de 21 de gener, sobre llicència de primera ocupació, la DGRN disposa:

1.— Que per a la seva **documentació pública** ha d'acudir-se a la normativa vigent en el moment de l'atorgament, amb independència de la data de l'edificació.

2.— Que per determinar els **requisits d'inscripció** s'atendrà al moment en què el títol es present, amb independència de quan es va atorgar.

Podríem discutir i no acabar sobre si la segregació és o no un acte purament registral —RDGRN de 27 de gener— o si ha d'entendre's produït des de l'atorgament de l'escriptura pública —RDGRN de 24 de gener. O fins i tot si, com diu el Notari en el supòsit d'aquesta Resolució, pot ser un acte materialment existent amb anterioritat, al qual l'escriptura dona la forma necessària per al seu accés al Registre. Però el que en principi resulta lògic entendre és que, quan el vehicle per a aquest accés és l'escriptura pública, és en el moment de la seva autorització quan han de complir-se els requisits exigibles per a la inscripció, encara que aquesta escriptura es presenti al Registre posteriorment. Qualsevol interpretació en contra resulta atemptatòria a la seguretat jurídica que es tracta de potenciar.

D'altra banda, tal com proclama la mateixa Sentència del TC que se cita a la RDGRN de 27 de gener, quan es tracta de «drets consolidats, assumits i integrats en el patrimoni del subjecte, no cap la retroactivitat de les normes», i si en el cas de la segregació el supòsit pot admetre dubtes, no hauria d'oferir-ne el de la declaració d'obra nova, per a l'escripturació i inscripció de la qual no és congruent exigir altres requisits que els vigents en la data en què es va produir aquesta consolidació o integració patrimonial. L'argument utilitzat per la pròpia DGRN a la RDGRN de 5 de juliol abans comentada —«la preferència que dona el legislador a la necessitat d'evitar la discordança entre el contingut del Registre i la realitat física extraregstral, consolidada o no, susceptible de demolició»— podria fins i tot permetre arribar a la mateixa conclusió a què arriba la DGRN en aquells altres casos en què, malgrat no tractar-se del supòsit de l'art. 20.4 LS —les que hem anomenat *obres preexistents*—, la documentació que es reclama —v. gr. llicència de primera ocupació— no solament no resultava exigible per formalitzar l'escriptura al mateix temps en què es va realitzar l'obra, sinó que la seva absència en cap cas la converteix en susceptible de demolició.

9. MERCANTIL

9.1. Augment de capital mitjançant compensació de crèdits en societat limitada

La **RDGRN de 19 de gener de 2012** declara no inscriptible un augment de capital d'una societat limitada per compensació de crèdits, constant en l'informe dels administradors «que aquest crèdit deriva dels diferents préstecs societaris realitzats en els anys 2008, 2009 i 2010, totalment líquids i exigibles i que, a efectes pràctics, es refonen comptablement en un de sol, amb la data d'aquest informe».

La DGRN considera no complerts els requisits que amb vista a la deguda identificació dels crèdits imposen l'art. 301 LSC i, per a les societats de responsabilitat limitada, l'art. 199 RRM. Aquest últim imposa l'expressió del nom del creditor, la data en què va ser contret el crèdit, la declaració de la seva liquiditat i exigibilitat i la declaració de posada a la disposició dels socis de l'informe corresponent dels administradors. Per a la DGRN queda descartat, d'una banda, «per notòriament indeterminada, la possibilitat que la referència tan sols als anys en què es van realitzar els préstecs pugui tenir-se per data certa del crèdit que es compensa», i per una altra, que aquesta necessària determinació resulti del mer esment a què «els crèdits que cal compensar "a efectes pràctics, es refonen comptablement en un de sol, amb la data d'aquest informe"», ja que d'aquest esment no resulta el necessari *animus novandi*. Per a la DGRN, «la novació dels crèdits i la seva refosa en un de sol —que tindria la data de l'informe— exigiria que constés en l'escriptura expressament la voluntat novatòria, que no es pot deduir de la mera manifestació recollida en l'informe que és a efectes limitats comptables». Per tant, si consta expressament aquesta voluntat novatòria d'ambdues parts —societat creditora i soci deutor—, caldria entendre que el requisit indicat hauria quedat suficientment complet.

D'altra banda, a la **RDGRN de 4 de febrer de 2012**, s'indica que l'art. 304 LSC és aplicable tant a les societats anònimes com a les limitades. Segons aquest article:

1.— En els augments de capital social amb emissió de noves participacions socials o de noves accions, ordinàries o privile-

giades, amb càrrec a aportacions dineràries, cada soci tindrà dret a assumir un nombre de participacions socials o de subscriure un nombre d'accions proporcional al valor nominal de les accions que posseeixi.

2.— No hi haurà lloc pel dret de preferència quan l'augment del capital es degui a l'absorció d'una altra societat o de tot o part del patrimoni escindit d'una altra societat o a la conversió d'obligacions en accions.

Aquesta era ja la regla per a les societats anònimes en l'antic art. 158 LSA, que incloïa expressament aquesta referència a les aportacions dineràries que no apareixia, en canvi, al seu equivalent de la LSRL, art. 75. El Registrador entén que aquesta distinció subsisteix, donat l'abast limitat que ha de tenir un text refós i, en conseqüència, que en l'augment per compensació de crèdits en societat limitada ha de respectar-se el dret d'assumpció preferent. La DGRN resol el contrari i, en conseqüència, que ara, i amb independència de la forma social, aquest dret s'ha d'entendre limitat als supòsits d'augment de capital amb aportacions dineràries.

9.2. Constància de la web de la societat en el registre mercantil

En el supòsit a què es refereix la **RDGRN de 9 de febrer de 2012**, es pretén fer constar en el Registre Mercantil, mitjançant decisió i certificació de l'òrgan d'administració d'una societat, el lloc web d'aquesta, «a l'efecte del que es disposa a l'article 173.1 del Reial Decret Legislatiu 1/2010 i de la Instrucció d'aquest Centre Directiu de 27 de maig de 2011». Els Estatuts d'aquesta societat estableixen que: «La Junta General serà convocada pels administradors, o liquidadors, si escau, mitjançant comunicació individual i escrita de l'anunci a tots els socis al domicili que consti en el llibre registre, per correu certificat, amb justificació de recepció».

En la certificació presentada, la signatura de l'administrador apareix legitimada amb data de 2 d'agost de 2011. No regia, per tant, l'art. 11 bis LSC, afegit per la Llei 25/2011, d'1 d'agost, que tenia una *vacatio legis* de dos mesos. En cas contrari, la pretensió hauria estat rebutjada sense necessitat de buscar un altre argument que el text d'aquesta norma, segons la

qual «la creació d'un lloc web corporatiu haurà d'acordar-se per la Junta General de la societat».

Per aquesta raó, la DGRN es veu obligada a atendre el que disposa sobre aquesta matèria l'art. 173 LSC a què al·ludeix la certificació presentada, i que fa referència, com bé sabem, a la forma de convocatòria de la Junta General. Tenint en compte que aquest article ha sofert diverses modificacions des de la seva redacció inicial, la DGRN analitza les successives redaccions, plantejant-se —aquí

si— «la qüestió de determinar la norma que li és aplicable al supòsit de fet objecte del present recurs». Però, afortunadament, conclou que «en el cas present, no resulta precís prejutjar sobre l'àmbit d'aplicació temporal de les citades disposicions, doncs l'aplicació de la norma en les seves dues redaccions successives condueix al mateix resultat». L'important, en tot cas, és la conclusió a què arriba, segons la qual el sistema de convocatòria previst en el cas concret pels Estatuts socials està plenament d'acord amb la nova norma i, per tant, si es pretén modificar-ho, cal l'acord de la Junta General conforme a la regla general de l'art. 160 LSC. I sense que això resulti contradictori amb la Instrucció de la pròpia DGRN de 18 de maig de 2011, aclarida per una altra del dia 27 del mateix mes, la qual «no va pretendre alterar el contingut dels Estatuts de les societats limitades que tinguessin establerta una forma de convocatòria de la seva Junta per algun dels mitjans permesos pel citat precepte (173 LSC), sinó simplement donar la possibilitat a les societats anònimes, o limitades sense regulació estatutària de forma de convocatòria, que poguessin substituir amb seguretat per als socis la publicació en un diari (cf. article 173 de la Llei de Societats de Capital, en la redacció donada pel Reial Decret Legislatiu 1/2010, derogat) per la publicació en el lloc web de la societat».

10. ACTA NOTARIAL DE NOTIFICACIÓ

En un cas de notificació notarial del seu cessament a l'antic administrador, efectuada per correu certificat amb justificat de recepció, a l'efecte del previst en l'art. 111 RRM, el Registrador —i amb ell, la DGRN, en la **RDGRN de 30 de gener de 2012**— considera que el previst en aquest article no ha estat degudament complert, atès que la carta va ser retornada amb el justificat de recepció, fent-se constar en aquest que no va ser lliurada per trobar-se absent el destinatari. Diu la DGRN que, a la vista d'aquesta circumstància, la doctrina constitucional de la tutela efectiva exigia que es practiqués la notificació presencial prevista en l'art. 202 RN.

No sé si la DGRN té raó en entendre que la tutela efectiva del destinatari no queda suficientment protegida en un supòsit com l'examinat. Però sí crec que no

és a l'administrat que utilitza un procediment estrictament ajustat a la legalitat, ni al Notari que intervé en aquest, a qui ha de dirigir aquesta observació. L'art. 111 RRM és clar en dir que: «La notificació quedarà emplenada i es tindrà per feta en qualsevol de les formes expressades en l'article 202 del Reglament Notarial», i l'art. 202 RN, en indicar que: «El Notari, discrecionalment, i sempre que d'una norma legal no resulti el contrari, podrà efectuar les notificacions i els requeriments enviant al destinatari la cèdula, còpia o carta per correu certificat amb avís de rebut».

Segons la conclusió a la qual s'arriba, el sistema de convocatòria previst en el cas concret pels Estatuts socials està plenament d'acord amb la nova norma i, per tant, si es pretén la seva modificació, cal l'acord de la Junta General conforme a la regla general de l'art. 160 LSC

D'altra banda, no sembla que el legislador europeu estigui massa d'acord amb la interpretació que, en relació amb la tutela efectiva, fa la DGRN, si tenim en compte la normativa a què es refereix la **RDGRN de 27 de febrer de 2012**, a propòsit d'una remissió per correu certificat a determinades persones residents en el Regne Unit. Es tracta de la notificació que, d'acord amb els arts. 295 i ss. de la Llei 2/2006, de 14 de juny, de Dret Civil de Galícia, ha de fer el Notari als altres cridats a una herència quan una partició hereditària es fa o pretén fer per alguns d'aquests.

L'art. 296 de la Llei gallega es limita a parlar de notificar notarialment, i l'art. 297 afegeix que «si el domicili d'algun interessat no fos conegut pels requeridors, el Notari ho notificarà mitjançant la publicació d'edictes en el Butlletí Oficial de la Província, en el tauler d'anuncis de l'Ajuntament i en un dels diaris de major circulació, tot això respecte al lloc on el causant va tenir l'últim domicili a Espanya».

En aquest cas, els requeridors manifesten conèixer el domicili, situat al Regne Unit, al qual el Notari remet la carta. La DGRN entén que «les actes de notificació, com són aquelles a què es refereixen expres-

sament els articles 296 i 307 de la Llei 2/2006, de 14 de juny, de Dret Civil de Galícia, no poden realitzar-se pel Notari fora de la seva jurisdicció, ni tan sols mitjançant remissió de la diligència, per correu certificat, sinó que haurà de procedir en la forma exposada en el Reglament número 1393/2007 per a la Unió Europea».

És correcte entendre que la referència a la notificació notarial que fa el text legal no pot considerar-se feta a una altra norma que a la de l'art. 202 RN, i que aquesta no permet utilitzar el procediment de remissió per correu certificat —en aquest cas, pel que sembla, sense justificant de recepció—, si el Notari no té jurisdicció en el lloc de la notificació. La particularitat del cas és que cap Notari espanyol no té tal jurisdicció, perquè parlem d'un domicili a l'estranger. En aquests casos, diu la Resolució, «podrà utilitzar-se l'exhort notarial, l'exhort consular, si el país de destinació ho autoritza a les autoritats consulars espanyoles, en la forma prevista en els tractats internacionals, i, tractant-se de països de la Unió Europea, mitjançant el procediment previst en el Reglament número 1393/2007 del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de novembre de 2007». I cita, en relació amb el previst en aquest Reglament, la STJCE (Sala 3a) de 25 de juny de 2009, la qual —sobre fets recaiguts sota la vigència de l'anterior Reglament núm. 1348/2000, el contingut del qual és, substancialment, equivalent al de l'actual—, va admetre expressament la consideració d'un acta notarial espanyola de notificació i requeriment com a document extrajudicial inclòs en l'àmbit d'aplicació d'aquesta norma.

Fent un breu repàs del Reglament en qüestió, comprovem:

- 1.— Que el mateix és aplicable —art. 1— a la notificació i al trasllat en els estats membres de documents judicials i extrajudicials en matèria civil o mercantil. El cap. II es refereix als documents judicials, establint el procediment que cal seguir, i el cap. III —art. 16— preveu l'aplicabilitat als documents extrajudicials en dir que aquests «es podran transmetre a l'efecte de notificació o trasllat en un altre Estat Membre d'acord amb les disposicions del present Reglament».
- 2.— Que el procediment es basa —arts. 2 i 3— en què cada Estat Membre desig-

ni els funcionaris públics, denominats *organismes transmissors*, competents per transmetre els documents que hagin de ser notificats o traslladats a un altre Estat Membre, i els denominats *organismes receptors*, competents per rebre els documents que procedeixin d'un altre Estat Membre. Poden ser transmissors i receptors els mateixos organismes.

- 3.— Que els arts. 4 a 11 regulen el que seria el procediment ordinari⁽¹⁰⁾, i els arts. 12 a 15, el que, com a títol de la secció, són «Altres mitjans de transmissió, notificació o trasllat de documents judicials» —i que, per aplicació del citat art. 16, cal entendre aplicables als documents extrajudicials. Entre ells hi figuren la transmissió per via consular o diplomàtica als organismes d'un altre Estat Membre designats d'acord amb els arts. 2 o 3 —art. 12—, la notificació o trasllat de documents per mitjà d'agents diplomàtics o consulars a les persones que resideixin en un altre Estat Membre —art. 13— i els mitjans que regulen els arts. 14 i 15, que transcriu:

Article 14. Notificació o trasllat per correu

Cada Estat Membre tindrà la facultat d'efectuar la notificació o trasllat de documents judicials directament per correu a les persones que resideixin en un altre Estat Membre mitjançant carta certificada amb justificant de recepció o equivalent.

Article 15. Sol·licitud directa de notificació o trasllat

Qualsevol persona interessada en un procés judicial podrà efectuar la notificació o trasllat de documents judicials directament per mitjà dels agents judicials, funcionaris o altres persones competents de l'Estat Membre requerit quan tal notificació o trasllat directes estiguin permesos d'acord amb el Dret intern d'aquest Estat Membre.

D'altra banda, segons la citada Sentència del TJCE, de les comunicacions efectuades pel nostre país es desprèn que, a Espanya, els «organismes transmissors», competents per transmetre els documents judicials o extrajudicials que hagin de ser notificats o traslladats a un altre Estat Membre, són els secretaris ju-

dicials dels diferents jutjats i tribunals. En qualsevol cas, la lectura de la Sentència ofereix alguna sorpresa.

Tot i que l'art. 14 permet la notificació directament per correu certificat amb justificant de recepció, no sembla que l'Estat Membre, ja habilitat pel Reglament, hagi de dictar cap norma especial d'assumpció de facultats

Aquesta Sentència té el seu origen en la negativa del Secretari del Jutjat al trasllat de l'acta notarial per no considerar aquest document inclòs en l'àmbit d'aplicació del Reglament, en no portar causa d'un procediment judicial. Plantejada la qüestió prejudicial davant el TJCE, en l'expedient, el Govern espanyol recolza aquesta interpretació i mostra la seva preocupació sobre el fet «que una interpretació extensa del concepte de document extrajudicial suposaria imposar una càrrega excessiva per als mitjans dels òrgans judicials nacionals». A aquesta qüestió el TJCE respon, d'una banda, que les obligacions en aquesta matèria «no han de recaure necessàriament en els òrgans judicials nacionals [...]; els organismes receptors poden ser "funcionaris públics, autoritats o altres persones", [...] els estats membres tenen llibertat per designar com a organismes transmissors o organismes receptors, a l'efecte de la notificació i trasllat de documents judicials o extrajudicials, a entitats diferents dels òrgans judicials nacionals», i, d'altra banda, que «la notificació o trasllat per intermediació dels organismes transmissors i receptors no és l'únic canal de notificació o trasllat previst en el Reglament. L'article 14 d'aquest autoritza els estats membres a efectuar la notificació o trasllat directament per correu a les persones que resideixin en un altre Estat Membre. La major part dels estats membres admeten aquesta modalitat de notificació o trasllat».

Així doncs, tot i que l'art. 14 permet la notificació directament per correu certificat amb justificant de recepció, no sembla que l'Estat Membre, ja habilitat pel Reglament, hagi de dictar cap norma especial d'assumpció de facultats. La qüestió és si aquesta ha de ser exercitada a través dels «organismes transmissors» a què es refe-

reix l'art. 2. Si així s'entengués, serien competents els secretaris judicials. Però no és el que sembla resultar de la Sentència citada, segons l'última frase transcrita, que es refereix al procediment de l'art. 14 com a alternatiu a «la notificació o trasllat per intermediació dels organismes transmissors i receptors» —forma alternativa, que no subsidiària, que reconeix la STJCE (Sala 3a) de 9 de febrer de 2006 proc. C-473/2004. La qüestió es trasllada llavors a resoldre si, sent al nostre país les notificacions i els requeriments fefaents en l'àmbit extrajudicial competència notarial, podria considerar-se que aquesta ateny les actuacions que en aquesta matèria es realitzessin en la forma prevista en el Reglament. Perquè, si així ho entenem, la Resolució de la DGRN hauria estat també desestimària, però per l'única circumstància que l'actuació no es va ajustar al previst en el Reglament i, bàsicament, perquè la remissió no es va fer amb justificant de recepció.

En tot cas, seria interessant un pronunciament sobre aquest tema per part de la DGRN i, ja en l'ordre de l'efectiva aplicació general del Reglament, una designació del Notari, per part de l'autoritat competent, com a «òrgan transmissor» i «receptor» en les comunicacions de documents extrajudicials regulades en aquesta norma europea.

- (1) Tret que el Jutge disposi una altra cosa: en cas de concurs voluntari, el deutor necessita la intervenció dels administradors concursals per als actes d'administració i disposició sobre el seu patrimoni; en cas de concurs necessari, aquests actes són exercitats pels administradors concursals.
- (2) Si bé és cert que, amb efectes des de l'1 de gener de 2012, i en virtut de la reforma operada per la Llei 38/2011, de 10 d'octubre, la declaració legal d'aquests actes com a nuls de ple dret ha desaparegut de la norma citada. I també és cert que, conforme a l'art. 56.1 LCon., «els creditors **amb garantia real sobre béns del concursat afectes a la seva activitat professional o empresarial** o a una unitat productiva de la seva titularitat no podran iniciar l'execució o realització forçosa de la **garantia fins que s'aprovi un conveni el contingut del qual no afecti l'exercici d'aquest dret o transcorri un any des de la declaració de concurs sense que s'hagués produït l'obertura de la liquidació**».

- (3) El RD 47/2007, de 19 de gener, que té la consideració de norma estatal bàsica, «aprova el procediment bàsic per a la certificació d'eficiència energètica d'edificis de nova construcció».

Aquest procediment parteix d'una qualificació d'eficiència energètica associada o inclosa en el projecte d'obres i conclou amb un CEF que expedeix la direcció facultativa i que inclou la qualificació d'eficiència energètica de l'edifici acabat —arts. 1.3, lletra f) i 5.3.3.

L'art. 7.4 diu que: «El certificat d'eficiència energètica de l'edifici acabat ha de presentar-se, pel promotor o propietari, si escau, a l'òrgan competent de la Comunitat Autònoma, que podrà portar un registre d'aquestes certificacions en el seu àmbit territorial».

L'art. 8 preveu un control extern per part de l'òrgan competent de la Comunitat Autònoma, que establirà, si escau, l'abast d'aquest i el procediment que cal seguir. Si d'aquest control resultessin diferències respecte de la qualificació d'eficiència energètica obtinguda inicialment, se li comunicaran al promotor o propietari, si escau, indicant un termini determinat per a la seva esmena o, si s'escau, es procedirà a la modificació de la qualificació obtinguda.

De tot això resulta, en conseqüència, que, en principi, l'únic document acreditatiu del compliment dels «requisits d'eficiència energètica» que menciona el nou art. 20 serà aquest certificat expedit per la direcció facultativa. I aquest document no és, òbviament, una autorització. El document administratiu —que no sé si podria anomenar-se *autorització*— seria el que emetés l'òrgan competent de la Comunitat Autònoma sobre la base de les dades del Registre —si existeix, doncs sembla ser voluntari— o el que, si escau, resultés d'una inspecció en què s'haguessin observat diferències no esmenades que haguessin obligat a modificar la qualificació energètica obtinguda.

D'altra banda, cal destacar:

— Que segons l'art. 10.1 del RD 47/2007, la seva validesa màxima és de deu anys, determinant-se que l'òrgan competent de la Comunitat Autònoma corresponent establirà les condicions específiques per procedir-ne a la renovació o actualització.

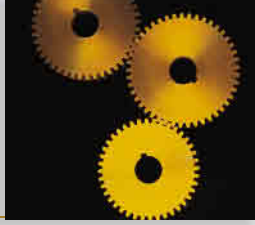
— Que el RD va entrar en vigor el 30 d'abril de 2007, encara que la seva aplicació era voluntària durant sis mesos a comptar de la seva data d'entrada en vigor, per la qual cosa no va resultar obligatòria fins el 31 d'octubre de 2007.

— Que no s'aplica a edificis que, amb anterioritat a l'entrada en vigor, estiguessin en construcció, amb llicència demanada o amb projecte visat, si la llicència es va demanar en el termini d'un any.

— Que, segons l'art. 2, s'aplica pràcticament a tots els edificis, però solament a determinades modificacions, rehabilitacions o reformes d'edificis de més d'1.000 m² de superfície útil.

— Que, al marge del previst en l'art. 20 LS per a les declaracions d'obra nova, segons l'art. 13.1 del RD 47/2007, el CEF ha de ser lliurat pel venedor o arrendador al comprador o arrendatari de l'edifici.

- (4) Cal afegir que, en relació amb els actes d'edificació o d'ús del sòl que es realitzin sense llicència o ordre d'execució sobre terrenys qualificats en el planejament **com a zones verdes o espais lliures**, ja l'art. 24 de la Llei 9/1981, de 18 de novembre, sobre protecció de la legalitat urbanística, els declarava «nuls de ple dret». Posteriorment, tal com recorda la Sentència citada, la norma d'imprescriptibilitat va venir recollida en l'art. 260.1 del DLeg. 1/1990, i, en termes de major precisió, en l'art. 199 TRLU de 2002, per als actes nuls de l'art. 202, com són les construccions en zones verdes públiques o en espais lliures d'edificació de caràcter públic, així com els que es duguin a terme en terrenys classificats com a sòl no urbanitzable en virtut del que es disposa en l'art. 32, lletra a). Aquesta previsió ve recollida en el vigent art. 227.4 del TR aprovat pel DLeg. 1/2010, de 3 d'agost, segons el qual no prescriuran «les infraccions urbanístiques comeses en terrenys que el planejament urbanístic destina al sistema urbanístic d'espais lliures públics o al sistema viari, o classifica o ha de classificar com a sòl no urbanitzable en virtut del que es disposa a l'article 32.a» —terrenys qualificats com no urbanitzables per la necessitat de protegir-ne l'interès natural, agrari, paisatgístic, forestal o d'un altre tipus; per la seva inclusió com a tals en els plans directores, o per estar subjectes a limitacions o a servituds per a la protecció del domini públic. En cap d'aquests casos, per tant, és possible la inscripció, encara que hagi transcorregut el termini general de prescripció de l'acció de restabliment de la legalitat urbanística. La circumstància que el nou art. 20.4 LS, després de la reforma operada pel RD 8/2011, obligui el Registrador, abans de practicar la inscripció, a comprovar «que el sòl no té **caràcter demanial** o està afectat **per servituds d'ús públic general**»,

hauria de permetre entendre que, si se sol·licita una nota registral amb constància expressa de l'atorgament pretès, aquesta farà referència a qualsevol possible obstacle derivat d'aquestes circumstàncies concretes; però, en relació amb els altres supòsits, s'imposa la necessitat de confirmar la qualificació del terreny.

(5) L'art. 48 LS de 1956 considerava fora d'ordenació «els edificis i instal·lacions erigits amb anterioritat a l'aprovació del pla general o parcial que resultessin disconformes amb aquest». L'actual Llei del Sòl de 2008 no manté l'antiga definició, si bé fa referència al concepte en disposar, al seu art. 35, que: «Les situacions de fora d'ordenació produïdes pels canvis en l'ordenació territorial o urbanística no se'n indemnitzables».

A Catalunya, l'art. 108 TRLU, DLeg. 1/2010, de 3 d'agost, disposa, sota el títol d'«Edificis i usos fora d'ordenació o amb volum disconforme», el següent: «1.–Queden fora d'ordenació, amb les limitacions assenyalades pels apartats 2 i 3, les construccions, les instal·lacions i els usos que, per raó de l'aprovació del planejament urbanístic, quedin subjectes a expropiació, cessió obligatòria i gratuïta, enderrocament o cessament.

2.– En les construccions i les instal·lacions que estan fora d'ordenació no es poden autoritzar obres de consolidació ni d'augment de volum però sí les reparacions que exigeixin la salubritat pública, la seguretat de les persones o la bona conservació de les dites construccions i instal·lacions, així com les obres destinades a facilitar l'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques, de conformitat amb la legislació sectorial en aquesta matèria. Les obres que s'hi autoritzin no comporten augment del valor, ni en el cas d'expropiació, ni en el cas de reparació.

3.–Els canvis d'ús de les construccions i les instal·lacions que estan fora d'ordenació es poden autoritzar en els supòsits i les condicions regulats per l'article 53.5».

(6) «Per a les instal·lacions, construccions i edificacions realitzades al marge de la legalitat urbanística per les quals no

resulti possible adoptar les mesures de protecció de la legalitat urbanística ni el restabliment de l'ordre jurídic pertorbat, reglamentàriament podrà regular-se un règim assimilable al de fora d'ordenació, establint els casos en què sigui possible la concessió d'autoritzacions urbanístiques necessàries per a les obres de reparació i conservació que exigeixin l'estricta manteniment de les condicions de seguretat, habitabilitat i salubritat de l'immoble».

(7) «D'acord amb la legislació notarial i registral en la matèria, la resolució de reconeixement de la situació d'assimilat al règim de fora d'ordenació serà necessària, en tot cas, per a la inscripció de l'edificació en el Registre de la Propietat, en la qual s'haurà d'indicar expressament el règim jurídic aplicable a aquest tipus d'edificacions, reflectint les condicions a les quals se subjecten».

(8) No és irrellevant recordar, en relació amb aquesta matèria, que la reforma recentment operada en la Llei del Sòl en virtut del RD 8/2011, d'1 de juliol, preveu que, en aquells expedients de disciplina urbanística que afectin actuacions per virtut de les quals es dugui a terme la creació de noves finques registrals per via de parcel·lació, reparcel·lació en qualsevol de les seves modalitats, **declaració d'obra nova** o constitució de règim de propietat horitzontal, l'Administració estarà obligada a acordar la pràctica en el Registre de la Propietat de l'anotació preventiva a què es refereix l'art. 53.2 LS. Si no es fa així donarà lloc a la responsabilitat de l'Administració competent en cas que es produeixin perjudicis econòmics a l'adquirent de bona fe de la finca afectada per l'expedient, que haurà de ser indemnitzat per l'Administració.

(9) Més difícil és acceptar la tesi de la DGRN que, a més d'aquesta exigència, en el cas andalús, únicament afecta el sòl no urbanitzable, atès que la modificació ha estat introduïda per un Decret que regula les edificacions i els assentaments en aquesta classe de sòl. Aquest pot ser certament el títol del Decret —i el seu contingut essencial—, però del que es tracta en aquest cas és de la modificació

de l'art. 53 del Reglament de Disciplina Urbanística, article que s'emmarca dins del cap. V —«La protecció de la legalitat urbanística, el restabliment de l'ordre jurídic pertorbat i reposició de la realitat física alterada»— del títol I —«La disciplina urbanística»— d'aquest Reglament, aplicable a tota classe de sòl.

Com també sorprèn l'aplicació analògica que fa de la Llei del Cadastre Immobiliari per dir que «els registradors hauran de, en aquests supòsits, reclamar del presentant, els interessats i les autoritats urbanístiques competents l'aportació, si escau —és a dir, tractant-se de sòl no urbanitzable—, de la corresponent resolució sobre la declaració de l'obra en situació de fora d'ordenació o assimilada a aquesta, **i queda, mentrestant en suspens el terme establert per la Llei per a la pràctica de la inscripció; amb indicació que, si no aportessin la resolució en el termini de deu dies, es procedirà a estendre-la, fent constar en l'assentament la notificació o notificacions realitzades i la falta d'aportació de la resolució dins del termini concedit; tot això sense perjudici que es procedeixi a practicar, a més, la notificació establerta en el paràgraf c) de l'article 20.4 del Text Refós de la Llei de Sòl, d'acord amb la interpretació d'aquest precepte, anteriorment feta, amb caràcter general».**

(10) Tots els documents transmesos estaran exempts de legalització o de qualsevol tràmit equivalent.

Una vegada rebut el document, l'organisme receptor remetrà a l'organisme transmissor un justificant de recepció pel mitjà més ràpid possible, el més aviat possible i, en qualsevol cas, en un termini de set dies, utilitzant el formulari normalitzat que figura a l'annex I.

L'organisme receptor realitzarà totes les diligències necessàries per efectuar la notificació o el trasllat en el més breu termini possible i, en qualsevol cas, dins del termini d'un mes comptat a partir de la recepció, regulant-se la manera de procedir, si no hagués estat possible procedir a efectuar la notificació o trasllat.

El Registre Mercantil Central, un registre europeu

Antonio García Conesa
Notari, Registrador de la Propietat i Mercantil

Elisabeth García Cueto
Notària de Barcelona, professora col·laboradora de la Facultat de Dret d'ESADE-URL

I. DEL REGISTRE MERCANTIL CENTRAL I LES SEVES FUNCIONS

Mitjançant la proposta de Directiva del Parlament Europeu i del Consell a través de la qual es modifiquen les directives 89/666/EEC, 2005/56/EC i 2009/101/EC⁽¹⁾, s'ha deixat constància de la importància que suposa crear «un espai europeu de justícia i de seguretat jurídica preventiva», en què s'emmarquen tant notaris com registradors de la propietat i mercantils. Al llarg de les últimes dues dècades, en el si del dret

mercantil, l'òrgan potser més representatiu d'aquesta influència europea en la nostra legislació en matèria d'informació ha estat el Registre Mercantil Central (en endavant, RMC). I és que la seva creació, eminentment europea, es remunta a la primera Directiva, que a Espanya recull la Llei de 25 de juliol del 1989, relativa a la publicitat de les societats. Gràcies a aquesta, el Registre es va configurar com un instrument modern de publicitat legal mercantil, l'esperit del qual continua viu⁽²⁾. Per donar forma al mandat europeu es va procedir a la modificació de l'article

17.3 del CCom., pel que fa al títol relatiu al «Registre Mercantil», que estableix que: «A Madrid s'establirà, a més, un Registre Mercantil Central, de caràcter merament informatiu, l'estructura i les funcions del qual es determinaran reglamentàriament.» En definitiva, és un Registre Mercantil; és central, perquè la seva circumscripció és única en tot l'Estat, i finalment, és informatiu i informàtic⁽³⁾.

Les funcions més rellevants d'aquest Registre són les següents:

a) **Recopilació de dades dels assentaments practicats en els diferents registres mercantils territorials, que li han de notificar en un termini màxim de tres dies, als dobles efectes que gestioni la publicitat del Butlletí Oficial del Registre Mercantil (en endavant, BORME) i que expedeix publicitat en extracte.**

La primera funció denota clarament el caràcter central del Registre, perquè aglutina en un únic òrgan totes les inscripcions de tots els registres territorials mercantils d'Espanya, que es proporcionen en extracte. En aquest sentit, l'exposició de motius del RD 1597/1989, de 29 de desembre, que aprova el Reglament del Registre Mercantil, ja va establir que «el Registre Mercantil Central aglutina en l'arxiu les dades de totes les inscripcions que es practiquen en els registres territorials, cosa que facilita la cerca d'informació quan es desconeix el domicili dels subjectes inscripibles». I també en aquest sentit s'han pronunciat tant la Direcció General dels Registres i del Notariat (en endavant, DRGN), en la resolució del 7 d'octubre del 2004, com la jurisprudència de la STS de 28 de març del 2007. El terme *inscripció* s'ha d'interpretar en sentit positiu i extens, com tot allò que faci assentament, sigui quin sigui el tipus o classe de què estem parlant.

Al llarg de les últimes dues dècades, en el si del dret mercantil, l'òrgan que potser ha estat més representatiu de la influència europea en la nostra legislació en matèria d'informació ha estat el RMC

Així mateix, i per exigències de l'article 3.2 de la 1a Directiva, el RMC és totalment informàtic des que es va crear. Això

FITXA TÈCNICA

Resum: La Comissió ha aprovat una proposta de Directiva i ha fet una esmena a les 89/666/EEC, 2005/56/EC i 2009/101/EC, amb què es pretén una connexió entre els registres centrals i mercantils i els diferents estats membres. La raó per la qual s'ha aprovat, rau en l'increment dels negocis transfronterers, normalment efectuats entre societats. A causa d'aquestes, interessa l'obtenció de més informació, i en temps real, sobre els comerciants o empresaris, així com llurs sucursals, amb qui contractaran, cas en què ha d'actuar el Registre Mercantil Central com a eix vertebrador en l'aplicació d'aquesta normativa a Espanya.

Paraules clau: Registres mercantils, negocis transfronterers, informació societària, Registre Mercantil Central.

Abstract: The European Commission has approved the proposal for a Directive, amending Directives 89/666/EEC, 2005/56/EC and 2009/101/EC, as regards the interconnection of central, commercial and companies registers within the different European members. The reason of it relies on the increase of businesses expanding beyond national borders, which commonly involve companies. Accordingly, there is a need and a demand for access to updated information on companies in a cross-border context, for commercial purposes. The Registro Mercantil Central should be the spinal cord of the application of this law in Spain.

Keywords: Commercial and companies registers, businesses expanding, updated information on companies, Registro Mercantil Central.

és així perquè des d'Europa es busca que la publicitat o informació «en extracte» pugui ser emesa i descarregada mitjançant eines tecnològiques, com ara ordinadors, a fi de donar accés a la informació per part d'absents o persones que es troben a certa distància d'on es troba la societat, el seu domicili o l'activitat principal; en definitiva, els registres territorials que puguin aportar aquesta informació.

Això implica, en sentit positiu, que es produeixi un augment de la seguretat jurídica, perquè tots els arxius de tots els registres mercantils territorials estan doblats o clonats. I, d'altra banda, permet vehicular la informació de tots els registres mercantils territorials i a tots, que per si mateixos només coneixen les societats domiciliades en el seu territori.

b) La conseqüència de la funció anterior és la **permissió o possibilitat d'emetre notes simples informatives de les dades essencials dels diferents assentaments practicats en els esmentats registres**. Cosa que fa més fàcil localitzar les empreses en un registre o un altre i sol·licitar, si escau, una informació més àmplia a aquells que en resultin afectats.

c) **S'encarrega de la publicitat del BORME.**

És de publicitat diària, tret dels dissabtes, diumenges i festius, i la seva existència es

deu a les exigències de la legislació comunitària que va crear el mateix RMC. Encara és més important, i cal destacar-ho, l'element fonamental per a l'oposabilitat a tercers de bona fe de les dades inscrites en el Registre Mercantil (que no es produeix fins a la publicació de la inscripció al BORME).

Aquesta funció, juntament amb les dues anteriors, denota la importància que té la publicitat en aquest Registre. De fet, fins i tot es podria dir que la publicitat, vista des de qualsevol prisma, conforma l'ADN del RMC. Ara bé, amb relació a la destacada funció que desenvolupa en aquest sentit i amb la finalitat de mantenir el dret a la informació i l'accés a aquesta, cal que compleixi la seva tasca amb una reducció de càrregues o costos i, tot i les successives reformes europees, continuar essent ràpida, comprensible per part del consumidor⁽⁴⁾, actualitzada i especialitzada en allò que interessa a efectes de la realització d'actes i contractes del tràfic jurídic. I ara, ja sense obstacles de llengua, com veurem posteriorment, amb l'aprovació de l'última proposta de la Directiva esmentada abans.

1. Influència de la Llei de societats de capital en els continguts del BORME

L'article 384 del RRM⁽⁵⁾ obliga que els registres mercantils territorials trametin al RMC les mateixes dades, acords o inscripcions que la Llei de societats de capital, aprovada pel RD 1/2010, de 2 de juliol (en enda-

vant, LSC). En aquest sentit, es continua, com fins ara, enviant aquesta informació al RMC, perquè en definitiva, com ja hem vist, és un clon. Aquest precepte reglamentari és el fonament per establir la vigència de l'esmentada remissió. Juntament amb aquest, hi ha diversos articles afectats per la reforma de l'any 2010, i és possible que pugui semblar que en realitat obliguen els registres mercantils provincials, per raons de celeritat, a trametre directament al BORME la informació que s'hi concreta, especialment pel que fa als supòsits de constitució de societats de capital (article 35), modificació d'estatuts (article 290.1), reducció de capital (article 319) i dissolució de societat⁶.

La innovació conserva íntegrament i completament el procés d'informació que els registres mercantils provincials han tingut durant més de vint anys amb el RMC i que ha servit per crear i mantenir, amb els mínims errors, tant la seva base informàtica de societats com l'arxiu de denominacions que serveixen de suport segur per a la conformació de la sec. 1a del BORME.

Amb les últimes reformes legislatives, el sistema d'informació i publicitat no ha variat; a més, amb el procés informàtic existent, no es produeixen dilacions

No hi ha dubte que, amb les últimes reformes legislatives, el sistema d'informació i publicitat no ha canviat. El legislador no va tenir en compte aquesta possibilitat, perquè el seu objectiu és totalment compatible amb les finalitats que busca el RDL 13/2010, de 3 de desembre, que busca que *prima facie* és la màxim rapidesa en la publicació d'alguns esdeveniments socials, així com l'eliminació i/o reducció de despeses complementàries.

Convé destacar que, amb el procés informàtic existent, no es produeixen dilacions, perquè la remissió telemàtica es fa en tots dos organismes (RMC i, des d'aquest, al BORME) immediatament després d'haver practicat la inscripció, és a dir, en el mateix dia i sense previsió de possibles retards. L'article 384 esmentat, després de la seva redacció conforme al RD 158/2008, de 8 de febrer, va ordenar que

els registres mercantils provincials trameessin les dades després de la pràctica de l'assentament corresponent, encara que no fixava l'hora límit de la remissió. Les butlletes d'estat d'enviaments i la cadència d'aquests demostren aquesta asserció.

En un altre ordre de les coses, sembla lògic deduir que el que vol el legislador és donar a conèixer *urbi et orbe*, com més aviat millor, alguns esdeveniments socials que s'entenen fonamentals per a la pràctica dels negocis, contractes i administració social, per raó de llur transcendència jurídica, com clarament són: la constitució de la societat, la dissolució com a avís a tercers que la societat s'obre al procés de la seva liquidació, així com la reducció de capital com a xifra de garantia i protecció per als creditors en tant que en disminueix l'import en lloc d'augmentar-lo en detriment seu.

Tanmateix, això no obsta perquè quedin subsistents, alhora, les competències de publicitat del RMC, que precisament continua actuant —com ho feia fins ara— d'organisme i registre centralitzador, eix de conformació de la sec. 1a del BORME.

En síntesi, el RDL 13/2010, de 3 de desembre, estableix noves obligacions, però no ha canviat ni alterat esquemes o processos que funcionaven. Simplement busca afegir més coordinació i més celeritat, però sense alterar ni fer una novació en l'operativa en funcionament.

Així, en establir la nova redacció de l'article 384 d'una manera clara i taxativa que aquesta obligació de remissió es faci també al RMC, es posa de manifest que el sistema de comunicació entre els registres mercantils provincials i el RMC continua inalterat. Això evidencia una millora de la situació anterior pel canvi de l'estil de l'article i, de passada, evita dubtes interpretatius.

d) La gestió de la secció de denominacions.

Aquesta deu ser la funció més coneguda del RMC. Es duu a terme a través d'un sistema d'identificació que permet diferenciar unes denominacions d'unes altres i aconseguir així que la denominació d'una societat sigui única. Per poder-ho aconseguir, existeix una secció en què s'integren totes les de les societats i entitats inscrites i les denominacions sobre les quals hi ha una

utilització reservada temporalment. També s'hi inclouen totes les denominacions d'entitats que, tot i que no s'inscriu en el Registre Mercantil, sí que es se'n facin els passos en altres registres públics.

A escala europea, igual que passa a Espanya, no hi ha cap estat amb un registre jurídic i mercantil exclusivament dedicat a la funció de certificar denominacions o noms societaris

A escala europea, igual que passa a Espanya, no hi ha cap estat amb un registre jurídic i mercantil exclusivament dedicat a la funció de certificar denominacions o noms societaris. Històricament, al nostre país, hi ha hagut un arxiu o registre administratiu de noms societaris ubicat al Ministeri de Justícia i vinculat amb la DGRN. Amb l'acceptació dels tractats europeus i l'assumpció del cabal comunitari es va atribuir aquesta funció al RMC i aquesta va deixar de ser una funció merament administrativa, ja que aleshores va passar a formar part de les competències d'un registre jurídic de més importància. Amb aquest canvi, tal com s'ha provat al llarg dels anys, s'han reduït els errors en l'expedició de les denominacions i, en concret, ha disminuït el nombre de denominacions doblades i s'han identificat indubtablement totes les societats i sucursals (pel que fa a l'espai comú europeu). Encara més, actualment, amb la nova reforma aprovada, s'assignarà amb caràcter imperatiu un codi identificatiu únic per a cada una de les entitats mercantils, incloses també les sucursals.

II. DEL REGISTRE MERCANTIL CENTRAL I LA PUBLICITAT

La publicitat és una funció consubstancial al sistema registral mercantil espanyol. I és que aquest és públic i, en conseqüència, qualsevol persona amb interès legítim pot accedir-hi i conèixer-ne el contingut. Per tant, es pot constatar que els registres no són arxius de dades secretes. Per poder plasmar aquesta informació i fer-la arribar a l'interessat, s'emplen en eines jurídiques que, a Espanya, prenen la forma de notes

simples i certificacions. Amb això, es compleix amb el principi de publicitat.

Ara bé, centrant-nos en el RMC, es pot posar de manifest que les funcions principals d'aquest Registre constaten la importància de la publicitat i el seu caràcter informatiu i informàtic. El RMC ha de tenir un contingut informatiu societari complet, exacte i íntegre⁽⁷⁾, encara que la publicitat sigui en extracte⁽⁸⁾, i en temps real. La primera cosa és lògica, atès que el RMC, en tots els països, i com ja hem dit anteriorment, és un doble o clon dels registres mercantils territorials. Tot i això, aquesta publicitat en extracte té caràcter autònom. Cosa que significa que sigui quin sigui l'organisme (a Espanya, el RMC) que tingui atribuïda aquesta funció per part de l'Estat i que editi o no BORME, ha de rebre tota la informació dels registres mercantils territorials en compliment de l'article 2 de la 1a Directiva. Tot, sense oblidar que, en definitiva, els registres territorials són els que «fabriquen», generen assentaments i tenen el primer contacte amb la informació. Gràcies a ells, i en compliment de la normativa vigent, el RMC en pot ser un

«doble o clon», perquè aglutina totes les dades recollides.

Aquest sistema aconsegueix, resumint, que aquest Registre sigui una estació final respecte de tota la informació provinent dels registres territorials que es publicarà en extracte, i suposa a més una estació de pas per a tota la que està encaminada a la publicació al BORME.

Ara bé, per sintetitzar i per comparació amb el nostre entorn, els països d'Europa⁽⁹⁾ opten:

- Per donar la informació mínima per Internet i de manera gratuïta. Així actua la majoria; són pocs els que cobren la informació per aquesta via.
- Alguns països fins i tot cobren o minuten imports mínims per inscriure. Això no obsta perquè els serveis per la publicitat siguin cars, com passa a Dinamarca o a Itàlia.
- Altres països, com Àustria, cobren per realitzar ambdós serveis (tant per inscriure com per donar publicitat), enfront d'aquells en què la inscripció és gratuïta

i que, usualment, està encomanada a les cambres de comerç, amb la qual cosa es redueix la publicitat. Ara bé, les certificacions i còpies sí que són de pagament.

En aquest camí fixat per l'Europa de les directives sobre documents comptables dels quatre documents que integren els comptes de cada societat es dispensa l'aportació d'algun o alguns d'aquests o es permet un sistema abreujat, com «la memòria o balanç abreujat», segons l'import del capital social (recordem que el capital anteriorment estava referenciat en ecus i avui en euros). Aquest procediment suposa una ajuda a les *small business*, o petites empreses. Tanmateix, enfront d'això, s'augmenten les exigències comptables per a certes societats per raó del seu objecte social, com és el cas de les bancàries, financeres, d'assegurances i grups de societats.

Amb motiu de la reforma de la LSC mitjançant la Llei 25/2011, d'1 d'agost, es va fer un nou redactat de l'article 281 de la LSC, i se'n va eliminar la publicació del dipòsit de comptes de tota mena de societats de capital (SA, SL i comanditària per accions), sigui quina sigui la seva xifra per així reduir les despeses d'edició del BORME.

El legislador va poder creure erròniament que dins de les despeses del Registre Mercantil hi ha compresos clarament els honoraris per dipòsit i publicitat de comptes, tant per als registres mercantils provincials com per al RMC. Així mateix, podria ser que no sabés que el RMC no ha cobrat mai pel concepte d'edició del BORME, ni per la publicació, ni, si és el cas, per la correcció d'errors. Ha estat així durant els últims vint-i-dos anys. Consegüentment, i en definitiva, el que s'ha eliminat són les taxes de l'Estat i les despeses de les gestories i intermediació en general.

III. EL REGISTRE MERCANTIL CENTRAL, ELS REGISTRES MERCANTILS TERRITORIALS I EUROPA: COEXISTÈNCIA I INTERCONNEXIÓ

Tant a Espanya com en la major part del continent europeu, tots dos registres, RMC i territorial, coexisteixen. Es diferencien per la competència territorial i funcional, però sobretot per la utilitat. Com ja hem vist, mentre que els registres territorials

«fabriquen» els assentaments i publiquen atenent el dret intern de cada país, el RMC aglutina tota la informació tramesa de manera informàtica i publica per raó de les directrius europees. A més, aquest últim és un de sol i únic per a tot l'Estat, i té competències a totes les societats domiciliades en l'àmbit del seu territori. Està ubicat a Madrid, la capital, però podria estar ubicat en qualsevol altra localització dins de l'Estat.

Troblem la relació entre tots dos registres en el fet que el RMC és el nexa d'unió en els sistemes registrals mercantils. Tots els registres territorials es troben en el mateix rang, grau i competència funcional, mentre que el RMC té un grau i unes competències diferents dels altres. En cap cas les funcions i competències dels uns i de l'altre són comparables, perquè la diferència és manifesta. La importància rau, però, en què són complementàries. Mentre que els territorials rarament es comuniquen entre ells, en canvi sí que ho fan amb el RMC, mitjançant la remissió d'informació, per la secció de denominacions, la publicació al BORME tot aglutinant dades i informació a la qual pot tenir accés qualsevol ciutadà que hi estigui interessat. En aquest sentit, els registres no es creuen, sinó que cooperen: es produeix una intercomunicació registral.

La interconnexió o intercomunicació dels registres és una exigència de la Unió Europea per tal que la realitat jurídica que prediquen els assentaments dels registres de comerç es correspongui, en el menor temps possible, amb la realitat extraregstral. La voluntat del legislador rau a no deixar espai ni alternativa a l'autonomia de la voluntat. Un cop inscrita en un Registre de Comerç una operació que afecta un altre o uns altres registres de comerç, de manera immediata i automàticament s'ha de traslladar a la resta de registres afectats perquè consti (seria el cas de fusions de societats amb domicilis en diferents províncies si parlem del territori espanyol, o estats de la Unió Europea).

En conseqüència, des d'Europa es busca implantar més transparència en les societats mercantils dels estats membres. Actua, com es reconeix, sobre els que disposen de registres mercantils organitzats, ja sigui a escala nacional, regional o local. Per això, des de la 1a Directiva, sobre la matèria, que data del 1968, es van establir certs «criteris mínims» sobre registre i publicitat que afectaven de

manera directa la informació de les empreses. Aquest criteri continua vigent amb l'aprovació de les últimes reformes comunitàries relatives a aquesta qüestió.

L'objectiu de la Unió es concreta en tres punts:

1.- Garantir que el Registre Mercantil de l'empresa (és a dir, on aquesta té el domicili, és a dir on existeix la matriu) faciliti informació actualitzada sobre la situació legal d'aquesta al Registre Mercantil o registres mercantils de les seves sucursals estrangeres.

Així es va modificar la Directiva 89/666/CEE⁽¹⁰⁾ amb una finalitat clara: evitar l'aparent existència de milers de sucursals, quan les seves societats matrius ubicades en altres països de la CEE ja s'havien dissolt (en una fusió per absorció o per la mera dissolució i liquidació, per exemple).

El RMC no ha cobrat mai pel concepte d'edició del BORME, ni per la publicació, ni, si és el cas, per la correcció d'errors. Ha estat així durant els últims vint-i-dos anys

2.- Implantar un marc de cooperació entre registres mercantils en els procediments de fusió i trasllat de domicili de les societats quan les participants tinguin nacionalitat de diferents països comunitaris.

El terme *fusió*, interpretat de manera integradora, inclou també les figures de l'escissió, dissolució o liquidació d'una societat, en aquest cas, amb efectes transfronterers. Aquests esdeveniments societaris, un cop inscrits, arriben amb la seva ona expansiva d'efectes jurídics a una altra o unes altres societats de nacionalitat estrangera, entre les quals trobem les sucursals o altres societats transfrontereres amb domini de capital per part d'aquesta, a situacions de representació o apoderaments vigents en registres de comerç estrangers. Tots aquests casos suposen una equivocada situació d'aparent vigència registral que convé desvirtuar al més aviat possible.

La solució d'aquesta situació es va plasmar en la modificació de la Directiva 2005/56/CE, de 26 d'octubre, sense perjudici dels reglaments 2157/2001, de 8 d'octubre, i 1435/2003, de 22 de juliol. En el futur immediat, mitjançant la transposició d'aquesta en el nostre ordenament jurídic, es pretén que es traslladin formes d'actuar que ja figuren en el Registre Mercantil espanyol per als casos esmentats. Per tant, i encara que el mercat únic necessita instruments de coordinació entre els registres territorials i el RMC en totes les matèries esmentades amb la finalitat d'adaptar aparença i realitat, i evitar mantenir una informació distorsionada i nociva sobre funcionament de societats, el nostre dret, en aquest sentit, actualment va un pas per endavant. A títol d'exemple, podem citar el de les societats inexistents que havien estat absorbides i que ja no funcionen jurídicament, mentre que les sucursals que realment sí que estaven «vigents» i operatives quedaven al marge dels procediments administratius, judicials, locals i territorials de tot ordre.

3.- Facilitar l'accés transfronterer a la informació oficial sobre les empreses tot establint un «conjunt mínim d'informació actualitzada» que cada estat membre ha de tenir a disposició de tercers interessats per via electrònica. La interconnexió per reduir el temps de comunicació ha de funcionar, necessàriament, per procediments informàtics i telemàtics.

S'ha dut a terme mitjançant les modificacions de la Directiva 2009/101/CE, de 16 de setembre, que ha implementat per aconseguir aquests objectius les següents mesures que resumeixo seguidament:

a) Es crea una xarxa electrònica de registres: els estats membres han de fer que els seus registres siguin interoperables i, en conseqüència, han d'implantar una xarxa electrònica. Els detalls de la cooperació els fixen «els experts»⁽¹¹⁾ i en el futur s'ha de fer mitjançant actes delegats. Aquest serà el mitjà natural de notificacions entre registres de cada país i, sobre-tot, entre transfronterers, per als ca-

sos exclusius de fusions, canvis de domicili i creació de sucursals. Per a aquest fi s'introdueix un nou article 4 bis, que estableix que: «Els estats membres han d'adoptar les mesures necessàries per garantir que els registres a què es refereix l'article 3, apartat 1, siguin interoperables i formin una xarxa electrònica».

La Comissió ha d'adoptar, també de conformitat amb l'article 13 bis, actes delegats que afectaran diverses qüestions relacionades, entre les quals hi ha «el mètode de transmissió de la informació entre els registres que garanteixin l'accés transfronterer de la informació conformement a l'article 3bis, inclosa la plataforma electrònica europea única escollida».

Doncs bé, podem concloure que el Registre al qual es refereix l'article 3 de la Directiva ha de ser el RMC, per les funcions que aquest té atribuïdes a Espanya.

En aquest marc, inicialment, es va discutir sobre la possibilitat de muntar una xarxa única i global a escala de la Unió Europea. Això no obstant, finalment, s'ha optat per crear una única plataforma europea, que consistirà en un servei web central que permetrà buscar en tots els registres mercantils dels diferents estats membres de la Unió Europea. S'hi accedirà des de cada estat membre.

- b) Es determina «un conjunt mínim comú d'informació actualitzada»: es parteix de la base que cada sistema registral, en la pròpia organització, efectes i contingut d'assentaments, és independent i previ en el temps. És així en la majoria dels estats membres fundadors, com Alemanya, Itàlia i els Països Baixos. També passa a Espanya, a diferència dels estats que s'han adherit en l'última dècada, com Croàcia, Lituània, Eslovènia o la República Txeca. Per això, s'obliga que només existeixi «un mínim comú de fets al full», i aquestes dades són les que imperativament han d'estar disponibles per a informació dels usua-

ris¹². A aquest efecte, l'article 3 bis que s'introdueix amb la reforma de la Directiva 2009/101/CE recull que: «Els estats membres han de vetllar perquè els actes i indicacions a què fa referència l'article 2 continguts en els registres es puguin facilitar, si hi ha sol·licitud de qualsevol persona, per mitjans electrònics, a través d'una plataforma electrònica europea única accessible des de qualsevol estat membre.» també, en aquest cas, la Comissió ha d'adoptar mesures complementàries per mitjà d'actes delegats que afectaran, entre altres qüestions, «el mètode de transmissió de la informació entre els registres que garanteixi l'accés transfronterer a la informació conforme a l'article 3 bis, inclosa la plataforma electrònica única europea».

- c) Cada societat o empresa i cada sucursal ha de tenir un codi identificatiu únic. Així se'n podrà seguir el rastre. Aquest punt té una incidència especial en les qüestions de caire procedimental, fiscal i administratiu en què es vegi involucrada. És un acte de molta importància, atès que amb això s'aconsegueix cooperació entre diferents administracions a escala supranacional.
- d) Cada Registre Mercantil ha d'inscriure en l'idioma oficial del seu país, però la informació ha d'estar disponible i s'ha de subministrar, a més del propi idioma, en anglès. Aquí torna a passar igual que en el contingut; aquest requisit és de mínimis, ja que es pot tenir aquesta informació disponible en més de dos idiomes comunitaris, i no més l'anglès indispensable.
- e) La informació ha d'estar actualitzada en un màxim de quinze dies naturals següents al canvi jurídic produït. La celeritat en les transaccions necessita, paral·lelament, rapidesa en la informació donada que, en el cas que no estigués actualitzada, serviria de ben poc.

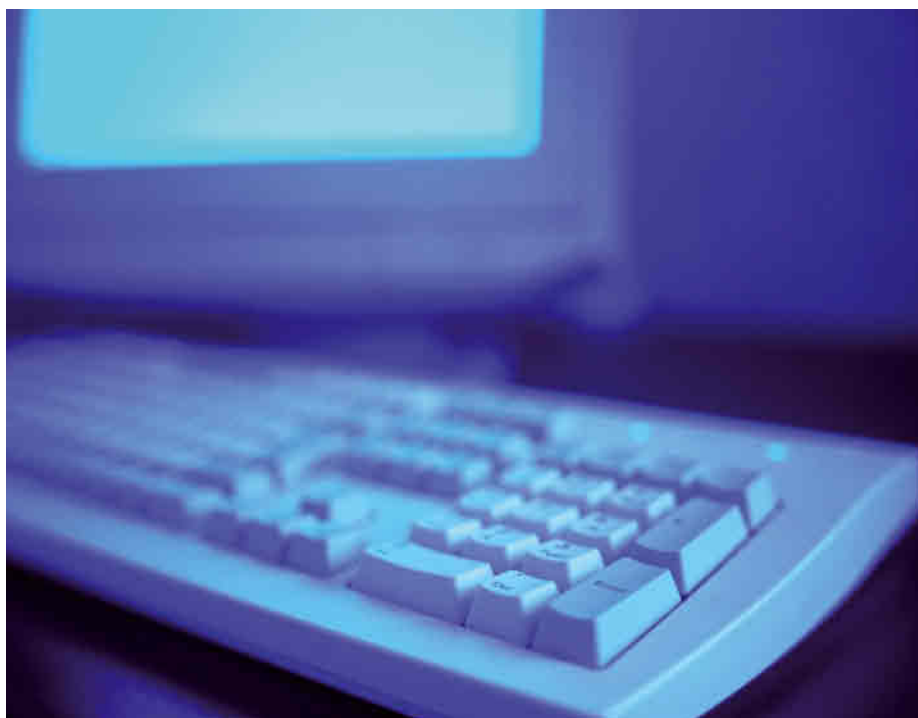
Així s'aconseguirà que la concordança registral i extraregistral sigui més eleva-

da. Certament, cal no oblidar la qüestió relativa al temps. En aquest sentit, hi ha la necessitat de respectar el dret intern, és a dir, el termini mitjà dels països en la pràctica de llurs assentaments. En aquest punt divergeixen clarament els països amb registres de comerç jurídics dels més administratius. Aquests últims evidentment són més ràpids perquè la funció que tenen es limita a la transcripció, però evidentment són jurídicament menys segurs, tant per la documentació vehicular¹³ com per l'activitat de filtre de l'òrgan competent. En aquests últims, els registres de comerç estan sota la fèrula judicial o administrativa de perfil especial.

No inscriure i actualitzar la informació en temps real produeix dos efectes perjudicials: el primer, que la societat pot estar utilitzant una publicitat enganyosa per part de tercers usuaris, cosa que no desitja la Comunitat Europea; el segon, que les empreses es puguin veure perjudicades pels seus actes propis d'omissió

Sigui com sigui, la reforma suposa un gran avenç que persegueix un objectiu final: pretén que la informació que es doni des d'aquests organismes no sigui inexacta a causa de parcialitat en el contingut o per endarreriment. L'interès comercial o del mercat desitja que la vida societària es regularitzi i actualitzi per poder obtenir seguretat jurídica en les seves transaccions. I per això s'ha de dur a terme la regularització i actualització de les dades societàries, atès que hi ha eines per aconseguir-ho, en un brevíssim termini de temps, xifrat actualment en dies.

No inscriure i actualitzar la informació en temps real produeix dos efectes perjudicials: el primer, que la societat pot estar utilitzant una publicitat enganyosa per part de tercers usuaris, cosa que no desitja la Comunitat Europea; el segon, que les empreses es puguin veure perjudicades pels seus actes propis d'omissió. Això últim no es pot imposar, però atès que la inacció genera una informació equivocada per al mercat, la Unió Europea ha arribat a la conclusió que

s'ha d'imposar i a escala comunitària per fer més real el principi del mercat únic. En conclusió, la interconnexió és una situació legal a escala de directives, és una realitat endegada i d'aplicació immediata, que reduirà la inutilitat i l'error per malbaratament en els procediments jurídics i limitarà la publicitat enganyosa i incompleta.

La interconnexió és lògic que es faci a través dels registres mercantils centrals. Aquesta solució es recolza en motius diversos, entre els quals destaca el que es descarregarà en un únic Registre tota la informació; així mateix, el contingut es proveirà «en extracte», sense perjudici que cada òrgan responsable d'aquesta informació la plasmi en els seus llibres conformement al seu dret intern. És a dir, que la interconnexió respondrà segons la seva seguretat jurídica preventiva, per via privada, pública o notarial, pel sistema de copiar, dipositar o inscriure. Però la informació arribarà a l'usuari final de la mateixa manera, mode o fórmula, amb la creació de la unitat requerida per la legislació europea.

Juntament amb tot això, la intercomunicació a escala europea es completa avui en dia amb el Registre Europeu d'Empreses¹⁴. Aquest va començar amb un cert caràcter informal, a fi d'aconseguir una certa

cooperació entre els registres mercantils dels diferents països. Posteriorment, aquesta iniciativa va derivar en una xarxa de registres mercantils el principal objectiu dels quals era facilitar informació fiable sobre les empreses de tot Europa, gràcies a una subscripció als serveis d'aquest Registre a través dels propis registres nacionals.

Aquesta institució està formada pels registres mercantils de disset estats membres de la Unió Europea, als quals cal afegir cinc països o territoris que depenen de la Corona britànica. Es basa en un pacte o acord d'intercanvi d'informació en virtut del qual les parts integrants s'han compromès a transmetre i accedir mútuament a la informació dels diferents registres mercantils.

IV. CONCLUSIONS RESPECTE DE LES ÚLTIMES MODIFICACIONS EUROPEES: MÉS RAPIDESA, MÉS UNIFORMITAT

Tal com ha quedat exposat, la Comissió ha aprovat la proposta de Directiva i ha fet una esmena a les directives 89/666/EEC, 2005/56/EC i 2009/101/EC. La finalitat o pretensió d'aquestes és aconseguir una connexió entre els registres centrals i mercantils i els diferents estats membres. Una de les principals raons per les quals s'ha aprovat

és l'increment dels negocis transfronterers, habitualment realitzats entre societats, cosa que comporta l'interès d'obtenir més informació, en temps real, sobre els comerciants o empresaris, així com llurs sucursals, amb qui contractaran i entraran en contacte. A causa de la crisi econòmica existent, les fusions transfrontereres estan cada vegada més en auge, amb la finalitat d'abaratir costos i simplificar transaccions⁽¹⁵⁾. Aquesta proposta s'emmarca en la voluntat per part d'Europa que circulin transfrontererament decisions i documents. En aquest sentit, ja tractat en números anteriors, el certificat successori europeu és un bon exemple de la tendència unificadora.

Fins avui, existeix una certa cooperació entre Registres¹⁶, però deixada a la lliure voluntat dels seus associats o membres. Aquesta manera d'actuar no sempre culmina en un sistema satisfactori, sinó que peca amb freqüència de ser incomplet o ineficient. En definitiva, en cada un dels estats membres l'opció actual aposta per l'obligatorietat de la interconnexió entre els registres, enfront de la cooperació fins avui vigent. Aquesta es durà a terme de manera electrònica o en format paper, sense perjudici del funcionament intern, encara que, com és lògic, la tendència electrònica de manera generalitzada s'imposa i facilitarà l'accés a la informació, tot reduint la càrrega administrativa per aconseguir un resultat reeixit. D'aquesta manera, d'altra banda, es fomentarà la competència.

En cap cas la Directiva crea un Registre Central Europeu, però sí que connecta els registres centrals mercantils a través de la Plataforma Central Europea

Tot i la interconnexió de referència, en cap cas la Directiva crea un Registre Central Europeu, però sí que connecta els registres centrals mercantils a través de la Plataforma Central Europea esmentada anteriorment. Per fer-ho realitat, cal com a mínim un punt de connexió en cada estat membre de la Unió Europea que, alhora, accedeix a la Plataforma, establerta a Brussel·les, amb el nombre restant de punts⁽¹⁷⁾.

El contingut de la informació a què es tindrà accés segueix una norma *de minimis*: És imperatiu que es compleixin unes dades mínimes, però es poden ampliar, redactades en un idioma oficial de la Unió Europea i, per últim, han de ser actuals, en el sentit que és responsabilitat de l'Estat emissor d'aquesta informació que el contingut publicat estigui actualitzat⁽¹⁸⁾: S'utilitzaran informàticament maneres generalitzades, mitjans o eines de contingut idèntic i de tecnologia interoperable, i així s'evitarà que sorgeixin obstacles tècnics en la interconnexió, la petició i la contestació.

Cada estat és el que decideix qui, quin òrgan públic o privat i on hi ha el punt d'interconnexió. El funcionament és simple. Com a explicació utilitzarem un exemple bàsic: Milà no connectarà amb Palma de Mallorca, sinó que Milà (via Roma, o allà on l'Estat italià estableixi el punt de connexió) es connectarà amb Brussel·les, i des d'allà, amb Palma, que respondrà via RMC o el punt de connexió establert a Espanya.

Ara bé, la Plataforma no serà una base de dades, sinó el punt de connexió amb un cost tan menor com sigui possible que servirà perquè estiguin disponibles les dades sol·licitades i no es podran alterar ni modificar les dades subministrades pels registres centrals

de cada país. Així mateix, resoldrà qualsevol pregunta que el requeridor o usuari faci amb relació a una informació sol·licitada, un dubte que tingui a veure amb la informació que prèviament se li hagi subministrat. També pot versar sobre l'abast legal que tinguin aquestes dades i el valor d'alguns documents de suport en el respectiu dret intern.

En conjunt, amb les dades mínimes requerides, idioma oficial i impossibilitat d'alteració, aconseguim una uniformitat absoluta en matèria informativa. I no oblidem les traduccions, legalitzacions de signatura i postil·la, o fins i tot *exequatur* en alguns documents. Brussel·les busca i posa mitjans per aconseguir la tan desitjada uniformitat, a fi d'evitar qualsevol mena de confusió.

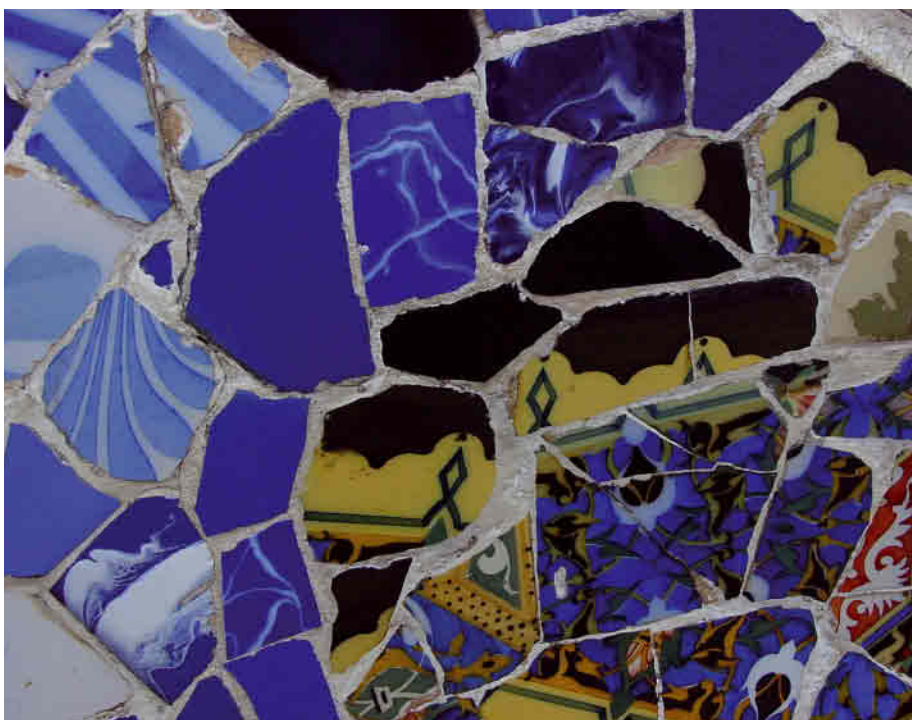
Al ritme d'aquestes reformes, un entorn sense fronteres, un tràfic jurídic àgil, més accés a la informació plasmen un cop més el projecte europeu

A efectes d'operativa, s'afegirà a l'ús del NIF nacional propi de cada estat membre un de nou que servirà a escala europea, i aquest serà únic (un per empresa, tingui

les sucursals que tingui, cas en què només hi haurà un únic NIF). Juntament amb la identificació nacional, pròpia i d'ús obligatori en la correspondència, formularis i documentació oficial, existirà com a complement, la identificació europea, que tot i així serà de caràcter voluntari. S'exceptua aquesta voluntarietat en el cas de les relacions derivades de la sol·licitud i contestació d'informació interregistral, en què sí que han de ser titulars i figurar en aquests actes.

Al ritme d'aquestes reformes, un entorn sense fronteres, un tràfic jurídic àgil, més accés a la informació plasmen un cop més el projecte europeu. Això sí, sempre amb la seguretat jurídica preventiva i els mecanismes d'articulació d'aquesta molt presents.

- (1) Originàriament, és la Directiva 68/151/CEE, del Consell Europeu, de 9 de març del 1968, que va ser objecte de transposició l'any 1989 per part d'Espanya.
- (2) A l'article 3 de l'esmentada Directiva 68/151/CEE, i atès el caràcter divers dels registres de societats o mercantils al llarg de tot Europa, es va donar als estats una doble alternativa: o bé la creació d'un RMC o bé la creació d'un registre mercantil o de societats. A Espanya es va optar per prendre'n una mica de cada lloc, perquè es va configurar com un Registre únic, però de caràcter exclusivament mercantil pels actes que recollia o dels que informava.
- (3) Article 3.3 de la 1a Directiva.
- (4) En aquest sentit, la importància del contingut *de minimis* imposat per Europa, especialment clar en l'última reforma.
- (5) «1.-Els registradors mercantils han de transmetre al Registorador Mercantil Central les dades a què fa referència aquest Reglament immediatament després de la pràctica de l'assentament corresponent. Salvant el que disposa l'article 370. 2.-Així mateix, de manera immediata, s'ha de fer constar l'expressada tramesa amb nota al marge de l'assentament practicat».
- (6) Quant a aquesta qüestió, pel que fa a la dissolució de societat, el text especifica amb caràcter literal que cal transmetre «la inscripció de la dissolució». Sembla que s'està referint a l'assentament d'inscripció complet, sense formatejar. Dels articles 363 i 366 de la LSC resulta que, en uns supòsits, la causa és un acord social, però en canvi en uns altres, un fet aliè a la voluntat social. En tot cas, en el document o documents protocolitzats, hi figuraran elements subjectius, objectius i mixtos

suficients per tal que els destinataris de la informació puguin conformar les seves conclusions.

Si, d'altra banda, parlem del supòsit de reducció de capital, o del més ampli de modificació d'estatuts socials, hem d'observar que, d'una banda ateny o comprèn diverses situacions, com el canvi de denominació social, el trasllat de domicili, la reducció o augment de capital, els canvis d'administració o representació social, els *quorums* de convocatòries o acords socials i les normes sobre la transmissió entre vius o per raó de la mort d'accions o participacions. Referent a aquesta qüestió, convé deixar constància que la reducció de capital és una variant de modificació d'estatuts, si bé de singular importància per als socis/accionistes i, especialment, per als creditors. En tots aquests supòsits, el legislador assenyala com a objecte de tramesa l'acord social de la modificació estatutària, o sia, un document privat lliurat per les persones que tenen la signatura social que tindrà efecte protocolitzat en l'escriptura pública que s'ha d'inscriure. En resum, són moments de la vida social de l'entitat mercantil que, a causa de llur transcendència, el legislador creu que s'han de publicitar tan aviat com sigui possible. Per això, n'ha exigint ara la tramesa directa i telemàtica al BORME, immediatament després de practicar-ne la inscripció. Ara bé, aquesta tramesa té una via específica per fer-la, és a dir, a través del Registre habilitat i competent, que avui en dia és el RMC.

Per continuar amb el que dèiem, es pot dir que el contingut de la informació, en aquest cas, de l'enviament informàtic en la constitució de societat, es determinarà en un posterior desenvolupament reglamentari que ha de concretar aquesta matèria. Convé recordar que existeix un precedent regulat en l'article 387 del RRM que té en compte el supòsit amb l'espectre més general, ja que es refereix a tota mena de societats, tant de capital com personalistes. Potser el legislador prendrà com a referència a l'hora d'afrontar les reformes pertinents que es realitzin en el futur.

- (7) En aquest sentit, i tot i la importància de la legislació relativa a la protecció de dades, la informació, en el nostre país no ha estat gaire restringida. S'ha intentat buscar i trobar un punt d'equilibri per arribar a aconseguir el fi comú a escala europea: un mercat únic de la informació societària europea amb un contingut de *minimis*.

- (8) Davant de la publicitat en extracte característica del RMC, hi ha la publicitat *in extenso* de dades o assentaments, que seria la pròpia dels registres mercantils territorials, prevista a l'article 23 del CCom. i a l'article 12 del RRM.

- (9) En aquest punt és interessant fer un breu repàs dels principals sistemes europeus, tots amb el mateix punt de partida: la 1a Directiva. Així:

— A França trobem l'Institut Nacional de Propietat Industrial (en endavant, INPI), que en l'organigrama de l'Estat funciona com una Oficina de Patents i Marques. Se sosté que aquest país té els registres territorials de comerç doblats mitjançant el dipòsit a l'INPI d'una còpia de tots els documents inscrits. De tot això en dona publicitat per nota, per bé que a més a més ho pot fer per certificació. És, en definitiva, un arxiu doble o clon físic o documental. A efectes gràfics, a França, el Registre Mercantil té dues branques:

- a) El Registre Nacional, que porta l'INPI.
- b) El Registre de Comerç, que porta el *Greffier* (secretari), sota la vigilància del president del Tribunal (que és un jutge). Col·labora com a finestreta del Centre de Formalització d'Empreses a tot el país, és a dir, com a punt d'entrada de documentació.

La informació no és barata, tot i que, comparativament parlant, el més car és la publicitat dels comptes anuals i el dipòsit d'aquests. La publicitat s'instrumentalitza a través del BODACC (que respon a *Butletí Oficial d'Anuncis Civils i Comercials* i que seria equivalent al BORME), que és també de cost elevat.

— La República Txeca fa ús d'una «versió electrònica» del contingut dels llibres dels registres comercials, que són set en total i que estan a càrrec de tribunals judicials, i n'hi ha un de municipal a Praga. La versió electrònica, que s'actualitza cada quinze dies, és al poder del Ministeri de Justícia, i és un clon electrònic; és a dir, el sistema és equivalent al francès, però en versió electrònica, i la publicitat és extensa.

— A Hongria el porten els tribunals de comerç dels districtes (que en són dinou al país i un a Budapest). És un registre jurídic que realitza la seva funció d'una manera considerablement ineficient, en termes de temps d'inscripció, perquè triga entre trenta i seixanta dies a inscriure.

Els comptes es dipositen i es publiquen en una *Official Company Gazzeta*, i l'import que cal abonar per aquests serveis és força costós. Tanmateix, l'accés a la informació no és car. És centralitzada en el Ser-

vei d'Informació de Societats del Ministeri de Justícia, que contracta distribuïdors perquè s'hi pugui accedir.

— A Bèlgica hi ha un Banc de Dades computeritzat que rep «les dades de les empreses» dels jutjats-registrals de comerç (vint-i-set *greffiers* o secretaris de jutjat). És un autèntic RMC conegut com a Banc Carrefour (o Banc Intersecció o Nexe) o EuroDB, situat a Lovaina, ubicat al Ministeri de Justícia i al Ministre de les Classes Mitjanes.

La consulta de l'EuroDB ja no és gratuïta, encara que abans ho era. És més, ara el cost és elevat i s'arriba a cobrar per pàgina subministrada. Cal destacar que el Central és:

- a) Qui dona la informació que s'entrega electrònicament, és a dir, la que no es dona en paper o per carta presencialment. Cosa que és lògica, perquè és l'autèntic registre informàtic, com el de la República Txeca.
- b) Qui inscriu les societats i les persones morals de Dret públic, com associacions i fundacions.

— A Holanda, el Registre Mercantil està ocupat per les cambres de comerç, i n'hi ha vint-i-una.

El RMC és el Trade Register (o Registre de Comerç), d'àmbit nacional i que té com a objectiu promoure la legalitat. Els documents es presenten amb signatura legitimada davant de la Cambra de Comerç. Si hi ha discussió sobre si són correctes o si hi ha perjudici per a tercers, es recorre al Tribunal Cantonal, que resol la disputa.

El RMC roman «sota vigilància» de les cambres de comerç i actua com a nus de connexió amb les administracions holandeses, especialment les fiscals.

Sigui com sigui, s'ha configurat com una estructura molt privada.

— A Alemanya, el Registre de Comerç és cantonal. En cada *Lander* federal hi ha un tribunal civil que tutela el Registre de Comerç, que el porta el *Greffier* (una mena de secretari judicial) i un jutge. Funciona amb formularis amb signatura legitimada notarialment. En les societats de capitals, el formulari es redacta davant del mateix notari. No hi ha pròpiament un RMC. El seu lloc l'ocupa en cada cantó, segons sembla, la Cambra de Comerç i Indústria; en part, perquè s'hi trameta tot. Per això, recentment s'han vist obligats a aprovar una mena de «llista societària per limitar la tramesa de la informació. Tanmateix, sempre el Registre de Comerç Cantonal envia una còpia de les inscripcions de societats i fundacions a la Cambra de Comerç

d'Indústria Territorial, que és un clon dels registres de comerç. És, doncs, un registre territorial.

La informació era gratuïta, almenys en un nivell limitat, i la publicació s'articula a través del *Butlletí Oficial Federal* (també conegut per BOF).

— A Àustria, el Registre es porta per departaments (o tribunals), n'hi ha setze, i cadascun porta el seu propi Registre de Comerç (a cada tribunal hi ha un o més *greffers*).

No hi ha pròpiament un RMC, però sí que hi ha una Base Nacional (Network National) al Ministeri d'Economia (Hisenda). Aquest sistema es va copiar el 1946 del sistema francès.

El cost de la publicitat varia: més cara si la dóna el Tribunal; més barata si es lliura per Internet. Sigui com sigui, la manera de fer-la és semblant al sistema espanyol.

— En els països bàltics, la situació és la següent:

a) A Suècia hi ha un Registre Central de Comerç i Indústria on es dipositen els comptes, encara que no es publiquen. Ara bé, sí que es pot tenir accés a aquests comptes per Internet.

b) A Noruega hi ha un Registre Central de Coordinació (dirigit per un Director General), si bé existeixen cent punts locals on es dipositen els documents. Igual que passa al país veí, Suècia, els comptes es dipositen, encara que no es publiquen en un diari oficial, i s'hi pot tenir accés via Internet.

c) Finalment, a Finlàndia, hi ha un únic Registre: el National Board of Patents and

Registration of Finland, sota tutela del Ministeri d'Indústria i Comerç (i Treball), on els comptes es dipositen gratuïtament, no es publiquen (seguint el patró bàltic) i són accessibles per Internet.

— A Dinamarca hi ha un Registre Únic Territorial a escala nacional de naturalesa pública que es coneix com a RCS i la DC-CA, que és una agència estatal encarregada del Registre Únic Central, entre altres coses. Funciona com un Registre Central i depèn del Ministeri d'Indústria i Comerç. Aquest Registre és gratuït tant per a la inscripció com per a l'accés a la informació de caràcter general o *de minimis*. Amb tot, té aranzel, i força elevat, pel que fa a les informacions específiques i estatutàries. El BORME és gratuït.

— A Itàlia hi ha cent tres registres en les cambres de comerç i un Registre d'Empreses nacional (és a dir, un RMC), on els comptes es dipositen i es publiquen. És el sistema més proper al nostre.

— A Anglaterra i Gal·les hi ha un únic i central Registre d'Inscripcions i de Publicitat a Cardiff. A més, hi ha registres a cada regió, on es dipositen els comptes, però no es publiquen.

- (10) 11a Directiva, de 21 de desembre del 1989, relativa a publicitat de sucursals.
- (11) Encara que la Directiva només parla d'«*expert/s*», és la norma reglamentària que desenvolupa la qüestió la que determinarà el subjecte o els subjectes inclosos en aquest concepte.
- (12) Això no impedeix que els estats membres, per iniciativa pròpia, amplii el contingut mínim d'informació disponible.

- (13) Perquè permeten la presentació d'instàncies i documents privats.
- (14) O també conegut com European Business Register (en endavant, EBR).
- (15) Tanmateix, es declara expressament que no només té com a objectiu crear una eina legal que serveixi per ajudar a fer negocis transfronterers, sinó a més crear un únic ambient fiscal.
- (16) Impulsat pel Pla d'Acció Multianual Europeu *e-Justice* 2009-2013, en què ja es parteix de la necessitat d'obrir tots els punts d'informació en format electrònic que tinguin relació amb registres, jutges i l'administració en general. En aquest sentit, també el ja vist EBR.
- (17) De la mateixa manera que passava en el contingut de les dades i l'idioma en què aquests se subministren, el punt de connexió únic és *de minimis*. És a dir, cada estat ha de subministrar a Brussel·les un punt d'unió, i pot, emperò, establir-ne diversos. Si fos aquest el cas, cal que ho comuniqui a la Plataforma Central Europea i que hi faci constar el nombre de punts, així com l'alteració futura que experimentessin de qualsevol forma o manera tots o alguns d'aquests punts.
- (18) S'estableixen vint-i-un dies per a l'actualització, de manera que des de la recepció de la informació o documentació per part del Registre Central pertinent, caldrà que es compleixin aquests terminis. Sigui com sigui, s'observarà escrupolosament la legislació de protecció de dades, processament i tractament d'aquestes.

La unificació del Dret successori europeu

Silvia Valverde Martínez
Advocada col·legiada núm. 22.315
ICAB
Roca Junyent, SLP

Recentment ha tingut lloc la publicació d'una norma de vital importància en matèria de successions en l'àmbit de la Unió Europea. Ens estem referint al recent Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol, en matèria de successions *mortis causa* (DOUE de 27 de juliol del 2012), que cobreix el buit existent fins ara en la ma-

tèria i l'ha unificat, així mateix, de manera completa i innovadora.

Un dels principals objectius de la Unió Europea, d'acord amb el seu esperit i finalitat, ha estat, des de l'inici, garantir el manteniment i desenvolupament d'un espai de llibertat, seguretat, justícia i lliure circulació, un objectiu que s'ha anat consolidant gradualment en adoptar, els

òrgans de la Unió, determinades mesures desenvolupades reglamentàriament encaminades a refermar aquests fins.

Aquestes mesures, en el vessant processal, es van iniciar en l'àmbit de la cooperació judicial en assumptes civils amb repercussió transfronterera i es van dictar en aquest sentit i de manera gradual determinats reglaments de gran transcendència i utilitat pràctica, a saber:

- (i) Reglament (CE) núm. 44/2001, de 22 de desembre, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions en matèria civil i mercantil.
- (ii) Reglament (CE) núm. 1393/2007, de 13 de novembre, relatiu a la notificació i trasllat en els estats membres de documents judicials i extrajudicials en matèria civil o mercantil —que derogava el que s'havia dictat en un primer moment, és a dir el Reglament (CE) núm. 1348/2000.
- (iii) Reglament (CE) núm. 1206/2001, de 28 de maig, relatiu a la cooperació entre els òrgans jurisdiccionals dels estats membres en l'àmbit de l'obtenció de proves en matèria civil o mercantil.

Era necessari emprendre un àmbit que encara no havia estat abordat i que, certament, requeria solucions, tenint en compte que cada vegada és més freqüent la mobilitat geogràfica en la nostra societat actual: les successions per causa de mort

D'altra banda, es va veure la necessitat d'implantar altres mesures encaminades a garantir altres aspectes essencials, com la compatibilitat de les normes aplicables en els estats membres en matèria de conflictes de lleis i la competència en determinats àmbits molt rellevants en la pràctica. I així es van promulgar aleshores: (i) el Reglament (CE) núm. 864/2007, d'11 de juliol, referit a la llei aplicable a les obligacions extracontractuals; (ii) el Reglament (CE) núm. 593/2008, de 17 de juny, sobre la llei aplicable a obligacions contractuals,

i (iii) el Reglament (CE) núm. 2201/2003, de 27 de novembre, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental —que derogava el previ en aquesta mateixa matèria, és a dir, el Reglament (CE) núm. 1347/2000.

Arribats aquí, i amb tot aquest camí recorregut, era necessari emprendre un àmbit que encara no havia estat abordat i que, certament, requeria solucions, tenint en compte que cada vegada és més freqüent la mobilitat geogràfica en la nostra societat actual. Ens referim a les successions per causa de mort. En aquest sentit, la creixent necessitat d'una regulació comunitària ja s'havia evidenciat l'any 2005 per part del Comitè Econòmic i Social Europeu, que, en el Dictamen de 26 d'octubre de 2005, per consulta de la Comissió, va aprovar l'anomenat *Llibre verd sobre successions i testaments*, que intentava portar llum a l'assumpte i evidenciava la necessitat d'elaborar una reglamentació comunitària d'aquesta qüestió.

Hi dona resposta el **recent Reglament (UE) núm. 650/2012, de 4 de juliol, que, com el seu nom indica, conté disposicions relatives a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i execució de resolucions, l'acceptació i execució de documents públics en matèria de successions *mortis causa* i la creació d'un certificat successori europeu.**

No pretenem aquí fer un examen exhaustiu de tots els aspectes regulats en aquest Reglament, sinó més aviat exposar-ne els trets més fonamentals. En aquest sentit, entenem que és important destacar, en primer lloc, l'àmbit d'aplicació del Reglament, que, en general, tal com resulta del seu enunciat, és aplicable a les successions per causa de mort i s'estableix *a priori* que no és aplicable a les qüestions fiscals, duaneres i administratives, i a més s'aclareixen un seguit de matèries que en queden expressament excloses, com l'estat civil de les persones físiques i les relacions familiars; la seva capacitat jurídica; les qüestions relatives a desaparició, absència o presumpció de mort; les qüestions relatives a règims econòmics matrimonials, i fins a dotze matèries que en principi podria semblar que tenen certa connexió amb l'àmbit

successori i que, com dèiem, en queden expressament excloses —article 1.

Quant als grans aspectes que regula el Reglament, al llarg de l'articulat són els següents:

1. Competència en matèria de successions dels estats membres

Pel que fa a aquest tema, cal destacar el següent:

S'estableix com una norma de competència general per decidir sobre la totalitat de la successió els tribunals de l'estat membre en què el causant tingués la seva residència habitual en el moment de la defunció —article 4.

Així mateix, ja avancem que quant a la llei aplicable a la successió, es preveu la novetat de la possibilitat de poder optar per la que correspon a la nacionalitat enfront del criteri general, que estableix que la llei aplicable és la de l'estat d'última residència —article 22. La conseqüència de tot això és que, quant a la competència judicial, existeix també la possibilitat d'elecció de fòrum respecte dels tribunals de l'estat la llei dels quals hagi estat lliurement escollida per ser aplicada, en els supòsits en què hi hagi mutu acord en aquest sentit entre els interessats o bé quan aquests tribunals tinguin competència exclusiva —article 5.

La norma de competència general per decidir sobre la totalitat de la successió és atribuir la competència als tribunals de l'estat membre en què el causant tingués la seva residència habitual en el moment de la defunció

Així mateix, el tribunal a qui correspon tenir coneixement de l'assumpte sobre la base de la norma de competència general —residència habitual en el moment de la defunció— té la possibilitat d'abstenir-se de tenir coneixement de l'assumpte, a instància d'una de les parts i a en favor de l'estat membre la llei del qual hagués estat escollida, si s'entengués que es troba

en una situació millor per pronunciar-se sobre la successió —article 6.

També s'admet la submissió expressa respecte de la llei de l'estat corresponent a la nacionalitat, en cas que aquesta s'hagi escollit —article 7.

També voldríem assenyalar que també es té en compte en determinats supòsits una competència subsidiària respecte de l'estat on es troben els béns de l'herència, encara que el difunt no hi tingué l'última residència habitual —article 10.

Com a garantia del dret fonamental a la tutela judicial efectiva, s'estableix expressament la suspensió del procediment instat en un estat membre on el demandat no tingui la seva residència habitual, mentre no s'acrediti que aquest hagi pogut rebre la demanda amb temps suficient per defensar-se —article 16.

Per últim, cal destacar que consten expressament normes relatives a la litispendència i connexitat de procediments instats simultàniament en diferents estats membres i respecte de la determinació del tribunal competent davant del qual instar mesures provisionals i cautelars —articles 17, 18 i 19.

2. Llei aplicable a la successió

La llei aplicable a la totalitat de la successió és la de l'estat en què el causant tingué la residència habitual en el moment de la defunció, encara que aquesta llei resultés ser la d'un estat no membre —article 21. Aquesta norma general és oposada a la que manté la nostra legislació nacional que estableix, a l'article 9.3 del CC, com a norma general, que la successió per causa de mort es regeix per la llei personal corresponent a les persones físiques, que és la que determina la nacionalitat.

Així mateix, com una qüestió innovadora i com ja hem dit abans, el Reglament preveu la possibilitat d'elecció de llei aplicable a la successió la llei de l'estat del qual se'n tingui la nacionalitat en el moment de fer l'elecció o en el moment de la defunció, mitjançant elecció expressa en forma de disposició *mortis causa* —article 22.

D'altra banda, i quant a la llei aplicable a l'admissibilitat i validesa material de les disposicions d'última voluntat, es

diferencia entre disposicions *mortis causa* en general i els pactes successoris, però en resulta que la solució és la mateixa en ambdós casos: és aplicable la llei que hagi estat aplicable a la successió del causant si aquest hagués mort en la data de l'atorgament —articles 24 i 25.

Es preveu expressament la llei aplicable quant a la validesa formal dels actes de declaració relativa a l'acceptació o renúncia de l'herència, llegat o llegítima —article 28.

També es preveu una restricció a la llei aplicable en el supòsit que la llei de l'estat en què es troben situats determinats béns immobles, empreses o altres categories especials de béns contingui disposicions especials que, per raons de caràcter econòmic, familiar o social imposin restriccions a la successió d'aquests béns —article 30.

També hi ha una previsió expressa per al supòsit d'estats membres, com el nostre, en què coexisteixen diversos sistemes jurídics respecte dels quals convé establir la solució per als supòsits de conflictes territorials de lleis

Per últim, cal destacar que hi ha una previsió expressa per al supòsit d'estats membres, com el nostre, en què coexisteixen diversos sistemes jurídics respecte dels quals convé establir la solució per als supòsits de conflictes territorials de lleis. Certament, com era d'esperar, el Reglament es remet a les normes internes sobre conflictes de lleis d'aquest estat per determinar la unitat territorial corresponent les normes jurídiques de la qual han de regular la successió; això no obstant, el Reglament va més enllà i preveu fins i tot el supòsit difícil d'imaginar que no hi hagi en aquest estat multiterritorial aquestes normes internes sobre conflictes de lleis —article 36.

3. Reconeixement, força executiva i execució de resolucions

L'article 39 estableix com a norma general que les resolucions dictades en un estat membre es reconeixen en la resta d'estats membres sense necessitat de

recórrer a cap procediment. Amb tot, en cas d'oposició per part de tercers, la part interessada té la possibilitat d'acudir al procediment judicial que es preveu als articles del 45 al 58 perquè es reconegui la resolució. Aquest reconeixement només es pot denegar en el cas que sigui contrari a l'ordre públic, en cas de rebel·lia del demandat sense citació a termini i en determinats supòsits en què hi hagi resolucions inconciliables dictades amb anterioritat —article 40.

Així mateix, cal utilitzar aquest procediment per obtenir força executiva de les resolucions dictades en un altre estat membre i que allà hi tinguin força executiva.

En aquest sentit, els esmentats articles del 45 al 58 regulen detalladament la competència territorial i el procediment que cal seguir, que s'inicia amb una sol·licitud acompanyada únicament d'una còpia de la resolució que cal reconèixer o executar, que es pugui considerar autèntica, i una certificació emesa pel tribunal o l'autoritat competent de l'estat membre d'origen —se'n preveu un formulari.

El reconeixement és immediat, si bé admet que es pugui interposar un recurs en el termini de trenta dies a partir de la notificació o bé seixanta, si la part contra la qual sol·licita la declaració de força executiva està domiciliada en un estat membre diferent del que hagi declarat l'executivitat.

Aquest recurs és suspensiu, a petició de la part contra la qual sol·licita la declaració de força executiva, en el cas que en l'estat membre d'origen de la resolució se suspengui la força executiva perquè s'ha interposat un recurs —no obstant això, s'admet la possibilitat de mesures cautelars i provisionals.

Es preveu expressament que l'estat membre d'execució no percebi cap impost, dret ni taxa proporcional al valor del litigi en els procediments relatius a la declaració de força executiva

Els únics motius per revocar aquesta declaració d'executivitat són els que s'han esmentat anteriorment com a mo-

tius de denegació del reconeixement de la resolució —contrari a l'ordre públic, rebel·lia del demandat sense citació a termini i en determinats supòsits en què existeixin resolucions inconciliables dictades amb anterioritat.

Per últim, recalquem que es preveu expressament que l'estat membre d'execució no percebrà cap impost, dret ni taxa proporcional al valor del litigi en els procediments relatius a la declaració de força executiva —article 58.

4. Documents públics i transaccions judicials

Es regula en aquesta rúbrica el valor probatori dels documents públics i llur força executiva, així com la de les transaccions judicials, i en ambdós casos es remet bàsicament al procediment general previst als articles del 45 al 58 esmentats anteriorment.

5. Certificat successori europeu

És una de les principals novetats que preveu el Reglament.

Si bé no és un certificat d'ús obligatori —no substitueix els documents interns que es fan servir en els estats membres per a finalitats similars—, un cop emès per utilitzar-lo en un altre estat membre produeix també en l'estat d'emissió els efectes que s'hi tenen en compte —article 62.

El certificat successori europeu, com que conté informació respecte de si la successió és testada o intestada, es podria utilitzar en substitució del document intern equivalent, és a dir, el certificat del Registre d'Actes d'Últimes Voluntats

La finalitat d'aquest certificat és perquè el facin servir els hereus, legataris que tinguin drets directes a l'herència i executors testamentaris o administradors de l'herència que necessitin invocar, en un altre estat membre, la qualitat com a tals o exercir els seus drets o facultats —l'article 63 en detalla supòsits particulars.

En el sentit que estableix l'article 62, se'ns acudeix que, per exemple, en el supòsit que si sol·licitéssim aquest certificat per fer-lo valdre en un altre estat membre, atès que conté informació sobre si la successió és testada o intestada, el podríem utilitzar també en substitució del document intern equivalent, és a dir, el certificat del Registre d'Actes de Últimes Voluntats.

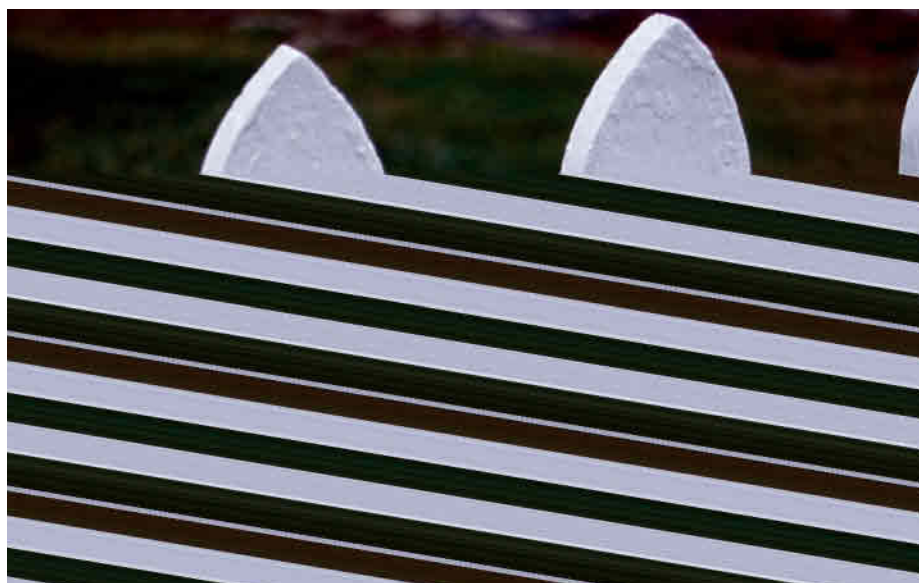
Es preveu que l'autoritat emissora d'aquest certificat hagi de ser un «tribunal», en el sentit ampli en què el mateix Reglament defineix aquest concepte a l'article 3, o bé «una altra autoritat que, en virtut del Dret nacional, sigui competent per substanciar successions mortis causa», cosa que, al nostre entendre, podria deixar la porta oberta als notaris per assumir competències respecte de l'expedició d'aquests certificats, si entenem que en el fet de «substanciar successions mortis causa» que esmenta el Reglament es puguin entendre les declaracions *abintestat*, acceptacions i renunciacions d'herència o llegats, etc., respecte de les quals són competents els notaris —article 64.

En la sol·licitud del certificat, cal incloure-hi una gran quantitat de dades, si pot ser justificades documentalment, que l'autoritat emissora ha de verificar i fer d'ofici les investigacions necessàries per poder efectuar aquesta verificació, o ha d'instar el sol·licitant a presentar qualsevol altres proves que consideri necessàries —inclo-

ses verificacions en registres de la propietat, registres civils, registres d'últimes voluntats, etc.

Si deixem al marge les dades usuals en qualsevol certificat, com ara identifications de les parts, de l'expedient, etc., destaquem del contingut del certificat les següents declaracions d'especial rellevància que conté —article 68—:

- Els extrems que fonamenten la competència de l'autoritat emissora per expedir el certificat.
- La llei aplicable a la successió i els extrems sobre la base dels quals s'ha determinat la llei.
- La informació relativa a si la successió és testada o intestada, incloent-hi la informació sobre els extrems de què es deriven els drets o facultats dels hereus, legataris, executors testamentaris o administradors de l'herència.
- Si escau, informació sobre la naturalesa de l'acceptació o renúncia de l'herència de cada beneficiari.
- La part alíquota corresponent a cada hereu o legatari i, si escau, l'inventari dels drets i béns que corresponen a cada hereu o legatari determinat.
- Les limitacions dels drets de l'hereu i, si és el cas, del legatari, en virtut de

Internacional

la llei aplicable a la successió o d'una disposició *mortis causa*.

L'adopció d'aquesta normativa comunitària directament aplicable als estats membres és un avenç realment important que a la pràctica ens serà de gran utilitat

- Les facultats de l'executor testamentari o de l'administrador de l'herència i les seves limitacions en virtut de la llei aplicable a la successió o d'una disposició *mortis causa*.

Aquest certificat tindrà efectes en tots els estats membres sense necessitat de cap procediment especial i es presumeix que prova els extrems que conté, si bé es pot modificar o anul·lar si ho sol·licita qualsevol persona que demostrï que hi té

interès legítim quan s'hagi acreditat que el certificat o extrems concrets no responen a la realitat —articles 69 i 71. Això s'hauria de fer mitjançant un recurs davant un òrgan judicial de l'estat de l'autoritat emissora, si bé no es preveu el termini per interposar aquest recurs —article 72.

D'altra banda, s'estableix un termini de validesa general limitat a sis mesos respecte de les còpies autèntiques que s'expedeixin d'aquest certificat —l'original l'ha de conservar l'autoritat emissora, que ha de confeccionar un llistat de les persones a qui s'han entregat còpies autèntiques; aquesta llista és necessària a efectes de notificar la modificació o anul·lació del certificat, en cas que això passés, article 70.

6. Aplicació del Reglament

Les disposicions d'aquest Reglament s'apliquen a la successió de les persones que morin el 17 d'agost del 2015 o després

d'aquesta data, si bé es preveu que, en cas d'elecció de llei aplicable i disposicions *mortis causa* realitzades anteriorment a aquesta data, aquestes puguin ser vàlides si es compleixen les disposicions del Reglament.

Per últim, s'estableix una aplicació anterior per a determinats preceptes que estableixen precises obligacions imposades als estats i també a la Comissió, amb vista a la comunicació de determinades informacions bàsiques i a l'adopció de certificat i formularis per poder posar en funcionament els mecanismes necessaris que es requeriran el 16 d'agost del 2015 per tal que l'aplicació general d'aquest Reglament funcioni.

Creiem que l'adopció d'aquesta normativa comunitària directament aplicable als estats membres és un avenç realment important que a la pràctica ens serà de gran utilitat.

Ressenya de les principals sentències del Tribunal Suprem

Per Redacció de LA LEY

Datades des de juny fins a l'octubre de 2012

ACCIÓ DECLARATIVA DE DOMINI

Immables adquirits pel difunt espòs de la demandant estant casats en règim conjugal de separació de béns

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 467/2012, de 19 de juliol (Ponent: Francisco Javier Orduña Moreno) LA LEY 155294/2012

Les sentències d'instància van desestimar l'acció declarativa de domini i subsidiària de reclamació d'indemnització per enriquiment injust. El Tribunal Suprem declara que no és procedent el recurs de cassació interposat per la part demandant.

En aquest cas, no es pot admetre que la part recurrent — que va interposar acció declarativa de domini sobre immobles adquirits pel seu difunt espòs—, en l'exercici de l'acció declarativa, hagi acreditat cap prova que refereixi el seu domini sobre els immobles. Ben al contrari, del resultat de la prova realitzada se'n conclou que cap dels arguments al·legats constitueix, directament o indirectament, prova de títol apte per adquirir el domini, ni presumpció d'aquest, i s'allunya notablement de l'objecte i la funció d'aquesta acció, ja que no queda ressaltat el dubte o la raó discutida que pogués contradir el títol d'adquisició de la part recorreguda. L'espòs de la recurrent va adquirir aquests béns estant casat en règim conjugal de separació de béns, de manera que per raó del seu matrimoni no es va donar cap tipus d'unió o confusió patrimonial, ni tampoc cap tipus de comunitat o consorcialitat, és a dir que els béns adquirits posteriorment li pertanyien de manera privativa. Tampoc no s'ha acreditat que utilitzés diners privatis de la seva esposa per realitzar aquestes adquisicions; una qüestió que, d'altra banda, si hagués estat pro-

vada, no competeix a l'exercici de l'acció declarativa, sinó a una acció de reclamació de deute a dilucidar separatament, o en el curs de la liquidació del règim conjugal. Però és que, a més a més, tampoc no s'han impugnat els títols adquisitius, ni les seves corresponents inscripcions registrals, de manera que difícilment es pot estar legitimat activament per a l'exercici de l'acció declarativa de domini sense ser titular dominical actual, ni aportar raó discutida del títol d'adquisició de la part recorreguda.

ACCIÓ REIVINDICATÒRIA

Acció reivindicatòria del venedor que es va reservar el domini contra el comprador

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 498/2012, de 24 de juliol (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 149895/2012

El Jutjat de Primera Instància va estimar l'acció reivindicatòria exercitada respecte a una embarcació. L'AP Barcelona va revocar la sentència del Jutjat i va desestimar la demanda. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs de cassació i cassa la sentència recorreguda, però desestima igualment la demanda, tot i que amb diferent argumentació.

Referit a si el venedor amb reserva de domini pot exercir accions de naturalesa real respecte de la cosa venuda davant del seu comprador i, en concret, si compta a favor seu amb l'acció reivindicatòria per seguir sent amo de la cosa, la resposta ha de ser negativa. La reserva de domini dóna lloc a la coexistència temporal sobre el mateix objecte de dues posicions jurídic-reals de tipus dominical que són simultànies, compatibles i reciprocament

retallades en el seu contingut: la del venedor i la del comprador. L'anomenat pacte de reserva de domini es presenta com un dels diferents actes de transcendència real que té el registre de la propietat pública —art. 23 LH—, amb els importants efectes que això comporta, però en realitat no es tracta d'una condició que afecti el contingut total del contracte de compravenda, ja que les parts no volen condicionar-lo sinó que, amb finalitat de garantia, supediten la plenitud de l'efecte transmissiu al moment en què es completi el pagament del preu. En aquest sentit resulta molt significatiu que no s'hagi discutit mai que el risc —*res perit domino suo*— passa del venedor al comprador amb el lliurament, de manera que si la cosa es perd en poder d'aquest es perd per a ell i estarà obligat, a més a més, a pagar-ne el preu, fet que afavoreix la idea que en realitat el comprador adquireix un dret, tot i que de caràcter resoluble. Resulta clar que la possessió del comprador està plenament justificada mentre no es produeixi la resolució i, en conseqüència, com que el comprador és un posseïdor de dret no és possible contra ell l'acció reivindicatòria, ja que un dels requisits d'aquesta és que el posseïdor —demandat— no tingui títol possessori vàlid.

ARRENDAMENTS URBANS

Inaplicació analògica als arrendaments de locals d'allò previst per als d'habitatge

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 514/2012, de 20 de juliol (Ponent: José Antonio Seijas Quintana) LA LEY 105581/2012

El Jutjat de Primera Instància va desestimar la demanda de reclamació de quantitat de concepte d'increment de la renda arrendatària derivat de les fusions de l'arrendatària amb altres societats del seu grup. L'AP Madrid va revocar la sentència del Jutjat i va estimar parcialment la demanda. El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació formulat per l'arrendadora, cassa la sentència recorreguda i estima íntegrament la demanda.

El contracte que van subscriure les parts és d'arrendament de local de negoci i no d'habitatge, i no s'està davant d'un supòsit d'actualització de la renda, sinó davant del dret de l'arrendador a percebre per disposició legal una elevació o un increment de la renda pactada i en vigor com a conseqüència de les fusions efectuades per l'arrendatària amb altres entitats del seu grup, tal com resulta del contracte i de la mateixa llei —art. 32 LAU 1994—, la qual cosa impedeix utilitzar l'analogia per aplicar una normativa prevista per a un cas tan concret, com és el de la renda d'habitatge, a un arrendament de local de negoci que les parts van excloure del seu àmbit material. La naturalesa dels efectes que la fusió provoca en la relació arrendatària es produeixen des del moment en què va tenir lloc, al marge que fos coneguda o no per la societat arrendadora. L'increment de la renda no està subjecte a l'arbitri d'una de les parts, suposa un dret establert a favor de l'arrendador —«tindrà dret», diu l'art. 32 LAU 1994—, l'exercici del qual és determinant per a l'elevació de la renda des del moment en què es van produir els fets determinants d'aquest increment, que no és altre que el de la inscripció de cada una de les fusions al registre, que té a aquests efectes eficàcia constitutiva, tal com es va sol·licitar en la demanda, sempre que no hagi prescrit l'acció corresponent, hagi pactat en contrari o l'arrendador hagi renunciat a aquesta o a les quantitats que s'haguessin meritades des del moment en què aquella fos exigible, fet que no

succeeix en aquest cas. L'arrendatari coneixia, ja que així es dedueix tant del contracte com de la mateixa llei a l'aplicació supletòria de la qual es van remetre les parts, el dret de l'arrendador a incrementar la renda i a fer-ho des del compliment dels fets que van determinar l'elevació, per tant, des d'aquell moment havia d'haver realitzat les previsions econòmiques oportunes per poder adaptar-se a aquesta nova situació, sense que l'actuació de l'arrendador suposés de cap manera l'aplicació retroactiva de la norma, però sí, en canvi, un benefici per a l'arrendatari que no va comunicar les fusions i que no va patir en el seu moment l'increment que legalment li podia haver aplicat l'arrendador.

BÉNS DE DOMINI PÚBLIC

Conformitat a dret de la delimitació de béns de domini públic marítim terrestre

Sentència Tribunal Suprem, Sala Tercera, Secció 5a, de 13 de setembre de 2012 (Ponent: Eduardo Calvo Rojas) LA LEY 142313/2012

El Tribunal Suprem declara que no és procedent el recurs de cassació interposat contra la sentència de l'Audiència Nacional que va declarar conforme a dret la delimitació de béns de domini públic realitzada.

Les disposicions transitòries 2.2 de la Llei de Costes i 6.1 del RD 1471/1989 d'1 de desembre (Reglament de Costes), es refereixen als terrenys guanyats al mar o dessecats de la seva riba en virtut de la clàusula concessional anterior a la LC, i estableixen com a regla que es mantindran en aquesta situació jurídica; però si en els terrenys es donen determinades condicions, és a dir, si es tracta de platges o de la zona marítime-terrestre, continuaran sent de domini públic. Doncs bé, la sentència recorreguda assenyala que el tram de costa a què es refereix la delimitació està caracteritzat per constituir una zona de poca cota, propera al mar, de petita elevació, amb l'existència de platges amples de formació natural que en alguns casos han estat objecte d'actuacions per reparar la regressió que es produeix en aquesta zona del litoral de Marbella. En definitiva, la sentència d'instància considera que concorre aquí aquest supòsit previst a les disposicions transitòries esmentades, perquè els terrenys s'inunden pel flux i el reflux de les mareas.

QUALIFICACIÓ REGISTRAL

Correcta interpretació per part del registrador mercantil de la Llei de Societats Professionals

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 451/2012, de 18 de juliol (Ponent: Francisco Marín Castán) LA LLEI 138949/2012

El Jutjat Mercantil va desestimar la demanda d'anul·lació de la resolució de la DGRN que va revocar la qualificació negativa del registrador demandant. L'AP València va revocar la sentència del Jutjat i va declarar la nul·litat de la resolució. El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació per interès cassacional interposat per l'Administració de l'Estat.

En aquest cas, el registrador mercantil va excloure d'inscripció —de l'objecte social d'una societat de responsabilitat limitada— «la de gestió administrativa, la d'assessorament comptable, fiscal, laboral i jurídic», per ser activitats que requereixen títol ofi-

cial i estan subjectes a col·legiament; són activitats pròpies de les societats professionals subjectes a la Llei 2/2007 de 15 març (societats professionals) que exigeixen la constitució de la societat amb els requisits requerits per la dita llei. Mentre la resolució de la DGRN respon a un criteri que permet eludir amb gran facilitat la Llei 2/2007, la qualificació negativa del registrador mercantil, en canvi, es basa en un criteri d'efectivitat, no d'observança purament teòrica, d'aquesta mateixa llei. La qualificació negativa del registrador mercantil no comportava aplicar la Llei 2/2007 a les societats d'intermediació, sinó, ben al contrari, evitar que una societat plenament enquadra-ble, pel seu objecte social, en l'àmbit de la dita llei, quedés al marge dels requisits exigits per aquesta. La motivació de la resolució de la DGRN s'oposa frontalment a la Llei 7/2007, perquè no té justificació que allà on la llei exigeix «certesa jurídica» el centre directiu opti per l'ambigüitat i allà on la llei mira d'evitar que les societats professionals eludeixin la seva responsabilitat davant de tercers, i la descarreguin sobre persones naturals, el centre directiu opti precisament per la solució més favorable a l'elusió d'aquesta responsabilitat i vulgui veure una societat d'intermediació en aquella que, com la d'aquest cas, declarava com a objecte social de la mateixa societat l'assessorament comptable, fiscal i jurídic. Per això, no té la més mínima justificació l'advertència d'expedient disciplinari que es fa al registrador, ja que en realitat se l'amenaça amb un expedient per haver complert la llei en els seus termes justos.

COMPRAVENDA D'HABITATGE

Condemna al venedor incomplidor a pagar el valor actualitzat de l'habitatge adquirit

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 470/2012, de 18 de juliol (Ponent: Francisco Javier Arroyo Fiestas) LA LEY 146776/2012

El Jutjat de Primera Instància va estimar parcialment la demanda, va declarar resolt el contracte de compravenda d'habitatge per incompliment del venedor i el va condemnar al pagament de la corresponent indemnització. L'AP Almeria va revocar en part la sentència del Jutjat en el sentit de reduir la quantia de la indemnització. El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació formulat pels compradors, cassa la sentència recorreguda i confirma la de primera instància.

La part demandant en aquest cas va instar la resolució del contracte de compravenda; demanda que va ser estimada per inhabilitat de l'objecte, atès que l'habitatge adquirit per aquella no s'ajustava a la zona d'edificació regulada en relació amb els habitatges contigus, havent-se decretat per l'Administració la infracció de la legalitat urbanística, i no s'hi poden legalitzar obres de demolició parcial de les quals s'ha acordat. L'habitatge va perdre la terrassa i part d'una habitació. A l'empara dels art. 1101, 1106 i 1124 CC s'han de valorar tots els perjudicis soferts a fi d'assolir una reparació integral, incloent-hi l'import i les despeses derivades del negoci de substitució o compravenda de reemplaçament. El que interessa a la part recurrent, compradora, és un compliment per equivalència, i optar per una altra solució és prevaler l'incompliment, ja que en aquest cas el venedor recuperaria l'immoble i retornaria l'import inicialment pactat, i podria obtenir en el mercat un preu més alt, amb la qual cosa obtindria un enriquiment injust, de manera que la resolució contractual acabaria atorgant a

l'infractor una situació de privilegi que ocasionaria l'empobriment del perjudicat, el qual, amb l'import obtingut no obtindria cap reparació efectiva, fins al punt que, tal com al·lega, li hauria resultat més rendible que l'audiència hagués acordat la desestimació de la seva demanda. L'incompliment comporta, en aquest cas, un retard en l'abonament de l'equivalent econòmic respecte del moment en què l'obligació s'hagués hagut de complir i, amb això, almenys, un cost més elevat del negoci de reemplaçament necessari per a la restitució del creditor a la situació equivalent a la que hagués obtingut mitjançant el compliment *in natura*. Aquest cost més elevat suposa un menyscapte patrimonial per al creditor i entra en el terreny dels perjudicis indemnitzables.

COMPRAVENDA D'HABITATGE

Condemna a complir el contracte als compradors que van adquirir l'habitatge per especular

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 597/2012, de 8 d'octubre (Ponent: Francisco Javier Arroyo Fiestas) LA LEY 149046/2012

Les sentències d'instància van estimar la demanda de condemna als compradors a l'atorgament d'escriptura pública amb el pagament de la quantitat convinguda. El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació.

En aquest cas, els recurrents van comprar amb finalitats d'especulació, van adquirir per revendre abans de la finalització de l'obra i van obviar l'escripturació i les despeses corresponents, fins que la situació econòmica es va deteriorar i les vendes es van endarrerir fins al punt que es van veure en la necessitat de subrogar-se en el préstec hipotecari, la qual cosa se'ls va denegar per la seva edat i la manca de solvència. Els compradors van adquirir amb finalitats especulatives, cosa que els podria haver generat uns guanys ràpids i obtenir un preu superior al pactat amb la promotora que havia dirigit el difícil procés de construcció, però els compradors quan s'integren en un procés de ràpida obtenció de beneficis amb la consegüent disposició urgent de la inversió, s'estan sotmetent a una situació de risc acceptat que no poden intentar repercutir sobre la part venedora que no obté cap benefici de les vendes posteriors. És a dir, els recurrents pretenen acceptar els beneficis de l'especulació però repercutint en la venedora les pèrdues que es puguin presentar, la qual cosa és contrària a la bona fe —art. 1258 CC— i viola l'art. 1105 CC.

COMPRAVENDA D'HABITATGE

Incompliment per part del venedor de l'obligació de finançar la compra de l'habitatge

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 568/2012, d'1 d'octubre (Ponent: Francisco Javier Arroyo Fiestas) LA LEY 146259/2012

El Jutjat de Primera Instància va desestimar l'acció de compliment de compravenda d'habitatges formulada per la venedora i va estimar parcialment la reconvençió de la compradora declarant la resolució del contracte per incompliment de la venedora. L'AP Madrid va revocar la sentència del Jutjat, va estimar la demanda i va desestimar la reconvençió. El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació formulat per la compradora.

En aquest cas, és evident que la part venedora va oferir a la compradora la possibilitat d'obtenir finançament, subrogant-se si el banc ho autoritzava en un previst préstec per a la construcció. Aquesta oferta contractual, jurídicament vinculant per a la venedora consta en la publicitat de la promoció i en la part expositiva del contracte. La certesa del preu i de la cosa no es poden confondre amb l'accés al finançament, que també hagués pogut, potencialment, obtenir directament el comprador, és a dir que no s'estaria davant de l'incompliment d'una obligació essencial sinó accessòria, fonamentalment, perquè el seu incompliment no té prou potencial com per generar, objectivament, la frustració del contracte, ja que la compradora podia acudir directament a una entitat de crèdit. L'incompliment d'obligacions accessòries o complementàries no és causa suficient per generar la resolució i, per tant, per impedir l'acció de compliment només hi ha un vertader incompliment quan es refereix a l'essència d'allò pactat i no a prescripcions accessòries o complementàries que no impedeixin pel seu propi pes la finalització econòmica del contracte. L'incompliment de l'obligació accessòria no impedeix l'exercici de l'acció de compliment, però tampoc no impossibilita el comprador a l'exercici de l'acció tendent a la reparació dels perjudicis que li hagués produït la inobservança de l'obligació accessòria per part de la venedora.

COMUNITAT DE BÉNS

Legitimació activa en els casos de comunitat de béns

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 460/2012, de 13 de juliol (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 105578/2012

Les sentències d'instància van estimar l'acció d'extinció de contracte d'arrendament de local. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs extraordinari per infracció processal interposat per la demandada, anul·la la sentència recorreguda i, en canvi, desestima la demanda.

És cert que la jurisprudència ha declarat que qualsevol dels copropietaris pot exercitar accions en benefici de la comunitat, tot precisant, no obstant això, que la sentència que resulti desfavorable per a aquesta no afecta negativament la resta dels comuns no litigants, la qual cosa limita decisivament els efectes de la cosa jutjada. Però el reconeixement d'aquesta legitimació excepcional es basa en una presumpció d'acceptació i conformitat de la resta dels comuns que lògicament s'estableix en la previsió d'una sentència favorable als interessos comuns, que, tanmateix, no es pot estendre als supòsits en què l'èxit de l'acció exercida —extinció del contracte d'arrendament— no ha de suposar necessàriament un benefici per a la comunitat, sobretot quan, tal com succeeix en aquest cas, els copropietaris s'han oposat expressament en el procés a aquesta extinció. En conseqüència, per demandar vàlidament caldria un previ acord entre els comuns que n'habilités un d'ells per actuar en judici o, si escau, que aquesta actuació reunís la major part dels interessos de la comunitat. En cas contrari, com que ningú no pot ser obligat a demandar, no cal plantejar l'existència d'una situació de litisconsorci actiu necessari, però sí la de la falta de legitimació a què es refereix l'art. 10 LEC en no resultar el qui actua titular de la relació jurídica o objecte litigiós.

Acció de divisió de cosa comuna exercitada respecte a dos pisos contigus

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 609/2012, de 19 d'octubre (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 154919/2012

Un cop formulades la demanda i la reconvençió per sol·licitar la divisió dels pisos en condomini dels litigants, el Jutjat de Primera Instància va desestimar la demanda i va estimar la reconvençió per acordar la divisió dels immobles mitjançant la venda en subhasta pública, amb admissió de licitadors estranys i posterior repartiment de la quantitat obtinguda entre els copropietaris. L'AP Saragossa va revocar la sentència del Jutjat, va desestimar la reconvençió i va estimar en part la demanda per acordar la formació de dos lots, cada un constituït per un pis, i adjudicar-ne un a cada litigant en virtut de sorteig. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs de cassació interposat pel reconvinent, cassa la sentència recorreguda i, en canvi, confirma la de primera instància.

Hi ha dos caràcters fonamentals de la comunitat de béns: a) la seva naturalesa incidental o transitòria; i b) la inexistència de vincle, a falta de pacte entre els particulars, pel qual els comuns estiguin obligats a romandre a la comunitat. L'art. 404 CC, inspirat en el caràcter no definitiu, poc rendible i desfavorable amb què concep la situació de comunitat, concedeix al comúner una acció per exigir que es divideixi la cosa comuna. L'acció de divisió és indiscutible pels altres partícips, incondicional i imprescriptible, ja que la facultat de sol·licitar la divisió de la cosa no és un dret que es pugui extingir per la seva falta d'exercici en un termini determinat, sinó una facultat de caràcter permanent que acompanya sempre la comunitat i s'ha d'entendre subsistent mentre aquesta duri. Amb l'exercici de l'acció de divisió el que es persegueix és la cessació de l'estat d'indivisió per tal que s'adjudiqui al comúner la propietat plena o separada d'una part o porció de la cosa comuna o que, en cas que físicament i jurídicament aquesta divisió no sigui possible, se li atribueixi la part proporcional del preu obtingut mitjançant la seva venda. D'aquí que la facultat concedida per aquesta norma s'adreci al cessament de la situació de comunitat mitjançant el reconeixement i l'assignació de titularitats individuals a cada un dels partícips, que s'han de materialitzar sobre tots i cada un dels béns en què són titulars d'una quota indivisa. Preval l'acord dels partícips quant a l'adjudicació a un d'ells de la cosa comuna; però, si aquest acord no existeix, s'imposa —en cas d'indivisió— la venda a subhasta pública amb admissió de licitadors estranys, fet que no impedeix a cada un dels partícips licitar en la subhasta per a l'adjudicació del bé, i obtenir-ne la plena propietat mitjançant el pagament a la resta de partícips de la part proporcional que els correspongui en el preu d'adjudicació.

CONTRACTES MIXTOS

La garantia de la «bonitas nominis» en la cessió de crèdits

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 428/2012, de 10 de juliol (Ponent: Francisco Javier Orduña Moreno) LA LEY 151678/2012

El Jutjat de Primera Instància va desestimar la demanda de nul·litat de sengles negocis jurídics de compravenda i cessió de crèdit en pagament del preu. L'AP Màlaga va revocar la sentència del Jutjat i va estimar la demanda. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs de cassació interposat pel demandat, cassa la sentència recorreguda i confirma la de primera instància.

La regla o el principi general de la llibertat contractual, que estableix l'art. 1255 CC, permet la possibilitat que les parts puguin configurar una relació negocial complexa sense la necessitat d'ajustar-se als tipus preestablerts per la llei i, alhora, la possibilitat de modificar o substituir la disciplina corresponent a un determinat tipus de contracte; tot això de conformitat amb els interessos negocials concrets que, en cada cas, les parts mirin d'articular per mitjà de la seva relació negocial. Aquest marc d'actuació de l'autonomia privada, dins de l'atipicitat contractual, s'estén, per mor de la seva pròpia expansió conceptual i lògica, a la facultat de configurar aquesta modificació ja amb vista a una unitat contractual, o bé en relació amb un marc complex de contractes establert-se la seva corresponent relació causal o interrelació entre aquests. Se sol distingir entre les figures que es concerten en una sola síntesi o unitat contractual, com és el cas dels contractes mixtos o dels denominats contractes complexos en què conflueixen, amb més o menys atipicitat, elements que pertanyen a diversos tipus contractuals, i les figures relatives a una unió o pluralitat de contractes en què es produeix una connexió o un lligam anterior, com és el cas dels denominats contractes colligats, que representen la unió de contractes diferents, però volguts globalment per les parts ja com un tot o un bé en una relació de mútua dependència; i que donen lloc a contractes recíprocs, a contractes subordinats o, si escau, a contractes alternatius. El més habitual o característic d'aquests contractes és que quan la voluntat concorde de les parts, o la unitat de l'interès o funció negocial que s'articula en els diferents contractes, així ho exigeixi, el fenomen en el seu conjunt ha de ser considerat com una unitat jurídicament orgànica i, per tant, interrelacionada, de manera que cal qualificar el contingut essencial del marc contractual als efectes d'aplicar les principals conseqüències jurídiques que se'n puguin derivar: incompliment, resolució, nul·litat, etc. En aquest cas, la peculiaritat rau en què les parts configuren la seva relació negocial d'una manera complexa mitjançant dos contractes mixtos, de compravenda i cessió de crèdit, amb vista a una clara unitat causal del marc contractual resultant. En aquesta línia, si es pregunta per la «causa eficient» de l'entramat contractual, ja com a causa concreta de la funció econòmica i social que és subjacent a aquests contractes o bé des de l'aplicació de la teoria de la base del negoci, s'arriba a la conclusió que la configuració negocial que va donar lloc a la formalització d'aquests contractes va respondre a un propòsit negocial comú o global volgut per les parts, d'acord amb una unitat d'interès i de funció negocial que es va projectar a través de la realització coordinada dels contractes esmentats. En efecte, des d'aquesta unitat jurídica del fenomen negocial s'entén la identitat de l'estructura que presenten tots dos contractes, el joc simètric de les seves respectives estipulacions i, sobretot, la funció negocial que revela el seu pressupòsit causal.

DRET A L'HONOR. NOTARIS

Article publicat a la revista dirigida pel demandat, destinada al col·lectiu de notaris, en què es criticava l'actuació del demandant com a degà d'un Col·legi Notarial

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, de 28 de setembre de 2012 (Ponent: Juan Antonio Xiol Ríos) LA LEY 153133/2012

Les sentències d'instància van estimar parcialment la demanda sobre protecció del dret a l'honor. El Tribunal Suprem declara

que és procedent el recurs de cassació interposat pels demandats, cassa la sentència recorreguda i, en canvi, desestima la demanda.

L'interès públic de la notícia no ha estat qüestionat. La possible transcendència de l'aprovació d'una disposició normativa i la transcendència o l'abast d'aquesta en la tasca desenvolupada pels notaris, com també la falta d'actuació i de l'emissió de l'informe sol·licitat al Col·legi de Notaris de València, resulta d'interès per al col·lectiu implicat i amb caràcter general per a la resta de ciutadans en tenir per objecte el desenvolupament de disposició legal sobre protecció pública del dret a l'habitatge. Les crítiques efectuades es dirigeixen contra el degà del Col·legi Notarial de València que gaudeix de transcendència pública per la tasca que desenvolupa i en aquesta condició ha de suportar que, les seves paraules i els seus fets es vegin sotmesos a l'escrutini de l'opinió pública. Per tant, ha de prevaler el dret d'informació i la llibertat d'expressió, en el cas considerat, atesa la seva capacitat pel seu contingut, de ser susceptible d'influir en l'opinió pública lliure. La sentència recorreguda xifra la lesió del dret a l'honor del recurrent en el fet que amb la utilització dels qualificatius emprats s'ataca deliberadament la personalitat del demandant. No obstant això, malgrat que les expressions utilitzades són bastant greus, aquest factor no és suficient en el cas examinat per invertir el caràcter prevalent que la llibertat d'expressió ostenta. No s'ha d'extreure o deslligar les expressions difoses del context en què es van utilitzar i, en especial, de la mateixa actuació del demandant, ja que és evident a la vista del contingut de l'article que obeeix en gran mesura a crítiques que anteriorment va llançar el demandant contra el demandat, en què eren notables i evidents les diferències professionals existents, que van donar lloc a un clímax de crispació i rivalitat. També s'ha de valorar que l'article fos publicat en una secció de caire irònic dins de la publicació, com es desprèn tant del títol de la secció com del seu format. Per tant, aquesta Sala considera que si bé els termes emprats per referir-se al demandant es poden considerar inadequats i poden resultar literalment i aïlladament ofensius, en ser posats en relació amb el context en què es produeixen, en primer lloc, de crítica a actuacions o comentaris anteriors efectuats pel demandant contra l'activitat professional del demandat i, en segon lloc, de crítica d'activitats desenvolupades pel demandant en la seva condició de degà, els termes emprats no revesteixen transcendència suficient, ja que són expressions de l'enfrontament públic en què s'accentua l'agressivitat verbal i s'eleva el to de la discussió en un desig de desqualificar l'adversari. Tal com s'ha dit anteriorment, un context de discussió o contesa, segons l'àmbit públic o privat en què es produeix i els usos relacionats amb aquest, quan la discussió arriba recíprocament a un nivell alt de tensió pot justificar la utilització d'expressions de duresa semblant a les utilitzades per l'adversari com a via adequada per a l'exercici del dret a la rèplica. En conseqüència, aquesta Sala s'inclina per reconèixer la prevalença, en el cas examinat, de la llibertat d'expressió sobre la protecció que mereix l'honor del demandant.

DRET DE RETRACTE ARRENDATICI

Exercici del dret de retracte arrendaticí sobre finca independent

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 450/2012, d'11 de juliol (Ponent: Francisco Javier Orduña Moreno) LA LEY 151679/2012

Les sentències d'instància van desestimar l'acció de retracte arrendatí urbà. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs de cassació interposat pel demandant, cassa la sentència i estima la demanda.

Si la peculiaritat de l'objecte de venda, configurat per la venda conjunta o de la totalitat de l'immoble, representa una excepció a la regla general a favor de l'exercici del dret de retracte arrendatí, l'estimació que la cosa arrendada es pugui valorar com a finca independent opera o juga com una excepció de l'excepció establerta, és a dir, com una pròpia subexcepció en la dinàmica d'aplicació de l'exercici del dret de retracte. El seu fonament no és altre que neutralitzar la justificació que sustentava la prèvia excepció, del qual pren la seva causa o raó; d'aquesta manera la consideració de la realitat i la idoneïtat de la cosa arrendada, com a finca independent, pren sentit i oportunitat en la mesura en què jurídicament enerva la peculiaritat de l'objecte de la venda en no pertorbar ni obstaculitzar la finalitat que el justificava, és a dir, que el nou o els nous adquirents, pel contracte de compravenda, puguin desenvolupar plenament la destinació econòmica i l'explotació de l'immoble d'acord amb la funcionalitat o la naturalesa que en resulti. En aquest cas, cal estimar que concorre el concepte de finca independent en relació amb el local de negoci que com a arrendatari ostenta la part recurrent. Malgrat la informació registral de la finca, segons el que es reflecteix al contracte de compravenda i segons alguns elements constructius que amb caràcter accessori es trobin annexos, el cert és que el dret arrendatí va tenir configuració jurídica expressa, que la seva realitat fàctica es va materialitzar en una construcció sobre una part de la dita parcel·la, que aquesta construcció, segons el mateix informe pericial, es presenta arquitectònicament com a independent de l'edifici principal i que conté referència cadastral diferenciada, com també tractament urbanístic diferent. L'exercici del retracte arrendatí sobre aquesta unitat física, clarament diferenciable i d'utilització independentment, no obstaculitza de cap manera la destinació econòmica i l'explotació que el nou adquirent vulgui donar a l'edifici principal connex al local de negoci objecte del litigi.

DIVORCI

Sol·licitud de canvi de custòdia dels fills formulada pel pare

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 633/2012, de 25 d'octubre (Ponent: José Antonio Seijas Quintana) LA LEY 158041/2012

Les sentències d'instància van desestimar la demanda de modificació de mesures formulada pel pare en què sol·licitava el canvi de la custòdia dels fills. El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació.

Així succeeix en aquest cas en què l'Audiència Provincial ha examinat les proves aportades i ha tingut en compte l'interès dels menors en un context difícil pel que fa als conflictes generats sense solució de continuïtat pels seus progenitors. La consideració que tant l'un com l'altre se'n volen anar amb el seu pare poc temps després que es decidís assignar a la seva mare la guarda i custòdia, no és ni molt menys conforme a aquest interès, ans al contrari, provoca, o pot provocar, un evident enfrontament amb les parts en conflicte. L'interès del menor exigeix un compromís més gran i una col·laboració dels seus progenitors tendent al fet

que aquest tipus de situacions es resolguin en un marc de normalitat familiar en què no tots els desitjos del fill se satisfan necessàriament mitjançant el canvi de custòdia, a manera d'anada i tornada pel que fa al seu estat d'ànim o de situacions puntuals de divergència que modifiquen a conveniència del menor la guarda i custòdia, propiciant en algun cas situacions indubtablement perverses per al grup familiar quan s'hi involucren altres mesures com la d'aliments o l'ús de l'habitatge, i això el dret no ho empara sense solta ni volta. Els conflictes a aquestes edats entre pares i fills són en certa manera lògics, però això no pot servir sense més ni més d'argument per modificar la mesura de guarda i custòdia adoptada al seu moment, prèvia valoració de totes les circumstàncies concurrents, incloent-hi l'informe psicossocial que ha avaluat la situació familiar.

EXPROPIACIÓ FORÇOSA

De finca de dues porcions, classificades com a sòl urbà i qualificades com a sistema general viari, per a l'execució d'una modificació puntual d'un PGM en cert Sector

Sentència Tribunal Suprem, Sala Tercera, de 19 de setembre de 2012 (Ponent: Juan Carlos Trillo Alonso) LA LEY 143471/2012

El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs de cassació interposat contra la sentència del TSJ Catalunya, i estima parcialment recurs contenciós administratiu interposat contra l'Acord del Jurat d'Expropiació Forçosa que fixava preu just, en el sentit de determinar en execució de sentència el valor en venda d'habitatge lliure per a les porcions A i B de la finca expropiada, a fi de calcular el valor de repercussió del sòl i mantenir la resta de conceptes aplicats pel Jurat.

Estant conformes les parts en què no és aplicable al present supòsit la ponència de valors cadastrals, el valor de repercussió del sòl va ser fixat mitjançant el mètode residual estàtic establert a la Norma 16 RD 1020/1993 de 25 juny (normes tècniques i quadre marc de valors del sòl i de les construccions per determinar el valor cadastral dels béns immobles), i es va utilitzar el valor en venda per als habitatges lliures amb preus d'habitatges de segona mà, però, en canvi, es va aplicar un cost de construcció d'habitatges nous. La sentència d'instància, després de valorar la prova realitzada, entén que no ha estat desvirtuada la presumpció d'encert del jurat d'expropiació forçosa, tot mantenint els valors donats per aquest. Aquesta conclusió no és encertada, ja que, tal com resulta del full d'apreuament de la beneficiària —els valors del qual són acollits pel jurat—, s'adopten valors en venda per a habitatge lliure de segona mà amb 20 o 30 anys d'antiguitat segons les mostres aportades, als quals s'apliquen costos de construcció d'habitatge nou, referits al butlletí econòmic de la construcció del primer trimestre de l'any 2004. Ni en la resolució del jurat ni en la sentència, s'ofereix cap justificació que expliciti la raó per la qual s'ha d'acudir al valor de mercat de segona mà en una actuació com la d'aquest cas. Tampoc no es pot entendre correcte que el jurat i, per tant, aquella sentència, en considerar el mercat de l'habitatge usat, apliqui després despeses de construcció d'habitatge nou, tot barrejant en procedir d'aquesta manera conceptes que pel fet de ser heterogenis condueixen necessàriament a resultats inexactes.

MESURES PATERNOFILIALS

La fixació del domicili dels fills no pot deixar-se a la voluntat de la mare custòdia

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 642/2012, de 26 d'octubre (Ponent: José Antonio Seijas Quintana) LA LEY 158044/2012

El Jutjat de Primera Instància va estimar parcialment la demanda deduïda pel pare i va acordar mantenir com a definitives les mesures acordades en el procediment de mesures provisionals, en què es va fixar que si la mare residia a Valladolid se li atribuïa la guarda i custòdia de la filla, però que si residia a Nova York, se li atribuïa la guarda i custòdia al pare. L'AP Valladolid va revocar en part la sentència del Jutjat i va determinar que la guarda i custòdia de la menor s'atribuïa a la mare, perquè aquesta era la que estava facultada per decidir en tot cas el lloc de residència de la filla. El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació formulat pel pare, cassa i anul·la la sentència recorreguda i reposa les actuacions al moment abans de dictar-se la sentència d'apel·lació, a fi que l'Audiència Provincial dicti nova sentència sobre la conveniència del trasllat de la filla del matrimoni a Nova York i ponderi la necessitat i la proporcionalitat de la mesura que s'adopti.

Doncs bé, la guarda i custòdia dels menors deriva de la pàtria potestat, i de la pàtria potestat, entre d'altres coses, se'n deriva la fixació del domicili familiar, segons disposa l'article 70 del Codi Civil, per donar compliment al que es preveu a l'article 68 del Codi Civil, respecte de l'obligació de viure junts. La ruptura matrimonial deixa sense efecte la convivència i obliga els progenitors a posar-se d'acord per a l'exercici d'alguna d'aquestes facultats que porten causa de la pàtria potestat, entre altres la de fixar el nou domicili i, com a conseqüència d'això, el dels fills que s'integren dins del grup familiar afectat per la ruptura coincident, en general, amb el de qui ostenta la guarda i custòdia. Estem, sense dubte, davant d'una de les decisions més importants que es poden adoptar en la vida del menor i de la mateixa família, que s'haurà de sustentar en l'acord dels progenitors o en la decisió d'un d'ells consentida expressament o tàcitament per l'altre, i només en defecte d'aquest acord correspon al jutge resoldre el que s'escaigui prèvia identificació dels béns i drets en conflicte a fi de poder calibrar d'una manera ponderada la necessitat i la proporcionalitat de la mesura adoptada, sense condicionar-la al mateix conflicte que motiva la ruptura. Sens dubte, hi va haver desacord entre els pares respecte a la nova residència de la seva filla, i també es va acudir a l'autoritat judicial. No obstant això, la solució adoptada deixa a la voluntat de la mare custòdia la decisió de fixar el lloc de residència de la filla en comú, en perjudici dels drets i deures de la pàtria potestat que ostenta l'altre progenitor, i deixa, a més, sense valorar si resulta convenient o no per a l'interès de la filla el desplaçament que s'interessa, adoptant fins i tot un règim de visites absolutament indeterminat i en funció d'un possible desplaçament de la menor a l'estranger vinculat a la guarda i custòdia de la mare, que tampoc no ha estat definit ni respecte al temps de permanència, ni pel que fa a les circumstàncies concurrents («en el cas que aquesta finalment es traslladi a Nova York»). En resoldre d'aquesta manera, la sentència deixa sense contingut els drets de la filla a la protecció i la cura que siguin necessaris per al seu benestar, i es defugen els drets i deures dels pares que garanteixen el reconeixement del principi que tots dos tenen obligacions comunes pel que fa a la cria i el desenvolupament del nen.

NOTARIS

Nul·litat del Reglament de règim jurídic de Notaris i Registradors de la Propietat i Mercantils

Sentència Tribunal Suprem, Sala Tercera, de 6 de juliol de 2012 (Ponent: Juan José González Rivas) LA LEY 97331/2012

El Tribunal Suprem estima recurs contenciós administratiu interposat contra el RD 253/2011, de 28 febrer, sobre règim jurídic dels Notaris i Registradors de la Propietat i Mercantils adscrits a la Direcció General dels Registres i del Notariat, per no ajustar-se a dret.

La disposició transitòria única RD 253/2011, de 28 febrer (règim jurídic dels Notaris i Registradors de la Propietat i Mercantils adscrits a la Direcció General dels Registres i del Notariat), objecte de recurs —que literalment diu així: «Els notaris i registradors actualment adscrits a la Direcció General dels Registres i del Notariat quedaran sotmesos al règim jurídic del present Reial Decret, si bé el còmput del termini establert a l'article 8 es comptarà des de l'entrada en vigor del present Reial Decret»—, s'ha de considerar nul·la de ple dret en apartar-se la seva justificació del caràcter estable, permanent o indefinit de l'adscripció dels notaris i registradors a la DGRN, segons determina aquest precepte, com també per inobservança de la normativa específica de la legislació hipotecària i notarial. Correspon només a la Llei la regulació de la forma de provisió de llocs de treball al servei de les administracions públiques, ja que no se'n desprèn cap altra cosa de l'opció prevista als art. 103.3 i 149.1.18a CE en favor d'un règim estatutari per als servidors públics i de la consegüent exigència que les normes que permetin excepcionar aquesta provisió constitucional siguin disposades pel legislador.

NOTARIS. ARANZEL

El Suprem avala la rebaixa de l'aranzel notarial aplicada pel Reial Decret 1612/2011

Sentència Tribunal Suprem, Sala Tercera, de 10 d'octubre de 2012 (Ponent: Carlos Lesmes Serrano) LA LEY 151887/2012

El Tribunal Suprem desestima el recurs contenciós administratiu interposat pel Consell General del Notariat contra l'art. 1 del Reial Decret 1612/2011, que modifica els Reials Decrets 1426/1989 i 1427/1989 que aproven, respectivament, els aranzels de notaris i de registradors, com també el Decret 757/1973, pel qual s'aprova l'aranzel dels registradors mercantils.

El Consell General del Notariat es mostra disconforme amb la redacció que el RD 1612/2011 de 14 novembre (de modificació del RD 1426/1989 i 1427/1989 de 17 novembre, aproven els aranzels dels notaris i dels registradors, com també el RD 757/1973 de 29 març, aprova l'aranzel dels registradors mercantils) ha proporcionat a la lletra g) de l'ap. 1 del núm. 1 de l'Annex I. L'origen d'aquest dret aranzelari en la quantia que el precepte estableix es troba a l'art. 5 RDL 13/2010 de 3 desembre (actuacions en l'àmbit fiscal, laboral i liberalitzadores per fomentar la inversió i la creació d'ocupació), en què es recullen diverses mesures per agilitzar i simplificar la constitució de societats mercantils de capital, entre les quals les de constitució de societats de responsabilitat limitada per via telemàtica. Doncs bé, a l'art. 5.1 g) RDL 12/2010 es diu que s'aplicaran

com a aranzels notarial i registrals la quantitat de 150 euros per al notari i de 100 euros per al registrador. L'esmentada més amunt lletra g) de l'ap. 1 del núm. 1 de l'Annex I, introdueix una expressió, «per tots els conceptes», que no apareix a l'art. 5.1 g) RDL 13/2010. Aquesta addició provoca nova denúncia d'infracció per part del consell recurrent, en considerar que s'ha produït un desenvolupament *ultra vires* del manament legal. La norma reglamentària que es jutja ara té la seva cobertura en l'habilitació conferida al govern per la disp. add. 3 LTPP, per tant, no es pot atribuir la consideració de reglament executiu del RDL 13/2010. Tenint en compte tot això, difícilment es pot haver incorregut en excés a aquest Reglament respecte de l'RDL. En realitat, l'expressió «per tots els conceptes» està en consonància amb el que s'ha estat dient, és a dir, que una de les finalitats del nou reglament és evitar duplicitats indegudes i mantenir una limitació de costos com a mesura de foment de l'economia nacional, a l'efecte del qual el govern té plena habilitació per aclarir o interpretar les normes aranzelàries, sense que això suposi cap vulneració de la llei.

PENSIÓ DE VIDUÏTAT

La reconciliació entre separats no dóna dret a pensió de viduïtat si no es notifica

Sentència Tribunal Suprem, Sala Quarta, del Social, de 16 de juliol de 2012 (Ponent: José Manuel López García de la Serrana) LA LEY 140906/2012

El TSJ Castella i Lleó estima el recurs contenciós administratiu formulat contra resolució del TEAR, que anul·la, igual que la liquidació per l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i AJD i la comprovació de valors de què porta causa.

Les persones divorciades o separades judicialment per causar la pensió de viduïtat han de ser creditors de la pensió compensatòria, requisit que no acredita l'actora i de l'acreditació de la qual no l'allibera la reconciliació de la parella que no es va formalitzar legalment. La separació matrimonial, mentre es manté el pronunciament judicial que la decreta produeix *ex lege* uns determinats efectes, entre els quals apareix, com el més essencial, el cessament de la convivència conjugal i la possibilitat de vincular béns d'un altre cònjuge en l'exercici de potestat domèstica. D'aquí que, mentre subsisteixi i no es modifiqui per una nova resolució judicial la decretada situació de separació matrimonial, la convivència conjugal sigui legalment inexistente, per més que pugui seguir donant-se en la pràctica o de fet. La voluntària i comunament acceptada continuació de la convivència matrimonial entre dues persones, que legalment tenen suspesa aquesta convivència, no pot tenir efecte jurídic similar al de la convivència matrimonial pròpiament dita. Notori és allò que tothom sap, que és públic i consta en els registres públics, i no el que és conegut per alguns veïns, empleats de banca i altres persones que veuen la convivència però ignoren la qualificació jurídica de la relació existent entre els convivents. I això perquè, com que la mera convivència no té valor davant de tercers, resulta que l'actora, per causar la pensió, havia de tenir reconeguda una pensió compensatòria de l'art. 97 CC, tal com requereix l'art. 174.2 LSS 1994. La jurisprudència distingeix entre el concepte i la finalitat de la pensió compensatòria i la pensió d'aliments o altres tipus d'ajudes econòmiques, per concloure que només es

causa la pensió de viduïtat quan la beneficiària tenia reconeguda una pensió compensatòria.

PROPIETAT HORIZONTAL

Les obres autoritzades en el títol constitutiu no requereixen acord de la comunitat

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 455/2012, d'11 de juliol (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 104808/2012

Les sentències d'instància van estimar parcialment la demanda formulada per la comunitat de propietaris i van condemnar els propietaris demandats a retirar les xemeneies instal·lades en una paret comuna de l'edifici. El Tribunal Suprem declara que no són procedents els recursos extraordinaris per infracció processal i de cassació interposats pels demandats.

El títol constitutiu de la propietat horitzontal vincula tots els propietaris individuals que l'integren, i en aquest sentit l'autorització que conté amb caràcter genèric per a l'execució de determinades actuacions sobre elements comuns en interès individual, que normalment comportarà com a contraprestació una major contribució a les despeses comunes mitjançant la fixació de la quota de participació, no pot ser discutida per la resta dels propietaris que l'han consentit, ja fos inicialment o bé en adquirir la seva propietat amb coneixement del que s'estableix al títol. En conseqüència, l'exigència de l'audiència, amb vista a la necessitat d'un acord comunitari que autoritzi expressament la realització del que ja s'ha admès en el títol —en aquest cas no es discuteix que als estatuts de la comunitat de propietaris hi ha una clàusula permissiva de les obres realitzades pels demandats— no té suport en el que es disposa a les normes que regeixen la propietat horitzontal —art. 5 i 17 LPH—, amb independència que si no existeix aquest acord sobre la forma concreta d'afectació dels elements comuns s'obre la possibilitat d'impugnar posteriorment la forma concreta de la realització de les obres.

Majoria necessària per autoritzar l'arrendament de l'habitatge del porter

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 599/2012, de 24 d'octubre (Ponent: Román García Varela) LA LEY 154915/2012

La present resolució estima el recurs interposat contra la sentència de l'AP Madrid, Secció 10a, de 26 de gener de 2010 (Rec. 619/2009).

No s'ha d'obligar al manteniment del porter o el conserge amb els grans costos actuals i amb l'horari de treball tan limitat, impeditiu d'una vigilància completa de l'immoble, a més del fet que les prestacions es poden dur a terme mitjançant empreses especialitzades. S'ha mantingut en la jurisprudència la supressió del porter, sempre seguida amb la prestació dels serveis per altres mitjans, només amb l'acord de la majoria de la junta de propietaris. Pel que fa a aquest servei, únicament se'n podrà exigir la creació o supressió als propietaris si s'assoleix la majoria qualificada de les tres cinquenes parts, tant dels amos en nombre com de les quotes de participació. En aquest cas, la qüestió debatuda es refereix a l'arrendament de l'habitatge del porter, no a la supressió del servei, ja que la comunitat va acceptar tàcitament

la substitució de la figura del porter per la d'un conserge. El títol constitutiu únicament ha anunciat el condomini indivisible dels comuns, sense determinar limitacions als seus drets dominicals ni sotmetre l'habitatge del porter a un ús específic, de manera que el lloguer no implica desafectació, en continuar amb la condició de l'element comú.

FALLIDA

Fallida de promotora: restitució a la compradora d'un habitatge de la quantitat entregada

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 506/2012, de 29 de juliol (Ponent: Rafael Gimeno-Bayón Cobos) LA LEY 149042/2012

Les sentències d'instància van estimar la demanda de la sindicatura de la fallida sol·licitant la nul·litat de l'acord resolutori de compravenda d'habitatge, amb devolució de la quantitat entregada, formalitzat entre la compradora demandada i la promotora fallida. El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació interposat per la demandada, cassa la sentència recorreguda i desestima la demanda.

En aquest cas, s'està davant d'un contracte de compravenda d'habitatge futur en què: 1) la promotora que havia incomplert ha fallit; la compradora havia resolt el contracte a l'empara del que es disposa a l'art. 3 L 57/1968 de 27 de juliol (percepció de quantitats anticipades en la construcció i venda d'habitatges); 2) la quantitat retornada en execució del mutu desistiment no arriba a cobrir l'import de la suma lliurada per la compradora; 3) no s'ha declarat que la fallida hagi tractat de manera discriminatòria la compradora que va resoldre el contracte davant d'altres compradors que es trobessin en idèntica circumstància i haguessin resolt els seus contractes, i 4) a més, no existeix cap possibilitat d'execució de la contraprestació promesa al seu dia i incomplerta que va donar lloc a la resolució del contracte. En les circumstàncies exposades, la condemna de qui res no havia rebut de la fallida i que va recuperar part d'allò entregat —amb pèrdua dels interessos i de part del capital— a lliurar a la massa de la fallida la quantitat restituïda, sense que hi hagi cap possibilitat que la fallida compleixi la contraprestació pactada, esdevé iniqua i vulnera el que disposa l'art. 1295 CC d'entendre que l'acció prevista a l'art. 878.2 CCom. té naturalesa rescissòria, i allò previst als art. 1303 i 1308 CC si es manté que es tracta d'una acció de nul·litat.

SIMULACIÓ ABSOLUTA

La ineficàcia afecta els intervinents en el negoci simulat no a tercers de bona fe

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 574/2012, de 28 de setembre (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 151053/2012

El Jutjat de Primera Instància va desestimar les accions sobre nul·litat dels negocis jurídics de dissolució de proindivís i permuta. L'AP Almeria va revocar la sentència del Jutjat i va estimar la demanda. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs extraordinari per infracció processal, anul·la la sentència recorreguda i, en canvi, amb estimació parcial de la demanda, declara la nul·litat per simulació del negoci jurídic d'extinció de la comuni-

tat de béns i de vigència del pacte d'adquisició preferent formalitzat entre el demandant i un dels comuns.

Acceptant en aquest cas que el negoci jurídic d'extinció de la comunitat va resultar inexistent, per ser simulat, mentre que la seva finalitat no era extingir el condomini atribuint la propietat únicament a una de les parts en la comunitat com seria el més adequat, sinó facilitar la transmissió de l'immoble a un tercer, d'aquesta circumstància no se'n pot extreure la nul·litat per simulació del negoci jurídic formalitzat amb aquell tercer, el demandat, ja que es tractava d'un negoci existent i volgut per les parts, i no s'hi poden aplicar les conseqüències de la simulació de l'anterior negoci d'extinció de la comunitat quan ni tan sols s'al·lega, i encara menys s'acredita, la participació del demandat en aquesta confabulació. En realitat la situació creada en afirmar la nul·litat per simulació del negoci pel qual es va extingir el condomini és l'equivalent a la venda pels codemandats de la seva participació del 50% en la propietat de l'immoble sense respectar el dret d'adquisició preferent concedit, utilitzant per a això formalment l'exclusiva intervenció dels seus copropietaris; la qual cosa, amb independència de les conseqüències que pogués tenir en l'àmbit purament obligacional, no es pot oposar a un tercer de bona fe com en aquest cas és la demandada, tal com succeeix, en el cas de la rescissió dels contractes —entre els supòsits dels quals s'hi inclou la dels efectuats en frau de creditors— quan les coses objecte del contracte es troben en poder d'un tercer la mala fe del qual no s'ha acreditat. En definitiva, un cop produïda la transmissió per cada un dels copropietaris de la part que els pertanyia a la comunitat, no es pot apreciar la nul·litat d'aquesta transmissió, ja que no és aquest l'efecte que s'ha d'atribuir a l'alienació efectuada a un tercer que incompleix un dret d'adquisició preferent concedit a un altre —amb efectes purament obligacionals entre les parts— sense perjudici que, si escau, un cop acreditada la mala fe amb què va actuar aquest tercer, es pogués exercir, fins i tot davant d'ell, aquest dret d'adquisició preferent.

SOCIETAT ANÒNIMA

No té capacitat de ser part en un procés la societat la inscripció de la qual va ser cancel·lada

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 503/2012, de 25 de juliol (Ponent: Antonio Salas Carceller) LA LEY 135494/2012

Les sentències d'instància van estimar la demanda de reclamació de quantitat per l'execució indeguda de l'aval entregat pel demandant a la demandada. El Tribunal Suprem declara que és procedent el recurs extraordinari per infracció processal, anul·la la sentència recorreguda i, en canvi, desestima la demanda per apreciar falta de personalitat o de capacitat de ser part en la demandada.

La societat que ja no apareix inscrita al Registre Mercantil no té capacitat per ser part en un procés. La dissolució i la liquidació de la societat anònima tenen com a finalitat fonamental la separació de la persona jurídica social per mitjà d'un procés en què, després de la dissolució, succeeix el període de liquidació i després d'aquest, l'extinció formal de la societat. Quan la liquidació, en sentit ampli, ha finalitzat, de manera que s'ha satisfet els creditors, s'ha determinat la quota de l'actiu social corresponent a cada acció i s'ha realitzat el repartiment als accionistes, a partir

d'aquest moment —el de la cancel·lació— la societat ja no té representants ni patrimoni, per tant, fins i tot resultaria inútil iniciar qualsevol execució contra aquesta. La cancel·lació dels assentaments registrals indica el moment d'extinció de la personalitat social. Si la societat anònima adquireix la seva personalitat jurídica en el moment en què s'inscriu al registre, correlativament la cancel·lació de les inscripcions referents a l'entitat s'ha de reputar com la manera de posar fi a la personalitat que la llei li confereix. Una societat liquidada i que hagi repartit entre els socis el patrimoni social, és una societat buida i mancada de contingut, tot i que resulta necessària la cancel·lació per determinar de manera clara, en relació amb tots els interessats, el moment en què s'extingeix la societat. No obstant això, com és obvi, la cancel·lació no té caràcter sanatori dels possibles defectes de la liquidació. La desaparició definitiva de la societat només es produirà quan la cancel·lació respongui a la situació real; o sigui, quan la societat hagi estat liquidada en forma i no hagi deixat creditors insatisfets, socis sense pagar ni patrimoni sense repartir. En cas contrari, els socis i els creditors podran sol·licitar la nul·litat de la cancel·lació i la reobertura de la liquidació, per interessar a la vegada la satisfacció d'un crèdit i demandar aquells que haguessin propiciat una cancel·lació indeguda de la inscripció de la societat. El que no resulta conforme és que es demandi, sense solta ni volta, una societat que no té personalitat jurídica sense pretendre, alhora, que la recuperi.

Exadministrador que s'aprofita d'una oportunitat de negoci de la societat

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 502/2012, de 3 de setembre (Ponent: José Ramón Ferrándiz Gabriel) LA LEY 149039/2012

El Jutjat Mercantil va estimar l'acció social de responsabilitat de l'administrador demandat. L'AP Barcelona va revocar la sentència del Jutjat i va desestimar la demanda. El Tribunal Suprem declara que és procedent en part el recurs de cassació interposat per la demandant, deixa sense efecte la sentència recorreguda i estima en part la demanda.

El caràcter fiduciari de la relació que vincula l'administrador amb la societat, en què l'estàndard de bona fe compleix importants funcions com a regla d'integració de la seva regulació, determina que en certes circumstàncies aquell, malgrat haver cessat en el càrrec i estar facultat, com a regla, per emprendre i desenvolupar activitats en competència amb aquesta, hagi d'observar respecte d'aquesta certs deures de conducta imposats per la dita bona fe. La infracció d'aquests deures elementals permet exigir a l'administrador responsabilitat per la via prevista a l'art. 134 TR LSA —art. 238 TRLSC—, a fi d'aconseguir la reparació del dany que hagués causat a la societat, inclús havent cessat en les seves funcions. Un d'aquests supòsits que la pràctica ha permès individualitzar consisteix en la preparació intencionada de l'aprofitament de l'oportunitat de negoci per part de l'administrador, mentre ho era, tot i que no aconsegueixi el seu propòsit fins després de deixar de ser-ho en execució del pla concebut. Aquest supòsit no és el del cas, ja que el tribunal d'apel·lació va negar rotundament que es pogués imputar al demandat, mentre va ser administrador de la societat demandant, deslleialtat o infidelitat de cap tipus. Un altre dels supòsits és el de l'apropiació, en determinades circumstàncies contràries al model de bona fe, per qui va ser administrador de les oportunitats de negoci que es

considera que ja pertanyien pràcticament a l'actiu de la societat. Aquest és el cas que alguns dels fets declarats provats pel tribunal d'apel·lació porten a entendre concurrent.

SUCCESSIÓ D'EMPRESA

Successió d'empresa en cas d'execució d'hipoteca de l'immoble destinat al negoci

Sentència Tribunal Suprem, Sala Quarta, de 25 de setembre de 2012 (Ponent: José Manuel López García de la Serrana) LA LEY 153578/2012

El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació per unificació de doctrina interposat contra la sentència del TSJ Andalusia, i la cassa i l'anul·la, i resol el debat plantejat en suplicació absolutent l'entitat recurrent i declara responsables les altres empreses de l'acomiadament dels treballadors.

Un element fonamental per determinar si existeix o no successió empresarial és el fet que s'hagi transmès una entitat econòmica organitzada de forma estable, o sigui, que s'hagi produït la transmissió d'un conjunt organitzat de persones i elements que permet l'exercici d'una activitat econòmica que persegueix un objecte propi, i la realitat d'aquella transmissió garantista pot deduir-se no només de la transmissió d'elements patrimonials sinó del fet que el nou empresari es faci càrrec de la majoria dels treballadors o no, que s'hagi transmès la clientela o no o del grau d'analogia entre les activitats exercitades abans i després de la transmissió. En aquest cas, a la recurrent —entitat bancària— se li van adjudicar només immobles, i les màquines, els mobles i els vehicles de l'hotel es van adjudicar a un tercer, d'on es deriva que a la recurrent no se li va adjudicar una empresa, una explotació hotelera que havia de continuar, sobretot quan l'explotació no estava funcionant, tenia la llum tallada i els empleats d'aquesta tenien els contractes suspesos en virtut d'un expedient de regulació d'ocupació iniciat abans de la subhasta, la qual cosa evidencia que la recurrent es va fer càrrec d'un immoble, però no d'una explotació ja inactiva. S'estima el recurs que va interposar el banc esmentat, fet que porta a l'absolució de l'entitat per falta de legitimació passiva en no haver succeït a les seves codemandades en la seva activitat empresarial. La inexistència de successió empresarial comporta, també la condemna solidària de les altres demandades.

SUCCESSIÓ HEREDITÀRIA

Partició d'herència sense necessitat de liquidar la societat de guanys

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 524/2012, de 18 de juliol (Ponent: Encarnación Roca Trías) LA LEY 134903/2012

Les sentències d'instància van estimar parcialment la demanda sobre impugnació de partició d'herència. El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació interposat per les demandants.

Es distingeixen dos tipus d'intangibilitat de la legítima: la quantitativa i la qualitativa. Amb el segon tipus, la llei impedeix al testador imposar un gravamen al legitimari, mentre que en virtut de la intangibilitat quantitativa s'impedeix atorgar menys

del que correspongui per legítima. El primer tipus està previst a l'art. 813.2 CC i el seu incompliment produeix l'anul·lació del gravamen, mentre que el segon es troba a l'art. 815 CC i dóna lloc al complement de la legítima. En qualsevol cas, la intangibilitat afecta el causant, que no pot ni gravar al legitimari, ni deixar-li menys del que li correspongui per legítima, i obre les accions que aquest té per corregir les disposicions que el perjudiquen. Quan la lesió la produeix la partició no es pot parlar d'intangibilitat, sinó de correcció de les operacions particionals. Si la legítima s'ha lesionat en les operacions particionals, es concedeixen als legitimaris les accions de complement de legítima, sense que això comporti declarar la nul·litat de les operacions particionals.

Doctrina jurisprudencial sobre la renúncia translativa com a forma d'acceptar l'herència

Sentència Tribunal Suprem, Sala Primera, núm. 516/2012, de 20 de juliol (Ponent: Francisco Javier Orduña Moreno) LA LEY 146257/2012

Les sentències d'instància van estimar l'acció de nul·litat de partició d'herència. El Tribunal Suprem declara que no és procedent el recurs de cassació.

La interpretació i l'abast de l'art. 1000.1 CC, com un supòsit essencial d'acceptació de l'herència, requereix una prèvia delimitació conceptual en la mesura en què la dita acceptació se sol exemplificar amb les denominades «renúncies translatives». S'admet com a principi general la renunciabilitat dels drets subjectius, sempre que la renúncia no sigui contrària a l'interès o a l'ordre públic o es faci en perjudici d'un tercer. Però, tal com succeeix en l'àmbit de les relacions jurídico-reals, on les renúncies

translatives no constitueixen, en rigor, autèntiques renúncies, ja que no tenen l'efecte extintiu, també la seva aplicació a aquest supòsit d'acceptació especial de l'herència resulta equívoca i s'ha de matisar. En aquest sentit, cal assenyalar que la renúncia translativa, entesa en termes d'acceptació de l'herència, no comporta, en cap cas, la transmissió directa del *ius delationis* al beneficiari d'aquesta; per tant, l'adquirent ho serà sempre de l'hereu i no del causant l'herència del qual és acceptada amb aquesta fórmula. Un cop establerta aquesta precisió, el marc interpretatiu de l'art. 1000 s'ha de realitzar en atenció a l'art. 990, ambdós CC, en què, *a contrario sensu*, i a diferència de la repudiació en sentit estricte que és sempre pura o neutra, s'infereix l'admissió de la renúncia translativa, com a acceptació de l'herència, en benefici ja de cohereus —codelats—, o bé d'estranyos —tercers o altres vocats. Juntament a aquest precepte també s'ha de tenir en compte l'art. 999 CC, referit a les formes que pot presentar l'acceptació pura de l'herència, ja sigui expressa o tàcita, ja que a diferència del que s'hi disposa, que en última instància permet que la tasca interpretativa assoleixi subjectivament la mateixa declaració de voluntat o actes que presumeixin aquesta acceptació, l'art. 1000 CC s'ha d'interpretar objectivament en l'àmbit de la tipificació prevista, de manera que un cop contrastat el fet de referència, en aquest cas, de venda, de donació o de cessió del dret, queda determinada implícitament l'acceptació de l'herència. La fórmula de la renúncia translativa, d'acord amb l'art. 1000.1 CC, comporta una implícita acceptació *ex lege* de l'herència i, per tant, del *ius delationis*, que causalitza l'immediat negoci d'atribució entre vius realitzat, particularment el d'una cessió gratuïta del dret hereditari.

Ressenya de les principals sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya^(*)

Publicades durant el segon trimestre de 2012

Víctor Esquirol Jiménez
Notari del Masnou

SERVITUD DE PROPIETARI

Les servituds constituïdes pel propietari únic dels predis dominant i servent per signe aparent entre ells subsisteixen en cas de venda d'un d'aquests, si es pacta d'aquesta manera. Concepte de signe aparent. És el que es visualitza de manera clara des del predi servent

Sentència núm. 30/2012, de 10 de maig (ponent: Maria Eugènia Alegret Burgués)

Resum: El 1991, el propietari únic d'un edifici el declara en règim de propietat horitzontal i configura la porteria com un element privatiu. Aquesta porteria és l'únic accés a un celobert on es troben els comptadors de subministraments i la maquinària de l'ascensor, un celobert que es declara element comú. Posteriorment, ven la porteria i fa constar a l'escriptura que l'entitat privativa és l'únic accés a aquest celobert, que aquest accés l'utilitza el personal autoritzat per la comunitat de propietaris i companyies subministradores i que la compradora coneix i accepta aquesta «situació possessòria», però no es constitueix expressament cap servitud amb aquests termes. La qüestió que es planteja és determinar si existeix o no una servitud de pas sobre aquest element privatiu en favor de la comunitat.

(*) El text íntegre de les sentències es pot consultar a <http://www.poderjudicial.es>.

El TSJC es decanta a favor de l'existència o subsistència de la servitud. En primer lloc, declara que la llei vigent sobre la matèria, el Codi Civil de Catalunya, remet, per a la constitució de les servituds, a la legislació vigent en aquest moment de la constitució (DT 16), que era la Llei 13/1990, de l'acció negatòria, les immissions, les servituds i de les relacions de veïnatge, que permet la servitud constituïda pel propietari únic dels predis dominant i servent, sobre la base de la definició de *servitud* que fa l'article 4.1 segons el qual és un dret real que grava parcialment un immoble en benefici d'un altre i, especialment, l'article 7, que estableix que l'existència d'un signe aparent de servituds entre dues finques que pertanyen a un únic propietari no es considera, si se'n transmet una, un títol suficient perquè la servitud continuï, *si en l'acte d'alienació no es disposa així*. De tot això, el TSJC n'infereix que, des de la promulgació de la Llei 13/1990, es pot constituir a Catalunya la servitud per acte unilateral del propietari únic d'un edifici i posar en relació de servei un element privatiu amb els elements comuns. És aquesta relació de servei la que es pot considerar com un signe aparent suficient per donar lloc a l'anomenada *servitud per destí del pare de família* i que, per signe aparent, s'ha d'entendre el que es visualitza de manera clara des de l'interior del predi servent, segons indicava anteriorment l'article 283 del CDCC. Només queda que aquesta servitud, existent en el moment de la venda del predi servent, perdurava més enllà de la venda, cosa que s'aconsegueix no només mantenint aquesta relació de servei, sinó també si en l'escriptura de venda se'n disposava la continuïtat. El fet que la compradora hagi acceptat explícitament aquesta limitació en la mateixa escriptura de compravenda es considera un pacte de pervivència de la servitud,

encara que no s'utilitzi aquest terme i encara que es digui que la finca es transmet lliure de càrregues.

Comentari: La STSJC 19/2009, de 30 d'abril, havia declarat el contrari, és a dir, havia negat l'existència d'una servitud de propietari constituïda sobre la base d'un signe aparent perquè s'havia constituït abans de la Llei 13/1990, aplicant la tradició jurídica catalana. El meu dubte consisteix en la interpretació que fan totes dues sentències de la DT 16 de la Llei 5/2006, de 10 de maig, que aprova el llibre V del Codi Civil de Catalunya i que diu, literalment, que les servituds constituïdes abans de l'entrada en vigor d'aquest llibre es regeixen per les normes d'aquest. El TSJC interpreta que si el que es discuteix és la mateixa existència de la servitud, és a dir, si és constituïda o no, s'aplica la normativa vigent en aquell moment, però la DT no diu això, sinó que pretén que totes les servituds, fins i tot les constituïdes abans de l'entrada en vigor de la Llei 5/2006, es regeixin per aquesta. A més, en totes dues sentències, la qüestió pròpiament no és si està constituïda la servitud o no, sinó la subsistència d'aquesta en el moment de l'alienació d'una de les finques.

La qüestió de la normativa aplicable pot tenir una transcendència en la resolució d'aquest cas, perquè l'article 7 de la Llei 13/1990 exigeix que en la venda es disposi així (o sia, es disposi la subsistència de la servitud), mentre que l'actual article 566-3.2 del CCCat diu que la servitud sobre una finca pròpia publicada únicament per l'existència d'un signe aparent *només subsisteix si s'estableix expressament en l'acte d'alienació*. Sembla ser que aquest precepte és més exigent que el de la Llei 13/1990, perquè parla de constituir expressament la servitud. En el cas que ens ocupa, es podria defensar que no s'estableix expressament cap servitud, ja que només es disposa que la part compradora coneix i accepta «la situació possessòria» de la finca adquirida i es declara que aquesta es troba lliure de càrregues.

Amb tot, crec que no hem de ser tan formalistes. De la mateixa manera que el TSJC equipara l'acceptació de la situació possessòria ressenyada en el consentiment perquè subsisteixi la servitud, podem concloure que del contingut del contracte de compravenda en qüestió es desprèn clarament la voluntat de les parts de mantenir una limitació del domini amb el contingut propi d'un dret de servitud, encara que no s'utilitzi aquest terme.

LLEGÍTIMA

Si el testador ha atribuït la llegítima mitjançant un llegat simple de llegítima i els hereus adjudiquen en pagament al legitimari una finca de l'herència, aquest té dret a percebre l'interès legal del diner, però no els fruits i les rendes de la finca adjudicada

Sentència núm. 32/2012, de 17 de maig (ponent: Carlos Ramos Rubio)

Resum: En una successió oberta el 2008, el testador havia llegat a la seva legitimària la llegítima mitjançant un llegat de la llegítima simple («el que correspongui per llegítima»). Els hereus li van oferir en pagament de la llegítima una finca inclosa en el cabal hereditari i, tant en primera com en segona instància, es va disposar que havien d'entregar a la legitimària, a més, les rendes d'aquesta finca generades des de la data de la defunció del

causant. En canvi, la legitimària reclama no les rendes, sinó els interessos meritats per la llegítima des d'aleshores.

El TSJC estima el recurs basant-se en què els tribunals d'instància estan aplicant al supòsit de fet el paràgraf 3r de l'article 365 del CS (actual article 451-14.4), quan, en realitat s'hauria d'aplicar el paràgraf 2n d'aquest precepte (actual article 451-14.2). Així, el paràgraf 2n estableix la norma general que la llegítima merita l'interès legal del diner, encara que el pagament s'efectuï en béns hereditaris, i el paràgraf 3r estableix l'excepció que, quan el causant ha assignat un bé relicte en concepte de llegítima, el legitimari fa seus, en lloc dels interessos, els fruits o rendes que la cosa produeixi, un supòsit que no és el que ens ocupa ja que, en aquest, el causant s'ha limitat a disposar un llegat simple de llegítima.

USUCAPIÓ

La possessió amb el consentiment del propietari és una mera detentació i no serveix per usucapir

Sentència núm. 37/2012, d'11 de juny (ponent: Núria Bassols)

Resum: Un ajuntament pretén adquirir per usucapió un edifici que s'havia destinat a escola fins l'any 1939, any en què va ser abandonat per la propietària. El 1944, l'ajuntament va concedir-ne l'ús a la Guàrdia Civil, que el va destinar a la seva casa caserna, mitjançant un document de cessió en què la propietària en consentia aquest ús. El TSJC considera que aquest consentiment comporta que la possessió de l'edifici no sigui en concepte de propietari, sinó que es qualifiqui com una mera detentació, que no permet usucapir (article 531-24.2). Amb tot, és possible que la possessió com a detentor s'hagi transformat en algun moment d'un període tan dilatat de temps en una possessió en concepte de propietari, transformació que es coneix amb el terme d'*interversió* del concepte possessori. Tanmateix, tant el TS com el TSJC requereixen, perquè es pugui apreciar la interversió, que es manifesti a través d'actes externs que no puguin provocar confusió i es consideren insuficients les simples apreciacions subjectives i internes. En particular, les SSTSJC de 23 de maig i de 10 d'octubre del 1996 van considerar actes de possessió dominical els següents: donar-se d'alta en el cadastre, assumir al seu nom els rebuts i impostos, actuar com a arrendador i percebre les rendes dels apartaments llogats, sense que siguin suficients actes com residir en l'immoble o posseir-ne les claus; en definitiva, es requereix actuar i presentar-se en el món exterior com efectiu amo i propietari de la cosa sobre la qual es projecten els actes possessoris (STSJC 16/2003, de 19 de maig).

Comentari: Només cal afegir que, segons l'article 521-6.2, es presumeix que els posseïdors mantenen el mateix concepte possessori que tenien quan van adquirir la possessió i que la més recent sentència sobre la matèria, la STSJC 30/2011, de 23 de juny (comentada a LA NOTARIA, núm. 3/2011, pàg. 95 i 96), va considerar que la realització d'actes d'ampliació i millora en la finca que es vol usucapir no és suficient per acreditar la interversió, perquè aquesta requereix la realització d'un acte que tan sols el propietari pot realitzar.

RESOLUCIÓ DELS CONTRACTES PER INCOMPLIMENT

El simple endarreriment en el compliment no faculta per demanar la resolució del contracte, si no s'ha incomplert inqüestionablement i greument, de manera que es frustri la finalitat econòmica i pràctica que persegueixen les parts

Sentència núm. 38/2012, de 21 de juny (ponent: Carlos Ramos Rubio)

Resum: La societat compradora d'unes cases per construir demana la resolució del contracte perquè la societat constructora les acaba amb dos mesos d'endarreriment sobre el termini pactat i obté la cèdula de primera ocupació amb un endarreriment de sis mesos. El comprador al·lega que el termini d'entrega era una condició essencial del contracte, perquè aquest termini es va pactar amb l'expressió «com a molt tard», i que les condicions del mercat de segones residències en el moment d'acabar les obres eren molt diferents de les de feia sis mesos (tardor del 2007 i primavera del 2007). Però el venedor s'hi oposa i addueix que el simple endarreriment no equival a l'incompliment del contracte, especialment quan el termini no s'havia pactat com a condició essencial, com ho demostra el fet que en el mateix contracte es preveia la possibilitat de prorrogar el termini un mes més. A més, la sentència de l'Audiència havia condemnat la part compradora a pagar a la part venedora els interessos de les corresponents hipoteques des de l'endemà que la venedora li requerís per atorgar les escriptures de venda.

El TSJC considera que es tracta d'un simple endarreriment que no equival a incompliment. Al·lega reiterada doctrina juris-

prudencial (per totes, la STS 1a 223/2011, de 12 d'abril), segons la qual la viabilitat de l'acció resolutòria prevista a l'article 1124 del CC (pressuposada l'existència d'un vincle contractual i la reciprocitat i exigibilitat de les prestacions estipulades en aquest) depèn del fet que la part demandada hagi incomplert d'una manera inqüestionable i greu les prestacions que li pertocaven, de manera que es frustra la finalitat pràctica o econòmica que persegueix el contracte. Es tracta, d'altra banda, d'una apreciació que s'encomana als jutges i tribunals d'instància, sense que es pugui revisar en cassació. A més, la resolució del contracte constitueix un remei excepcional enfront del principi de conservació del negoci, cosa que explica que la jurisprudència hagi anat exigint que s'aprecii en qui promou la resolució un «*interès jurídicament atendible*», expressió amb què es pretén excloure l'abús de dret o la mala fe que suposa pretendre la resolució del contracte, quan aquesta es basi en un incompliment més aparent que real, que no afecta l'interès que va determinar ambdues parts (no només una) a contractar. D'altra banda, declara que la llicència de primera ocupació no era necessària per procedir a la venda dels habitatges i li resulta sospitosa l'actitud de la part compradora, perquè no objecta res a l'incompliment del termini d'entrega fins després de ser requerida (transcorreguts els dos mesos d'endarreriment) per atorgar l'escriptura pública de compravenda.

Quant a la qüestió dels interessos de les hipoteques, reclamats per la part venedora, confirma el criteri de l'Audiència sobre la seva procedència, perquè la compradora es va comprometre a subrogar-se en les hipoteques que gravaven els immobles com a part del preu que havien pagat, cosa que converteix l'obligació d'abonar-los en conseqüència directa de l'incompliment declarat en la sentència.

Resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat contra qualificacions de la propietat i mercantils

Publicades des de juny fins al novembre de 2012

Fernando Agustín Bonaga
Notari de Calatayud

ANOTACIÓ PREVENTIVA

Resolució de 8 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9311)

Recorda la doctrina consolidada referent a les anotacions prorrogades en virtut del manament presentat abans de l'entrada en vigor de la LEC 2000. A aquestes es refereix la Instrucció de la DGRN de 12 de desembre de 2000, que els aplica transitòriament l'art. 199-2 RH (tàcitament derogat després de la nova LEC). Aquestes anotacions queden indefinidament prorrogades fins a la fermesa de la resolució judicial que posi fi al procediment. L'anotació no caduca automàticament en el moment de la fermesa, sinó que només pot demanar-se la cancel·lació al cap de sis mesos de l'emissió de la resolució ferma (per analogia amb l'art. 157 LH), per donar temps a l'annotant a presentar-la abans que l'annotat pogués realitzar alienacions a tercers.

Resolució de 9 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9312)

Admet la inscripció d'una escriptura d'hipoteca sobre tres finques gravades amb sengles anotacions judicials de prohibició d'alienació en què el creditor i el deutor convenen que, en cas d'impagament del deute, no podrà executar-se la hipoteca mentre no quedin resoltes les anotacions de prohibició referides.

Les restriccions legítimament imposades a la propietat s'han d'interpretar restrictivament. En el cas resolt, el manament judicial no va imposar una prohibició de disposar, sinó només d'alienar. És cert que, mitjançant l'impagament del deute, creditor i deutor

hipotecaris podrien forçar l'alienació per la via de l'execució, però aquesta possibilitat està expressament salvada mitjançant el conveni que impossibilita executar mentre no es resolgui la prohibició.

Resolució de 18 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10037)

Denega la pràctica d'una anotació preventiva d'afecció d'unes finques com a mesura cautelar de garantia dictada en un procediment contenciós administratiu.

Una anotació com la pretesa no hi és a la llista d'anotacions prevista a l'art. 42 LH ni a cap altra disposició, sense que es puguin admetre figures atípiques, de contingut confús o indeterminat. De les anotacions de l'art. 42 LH, solament podrien tenir analogia amb la del supòsit les de demanda, embargament i prohibició de disposar, però cap d'elles empara la pretensió de constituir una afecció atípica com la pretesa. Tampoc no cal practicar una afecció atípica com a mesura de garantia, que només es possible quan la prevegi una llei (com ocorre amb les notes d'afeccions fiscals, urbanístiques o de subvencions). I tampoc no cal crear garanties reals no previstes a la legislació, la qual cosa produiria indeterminació quant als seus requisits, efectes i procediment d'execució.

Resolució de 5 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11721)

Declara cancel·lables unes anotacions d'embargament posteriors a una execució anterior, la qual en el seu moment va ser també objecte d'anotació, malgrat que primer es va inscriure només l'acte d'adjudicació i no el manament cancel·latori, que es va presentar

Resolucions

diversos mesos després, una vegada cancel·lada l'anotació del procediment. La prioritat guanyada per aquesta anotació es trasllada a l'alienació (sense que procedeixi la millora automàtica del rang dels assentaments posteriors, derivada de la caducitat d'una anotació, com pretenia el Registrador).

Resolució de 7 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11810)

Denega una anotació preventiva d'embargament pretesa en virtut d'un manament lliurat per la Tresoreria General de la Seguretat Social quan ja consta anotat en el Registre el concurs voluntari del deutor, sent la providència de constrenyiment i diligència d'embargament posteriors a la declaració de concurs i no existint previ pronunciament del Jutge del concurs que es tracta de crèdits contra la massa susceptibles d'execució separada.

Resolució de 13 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12170)

Admet un manament judicial d'anotació preventiva de querella per falsedat i estafa contra el President d'una propietat horitzontal per haver aportat una certificació falsa d'un acord de Junta que li facultava per edificar i vendre uns terrenys comuns.

És admissible l'anotació preventiva de querella, com a modalitat de la de demanda (art. 42-1 LH), sempre que la querella pugui produir una alteració registral, com s'esdevé en aquest cas. No és necessari demandar tots els titulars d'elements privatis, doncs l'acció penal només pot dirigir-se contra qui hagi incorregut en la infracció tipificada i, a més, qualsevol comuner està legitimat per exercitar accions que defensin tothom, però resultaria absurd entendre que, solament per això, tots els altres comuners constitueixen un litisconsorci passiu necessari. No cal realitzar l'anotació a cadascun dels elements privatis perquè, si bé és cert que hi ha elements comuns essencials o inseparables, l'alteració dels quals suposa la dels elements privatis, en el cas resolt es tracta d'elements comuns per destinació, que són separables. Per això, n'hi ha prou amb practicar l'anotació en la inscripció general de l'edifici, que és on es descriuen els terrenys.

Resolució de 14 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12173)

Denega una anotació preventiva de demanda pretesa en virtut d'una instància privada i unes fotocòpies de documents judicials dels quals resulta que es va demanar al Jutjat un manament ordenant l'anotació de la demanda, però no que el Jutjat ho hagués concedit. L'anotació preventiva de demanda ha de ser ordenada per un Jutge competent.

El recurs que procedeix contra la negativa a practicar l'assentament de presentació (la regulació especial de la qual va ser derogada per la Llei 24/2005) ha de ser el mateix que contra qualsevol altra qualificació negativa, ja que es tracta d'una qualificació més.

Resolució de 20 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12354)

Denega la cancel·lació de les càrregues posteriors a l'anotació preventiva de l'embargament executat, ja que, en el moment de presentar el manament en què s'ordena la cancel·lació, l'anotació

ja estava cancel·lada per caducitat, de manera que les càrregues posteriors han millorat el seu rang.

Resolució de 28 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12447)

En els procediments de constrenyiment derivats de deutes a la Seguretat Social, no cal ampliar un embargament ja anotat, donant a l'ampliació el mateix rang registral que a l'anotació inicial, per tal d'assegurar dèbits de venciment posterior i que han motivat noves providències de constrenyiment. Per al Reglament General de Recaptació de la Seguretat Social, la providència de constrenyiment és títol per iniciar el procediment de constrenyiment i ha de contenir el concepte i import del deute (art. 84-1), de manera que, per cada actuació d'embargament, es practicarà una diligència d'embargament (art. 103). Aquesta regulació expressa exclou l'aplicació, si més no subsidiària, de l'art. 613 LEC, que permet a l'embargant cobrar-se íntegrament amb el valor del bé tractat, ampliant l'embargament amb el mateix rang, encara que existeixin càrregues intermèdies.

Resolució de 10 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12800)

Resolució de 10 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12801)

Resolució de 10 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12803)

Es denega la inscripció d'un manament judicial que ordena una anotació preventiva de demanda de revocació de poder i nul·litat d'alienacions fetes per l'apoderat després de la revocació. Els dos defectes assenyalats a la qualificació són: a) estar les finques inscrites a nom de persones diferents al demandant i al demandat, sense que procedeixi l'aplicació analògica de l'art. 166-1-2 RH (que permet l'anotació d'embargament dels drets de l'hereu sobre finques del causant, però només respecte de la quota de l'hereu deutor i sempre que s'aportin testament, o declaració d'hereus, i els certificats de defunció i últimes voluntats), i b) no estar la revocació de poder entre les demandes que puguin donar lloc a l'anotació, en no ser el poder títol inscriptible.

Resolució de 15 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13622)

Consta inscrita una venda amb preu ajornat, però sense condició resolutòria. Ara es presenta un manament judicial que ordena l'embargament del dret creditici que té el venedor contra el comprador actual titular. No procedeix la inscripció d'un dret de crèdit.

Resolució de 18 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14265)

En el seu moment es va dictar una sentència per la qual es desestimava la nul·litat d'una partició. Ara se sol·licita l'anotació preventiva d'aquesta sentència, que la Direcció rebutja perquè es refereix a un títol no inscrit, no es tracta de cap de les anotacions previstes a l'art. 42 LH i tampoc no ha estat ordenada per l'autoritat judicial com a mesura cautelar a l'empara de l'art. 727-6 LEC.

Resolució de 19 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14266)

Denega la cancel·lació d'una anotació preventiva d'embargament, pretesa perquè el recurrent entén que l'anotació es va practicar indegudament. La Direcció ho denega: els assentaments practicats es troben sota la salvaguarda dels tribunals. Els mitjans per rectificar el Registre són els de l'art. 40 LH (que no inclou el recurs contra una qualificació registral).

Resolució de 25 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14277)

La caducitat de les anotacions ordenades judicialment opera *ipso iure* una vegada esgotat el seu termini de vigència (de quatre anys, *ex art.* 86 LH), encara que formalment l'assentament es cancel·li posteriorment, en el moment de practicar una nova inscripció o certificació. Esgotat el termini de l'anotació, els assentaments posteriors milloren automàticament el seu rang i ja no poden ser cancel·lats en virtut del manament de l'art. 175 RH, el qual només pot ordenar la cancel·lació dels assentaments no preferents.

Resolució de 26 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14278)

Consten al Registre diverses anotacions de prohibició de disposar. Mentre s'esbrina la relació de la societat titular registral amb el condemnat en procediment penal, la primera sol·licita ara la rectificació consistent a denegar les anotacions ja realitzades. La Direcció ho denega, perquè els assentaments ja practicats es troben sota la salvaguarda dels tribunals, que només poden anul·lar l'assentament en un procediment seguit contra tots aquells a qui l'assentament concedeixi algun dret. El recurs governatiu solament procedeix contra les qualificacions negatives, però no contra les qualificacions per les quals s'estén l'assentament.

ARRENDAMENT

Resolució de 5 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9303)

Denega la inscripció d'una sentència per falta d'intervenció del titular registral en el procediment. A més, havent-se sol·licitat a la demanda la declaració de vigència d'un contracte privat d'arrendament, per inscriure'l ara hauria fet falta demanar també la condemna a l'elevació a públic de tal contracte, atès que la disp. addic. 2a. de la LAU 1994 exigeix, per a la inscripció de l'arrendament, l'escriptura pública o l'elevació a escriptura del document privat.

CANCEL·LACIÓ D'ASSENTAMENTS

Resolució de 4 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12710)

Inscrita una escriptura per la qual una societat cedia a un creditor una finca en pagament de deutes, es presenta ara una altra escriptura que deixa sense efecte l'anterior transmissió per dos motius: a) el reconeixement, per part de l'apoderat de la societat que va transmetre, d'haver-se excedit en l'ús del poder que va in-

vocar en la cessió, i b) el reconeixement, pel cessionari, de no haver tingut cap crèdit al seu favor.

La Direcció denega la inscripció de la nova escriptura de declaració d'ineficàcia de l'anterior cessió. Falta l'expressió concreta, específica i coherent de la causa per la qual es pretén la nova transmissió de domini. Tampoc no es formula el consentiment cancel·latori exprés que exigeix el principi de rogació, sinó que simplement se sol·licita la inscripció del domini. Si es pretengués una rectificació del Registre mitjançant una declaració extrajudicial de les parts, caldria justificar els dos fets al·legats per les parts: a) extralimitació de l'apoderat de la societat en l'escriptura anterior, les facultats representatives del qual van ser, no obstant això, enjudiciades favorablement pel Notari sense exclusió registral (una possible forma de justificació seria acompanyar l'escriptura de poder), i b) inexistència de crèdit a favor de l'adjudicatari en la cessió en pagament de deutes (justificable, per exemple, amb l'aportació de documents comptables). A més, a l'escriptura qualificada, el judici de suficiència de facultats del representant de la societat no és coherent, doncs la facultat de deixar ineficax una escriptura pública anterior per uns fets especials i atípics no apareix en l'enumeració de les conferides en el poder, i hauria de ser objecte de mandat exprés (art. 1713 CC), i es formula de forma molt escarida amb referència exclusiva a l'acte que es realitza a l'escriptura.

CAUSA DELS CONTRACTES

Resolució de 17 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13806)

Admet la inscripció d'una escriptura, qualificada pels atorgants com de compravenda, per la qual un particular ven un immoble a una societat anònima i en la qual, a més, es fa constar l'existència de dos documents anteriors datats el mateix dia: a) una escriptura pública en què una societat limitada reconeix deure a la societat anònima compradora una quantitat igual al preu de venda, i b) un document privat en què el venedor particular va cedir a aquesta societat limitada el dret a percebre el preu de venda. En l'escriptura qualificada hi intervenen les tres parts, ratifiquen els documents ressenyats i declaren que el mitjà de pagament de la compravenda és la compensació de crèdits entre elles. El Registrador qualifica el títol presentat no com una veritable compravenda, sinó com una dació en pagament; qüestiona l'existència i licitud de la causa del contracte, i exigeix l'expressió d'aquesta en el títol.

La causa és un element essencial del contracte, i ha d'expressar-se en els títols inscriptibles i en la inscripció. En el títol qualificat, hi ha causa i està expressada: és la pròpia de la compravenda i no la de la dació en pagament, ja que no hi ha cap relació prèvia entre el venedor i la societat anònima compradora. El que hi ha són obligacions entre aquests i un tercer que influeixen no en el títol translatiu ni en la validesa de la compravenda, sinó en l'origen dels mitjans de pagament del seu preu, que consisteixen en una compensació de crèdits ratificada per totes les parts afectades.

Resolucions

CONCURS I INSOLVÈNCIA

Resolució de 12 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10030)

Aplica l'art. 56 LC, en la virtut del qual només queden fora de la jurisdicció del Jutge del concurs les execucions hipotecàries iniciades abans de la declaració concursal i que no recaiguin sobre béns afectes a l'activitat professional o empresarial del concursat, corresponent al Jutge del concurs la competència exclusiva per apreciar o no tal afecció. Per això, la declaració de concurs suposa la paralització de tot procediment d'execució hipotecària fins que no s'hi acrediti la no afecció mitjançant resolució del Jutge del concurs.

En virtut de l'anterior, la Direcció confirma la impossibilitat d'expedir i anotar una certificació de domini i càrregues en un procediment extrajudicial d'execució hipotecària fins que no s'acrediti el pronunciament del Jutge del concurs sobre la no afecció del bé a l'activitat del concursat (afecció que no consta al Registre).

Resolució de 8 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12799)

Reitera la doctrina consolidada. Anotada al Registre la declaració de concurs, no és possible anotar més embargaments posteriors que els acordats pel Jutge concursal (art. 24-4 LC). Ara bé, l'art. 55-1 permet continuar les execucions administratives que ja tinguessin providència de constrenyiment abans de la declaració de concurs, sempre que els béns embargats no resultin necessaris per a la continuïtat de l'activitat professional o empresarial del deutor, sent aquesta qüestió d'apreciació judicial i que, després de la reforma de la Llei Concursal introduïda per la Llei 38/2011, és de competència exclusiva del Jutge del concurs.

Així, en el cas resolt, la Direcció denega la inscripció d'un manament de la Tresoreria General de la Seguretat Social que ordena la conversió d'un embargament preventiu en definitiu, sent la providència de data posterior a la declaració de concurs, fins que el Jutge concursal no declari la no afecció del bé a l'activitat del deutor.

Resolució de 12 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13088)

Aplica l'art. 56 LC, en la virtut del qual només queden fora de la jurisdicció del Jutge del concurs les execucions hipotecàries que compleixin cumulativament dos requisits: a) haver estat iniciades abans de la declaració concursal, i b) no recaure sobre béns afectes a l'activitat professional o empresarial del concursat, però corresponent al Jutge del concurs la competència exclusiva per apreciar o no tal afecció. Per això, la declaració de concurs suposa la paralització de tot procediment d'execució hipotecària en curs, denegant la Direcció la inscripció de les resolucions i els manaments que en resulten fins a no acreditar-se el pronunciament del Jutge del concurs sobre la no afecció del bé.

Resolució de 4 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13607)

És inscripció una escriptura de compravenda amb subrogació d'hipoteca d'una finca pertanyent a una societat declarada en concurs, atorgada amb intervenció i conformitat dels administradors

concursals, els qui manifesten que no és necessària l'autorització judicial per tractar-se d'un acte inherent a la continuació de l'activitat de l'empresa i pròpia del seu gir o tràfic, d'acord amb els arts. 43 i 44 LC. Si la Llei permet als administradors determinar en general els actes que s'han d'entendre compresos en el gir o tràfic, amb més raó podran fer-ho cas per cas.

Resolució de 8 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13615)

Aplica l'art. 56 LC, en la virtut del qual només queden fora de la jurisdicció del Jutge del concurs les execucions hipotecàries que compleixin cumulativament dos requisits: a) haver estat iniciades abans de la declaració concursal, i b) no recaure sobre béns afectes a l'activitat professional o empresarial del concursat, però corresponent al Jutge del concurs la competència exclusiva per apreciar o no tal afecció. Així, la declaració de concurs suposa la paralització de tot procediment d'execució hipotecària en curs i, per això, és doctrina consolidada de la Direcció denegar la pràctica de les operacions registrals que se'n deriven, amb independència de la fase en què es trobi el procediment d'execució (encara que hi hagués ja anunci de subhasta), fins a no acreditar-se el pronunciament del Jutge del concurs sobre la no afecció del bé executat.

CONDICIÓ RESOLUTÒRIA

Resolució de 21 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10043)

Declarada judicialment la resolució d'una permuta per l'exercici d'una condició resolutòria expressa per cancel·lar els assentaments posteriors que gravaven el domini resolt, es requereix que els seus titulars hagin intervingut en el procediment per al·legar el que convingui a Dret quant a si s'han complert tots els pressupòsits de la resolució (i la invocació com a fonament de la Resolució d'1 d'abril de 2011 permet suposar que un d'aquests pressupòsits és la consignació de quantitats a favor dels titulars d'assentaments posteriors).

Resolució de 27 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11709)

A l'efecte de la cancel·lació per caducitat ex art. 82-5 LH, recull la doctrina de la STS de 31 de gener de 2001: el termini de prescripció de l'acció derivada de la condició resolutòria explícita en la venda d'immobles és el propi de les accions personals sense terme especial (quinze anys, segons l'art. 1964 CC).

Resolució de 6 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11807)

Consten inscrits successivament: a) una venda amb condició resolutòria expressa; b) un embargament a favor de l'Agència Tributària per deutes fiscals del comprador, i c) la declaració de concurs d'aquest últim. Mitjançant sentència ferma, es declara la resolució de la venda per incompliment de la condició, ordenant-se la reinscripció a favor del venedor i la cancel·lació de la inscripció de compravenda, així com de tots els assentaments posteriors a aquesta.

Ara la Direcció denega la cancel·lació de l'anotació d'embargament a favor de l'Agència Tributària per dos defectes: a) no s'acreditada la consignació de la totalitat del preu que el venedor ha de restituir al comprador, i b) no consta ni que l'Agència Tributària hagi estat citada en el procediment, ni que la demanda de resolució hagués estat anotada preventivament.

Resolució de 17 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12346)

Declarada judicialment la resolució d'una transmissió per l'exercici d'una condició resolutòria expressa per cancel·lar els assentaments posteriors que graven el domini resolt, es requereix que els seus titulars hagin intervingut en el procediment per allargar el que convingui a Dret quant a si s'han complert tots els pressupòsits de la resolució.

En els fonaments de Dret, s'invoquen les resolucions de 21 de juny de 2012 i 1 d'abril de 2011, segons les quals un de tals pressupòsits és l'acreditació de la consignació a favor dels titulars de drets inscrits amb posterioritat, a qui correspondrà, per subrogació real, el dret sobre la quantitat consignada (art. 175-6 RH i Resolució de 9 de juny de 2010).

Resolució de 3 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12709)

L'art. 39-4-a LS 2008 disposa que la inscripció de la resolució de les alienacions per incompliment de terminis o condicions que gravin finques procedents d'un patrimoni públic del sòl i que s'hagin fet constar en l'alienació podrà fer-se, a falta de consentiment de l'adquirent, per acte unilateral de l'Administració titular del patrimoni públic del sòl, sempre que aquesta acta no sigui ja susceptible de recurs ordinari administratiu o judicial.

En aplicació d'aquest precepte, la Direcció denega inscriure la resolució d'una alienació d'un immoble municipal, malgrat l'incompliment dels terminis que consten a l'escriptura i al Registre per a la construcció i venda dels habitatges a construir sobre aquest immoble, perquè la resolució està recorreguda davant la jurisdicció contenciosa administrativa no ja per la societat cessionària ni per l'Administració del concurs en què està declarada, sinó per part de l'entitat de crèdit financer de la construcció.

COSTES

Resolució de 6 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12797)

Interpreta l'obligació, imposada en els arts. 31 i 35 del Reglament de Costes, d'aportar un certificat administratiu en totes les transmissions de finca que puguin envair el domini públic marítim terrestre, en el sentit d'entendre innecessari el certificat en les segones o ulteriors transmissions, quan consti l'existència d'una prèvia certificació de no invasió estesa en ocasió d'una inscripció anterior, ja consti en el cos d'aquesta o en nota marginal, i sempre que no es reflecteixi en el Registre cap actuació administrativa revisora de la demarcació del domini públic ni es reculli en el títol qualificat cap modificació en la descripció de la finca.

DIVISIÓ, SEGREGACIÓ, PARCEL·LACIÓ

Resolució de 7 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9309)

Denega la inscripció d'una segregació perquè, en la descripció de la finca segregada, es diu que limita pel sud i per l'est amb la finca matriu, mentre que, en la descripció de la resta, les correlatives fites nord i oest no es corresponen amb la finca segregada.

L'art. 50 RH permet que no descriu de forma completa la resta, mentre no s'operi sobre ella. Però sí exigeix expressar almenys les modificacions en l'extensió i les fites per on s'hagi efectuat la segregació. Encara que és la finca formada per segregació la que s'inscriu com a objecte del dret real corresponent, la seva descripció no pot donar lloc a una discordança amb la descripció de la resta, perquè això aniria contra el principi de legitimitat registral, que presumeix la pertinença del dret inscrit al seu titular en la forma determinada per l'assentament respectiu (art. 38-1 LH), dins de la qual s'inclou la referència a les fites.

Resolució de 25 de juliol de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9948)

Una finca està íntegrament inscrita en el Registre de la Propietat de Múrcia núm. 9. Es presenta una escriptura en què s'acredita cadastralment que una porció d'aquesta està en el terme d'Alcantarilla, i se segrega i es ven aquesta porció. La segregació s'inscriu en el Registre de Múrcia. El propietari de la porció segregada i el Registrador d'Alcantarilla presenten, en el Registre de Múrcia, una sol·licitud de certificació literal de la finca total, és a dir, tal com era abans de la segregació.

Ara la Direcció entén que la certificació que ha d'emetre el Registre de Múrcia (a l'efecte de l'art. 3 RH) no ha de referir-se a tota la finca inicial, sinó només a la porció segregada, atès que és solament l'història d'aquesta el que ha de traslladar-se al Registre d'Alcantarilla.

Resolució de 23 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12439)

Es refereix a una escriptura de segregació atorgada l'any 1984, però presentada el 2012, que manca de llicència i que genera parcel·les inferiors a la unitat mínima de cultiu vigent al temps de l'atorgament.

Davant la possible infracció del règim d'unitats mínimes de cultiu, el que procedeix no és que el Registrador suspengui la inscripció, sinó que la notifiqui a l'Administració agrària, a l'efecte de l'art. 80 del Reial Decret 1093/1997, perquè sigui aquesta qui determini si concorre o no alguna de les excepcions legals; d'aquesta manera, transcorreguts quatre mesos des de la remissió sense rebre resolució administrativa, ha de practicar-se la inscripció sol·licitada.

El que sí cal és obtenir llicència. La segregació és un acte jurídic de caràcter eminentment registral i, per això, la seva inscripció queda subjecta als requisits i autoritzacions vigents en el moment de presentar-la al Registre, encara que el seu atorgament s'hagi produït sota un règim normatiu anterior. Els actuals arts. 17-2 LS 2008 i 78 del Reial Decret 1093/1997 l'exigeixen, com també ho feia l'art. 3 LS 1976. No pot considerar-se com tal llicència un informe de l'Alcalde que es limita a declarar la correspondència entre

Resolucions

les finques resultants de la segregació i determinades parcel·les cadastrals, sense cap manifestació sobre l'adequació a la Llei i la conformitat municipal amb aquesta.

Resolució de 14 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13091)

Encara que és propòsit constant del legislador aconseguir la coordinació entre Cadastre i Registre, la incorporació d'una certificació cadastral descriptiva i gràfica només és requisit d'inscripció en els casos en què ho exigeix la Llei, com ocorre en el cas de les immatriculacions (art. 53-7 de la Llei 13/1996), però no en les modificacions immobiliàries i, en particular, en el supòsit resolt: una divisió (emparada en una llicència municipal) d'una finca registral en altres tres, que es corresponen amb una part de dues parcel·les cadastrals. Fora dels casos previstos legalment, la inobservança de l'obligació d'incorporar la referència i la certificació cadastral no implica el tancament registral, sense perjudici de la notificació al Cadastre, que han de realitzar tant el Notari com el Registrador.

Resolució de 15 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13621)

Denega la inscripció del pacte estatutari d'una propietat horitzontal per parcel·les sobre una finca rústica en Balears pel qual s'assigna l'ús exclusiu i excloent de sengles porcions de terreny comú circumdants amb cadascun dels dos elements que formen la comunitat. No hi ha obstacle a la inscripció de la propietat horitzontal, però aquest pacte estatutari requereix llicència de parcel·lació, ja que així ho exigeixen els arts. 2-16 de la Llei de Disciplina Urbanística de Balears i 13 de la Llei de Sòl Rústic de Balears. El concepte *parcel·lació urbanística* ha transcendit l'estricta divisió material de la finca per aconseguir la divisió ideal del dret i, en general, tots els supòsits en què, mantenint-se formalment la unitat de l'immoble, es divideix la titularitat o gaudi, ja sigui en règim d'indivisió, de propietat horitzontal, de vinculació a participacions en societats o de qualsevol altra manera que pretengui aconseguir el mateix objectiu.

DOCUMENTS ADMINISTRATIUS

Resolució de 12 de juny de 2012 (BOE 158, 3-VII-12: 8891)

La Resolució de 12 de juny de 2012 publica la Sentència del Jutjat de 1a Instància núm. 7 de Badajoz, de 13 de juny de 2011, que anul·la la següent Resolució:

Resolució d'11 de desembre de 2010 (BOE 40, 16-II-11: 3032)

Declara inscriptible la certificació de l'acord municipal que declara resolta una venda feta per l'Ajuntament per incompliment de condició resolutòria establerta en el plec de condicions economicoadministratives, amb la consegüent reversió automàtica a favor de la part venedora. S'adjunta Sentència dictada pel Tribunal Contenciós Administratiu en què es ratifica l'acord municipal i s'afirma que el contracte d'alienació tenia naturalesa administrativa i no civil. El fet que la condició resolutòria no consti en el Registre no és obstacle per a la reinscripció, no havent passat la finca a poder de tercers. No es tracta d'un «acte de l'Administració» com a persona privada, que estaria, per tant, subjecte al

Dret i la jurisdicció civils (com passa, per exemple, en el supòsit de la Resolució de 26 de març de 2008, BOE 92, 16-IV-08: 6768, sobre la resolució d'una compravenda també per incompliment de condicions), sinó d'un veritable «acte administratiu» recurrible davant els tribunals contenciosos administratius, en el qual l'Administració, actuant amb imperium, celebra un contracte mitjançant licitació pública i plec de condicions, per la qual cosa pot per si mateix acordar la resolució del contracte (art. 5-2-b Llei de Contractes de les AAPP). Es confirma així la doctrina assentada per: Resolució de 27 d'octubre de 2008 (BOE 280, 20-XI-08: 18758) i Resolució de 29 de gener de 2009 (BOE 47, 24-II-09: 3066), la qual va arribar a declarar inscriptible, sense necessitat d'acudir als tribunals civils, la resolució unilateral feta per un Ajuntament d'un dret de superfície per incompliment de les condicions resolutòries establertes en el plec de condicions.

Resolució de 6 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9306)

Inscrita una concentració parcel·lària, la inscripció està subjecta als principis hipotecaris (sense més particularitats que la inscripció obligatòria i l'exigència d'acompanyar de plànol quan s'alteri el perímetre de la finca). Per això, per inscriure una rectificació administrativa de l'expedient que suposa canviar el titular inicialment inscrit, fa falta el consentiment d'aquest o una sentència dictada en procediment on hagi estat demandat. En el cas concret, per rectificar el caràcter de guanys de la finca adjudicada dient ara que és privativa d'un cònjuge, fa falta el consentiment (o la demanda) a l'altre.

DOCUMENT ELECTRÒNIC

Resolució de 16 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12342)

Denega la inscripció d'una finca a favor de l'Estat per títol d'herència sol·licitada mitjançant la presentació d'una certificació de l'Advocacia de l'Estat, acreditativa de ser conforme amb el seu original la reproducció de l'acta de declaració d'hereus abintestat que inclou, el qual va ser notificat a través del sistema Lexnet, l'identificador del qual també s'inclou.

No està dins de l'àmbit del sistema Lexnet l'expedició de resolucions judicials que puguin tenir la condició de documents autèntics a l'efecte d'aconseguir-ne la inscripció en registres públics, sinó la presentació de documents, així com la realització d'actes de comunicació processal i notificacions entre funcionaris de l'Administració de Justícia i els professionals (advocats, procuradors, graduats socials).

A l'efecte de l'art. 3 LH, els documents autèntics requereixen, per a la seva inscripció, la signatura de l'autoritat que hagi d'expedir-los, la qual podrà ser electrònica, però haurà d'ajustar-se a la norma que la regula, que és la Llei 18/2011, de 5 de juliol, de superior rang normatiu i data posterior al Reial Decret 84/2007, creador de l'eina Lexnet. El document qualificat no està signat amb els requisits de l'art. 21 de la Llei 18/2011, ja que no està dotat d'un codi de verificació que permeti contrastar-ne l'autenticitat. A més, encara que el sistema Lexnet fos un entorn tancat de comunicacions (a l'efecte de la citada norma), els documents extrets d'aquest no podrien imposar-se com a autèntics a l'efecte d'inscripció registral, atès que els efectes de garantia i autenticitat que aquests

entorns proporcionen es produeixen exclusivament entre les administracions que hi participen.

DOCUMENTS JUDICIALS

Resolució de 13 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9945)

Denega la inscripció d'una sentència ferma declarativa del domini d'una finca urbana perquè el Registrador té dubtes fundats sobre la seva identitat, en existir importants discrepàncies entre la descripció del títol i la inscrita (només coincideix una fita i hi ha un excés de cabuda del doble de la superfície inscrita).

Però és que, a més, si s'aconseguís acreditar la identitat de la finca, caldria instar dos expedients de domini: un per reprendre el tracte successiu interromput (la finca està inscrita a favor d'una persona el primer cognom de la qual coincideix amb el segon de les recurrents) i un altre per inscriure l'excés de cabuda.

Resolució de 14 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9947)

Denega la inscripció d'una sentència per no haver estat els titulars registrals part en el procediment. A més, no és possible inscriure la porció adjudicada a l'actor copropietari de l'acció de divisió per no resultar les dades d'identificació previstes en els arts. 9 LH i 51 RH i no haver-se aportat la llicència urbanística de segregació exigible.

Resolució de 13 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13089)

Es refereix a una dació en pagament formalitzada en acte de conciliació amb avinença, amb posterior lliurament de les finques en fase d'execució judicial. La Direcció entén que hi ha títol inscripció, doncs la documentació presentada revela l'existència d'un contracte (podria discutir-se si hauria de constar en una escriptura pública, però aquest defecte no resulta de la qualificació), amb la causa onerosa pròpia de la dació en pagament, i de manera o lliurament.

Denega la inscripció perquè, fins i tot al·legant-se la prescripció de l'impost i sent l'oficina liquidadora competent annexa al Registre, no s'ha presentat la corresponent autoliquidació fiscal exigida per l'art. 254 LH.

EXCÉS DE CABUDA

Resolució de 4 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11720)

Acull la doctrina general de la Direcció: el registre d'excessos de cabuda solament pot configurar-se com la rectificació d'una errònia dada descriptiva inscrita, resultant indubtable que tal rectificació no altera la realitat física exterior que es fita, sinó que la superfície que es pretén fer constar ara ha de ser la que realment es va haver d'haver fet constar en el seu moment, per ser la continguda dins de les fites originals. Fora d'aquesta hipòtesi, pretendre la rectificació de cabuda encobreix l'intent d'aplicar el foli registral original a una superfície contiguous addicional.

En aplicació d'aquesta doctrina, es denega la inscripció d'un acte judicial aprovatori d'un expedient de domini per a la inscripció d'excés de cabuda perquè el document judicial no declara acreditat un error de mesurament de la finca, sinó l'existència d'una agregació que no ha tingut accés al Registre. Hi ha incongruència entre la inscripció que se sol·licita i el procediment seguit, la qual cosa entra en l'àmbit qualificador del Registrador.

Resolució de 10 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12161)

Denega la constància registral de la major cabuda d'una finca, pretesa en virtut d'una sentència en què es declara el domini de l'actor sobre una porció de terreny i l'accessió invertida produïda per una construcció extralimitada amb obligació de pagar el valor del sòl a l'actor. En la sentència no consten les dades identificatives de les finques afectades exigides pels arts. 9 LH i 51 RH, de manera que no hi ha connexió entre la descripció de la sentència i la continguda en la instància privada que l'acompanya.

EXPROPIACIÓ FORÇOSA

Resolució de 8 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13614)

Denega la inscripció d'unes actes d'ocupació i pagament en expedient d'expropiació forçosa perquè, des del dia de la signatura de la documentació qualificada, s'han produït moltes variacions en la titularitat i en l'estat de càrregues de la finca, per la qual cosa existeixen nous titulars que no han intervingut en l'expropiació. En aquest supòsit, no es va practicar nota marginal d'expedició de la certificació de domini i càrregues, la finalitat de la qual és, precisament, la de donar publicitat registral a l'expedient.

La Direcció considera suficientment identificades tant la finca expropiada com la finca matriu de la qual se segrega. Tampoc no hi ha defecte en el fet que les actes qualificades estiguin subscriïtes únicament per l'expropiat i per l'entitat beneficiària, que és la Universitat d'Alacant, però no per una Administració pública de base territorial (que, segons l'art. 2 LEF, són les úniques que poden acordar l'expropiació), ja que s'adjunta resolució del Conseller competent de la Generalitat Valenciana que ratifica l'actuació dels representants de la Universitat en les referides actes d'ocupació i pagament.

HIPOTECA

Resolució de 7 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9307)

Denega la inscripció d'un acte d'adjudicació com a conseqüència d'una execució hipotecària per falta de requeriment de pagament al deutor no hipotecant, qui, segons s'al·lega ja en fase de recurs, es troba declarat en concurs, sí que va ser requerit l'hipotecant no deutor. En principi, el requeriment de pagament al deutor, a l'hipotecant no deutor i al tercer posseïdor és un tràmit qualificable (art. 132-1 LH) la falta del qual suposa la infracció d'un tràmit essencial del procediment que podria donar lloc a la seva nul·litat. Però aquest defecte és esmenable en cas que el deutor estigui declarat en concurs. En tal supòsit, se suspenen les exe-

Resolucions

cions dirigides contra el deutor, però no les dirigides contra els altres demandats (art. 568 LEC). Per això, en el cas resolt, si s'acredita degudament la situació de concurs del deutor, seria possible inscriure l'adjudicació obtinguda en procediment seguit contra l'hipotecant no deutor.

Resolució de 20 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10040)

Es refereix a una hipoteca que garanteix un contracte de subministrament de pinsos entre societats mercantils. La responsabilitat i el termini màxim (deu anys) de la hipoteca estan determinats. L'escriptura aclareix que no és una hipoteca en garantia de compte corrent, sinó d'obligacions futures.

Per a la Direcció, hi ha tres tipus d'hipoteques de màxim. Primer, la hipoteca en garantia de saldo de compte corrent de l'art. 153 LH, on es fa una novació de les partides de càrrec i abonament en el saldo resultant del compte. Segon, la hipoteca global i flotant de l'art. 153 bis LH (introduït per la Llei 41/2007), que només s'admet a favor d'entitats financeres, l'Administració Tributària i la Seguretat Social, per garantir una o diverses obligacions, presents o futures, sense necessitat de pacte de novació, bastant la descripció dels actes jurídics dels quals poden resultar. Tercer, la hipoteca en garantia d'obligació futura o subjecta a condició suspensiva (arts. 142 i 143 LH), al tipus del qual pertany la hipoteca del supòsit, que garanteix no el saldo d'un compte via novació ni les obligacions derivades d'una pluralitat d'actes, sinó obligacions futures concretes derivades d'un contracte perfectament determinat.

Aquest tercer tipus d'hipoteca existeix i té rang registral des de la seva inscripció, però, en garantir obligacions eventuais, es troba en fase de litispendència fins que efectivament s'arribin a contreure, la qual cosa pot fer-se constar pels interessats per nota al marge de la inscripció inicial. Aquesta nota està prevista a l'art. 143 LH per a la hipoteca en garantia d'obligació futura (i no per a la hipoteca en garantia de saldo de compte corrent, ni per a la hipoteca global i flotant, que no precisen constància expressa de l'existència i de la quantia de l'obligació futura). I d'aquí deriva l'únic obstacle que troba la Direcció per a la inscripció de la hipoteca del supòsit: no és inscripció la clàusula d'execució extrajudicial pactada perquè l'escriptura no preveu que prèviament hagi de constar la nota marginal d'existència i quantia de l'obligació futura, tenint en compte que l'art. 235-1 RH només permet aquest procediment respecte d'hipoteques en garantia d'obligacions la quantia de les quals apareix inicialment determinada.

Resolució de 28 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11711)

Denega la inscripció d'una hipoteca de màxim en garantia d'una línia de finançament concedida per una societat de garantia recíproca pels deutes d'un dels socis participants d'aquesta.

La hipoteca que es constitueix no pot ser la hipoteca global i flotant de l'art. 153 bis LH, doncs aquesta figura només s'admet a favor d'Hisenda, la Seguretat Social o les entitats financeres de l'art. 2 de la Llei 2/81, que són: bancs, entitats oficials de crèdit, caixes d'estalvis i la seva Confederació, cooperatives del crèdit i establiments financers de crèdit. Podria plantejar-se el dubte de si seria possible assimilar amb aquests últims a les societats de garantia recíproca, ja que l'activitat principal d'ambdues entitats és la

concessió d'aval i garanties. Però la resposta ha de ser negativa, ja que la norma reguladora dels establiments financers de crèdit (Llei 3/1994) els exigeix, més enllà de l'activitat, determinats requisits que no s'imposen a les societats de garantia recíproca (autorització administrativa, forma de societat anònima, capital social mínim, sigles «E. F. C.» en la seva denominació social).

Un altre tipus d'hipoteca de màxim és la hipoteca en garantia d'obligació futura dels arts. 142 i 143 LH. Admesa la fiança en garantia de deutes futurs (art. 1825 CC), és possible que la pròpia obligació de fiança resultant d'un contracte de finançament pugui ser objecte d'hipoteca en garantia d'obligació futura. Però per a això l'escriptura hauria de fer referència als arts. 142 i 143 LH i configurar la hipoteca com a garant d'obligació futura, ja que tals preceptes preveuen que el naixement o la concreció posterior de l'obligació es faci constar en el Registre per nota marginal, la qual cosa no pot fer d'ofici el Registrador.

Resolució de 27 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12445)

Resolució de 26 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12443)

Resolució de 18 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12348)

Deneguen la inscripció d'ambdues hipoteques de màxim en garantia d'una línia de finançament concedida per una societat de garantia recíproca pels deutes d'un dels socis participants d'aquesta.

La hipoteca que es constitueix no pot ser la hipoteca global i flotant de l'art. 153 bis LH, ja que aquesta figura només s'admet a favor d'Hisenda, la Seguretat Social o les entitats financeres de l'art. 2 de la Llei 2/81, que són: bancs, entitats oficials de crèdit, caixes d'estalvis i la seva Confederació, cooperatives del crèdit i establiments financers de crèdit. Podria plantejar-se el dubte de si seria possible assimilar amb aquests últims a les societats de garantia recíproca, ja que l'activitat principal d'ambdues entitats és la concessió d'aval i garanties. Però la resposta ha de ser negativa, ja que la norma reguladora dels establiments financers de crèdit (Llei 3/1994) els exigeix, més enllà de l'activitat, determinats requisits que no s'imposen a les societats de garantia recíproca (autorització administrativa, forma de societat anònima, capital social mínim, sigles «E. F. C.» en la seva denominació social).

Un altre tipus d'hipoteca de màxim és la hipoteca en garantia d'obligació futura dels arts. 142 i 143 LH. Admesa la fiança en garantia de deutes futurs (art. 1825 CC), és possible que la pròpia obligació de fiança resultant d'un contracte de finançament pugui ser objecte d'hipoteca en garantia d'obligació futura. Però per a això l'escriptura hauria de fer referència als arts. 142 i 143 LH i configurar la hipoteca com a garant d'obligació futura, ja que tals preceptes preveuen que el naixement o la concreció posterior de l'obligació es faci constar en el Registre per nota marginal, la qual cosa no pot fer d'ofici el Registrador. És un defecte esmenable.

Resolució de 19 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12351)

Admet la inscripció d'una subrogació de creditor en préstec hipotecari en virtut de pagament per tercer al creditor original amb consentiment del deutor, segons l'art. 1158 CC.

No cal el consentiment dels titulars de càrregues inscrites abans del canvi de creditor. Això seria necessari si la novació afec-

tés l'essència de la hipoteca o l'obligació (per exemple, per subjectar a terme el dret real d'hipoteca: Resolució de 27 de novembre de 1999), però no quan el pretès no sigui l'extinció d'una obligació i el naixement d'una altra de nova (per exemple, per ampliar el termini d'un préstec ja vençut: resolucions de 24 de novembre de 2009 i 6 de maig de 2010). Així, el pagament per tercer aprovat pel deutor, com a pagament que és, extingeix el deute per al creditor primitiu, però, respecte de l'obligació en si mateixa, no és sinó una novació modificativa per subrogació de tercer en els drets del creditor (arts. 1203-3 i 1210-2 CC). Una qüestió diferent seria que hagués accedit al Registre una carta de pagament i cancel·lació d'hipoteca atorgada pel creditor que va cobrar, però sense fer constar que el pagament rebut ho va ser per compte d'un tercer amb dret a subrogació. En tal cas, davant de tercers, la cancel·lació tabular tindria preferència al dret legal a la subrogació.

Tampoc no és obstacle el fet que, abans de la subrogació, s'hagi produït el venciment del termini del préstec hipotecari, ja que el seu efecte no és l'extinció de l'obligació, sinó l'efectivitat de la hipoteca en cas d'incompliment.

Resolució de 26 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12444)

Denega la inscripció d'una escriptura de modificació de préstec hipotecari per estar indegudament determinat el valor de taxació a l'efecte del procediment extrajudicial d'execució. En efecte, consta inscrita una primera hipoteca amb una taxació a l'efecte de subhasta de 228.000 euros, i una segona hipoteca amb una taxació de 217.300 euros. En el pacte primer de l'escriptura qualificada, es modifica la primera hipoteca, valorant la finca en 217.300 euros, «tal com consta a l'escriptura de préstec hipotecari inicial» (la qual cosa és inexacta), per a, a continuació, pactar com a valor de subhasta en el procediment extrajudicial el que «per raó de la present hipoteca consti inscrit en darrer lloc com a valor de subhasta judicial o, si escau, la quantitat que consta en el pacte primer». La redacció no aclareix si el que es pretén és unificar les taxacions en ambdues hipoteques inscrites (en 217.300 euros), mantenir-les diferents o tal vegada mantenir en la hipoteca modificada diferents valors de taxació (judicial i extrajudicial), la qual cosa infringiria la prohibició dels arts. 129 LH i 234-1-1 RH.

Resolució de 7 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-12: 12798)

Denega la inscripció d'un acte d'adjudicació dictat en procediment d'execució directa de béns hipotecats perquè la nota d'expedició de certificació de càrregues es va practicar al marge d'una hipoteca immediatament anterior sobre la mateixa finca. Quan es va presentar la sol·licitud de certificació, el Registrador va entendre que no estava clar quina era la hipoteca objecte d'execució, per la qual cosa va sol·licitar un manament addicional, que és on es va cometre l'error. Com a conseqüència de l'error operat, els adquirentes de drets posteriors van entendre que s'executava una hipoteca diferent, la qual cosa afecta el seu dret a participar en l'apreujament i la subhasta, així com el d'obtenir l'hipotètic sobrant i l'exercici del dret a subrogar-se en l'execució instada pel creditor hipotecari.

Resolució de 13 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13090)

Per inscriure una adjudicació per execució hipotecària, així com la consegüent cancel·lació de la hipoteca i càrregues i drets posteriors, és necessari demandar i requerir de pagament (no n'hi ha prou amb la mera notificació) a l'adquirent de la finca hipotecada que va inscriure el seu dret abans d'haver-se practicat la nota marginal d'expedició de certificació de domini i càrregues. Així resulta dels arts. 132-1 LH i 685 LEC, que obliguen a demandar i requerir, entre d'altres, al tercer posseïdor dels béns hipotecats amb dret inscrit en expedir-se la certificació.

Resolució de 18 de setembre de 2012 (BOE 257, 25-X-12: 13244)

En el seu moment es va inscriure una hipoteca en garantia de compte corrent de crèdit en què es va pactar que el crèdit es concedia pel termini improrrogable de dotze mesos. No obstant això, en una escriptura posterior, que també consta inscrita, es va pactar una pròrroga per dotze mesos més, afegint que, en tota la resta no modificada, la referida escriptura de crèdit continuaria vàlida i vigent. Ara es pretén inscriure una nova ampliació del termini amb anàloga declaració de vigència dels pactes no modificats.

La Direcció ho denega, perquè no s'estableix en l'escriptura qualificada si el nou termini de durada és o no prorrogable i, en cas de ser-ho, no s'estableixen les pròrrogues possibles, segons exigeix l'art. 153 LH. No és possible considerar complerta l'exigència legal interpretant vigent la improrrogabilitat inicial (com a pacte no expressament modificat), perquè una interpretació lògica i sistemàtica de les dues primeres escriptures permet entendre tàcitament que pactar la pròrroga d'inicialment improrrogable suposa deixar sense efecte la improrrogabilitat.

Resolució de 10 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13619)

Denega que es pugui fer constar per nota marginal a la inscripció d'hipoteca que el deute garantit ha estat íntegrament satisfet o comptablement cancel·lat, mitjançant manament dictat en procediment de divorci, pel defecte que l'entitat creditora no ha intervingut en el procediment en forma suficient.

Resolució de 19 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14267)

En el seu moment es va inscriure una hipoteca canviària sobre diverses finques en garantia de dos efectes, sense realitzar distribució de responsabilitat hipotecària. Posteriorment, es va inscriure un manament d'execució hipotecària que ordenava la cancel·lació total de la hipoteca. Ara es presenta un nou manament rectificador de l'anterior en què es fa constar que, havent-se produït només l'impagament d'un dels efectes, la cancel·lació ordenada no hauria d'haver estat total, sinó que la hipoteca hauria de subsistir quant a l'altre efecte que encara continua al tràfic. Per inscriure la rectificació, la Direcció exigeix que prèviament es determinin les partides que, per interessos, demores, costes i despeses, corresponen a la part executada i a la part que ha de subsistir. A més, l'acte d'execució del qual emana el manament encara no és ferm.

Resolucions

Resolució de 24 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14275)

Denega la inscripció d'una novació de préstec hipotecari (limitada a establir un període de carència) atorgada i presentada quan ja constava inscrita una anotació preventiva de prohibició de vendre, gravar, alienar i disposar ordenada per un Jutjat d'Instrucció de l'Audiència Nacional. Encara que la modificació no afecta el rang del dret inscrit, sí que n'afecta l'eficàcia. L'anotació preventiva de prohibició de disposar és una mesura cautelar, la finalitat de la qual és garantir la pretensió de l'actor, que se subordina instrumentalment al procés de què forma part; per tant, la determinació de si un acte posterior afecta o no aquesta finalitat correspon a l'òrgan judicial.

La Direcció no aprecia incongruència en el judici notarial de suficiència, malgrat que aquest es refereix incorrectament a la facultat d'atorgar préstecs amb garantia hipotecària. En altres punts de l'escriptura, es diu que les facultats són suficients per a aquesta novació. En qualsevol cas, la Registradora de la Propietat hauria pogut aclarir la qüestió consultant el Registre Mercantil.

INFORMACIÓ I PUBLICITAT REGISTRAL

Resolució de 19 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12350)

Resolució de 14 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13092)

Recapitulen la doctrina consolidada. L'interès que dóna dret a accedir al Registre ha de ser directe (en cas contrari, cal acreditar l'encàrrec), conegut (és a dir, acreditat, excepte en els casos d'autoritats o funcionaris l'interès dels quals es presumeix per l'art. 221-2 LH), legítim (no contrari a Dret) i patrimonial (el sol·licitant té o espera tenir una relació patrimonial per a la qual és rellevant la informació). L'interès ha de provar-se a satisfacció del Registrador, sota la seva responsabilitat, d'acord amb el sentit i la funció de la institució registral. Quant a la protecció de dades personals, la Direcció entén que les dades sensibles de caràcter personal o patrimonial solament podran ser objecte de publicitat per a les finalitats pròpies de la institució registral. Aquestes finalitats, segons la Instrucció de la DGRN de 17 de febrer de 1998, són la recerca jurídica, patrimonial i econòmica encaminades a la contractació o a la interposició d'accions judicials, però no la recerca privada de dades no patrimonials, que només podran ser objecte de publicitat segons les normes sobre protecció de dades (la qual cosa ha de tenir-se molt en compte respecte de peticions de publicitat relatives a l'historial registral no vigent). Així, és el Registrador qui ha de qualificar no només si escau o no expedir la informació, sinó també quines dades inscrites pot incloure-hi o ha d'excloure'n.

Sobre la base d'aquesta doctrina:

- La Resolució de 19 de juliol de 2012 denega l'expedició d'una nota simple informativa en la sol·licitud de la qual s'al·lega el motiu de recerca per a contractació o interposició d'accions. En conversa telefònica, el sol·licitant manifesta al Registrador que té una disputa personal amb la propietària de la finca (nascuda de discrepàncies entre tots dos sobre l'ús d'elements comuns de l'edifici a què pertanyen les finques objecte d'informació)

i que l'objecte de la sol·licitud és detectar irregularitats en les finques que li permetin, a través d'una denúncia als organismes corresponents, causar-li perjudicis econòmics.

- La Resolució de 14 de setembre de 2012 denega una sol·licitud d'informació realitzada per un Advocat i referida a una finca determinada, manifestant com a interès legítim la recerca jurídica sobre l'objecte, la seva titularitat o limitacions (en concordança amb la Instrucció de la DGRN de 17 de febrer de 1998). La sol·licitud d'informació és indiscriminada (allò que se sol·licita és l'exhibició del llibre registral, que inclou, per tant, l'historial total de la finca) i no s'acredita l'interès al·legat a satisfacció del Registrador. En qualsevol cas, no es podria exhibir el llibre físic, sinó la seva reproducció, i no total, sinó referida a aquesta finca.

Resolució de 24 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14274)

En el seu moment va ser denegada la inscripció (en qualificació registral i en ulterior recurs governatiu) d'una escriptura de cancel·lació d'hipoteca. El defecte va ser esmenat per altres notaris diferents a què va autoritzar la primera escriptura, i es va inscriure. Ara el Notari autoritzant de la primera escriptura sol·licita una nota simple informativa referida a certs aspectes de la finca. És cert que l'interès per conèixer el contingut del Registre es presumeix en el funcionari que actua per raó del seu càrrec (art. 221-2 LH), i que el Notari autoritzant d'una escriptura està obligat a esmenar a la seva costa els defectes que pateixi (art. 146 RN), però, en el cas resolt, el Notari sol·licitant manca d'interès, perquè no es revela com a veritable interès el fet d'obtenir informació per a un fi que ja ha estat aconseguit. En efecte, l'escriptura autoritzada pel recurrent ja va ser esmenada (per altres notaris) i inscrita.

IMMATRICULACIÓ

Resolució de 5 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9302)

La Direcció aprecia que existeix «doble títol» i admet la immatriculació mitjançant una sola escriptura, que documenta tant el títol adquisitiu dels immatriculants, que és l'herència de la seva mare, com el títol d'adquisició d'aquesta, que va ser l'herència del seu propi pare (titular cadastral), respecte de la qual s'aporta una acta de notorietat per la qual la mare és declarada única hereva de l'avi.

Resolució de 18 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10035)

Denega la inscripció d'un expedient de domini per a immatriculació de finca perquè no hi consten les circumstàncies personals de la promotora de l'expedient (l'acte expressa solament el nom i els cognoms) i perquè la descripció de finca continguda en l'acte no és totalment coincident amb la del certificat cadastral descriptiu i gràfic. En efecte, l'acte es refereix a una casa de 399 m² de superfície construïda, mentre que el Cadastre reflecteix una finca de 422 m² on hi ha dues edificacions amb una superfície total construïda de 399 m².

Resolució de 25 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11707)

Denega una immatriculació pretesa mitjançant dos títols consecutius atorgats davant el mateix Notari, el primer dels quals és una aportació a guanys i el segon, una aportació a una societat civil formada pels dos cònjuges i el seu fill.

Han d'evitar-se les immatriculacions amb titulacions instrumentals creades *ad hoc*, com passa en aquest cas, en què concorren les notes de simultaneïtat d'operacions, escàs cost fiscal i circularitat. En concret, la circularitat concorre quan, al final del procés, els béns mantenen el mateix caràcter que tenien anteriorment. La Direcció acull la doctrina que la societat civil no inscrita manca de personalitat, perquè així cal interpretar la regla que priva d'aquesta a les societats civils els pactes de les quals es mantenen en secret entre els socis (Resolució de 31 de març de 1997). Així, en el cas resolt, segueix havent-hi coincidència (almenys en gran part) entre les titularitats inicial, intermèdia i final.

Resolució de 28 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11710)

Denega la immatriculació d'una finca mitjançant expedient de domini perquè, en emetre la certificació d'inici de l'expedient, la Registradora va manifestar els seus dubtes que la finca fos una altra que es trobava inscrita. A més, ara consta del Registre un escrit remès per la Gerència del Cadastre expressiu que la parcel·la amb la referència cadastral citada a l'expedient per a aquesta finca correspon a una altra finca diferent que ja estava inscrita.

Resolució de 12 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12167)

Es refereix a una escriptura d'herència la inscripció de la qual va ser denegada per no complir-se el requisit immatriculador de la doble titulació pública i per existir dubtes fundats sobre la identitat de la finca.

La Direcció rebutja el primer defecte. És cert que només s'esmenta, però no s'aporta, l'escriptura pública que és títol previ. Però, en aquest cas, no es pretén la immatriculació de la finca, sinó l'anotació preventiva del títol per falta de prèvia inscripció (prevista en l'art. 20-3 LH). Es pretén l'anotació precisament per falta d'inscripció dels títols previs no aportats. Però el segon defecte és confirmat. El requisit d'absència de dubtes fundats sobre la identitat de la finca, aplicable a l'assentament d'immatriculació, ho és també per analogia als assentaments provisionals preparatoris d'ella. Hi ha identitat de raó, atès que l'objectiu de la llei és evitar dobles immatriculacions, la qual cosa ha de portar a impedir qualsevol assentament que pugui propiciar-les.

Resolució de 2 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12705)

Es refereix a una immatriculació pretesa en virtut de doble títol: a) aportació a l'ampliació de capital d'una societat, i b) venda d'aquesta a una altra persona. No és obstacle el fet que l'ampliació de capital no estigui inscrita en el Registre Mercantil, perquè això no li priva de virtualitat suficient per transmetre el domini. No obstant això, es denega la immatriculació perquè el Registrador té dubtes raonables que el títol presentat pugui produir una doble

immatriculació, que haurà de resoldre's en el procediment judicial amb fase probatòria dels arts. 300 i 306 RH.

Resolució de 17 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12345)

En una escriptura de venda presentada per a immatriculació, s'invoca, com a títol d'adquisició, una herència autoritzada pel mateix Notari, ressenyant les dades d'autorització.

La Direcció exigeix la presentació del títol previ. En cas d'immatriculació per doble títol adquisitiu, la qualificació registral s'estén a la identitat de la finca en tots dos. Les circumstàncies essencials de l'adquisició han de prendre's «*dels mateixos documents o altres presentats a aquest efecte*» (art. 205-2 LH). En aquest cas, el títol inscripció està constituït pels dos documents (l'últim inscripció i l'anterior complementari), ja que l'art. 33 RH defineix el títol al·ludint també als complementaris. És la mateixa raó que exigeix presentar l'acta de notorietat complementària del títol públic quan no es pot acreditar d'una altra forma l'adquisició anterior.

Resolució de 25 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12441)

Es pretén una immatriculació per doble títol públic en virtut d'una única escriptura en què es realitza una dissolució de guanys per defunció de l'espòs, seguida d'una herència a favor del fill (quant a la meitat del cònjuge mort) i de pacte gal·lec de millora també al seu favor (quant a la meitat de la vídua).

La Direcció admet l'aptitud immatriculadora dels tipus de negoci utilitzats. En particular, reproduceix la seva doctrina sobre la virtualitat immatriculadora de la divisió de comunitat. Doctrinalment, es discuteix si és un títol translatiu o merament específicatiu. La Direcció, des del punt de vista de la capacitat, ha exigint l'autorització judicial pròpia dels actes de disposició sobre immobles quan hi ha diversos béns en comunitat i es trenca la regla de la possible igualtat de l'art. 1061 CC, però no l'ha exigint quan existeix una sola finca en comú, encara que es compensi el menor (Resolució de 2 de gener de 2004), o quan es formen lots iguals (Resolució de 28 de juny de 2007). La Direcció assumeix la doctrina de la STS de 25 de febrer de 2011: la divisió de cosa comuna té naturalesa jurídica complexa; sigui o no translativa, la veritat és que produeix una mutació jurídica real essencial, doncs extingeix la situació de comunitat preexistent i modifica el dret i el poder del comuner sobre el bé, per la qual cosa és una veritable atribució patrimonial apta com a títol immatriculador de la totalitat de la cosa adjudicada.

Ara bé, denega la immatriculació pretesa per entendre que el títol presentat és merament instrumental, creat *ad hoc* per aconseguir la immatriculació, per concórrer les notes de: simultaneïtat (totes les operacions es realitzen en la mateixa escriptura), escàs cost fiscal, parentiu, gratuïtat de les operacions i circularitat, almenys quant a la part de l'espòs mort, que queda a nom del seu fill únic i successor universal.

Resolució de 30 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12448)

El titular registral d'unes finques sol·licita que es cancel·li una immatriculació, recentment realitzada mitjançant títol públic complementat per acta de notorietat, per entendre que s'ha donat lloc a una doble immatriculació. La Direcció ho denega perquè els assentaments ja practicats es troben sota la salvaguarda dels tribunals. En cas de doble immatriculació, la determinació de quina

Resolucions

inscripció ha de prevaler és independent de la seva antiguitat i, si no hi ha acord, correspon a l'autoritat judicial (arts. 298 i 313 RH).

Resolució de 16 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13804)

Admet la inscripció d'un expedient de domini per a immatriculació, encara que existeixen discrepàncies entre l'acte i el certificat cadastral descriptiu i gràfic quant a la titularitat de les finques.

Certament, l'art. 53-7 de la Llei 13/1996 prohibeix immatricular si no s'aporta la certificació cadastral descriptiva i gràfica «en termes totalment coincidents» amb la descripció del títol, i aquesta exigència és aplicable també a la immatriculació mitjançant l'expedient de domini judicial previst en l'art. 199-a LH. Però la plena coincidència imposada en aquest precepte es limita a la descripció de la finca, no a les titularitats cadastrals. La coincidència de titularitats la imposa l'art. 298-2-2 RH, però solament per a la immatriculació per títol públic. La immatriculació judicial ofereix majors garanties de tràmits, notificacions, publicacions i proves. La presumpció de certesa de l'art. 3-3 LC decau enfront de la prova en contrari que el propi precepte reconeix.

MITJANS DE PAGAMENT

Resolució de 10 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12162)

Recapitula tota la doctrina de la Direcció sobre l'obligació legal d'acreditar els mitjans de pagament i incideix que aquesta obligació es refereix a pagaments anteriors o coetanis a l'atorgament de l'escriptura, però no a pagaments ajornats, sense perjudici del deure de fer constar, quant a aquests últims, la forma en què s'ha convingut el pagament (art. 10 LH).

El títol qualificat és una venda el preu de la qual s'ajorna íntegrament i es preveu que es pagarà mitjançant transferència. La Direcció entén que a la inscripció cal fer constar la forma de pagament pactada, però que no cal exigir a la venda la constància de les dades legals i reglamentàries de la transferència futura.

FORESTS

Resolució de 2 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11715)

El títol qualificat és un acte judicial recaigut en un expedient de domini per a la represa del tracte interromput d'una finca i la immatriculació d'altres on a més es declara existent sobre algunes de les finques un consorci forestal entre els propietaris particulars del sòl i la Junta de Castella i Lleó, com a titular de la volada. El jutge troba justificat el domini, per la qual cosa procedeix reprendre el tracte i immatricular les finques. Però per a la inscripció del dret de volada derivat d'un consorci forestal, fa falta escriptura pública (art. 11-5 de la Llei de Forests de 1957, vigent per la disp. addic. 1a de la Llei de Forests de 2003).

OBRA NOVA

Resolució de 18 de juny de 2012 (BOE 158, 3-VII-12: 8895)

La Resolució de 18 de juny de 2012 publica la Sentència del Jutjat de 1a Instància núm. 7 de Lleó, de 31 de març de 2011, que anul·la per mera extemporaneïtat aquesta Resolució:

Resolució de 26 de març de 2010 (BOE 114, 10-V-10: 7484)

Es refereix a una escriptura de declaració d'habitatge unifamiliar la descripció i antiguitat del qual (superior a quinze anys) s'acrediten mitjançant certificat de perit judicial immobiliari. La Direcció no considera defectes que impedeixin la inscripció: ni les diferències de cabuda entre el Registre, el títol i el Cadastre, però de manera que l'obra «cap» àmpliament en qualsevol de les tres cabudes (això sí, fins que la diferència no es justifiqui degudament, es mantindrà la cabuda registrada); ni el fet que la certificació cadastral inclogui un magatzem no recollit a la declaració d'obra (en aquest moment interessa només la inscripció de l'habitatge); ni el fet que l'escriptura digui que la superfície de parcel·la ocupada per l'edificació és de 126,75 m², mentre que el certificat tècnic al·ludeix a una «superfície ocupada» de 2.531 m² (aquesta segona dada és, sens dubte, una expressió defectuosa del tècnic, ja que tal xifra correspon a la cabuda total de la parcel·la; no obstant això, la resta del certificat confirma que la superfície ocupada en planta per l'edificació és de 126,75 m²).

Sí existeix defecte en la falta de certificat del Col·legi oficial a què pertany el tècnic certificant, acreditatiu de les facultats d'aquest a l'efecte de l'art. 50 del Reial Decret 1093/1997.

Resolució de 23 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10046)

Després d'inscriure una obra nova, el Registrador practica a l'Ajuntament la notificació prevista en l'art. 54 del Reial Decret 1093/1997. Ara l'Alcalde sol·licita la cancel·lació de l'obra nova, al·legant la infracció de diverses normes urbanístiques. La Direcció ho rebutja, perquè els assentaments practicats estan sota la salvaguarda dels tribunals, la seva alteració exigeix consentiment del titular o resolució judicial ferma i l'estreta via del recurs governatiu no és apropiat per revisar la validesa o la nul·litat de l'acte que va motivar la inscripció.

Resolució de 3 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11717)

Resolució de 3 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11718)

L'assegurança decennal és obligatòria també per declarar i inscriure obres noves consolidades per raó de la seva antiguitat (art. 20-4 LS), sempre que l'obra estigui dins de l'àmbit d'aplicació temporal de la LOE (habitatges per als quals s'hagi sol·licitat llicència des del 5 de maig de 2000), però no hagin passat més de deu anys des de la recepció de l'obra sense reserves (termini de durada de la garantia exigida). En aquest cas, cal acreditar la contractació de l'assegurança pel temps que resti per complir els deu anys, sense perjudici de poder aplicar l'excepció prevista per l'autopromotor

individual d'un únic habitatge unifamiliar per a ús propi, respecte del qual han de complir-se cumulativament aquests tres requisits:

- Habitatge unifamiliar: és el que jurídicament s'estructura com una única entitat física i registral susceptible d'una sola titularitat, la qual cosa inclou el cas de construcció de diversos habitatges per part de diversos propietaris, però sent cadascun d'ells propietari independent del seu propi habitatge *ab initio* (Resolució de 9 de maig de 2007). El compliment d'aquest requisit es determina per la descripció de l'escriptura, sempre que no la desvirtuï la llicència o el certificat tècnic.
- Destinat a ús propi, és a dir, no destinat originàriament pel promotor a la seva alienació, lliurament o cessió a tercers. L'acreditació d'aquest requisit (fet futur) s'ha de realitzar en l'escriptura mitjançant declaració de l'atorgant, sempre que no quedi desvirtuada per un altre document contradictori.
- Habitatge únic: la dispensa de l'assegurança es limita a un sol habitatge per autopromotor. Es vol evitar així que el promotor eludeixi l'assegurança per a un nombre indefinit d'habitatges amb la mera declaració de voler destinar-los a ús propi. Aquest requisit també s'acredita per declaració de l'atorgant, sempre que no quedi desvirtuada documentalment. En el cas resolt, no es compleix aquest requisit, perquè registralment consta que els mateixos atorgants havien realitzat ja la declaració d'altres dos habitatges (un inscrit i un altre presentat) que també van qualificar com d'ús propi.

Resolució de 5 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11722)

Inscrita una obra en construcció, la Direcció admet ara la inscripció de l'acta de finalització d'obra, atorgada l'any 2012, a la qual simplement s'incorpora una certificació de l'Arquitecte en què es fa constar que l'edificació està totalment acabada des de l'any 2003.

L'acta de finalització d'obra no està subjecta als requisits de l'art. 20-1 LS (el Registrador exigia aportar la llicència de primera ocupació), sinó als de l'art. 20-4, sobre obres ja consolidades, ja que l'Arquitecte certifica una antiguitat d'obra superior al termini de prescripció d'infraccions urbanístiques (a Castella i Lleó, és de quatre anys per a infraccions greus i molt greus). No tindria sentit exigir en aquest cas els requisits de l'art. 20-1, quan no s'exigeixen en el supòsit d'edificis antics que accedeixen al Registre d'una sola vegada.

Resolució de 2 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12706)

Denega la inscripció d'una escriptura de rectificació d'obra nova i de final d'obra, referida a un edifici a Galícia, per falta d'aportació de la llicència de primera ocupació. Certament, s'acredita que la sol·licitud de llicència data de l'any 2004 (moment anterior a la vigent Llei gallega 18/2008, d'habitatge), però la legislació aleshores vigent ja exigia la llicència de primera ocupació com a requisit de legalitat de l'acte urbanístic (art. 194-1 de la Llei gallega 9/2002, d'urbanisme).

No constitueix defecte el fet que, com a Arquitecte Director d'obra (a l'efecte de l'art. 50-2 del Reial Decret 1093/1997), subs-

crigui el certificat de final d'obra un tècnic diferent al certificant a la declaració d'obra en construcció. La norma no prohibeix que hi hagi una pluralitat de tècnics encarregats de la direcció de l'obra, sinó que es limita a exigir que qui certifica estigui habilitat per a això. A més, en el cas resolt, el certificat de final d'obra porta visat col·legial, un dels objectes del qual (segons l'art. 31 del Reial Decret 327/2002, sobre Estatuts dels col·legis d'arquitectes) és precisament acreditar la qualificació i l'habilitació professional del tècnic. Tampoc no constitueix defecte l'existència de modificacions d'obra respecte de la qual es va inscriure en construcció, ja que correspon al tècnic certificant la responsabilitat d'afirmar que l'obra s'ajusta al projecte per al qual es va obtenir la llicència, sense ser precisa l'acceptació per part de l'Ajuntament.

Resolució de 18 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14264)

Denega la inscripció d'una escriptura d'herència i obra nova per haver-hi discrepàncies descriptives entre el Registre i les certificacions cadastrals incorporades al títol, que provoquen al Registrador dubtes sobre la identitat de les finques. En concret, es pretén fer constar al Registre: a) uns excessos de cabuda superiors al 10 %, que és el límit a partir del qual l'art. 45 LC entén que la referència cadastral no es correspon amb la identitat de la finca, i b) els números de parcel·la i de polígon (al Registre no hi constava tal dada, només el nom del paratge). No s'aporta documentació acreditativa de la correspondència entre les certificacions cadastrals aportades i les finques registrals. La constància registral de la referència cadastral solament implica la identificació de la localització de la finca quant a una referència, però no que la descripció hagi de ser concordant amb la del Cadastre, ni que s'hagin d'inscriure tots els excessos de cabuda basats en certificació cadastral, ni resol els dubtes sobre la identitat de la finca.

D'altra banda, la Direcció no considera necessari, per inscriure edificacions respecte de les quals ja no procedeixi l'exercici d'accions de disciplina urbanística, acreditar de manera completa l'efectiva extinció per prescripció del dret de l'Administració per adoptar mesures de restabliment de la legalitat urbanística, la qual cosa suposaria, fonamentalment, provar que l'obra no està inclosa en cap dels supòsits legals d'excepció a la prescripció (establerts, per exemple, en l'art. 185 de la Llei Ordenació Urbanística andalusa, aplicable al cas). La prova del termini de prescripció i la constatació d'inexistència d'anotació preventiva d'incoació d'expedient de disciplina urbanística són els únics requisits d'inscripció exigits als arts. 20-4 LS i 52-d del Reial Decret 1093/1997. Tampoc no és exigible per a aquest tipus d'obres «antigues» l'aportació d'una llicència d'ocupació o utilització.

Resolució de 26 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14279)

Denega la inscripció d'una escriptura de rectificació d'una altra anterior de compravenda, perquè hi concorren tres defectes. Primer, perquè es pretén la inscripció d'un excés de cabuda desproporcionat, que genera al Registrador dubtes quant a la identitat de la finca, els quals no es dissipen per la mera constància de les dades cadastrals, que ni tan sols consten inscrites en el supòsit resolt, on simplement s'aporten unes certificacions cadastrals sense acreditació que es corresponen amb les finques inscrites. Segon, perquè limitant la finca amb forest comuna (com resulta del Registre, del

Resolucions

Cadastre i de les manifestacions dels atorgants), cal l'informe administratiu favorable que exigeix l'art. 22 de la Llei de Forests per inscriure l'excés de cabuda, sense que es pugui entendre que el fet que la llinda en qüestió estigui «*marcada amb mur de pedra*» permeti entendre que es tracta d'una llinda fixa. Tercer, perquè a la rectificació es descriuen unes edificacions que no constaven al Registre, la inscripció de la qual exigeix que es compleixin els requisits de la Llei del Sòl, segons es tracta d'edificis respecte dels quals hagin prescrit o no les accions de restabliment de la legalitat urbanística, resultant a més que a les certificacions cadastrals aportades no es reflecteix l'existència de cap construcció.

PACTE COMISSORI

Resolució de 20 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12353)

Denega la inscripció d'una escriptura en la qual una societat reconeix un deute en favor d'una altra i s'obliga a pagar-lo, juntament amb els seus interessos, en un termini determinat. En la mateixa escriptura, la part deutora cedeix en pagament del deute una finca a la part creditora, sotmetent la cessió a la condició suspensiva de falta de pagament del deute en el termini pactat, de forma que: a) produït el pagament, la transmissió quedaria ineficax i la propietat tornaria a la part deutora cedent, i b) acreditat l'impagament mitjançant l'aportació al Registre d'una acta de requeriment notarial dirigida a la part deutora (la qual cosa, efectivament, ocorre en el supòsit), la cessió esdevindria eficaç.

Tant el Codi Civil (arts. 1859 i 1884) com el Tribunal Suprem i la Direcció rebutgen el pacte comissori, entenent per tal qualsevol construcció jurídica per la qual el creditor, en cas d'incompliment del seu crèdit, pugui apropiarse definitivament dels béns donats en garantia pel deutor, ja es tracti d'una compravenda en garantia o fiduciària, una compravenda simulada, una venda amb pacte de retre com a garantia d'un crèdit preexistent, una opció de compra en funció de garantia (Resolució de 26 de novembre de 2008) o bé aquest cas de dació en pagament instrumental, la veritable finalitat del qual és una transmissió no actual i definitiva, sinó provisional i cautelar, en funció de garantia. La sanció del pacte comissori és sempre la nul·litat plena i radical del negoci.

Resolució de 20 de setembre de 2012 (BOE 257, 25-X-12: 13246)

Es refereix a una altra cessió de finca en pagament d'un deute, de contingut similar i entre les mateixes parts a què es refereix la Resolució anterior, els arguments de la qual reproduceix ara també la Direcció per concloure que el defecte de què pateix el títol (infracció de la prohibició del pacte comissori) té com a sanció la nul·litat radical i que és no esmenable.

L'especialitat del supòsit d'aquesta Resolució és que, primer, es presenta l'escriptura de reconeixement de deute i dació en pagament sota condició suspensiva; després, una escriptura complementària de l'anterior en què ambdues parts la ratifiquen i reconeixen que el deute ja està vençut i és líquid i exigible, i, enmig d'ambdues, un embargament de la Tresoreria General de la Seguretat Social. La prestació d'un nou consentiment referit al mateix objecte i causa, àdhuc sent vàlid, no pot retrotreure els seus efectes a la data de presentació del primer títol, i menys encara

perjudicar tercers. Aquest nou consentiment l'única cosa que fa és acreditar el compliment de la condició suspensiva en què consisteix el pacte comissori, però aquest segueix sent nul. Diferent hauria estat si abans de la presentació del manament d'embargament ambdues parts haguessin acordat la transmissió de la finca en pagament d'un deute ja vençut, líquid i exigible, ja que llavors s'hauria tractat d'una dació en pagament vàlida, aliena a cap pacte comissori.

PROPIETAT HORITZONTAL

Resolució de 19 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10039)

Admet la clàusula estatutària que permet a cada copropietari (sense necessitat d'autorització dels altres) agrupar o agregar el seu element, horitzontalment o vertical, amb una altra finca contigua, encara que sigui aliena a la propietat horitzontal. Tot això incloent la facultat de realitzar les obres precises a tal fi, però, això sí, prèvia obtenció de llicència administrativa i projecte tècnic, quan fos procedent.

La Llei de la Propietat Horitzontal contempla la possibilitat d'agrupació o agregació de finques contigües, però sense distingir si de forma horitzontal o vertical. El perill de comprometre elements estructurals queda salvat per la previsió d'obtenir llicència i projecte, quan escaigui. És doctrina reiterada (v. gr., Resolució de 27 de febrer de 2003) la que permet agrupar o agregar amb elements contigus no integrats en la propietat horitzontal, quedant cadascun dels elements agrupats subjecte al seu propi règim jurídic i conservant la seva quota, si pertanyés a una altra comunitat. En tot el que no sigui norma imperativa, ha de regir la voluntat dels interessats (últim paràgraf de l'art. 396 CC).

Resolució d'11 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12164)

Denega la inscripció d'una escriptura de compravenda l'objecte de la qual es descriu com el departament d'un edifici en propietat horitzontal, i es diu que la finca que es ven no està immatriculada, encara que sí l'edifici a què pertany. S'adjunta una fotocòpia d'una acta de la Junta de Propietaris en què s'acorden, per majoria absoluta, nous Estatuts i quotes, com a conseqüència d'haver inclòs els pisos sisens, actualment no inscrits al Registre.

Per poder inscriure la venda, fa falta que els titulars de l'edifici rectifiquin l'obra nova i la divisió horitzontal per crear, com a element independent, el departament venut, la qual cosa constituiria una modificació del títol constitutiu de la propietat horitzontal que exigiria un acord unànim (art. 17-1 LPH) i hauria de constar en escriptura pública o, en defecte d'això, resultar de procediment declaratiu.

Resolució de 5 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13610)

Denega la inscripció d'una escriptura d'elevació a públic d'un contracte privat d'arrendament l'objecte del qual és un club de platja, jurídicament configurat com a part d'una finca matriu vinculada *ob rem* a altres vint-i-dues finques segregades d'aquesta. La Comunitat de Propietaris actua com a arrendadora.

Els actes de gravamen, disposició i desvinculació d'aquest element requereixen el consentiment individualitzat dels afectats, a més de l'acord unànim de la Comunitat. Donada la durada (catorze anys) de l'arrendament del supòsit, és dubtós qualificar-ho com *acte de gestió*. En el certificat acreditatiu de l'acord de la Junta, no hi consten la identificació dels compareixents, ni la seva correspondència amb els titulars registrals, ni si el resultat de la votació és la unanimitat o la quasi unanimitat. A més, el fet de no constar al Registre la legalització dels llibres de la Comunitat suposa la falta de regularitat formal del representant de la Comunitat. Certament, els arts. 3-2 i 6-2 del Reial Decret 297/1996 van flexibilitzar les exigències imposades pel principi d'especialitat, en permetre la inscripció d'arrendaments que afectessin part d'una finca sense exigir segregació, però sempre que es consignin les seves dades identificatives, així com la seva quota, si pertany a una propietat horitzontal, i les despeses atribuïdes a l'arrendatari, res del qual compleix el títol qualificat, que ni tan sols descriu correctament l'immoble quant a ubicació, llindes i superfície.

Resolució de 17 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13805)

Admet la inscripció del dret d'ús exclusiu sobre un element comú d'una propietat horitzontal (un espai sota coberta) sense necessitat de prèvia inscripció separada de tal element comú. En una propietat horitzontal, és element comú tot el que no és element privatiu. En contraposició amb els elements privatis, els elements comuns no precisen d'una descripció individualitzada, ni d'inscripció separada i especial, sinó que estan implícitament inscrits en la inscripció de l'immoble íntegrament. Res no canvia el fet que, en el supòsit resolt, l'edifici es trobi en situació fàctica de propietat horitzontal, sense atorgament de títol constitutiu, la qual cosa no impedeix l'aplicació de la normativa pròpia d'aquest règim, d'acord amb l'art. 1 i la disp. trans. 1a LPH.

Resolució de 23 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14272)

Declara inscriptible una clàusula estatutària per la qual es veda l'accés a la piscina comunitària i a les pistes de tennis (elements comuns) a aquells propietaris que no contribueixin o es trobin en mora en el pagament de les seves quotes de comunitat ordinàries o extraordinàries. No contravé normes imperatives, sinó que, en tot cas, complementa les normes imperatives que estableixen conseqüències a aquest impagament (com l'afecció real del departament a l'annualitat corrent i l'anterior, la suspensió del dret de vot o el procediment especial per al seu cobrament). La STC de 21 d'octubre de 1993 declara constitucional l'art. 7 LPH, que estableix la sanció de privació temporal de l'ús d'un habitatge o un element privatiu. L'art. 11-2 LPH permet excloure d'una millora o instal·lació als propietaris que no hi hagin contribuït. Està plenament reconegut que es pugui atribuir l'ús exclusiu de determinats elements comuns a alguns elements comuns, com patis o terrasses. La clàusula debatuda només suposa una privació temporal de la facultat d'ús respecte d'uns elements no necessaris per a l'adequat ús i gaudi de cada element privatiu, i això com a conseqüència de la conculcació, pel propi subjecte exclòs, de les normes que regulen el sosteniment de l'immoble.

Resolució de 26 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14280)

Inscrita la segregació i venda de diversos locals en propietat horitzontal, es pretén ara la inscripció d'una escriptura de rectificació, atorgada per la venedora i el comprador (aquest últim, per si i com apoderat dels actuals titulars, a qui va revendre, prèvia subdivisió horitzontal), en la qual, sobre la base d'un informe tècnic, es fa constar que la superfície registral dels locals originals inclou la part proporcional en zones comunes i zona comercial, i es concreta la superfície construïda pròpia, la corresponent a la participació a cadascuna de les citades zones i la superfície útil de cada local segregat.

Per inscriure tal aclariment de superfícies, la Direcció exigeix el consentiment de la resta de propietaris de l'edifici, doncs, si bé és cert que comportaria una reducció de la superfície d'aprofitament independent inscrita, també ho és que suposa una atribució o especificació d'elements comuns (els principis de legitimació i tracte successiu impedeixen la modificació dels drets inscrits sense intervenció del titular) que té conseqüències en la quota de participació dels elements privatis en relació amb el total de l'immoble (art. 5 LPH).

RECTIFICACIÓ I ESMENA

Resolució de 13 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10033)

La rectificació unilateral pel Notari permesa a l'art. 153 RN procedeix només quan es pugui comprovar amb claredat com si fos de dia que es tracta d'un error material, per resultar així del context del document i dels immediatament anteriors i posteriors, dels documents públics tinguts en compte per a l'autorització i dels quals provin fefaentment fets o actes consignats en el document esmenat. Aquesta esmena unilateral és excepcional i, per això, els supòsits en què s'admet han de ser interpretats restrictivament. Només procedeix per a defectes formals, però no per afectar el fons, clàusules o estipulacions, requerint-se en aquest cas el consentiment dels atorgants o causahavents.

En el cas concret, la Direcció admet que el Notari esmeni per diligència l'errònia expressió que dos compradors no casats adquireixen «*per a la seva societat a guanys*», entenent que necessàriament han d'estar adquirint en proindivís ordinari. Però el que no pot dir per si mateix el Notari és que realment adquireixen per meitats indivises, ja que la proporció en què es compra depèn de la voluntat dels atorgants.

Resolució de 6 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11806)

Admet el canvi registral del número de policia d'una finca urbana mitjançant escriptura de rectificació en què no compareix un dels titulars registrals, però que incorpora la certificació cadastral descriptiva i gràfica de la qual resulta el canvi de número.

És inscriptible el títol en què es pretén tal canvi quan sigui atorgat per tots els titulars registrals. Si no l'atorguen tots, farà falta un mitjà de prova suficient, com el certificat cadastral descriptiu i gràfic aportat en el supòsit resolt, que es tracta, més que d'una rectificació, d'una actualització del Registre. En tot cas, si existissin dubtes sobre la identitat de la finca (per exemple, perquè hi hagi

Resolucions

inscrita una altra finca en aquest mateix carrer i en el mateix número), caldria, a més, un escrit de l'Alcalde o de l'Ajuntament (art. 437 RH).

Resolució de 12 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12168)

Mitjançant una qualificació substitutòria, es va inscriure un títol d'herència, però fent constar en la inscripció una expressió relativa a la possible existència d'una filla natural del causant. Ara se sol·licita l'eliminació d'aquesta expressió.

La Direcció no entra a resoldre: a) el recurs governatiu només és possible contra la suspensió o denegació d'assentaments; b) l'assentament, una vegada practicat, queda sota la salvaguarda dels tribunals; c) els interessats haurien pogut sol·licitar una minuta de la inscripció (art. 258-3 LH i Resolució de 29 de desembre de 2004). No obstant això, seria possible sol·licitar la rectificació del Registre i, davant la negativa, recórrer aquesta (Resolució d'11 de desembre de 2002).

Resolució de 21 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12438)

En el seu moment es va practicar una nota al marge de la inscripció de domini d'un habitatge, fent constar que en quedava cancel·lada la qualificació com de protecció oficial, la qual havia estat objecte d'una altra nota marginal anterior. Ara es pretén, mitjançant instància, rectificar el Registre, rehabilitant el caràcter d'habitatge protegit, però eliminant el caràcter de «militar», per manca de rellevància hipotecària. La Direcció ho denega, perquè els assentaments practicats estan sota la salvaguarda dels tribunals, existeix un procediment reglamentari per a la rectificació d'errors i el caràcter «militar» de l'habitatge no és susceptible de rectificació, perquè és una qualificació legal (resultant de l'art. 4 de la Llei 26/1999).

Resolució de 4 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12715)

Consta inscrit un excés de cabuda. Ara, una persona diferent del titular de la finca presenta un escrit privat en el qual impugna l'excés i demana que es rectifiqui el Registre, tornant a la cabuda anterior. La Direcció ho denega, perquè els assentaments ja practicats estan sota la salvaguarda dels tribunals; l'únic procediment possible de rectificació és el consentiment del titular o, en defecte d'això, una resolució judicial (art. 40-d LH), i el document presentat no és cap dels inscripcionables segons l'art. 3 LH.

Resolució de 17 de setembre de 2012 (BOE 257, 25-X-12: 13243)

En el seu moment, dos cònjuges casats en guanyats van dissoldre el condomini sobre una finca que havien comprat per meitat de solters, adjudicant-la-hi a un d'ells, que compensava a l'altre l'excés en metàl·lic. El Registrador va inscriure a favor de l'adjudicatari, quant a una meitat, amb caràcter privatiu, i quant a l'altra, amb caràcter presumptivament de guanyats. En escriptura del mateix dia i Notari, tots dos cònjuges van constituir hipoteca. Ara l'espòs presenta una instància entenenent que va haver-hi un error i sol·licitant que es faci constar el caràcter privatiu de l'adquisició quant a tota la finca, per a la qual cosa al·lega l'aplicació analògica de l'art. 1346-

4 CC (que atribueix caràcter privatiu als béns adquirits per retracte privatiu, encara que s'haguessin utilitzat fons comuns).

La Direcció ho denega. El possible error en la inscripció seria de concepte, és a dir, derivat de l'apreciació equivocada de les dades obrants en el Registre, i la seva rectificació o bé precisaria acord unànime dels interessats i el Registrador (i, en defecte d'això, resolució judicial), o bé podria fer-la d'ofici el Registrador, però només si l'error resultés clarament dels assentaments practicats (STS de 28 de febrer de 1999). No obstant això, la veritat és que el Registrador va ressenyar en la inscripció el contingut del títol sense expressió errònia relativa a aquest, i a la mateixa conclusió van arribar el Notari i els propis interessats quan, a continuació, es va atorgar hipoteca per tots dos cònjuges. No es pot pretendre el procediment simplificat de rectificació d'errors basat en la mera sol·licitud de l'interessat, ja que no va haver-hi error, sinó una valoració registral del títol d'extinció de comunitat que va generar la inscripció debatuda. L'assentament practicat es troba sota la salvaguarda dels tribunals.

Resolució de 3 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13606)

En el seu moment es va inscriure una adjudicació per herència, però sense reflectir que a l'escriptura hi constava que les hereves eren meres fiduciàries amb prohibició de disposar. Posteriorment, es va inscriure una extinció de comunitat per la qual s'adjudicava el ple domini una sola de les hereves. Ara es pretén la rectificació de la inscripció d'herència, la qual cosa constitueix, segons el parer de la Direcció, un error de concepte. No és exigible que la còpia presentada per a la rectificació sigui precisament la mateixa que va causar la inscripció errònia. Si no existissin assentaments posteriors, aquest error podria ser rectificat d'ofici per la Registradora, en resultar amb claredat del títol, com a document fefaent independent de la voluntat dels interessats. Però es denega la rectificació pretesa perquè existeixen assentaments posteriors inexactes derivats de l'assentament erroni, la rectificació del qual es regeix per l'art. 40-d LH, que exigeix el consentiment de tots els interessats o, en defecte d'això, una resolució judicial.

Resolució de 6 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13612)

Com a conseqüència d'una sentència judicial en què es resol un contracte per l'exercici d'una condició resolutòria per falta de pagament, es va presentar un manament que ordenava l'«*anotació preventiva del domini i la possessió*» a favor del venedor. La Direcció entén correcta l'actuació del Registrador, qui va practicar la cancel·lació de la venda i de les posteriors transmissions els titulars de les quals havien estat part en el procediment. L'ordre judicial que ordena el registre d'una situació jurídica real s'ha d'entendre segons el contingut registral que s'ordena, encara que la terminologia utilitzada sigui confusa.

Resolució de 16 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13802)

Es pretén la inscripció d'un conveni regulador de divorci, formalitzat en escriptura pública atorgada a Alemanya i aprovat judicialment, pel qual s'adjudica al marit «*el pis en propietat situada a Espanya i inscrit exclusivament al seu nom*». Es tracta d'un pis

en propietat horitzontal que, en la seva primera inscripció en foli separat, es va registrar a nom de tots dos esposos per meitat. No obstant això, a la inscripció extensa de propietat horitzontal i a l'anterior de compra de quota de solar hi figurava el marit com adquirent i titular exclusiu.

La Direcció entén que, malgrat tractar-se d'un error de concepte, es pot rectificar l'errònia titularitat conjunta de tots dos cònjuges sense necessitat del consentiment de l'esposa (que vindria exigint, en principi, per l'art. 40-d LH), aportant les escriptures de compra del solar i de constitució del règim de propietat horitzontal, que són documents fefaents i autèntics independents de la voluntat de l'interessat que proven de manera absoluta l'error.

RÈGIM ECONÒMIC MATRIMONIAL

Resolució de 8 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9310)

A l'escriptura qualificada: dos cònjuges casats en règim de guany i una tercera persona (també casada, però en règim català de separació) compren una finca per terceres parts indivises; a continuació, l'agreguen a una altra finca que els tres havien adquirit en el seu moment privativament sota forma documental pública (donació i compra en estat de solter); tot això, amb manifestació dels cònjuges casats en règim de guany que cadascun adquireix la seva part amb caràcter privatiu i que ho fa amb fons privatis de cadascun d'ells.

En no acreditar-se la privativitat dels fons amb prova documental pública, no procedeix la inscripció de les participacions confessades com bé privatiu pur en els termes de l'art. 95-2 RH. La Direcció entén que, encara que no hi hagi una declaració formal de confessió de privativitat, les ressenyades manifestacions dels cònjuges sí que constitueixen tal confessió. Ara bé, per imperatiu de l'art. 54-2 RH, per inscriure la compra, caldria distingir les participacions privatives ordinàries i les confessades, per tenir diferent règim jurídic.

Resolució de 7 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11809)

Admet la inscripció d'un conveni regulador de divorci aprovat judicialment que adjudica a l'esposa no només l'ús i gaudi de l'habitatge familiar en companyia dels fills, sinó, a més, la propietat, que abans pertanyia privativament per meitat a tots dos cònjuges. Es discuteix si tal adjudicació pot fer-se en conveni regulador o ha de fer-se en escriptura pública, per entendre que es tracta d'una extinció de comunitat ordinària aliena a la liquidació de la societat conjugal.

La dada essencial és que es tracta de l'habitatge familiar, l'atribució de l'ús del qual és contingut mínim del conveni regulador (art. 90-c CC), amb independència del caràcter privatiu o comú i del règim conjugal existent en el matrimoni. L'adjudicació té la causa negocial onerosa que resulta del conveni, així com la causa familiar pròpia de la solució de la crisi matrimonial objecte del conveni.

Resolució de 9 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11811)

Denega la inscripció d'una escriptura per la qual s'adjudica un bé comú a un dels cònjuges via «liquidació parcial» de societat a guany, però sense que consti la prèvia dissolució d'aquesta.

No es dubta de la llibertat de contractació entre els cònjuges, ni de la possibilitat de transvasar un bé de guany concret al patrimoni d'un d'ells, sia mitjançant negoci típic (Resolució de 25 de novembre de 2004), sia mitjançant atribució de privativitat *erga omnes* diferent de la mera confessió de l'art. 1324 CC (Resolució de 25 de setembre de 1990). Però al sistema del Codi Civil, per poder liquidar la societat a guany, n'és necessària la prèvia dissolució.

Tampoc no cal entendre que aquesta «liquidació parcial» suposa una dissolució tàcita de la societat conjugal, continuant els cònjuges sota el règim de guany. El negoci de capitulacions matrimonials està sotmès a un especial règim de publicitat (art. 1333 CC i concordants) que es cohonesta malament amb el règim de les presumpcions. A més, per tal que el matrimoni continués en règim de guany, seria indispensable una manifestació expressa dels cònjuges, perquè, en cas contrari, s'inferiria que el matrimoni continuaria en règim de separació de béns (arts. 1374 i 1435-3 CC).

Resolució de 27 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12446)

Es pretén la inscripció d'una sentència anglesa de divorci que conté també mesures sobre la destinació del patrimoni a Espanya dels cònjuges. El recurrent en pretén la inscripció directa sobre la base del Reglament comunitari Brussel·les II bis (Reglament del Consell 2201/2003, sobre competència, reconeixement i execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i parental). El Registrador es limita a exigir la legitimació de les signatures de la instància privada que es presenta amb la sentència.

El citat Reglament determina, al seu art. 21, que les resolucions emeses en un Estat Membre seran reconegudes pels altres «sense necessitat de recórrer a cap procediment», la qual cosa significa per a la Direcció innecessarietat de l'exequàtur exigint per l'art. 954 LEC 1881, però no absència de control, sinó articulació de mecanismes de fiscalització més simplificats, que a Espanya queden inclosos en la qualificació registral i se subjecten a la legislació hipotecària (mancant normes comunitàries sobre aquest tema), i que estan sotmesos a un règim de causes taxades de denegació, tals com: contradicció manifesta amb l'ordre públic de l'Estat requerit; desprotecció del demandat en cas de sentències dictades en rebel·lia; incompatibilitat amb una altra resolució dictada o en litigi entre les mateixes parts, i incompliment de requisits formals. L'àmbit d'aplicació del Reglament Brussel·les II bis (segons el seu art. 1) es limita a la declaració de dissolució del matrimoni per divorci, però no inclou les seves repercussions patrimonials. Per tal de ser inscrita a Espanya una sentència com la del supòsit, hauria de ser reconeguda per sentència ferma d'un Jutge espanyol.

Quant a l'únic defecte apreciat pel Registrador, és indubtable que la signatura de la instància ha d'estar legitimada notarialment o ratificada davant el Registrador (art. 103 LH), sense que sigui aplicable l'exempció de legalització prevista a l'art. 52 del Reglament Brussel·les II bis, referida solament a les resolucions judicials que constitueixen el seu àmbit, però no als documents que les puguin acompanyar, els quals es troben subjectes a la Llei espanyola.

Resolució de 3 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12713)

Es va dictar sentència declarant vàlid un conveni regulador de divorci, subscrit en el seu moment per tots dos cònjuges, però ra-

Resolucions

tificat només per l'espòs, de manera que es condemna l'esposa a passar pel conveni i a elevar-ho a escriptura pública.

Ara la Direcció declara inscripció una acta notarial de protocol·lització de la citada sentència i conveni atorgada per tots dos cònjuges. És cert que no es tracta d'una escriptura, però cal tenir en compte que un conveni regulador aprovat judicialment seria un títol inscripció i que l'acta conté tots els requisits necessaris per a la seva inscripció (en particular, la identificació, el judici de capacitat i la ratificació de tots dos cònjuges).

Resolució de 5 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12718)

Recapitula la doctrina consolidada. El principi de legalitat hipotecària exigeix titulació pública (art. 3 LH), entesa com el tipus de títol (executòria o escriptura pública) congruent amb l'acte inscripció. L'efectivitat del conveni regulador és merament liquidatòria del règim econòmic conjugal, sense que sigui possible estendre-ho a altres actes amb significació comercial pròpia, que requeririen escriptura pública. Ara bé, l'atribució de l'ús de l'habitatge familiar és el contingut mínim del conveni regulador (art. 90-c CC), que és un títol hàbil a aquests efectes, amb independència del caràcter de l'habitatge.

Així, la Direcció considera en general el conveni regulador de divorci aprovat judicialment com un títol hàbil per tal que els cònjuges, titulars de l'habitatge familiar amb caràcter privatiu per meitat, acordin la venda a l'esposa de la meitat del marit. Ara bé, en el cas resolt, denega la inscripció directa del conveni, perquè els propis cònjuges es van exigir mútuament l'atorgament d'escriptura pública i, mort un d'ells, l'única forma d'aconseguir-ho és la condemna a l'elevació a escriptura en execució de sentències de condemna a emissió d'una declaració de voluntat, de manera que, davant la rebel·lia dels hereus, la declaració d'elevació haurà de ser suplerta pel Tribunal (art. 708 LEC).

Resolució de 4 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13608)

Inscrita i embargada una finca com de guanys i sense resultar registralment la dissolució i liquidació de la societat a guanys, no és possible reduir l'embargament a la meitat indivisa del cònjuge deutor. Mentre subsisteixi la societat a guanys, no existeixen porcions indivises de què cadascun sigui titular. La societat conjugal és una comunitat germànica en la qual cada cònjuge és titular d'un dret indeterminat sobre la totalitat dels béns de guanys. Si hi constés embargat un concret bé de guanys i s'acredités alguna de les causes de dissolució de la societat a guanys, mentre no es dugui a terme la liquidació, només serà possible substituir l'embargament sobre la total finca per l'embargament de la quota global que correspongui al cònjuge deutor en aquesta massa patrimonial.

Resolució de 9 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13616)

Consta inscrit un bé a favor de l'espòs per compra en estat de solter. Ara la Direcció denega la inscripció d'una sentència de liquidació de guanys, la qual declara que el bé pertany proindivís a l'espòs i a la societat a guanys (per aplicació de l'art. 1354 CC) en proporció al valor de les aportacions respectives, per no determinar la quota corresponent a les respectives titularitats, a l'efecte de l'art. 54-1 RH.

Resolució de 25 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14276)

Aplica l'art. 144-5 RH, segons el qual, quan la llei exigeixi el consentiment de tots dos cònjuges per disposar de l'habitatge habitual i tal caràcter constés al Registre, per anotar l'embargament d'un habitatge pertanyent a un sol dels cònjuges, serà necessari que resulti del manament que l'habitatge no té tal caràcter o que l'embargament ha estat notificat al cònjuge no titular.

Així, constant a una anterior inscripció d'hipoteca que es tracta de l'habitatge habitual (que figura, a més, com a domicili de l'embargat), la Direcció denega ara la conversió en definitiva d'una anotació d'embargament cautelar, decretada per manament de l'Agència Tributària, per falta de notificació a l'espòs de la deutora.

REPRESENTACIÓ

Resolució d'11 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10028)

Admet la inscripció d'una compra realitzada per una societat representada pel seu administrador únic amb càrrec inscrit, malgrat que el Notari no formula un judici exprés de suficiència de facultats representatives, sinó que es limita a expressar que, una vegada acreditat el càrrec, el jutja amb capacitat legal per a l'atorgament de l'escriptura. El Notari al·lega en el recurs que no cal un judici notarial de suficiència quan les facultats representatives estiguin atribuïdes i delimitades legalment, tal com es dona en la representació orgànica.

La Direcció revoca la qualificació. Acreditada la inscripció del càrrec, la Registradora hauria d'haver consultat directament el Registre Mercantil, ja que el principi de rogació registral és compatible amb el reconeixement al Registrador d'un principi d'aportació de prova.

Resolució de 20 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10041)

Admet la inscripció d'una escriptura d'elevació a públic d'un document privat de compra atorgada per un apoderat en representació de la societat mercantil adquirent. El Notari realitza el judici de suficiència referit al poder, però sense especificar qui el va atorgar com a representant orgànic, ni expressar si tenia o no facultats per a això, la qual cosa és exigida pel Registrador en la seva nota. La Direcció no aclareix el fons de la qüestió i es limita a dir que estima el recurs perquè l'interessat va esmenar la deficiència assenyalada abans d'interposar-lo, la qual cosa priva de virtualitat a la prevenció continguda en la nota de qualificació.

Resolució de 22 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10045)

Inscrita una compravenda prèvia, ara la Direcció rebutja la inscripció d'una escriptura que la resol pel defecte d'haver estat atorgada per apoderats de les parts amb facultats per retreure, comprar, vendre i permutar, però no específicament per resoldre la compravenda efectuada.

A la venda inicial, no es va convenir un pacte de retre, ni van concórrer vicis de consentiment, i el preu es va pagar íntegrament. Per tant, el consentiment exigít per atorgar l'escriptura qualificada

no és causal, sinó purament resolutori. Es tracta d'una resolució per desistiment mutu que requereix una nova prestació de consentiment amb nou lliurament de possessió i devolució de les quantitats percebudes. Per a això, no són suficients les facultats incloses al poder, sinó que es fa necessària l'específica de resoldre el contracte anteriorment celebrat. El Notari ha emès un judici positiu de suficiència de facultats representatives que no resulta congruent.

Resolució de 18 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12349)

Admet la inscripció en el Registre Mercantil d'un poder general atorgat per un dels dos administradors solidaris a favor de l'altre.

La representació orgànica suposa l'actuació de la societat mateixa, el seu contingut està legalment determinat enfront de tercers i està sotmesa a les decisions de la Junta. Per contra, la representació voluntària es confereix a un altre, és potestativa, el seu contingut se sotmet a allò que se n'estipula a la concessió i és competència exclusiva de l'òrgan d'administració. La diferència conceptual entre ambdues figures permet la confluència en la mateixa persona de les condicions d'administrador i apoderat. No obstant això, poden haver-hi dificultats d'harmonització entre ambdues figures que poden portar a rebutjar-ne la coincidència en casos concrets. Així, la Direcció ha rebutjat la inscripció de poders atorgats per l'administrador únic en el seu propi favor (Resolució de 27 de febrer de 2003) o a favor d'ell i d'uns altres, indistintament (Resolució de 24 de novembre de 1998), i ha acceptat un poder conferit per dos administradors mancomunats a favor d'un sol d'ells (Resolució de 12 de setembre de 1994).

El poder qualificat és admissible perquè sempre és possible que l'administrador concedent revocui el poder o demani responsabilitats a l'apoderat. És cert que poden produir-se situacions no desitjables (per exemple, el cessament de l'administrador poderdant, de manera que només quedi l'administrador que és, al seu torn, apoderat), però la seva mera contingència no permet excloure un poder que no contradiu cap norma imperativa.

Resolució de 2 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12707)

Declara inscriptible una escriptura de liquidació de guanys i herència en què la vídua intervé per si mateixa i en representació legal d'una filla menor. No hi ha conflicte d'interessos, perquè el caràcter de guanys de l'únic bé prové de l'acte adquisitiu i no d'una presumpció, i perquè no hi ha adjudicació de béns concrets, sinó de quotes indivises amb mera transformació en romana de les anteriors comunitats de guanys i hereditària.

És doctrina reiterada que el conflicte d'interessos que exceptua la representació legal dels pares ha de consistir en un perill real i no merament hipotètic o supòsit, definit per l'existència d'una situació d'avantatge dels interessos del representant sobre els del representat. Així, el vidu queda privat de la representació del seu fill menor: a) en la liquidació de guanys, quan a l'inventari hi hagi béns la pertinença a la societat de guanys dels quals no estigui determinada legalment, sinó que resulti d'una presumpció legal susceptible de ser combatuda (Resolució de 14 de març de 1991) o d'una declaració unilateral del mort (Resolució de 3 d'abril de 1995), i quan es formin lots desiguals en conflicte amb els interessos del representat (Resolució de 27 de novembre de 1986), i b) en

la partició de l'herència, quan aquesta sigui parcial (Resolució de 3 d'abril de 1995), es faci amb exercici de drets que corresponguin al menor (Resolució de 15 de maig de 2002) o formant lots desiguals o que no respectin les titularitats abstractes de la comunitat existent per la defunció de l'altre cònjuge (Resolució de 6 de febrer de 1995).

Resolució de 4 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12716)

Denega la inscripció d'una partició d'herència en què la vídua actua, a més, representant, com a única titular de la pàtria potestat, a dos hereus menors d'edat.

La Direcció recapitula la doctrina anterior. No hi ha conflicte d'interessos, si els béns s'adjudiquen proindivís respectant les normes legals sobre partició de l'herència. El conflicte d'interessos entre els menors i els seus representants es pot deure a diferents motius: a) inclusió a l'inventari de béns com de guanys, o béns del títol adquisitiu dels quals no resulti amb claredat tal caràcter; b) no ajustar-se el vidu en l'adjudicació a les quotes legals; c) exercitar el vidu una opció de pagament de la seva quota legal usufructuària.

En el cas resolt, la vídua (encara que ho faci seguint les instruccions del testament del causant) s'adjudica una finca en ple domini, així com l'usdefruit de l'habitatge familiar, en elecció d'una de les alternatives compreses a la Cautela Socini, continguda al testament. En ambdues adjudicacions hi ha un conflicte d'interessos, per la qual cosa ha d'intervenir el defensor judicial i observar-se els altres requisits de l'art. 1060 CC.

SERVITUDS

Resolució d'11 de setembre de 2012 (BOE 246, 12-X-11: 12802)

Denega la inscripció d'una pretesa servitud de llums i vistes sol·licitada mitjançant instància que s'acompanya d'una sentència que decideix sobre unes situacions de fet, derivades de la modificació en la configuració d'un immoble, les quals poden ser o no ser conseqüència d'una servitud, però sense que hi hagi cap pronunciament judicial sobre l'existència de tal dret. Es tracta de situacions merament fàctiques que no reflecteixen l'existència de cap dret real.

SILENCI ADMINISTRATIU

Resolució de 29 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11712)

Denega la inscripció d'un projecte de reparcel·lació l'aprovació municipal del qual, segons pretén la mercantil, que actua com a agent urbanitzador, s'ha produït per silenci administratiu positiu.

En l'àmbit hipotecari, no són possibles els consentiments tàctics o presumptes i, a més, regeix el principi de titulació autèntica, la qual cosa implica la inadmissió del silenci com a títol material o formal inscriptible. Per aquesta raó, l'elevació a públic d'un projecte de reparcel·lació requereix certificació del Secretari Municipal sobre l'aprovació i fermesa del projecte (art. 425 del Decret del Consell 67/2006, sobre el Reglament d'Ordenació i Gestió Terri-

Resolucions

torial i Urbanística de València). Certament, l'art. 177-e de la Llei 16/2005, urbanística valenciana, dóna un termini de tres mesos per a l'aprovació municipal del projecte de reparcel·lació i preveu que el silenci serà positiu. Però aquesta regla ha d'interpretar-se en el context de la legislació bàsica estatal, dins la qual la STS (3a) de 28 de gener de 2009 inclou la norma que prohibeix l'adquisició per silenci de llicències contràries a l'ordenació territorial o urbanística (arts. 242-6 LS 1992 i 8-1-b LS 2008), sense que això contradigui la regla general de silenci positiu de l'art. 43 LRJAP-PAC, doncs aquesta norma permet previsió en contra per una altra llei.

SOCIETATS MERCANTILS: ADMINISTRADORS I LIQUIDADORS

Resolució de 6 de juny de 2012 (BOE 158, 3-VII-12: 8887)

La Resolució de 6 de juny de 2012 publica la STS (1a) de 10 de febrer de 2012, que anul·la per extemporània la següent resolució:

Resolució de 13 de novembre de 2007 (BOE 30-XI-07)

No és obstacle per inscriure al Registre de la Propietat un acte de l'administrador d'una societat la no inscripció d'aquest càrrec al Registre Mercantil, malgrat l'obligatorietat d'aquesta última inscripció (que no afecta la validesa de l'acte i, per tant, queda fora de l'àmbit de qualificació del Registrador). El nomenament de l'administrador dóna resultats (i un d'ells és el de poder vincular a la societat) des de la seva acceptació. Així ho diuen l'art. 125 LSA i també el 58-4 LSRL. Confirma la doctrina de resolucions anteriors: sobretot, la d'1 d'agost de 2005, que estén aquesta solució a la no inscripció dels poders de societats.

Resolució de 5 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9304)

El 25 de gener de 2012 es presenta una escriptura d'elevació a públic d'acords socials sobre canvi d'administrador, adoptats en junta celebrada al domicili social que consta inscrit. El 26 de gener de 2012 es presenta una escriptura, atorgada el 13 de desembre de 2011, de trasllat del domicili social a una altra ciutat.

La Direcció denega la inscripció del canvi d'administrador per considerar que la junta en què es va decidir no va ser celebrada al domicili social ni en el terme on aquest radica. Considera aplicable la seva doctrina que el Registrador ha de tenir en compte en qualificar no només els documents inicialment presentats, sinó també els autèntics i relacionats amb aquests, presentats després, amb l'objecte d'aconseguir un major encert en la qualificació. No procedeix aplicar la regla de l'art. 10 RRM, que atorgaria preferència al primer títol presentat, doncs l'abast del principi de prioritat en un Registre de persones, com el Registre Mercantil, és diferent al que té en un Registre de béns, com el Registre de la Propietat.

Resolució d'11 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12165)

Denega la inscripció d'una escriptura de constitució de societat limitada perquè la regulació estatutària de la convocatòria del Consell d'Administració no inclou la previsió de l'actual art. 246-2 LSC, segons el qual els administradors que constitueixin almenys un terç dels consellers podran convocar-ho si, prèvia petició al Pre-

sident, aquest, sense causa justificada, no ho hagués convocat en el termini d'un mes.

Certament, no és necessari reproduir regles idèntiques a les legals quan es faci constar la remissió al contingut de la llei, però tals esments han de ser objecte de consentiment contractual. L'omissió del títol qualificat contradiu la norma legal de legitimitació mínima de determinats administradors per convocar el Consell. D'altra banda, no és possible entendre que el supòsit omès està inclòs en la previsió estatutària que el Consell serà convocat pel President o «*qui en faci les funcions*», perquè tal expressió ha de quedar limitada als casos en què el President es trobi impedit de forma efectiva per a l'exercici de les seves funcions. I tampoc no n'hi ha prou amb la remissió genèrica a la llei que fan els Estatuts en tot el que no s'hi preveu, perquè la clàusula debatuda podria perfectament interpretar-se en el sentit que la voluntat dels fundadors ha estat obviar la regla legal.

Resolució de 16 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12174)

Denegen la inscripció d'estrangers com a membres del Consell d'Administració de societats espanyoles per falta de constància del seu NIE.

Segons l'art. 38 RRM, el NIE és només un dels documents que permeten fer constar la identitat d'un estranger, i se n'admeten també el passaport, la targeta de residència o un altre document legal d'identificació (per exemple, la seva targeta d'identitat nacional). Només quan ho exigeixi la normativa tributària haurà de constar el NIF, mitjançant document independent o unit a un document legal d'identificació. L'art. 18-1 del Reial Decret 1065/2007, de 27 de juliol, imposa l'obligatorietat del NIF per a les persones físiques i jurídiques per a les seves relacions de naturalesa o transcendència tributària. El membre del Consell d'Administració no és contribuent, ni substituït d'aquest, ni realitza o suporta repercussions, pagaments fraccionats, retencions o ingressos a compte. Ara bé, per les infraccions tributàries d'una societat, pot ser responsable subsidiari el seu òrgan d'administració (art. 41 LGT), i aquesta responsabilitat (atès que el Consell manca de personalitat jurídica) afecta els seus consellers (incloent els de nacionalitat no espanyola), els qui hauran d'estar dotats de NIF.

Resolució de 2 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12704)

La Direcció, sobre la base de l'actual art. 171 LSC, distingeix dos supòsits de renúncia d'administradors que deixen l'òrgan d'administració inoperant.

Si la renúncia deixa l'òrgan d'administració inoperant per a les funcions de la seva competència, però algun altre administrador roman en el càrrec, serà immediat el coneixement de la renúncia per part d'aquest, com a receptor de la notificació a la societat que obliga a realitzar l'art. 147-1 RRM. La possibilitat de resposta a la situació creada és immediata, ja que l'administrador subsistent està en aquest cas legalment habilitat per convocar la Junta.

Per contra, una renúncia de tots els administradors aboca a la convocatòria judicial de la Junta a sol·licitud dels socis, una solució més enutjosa i lenta, ja que el coneixement de la renúncia per part dels socis i el seu remei poden dilatar-se. Per inscriure la renúncia,

sí seria necessari justificar no ja la celebració, sinó la mera convocatòria de la Junta que pugui proveir el nomenament d'un nou administrador. Així, en el supòsit resolt, s'admet la inscripció d'una renúncia de l'administrador únic que justifica la convocatòria de la Junta mitjançant carta certificada amb justificant de recepció. És cert que aquest sistema de comunicació no deixa constància que figurés la dimissió de l'administrador únic com a punt de l'ordre del dia, però és un sistema de convocatòria contemplat en els Estatuts inscrits (que es troben, per tant, sota la salvaguarda dels tribunals), admès per la Direcció (Resolució de 16 d'abril de 2005) i l'efecte del qual és que, acreditada la remissió i recepció de la comunicació postal, incumbiria al soci la prova de la falta de convocatòria (STS de 3 d'abril de 2011).

Resolució de 19 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12352)

Admet la inscripció d'una acta notarial de junta de societat limitada en liquidació, desestimant els dos defectes assenyalats en la qualificació.

D'una banda, havia transcorregut el termini de nomenament dels liquidadors convocants no ja en convocar la Junta, sinó en requerir al Notari per tal que hi assisteixi. El mer transcurs del termini per al qual els administradors (o liquidadors) van ser triats no implica per si sol el cessament del càrrec, sinó que neix l'obligació de convocar junta a fi d'evitar que la societat quedi escapçada i atendre les necessitats de gestió i representació, subsistint-ne transitòriament el càrrec i la responsabilitat (STS de 23 de febrer de 2012). Així, l'art. 222 LSC preveu la caducitat del càrrec d'administrador només quan, vençut el termini, s'hagi celebrat junta o hagi transcorregut el termini per a la celebració d'una junta que hagi d'aprovar els comptes de l'exercici anterior. Ara bé, això no implica una pròrroga indiscriminada del seu mandat, per la qual cosa la Direcció ha rebutjat la inscripció d'acords de junta convocada per administradors amb càrrecs vençuts, quan l'objecte de la convocatòria excedia de les previsions legals (Resolució de 15 de febrer de 1999). En el cas resolt, l'actuació dels liquidadors és admissible, ja que s'ha limitat a requerir la presència d'un Notari en una junta convocada abans de vèncer el termini.

D'altra banda, a l'acord de nomenament de nous liquidadors, se'ls dona un any «per a l'exercici de totes les operacions de liquidació». El Registrador entén que s'està fixant un termini de durada del càrrec la inscripció del qual exigiria una modificació estatutària (art. 378 LSC). Però la Direcció ho interpreta com un mer escurçament del termini legal de tres anys dins el qual els liquidadors han de presentar a la Junta el balanç final de liquidació (art. 389 LSC), però que no modifica la durada legal indefinida del càrrec de liquidador.

Quatre resolucions de 22 d'octubre de 2012 (BOE 279, 20-XI-12: 14268, 14269, 14270 i 14271)

Resolució de 5 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13611)

El nomenament dels administradors esdevé efectiu des del moment de l'acceptació i la inscripció en el Registre Mercantil és obligatòria, però no constitutiva. No hi ha cap precepte que imposi la prèvia inscripció al Registre Mercantil del càrrec social o del poder general com a requisit d'inscripció en el Registre de la Pro-

pietat dels actes realitzats en exercici d'aquesta representació. El que ocorre és que, si la representació consta inscrita, gaudeix de presumpció de validesa i exactitud, el Registrador Mercantil haurà qualificat favorablement la seva regularitat i, per això, n'hi haurà prou amb completar la ressenya identificativa del document representatiu amb les dades de la seva inscripció. Per contra, si el títol no recull les dades d'inscripció de la representació, haurà de ressenyar les dades i documents que posin de manifest la vàlida designació del representant, per haver estat nomenat amb els requisits legals i estatutaris per l'òrgan social competent, degudament convocat i vigent en el moment del nomenament, incloent l'acceptació del nomenat i, si escau, la notificació o el consentiment dels titulars dels anteriors càrrecs inscrits. Així:

- La Resolució de 5 d'octubre de 2012 denega la inscripció en el Registre de la Propietat d'una compra realitzada per una societat que intervé representada pel seu administrador únic, el nomenament del qual no consta inscrit, segons fa constar la Notària en formular el judici de suficiència de la representació.
- Les resolucions de 22 d'octubre de 2012 denegen la inscripció en el Registre de la Propietat d'una escriptura de venda atorgada per l'apoderat d'una societat perquè la ressenya notarial es refereix només al document d'apoderament, però omet tota referència a la inscripció en el Registre Mercantil, a la persona concedent del poder, al seu títol representatiu i a la inscripció d'aquest, així com respecte del caràcter especial o general d'aquest poder.

Resolució de 15 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13623)

Interpreta la regla de l'art. 247-1 LSC, el qual, per entendre vàlidament constituït el Consell d'Administració de la societat limitada, exigeix que concorri el nombre de consellers previst en els Estatuts, sempre que aconseguixin com a mínim la majoria dels vocals. La Direcció rebutja entendre que tal majoria es refereixi a la de vocals amb càrrec vigent (i rebutja, en conseqüència, la inscripció d'una clàusula estatutària d'una societat limitada en què així s'expressava), sinó que el que exigeix la norma és la majoria del nombre de consellers previst en els Estatuts o determinat en l'acord de nomenament. Aquesta interpretació és confirmada per l'art. 171, el qual, per al cas de cessament de la majoria dels membres del Consell, habilita a qualsevol soci per instar la convocatòria judicial de junta, la qual cosa pressuposa que, en tal cas, per a la llei el Consell no pot constituir-se vàlidament.

Resolució de 16 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13803)

Declara inscriptible una escriptura d'elevació a públic d'uns acords socials sobre canvi de sistema d'administració, cessament de l'anterior Consell i nomenament d'administradors mancomunats, encara que la notificació a l'anterior càrrec certificant s'emplena amb la compareixença en l'escriptura d'un apoderat de la Secretària del Consell, amb facultats per rebre notificacions, que, al seu torn, és un dels nous administradors mancomunats.

L'art. 111 RRM admet o bé consentiment exprés de l'anterior titular, o bé notificació feaent en qualsevol de les formes de l'art. 202 RN, que no impliquen necessàriament notificació física al des-

Resolucions

tinatari. Si fos possible que al final la notificació la rebés qualsevol persona que es trobi en el lloc, el porter de l'edifici o la persona que es faci càrrec de l'enviament per correu certificat, més garanties oferirà la notificació a través de qui, sobre la base d'una relació de confiança, ostenta poder amb facultats suficients.

No hi ha conflicte d'interessos en l'actuació de qui es limita, d'una banda, a elevar a públic (juntament amb un altre administrador) l'acord d'un altre òrgan, i per l'altra, a rebre la notificació d'aquest com a representant de l'anterior càrrec certificant. En cap dels dos conceptes actua en el seu propi benefici i perjudicant el representat, sinó que es tracta d'un negoci societari amb interessos coincidents en ambdues parts per executar i donar publicitat a un acord de la Junta. L'art. 111 no protegeix l'interès particular de l'anterior certificant, sinó la seguretat del tràfic, evitant l'accés al Registre de certificacions falses o errònies.

CAPITAL SOCIAL

Resolució de 7 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9308)

Denega la inscripció d'una escriptura d'augment de capital social d'una societat limitada acordat en junta, a la qual van assistir tres dels quatre socis, únics titulars de crèdits contra la societat. L'ordre del dia de la convocatòria es refereix a l'augment de capital per 440.000 euros, subscrit mitjançant compensació de crèdits pels tres socis creditors de la societat (per valor de 400.000 euros) i en metàl·lic per la sòcia no creditora (per valor de 40.000 euros). Així ho confirma l'informe de l'administrador. L'escriptura eleva a públic l'augment només quant a 400.000 euros per compensació de crèdits dels tres socis, sense que consti l'aportació dinerària de la sòcia no assistent. Després d'una primera qualificació negativa, l'administrador fa constar per diligència esmenable que la Junta havia adoptat dos acords relatius a dos augments de capital independents, de manera que l'escriptura qualificada elevava a públic solament el primer augment de 400.000 euros per compensació de crèdits. El segon augment de 40.000 euros en metàl·lic, havent renunciat els altres socis al seu dret de subscripció preferent, s'oferia íntegrament a la sòcia absent, a qui va notificar-se l'acord, l'execució del qual quedava pendent fins que manifestés la seva decisió de subscriure'l o no.

La Direcció entén que hauria estat perfectament possible acordar dos augments de capital successius, un per compensació de crèdits i un altre en metàl·lic (i recorda la seva recent doctrina que en l'augment per compensació de crèdits no hi ha dret de subscripció preferent), però la convocatòria, l'informe dels administradors i l'acord social es refereixen inequívocament a un únic augment (en dos «trams» d'execució parcial).

Resolució de 15 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9950)

Declara inscriptible un augment de capital d'una societat anònima amb càrrec a reserves, malgrat concórrer la circumstància que part de les noves accions s'assignen a la pròpia societat, per tenir aquesta abans accions en autocartera. El Registrador entén aplicable la prohibició absoluta d'autosubscripció establerta a l'art. 134 LSC. Per contra, la Direcció entén que no es tracta d'una adquisició per subscripció, sinó com a resultat del dret d'assignació

gratuïta, i que l'art. 148-1-a LSC estableix, respecte de les accions en autocartera, la suspensió dels drets polítics i l'atribució proporcional als altres socis dels drets econòmics, excepte, precisament, el dret d'assignació gratuïta de noves accions. Seria asistemàtic permetre un augment de capital amb elevació del nominal de les accions en autocartera i, per contra, prohibir l'autosubscripció d'accions alliberades.

Resolució de 21 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10044)

Denega la inscripció d'un augment de capital d'una societat limitada, part del pagament de la qual es realitza mitjançant aportacions no dineràries, per no haver-se determinat correctament la correlació entre les participacions subscrites i les que corresponen als béns aportats.

En les societats limitades, la identificació de les participacions adjudicades en contraprestació d'una aportació no dinerària s'ha de realitzar per cadascun dels béns aportats, i no globalment pel conjunt d'aquests (excepte l'excepció d'una aportació d'empresa o establiment mercantil o industrial, que està contemplada com una unitat). La raó d'això és que, en les societats limitades, s'ha substituït (per simplicitat i economia) el sistema de valoració d'un expert independent com a garantia de la realitat del capital social per un règim d'especial responsabilitat, quant al títol i la valoració, per cada aportant i per als ulteriors adquirents de les participacions assignades a canvi.

Resolució de 20 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12355)

Admet la inscripció d'una escriptura d'augment de capital en què, en donar nova redacció a l'article estatutari sobre capital, es diu erròniament que és el núm. 7, quan al Registre consta que és el núm. 5. L'adequat exercici de la funció registral no pot desembocar en actuacions que han d'evitar-se quan l'escassa entitat del supòsit així ho aconsella, evitant tràmits innecessaris.

Resolució de 2 de novembre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13618)

Denega la inscripció d'una escriptura de transformació d'una societat anònima en societat limitada i d'augment de capital per compensació de crèdits. Quant a la transformació, el títol compleix amb l'exigència (reiterada ara per la Direcció) que el capital estigui totalment desemborsat, la qual cosa és conseqüència del mandat de l'art. 10 LSC que l'acord de transformació ha de complir tots els requisits exigits pel règim de la societat que es transforma, incloent els esments exigits per a la constitució de la societat el tipus de la qual s'adopti.

Ara bé, la inscripció es denega per un defecte imputable a l'augment de capital, el qual es realitza per compensació de l'únic crèdit comptabilitzat en el balanç social i que representa el compte corrent amb el soci i administrador, de manera que els crèdits que cal compensar «van anar sent traslladats a la comptabilitat diluint-se'n el caràcter individual, per convertir-se en un saldo deutor envers el soci, vençut, líquid i exigible». No es compleix amb l'exigència legal (establerta en interès dels socis i els tercers) de fer constar la data de constitució del crèdit que es compensa, ni tampoc no pot tenir-se per complert l'imperatiu de declaració

terminant de substitució d'obligació que, per a la novació d'obligacions, imposa l'art. 1204 CC.

Resolució de 17 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13807)

Per inscriure un augment de capital d'una societat limitada amb càrrec a reserves, exigeix que el balanç, a més d'estar aprovat per la Junta amb una determinada antelació màxima, estigui verificat per un auditor de comptes, en els termes de l'art. 303-2 LSC, que així ho exigeix en interès dels socis i creditors, i en nom del principi de realitat del capital social, per acreditar l'existència d'un efectiu contravalor patrimonial no desvirtuat per altres partides d'actiu o passiu del balanç. És cert que l'antic art. 74-4 LSRL no exigia la verificació, però l'actual Llei de Societats de Capital estén a les societats limitades tal exigència, abans només prevista per a les societats anònimes.

Resolució de 17 d'octubre de 2012 (BOE 269, 8-XI-12: 13808)

Planteja la qüestió de si en una reducció a zero del capital d'una societat limitada per restituir l'equilibri entre capital i patrimoni disminuït per pèrdues, amb acord simultani d'augment de capital per compensació de crèdits fins a una xifra superior a l'anterior a la reducció, és o no exigible la verificació per part d'un auditor del balanç que ha de servir de base a la reducció de capital (art. 323 LSC).

En general, la verificació comptable del balanç de reducció de capital és una mesura tuitiva per a creditors i socis. Però la Direcció recorda la seva doctrina que, si hi ha unanimitat dels socis i no hi ha perjudici per als creditors per quedar després de l'«operació acordió» una xifra de capital superior a la inicial, no faria falta verificació comptable.

Ara bé, en el supòsit resolt es denega la inscripció per falta de verificació del balanç, perquè, malgrat que l'acord és adoptat unànimement en junta universal, el capital resultant de l'augment és inferior a l'existent abans de la reducció.

DENOMINACIÓ SOCIAL

Resolució de 6 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13613)

En l'àmbit de les denominacions socials, la identitat entre elles no solament es pot produir per una absoluta coincidència gramatical, sinó també quan les diferències, per la seva escassa entitat o l'ambigüitat dels termes que les provoquen, no desvirtuïn la impressió de tractar-se de la mateixa denominació («quasi identitat»). Aquesta qüestió eminentment fàctica i la seva resolució depenen de les circumstàncies de cada cas. El seu desenvolupament normatiu es conté en l'art. 408 RRM. El fi últim de la prohibició és identificar la societat amb seguretat.

En virtut de tals consideracions, la Direcció resol que no hi ha identitat ni «quasi identitat», ni gràfica ni fonètica (ja sigui pronunciant les denominacions com a paraules, o bé lletrejant-les) entre la denominació pretesa «AYG Asesores, SA» i la preexistent «AGE Asesores, SL».

DIPÒSIT DE COMPTES I TANCAMENT REGISTRAL

Resolució de 4 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12717)

Resolució de 22 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12712)

Resolució de 17 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12344)

Deneguen la inscripció del cessament d'un administrador (Resolució de 17 de juliol de 2012) o del cessament i nomenament d'un de nou (resolucions de 22 d'agost de 2012 i 4 de setembre de 2012) per tractar-se, en tot cas, de societats limitades que han causat baixa provisional en l'Índex d'Entitats de l'Agència Tributària. El tancament registral per falta de dipòsit de comptes i el produït per baixa provisional en l'Índex d'Entitats de l'Agència Tributària tenen diferent abast. El degut a la falta de dipòsit de comptes té com a excepció el cessament d'administrador (encara que no així el nomenament d'un de nou). No obstant això, les úniques excepcions al tancament per baixa provisional en l'Índex d'Hisenda són: a) la certificació d'alta en aquest Índex, i b) els assentaments ordenats judicialment, però no el nomenament d'administradors, ni el seu cessament (perquè el tancament és precisament conseqüència de l'incompliment d'obligacions fiscals, de les quals pot respondre l'administrador).

Resolució de 13 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10032)

Interpreta els requisits que ha de complir la certificació de l'òrgan d'administració que acredita la no aprovació dels comptes amb la fi d'enervar el tancament registral per falta de dipòsit d'aquestes (art. 378 RRM). L'administrador no certifica aquí un acord social, sinó un mer fet: la no aprovació per la Junta. Per això, la Direcció entén que, en el cas resolt, no procedeix el tancament registral pretès pel Registrador basant-se en la infracció de requisits de convocatòria i celebració de la junta a l'aprovació de la qual es van sotmetre infructuosament els comptes, en absència d'algunes de les circumstàncies exigides pels arts. 97 i 112 RRM per a la certificació d'acords socials, i en la contradicció que suposa que el mateix administrador que certifica i sotmet els comptes a junta voti en contra de la seva aprovació com a soci. El citat art. 378 RRM exigeix que la certificació expressi la causa de la no aprovació, però és irrellevant quina sigui aquesta a l'efecte de la seva constància en el foli registral.

Resolució de 20 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10042)

Denega la inscripció d'una escriptura de cessament i nomenament d'un administrador d'una societat limitada que ha causat baixa provisional en l'Índex d'Entitats de l'Agència Tributària. El tancament registral per falta de dipòsit de comptes i el produït per baixa provisional en l'Índex d'Entitats de l'Agència Tributària tenen diferent abast. L'ocasionat per la falta de dipòsit de comptes té com a excepció el cessament d'administrador (encara que no així el nomenament d'un de nou). No obstant això, les úniques excepcions al tancament per baixa provisional en l'Índex d'Hisenda són: a) la certificació d'alta en aquest Índex, i b) els assentaments

Resolucions

ordenats judicialment, però no el nomenament d'administradors, ni el seu cessament.

Resolució de 2 d'octubre de 2012 (BOE 284, 26-XI-12: 14498)

Resolució de 17 de gener de 2012 (BOE 284, 26-XI-12: 14496)

No pot tenir-se per efectuat el dipòsit dels comptes anuals, si no es presenta el corresponent informe de l'auditor de comptes, quan en les societats no obligades a verificació comptable s'hagués sol·licitat, per part dels socis minoritaris, el nomenament registral (art. 366-1-5è RRM).

La Resolució de 17 de gener de 2012, a més, considera irrelevant a aquests efectes que el nomenament encara no fos ferm en el moment de la presentació, per haver estat recorreguda governativament la decisió del Registrador Mercantil de no tenir per realitzat el dipòsit.

Resolució de 2 d'octubre de 2012 (BOE 284, 26-XI-12: 14497)

Aplica els arts. 215 i 279 LSC, sobre l'obligatorietat de la inscripció en el Registre Mercantil del càrrec de qui certifica els acords socials la inscripció dels quals es pretén, així com la seva vigència en el moment d'expedir la certificació, havent de constar, a més, aquesta inscripció sense contradicció cap registral (principi de tracte successiu). En conseqüència, la Direcció denega el dipòsit de comptes anuals d'una societat anònima l'administrador certificant de la qual està judicialment suspès de les seves funcions, constant així a la fulla oberta a la societat.

DISSOLUCIÓ I LIQUIDACIÓ

Resolució de 4 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13609)

Rebutja la inscripció d'una escriptura de liquidació i extinció d'una societat limitada en què el liquidador manifesta que hi ha un sol creditor, a qui no se li paga ni se li assegura el seu crèdit perquè la societat es troba en situació d'insolvència total i definitiva, sense cap actiu social, segons s'acredita amb el balanç de liquidació. S'afegeix que no és possible promoure el procediment concursal, per entendre que la pluralitat de creditors és pressupòsit essencial d'aquest.

La Direcció abandona expressament el criteri de la Resolució de 29 d'abril de 2011 (BOE 122, 23-V-11: 8960) i exigeix una resolució judicial que disposi la cancel·lació del full registral de la societat en el corresponent procediment concursal.

Les normes societàries que protegeixen els creditors socials en la liquidació (obligació de pagar o assegurar els seus crèdits; fer-los saber l'estat de la liquidació, ex art. 388-1 LSC) no distingeixen si existeixen un o varis. La reforma de la Llei Concursal mitjançant la Llei 38/2011 (posterior a la Resolució citada) introdueix el nou art. 48 ter LC, que permet l'adopció de certes mesures cautelars a favor «del creditor del concurs», i també introdueix el nou art. 176 LC, que atribueix al Jutge del concurs la competència per decretar-ne la conclusió per falta o insuficiència de béns. En definitiva, és contrari

al principi constitucional de tutela judicial efectiva el fet de permetre l'extinció i cancel·lació d'una societat en el Registre Mercantil quan la inexistència de més creditors i de béns resulta solament de les manifestacions d'un liquidador nomenat per la Junta, sense cap intervenció pública o jurisdiccional, sense cap prova que garanteixi la veracitat d'allò manifestat i, sobretot, sense coneixement ni intervenció del perjudicat.

Resolució de 2 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11716)

Rebutja la inscripció d'una escriptura de liquidació i extinció d'una societat limitada en què el liquidador manifesta que hi ha un sol creditor, a qui no se li paga ni se li assegura el seu crèdit perquè la societat es troba en situació d'insolvència total i definitiva, sense cap actiu social, segons s'acredita amb el balanç de liquidació. S'afegeix que no és possible promoure el procediment concursal, per entendre que la pluralitat de creditors és pressupòsit essencial d'aquest.

Les normes societàries que protegeixen els creditors socials en la liquidació (obligació de pagar o assegurar els seus crèdits; fer-los saber l'estat de la liquidació, ex art. 388-1 LSC) no distingeixen si existeixen un o varis. La reforma de la Llei Concursal mitjançant la Llei 38/2011 (posterior a la Resolució citada) introdueix el nou art. 48 ter LC, que permet l'adopció de certes mesures cautelars a favor «del creditor del concurs», i també introdueix el nou art. 176 LC, que atribueix al Jutge del concurs la competència per decretar-ne la conclusió per falta o insuficiència de béns. En definitiva, és contrari al principi constitucional de tutela judicial efectiva el fet de permetre l'extinció i cancel·lació d'una societat en el Registre Mercantil quan la inexistència de més creditors i de béns resulta solament de les manifestacions d'un liquidador nomenat per la Junta, sense cap intervenció pública o jurisdiccional, sense cap prova que garanteixi la veracitat d'allò manifestat i, sobretot, sense coneixement ni intervenció del perjudicat.

IMPUGNACIÓ D'ACORDS SOCIALS

Resolució de 4 de juliol de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11719)

En el seu moment es va inscriure un augment de capital d'una societat anònima en què un dels socis va subscriure diverses accions. Mitjançant una posterior Sentència del Tribunal Suprem, es va declarar la nul·litat de tal subscripció i el dret dels demandants a subscriure aquestes mateixes accions en un termini de quinze dies des de la notificació de la Sentència. Com a conseqüència d'aquesta resolució, l'administrador únic va donar un termini de quinze dies perquè subscriuissin els demandants, els qui no ho van fer, per la qual cosa la subscripció va ser oferta a altres persones, que sí ho van fer quant a part de les accions, mitjançant una escriptura que incorporava la Sentència i que va resultar inscrita. Ara, els socis demandants presenten de nou la Sentència, pretenent que s'inscrigui. La Direcció ho denega, perquè ja consta inscrita l'elevació a públic i l'execució parcial del nou acord de subscripció en els termes ordenats per la Sentència. El nou assentament es troba sota la salvaguarda dels tribunals.

PRESTACIONS ACCESSÒRIES

Resolució de 18 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10036)

Admet la inscripció d'una modificació d'Estatuts d'una societat limitada que permet a la seva Junta acordar l'aportació de prestacions accessòries dineràries a fi d'atendre necessitats conjunturals de tresoreria durant el termini de deu anys, sense poder excedir en conjunt de 30 euros per participació.

A les prestacions accessòries s'aplica supletòriament el règim de les obligacions, que han de ser determinades o, si més no, determinables, sense necessitat de nou conveni entre les parts i sense poder quedar a l'arbitri d'una d'elles (arts. 1088, 1271 i 1273 CC). En aquest cas, la prestació està suficientment determinada, perquè, si bé és cert que simplement s'estableixen màxims (de temps i quantia), la concreció no queda a l'arbitri de la Junta, ja que aquesta ha d'ajustar-se a una finalitat: la concreta necessitat de tresoreria.

L'art. 108 LSC només permet prohibir la transmissió de participacions i el dret de separació durant un màxim de cinc anys, i l'art. 88 LSC exigeix autorització de la Junta per transmetre participacions subjectes a prestacions accessòries. No obstant això, no es pot entendre que la nova regla estatutària suposi una vinculació del soci a la societat per deu anys, més enllà del permès per la llei, perquè ha d'entendre's que, quan la prestació accessòria són diners, qualsevol tercer podria realitzar-la, per la qual cosa la negativa de la societat a la transmissió ha d'estar suficientment motivada.

SOCIETAT PROFESSIONAL

Resolució de 14 de juny de 2012 (BOE 158, 3-VII-12: 8893)

La Resolució de 14 de juny de 2012 publica la SAP Barcelona (15a) de 21 de juliol de 2011, que anul·la la següent Resolució, però només en l'aspecte relatiu a la denominació social:

Resolució de 28 de gener de 2009 (BOE 47, 24-II-09: 3065)

[Part que subsisteix:] La societat del supòsit (l'objecte de la qual inclou l'assessorament, tramitació, representació, negociació, contractació, consulta, estudi... de qualsevol negoci, dret o interès jurídic, o aspectes relacionats amb la normativa aplicable, la seva interpretació o qüestions jurídiques diverses...) no és professional en sentit estricte: el seu objecte són activitats pròpies de la professió d'Advocat, però també unes altres per a les quals no fa falta titulació o col·legiació. Es tracta de gestionar en comú la prestació de serveis diversos, facilitant al client la intervenció d'un Advocat quan l'encàrrec ho requereixi.

[Part anul·lada:] D'altra banda, és cert que l'art. 402-2 RRM prohibeix adoptar una denominació objectiva que faci referència a una activitat no inclosa en l'objecte social, però la LSP no restringeix l'ocupació d'expressions evocadores de professions. Per això, tractant-se d'una societat que no pot ser qualificada ella mateixa com a Advocat, però sí entre o d'advocats, és possible que aquesta professió formi part de la denominació («Llagostera Abogados, SL»).

TRANSFORMACIÓ

Resolució de 6 de juliol de 2012 (BOE 227, 20-IX-12: 11808)

Denega la inscripció d'una escriptura de transformació d'una societat anònima en societat limitada per no acreditar-se la publicació de l'acord de transformació en el *BORME* i en un diari de gran circulació al domicili social o, si escau, acreditar-se la seva comunicació individual escrita a tots els creditors i als titulars de drets especials diferents de les accions (art. 14 de la Llei 3/2009, de modificacions estructurals). Tampoc no s'ha declarat que hagi transcorregut el termini d'un mes des de l'anterior publicació o comunicació, sense que existeixi oposició dels titulars de drets especials diferents de les accions o, en un altre cas, que tals titulars no existeixin.

WEB CORPORATIU

Resolució de 10 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13620)

Denega la inscripció d'una escriptura d'elevació a públic d'acords socials, fonamentalment referits a la creació d'un lloc web corporatiu i a la reducció del capital social per a adaptació a l'euro.

La redacció actual dels arts. 173 i 11 bis LSC (procedent de la Llei 1/2012, de 22 de juny) disposa que, a falta de regulació estatutària, la convocatòria de junta es farà per publicació de l'anunci en el *BORME* i en el lloc web de la societat, però sempre que, al seu torn, hagi estat creat per acord de la Junta, inscrit en el Registre Mercantil i publicat en el *BORME*, perquè, si no, la publicació ja no serà al lloc web, sinó a un dels diaris de major circulació a la província del domicili. Certament, al cas resolt li resultava d'aplicació l'anterior redacció d'aquests preceptes (procedent de la Llei 25/2011, d'1 d'agost), que permetia substituir la inscripció de l'acord de creació del lloc web en el Registre Mercantil per la notificació d'aquest a tots els socis, solució avui eliminada, perquè desprotegia els tercers, en admetre convocatòries de junta que aquests desconeixien. Però, de totes maneres, del títol qualificat no consta el compliment de cap requisit: ni l'adopció i inscripció de l'acord de creació del lloc web, ni la notificació a tots els socis.

En general, el lloc web corporatiu no és qualsevol que la societat tingui obert a Internet (per exemple, amb finalitats comercials), sinó el que compleixi amb les funcions intrasocietàries i extrasocietàries mínimes que li atribueixen els arts. 11 bis, ter i quater LSC. La seva creació competeix sempre a la Junta, per a la qual cosa possiblement sigui precisa una modificació estatutària, però correspon a l'òrgan d'administració l'execució de l'acord (que inclou determinar i seleccionar l'adreça concreta, si no ho ha fet l'acord de creació adoptat en junta), així com la seva publicitat, i el trasllat i supressió del lloc web. El que s'inscriu al Registre Mercantil és l'acord que decideix la creació del lloc web corporatiu en virtut de títol hàbil (usualment, certificació social), ja indiqui expressament l'adreça d'Internet, ja encomani l'execució de l'acord i la selecció del lloc al propi òrgan d'administració, la declaració del qual a tal fi serà suficient aleshores per identificar l'adreça.

Hi ha altres defectes. L'escriptura no conté la transcripció literal de la proposta de modificació d'Estatuts, ni assenyalava que és coin-

Resolucions

cident amb l'aprovat. Tampoc en consten l'emissió de l'informe justificatiu ni la seva data. A més, no s'inclouen a l'ordre del dia ni la creació del lloc web (simplement s'inclou l'adaptació dels Estatuts a la Llei de Societats de Capital), ni la reducció de capital (s'inclou la redenominació del valor de les accions per adaptar-ho a l'euro, però l'acord no és unànim i la finalitat proposada podria haver-se obtingut per altres procediments, a més de la reducció de capital, com, per exemple, una ampliació d'aquest, o bé un increment del valor nominal de les accions).

SUCCESSIONS

Resolució de 12 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10031)

Admet la inscripció d'una escriptura d'herència en què es recullen successives transmissions hereditàries (causades per dret de transmissió) fins a arribar a l'hereu actual, malgrat que en l'acte judicial d'hereus del causant inicial (i en el d'un causant intermedi) figura nomenat hereu directament l'hereu actual, en lloc dels parents intermedis.

És indubtable la competència del Registrador per qualificar la congruència dels documents judicials. I més encara els de jurisdicció voluntària, en els quals l'àmbit de qualificació registral ha de ser similar al de les escriptures. Però la Direcció entén que, en el cas resolt, l'acte judicial d'hereus no és incongruent i que l'escriptura d'herència és coherent amb l'acte. Certament, hauria estat més adequat atendre els hereus existents en el moment de la defunció del causant, però la declaració final a favor de l'interessat actual pressuposa que l'acte ha tingut en compte els parentius successius i intermedis, de manera que el resultat obtingut és el mateix. Encara que el títol de la successió a efectes registrals és l'acte d'hereus (art. 14-1 LH), en el cas d'inscripció d'herències, el títol és de caràcter complex i està integrat també pel document d'adjudicació de l'herència. L'escriptura del supòsit no és contradictòria de l'acte, sinó que el complementa, integrant el títol successori juntament amb ell i permetent consignar en la inscripció totes les transmissions intermèdies d'acord amb el par. 6è de l'art. 20 LH.

Resolució de 19 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10038)

Confirma la denegació parcial de la inscripció d'una herència per diversos defectes. Quant a unes finques, l'escriptura no inventaria totes les participacions inscrites a nom del causant, per la qual cosa el Registrador es limita a informar que existeixen altres participacions, però només inscriu les inventariades al títol. Respecte d'altres finques, hi ha problemes de tracte successiu quant a certa participació indivisa (inscrite a nom d'una persona diferent), inscrivint-se només la restant. També hi ha participacions de finca pendents d'immatricular. No es reflecteix la referència cadastral de les finques per no existir identitat de descripcions entre el certificat cadastral i el títol. Se suspenen els excessos i defectes de cabuda perquè el Registrador té dubtes fundats sobre la identitat de la finca, ja que no coincideixen les descripcions del Cadastre i del Registre.

Resolució de 26 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11708)

Denega la inscripció d'una escriptura autoritzada per un Notari espanyol d'acceptació de l'herència d'un australià, basada en un testament atorgat pel causant conforme a la seva Llei nacional i referida a immobles situats a Espanya, per no entendre suficientment provats el contingut i la vigència del Dret successori australià i, per tant, la validesa del testament d'acord amb aquest.

Com a mitjà de prova del Dret aplicable (d'entre els varis d'Austràlia, el de Nova Gal·les del Sud), s'aporta una declaració («*statement*») d'un Advocat-Notari australià en què es fa constar que, en general, la llei d'aquell país exigeix un document judicial («*grant of legal probate*») que legitima a l'executor de l'herència, si bé en aquest cas no és possible obtenir-ho perquè no existeixen béns al territori de competència de l'òrgan judicial. Afirmar també que els tribunals australians atorguen validesa a aquest testament. Qui emet aquesta declaració és el mateix Advocat-Notari que va autoritzar el testament sobre la validesa del qual es dictamina, la qual cosa (deixant de banda problemes de «parcialitat» no plantejats en el recurs, però plantejables per analogia amb l'àmbit judicial) no aclareix el caràcter oficial amb què s'emet l'«*statement*», per la qual cosa no estariem davant l'informe d'un Diplomàtic, Cònsol o funcionari competent, al qual es refereix l'art. 36 RH com a mitjà d'acreditar el Dret estranger, sinó davant l'informe d'un juríconsult, que podria encaixar més com un dels «*altres mitjans*» admesos per aquest precepte, si bé la jurisprudència del Tribunal Suprem exigeix reiteradament el testimoniatge d'acord amb dos juristes, o bé el dictamen acadèmic emès per una persona o institució de solvència en la matèria. D'altra banda, l'Advocat-Notari dona per suposada l'aplicació del Dret de Nova Gal·les del Sud, però sense tenir en compte les seves normes de Dret Internacional Privat, que, segons la Direcció, podrien fins i tot produir una reexpedició a l'ordenament espanyol com a lloc de situació dels immobles.

És cert que el Notari espanyol realitza en l'escriptura una genèrica declaració de conèixer la legislació successòria australiana, la qual cosa dispensa els particulars d'haver de provar-la davant seu, però de cap manera dispensa de fer-ho davant el Registrador. La declaració notarial de coneixement del Dret estranger, sense prova d'aquest, no compleix amb l'art. 36 RH (Resolució de 2 de març de 2012).

Resolució d'11 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12163)

El títol qualificat és una escriptura d'elevació a públic d'un document privat de compravenda atorgada, d'una banda, per la societat venedora, i d'una altra (havent mort els compradors), per qui, en virtut d'herències intermèdies manifestades i adjudicades en la pròpia escriptura d'elevació, resulten ser la legatària final de la finca venuda i la representació de tots els hereus menys una d'ells.

Per inscriure l'escriptura, fa falta el consentiment de l'hereva absent, el qual s'acredita posteriorment mitjançant una altra escriptura en què ella va acceptar la seva condició d'hereva i, en lloc de lliurar el llegat a la legatària, va realitzar un reconeixement de domini a favor d'aquesta, dient que el llegat havia quedat sense efecte, en ser el bé «donat» ja propietat de la legatària. La Direcció entén que aquesta segona escriptura d'herència es pot entendre

com a ratificació per l'hereva de totes les operacions realitzades en l'elevació a públic qualificada, l'essència de la qual és el lliurament del llegat o, si escau, que el llegat estava ja en possessió de la legatària. Aquesta interpretació s'alinea amb la doctrina de la Direcció que certes declaracions de voluntat poden deduir-se de la simple compareixença de l'interessat en el títol, sense necessitat d'una expressa manifestació sobre aquest tema, de la qual són exemples: a) el donatari que intervé en l'escriptura de donació s'entén que l'accepta, encara que formalment no ho digui (Resolució de 10 d'agost de 2006); b) el cònjuge que compareix en l'escriptura d'hipoteca d'un habitatge de l'altre cònjuge s'entén que presta el consentiment de l'art. 1320 CC, encara que no ho digui de forma expressa.

Aquesta segona escriptura d'herència es va aportar en el moment d'interposar el recurs, la qual cosa, per tant, impedeix tenir-la en compte per revocar la qualificació negativa inicial, si bé la Direcció la pren en consideració, perquè així ho va fer la Registradora substituïda, i resol que la presentació d'ambdues escriptures bastaria per poder inscriure la d'elevació a públic.

Resolució de 18 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12347)

Admet la inscripció d'una escriptura d'acceptació d'herència atorgada per l'hereva fiduciària i els substituïts fideïcomissaris, malgrat que no es determina la proporció en què succeeixen aquests últims.

La crida a la fiduciària i als fideïcomissaris són dues vocacions diferents, però simultànies, que han d'operar des del mateix moment de la defunció del testador, de manera que no es pot prescindir dels fideïcomissaris en la partició. En el cas resolt, s'ha sol·licitat que es practiqui la inscripció segons l'art. 82 RH, és a dir, a favor de la fiduciària i fent constar el gravamen de la substitució. Però això no obliga a partir, sinó que pot subsistir la comunitat d'hereus fideïcomissaris, tal com ocorre amb la comunitat hereditària normal. Quan els béns passin als fideïcomissaris, es practicarà la inscripció a favor d'aquests en virtut del mateix títol successor i dels que acreditin que la transmissió ha tingut lloc. I és llavors quan caldrà que els fideïcomissaris parteixin els béns o formin una comunitat indivisa amb assenyalament de quotes, segons l'art. 54-1 RH.

Resolució de 25 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12442)

Denega la inscripció d'un decret del Secretari Judicial de declaració d'hereus abintestat complementari d'una escriptura d'herència per entendre que, a aquest efecte, el que procedeix és acte del Jutge de primera instància, d'acord amb l'art. 981 LEC 1881, vigent fins que no s'aprovi una nova Llei de Jurisdicció Voluntària. És cert que l'art. 456-2 LOPJ (reformada l'any 2003) atribueix als secretaris competència en matèria de jurisdicció voluntària, però solament «*quan les lleis processals expressament així ho prevegin*», la qual cosa es dona, per exemple, amb els manaments de cancel·lació de càrregues posteriors prevists per a la inscripció d'adquisicions en procediments de constreïment per a execució dinerària (art. 674 LEC), però no en el cas de les declaracions d'hereus abintestat.

Resolució d'1 d'agost de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12449)

Resolució de 12 de setembre de 2012 (BOE 254, 22-X-12: 13087)

El testador va instituir vuit hereus a parts iguals, adjudicant a cadascun d'ells béns concrets «*fent ús de la facultat distributiva que li concedeix l'art. 1056 del Codi Civil*». Ara la Direcció denega la inscripció d'una escriptura de partició parcial d'herència, atorgada solament pels substituïts vulgars d'un dels hereus, en la qual s'adjudica el bé assignat a aquest.

La referència del testament a l'art. 1056 CC suposa que l'assignació feta pel causant és una veritable partició que confereix la propietat (art. 1068 CC), i no unes meres normes de partició cridades a ser tingudes en compte en una ulterior partició, que exigiria la intervenció de tots els hereus. Certament, en la partició qualificada faltarien l'inventari, l'apreuament i la liquidació de deutes. Però la STS de 21 de juliol de 1986 diu que la partició del testador no perd el seu caràcter de tal per no contenir totes les operacions de partició, sense perjudici que pugui ser impugnada, si es perjudiquessin les legítimes o resultés racionalment ser una altra la voluntat del testador, i sense perjudici també de la falta d'operacions complementàries necessàries per a la plena virtualitat de la partició. En el cas resolt, el propi testador fa innecessaris l'inventari (expressant detalladament els seus béns fins i tot amb dades registrals) i l'apreuament (disposant-ne la validesa de la partició, encara que els lots tinguessin diferent valor). No obstant això, la inscripció registral de la partició exigeix la liquidació de deutes amb intervenció de tots els hereus (que no legataris), per dir si hi ha deutes, i en cas afirmatiu, expressar quins hereus han acceptat i si ho han fet a benefici d'inventari, tota la qual cosa repercuteix en les adjudicacions i en el caràcter definitiu d'aquestes a efectes registrals.

Resolució de 2 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13605)

Rebutja la inscripció d'una escriptura d'herència perquè no s'aporta la còpia íntegra de l'acta de declaració d'hereus, sinó que el Notari, amb caràcter de testimoniatge en relació, es limita a expressar qui resulta ser hereu, donant fe que res no desvirtua l'anterior. La Direcció considera que cal aportar la còpia autoritzada i íntegra de l'acta: a) perquè és títol de la successió (com també ho serien el testament, el contracte successor i la declaració judicial d'hereus, segons l'art. 14 LH); b) perquè la valoració dels documents presentats a un altre òrgan no correspon a qui els expedeix, sinó al funcionari davant el qual es pretén fer-los valer; perquè la prova documental és indivisible (arts. 1228 i 1229 CC) i no pot utilitzar-se parcialment, i c) perquè el Tribunal Suprem va anul·lar l'últim paràgraf de l'art. 209 RN (que atorgava fermesa, eficàcia i inscripció per si sola a la declaració final de notorietat) i té declarat que la possibilitat que té el Notari d'expedir còpies parcials no impedeix el control de legalitat del Registrador, qui pot demanar l'exhibició de la còpia íntegra sense estar vinculat pel judici del Notari. S'abandona expressament la doctrina de la Resolució de 8 de juliol de 2005.

Resolucions

Resolució de 23 d'octubre de 2011 (BOE 279, 20-XI-12: 14273)

Reitera la doctrina de la Direcció sobre la qualificació del principi de tracte successiu (art. 20 LH) en matèria d'anotacions d'embargament per deutes del causant o dels seus hereus, distingint aquests supòsits:

- Si són deutes del titular registral mort abans o durant el procediment, l'anotació requereix acreditar: la seva defunció, i que s'ha seguit la tramitació amb els seus hereus, indicant-ne les circumstàncies personals; si va morir durant el procediment, caldrà acreditar també que es va demandar al titular registral (art. 166-1-1r RH).
- Si el titular registral va morir abans d'iniciat el procediment i aquest se segueix per deutes d'hereus certs i determinats: caldrà acreditar la defunció, que la demanda s'ha dirigit contra tals hereus, indicant-ne les circumstàncies personals, i adjuntar els títols successoris i el certificat d'últimes voluntats (art. 166-1-2n RH).
- Si són deutes del causant sent els seus hereus indeterminats, o si són deutes d'hereus indeterminats (herència jacent), cal acreditar que s'ha citat a termini a algun dels possibles cridats a l'herència, o bé que s'ha nomenat un administrador judicial de l'herència jacent.

SUPERFÍCIE

Resolució de 16 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9951)

Resolució de 16 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10034)

Admeten la inscripció d'un dret de superfície per a instal·lacions d'energia eòlica que recau només sobre part de la finca. S'ha pactat que el concedent conservarà la propietat del sòl, que el recuperarà expedit i lliure d'instal·lacions en complir-se el termini de durada del dret (trenta anys) i que podrà mantenir l'ús ramader.

Per a la Direcció, no és precisa cap llicència de segregació, perquè no estem davant una parcel·lació. La legislació gallega només considera *parcel·lació* la divisió de terrenys amb la finalitat d'urbanitzar-los o edificar-los. La constitució d'un dret de superfície no és permanent i, encara que impliqui una divisió de l'aprofitament, no és de manera exclusiva, ja que, en aquest cas, el propietari manté facultats d'ús i aprofitament. No existeix cap indici que pugui generar-se un nucli de població. És doctrina de la Direcció (Resolució de 3 d'abril de 2002) que és possible constituir un dret d'ús sobre part d'un immoble susceptible d'aprofitament independent sense que això sigui incompatible amb el manteniment de la unitat jurídica del tot (el Codi Civil contempla la servitud, l'usdefruit o l'arrendament sobre només part de la finca), sempre que quedi determinada la porció afectada, tota la qual cosa concorre en aquest cas.

TRACTE SUCCESSIU

Resolució de 9 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9313)

Es presenta testimoniatge de sentència que anul·la, per simulació, l'adquisició del titular, ordenant la cancel·lació de l'última inscripció de domini i dels altres assentaments produïts com a conseqüència del contracte simulat. La Direcció admet la cancel·lació de l'última inscripció de domini, encara que denega la cancel·lació de les anotacions d'embargament practicades després de la inscripció anul·lada però abans de la presentació del manament, ja que la demanda es va dirigir solament contra el titular i no va ser anotada preventivament.

Resolució de 15 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9949)

Denega la inscripció d'una sentència contenciosa administrativa que declara nul un projecte de reparcel·lació urbanística ja inscrita per no haver estat citats tots els titulars registrals de les finques afectades, sense que tampoc s'hagués pres anotació preventiva d'interposició de la demanda (mecanisme adequat de publicitat cap als futurs titulars que es preveu a l'art. 51-1-f TRLS).

Resolució de 30 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11714)

Denega l'anotació preventiva d'una sentència (encara no ferma) per la qual es declara la nul·litat d'una compravenda perquè la finca consta inscrita a nom d'una persona diferent del demandat i que no ha tingut intervenció en el procediment.

Resolució de 12 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12166)

Denega, per falta de tracte successiu, la inscripció d'una escriptura d'elevació a públic d'un contracte verbal de compravenda atorgada pel comprador i pel Jutge en substitució processal de la part venedora (art. 708 LEC). El venedor demandat va ser condemnat en sentència ferma, però mor després, ja iniciada l'execució, de manera que, en el moment de presentar el títol qualificat, la finca apareix inscrita a nom del fill del venedor, qui l'havia adquirit d'aquest per compravenda.

Resolució de 13 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12169)

No procedeix fer constar en el Registre la nul·litat d'un títol que va provocar una inscripció quan les finques van ser transmeses a persones que no han intervingut en el procediment de declaració de nul·litat. Si bé en el seu moment es va prendre anotació preventiva de demanda, aquesta no es troba vigent en l'actualitat per haver caducat. Amb aquestes circumstàncies, la sentència no pot fer-se eficaç en perjudici de tercer.

Resolució de 13 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12171)

Denega la inscripció d'una escriptura de compravenda d'una finca inscrita a favor d'una persona diferent del transmissor. Els documents presentats pel recurrent per tal de justificar un possible

error del Registre no poden ser tinguts en compte per raó de la delimitació de l'objecte del recurs, i no procedeix l'aplicació de la doctrina que permet rectificar els assentaments mitjançant documents fefaents i independents de la voluntat dels interessats que provin de manera absoluta l'error sofert.

Resolució de 16 de juliol de 2012 (BOE 238, 3-X-12: 12343)

Admet la inscripció d'una sentència contenciosa administrativa que ordena la reversió d'una finca a l'Ajuntament que la va vendre per resolució de la compravenda deguda a l'incompliment pel comprador de les condicions imposades en la venda.

El Registrador suspèn la inscripció perquè la condició resolutòria no hi consta inscrita, i perquè el comprador l'havia venut a un tercer que no va intervenir en el procediment judicial. No obstant això, en el moment de presentar el títol qualificat, el primer comprador ha readquirit el seu dret i la finca torna a estar inscrita al seu nom.

Resolució de 24 de juliol de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12440)

Reitera la doctrina consolidada: donada l'excepcionalitat de l'expedient de represa de tracte, la seva aplicabilitat ha d'interpretar-se restrictivament, de manera que no procedeix quan el promotor sigui causahavent del titular registral o adquirent directe del citat causahavent. En tals casos, no hi ha pròpiament interrupció del tracte i el procedent és aportar els títols intermedis.

No obstant això, en el cas resolt, l'expedient de represa sí és procedent i l'acte recaigut és inscripció, ja que la finca està inscrita a nom d'un titular mort i a l'expedient es justifica que els promotors la van adquirir per compra a una societat. És cert que l'any 2003 es va practicar un assentament de presentació d'una escriptura en què alguns dels hereus del titular van cedir els seus drets hereditaris a la societat. Però ni tal assentament es troba avui vigent, ni el títol que ho va causar comprenia el dret de tots els cohereus.

Resolució d'1 d'agost de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12450)

Denega la inscripció d'un manament que, com a conseqüència d'una sentència penal que anul·la una dissolució de condomini per constituir aixec de béns, ordena que es practiquin les inscripcions registrals necessàries per deixar constància de la nul·litat, sent així que l'actual titular registral (esposa de l'acusat) només ha intervingut en el procediment com a testimoni. El principi de tracte successiu impedeix estendre les conseqüències d'un procés a qui no hi ha estat part.

Resolució d'1 d'agost de 2012 (BOE 240, 5-X-12: 12451)

Denega la inscripció d'un acte judicial de represa de tracte successiu interromput. Malgrat que el promotor va comprar a l'hereu del titular registral, la Direcció entén procedent l'expedient de represa, al qual es pot acudir no només en cas de mancar de títol escrit de domini, sinó també en cas de tenir-ho però no poder inscriure-ho per qualsevol causa (art. 272 RH). En el supòsit resolt, el recurrent afirma desconèixer l'actual parador del titular registral i de l'hereu que li va vendre (segons la gent del lloc, sembla que el

seu últim domicili va ser a l'Argentina, on va morir fa anys), i també es desconeix si existeixen o no hereus del titular i del venedor.

Ara bé, el defecte pel qual es denega la inscripció consisteix que, constant a l'acte que el titular registral va tenir un hereu causahavent, deuria també constar que aquest hagi estat escoltat en l'expedient o que ha estat citat tres vegades (almenys una personalment). De la documentació presentada resulta només que s'ha citat edictalment les persones ignorades a qui pogués perjudicar el procediment.

Resolució de 3 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12708)

Denega la inscripció d'una sentència ferma que ordena la inscripció d'un dret de propietat sobre una porció de finca per estar inscrita a nom d'una persona diferent dels demandats, sense que s'hagués sol·licitat anotació preventiva de la demanda.

Resolució de 6 d'agost de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12711)

Admet la procedència de l'expedient judicial de represa, malgrat que els promotors d'aquest van adquirir per compravenda als hereus de la titular registral, perquè el recurrent manifesta que no posseeix la declaració d'hereus de la titular registral, que aquesta declaració mai no es va realitzar (i, en conseqüència, no pot ser presentada) i que els hereus de la titular han mort ja en la seva majoria (si no tots), i si algun d'ells ha sobreviscut, es desconeix totalment quin és el seu actual veïnatge. La Direcció recorda que l'expedient de represa procedeix no només en cas de mancar de títol escrit de domini, sinó també en cas de tenir-ho però no poder inscriure-ho per qualsevol causa (art. 272 RH).

Resolució de 19 de setembre de 2012 (BOE 257, 25-X-12: 13245)

Inscrita una finca a nom d'una societat mercantil que va quedar dissolta per aplicació de la disp. trans. 6a de la Llei de Societats Anònimes, es denega ara la inscripció d'una acta de notorietat que es pretén utilitzar per si sola com a vehicle per inscriure una titularitat adquirida mitjançant un contracte privat en el qual aquesta societat va vendre al recurrent. L'acta de notorietat no es tramita segons l'art. 203 LH (represa de tracte), sinó d'acord amb l'últim paràgraf de l'art. 209 RN (referit a la virtualitat de l'acta de notorietat per legitimar situacions la justificació de les quals, sense oposició de part interessada, pugui realitzar-se per qualsevol procediment no litigiós), que, segons recorda la Direcció, va ser anul·lat per la STS (3a) de 20 de maig de 2008. Certament, és doctrina general que no és possible acudir als mitjans de represa del tracte quan no hi ha pròpiament interrupció d'aquest, per haver adquirit el promotor de l'expedient o el requeridor de l'acta del titular registral. En tals casos, el que procedeix és l'elevació a públic de l'acte pendent. Però també és doctrina consolidada (v. gr., Resolució de 23 de maig de 2007) que aquesta regla general no és aplicable quan resulti d'una dificultat extraordinària que donaria lloc a una cadena desproporcionada de formalismes el fet d'obtenir la titulació del titular registral. Podria pensar-se que això és el que passa al supòsit resolt, però la veritat és que, en els casos de societat dissolta, l'art. 400 LSC dona una solució més directa i senzilla, en permetre la

Resolucions

formalització dels actes jurídics posteriors a la cancel·lació de la societat pels liquidadors o el Jutge, a petició de qualsevol interessat.

Resolució de 9 d'octubre de 2012 (BOE 264, 2-XI-12: 13617)

Denega l'anotació preventiva d'una demanda per la qual es reclama la propietat de part d'una finca que la societat demandant estima que coincideix amb la que prèviament va ser incorporada (com a excés de cabuda) a una altra finca de la societat mercantil demandada. Hi ha dos defectes: a) falta d'expressió de circumstàncies personals del demandant (l'art. 166 RH es remet a l'art. 51-d-9è RH, en exigir que les anotacions preventives continguin les mateixes circumstàncies que les inscripcions), i b) el fet de no haver estat demandats els titulars d'assentaments posteriors.

URBANISME

Resolució d'11 de juny de 2012 (BOE 178, 26-VII-12: 10029)

Rebutja la inscripció d'un conveni urbanístic i una acta administrativa de lliurament d'un local a un Ajuntament. No és obstacle el fet de no haver-se atorgat en escriptura pública. Certament, l'art. 32 del Reial Decret 1093/1997 exigeix que les cessions, tret que procedeixin de convenis urbanístics «*tipificats en la legislació sobre el sòl*», s'ajustin als requisits formals de les donacions d'immobles. Però la Direcció acull la interpretació àmplia sostinguda per la doctrina majoritària: «*tipificats*» té aquí el sentit d'«admesos» o «reconeguts» per l'ordenament, atès que, en cas contrari, es produiria una diferència il·lògica entre convenis típics i atípics però amb causa lícita compatible amb l'ordenament.

El que impedeix la inscripció és l'existència d'una hipoteca i un embargament de data posterior al títol, però inscrits abans de la seva presentació. L'al·legació de la seva possible nul·litat hauria de fer-se valer davant els tribunals. Tampoc no es pot inscriure l'esment que el bé s'adquireix com a demanial, ja que tal caracterització afecta igualment els titulars prèviament inscrits sense que hagin tingut intervenció en l'expedient administratiu de què resulta tal qualificació. La Direcció recorda que podria haver-se sol·licitat la inscripció parcial.

USDEFRUIT

Resolució de 6 de juny de 2012 (BOE 166, 12-VII-12: 9305)

Per cancel·lar un usdefruit vitalici i consolidar-ho amb la nua propietat, n'hi ha prou amb acreditar la defunció de l'usufructuari, sense necessitat del consentiment de tots els nus propietaris. Cancel·lar l'usdefruit solament respecte dels nus propietaris que ho hagin sol·licitat suposaria mantenir una inexactitud registral. L'adquisició del ple domini està predeterminada en el contingut de la nua propietat. El títol d'extinció de l'usdefruit és el certificat de defunció.

Resolució de 14 de juny de 2012 (BOE 177, 25-VII-12: 9946)

Declara inscriptible una escriptura per la qual una cooperativa adjudica una meitat de finca en nua propietat a A i en usdefruit vitalici a B, i l'altra meitat, en usdefruit vitalici a A i en nua propietat a B.

No es tracta d'un pacte successori, ja que la defunció no produeix més efecte que l'expansiu propi de l'extinció d'un usdefruit, i, a més, el negoci no té per objecte la universalitat del patrimoni de la futura herència de cap dels adquirents. Si la finalitat perseguida és que, mort un cotitular, l'altre conservi per a tota la vida el gaudi de la finca, es tracta d'un pacte lícit que està implícit en tot usdefruit constituït a favor de diverses persones, segons l'art. 521 CC. De la mateixa manera que seria admissible l'adquisició inicial per meitats amb posterior transmissió de l'usdefruit de cada titular a favor de l'altre, no ha de plantejar problemes l'obtenció del mateix resultat però d'una manera originària i directa.

Resolució de 30 de juny de 2012 (BOE 225, 18-IX-12: 11713)

Consta inscrit un usdefruit vitalici adquirit per una persona per a la seva societat conjugal. Ara la Direcció ho declara cancel·lable per defunció de l'adquirent (sense que procedeixi integrar-ho en la liquidació dels guanys).

Una cosa és la titularitat d'un usdefruit i una altra, la vida sobre la qual s'ha constituït quan és vitalici. En el supòsit resolt, resulta clarament de l'escriptura que l'usdefruit era en règim de guanys, però que es va constituir únicament sobre la vida del cònjuge adquirent, amb la defunció del qual ha quedat, per tant, extingit.

VOL

Resolució de 3 de setembre de 2012 (BOE 245, 11-X-12: 12714)

L'any 1999 es va inscriure una declaració d'obra nova i divisió horitzontal de tres elements, amb venda del dret de vol a un tercer, establint un termini màxim de deu anys per al seu exercici. L'any 2002, en exercici del dret de vol per part del seu titular, es va inscriure una ampliació de l'obra en construcció, amb la creació de trenta nous elements en la propietat horitzontal, gravats amb hipoteca. Ara el propietari de l'edifici originari que va vendre el vol sol·licita la cancel·lació d'aquest i de les càrregues posteriors, pel transcurs del termini d'exercici de deu anys sense haver-se realitzat la construcció.

La Direcció ho denega. El termini de deu anys, a falta d'indicació en contrari, va començar a comptar-se des que es va constituir el dret de vol, que és des de quan va començar a ser exercitable. El règim de propietat horitzontal solament pot inscriure's des que la construcció estigui, si més no, començada (art. 8 LH), havent admès la Direcció la inscripció des que hi hagi acord suficientment determinat sobre la construcció (Resolució de 18 d'abril de 1988). L'ampliació de l'obra i de la propietat horitzontal realitzada pel titular del dret de vol va suposar l'exercici d'aquest dins de termini. I no es pot confondre el dret de vol (que es concreta en un dret perpetu sobre l'obra executada) amb el de superfície, que és tem-

poral. Si el que s'al·lega per obtenir la cancel·lació pretesa és que, materialment, l'obra no ha estat realitzada, l'acreditació de tal fet, mancant el consentiment dels titulars afectats per la cancel·lació, haurà de realitzar-se en procediment judicial contradictori.

HABITATGES DE PROTECCIÓ OFICIAL

Resolució de 14 de juliol de 2012 (BOE 234, 28-IX-12: 12172)

Denega la inscripció d'una segona transmissió d'habitatge de protecció oficial de promoció privada, situada a Castella-la Manxa, per falta de visat.

La legislació castellano-manxega (Llei 2/2002, Decret 3/2004) inclou, dins del concepte d'*habitatge amb protecció pública*, tots els qualificats com de protecció oficial, siguin de promoció pública o privada, i s'hi apliquen totes les normes establertes per aquesta legislació per garantir l'efectivitat del règim de protecció oficial, entre les quals es troba la que subjecta a visat administratiu després de la segona o posterior transmissió d'habitatges amb pro-

tecció pública (art. 25-7 del Decret 3/2004). El visat s'exigeix per controlar no solament la inscripció de l'adquirent en el Registre de Demandants d'Habitatge (aspecte referit només als habitatges de promoció pública), sinó també les limitacions al preu de venda (aspecte referit també a les de promoció privada).

El visat és un requisit necessari per a la inscripció. Les limitacions imposades per la legislació sobre habitatge protegit emanen directament de la Llei i, per tant, no precisen ser inscrites (art. 26-1 LH), per la qual cosa la inscripció de les transmissions d'habitatges protegits exigeix que el Registrador qualifiqui si es compleixen les limitacions legals encara que no resultin del Registre. Quan la norma exigeix l'obtenció de visat com a requisit previ per formalitzar escriptures de segona o ulterior transmissió, la inscripció d'aquestes precisa acreditar que aquest visat ha estat obtingut. No es pot oposar que la falta de visat no afecta la validesa de la venda, ja que el Registre no pot emparar transmissions que, encara que vàlides, no s'ajustin al contingut de les limitacions dispositives que imposi la Llei al titular registral.

Ressenya de les principals resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat

Publicades durant el tercer trimestre de 2012

Víctor Esquirol Jiménez
Notari del Masnou

CÈDULA D'HABITABILITAT

L'informe tècnic substitutiu de la cèdula d'habitabilitat no requereix estar visat si el notari manifesta que li consta personalment el caràcter de tècnic competent de la persona que expedeix l'informe

Resolució de 18 d'abril del 2012 (DOGC de 9 de juliol del 2012)

Resum: S'atorga una escriptura de compravenda d'un habitatge en què els compradors eximeixen de l'aportació de la cèdula d'habitabilitat i s'aporta l'informe d'una arquitecta que acredita que es podrà obtenir la cèdula després de l'execució de les obres d'urbanització. El notari que autoritza manifesta que coneix i reputa legítima no només la signatura de l'arquitecta, sinó també la condició com a tal, però l'informe no està visat pel col·legi d'Arquitectes. El Registrador exigeix aquest visat per inscriure la venda.

La DGDEJ revoca la nota de qualificació després d'examinar la normativa sobre la matèria, en particular, l'article 132 de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge, i l'article 9 del Decret 55/2009, de 7 d'abril, sobre les condicions d'habitabilitat dels habitatges i la cèdula d'habitabilitat. En aquesta normativa no s'exigeix que l'informe tècnic sigui visat, però sí que sigui expedit per un «tècnic competent», cosa que apunta a la necessitat d'acreditar no només la identitat, sinó també la competència del tècnic que el realitza, cosa que es duu a terme normalment mitjançant el corresponent visat, unes exigències que van ser recollides en les RRDGDEJ de 27 de novembre del 2008 i de 31 de març del 2009. Ara bé, la normativa citada, com que no imposa l'exi-

gència del visat, està admetent que hi pugui haver altres mitjans d'acreditació de la condició de tècnic, com, excepcionalment, la manifestació del notari que li consta personalment aquesta condició, suficient per a aquest efecte, en què no existeix un projecte d'obres i està destinat a tenir una vigència temporal.

En els casos en què la cèdula no és exigible perquè es compleixen les excepcions i requisits de l'article 9 del Decret 55/2009, no es requereix ni la manifestació que els compradors rehabilitaran, ni la que renunciïn formalment a l'aportació de la cèdula

Resolució de 29 de juny del 2012 (DOGC de 27 de juliol del 2012)

Resum: En una escriptura de compravenda d'un habitatge, es fa constar que la finca venuda no té cèdula d'habitabilitat i s'hi aporten els certificats del tècnic i el municipal previstos a l'article 9 del Decret 55/2009, de 7 d'abril, sobre les condicions d'habitabilitat dels habitatges i la cèdula d'habitabilitat. La registradora de la propietat exigeix, a més, la manifestació de la part compradora que adquireix la finca amb la finalitat de rehabilitar l'habitatge. Sol·licitada la qualificació substitutòria, el Registrador substitut qualifica que aquesta manifestació no és exigida per la llei, però sí que es considera exigible l'exoneració expressa del comprador a l'aportació de la cèdula.

La DGDEJ estima el recurs interposat pel notari. Després d'un llarg resum de la normativa vigent i de les pròpies resolucions anteriors sobre el tema de la cèdula d'habitabilitat, es planteja el grau de formalisme exigible en els escassos supòsits en què el comprador pugui renunciar a la cèdula. Una posició formalis-

ta tindria base en la dicció literal de la Llei (l'article 9 del Decret 55/2009 diu que l'adquirent pot exonerar «*de manera expressa*»), en el caràcter de norma de Dret públic i en el fet que les renunciacions han de ser expressives. En canvi, un criteri que consideri que n'hi ha prou que l'exoneració resulti de manera clara i sense dubtes del «*context de l'escriptura en conjunt*» es fonamentaria en què l'exoneració de l'adquirent no és pròpiament una renúncia (perquè és la Llei la que exonera) i en les normes generals d'interpretació dels contractes (per jutjar la intenció dels contractants, cal atènyer-se als seus actes i les clàusules s'han d'interpretar les unes per les altres). La DGDEJ es decanta per aquest últim criteri, «*que evita que el formalisme derivi en formulisme*» i que permet salvar, alhora, la finalitat de la Llei i les necessitats del tràfic. D'altra banda, resulta clarament del contingut de l'escriptura que els adquirents saben que no hi havia cèdula i que per obtenir-la havien de fer obres de rehabilitació, així com que les obres són possibles i és lícit el destí d'habitatge, segons resulta de sengles certificats oficials. Finalment, obligar els adquirents a atorgar una nova escriptura en què, unilateralment i de manera ritual, «*exonerin de manera expressa*» de l'aportació de la cèdula, no aporta res nou ni és proporcional a la finalitat que persegueix la Llei, ni s'ajusta als esforços de promoció de la competitivitat de la nostra economia que està fent el nostre legislador.

RENÚNCIA DE COPROPIETARI

La renúncia d'un copropietari no produeix efectes mentre no sigui notificada als altres comuners

Resolució de 19 de juliol del 2012 (DOGC de 13 d'agost del 2012)

Resum: En escriptura atorgada unilateralment pel propietari d'una participació indivisa sobre un immoble, renúncia a la propietat d'aquesta participació. Presentada al Registre de la Propietat, és qualificada negativament perquè no consta l'acceptació de la renúncia, ni tan sols la notificació d'aquesta, a la resta de propietaris, cosa que infringeix, segons la registradora, els principis d'especialitat i de tracte successiu. L'atorgant recorre bàsicament amb l'argument que la renúncia pura i simple és inscribible, per la qual cosa també ho han de ser els efectes de la renúncia, conformement a l'article 552-5.2 del CCCat; així mateix, considera que es compleix el principi d'especialitat, ja que les quotes són homogènies. En l'informe, la registradora insisteix en el principi d'especialitat i afegeix, d'altra banda, que no és admissible publicar una modificació o extensió en l'extensió o quantia d'un dret real sense el coneixement del titular registral, ja que es generaria indefensió.

La DGDEJ desestima el recurs. Els arguments són dos:

1.– La renúncia del comuner no produeix cap efecte mentre no es notifiqui als restants comuners, ja que encara que és un acte unilateral, aquesta declaració de voluntat és receptícia perquè afecta als altres propietaris mitjançant l'acreixement al seu favor, al qual poden renunciar. Per tant, per tal que es produeixi l'extinció del dret del renunciant, cal la notificació fefaent a la resta de copropietaris i perquè es pugui inscriure l'acreixement a favor d'aquests, es requereix que hagin rebut aquesta notificació.

2.– L'exigència de rogació del procediment registral (article 6 LH) fa necessari que la inscripció de l'acreixement sigui sol·licitada expressament pels comuners afavorits.

Comentari: No considero que l'argument del principi de rogació sigui determinant en aquest supòsit, perquè implica que el registrador de la propietat no pot actuar d'ofici, sinó a sol·licitud d'una de les parts, però no exigeix que la inscripció l'hagin de sol·licitar tots els interessats. Com diu l'article 6 LH: «*La inscripció dels títols en el Registre la poden demanar indistintament: a) El que adquireixi el dret. b) El que el transmeti*». I com diu Roca Sastre (*Derecho hipotecario*, 8a edició, 1995, t. 1, pàg. 490): «*Per tant, l'adquirent del dret es pot trobar amb la seva adquisició inscrita sense que ho hagi sol·licitat, cosa lògica perquè el transmissor del dret, així com qui pretengui assegurar-lo amb la inscripció, pot ser que li sigui útil que el dret adquirent sigui inscrit*».

Amb tot, cal advertir que per fer-ho ha d'existir una transmissió atorgada per transmissor i adquirent, mentre que en el cas que ens ocupa només existeix una renúncia unilateral, per la qual cosa la DGDEJ exigeix, almenys, la notificació als beneficiaris de la renúncia per tal que es pugui inscriure la quota a nom d'aquests.

Tanmateix, l'article 552-5 no exigeix cap notificació perquè la renúncia produeixi els seus efectes. L'únic requisit que estableix l'article 552-5 per a la renúncia a la copropietat sobre béns immobles és que es faci en escriptura pública (ap. 4), i, en canvi, disposi que no cal l'acceptació dels copropietaris (ap. 2). Per la seva banda, l'article 6.2 del CC estableix que la renúncia als drets no pot contrariar l'interès o l'ordre públic, ni perjudicar tercers. Per tant, la Llei no exigeix la notificació als copropietaris ni per a l'extinció del dret renunciat, ni per a l'acreixement als copropietaris.

Malgrat això anterior, l'exigència de la notificació sembla lògica, perquè és de sentit comú que ningú adquireixi cap dret sense tenir-ne coneixement. Si observem la regulació d'institucions jurídiques similars, només el llegat s'adquireix *ipso iure* sobre la base de l'article 427-15.1: «*Amb la delació, el legatari adquireix de ple dret la propietat de la cosa objecte del legat, si aquest és d'eficàcia real*»; encara que, d'acord amb l'article 427-16.1: «*El legatari que accepta expressament o tàcita el llegat en consolida l'adquisició*». Tanmateix, el supòsit és diferent del de la renúncia unilateral, ja que, en el cas del llegat, el que s'inscriu és l'escriptura d'entrega del llegat o la sol·licitud del legatari conformement a l'article 81 RH, per la qual cosa s'inscriu el llegat ja consolidat per l'actuació del legatari.

Un altre supòsit similar al que considerem és el del dret d'acréixer en l'herència, que també pot tenir la causa en la renúncia d'algun dels cohereus. Amb tot, és clar que els beneficiaris no adquireixen cap dret mentre no acceptin, expressament o tàcita, la quota que acreix al seu favor, un requisit, el de l'acceptació, que és més exigent que el de la notificació, per la qual cosa tampoc no es pot aplicar analògicament.

La renúncia unilateral també té una gran similitud amb la donació unilateral, però en aquesta es requereix l'acceptació del donatari en vida del donant per tal que aquell adquireixi el bé donat (article 531-7), amb la qual cosa queda clar que no produeix cap efecte sense aquesta acceptació i que no es pot inscriure en el Registre de la Propietat (en particular, la RDGRN d'1 de juliol del 2003 exigeix que s'acrediti que el donant coneix l'acceptació del donatari).

Resolucions

Finalment, el dret de propietat comporta no només drets, sinó també deures, que no seria lògic exigir als qui desconeixen haver-los adquirit i ni tan sols han tingut l'oportunitat de renunciar-hi.

De les anteriors consideracions dedueixo, compartint el criteri de la DGDEJ, que, atès que l'article 552-5.2 dispensa de la necessitat de l'acceptació, cal, almenys, la notificació fefaent als comuners per tal que la renúncia al dret de copropietat tingui efectes i que sigui inscripció en el Registre de la Propietat.

DRET TRANSITORI I RENÚNCIA AL FIDEÏCOMÍS DE RESIDU

La renúncia del fideïcomissari es regeix per la llei vigent en el moment de l'obertura de la successió i no obre la successió intestada, sinó que els béns queden per al fiduciari en concepte de lliures

Resolució de 26 de juliol del 2012 (DOGC de 13 d'agost del 2012)

Resum: El causant, mort el gener del 1992 (data en què encara no havia entrat en vigor el Codi de Successions de Catalunya), havia ordenat una substitució fideïcomissària en els següents termes: nomena hereva la seva esposa, i si aquesta «morís després sense haver disposat de tots o part dels béns del testador, la substitueix i institueix hereu el fill [...], amb dret de representació a favor dels seus descendents legítims». El 2009 mor l'hereva, amb testament en què va nomenar hereva universal la seva néta (filla única del fideïcomissari), que atorga una escriptura d'acceptació d'herència en què s'adjudiquen els béns fideïcomesos i entrega al seu pare un bé en pagament de llegítima, escriptura que no s'inscriu en el Registre de la Propietat. El 2012 atorguen una escriptura de rectificació de l'anterior en què el fideïcomissari renuncia al fideïcomís (que qualifiquen «de residu») i ratifiquen les adjudicacions fetes a favor de la néta.

Presentada aquesta última escriptura al Registre de la Propietat, el registrador (que envia el recurs a la DGRN) considera que s'ha d'aplicar el Codi Civil estatal, que integrava el Dret català en la data en què es va atorgar el testament (1957), per la qual cosa la renúncia del fideïcomissari comporta que els béns es retrotreguin al patrimoni del testador i que s'hagi d'obrir la successió intestada. El notari recorre argumentant que, d'acord amb la disp. trans. 4a de la Llei 10/2008, que va aprovar el llibre IV del Codi Civil de Catalunya, vigent en el moment en què es va purificar el fideïcomís, els fideïcomisos de residu com el present es regeixen per les normes vigents en el moment de l'obertura de la successió.

La DGRN es declara incompetent per decidir sobre aquest recurs i la DGDEJ ho fa estimant-lo i distingint-ne dues qüestions: la normativa aplicable i els efectes de la renúncia del fideïcomissari. Quant a la primera, declara aplicable la Compilació del dret civil de Catalunya

del 1960, vigent en el moment de l'obertura de la successió, en virtut de la disp. trans. 4a de la Llei 10/2008 (després d'aclarir que, abans de la Compilació, no era aplicable el Codi Civil estatal, sinó les antigues lleis de Catalunya, que després recolliria i no crearia la Compilació). D'altra banda, considera que la renúncia del fideïcomissari va purificar el fideïcomís, per la qual cosa els béns en van quedar lliures i es van incorporar com a béns lliures a l'herència de la fiduciària.

Comentari: Encara que no afecta el sentit de la Resolució, es podria discutir si ens trobem davant d'un fideïcomís de residu o davant d'una substitució preventiva de residu. La STSJC 20/2009, de 25 de maig, va establir que només hi ha substitució preventiva de residu quan el causant autoritza el fiduciari expressament per disposar *mortis causa*; en cas contrari, es tracta d'un fideïcomís de residu, cosa que coincidiria amb el criteri esgrimit en aquesta Resolució. Però, en definitiva, tret del que es refereix als efectes del fideïcomís mentre està pendent, s'aplica a tots els fideïcomisos la llei vigent en el moment de l'obertura de la successió, sobre la base de la disp. trans. 4a de la Llei 10/2008, que no deixa lloc per a dubtes sobre aquesta qüestió. El que possiblement despista el registrador és el fet que aquesta llei no estigués vigent en el moment de l'obertura de la successió (gener del 2009), però sí que ho estava en el moment que es va atorgar l'escriptura d'acceptació d'herència (juny del 2009), per la qual cosa se n'han d'aplicar les disposicions transitòries, que exclouen l'aplicació del dret vigent quan es va atorgar el testament.

Tampoc no veig clar que, en cas que fos aplicable el Codi Civil estatal, s'hagués de recórrer a la successió intestada; desconec els preceptes i arguments que adduïa el Registrador, però, per aplicació analògica de l'article 786 («La nul·litat de la substitució fideïcomissària no perjudica la validesa de la institució ni els hereus de la primera crida; només s'entén no escrita la clàusula fideïcomissària»), crec que s'ha d'arribar a la mateixa conclusió que estableix la DGDEJ. En Dret català, tant en la Compilació del 1960 com, actualment, en el Codi Civil de Catalunya, no existeix una norma que disposi que, en cas que s'extingís el dret de tots els possibles fideïcomissaris, el fiduciari faci seus els béns en concepte de lliures. Ara bé, el fet que el fideïcomissari succeeixi el fideïcomitent i no el fiduciari podria donar arguments a la tesi del registrador segons la qual, frustrada la crida al fideïcomissari, els béns tornin al patrimoni del fideïcomitent. Amb tot, és qüestió pacífica en la doctrina que el fiduciari quedi lliure del fideïcomís, com si aquest fos més un gravamen que una crida successiva, cosa que es pot emparar en l'expressió de l'article 426-1.1 que el fiduciari adquireix l'herència o llegat amb el *gravamen* que, vençut el termini o complerta la condició, passin al fideïcomissari. En qualsevol cas, estaria bé que en una futura reforma del llibre IV del Codi Civil de Catalunya això es disposés amb claredat.

Recensió bibliogràfica

Lídia Arnau Raventós

Doctora, professora agregada de Dret Civil de la Universitat de Barcelona

La revisió de les normes europees i nacionals de protecció dels consumidors. Més enllà de la Directiva sobre drets dels consumidors i de l'instrument opcional sobre un Dret europeu de la compravenda d'octubre de 2011

CÁMARA LAPUENTE, Sergio (Dir.);
ARROYO AMAYUELAS, Esther (Coord.),
Ed. Aranzadi, Cizur Menor, 2012, 572 pàg.

COMENTARI

El volum constitueix el primer estudi monogràfic publicat a Espanya sobre la Directiva 2011/83/UE, de 25 d'octubre, sobre dret dels consumidors (en endavant, DDC), i la proposta de Reglament del Parlament Europeu i del Consell relatiu a una normativa comuna de compravenda europea [COM(2011) 635 final], aprovada l'11 d'octubre (en endavant, CESL), i sobre l'impacte de totes dues en el Dret espanyol de consum. Així es recullen les ponències desenvolupades en el decurs del Congrés internacional que, amb el mateix títol, es va celebrar a la Universitat de Rioja, els dies 1 i 2 de març del 2012. Una iniciativa i l'altra es desenvolupen en el marc del Projecte d'Investigació R+D+I del Ministeri de Ciència i Innovació (DER2008/02325) *Hacia un Código de Consumo en España y en la Unión Europea: la revisión de las normas de protección de los consumidores*. Sense cap mena de dubte, l'obra serà un referent en matèria de Dret europeu i espanyol de consum.

El llibre s'estructura en quatre parts. La primera, amb la rúbrica de «Revisión del *acquis communautaire* de consumo, Directiva

2011/83/UE, sobre derechos de los consumidores y Propuesta de Reglamento UE sobre un Derecho común europeo de compraventa», s'inicia amb una presentació d'aquest últim text a càrrec de Bénédicte FAUVARQUE-COSSON (Universitat Panthéon-Assas, París II). Destacada la seva naturalesa d'instrument opcional, l'autora incideix, entre altres, en qüestions relatives al seu àmbit objectiu i subjectiu d'aplicació (és a dir, contractes de compravenda, tot i que no tots, i no només contractes d'aquesta mena; contractes entre professionals i consumidors, i entre professionals entre si) i a les normes generals (parts I-III de l'annex I) i especials (parts IV-V). Aborda també la qüestió relativa a l'elecció de l'instrument com a llei aplicable i posa una atenció especial en la necessitat de procedir a l'aplicació homogènia de l'instrument a partir d'una també homogènia i autònoma interpretació de les seves normes. Finalment, en lloa el valor com a model de codificació. En especial, a les normes que conté la Proposta relatives a la contractació amb consumidors, té en compte l'aportació de Hans SHULTE-NÖLKE (Universitat d'Osnabrück, titulada «El Derecho de consumo en la Propuesta de Reglamento sobre un Derecho común europeo de la compraventa»). L'autor argumenta que el nivell de protecció dispensat és molt alt, si es compara amb les normes restants de la UE i els drets nacionals. Els índexs en els quals basa la seva apreciació són, entre altres, l'absència de jerarquia en els remeis per manca de conformitat del bé amb el contracte; en aquest mateix context, l'existència de terminis de prescripció molt llargs en benefici del comprador, i les cauteles a què queden subjectes els pactes d'exoneració de responsabilitat del venedor.

L'autor suggereix revisar les exigències que entorn de l'elecció de l'instrument per part del consumidor i la limitació del seu àmbit objectiu d'aplicació (només) als contractes transfronterers. Una proposta per encaixar la DDC en el context general del dret del consum és la finalitat que persegueix Christian TWIGG-FLESNER (Universitat de Hull) en l'estudi «La Directiva sobre derechos de los consumidores en el contexto del Derecho de consumo de la Unión Europea». S'hi aborden qüestions com la regulació dels drets precontractuals d'informació (que no s'acull a la proclamació general de l'article 4 i obeeix a un enfocament d'harmonització mínima) i el dret de desisti-

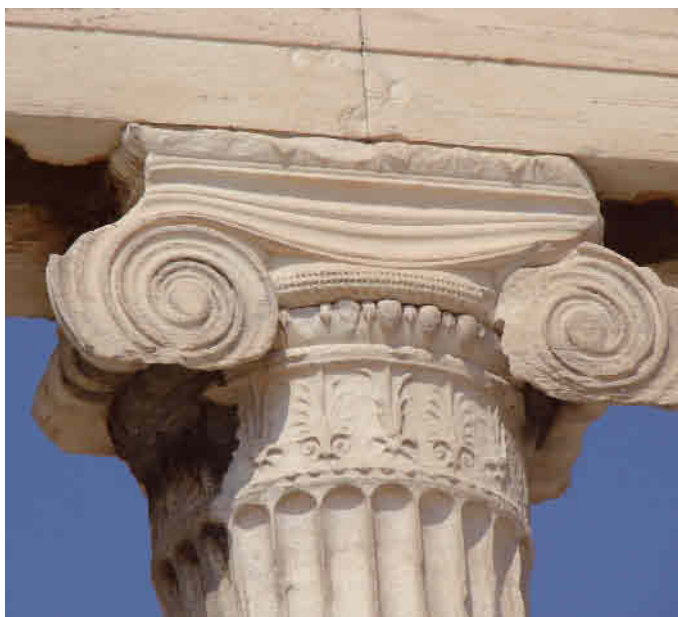

Bibliografia

ment. Especialment intens és el treball «Hacia una revisión del *acquis de consumo*», que presenten els professors Horst EIDENMÜLLER (Universitat Ludwig-Maximilian, Munic), Florian FAUST (Bucerius Law School, Hamburg), Hans Christoph GRIGOLEIT (Universitat Ludwig-Maximilian, Munic), Nils JANSEN (Universitat Westfälische Wilhelms, Münster), Gerhard WAGNER (Universitat de Bonn) i Reinhard ZIMMERMANN (Institut Max Planck de Dret Comparat i Internacional Privat, Hamburg). Les aportacions convergeixen i s'estructuren en quatre blocs. En el primer, relatiu a la naturalesa imperativa de les normes, s'insisteix en la idea que la posició de consumidor que assumeix un dels contractants no justifica el recurs al Dret imperatiu. Aquest últim dóna peu, per exemple, a suggerir que, a instàncies del comprador, es pugui excloure la facultat de desistiment en la contractació a distància. En matèria de clàusules abusives, s'advoca per la necessitat d'unificar jurisprudencialment el control del principi d'abusivitat a partir, de moment, de codificacions no legislatives (PECL, DCFR, etc.). En aquest mateix àmbit, es constata la irrellevància, a l'efecte de declarar abusiva una clàusula, que es tracta d'una condició general de la contractació i no només d'una clàusula no negociada individualment. A propòsit del dret de desistiment, s'interroga sobre l'interès que podria arribar a suscitar en substituir aquesta facultat per una necessitat de confirmar l'acceptació contractual. En qualsevol cas, i atès que aquesta facultat exceptua el principi *pacta sunt servanda*, es defensa limitar-ne el reconeixement als supòsits en què estigui plenament justificat. En al·lusió a la infracció dels deures precontractuals d'informació, es desaconsella acudir a remeis uniformes; la reacció, al contrari, s'ha d'articular segons la funció que tenia la informació omissa de què es tracta. Jules STUCK (Universitat Catòlica de Lovaina) tanca, amb la seva aportació, aquest primer gran bloc del volum. Amb el títol de «Las directivas en revisión y otros ámbitos necesitados de ulterior armonización», l'autor relaciona els treballs fets per la UE tant en l'àmbit substantiu com de tutela processal i reflexiona sobre l'interès, la necessitat i la conveniència d'harmonitzar altres sectors i, si és el cas, amb quin abast s'hauria de fer.

La segona part de l'obra versa, i així s'anuncia, sobre l'«Impacto de la Directiva sobre derechos de los consumidores y del instrumento opcional sobre compraventa en el Derecho español». L'estudi «Los deberes precontractuales de información después del DCFR, la Directiva 2011/83 y la Propuesta CESL» va a càrrec de Xabier BASOZABAL ARRUE (Universitat Carlos III, Madrid). Després de constatar l'augment creixent d'aquesta mena de deures en l'àmbit del Dret de consum sense que s'hi afegeixin conseqüències concretes i expresses per al cas d'infracció, l'autor centra el debat en la determinació de quan un contractant pot reaccionar per haver contractat desconeixent una dada que sí que coneixia la contrapart. En aquesta qüestió, el treball aporta pautes, en primer lloc, per identificar els defectes d'informació que mereixen consideració jurídica i, en segon lloc, per distribuir entre els contractants el risc o la imputabilitat de falta d'informació. L'autor construeix, a partir d'aquestes dades, un «supòsit bàsic» dels deures d'informar que contrasta obertament amb el que disposa sobre aquest tema la DCC, el DCFR, la proposta CESL i el Dret espanyol. Andrés DOMÍNGUEZ LUELMO (Universitat de Valladolid) desenvolupa el cap. 7 del volum, dedicat al «Derecho de desistimiento». El comentari s'aborda, en general, des de l'òrbita de la regulació prevista en la DDC i la seva incidència en el Dret espanyol, en especial, a partir de la identificació de dos drets diferents, és a dir: el de desistir del contracte, *ad nutum* i sense penalització, i el de desistir per la justa causa de l'incompliment dels deures d'informació. A propòsit de la contractació a distància, Esther ARROYO AMAYUELAS (Universitat de Barcelona) aporta una detallada anàlisi del règim contingut en la DDC en l'estudi «La contratación a distancia en la Directiva de protección de los derechos de los consumidores». Incideix, en especial, en la configuració d'aquesta modalitat de contractació a partir dels seus elements definitoris: així, l'existència d'un sistema organitzat de comercialització a distància, creat pel mateix comerciant o per tercers, al qual no arriba el principi d'harmonització plena i del qual els estats poden prescindir; en segon lloc, la manca de presència física simultània en les fases de negociació i conclusió del contracte.

El treball s'atura també en els dos principals instruments de protecció del consumidor en aquesta qüestió: així, el formalisme, que afecta el contracte i la informació precontractual en el doble aspecte del contingut i l'exteriorització, i la facultat de desistiment. El règim de la contractació fora d'establiment mercantil, l'analiza María José REYES LÓPEZ (Universitat de València) en l'estudi «Contratos fuera de establecimiento comercial». Més enllà d'una aproximació al concepte de *consumidor* (amb al·lusions, per exemple, al contracte amb finalitat mixta o a les persones jurídiques), s'analiza el concepte legal de contractació fora d'establiment mercantil (article 2.8 DDC) i es posa una atenció especial als deures d'informació i documentació contractual i en la facultat de desistiment. Pel que fa a això primer, s'incideix en què la forma escrita no obeeix tant a la necessitat que les declaracions contractuals s'emetin de manera escrita, sinó que quedi constància (no necessàriament documental) dels drets i les obligacions que conformen el contingut del contracte. Davant de la infracció del deure d'informar de la facultat de desistiment, l'autora valora, des de l'òptica de l'interès del consumidor, les possibles reaccions legals: així, ampliar el termini per desistir, permetre que el jutge declari d'ofici la nul·litat del contracte o atorgar al consumidor una acció d'impugnació. Aquesta segona part conclou amb el treball d'Ángel CARRASCO PERERA (Universitat de Castella-la Manxa), titulat «Desarrollos futuros del Derecho de consumo en España, en el horizonte de la transposición de la Directiva de derechos de los consumi-

dores». L'autor adverteix que són circumstàncies pràctiques les que posen obstacles a la practicabilitat del desistiment, posa en dubte que el creixement i auge dels deures professionals d'informació satisfacin necessitats reals del consumidor, i després aprofundeix en la relació entre la infracció d'aquests deures i la deslleialtat comercial (Directiva 29/2005). Entre altres extrems, l'anàlisi permet concloure que no totes les declaracions enganyoses impliquen, necessàriament, l'incompliment de la DDC.

La **tercera part** del volum versa sobre «Otras directivas ya aprobadas o incluidas en el programa de revisión de la Comisión Europea y su impacto en el Derecho español». Manuel Jesús MARÍN LÓPEZ (Universitat de Castella-la Manxa) inicia l'estudi «El crédito al consumo y el crédito hipotecario: regulación en la Unión Europea y tratamiento en el Derecho español» i constata que determinats contractes de crèdit al consum (així, els que no tenen naturalesa bancària) entren en l'àmbit d'aplicació de la DDC. Davant d'un possible conflicte de lleis (a saber: perquè es regula, en ambdós textos, una mateixa qüestió de manera diferent), advoca per l'aplicació de la que beneficiï més el consumidor. Després de qualificar d'«*inadecuada*» la manera com s'ha incorporat a l'ordenament espanyol la Directiva 2008/48 (així, mitjançant la Llei 16/2011, de 24 de juny, i sense derogar la Llei 28/1998, de 13 de juny, de venda a terminis de béns mobles), l'autor al·ludeix a la Proposta de Directiva sobre contractes de crèdit per a béns immobles d'ús residencial i assaja una aproximació al règim dels contractes vinculats al crèdit al consum, i ho fa sota la consigna de concedir al consumidor, com a mínim, el mateix nivell de protecció que té quan el que se signa és una compravenda a terminis. Pedro A. MUNAR BERNAT (Universitat de les Illes Balears) aporta un comentari a la Directiva 2008/122 en l'estudi «Contratos de aprovechamiento por turno de bienes inmuebles de uso turístico». Destaca, de la nova regulació, la necessitat que el consumidor adquireixi onerosament el dret a utilitzar un o diversos allotjaments per pernoctar durant més d'un període d'ocupació. El contracte, de durada superior a un any, no ha de recaure necessàriament sobre béns immobles, però sí sobre béns destinats a allotjament turístic. Es continua deixant per als estats la determinació de la naturalesa, real o personal, del dret que s'estableix. L'autor detecta, a més, els índexs de tipificació dels anomenats, respectivament, *contracte de producte vacacional de llarga durada*, *contracte de revenda* i *contracte d'intercanvi*. S'analitza, també, el règim de la facultat de desistiment i, en particular, la prohibició de pagament de bestretes durant el termini per desistir. Esther GÓMEZ CALLE (Universitat Autònoma de Madrid) aborda la reforma de la Directiva 90/314, de 13 de juny, en l'estudi «En torno a una posible revisión del régimen del viaje combinado». Després d'haver constatat l'interès d'harmonitzar, actualitzar i corregir algunes diferències del règim del viatge combinat, l'autora suggereix, entre altres extrems: considerar l'expansió del concepte als anomenats *paquets dinàmics* i al supòsit de contractació de dos serveis o més en una mateixa web o en pàgines vinculades; suprimir la necessitat que el viatge duri més de vint-i-quatre hores o que inclogui una nit de pernoctació; substituir l'expressió «*altres serveis turístics*», que apareix en la definició de la Directiva de viatges combinats, per la d'«*altres serveis de viatge*»; rebutjar qualsevol intent d'excloure de l'àmbit de protecció de la norma els que viatgen únicament per motius professionals; aclarir el concepte de *modificació significativa d'un element essencial del contracte*; estendre el dret a obtenir una indemnització al cas d'acceptació, per part del consumidor, de la modificació del contracte; incorporar un règim de respon-

sabilitat objectiva de l'organitzador i detallista per incompliment en el transcurs del viatge, etc.

La **quarta i última part** del volum es titula «Una prospectiva: ámbitos y técnicas necesitados de ulterior regulación». Comença Antoni VAQUER ALOY (Universitat de Lleida) amb el seu estudi «Contratos de servicios: entre el Derecho de consumo y el Derecho contractual general». L'autor constata que tant la DDC com el CESL només tenen en compte la compravenda i els contractes de serveis (tret dels exclosos), sense que s'arribi a especificar què s'entén per *servei* ni quines activitats comprèn. En la DDC, les normes pròpies de la contractació de serveis serien: la que exigeix el consentiment del consumidor a fi que s'executi el contracte durant el termini per desistir (article 7.3); la que suavitza formalment determinats contractes de serveis d'escàs valor (article 74), i la que fixa el *dies a quo* del termini per desistir en la formalització del contracte. Una tasca similar d'identificació es realitza en el marc del CESL, i se'n destaca el règim del dret d'esmena en cas de manca de conformitat, que només s'ha de predicar de la compravenda, però no del servei d'instal·lació incorrectament executat. Els continguts digitals centren l'atenció de dos estudis: el primer, de Gerald SPINDLER (Universitat Georg-August de Göttingen), es presenta amb el títol d'«Implicaciones para los servicios de contenidos digitales de la Propuesta de Reglamento sobre un Derecho común de compraventa»; el segon, de Roberto YANGUAS GÓMEZ (Akademie Schloss Solitude, Stuttgart), es titula «El principio de conformidad y su aplicación a los contenidos digitales». En el primer, s'analitza el mateix concepte de *contingut digital*, i se'n destaca que el CESL no distingeix segons si se subministra a través d'un suport durable o mitjançant descàrrega. La manca d'atenció a la conclusió del contracte s'ha d'interpretar, en opinió de l'autor, no com una falta de reconeixement de maneres de conclusió específiques en aquest àmbit (així, mitjançant clic o pulsació), sinó com a convenciment que les normes generals les incloquin. En el segon, s'analitza amb especial atenció el règim de la manca de conformitat aplicada a aquests béns, independentment que s'incorporin o no a un suport digital. En especial, s'analitzen alguns dels criteris que cal considerar: primer, el de l'aptitud per a l'ús al qual ordinàriament es destina el bé, i es constata la dificultat d'aplicar-ho en cas de continguts sense cap homòleg; segon, el de les expectatives raonables de l'adquiredor, en l'apreciació del qual s'ha de considerar si els continguts es van prestar o no a canvi de preu. En aquest últim cas, els remeis per manca de conformitat es redueixen a una pretensió indemnitzatòria pels danys i perjudicis soferts. El volum continua amb l'estudi de Simon WHITTAKER (Universitat d'Oxford), titulat «Contratos abusivos, cláusulas abusivas y prácticas comerciales desleales». L'autor centra la seva atenció especialment en dues qüestions: així, la relativa a la interpretació de l'article 4.2 de la Directiva 93/13 i la que té a veure amb els termes en què la DCC recull les taxes per la utilització de mitjans de pagament i els pagaments addicionals. A propòsit de la primera, es relata de quina manera ha estat interpretada aquella exclusió per part del TJUE [així, i significativament, a la STJUE de 3 de juny de 2010, *Caja Madrid* (Assumpte C-484/08), i a la Interlocutòria de 16 de novembre del 2010, *Pohotovost* (Assumpte C-76/10)]. En essència, la posició defensada és que les clàusules previstes en aquest precepte (és a dir, les que tenen a veure amb l'objecte principal del contracte) estan incloses en l'àmbit de la Directiva, i per això queden subjectes al control d'abusivitat, tret que haguessin estat redactades pel professional de manera clara i comprensible.

Bibliografia

L'autor conclou l'estudi amb l'anàlisi de la incidència que va tenir, en el plantejament d'on partia la Directiva 93/13, l'aprovació de la Directiva 2005/29, sobre pràctiques comercials deslleials; en especial, el seu interès se centra a determinar si una clàusula essencial es pot controlar o no com a pràctica deslleial. Alessio ZACCARIA (Universitat de Verona) presenta el seu estudi amb el títol «Garantías comerciales: en particular, plazos y protección del consumidor». Posa l'atenció, particularment, al règim dels terminis de la garantia legal tal com aquesta qüestió és recollida en el Dret italià, i ho fa com a qüestió prèvia a l'anàlisi del termini al qual, si és el cas, estaria subjecta una garantia convencional. Per la resta, adverteix en quins termes apareix definida la garantia convencional a l'article 2 de la Proposta de Reglament CESL, sense que sigui esmentada a l'annex, i per concloure, seguint el mateix fenomen de la prescripció, analitza en quina mesura els problemes lingüístics poden distorsionar i dispersar la interpretació de la norma. Aquesta quarta part conclou amb el treball «Nuevas formas de resarcimiento para los consumidores: medios alternativos de resolución de conflictos (ADR) y regulación», de Christopher HODGES (Universitat d'Oxford). L'autor centra l'atenció en les reclamacions individuals d'escàs valor econòmic i en la necessitat de donar mecanismes adequats per a llur resolució. En aquest sentit, facilita una aproximació general i comparada de diferents organismes de resolució alternativa de conflictes de consum, llur estructura i funcions.

Joan Carles Ollé Favaró, reelegit Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya

La nova Junta de Govern comptarà amb dues noves incorporacions respecte del mandat anterior amb la voluntat de donar més pes a dos perfils cada cop més presents en el Notariat: les dones i els joves

El 18 de novembre, els disset col·legis notariais van elegir els seus representants per als propers quatre anys. Al Col·legi de Catalunya, la candidatura guanyadora va ser l'encapçalada per Joan Carles Ollé Favaró, Notari de Barcelona, que optava a la reelecció. Del total dels 407 vots emesos (87 % del total de notaris de Catalunya), la candidatura guanyadora va rebre 247 (61%), per 148 (36%) rebuts per la candidatura encapçalada per Almudena Castro-Girona, també de Barcelona. Es van emetre 12 vots en blanc (3 %). El cens electoral eren els 468 notaris en actiu de qualsevol part de Catalunya.

La nova Junta de Govern, que mantindrà un total de nou membres i representativitat dels districtes notariais de les quatre províncies catalanes, comptarà amb dues noves incorporacions respecte del mandat anterior, amb la voluntat de donar més pes a dos perfils cada cop més presents en el Notariat: les dones i els joves.

Joan Carles Ollé Favaró ha estat Degà-President de la institució durant els últims quatre anys, després de guanyar les eleccions anteriors, celebrades el desembre de 2008. Nascut a Ulldecona (Tarragona) fa 53 anys, és llicenciat en Dret i en Filologia Hispànica per la Universitat Central de Barcelona. Notari des del 1985, actualment amb plaça a Barcelona, Ollé també és President del Grup de Treball en l'Àmbit Jurídic de la Generalitat de Catalunya, President de la Secció d'Harmonització de la Comissió de Codificació del Codi Civil català, Vicepresident de l'Associació Intercol·legial de Col·legis Professionals de Catalunya i President de la Fundació dels Notaris de Catalunya. Des de l'agost de 2011 també és Vicepresident del Consell General del Notariat, òrgan que representa tots els col·legis notariais de l'Estat.

Aquesta és la composició de la nova Junta de Govern:

- Degà-President: Joan Carles Ollé Favaró
- Vicedegà: José Alberto Marín Sánchez
- Censor 1r: Guzmán Clavel Jordán
- Censor 2n: Susan Marsinyach Calvet
- Censor 3r: Miguel Roca Barrufet
- Censor 4t: María Teresa Martín Peña
- Censor 5è: Marta Clausi Sifré
- Secretari: Esteban Cuyás Henche
- Tresorer: Joan Carles Farrés Ustrell

Joan Carles Ollé Favaró ha estat reelegit Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya

Visita del Ministre de Justícia en l'acte commemoratiu del 150è aniversari de la Llei del Notariat

D'esquerra a dreta: Mariano Gimeno, Censor 1r; José Alberto Marín, Vicedegà; Pilar Fernández Bozal, Consellera de Justícia; Alberto Ruiz Gallardón, Ministre de Justícia; Joan Carles Ollé, Degà; José Javier Cuevas, Notari conferenciant i Esteban Cuyás, Secretari.

El passat 8 d'octubre, el Col·legi va acollir l'acte de commemoració del 150è aniversari de la Llei del Notariat, que va comptar amb la presència del Ministre de Justícia, Alberto Ruiz Gallardón, el qual va presidir un acte que va constituir un reconeixement a la Llei degana del Notariat però, sobretot, a la professió notarial.

En el transcurs de la seva intervenció, el Ministre va afirmar amb contundència que «*el Notariat en cap cas no es pot considerar una professió susceptible de ser liberalitzada*» i va mostrar «*la nostra oposició més frontal a qualsevol iniciativa en aquesta direcció*». A més a més, va assegurar que «*la seguretat jurídica constitueix un factor de competitivitat fonamental*», i va destacar que són els notaris els que la fan possible. Quant als temes legislatius oberts, el Ministre va afirmar que «*la nostra intenció és ampliar les funcions i les competències dels notaris, i una prova d'això és l'Avantprojecte de Llei de Jurisdicció Voluntària*», en què «*se'ls reconeixerà la capacitat de tramitar una sèrie d'expedients en dret mercantil, drets reals, obligacions i successions*». Finalment, el Ministre va recordar l'article 1r de la Llei del Notariat i va concloure que «*el Notariat és un cos de funcionaris únic, d'elevada preparació jurídica i professional, que estic segur que continuarà prestant a la societat el servei que millor el caracteritza i justifica: la seguretat, l'estabilitat i la certesa*».

Per la seva banda, la Consellera de Justícia, Pilar Fernández Bozal, va manifestar la seva satisfacció pels resultats oferts pels concursos coordinats amb la Direcció General i, en aquesta mateixa línia de col·laboració, va afirmar la seva voluntat de modificar coordinadament la Demarcació. «*Després de l'última revisió, el 2007 —va afirmar—, s'ha constatat que el 15 % de les places sempre estan vacants*». Així mateix, la Consellera va ressaltar la implicació del Notariat en la «*defensa, la recuperació, l'arrelament i el desenvolupament del Dret Civil català*» i va voler deixar constància de les bones relacions existents a Catalunya entre notaris i registradors.

En la seva intervenció, el Degà del Col·legi, Joan Carles Ollé, va reivindicar la necessària plasmació legal del control de legalitat notarial i va reclamar, si és possible, que es faci en la mateixa Llei del Notariat. Ollé també va defensar l'eficàcia de l'actual sistema espanyol de seguretat jurídica preventiva i va repassar els principals reptes del Notariat actual; va destacar en el marc legislatiu, d'una banda, la Llei de Jurisdicció Voluntària, en què va assegurar que «*el Notari és la figura idònia per assumir noves funcions*», i, de l'altra, una Llei de Seguretat Jurídica Preventiva «*que reguli l'encaix entre ambdues funcions, notarial i registral, i avanci en la modernització del sistema de seguretat preventiva del segle XXI*». A més a més, el Degà va manifestar la inquietud dels notaris davant de dos temes importants: la línia actual de les resolucions de la Direcció General i les recurrents pressions liberalitzadores provinents de la Unió Europea.

L'acte va comptar amb la intervenció de José Javier Cuevas Castaño, Notari de Barcelona, que va pronunciar brillantment la conferència «*Futur de la seguretat jurídica preventiva*», en què va manifestar «*el desig que l'acte d'avui sigui, en lloc de l'epíleg d'una celebració, el pròleg d'un nou marc normatiu*», enfocat cap a una «*futura llei cridada a proporcionar seguretat jurídica*».

El Ministre va afirmar amb contundència que «*el Notariat en cap cas no es pot considerar una professió susceptible de ser liberalitzada*»

preventiva a la societat espanyola del segle XXI». El punt de partida d'aquesta nova llei hauria de ser, segons Cuevas, la definició de la figura del notari i serviria de base per al reconeixement i la regulació tant de l'assessorament imparcial i equilibrador com del control de legalitat. Cuevas també va reivindicar amb força el reconeixement d'aquest control, i va concloure que «és un deute pendent amb la societat espanyola tornar-los, amb el rang normatiu que li correspongui, el valor i el benefici al control de legalitat notarial».

El Col·legi rep la Medalla d'Honor de la Generalitat

El passat 19 de novembre, el Col·legi va rebre la Medalla d'Honor de la Generalitat pels seus serveis excepcionals a la Justícia, en el marc de la celebració del Dia de la Justícia a Catalunya. La distinció va ser atorgada a tots els membres de la Junta Directiva del Col·legi, encapçalats pel Degà, Joan Carles Ollé. Pilar Fernández Bozal, Consellera de Justícia, va ser l'encarregada de lliurar els guardons en un acte celebrat al Palau de la Generalitat.

El Col·legi ha estat mereixedor d'aquesta distinció per la seva participació i col·laboració en les tasques de codificació del Dret Civil català i per la seva activitat de foment de l'ús i la difusió del Dret Civil català en el món jurídic i a tota la ciutadania

Tots els membres de la Junta Directiva del Col·legi van rebre la Medalla d'Honor de la Generalitat

En el transcurs de l'acte també es va atorgar el Premi Justícia de Catalunya, que va recaure en el Col·legi de Procuradors dels Tribunals de Barcelona, en reconeixement al compromís que ha assumit amb els ciutadans i la Justícia al llarg de la seva història. També van ser mereixedors de medalles d'honor el Magistrat Luis Rodríguez Vega, per la seva trajectòria professional com a Jutge i Magistrat a Catalunya, com també per la seva contribució a les comissions i els grups de treball en què participa per millorar el funcionament dels jutjats i tribunals de Catalunya, i el Secretari Judicial Jaume Herraiz i Pagès, per la seva trajectòria i la seva contribució a la implementació de l'Oficina Judicial a Girona.

El Premi Justícia de Catalunya i les medalles d'honor de la Generalitat es van crear a través del Decret 77/2003, de 18 de març, que regula les distincions en matèria de Justícia a Catalunya, sent el primer la més alta distinció que la Generalitat atorga en l'àmbit jurídic. En virtut d'aquest Decret, el Premi Justícia de Catalunya s'atorga a les persones físiques

o jurídiques que s'han distingit per la seva contribució rellevant a la renovació, l'aplicació i la difusió del Dret propi de Catalunya; per la realització o l'impuls d'actuacions que afavoreixen la modernització, l'eficàcia i l'eficiència en la prestació de serveis relacionats amb la Justícia a Catalunya; per l'adaptació de l'Administració de Justícia a la realitat social que l'envolta; per l'especial dedicació a enfortir els drets de defensa i representació de les persones més desafavorides en l'àmbit de l'assistència jurídica gratuïta, com també per les actuacions notòries i rellevants en el camp de la Justícia i la pau.

Juan Antonio Xiol pronuncia la conferència «El paper de la jurisprudència»

El passat 8 de novembre, el President de la Sala Primera del Tribunal Suprem, Juan Antonio Xiol, va pronunciar al Col·legi la conferència «El paper de la jurisprudència», en què va afirmar que *«no hi ha res més desitjable en els greus moments de dificultat que estem vivint que una situació d'equilibri dinàmic fundada en el diàleg institucional entre el Tribunal Suprem i el Tribunal Constitucional, basat en la correcció i el respecte mutu, dins d'un procés més ampli de construcció deliberativa del Dret per tots els agents jurídics»*. Aquesta és la millor opció, segons Xiol, *«per fer efectius els principis de la Constitució i evitar que la funció de jutjar sigui permeable a valors i principis escassament democràtics o descuidi la seva finalitat essencial de protecció dels drets i la llibertat»*.

Juan Antonio Xiol va analitzar en profunditat les diferents visions sobre la jurisprudència

En presència de la Consellera de Justícia, Pilar Fernández Bozal, del President del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, Miguel Ángel Gimeno, i del Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya, Joan Carles Ollé, Xiol va fer un repàs al concepte de *jurisprudència*, exposant les dues posicions doctrinals oposades. La primera situa el centre de gravetat del sistema en la llei, no en els jutges, i nega el caràcter vinculant de la jurisprudència. Aquesta concepció determina que la funció del Tribunal Suprem consisteix a corregir, per mitjà de la resolució

dels recursos de cassació, qualssevol errors en l'aplicació de l'ordenament per part dels tribunals inferiors. I, mentre ho fa, crear jurisprudència. La segona posició situa el centre de gravetat del sistema en els jutges, no en la llei, i admet la transcendència de principis i valors de caràcter ètic, representats en la Constitució, i la invalidesa de la llei que s'hi oposi. Per tant, apareix un principi de control de la constitucionalitat de la llei concentrat en un Tribunal Constitucional, fet que deriva en una transformació del caràcter de la llei i del paper del jutge en el món globalitzat com a defensor dels drets dels ciutadans. En aquest cas, es relativitza la idea de reiteració o repetició de decisions i, per tant, la idea de jurisprudència del Tribunal de cassació.

«No hi ha res més desitjable en els greus moments de dificultat que estem vivint que una situació d'equilibri dinàmic fundada en el diàleg institucional entre el Tribunal Suprem i el Tribunal Constitucional»

Després d'afirmar que *«el problema de la jurisprudència no és sinó el problema de l'aplicació del Dret en general i, més àmpliament, el problema de l'existència i del paper del jutge com a jutge del Dret»*, el President de la Sala Primera del Tribunal Suprem va exposar que *«el reconeixement als juristes i, particularment, als jutges pot plantejar problemes sota el punt de vista democràtic, ja que inevitablement comporta el reconeixement d'un marge de discrecionalitat, situació que té el risc de desembocar en una tasca de creació judicial del Dret aliena o fins i tot contrària a la voluntat de la majoria»*. Per esmenar aquesta possible desviació, Xiol va invocar el fet que el principi democràtic rau en què la norma constitueix per al jurista una premissa concloent, de manera que *«el problema consisteix a determinar quin és l'abast determinant de la llei davant dels principis i valors d'ordre superior que el jutge està obligat a respectar»*.

Quant a la relació del jutge amb el Dret, Juan Antonio Xiol va exposar les diferents opinions existents respecte d'això: d'una banda, la posició pragmàtica, que reconeix la importància en el text de les normes i subratlla la naturalesa de la Constitució com a text normatiu. Des d'aquesta visió, va afirmar que *«la jurisprudència no és sinó un precipitat doctrinal*

«L'abast plural, institucional i dialèctic de la jurisprudència com a institució permet entendre i justificar plenament l'abast jurisprudencial de les decisions del Tribunal Superior de Justícia en matèria de Dret Civil propi de la comunitat autònoma»

de l'exacta aplicació i interpretació de la llei pels tribunals superiors». D'altra banda, la posició realista considera que la vinculació del jutge al Dret és només aparent, és poc exigent respecte a la subjecció a la literalitat de la llei i dóna gran importància al joc dels interessos socials i a la necessitat de fer justícia per sobre de les opcions del legislador. Aquesta posició, segons va explicar, es basa en l'anomenat *context de descobriment*, o sigui, en com el jutge escull les raons o premisses aplicables per a la solució del cas plantejat, i va afirmar que «aquí el verdader Dret és la jurisprudència». Una altra visió, la posició positivista, estableix una separació terminant entre moral i Dret i pel respecte incondicional en les fonts socials del Dret, i s'imposa el contingut textual. Això significa que «el jutge no pot fer una aplicació de la llei, perquè no conté cap solució per al cas, sinó que ha de crear una norma jurídica nova que, a partir d'aquest moment, tindrà caràcter vinculant inherent a la naturalesa pròpia de la sentència que es dicti». Aquí, doncs, «la jurisprudència és font del Dret quan complementa la llei mitjançant sentències judicials amb valor de norma, en cas de llacunes legals o desajustos de la llei». Xiol aposta per la posició constructivista, «basada en l'elaboració d'una construcció d'arguments que integri com a premisses jurídiques principis i valors paradigmàticament establerts en la Constitució, i apliqui la llei d'acord amb la realitat social i amb els instruments proporcionats per la ciència i la tècnica».

Juan Antonio Xiol també va analitzar la STS de 25 de març de 2010 i va esmentar el fet que «la Sala diu expressament que la seva funció es limita a establir quina és la correcta interpretació de la llei per unificar la doctrina i que el legislador podrà modificar la regulació si considera que el règim legal no és el més adequat per als interessos generals». El ponent va recordar la STC 37/2012, de 19 de març, que consagra el valor vinculant de la jurisprudència, i va afirmar que la jurisprudència reiterada del Tribunal Suprem no és vinculant, malgrat que té vocació de ser observada pels tribunals inferiors, a més d'assegurar que «és constitucional atribuir valor vinculant a la jurisprudència sense exigir que sigui reiterada».

Pel que fa al recurs de cassació i el Dret Civil propi de cada comunitat autònoma, el President de la Sala Primera del Tribunal Suprem va afirmar que «l'abast plural, institucional i dialèctic de la jurisprudència com a institució permet entendre i justificar plenament l'abast jurisprudencial de les decisions del Tribunal Superior de Justícia en matèria de Dret Civil propi de la comunitat autònoma. I això —va prosseguir— permet entendre també que l'abast del recurs de cassació sobre Dret propi de la comunitat autònoma no és el mateix que l'abast del recurs de cassació en matèries de Dret comú».

Finalment, i quant a les relacions entre la jurisprudència del Tribunal Suprem i la jurisprudència del Tribunal Constitucional, Juan Antonio Xiol va afirmar que a la Llei Orgànica 6/2007, que modifica la Llei Orgànica del Tribunal Constitucional, juntament amb la interpretació donada per la STC (Ple) 155/2009, de 25 de juny, condueixen a entendre que, a partir de la reforma feta per la Llei Orgànica 6/2007, «per a l'admissió del recurs d'empara no és suficient la mera lesió d'un dret fonamental o llibertat pública, sinó que, a més, és indispensable l'especial transcendència constitucional del recurs».

Els aspectes analitzats en el transcurs de les Jornades es van centrar en tres eixos bàsics: les institucions de protecció de la persona, els fills menors davant la ruptura dels progenitors i els aspectes econòmics de la ruptura conjugal

Celebrades les XVII Jornades de Dret Català a Tossa de Mar

Els dies 20 y 21 de setembre van tenir lloc, a Tossa de Mar, les XVII Jornades de Dret Català, centrades, un any més, en les qüestions d'actualitat del Dret català de la persona i de la família. Després de la sessió d'obertura, que va comptar amb la presència de Pilar Fernández Bozal, Consellera de Justícia, la ponència inaugural va córrer a càrrec de M. Eugènia Alegret, Magistrada del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, la qual va repassar les novetats

Vida corporativa

La ponència d'Encarna Roca, Magistrada del Tribunal Suprem, va tancar les Jornades

Director de la Comissió de Codificació de Catalunya, juntament amb l'alcalde de Tossa de Mar, Gisela Saladich.

Les Jornades de Dret Català a Tossa de Mar estan organitzades anualment per l'Institut de Dret Privat Europeu i Comparat de la Universitat de Girona, amb la col·laboració de

l'Ajuntament de Tossa de Mar. Reben, així mateix, el suport del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, com també del Col·legi de Notaris de Catalunya, els col·legis d'Advocats de Barcelona, Girona i Terrassa, el Deganat Autòmic dels Registradors de la Propietat i Mercantils de Catalunya, la Universitat de Girona i les facultats de Dret de la Universitat de Barcelona, de la Universitat de Girona i de la Universitat Pompeu Fabra.

Josep M. Valls Xufre (esquerra), Notari de Barcelona, va exposar el tema «Els poders en previsió de pèrdua sobrevinguda de capacitat»

Ángel Martínez Sarrión

Un acadèmic exemplar^(*)

ELÍAS CAMPO VILLEGAS

Secretari judicial, Jutge i Notari
de l'Acadèmia de Jurisprudència i
Legislació de Catalunya

I. PRELIMINAR

He de confessar que el fet d'assumir la redacció d'aquestes pàgines ha implicat la preocupació pròpia de qui dubta de la seva capacitat per dur a terme una tasca d'aquesta envergadura amb la dignitat i altura que mereixen tant aquesta Acadèmia com la família i memòria del nostre estimat company Ángel Martínez Sarrión, l'absència recent del qual, el 7 de gener de 2012, encara no hem acabat d'acceptar.

Presentarem la figura d'un home que va brillar amb grandesa en múltiples facetes. En les pàgines següents destacarem dues notes en les quals intentarem sintetitzar la seva complexa personalitat. En primer lloc, que per a ell no seria el primer, apareix un destacat jurista que va viure el Dret en diverses facetes, com la de Notari, i que al seu torn es bifurca des del despatx als nombrosos càrrecs i situacions que les circumstànci-

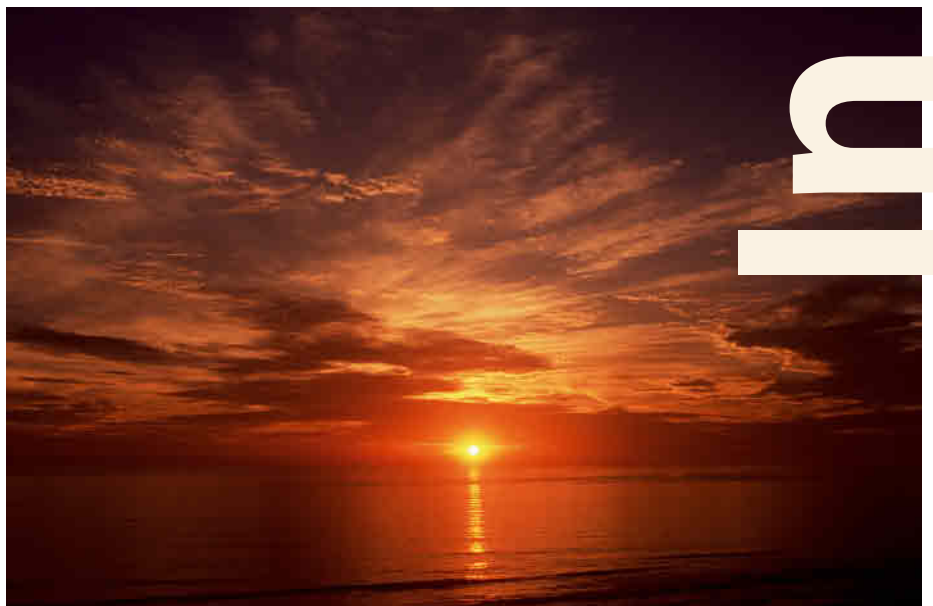
es li van imposar; simultàniament tindrem un incansable estudiós i investigador que va produir una abundant i valuosa bibliografia. Però, en un altre horitzó, el que ell va entendre i viure com a valors superiors van ser la preocupació per la família, l'honestedat de pensament i la fe cristiana.

II. PRIMERS ESTUDIS

El nostre enyorat company va néixer a Albacete el 13 d'octubre del 1924, i va perdre el seu pare quan tenia quatre anys.

En els estudis sempre va destacar pel seu ànim esforçat i la seva tenacitat, que, compaginats amb la seva incansable curiositat intel·lectual, van fer proliferar les notes de matrícula d'honor, que comportaven la gratuïtat a les matrícules de futures assignatures, i va culminar el seu batxillerat amb l'obtenció del Premi Extraordinari a l'*Examen de Estado* a la Universitat de Múrcia, l'any 1943.

Després va entrar a la Universitat de València precedit pels seus antecedents

^(*) Comunicació a la sessió de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya del 5 de juny del 2012.

In Memoriam

acadèmics, que van progressar fins a aconseguir, cinc anys més tard, sengles llicenciatures en Dret i en Filosofia i Lletres, amb les notes d'excel·lent a la primera i premi extraordinari a la segona. Posteriorment va ser guardonat amb altres títols acadèmics: doctor en Dret, amb premi extraordinari, per la Universitat Central de Barcelona, el 1983; doctor graduat en Història d'Amèrica, per la Universitat Complutense de Madrid, i també doctor 'honoris causa' per la Universitat Nacional de La Plata (República Argentina), l'any 1988.

III. BIOGRAFIA PROFESSIONAL I ACADÈMICA

La seva formació jurídica i la seva disposició personal li van permetre encarar amb èxit tres oposicions a notaries. La primera el va portar a Esterrí d'Àneu, localitat, terres i persones que van deixar en la seva persona empremtes inesborrables que recordaria per sempre, fins a escriure que d'aquelles persones en va aprendre a ser més bon Notari, i que li van encomanar l'amor per Catalunya i la seva gent.

En pàgines entranyables va descriure personatges de les més diverses característiques, a vegades per remarcar-ne virtuts i trets de generositat, però també a vegades casos de picaresca exposats amb el seu genuí humor sorneguer; quan es referia a si mateix, tant l'hem vist entusiasmat amb les tradicions d'aquella societat reflectides en el seu protocol com desanimat per no rebre l'ajuda econòmica del Col·legi de Notaris, còngrua a la qual creia que tenia dret i sense la qual li va ser impossible traslladar-se a Madrid per formar part del primer exercici d'oposicions entre notaris. Com a Notari d'Esterrí d'Àneu, va haver de cohonestar el seu apassionat amor per la seva funció i per les institucions d'aquella societat juntament amb la penosa realitat d'autoritzar amb prou feines cent documents a l'any. Ara bé, **per a aquell jove Notari només alguna de les seves escriptures li servia per les noranta-nou que restaven, i aquest va ser el cas d'uns capítols matrimonials amb el pacte «de casament a casa», en l'atorgament del qual la núvia, una pubilla emocionada per l'explicació del Notari, va vessar llàgrimes, i una va anar a parar sobre la lletra manuscrita de l'escriptura, que el Notari no va voler eliminar perquè va entendre**

que la màcula no tacava l'escriptura, sinó que la dignificava i l'enriquia perquè contenia els sentiments de l'atorgant. Aquesta anècdota va ser narrada per l'il·lustre acadèmic Pintó Ruiz en el pròleg de l'obra d'Àngel Martínez Sarrión *Quando el hombre comienza a ser historia*.

En les oposicions restringides de notaris, va destacar entre els seus companys de grup per la col·laboració amb els excel·lents temes que preparava. Aquells avatars el van portar, en l'oposició del 1958, a Torrelavega, circumstància que va motivar el seu exercici de l'advocacia al Col·legi de Santander durant els anys següents, fins que en les següents oposicions va arribar a Barcelona, el 1962, on va romandre fins a la seva jubilació el 1994.

L'exercici de la professió i la seva entrega al servei propi d'aquesta només van ser limitats perquè ho havia de compaginar amb les activitats que després exposarem, de manera que la dedicació a la seva professió no va impedir que, simultàniament i generosa, participés en actuacions corporatives del seu propi Col·legi, en càrrecs com el de secretari de la Junta Directiva, arxiver de Protocols i director de la revista *La Notaría*; sense que puguem oblidar que, juntament amb el mític D. Ramon Faus, va impulsar les cèlebres i recordades Jornades Notarials de Poblet, en què es van propulsar criteris i principis rectoris que van orientar el Notariat des dels angles de l'ètica i la deontologia. En la primera d'aquestes Jornades es va produir l'inici del que posteriorment va constituir la gran amistat amb Juan Vallet Goytiso-lo. Aquestes Jornades van subsistir amb la seva prístina inspiració, mentre que no van sortir del lloc originari, tal com havia pronosticat el savi olfacte de Faus.

A més, **no podem oblidar que la Junta de Degans del Notariat Espanyol el va designar delegat per a Assumptes Internacionals encarregat de dirigir i coordinar totes les actuacions respecte d'altres notariats i organismes internacionals**.

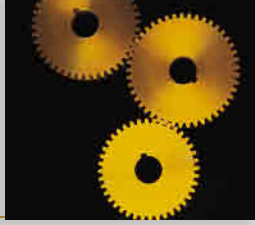
Un altre aspecte de la seva manera de viure el dret, va ser en un ordre diferent del notarial. Ens referim a la docència: encarregat de curs de la Càtedra de Dret Romà del Dr. Latorre Segura, del 1967 al 1969; professor adjunt per oposició d'història del dret espanyol a la Universitat Central de Barcelona, del 1968 al 1976; encarre-

gat del curs monogràfic de doctorat sobre «Los heredamientos» de la càtedra Duran i Bas, entre 1969 i 1970, i professor de l'Escola de Pràctica Jurídica Frederic Roda Ventura, del 1966 al 1970.

Però, també fora d'Espanya, en la seva estimada Baviera, va ser col·laborador estranger en els instituts Leopold Wenger de Dret Romà i Karl von Amira d'història del dret de la Universitat de Munic. Els seus coneixements de llatí i de la llengua alemanya van fer possible la seva activitat d'estudi i investigació en aquella Universitat i, més concretament, en la biblioteca de la Facultat de Dret. Una facilitat que va augmentar amb la circumstància que, durant anys, va passar les vacances a Munic, i va arribar a tenir el privilegi de disposar de la clau de la biblioteca per accedir-hi més fàcilment. Però les seves relacions a Munic es van bifurcar a la parròquia que freqüentava juntament amb emigrants espanyols i les seves necessitats, que eren ateses per la misericòrdia del rector i les monges, un món que el va fer meditar i va rumiar que si bé havia anat a Munic per buscar ciència jurídica, es va trobar amb l'afegit d'alguna cosa que no s'esperava i que, segons va escriure una vegada, va significar *«l'enfortiment i perfeccionament de les meves creences religioses, la meua fe catòlica»*.

Les seves reiterades i no curtes estades a Munic, el van connectar amb el Col·legi Espanyol de Santiago, d'on el nostre estimat Àngel és un cronista enamorat de la història i característiques d'aquesta institució, creada el 1945 pel pare José María Aguirre, de la congregació tortosina de la Germandat d'Operaris Diocesans. Quan s'hi referia, la qualificava d'una institució d'alt nivell intel·lectual que, per mantenir la llibertat de pensament, exigia la marginació plena de qualsevol idea política dominant.

En aquest Col·legi Espanyol de Santiago, juntament amb la parròquia citada, Martínez Sarrión recalca en les hores que la investigació li deixa lliures; però, segons va escriure, mai *«se'm va ocórrer posar els peus»* en cap de les dues *Casas de España* que hi havia a Munic, diferenciades per les seves ideologies polítiques, que trencaven la cordialitat i el tracte entre espanyols, una mica abandonats a la seva sort, *«que defugien l'encontre pels carrers per no haver-se de saludar»*.

Aquesta sèrie d'honors i reconeixements va culminar amb la seva designació per part del Col·legi de Notaris de Madrid com un dels denominats «Grandes del Notariado» de la prestigiosa galeria creada per aquella corporació, nomenament que va donar lloc a la ressenya personal realitzada pel Notari de Madrid, José Madrdejos Sarasola, i la corresponent entrevista⁽¹⁾. Aquest document és d'un singular valor per tal de conèixer el seu criteri recent en temes tan interessants com la transcendència de les oposicions restringides entre notaris, l'influx de la moral en el quefer del Notari o bé quines obres i corrents van influir en la seva vida personal. En un moment del referit text, Àngel va afirmar que el seu pensament jurídic responia a l'humanisme cristià extret de les publicacions dels senyors Federico de Castro, Juan Vallet de Goytisolo, Ramon Maria Roca Sastre, Rafael Núñez Lagos, Joaquín Garrigues i Manuel de la Cámara Álvarez, enriquït, quan ja era Notari, per determinats companys, mestres com ell, del Notariat català.

IV. PRESÈNCIA EN LA UNIÓ INTERNACIONAL DEL NOTARIAT LLATÍ

Martínez Sarrión va destacar en diverses facetes en aquesta important organització notarial, no només amb la intervenció directa en congressos internacionals com a ponent o coordinador, sinó també amb càrrecs del més alt nivell.

- Va ser ponent sobre el tema «La representació de les societats comercials i la prova d'aquesta representació en el Dret Internacional Privat», en el IX Congrés de Munic, 5-13 de setembre del 1967. Coordinador internacional en els XI i XII Congrés d'Atenes (2-10 d'octubre del 1971) i Buenos Aires (1-9 d'octubre del 1973), sobre els temes, respectivament, «Els efectes del divorci, de la separació de cossos i de la separació de fet sobre les persones i el patrimoni en el Dret Comparat» i «Valor i eficàcia de les declaracions de divorci en el Dret Internacional Privat».
- Observador del Notariat espanyol (amb el Notari de Madrid, José Luis Martínez Gil) a la Section Marché Commun de la Commission des Af-

fares Européennes, del 1967 al 1975, on va participar en els treballs i les ponències de quinze reunions en moltes altres ciutats d'Europa.

- Vicepresident vicari per a Europa del Consell Permanent de la Unió Internacional del Notariat Llatí (UINL) des del 1975 (Congrés de Barcelona) fins l'any 1977 (Congrés de Guatemala).
- Vicepresident de la UINL des del 1978.
- President de la Comissió Legislativa de la UINL des del 1977 fins l'any 1984 (congressos de Bogotà, Guatemala, París i Lima).
- President de la Comissió Consultiva de la UINL des del 1984 fins l'any 1989 (congressos de Florència i Amsterdam).
- Vicepresident de l'Oficina Permanent d'Intercanvi Internacional, designat el 1990.
- Membre de la Delegació espanyola en nou congressos internacionals de la UINL, des del 1965 fins l'any 1982. Un corollari d'aquesta activitat va ser el seu llibre *Memorias del Cincuentenario, 1948-1995. Unión Internacional del Notariado Latino*.

S'ha escrit de Martínez Sarrión, amb referència a aquestes activitats, que «tant la Unió com els nombrosos notariats membres l'han valorat com una de les figures més prestigioses i representatives del Notariat Llatí»⁽²⁾.

V. INVESTIGACIÓ I PUBLICACIONS

L'activitat externa que hem descrit en els congressos i càrrecs de la UINL no va impedir que fos compatible amb una vida d'estudi i investigació que produiria un extraordinari i variat tipus de publicacions, de les quals aquestes breus línies només en poden oferir una breu notícia; així:

- 1.— **Entre els assaigs**, només en destaquem una mostra de tipus literari i una altra de filosòfica⁽³⁾. Entre els primers, *Valoración quijotesca de Don Miguel de Unamuno* i *La visión del poder en las comedias de Lope de Vega*; dels segons, sengles treballs de les seves constants preocupacions per l'home i per la família: *El humanismo al encuen-*

tro del hombre i *De la crisis de la familia a la sociedad en crisis*.

- 2.— **Sabem que hi ha sis obres traduïdes** des de les llengües alemanya i italiana, totes sobre temes jurídics, referents des del Dret Romà o la documentació medieval fins a la responsabilitat civil o les relacions obligacionals⁽⁴⁾.

- 3.— **En el capítol de llibres publicats⁽⁵⁾**, farem diversos apartats:

- 3.1.— Sobre una qüestió tan reiterativa en la bibliografia com la responsabilitat, ens ha deixat dues obres, a més d'alguns articles i conferències: *La responsabilidad objetiva como garantía patrimonial* i *Las raíces romanas de la responsabilidad por culpa*.

- 3.2.— Per a la història de l'origen del Notariat, centrat a partir del segle VIII, és molt suggeridora l'obra *Monjos i clergues a la recerca del Notariat*, on s'estudien els documents de l'abadia de Sankt Gallen que no es reduïen als marges imposats per la rutina, sinó que es van arribar a concentrar en autèntics manuals de fórmules pràctiques. Les *Formulae*. També, en la mateixa línia, cal recordar l'obra *Rolandino: epígono de los glosadores o adelantado de los «comentadores»*, o *la alborada documental de Il Trecento*⁽⁶⁾, obra prologada per Vallet, a qui devem l'anècdota que Àngel, en la constant recerca de dades, es va tancar un dia sencer sense menjar ni beure, per no haver de sortir i tornar a entrar en la immensa biblioteca del Vaticà.

- 4.— **En el capítol d'articles i conferències⁽⁷⁾**, podem comptabilitzar-ne mig centenar, però ara enumerar-los desbordaria la raó de ser d'una necrològica. La varietat de temes també en dificulta l'encaix sistemàtic: les lleis i el Dret; evolució històrica del Dret i d'institucions; records de significats personatges; documents i Notariat; relacions contractuals; responsabilitat civil; família; Dret Mercantil i Societari, i un etcètera infinit.

5.— **En la bibliografia** no podem passar per alt una obra literària de Martínez Sarrión: *Cuando el hombre empieza a ser historia*, prologada, com hem dit, per l'admirat company de l'Acadèmia José J. Pintó Ruiz, desconeguda perquè és inèdita, que supera els sis-cents folis, si bé avui es troba en vies de publicació. La seva atractiva i elegant prosa aborda, en trenta-vuit capítols, els temes més diversos: les terres i els personatges muntanyencs entorn d'Esterrí d'Àneu i pobles del Pallars, amb episodis des de la notaria fins a innumerable anècdotes en clau de gràcies humor; altres capítols impliquen breus biografies de personatges de la gran judicatura; a vegades ens trasllada a la seva terra manxega o a la seva estimada Baviera; oscil·la entre qüestions picaresques o elucubracions, sobre la pena de mort o la democràcia, del magisteri formatiu alemany, que denomina *cultura espanyola*. En definitiva, un índex de centres d'interès inesgotable. En el seu estil, varia des de rugits propis d'un Joaquín Costa, que aspira a una societat més justa, fins a un entranyable to amb ecos de la nostra clàssica picaresca, en parlar d'un vell marit faldiller. El lector s'adona de l'alt nivell cultural de l'autor des del món grecol·latí fins a l'actual modernitat, passant pels nostres clàssics, alhora que mostra els seus coneixements allèn les nostres fronteres.

6.— Per acabar, encara farem saber **tres obres més que es trobaven al tinter** del nostre plorat company, pràcticament a punt per poder ser publicades:

— *¿Hacia dónde va el Derecho Civil?* Es tracta de vuitanta-sis folis, més onze més en què es recullen dues-centes quinze notes per a peus de pàgina. Una obra semblant del Dret i Filosofia, del classicisme literari a Ortega y Gasset, dels horitzons per al Dret de Savigny a Puchta. Exterioritza la incertesa que l'amoinava i, després d'una interessant i profunda recerca d'orientació en el pensament filosòfic jurídic des del segle XIX, mostra la seva desesperança en el futur immediat per la nota predominant de l'egoisme que no coneix fronteres, que puja de grau quan es presenta la desmesurada

tendència a mercantilitzar el Dret Civil o bé quan la norma imposada només és l'expressió d'un interès particular, bé sigui el d'una classe o el d'un partit, i constituir així una forma inhumana d'opressió.

— *El sentimiento monárquico del pueblo en las comedias de Lope de Vega*. Són gairebé set-centes pàgines en què l'autor es val de textos de la nostra edat d'or per oferir certs sentiments d'un poble, en un quadre testimoniatiu per un públic que acudeix a les representacions.

— *El divorcio en época de crisis*. Amb els antecedents d'altres treballs sobre el divorci i la família, aquesta última obra compta amb unes dues mil dues-centes pàgines. Hi treballava l'estimat company en els dies en què se sabia que eren els últims i, ajudat amb fàrmacs ja imprescindibles, va arribar a confiar al seu fill José Ángel que creia que podria acabar el que li quedava.

VI. ACADÈMIC EXEMPLAR

Mereix una consideració especial Ángel Martínez Sarrión com a membre de la nostra Acadèmia, designat per ocupar la vacant que havia deixat el 1990 per l'il·lustre Notari Raimon Noguera de Guzmán, que va ser degà del Col·legi de Notaris de Catalunya. Va ocupar aquest càrrec després de llegir el seu discurs, el 29 de març del 1995, sobre «Testament, codicils i clàusula codicil·lar», que va ser contestat, en nom de la nostra Corporació, pel sempre admirat Lluís Roca-Sastre i Muncunill⁽⁸⁾. **Aquest discurs constitueix un profund estudi històric del testament i del codicil, com a genuïnes creacions romanes, analitzant la clàusula codicil·lar com a expressió del respecte a la voluntat del testador**, clàusula que després estudia en els testaments catalans i la doctrina subsegüent, i en conclou que la conversió del testament en codicil operava únicament per la voluntat expressa del testador en la clàusula codicil·lar, i mai per ministeri de la llei; la bona línia, si bé es va seguir en els projectes de compilació i per autors com Roca Sastre i Follià, es va desviar amb la Compilació del 1960, quan va disposar que la clàusula codicil·lar s'entenia disposada *de iure*, i donava lloc així, segons va escriure, a «un producte híbrid, que ni

correspon a les estructures romanistes ni es dedueix de la tradició i costums vigents a Catalunya». La matèria d'aquest discurs, no la va acabar l'autor allà, sinó que va continuar la investigació amb tenacitat fins a deixar una obra integrada per tres toms, publicats pel Consell General del Notariat, successivament, el 2001, 2002 i 2003, amb tres mil cinquanta-quatre pàgines.

Com a acadèmic, va deixar sentir la seva veu nombroses vegades, mitjançant interessants comunicacions, en què sempre va brillar l'encert en l'elecció dels temes, la profunditat de l'estudi i la característica viva de la seva exposició. Aquesta sempre va ser molt directa i, a vegades, amb un punt de passió i vehemència, sense sobrepassar mai els límits de la seva exemplar correcció i bones maneres. En sovintejades ocasions ell va ser el que va despertar la nostra atenció en intervenir en altres comunicacions o en l'esdevenir propi de les sessions ordinàries, a les quals rarament faltava, i era d'admirar el visible esforç en els últims temps en anar a les reunions que ell considerava rellevants. En definitiva, un acadèmic exemplar i un nord per seguir.

En acabar la descripció dels trets que defineixen la personalitat i la vida del nostre estimat company, em queda no el dubte, sinó la certesa, que la meua exposició és insuficient, i tot malgrat que hi he posat el màxim interès i estima per elaborar-la.

(1) *El Notariado del Siglo XXI*, núm. 5, gener-febrer 2006.

(2) *El Notariado del Siglo XXI*, núm., gener-febrer 2006, pàg. 234.

Assajos filosòfics i literaris

— *De nosotros y de nuestros males*. València, 1962.

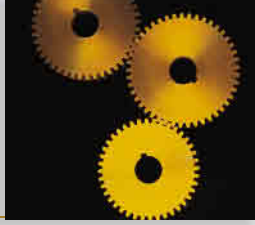
— *Valoración quijotesca de Don Miguel de Unamuno*. Conferència amb motiu del I Centenari del seu naixement. Sociedad de Ampliación Cultural. 16 d'octubre del 1964. Diputación Provincial de Albacete.

— *Nosotros, el hombre*. Barcelona, 1976.

— *Pesimismo y esperanza en los personajes literarios de nuestro tiempo vistos por un Notario*. Curs de conferències a l'Ateneo de Buenos Aires, 1985. Tarragona, 1986.

— *El humanismo al encuentro del hombre*. Buenos Aires, 1989.

— *De la crisis de la familia a la sociedad en crisis*. Buenos Aires, 1990.

— *El pesimismo jurídico de Georges Ripert*. Separata Verbo. Madrid, 1984.

— *La visión del poder en las comedias de Lope de Vega*. Separata Verbo. Madrid, 1990.

— *Romanticismo y literatura*. Conferència amb motiu de la XXXII Reunión de Amigos de la Ciudad Católica. Seminari Salesià Martí Codolar. 30 d'octubre del 1993. Barcelona, 1994.

Traduccions

— Burdese, Alberto. *Manual de Derecho Público Romano*. 1a edició italiana. Complementat en la redacció del cap. VI: «La Constitución de Hispania romana». Barcelona, 1972.

— Cupis, Adriano de. *El daño. Teoría general de la responsabilidad civil*. 2a edició italiana. Barcelona, 1975.

— Molitor, Erich; Schlosser, Hans. *Perfiles de la nueva historia del Derecho Privado*. 2a edició alemanya. Barcelona, 1979.

— Redlich, Oswald. *Documentos de particulares en la Edad Media*. 1a edició alemanya. Barcelona, 1987.

— Redlich, Oswald. *Presencia y esencia de la credibilidad documental*. 2a edició. Barcelona, 1994.

— Coing, Helmut. *Épocas de la historia del Derecho en Alemania*. 2a edició alemanya. Madrid, 1990.

— Medicus, Dieter. *Tratado de las relaciones obligacionales*. Vol. I i II. Barcelona, 1995.

Libres

— *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII)*. Ed. Fundació Noguera. Barcelona, 1992. Vol. I.

— *La responsabilidad objetiva como garantía patrimonial. Génesis de un pseudo-concepto*. Tesi doctoral.

— *Las raíces romanas de la responsabilidad por culpa*. Barcelona, 1993.

— *Memorias del Cincuentenario, 1948-1998. Unión Internacional del Notariado Latino*. Jorge A. Bollini (dir.). Santa Fe de Bogotá, 1998. Edició francesa unida.

— *Rolandino: epígono de los glosadores o adelantado de los «commentatores», o a alborada documental de Il Trecento*.

— *Testamento y codicilos. La cláusula codicilar*.

t. I: *Introducción histórico-documental. Elaboración romanista de la cláusula codicilar*. Madrid, 2001.

t. II: *La cláusula codicilar y los «consiliatores». Su decaimiento y abandono posterior*. Madrid, 2002.

t. III: *Conceptuación jurídica de la cláusula codicilar*. Madrid, 2003.

(6) Conferència pronunciada a l'Academia Matritense del Notariado el dia 2 de març del 2000, a A. A. M. N., t. XL.

(7) Articles i conferències

— «Las cláusulas de devaluación monetaria», en *R. D. H. A.*, 1960, pàg. 18 i s.

— «Problemas de viejas y de nuevas leyes», en *R. D. N.*, t. 40, 1963, pàg. 135 i s.

— «Repercusiones prácticas de escrituras notariales», en *R. D. Pr.*, t. 48, 1964, pàg. 183 i s.

— «Las obligaciones de no vender y las prohibiciones de disponer», en *R. D. Pr.*, t. 48, 1964, pàg. 89 i s.

— «Efectos de la retroacción de la quiebra de Sociedad Anónima en la responsabilidad de los socios gestores», en *R. D. Pr.*, t. 48, 1964, pàg. 13.

— «Actos de disposición por sociedad representante en suspensión de pagos», en *R. D. Pr.*, t. 48, 1964, pàg. 269.

— «En torno a la familia foral», en *R. D. Pr.*, t. 48, 1964, pàg. 380 i s.

— «Si la posesión de los resguardos de depósito de valores entraña la propiedad de las acciones», en *R. D. Pr.*, t. 49, 1965, pàg. 3 i s.

— «La llamada responsabilidad objetiva como garantía patrimonial», en *R. D. Pr.*, t. 50, 1966, pàg. 117 i s.

— «La mujer casada y la disposición de sus bienes». Conferència pronunciada a l'Academia Matritense del Notariado. Madrid, 3 de juny del 1966. A A. A. M. N., t. XVI, 1966, pàg. 523.

— «Los recientes Estatutos Familiares», en *La Notaría*, enero-junio 1967, pàg. 1 y ss.

— «Limitaciones del Derecho: las anti-nomias jurídicas», a *R. D. Pr.*, t. 51, 1967, pàg. 489 i s.

— «La mujer casada y la disposición de sus bienes en la historia y con relación a los modernos ordenamientos europeos», en *R. D. N.*, t. 56, 1967, pàg. 91 i s.

— «Del viejo al nuevo Estatuto Jurídico Francés del Matrimonio y de la Familia. En torno a la Ley de 13 de junio de 1965», a *R. D. Pr.*, t. 52, 1968, pàg. 15.

— «La descivilización del Derecho», en *R. D. Pr.*, t. 53, 1969, pàg. 5.

— «La desvalorización de la conciencia jurídica», en *R. D. Pr.*, t. 54, 1970, pàg. 3.

— «Efectos del divorcio, de la separación de cuerpos y de la separación de hecho en el Derecho Comparado. Precedentes para el estudio del valor y eficacia de las resoluciones de divorcio en el Derecho Internacional Privado», a *R. D. N.*, núm. LXXXVII-LXXXVIII, 1972, pàg. 1 i s.

— *La institucionalización del divorcio en el Derecho Comparado*. Conferència pro-

nunciada a l'Il·lustre Col·legi de Notaris. Barcelona, 18 de desembre del 1973.

— «El Notario en la sociedad». *Jornadas Notariales de Poblet, 1962-1971*. Barcelona, 1974, pàg. 419 i s.

— «La culpa como elemento relevante del daño no contractual en los juristas del siglo I a. de J. C. Libro-homenaje a Roca Sastre», a *J. D. C. n. E.*, vol. I, 1976, pàg. 207 i s.

— «El Notariado en la baja romanidad». Conferència pronunciada a l'Academia Matritense del Notariado. Madrid, 9 de juny del 1978. Homenatge a Rafael Núñez Lagos. A A. A. M. N., t. XXII-1, 1978, pàg. 19.

— «Linee evolutive dell'attività notariale». Conferència inaugural de la Scuola di Notariado Pietro Micheli, a la Facultat de Jurisprudència de la Universitat de Parma, el 24 de novembre del 1979. A *Studi Parmesino*, vol. XXVII, 1980, pàg. 3 i s.; reproduïda a *R. D. N.*, núm. CVIII, 1980, pàg. 127 i s.

— «Evolución apasionada de Savigny desde Cataluña», a *R. J. C.*, 1981, pàg. 207.

— *El régimen de participación en los beneficios*. Conferència pronunciada el 17 de juny del 1982. Cicle sobre la reforma del Codi Civil. Col·legi d'Advocats de Barcelona.

— «La imatge del Jutge Obiols en el Dret Principal d'Andorra». Conferència pronunciada a la Vegueria Episcopal d'Andorra la Vella el 26 de juny del 1985. A *R. J. C.*, 1987, pàg. 231 i s.

— *La intervención no documental del Notario*. Conferència pronunciada a Bogotà el 17 d'octubre del 1986, amb motiu de la inauguració de la Casa Colegio del Notariado Colombiano i en homenatge a Guillermo Ansola Toro.

— *La transformación del Jurista: el Notario como Jurista*. Conferència pronunciada el 25 d'octubre del 1986, a Guayaquil, durant la clausura del X Aniversari de la Fundación del Consejo Federal del Notariado Ecuatoriano, amb l'assistència del president de la República, D. León Febres Cordero-Ribadeneyra.

— «La narración y la fe en el documento». Conferència pronunciada a Buenos Aires, el 29 d'octubre del 1986. A *R. D. N.*, t. 143, 1989, pàg. 199.

— *La tarjeta de visita d'un llibre*. Col·legi d'Advocats. Conferència pronunciada a Andorra la Vella el 29 de maig del 1987.

— «La actividad documental de los monjes de Sankt Gallen». Conferència inaugural del XXIII any acadèmic de la Scuola del Notariado de Gènova, pronunciada als salons del Banco di Chiava-

In Memoriam

ri e della Riviera Ligure. A *R. D. N.*, t. 138, 1987, pàg. 247 i s.

— «¿Funcionarización del profesional o profesionalización del funcionario?». Conferència pronunciada a Montevideo el 6 de novembre del 1986. A *Revista de la Facultad de Derecho*, 1987, pàg. 3 i s.

— *Evocación vicentina. De su tiempo a nuestro tiempo*. València, 25 de març del 1987.

— *La actividad interdocumental del Notario*. Santa Marta, 19 de maig del 1988.

— *Presente y futuro de la actividad notarial*. Buenos Aires, 3 d'octubre del 1988.

— *El documento notarial: forma y prueba*. Conferència commemorativa del Centenari del Colegio de Notarios de la Provincia de Buenos Aires, pronunciada el 13 de febrer del 1989.

— *La forma como prueba tasada*. Conferència pronunciada al Colegio Notarial de Bogotá, el 23 de maig del 1991.

— *Las metamorfosis del Derecho de Familia*. Conferència pronunciada a la Cámara de Comercio de Antioquia. Medellín, 25 de maig del 1991.

— *La evolución del Derecho de Daños*. Conferència pronunciada a la I Jornada sobre Derecho de Daños. Barcelona, 12 de desembre del 1991.

— «Renacimiento de la idea de la codificación: el Código Civil holandés de 1992». A *Revista Jurídica del Notariado*, 1992, pàg. 235 i s.

— *Moderna orientación de las relaciones obligacionales*. Conferència pronunciada a l'Academia Matritense del Notariado el 18 de juny del 1992.

— «Culpa y responsabilidad en la vieja jurisprudencia: la falacia de la "responsabilidad objetiva"». A *Homenaje a Juan Berchmans Vallet de Goytisolo*. Separata del vol. VIII. Madrid, 1993.

— *Del gobierno de los jueces al gobierno de las leyes. Libro-homenaje a Don Antonio Sabater i Tomás, Juez de Apelaciones de Andorra*. Barcelona, 1994.

— «La proyección de Savigny en la Doctrina Jurídica de Ihering y de Windscheid vistas en su primer centenario». A *Anales de la Academia Matritense del Notariado*, 1994.

— *Patrimonio documental del Archivo de Protocolos del Colegio Notarial de Bar-*

celona. Conferència pronunciada el 10 d'octubre del 1994.

— «De las fórmulas instrumentales a las cláusulas negociales». I Jornadas Internacionales de Derecho Notarial «Manuel Cubides Romero». Universitat Externado de Colòmbia. Bogotá, 1998. A *Revista Jurídica del Notariado*, núm. 22, abril-juny 1997.

— *Aproximación a la metodología del Derecho del Profesor Ramón Badenes*. Il·lustre Col·legi d'Advocats i Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya. Barcelona, 7 de març del 2000.

— *In Memoriam: Luis Roca-Sastre Muncunill*. Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya. Barcelona, 14 de novembre del 2000.

— *Valoración humana del testamento notarial*. XXV Aniversari de la Fundació de la Federació Ecuatoriana de Notarios, en homenatge al Dr. Jorge Jara Grau. Guayaquil, 9 d'octubre del 2000.

(8) *Testamento, codicilos y cláusula codicilar*. Ed. Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya. Barcelona, 1995.

José Luis Mezquita del Cacho

«Feina ben feta»(*)

Juan-José López Burniol
Notari de Barcelona

El passat dijous dia 12 d'aquest mes de desembre, va morir a Barcelona José Luis Mezquita del Cacho, que havia exercit com a Notari en aquesta ciutat —que va ser la seva— durant més de trenta-tres anys. Valencià i fill de militar republicà, va passar a València bona part de la infància i la joventut, que —com les de tants— no van ser especialment fàcils. Allà va preparar les oposicions a notaries, que va superar essent molt jove, i es va integrar a la llarga tradició de

(*) Publicat a *La Vanguardia* el 18/12/2012.

notaris valencians a la qual pertanyen bona part dels més distingits noms del Notariat espanyol.

Essent ja Notari, va seguir el periple característic dels qui no es volien submergir a l'escalafó i va preparar, també amb presesa i èxit, dues oposicions entre notaris, que el van portar a la ciutat de Barcelona el març de 1965. I a Barcelona va treballar fins a la jubilació, pocs dies abans del Nadal de 1998. Com a Notari el vaig conèixer, al començament dels anys setanta. I ben aviat vaig captar en ell quatre trets que, tants anys després, segueixo pensant que són exactes. En primer lloc, una excepcional formació jurídica de base, fonamentada en una rigorosa preparació de les oposicions i servida per una memòria infreqüent. En segon terme, una imaginació jurídica fèrtil,

que podia arribar a ser barroca. (Algunes fórmules jurídiques que van fer fortuna en aquella època i que van servir per solucionar o encaminar alguns problemes enquistats a ell es deuen.) Tercer, un compromís polític, tan reflexiu com sentimental, amb el socialisme, que ell concebia com alguna cosa més que una simple opció política partidària. I, finalment, un càlid i generós sentit de l'amistat, que, unit a una innegable originalitat de tarannà, feien la seva companyia grata i la seva conversa, estimulante. Va escriure nombrosos i valuosos treballs jurídics i va participar en tasques cíviques amb entrega i fruit, però, per sobre de tot, va fer molt bé la seva feina, amb la qual cosa va servir la gent, va honorar l'ofici i ens va lliurar la memòria que tots els seus amics avui tenim present.

«Precursor de la seguretat Jurídica Preventiva»(*)

José-Javier Cuevas Castaño
Notari de Barcelona

(*) Publicat a *ABC* el 26/12/2012.

*Que tenemos que hablar de muchas cosas,
compañero del alma, compañero.*

Miguel Hernández

Trencava motlles. José Luis Mezquita del Cacho era el Notari per antonomàsia i, tanmateix, no s'assemblava gens a aquell

arquetip de l'ofici que els segles, Molière i el desconeixement han anat forjant. Alguna vegada vaig dir o vaig escriure, quan ell ranejava ja els setanta anys que ara gairebé m'afligeixen, que seguia essent un «jove radical». I ho mantinc. Tenia, fins i tot quan va ser Degà del Col·legi de Notaris, quan ja hauria hagut d'estar de tornada de tot o

In Memoriam

gairebé tot, la ingenuïtat, la curiositat i la inquietud dels qui estan començant. Tenia la gosadia rebel dels qui encara no han perdut la fe en l'ésser humà, dels qui no es resignen davant les injustícies o davant els despropòsits. Era com una encarnació del que és just, del caigui qui caigui, de la veritat a qualsevol preu. Amb ell no eren possibles les avinences, encara que es disfressessin de prudència, responsabilitat o conveniència. Anava sempre a l'*arrel* de les coses.

La seva personalitat i el seu talent haurien esdevingut imparables, si no haguessin estat refrenats per les suaus bri-

des del seu fi sentit de l'humor, de la seva aguda ironia, de la seva profunda amabilitat, que li servien per dissimular la pròpia brillantor, posar un peu a terra i tractar-nos com a iguals als qui, ni de bon tros, haguéssim gosat pretendre-ho. Mai no va ser *paternal*. Va preferir sempre fer-nos sentir a la seva altura, en la posició *fraternal* i paritària a la qual la seva senzillesa ens ascendia.

D'altres parlaran de la seva ingent obra científica. D'altres diran que va ser el precursor d'allò que ara anomenem *seguretat jurídica preventiva*, com a àmbit en el qual

els notaris ens movem. D'altres recordaran la seva obsessiva dedicació a la defensa dels més febles, el seu compromís real amb els desafavorits, als quals mai no va mirar des de la superioritat almoïnera, sinó des de la substancial igualtat en la qual sempre va creure i de la qual, com a «*ovella roja de la família*» que sempre va dir que era, va fer religió i ofici.

I al seu costat, Lolita, sempre Lolita. El suport, el consell, la indulgència, la dedicació i l'amor gairebé tangible de Lolita. Així qualsevol!

Normes per a la publicació de treballs a *LA NOTARIA*

---

1. **CORRESPONDÈNCIA.** Els originals es remetran, en qualsevol cas, a: lanotaria@catalunya.notariado.org

La primer pàgina ha d'incloure *necessàriament* el títol, el nom complet de l'autor, les dades de contacte, una direcció de correu electrònic i, lliurement, altres circumstàncies identificadores en un màxim de tres mitges línia (alineades al marge dret).

2. **REMISSIÓ I FORMAT.** Cal enviar l'original per correu electrònic i *necessàriament* en format Word (de forma excepcional i prèvia autorització, caldrà enviar-lo en format convertible).

3. **EXTENSIÓ DELS TREBALLS:** Els treballs han de ser *originals*, sense que s'hagin publicat amb anterioritat ni en paper ni en qualsevol altre format. L'acceptació s'entendrà revocada automàticament si es publiquen en l'interim, excepte de forma excepcional i prèvia autorització, en idiomes que no siguin els de treball de la revista o en formats no habituals.

— *Els articles doctrinals* han de tenir una extensió d'unes 30 cares de foli (inclosos les notes, les conclusions, la bibliografia i els annexos), en *Times New Roman 12*, espai senzill i amb notes a peu de pàgina en *Times New Roman 10*.

— *Els articles pràctics* no han de superar les 10/15 cares de foli.

— *Els comentaris de sentències o resolucions*, unes 5 cares de foli, sempre amb divisió en els corresponents epígrafs i subepígrafs.

4. **ACCEPTACIÓ.** La redacció de la revista acusarà recepció, mitjançant correu electrònic, dels treballs que li arribin i els passarà a *informe confidencial*. El resultat dels informes es comunicarà als interessats (en el termini de temps més breu possible, d'acord amb les normes habituals) i només podrà ser un dels següents:

— L'acceptació del treball i el número en què es publicarà.

— L'acceptació sempre que s'adapti l'extensió o la presentació del treball.

— La no acceptació del treball.

5. **PUBLICACIÓ.** S'indicarà el número de la revista on es publicaran els treballs acceptats, llevat que, per circumstàncies excepcionals, s'hagi de posposar. En aquest cas, es comunicarà amb l'antelació suficient.

6. **NORMES D'EDICIÓ.** Cal remetre *necessàriament* els *articles doctrinals* en català o castellà (l'autor ha d'acceptar la traducció a l'una o altra llengua, atès el caràcter bilingüe de l'edició de *La Notaria*; en el cas d'altres llengües, serà necessària una autorització). A més, els articles han de tenir un apartat bibliogràfic, que no serà necessari en els articles pràctics o en els comentaris de sentències o resolucions.

— *No pot utilitzar-se negreta* (excepte en el epígrafs o subepígrafs) ni subratllat en cap cas.

— *Notes a peu de pàgina.* Les notes s'han de numerar mitjançant caràcters aràbics, en format superíndex i ordre ascendent.

— *Cites.* Les cites estan subjectes a les regles habituals, segons es tracti d'un llibre, un article de revista, un article en una obra col·lectiva, Internet o revistes electròniques. Cal indicar els cognoms en majúscules i no és necessari el nom tret que pugui haver-hi confusió. Els possibles canvis o comentaris de la cites literals s'han d'indicar entre claudàtors.

www.colnotcat.es

Ya puedes consultar la revista **La Notaria** y el **Boletín mensual on line.**

Entra en www.colnotcat.es y accede a la sección **Publicaciones.**

Así de fácil, así de cómodo, así de rápido.

Recuerda que los notarios también pueden consultar ambas publicaciones desde la Intranet colegial.

